

Національна академія наук України
Головна астрономічна обсерваторія

Ярослав Яцків

**Хроніки
постювілейного
ЖИТТЯ**

Книга перша
2011—2015 роки

Київ
2019

Ярослав Яцків. Хроніки поствоєлейного періоду. — Київ:, 2019 — ... с.

Документально-автобіографічний нарис про наукову, просвітницьку та громадську діяльність видатного вченого та громадського діяча, доктора фізико-математичних наук, академіка НАН України, директора Головної астрономічної обсерваторії НАН України Ярослава Степановича Яцківа протягом 2011—2015 рр. Події життя автора тісно переплетаются з подіями у науковому житті світу та України. Книга містить велику кількість фактичного матеріалу про ці події, а також їхні авторські оцінки.

ISBN 978-966-02-8613-9

@ Я.С. Яцків
@ ВД «Академперіодика»

Передмова

Серед основних проектів «Міжнародного року астрономії - 2009» (МРА-2009), схвалених Міжнародним астрономічним союзом, був проект «Космічний щоденник». Передбачалося, що астрономи-професіонали поділяться «секретами» своєї творчої діяльності, здобутками та невдачами, розкажуть про себе та свої родини, широко відкриють для спільноти світ своїх захоплень та уподобань.

Волею долі, починаючи з 2000 року, мені довелося взяти участь у багатьох подіях державного, суспільного та наукового життя України. Це дало мені змогу ширше осягнути проблеми сучасної України й у деяких випадках долучитися до їхнього вирішення. Про це йшла мова у книзі «Хроніки апексного десятиліття» (К.: ВАІТЕ, 2010. — 408 с.), в якій конспективно подано інформацію про різноманітні справи, події та заходи, в яких я брав участь.

У 2011 р. побачила світ книга «Ярослав Яцків: полюси життя та праці» (Уклад. В.С. Кислюк, Р.Р. Кондратюк; Відп. ред. В.С. Кислюк. — К.: ВАІТЕ, 2011. — 192 с.), де надано матеріали про відзначення його 70-річчя від дня народження, хроніку ювілейного дня та ювілейного року.

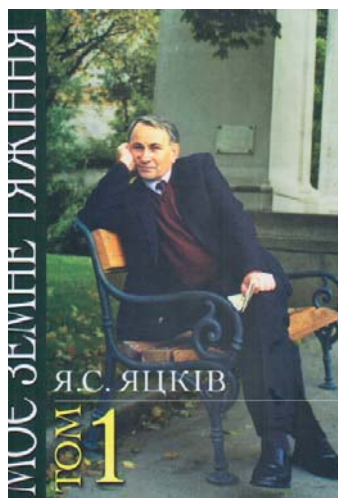
У 2015 р. у ВД «Академперіодика» видано двотомник «Моє земне тяжіння», до якого увійшли мої автобіографічні нариси та науково-популярні статті про науку України (зокрема астрономічну та космічну), її минуле й сучасне, та про тернистий шлях людини до пізнання навколишнього світу.

Окрім автобіографічного та суто інформаційного матеріалу ці книги містять мої суб'єктивні оцінки та враження від тих чи інших подій, від спілкування з непересічними особистостями України та світу.

Я вирішив продовжити цю «хронікальну» традицію та видати чергову книгу «Хроніки постювілейного життя» — своєрідний щоденник усього того, що відбувалося у моєму житті впродовж 2011—2015 рр.

Сподіваюся, що читачі знайдуть для себе щось цікаве й корисне у цих нових «Хроніках» і буду вдячний за зауваження та відгуки. Книга виходить в авторській редакції, у підготовці до друку мені допомагали моя онука Олена Яцків та співробітники ГАО НАН України Лідія Свачій, Тетяна Корсун і Сергій Вавілов. Я висловлюю їм та ВД «Академперіодика» щире вдячність за підготовку та друк цієї книги.

Ярослав Яцків

ΓΑΟ

2011 рік

Січень 1—2 січня

Новорічні свята провів у сімейному колі.
Як звичайно, отримав багато Новорічних та Різдвяних привітань. Були й такі, яких я не очікував:

«От: Князев Надія Михайлівна

Отправлено: 30 декабря 2010 г. 17.44

Доброго дня, вельмишановний Ярославе Степановичу!

Добігає 2010 рік. Різний був, а для декого навіть грізний.

Для мене особисто – не з найкращих.

Отримавши благословення Блаженнішого нашої Церкви – кардинала Любомира Гузара ще в січні – чесно сподівалася на краще. Але, може, отаке всяке – це і було найкраще для мене...

Увсій цій річній катавасії однозначно приємним є те, що із просто знайомого славного і мого Земляка, я дізналася про Вас більше.

Не буду скривати своїх вражень – вони істотно інші, аніж від більшості наших із Прикарпаття.

Приємно вразило мене, що Ви небайдужий. Що Ви маєте свою думку, подеколи істотно іншу, ніж більшість. Що Ви маєте сміливість виголосити свою інакшу позицію. Що Ви гідний академік головної наукової установи. Що Ви усім своїм ще раз доводите: Я (Яцків, Ярослав) – лише остання буква. В алфавіті, закономірно...

Щиро, правдиво і з любов'ю (християнською, звісно) вітаю Вас із прийдешнім Новим роком, Різдвам Христовим! Бажаю у ці передсвяткові дні абстрагуватися від важливих буднів і помріяти. Бо мрії наші – то плани Господа щодо нас! І хто, як не в Головній астрономічній обсерваторії розуміє Небо, Землю, Грунт під ногами! І значимість нема-теріального, в тому числі і позитивної думки!

Надія (та, що надіється)».

3 січня

Працював у ГАО, підсумовуючи 2010-й рік, готуючись до 2011 року, зокрема щодо розподілу фінансування між підрозділами Обсерваторії.

4 січня

У Президії НАН України вітали віце-президента А. Г. Наумовця з його 75-річчям (разом з В. М. Локтевим, О. М. Івасишиним та ін.). Як швидко минають літа — ще недавно святкували його 70-річчя.

А. Г. досі зберігає ініціативність та інтерес до всього, що відбувається в НАН України.

10 січня

Трудові будні.

А ще цікаве листування з І. А. Климишиним.

Христос народився!

Дорогий Ярославе Степановичу!

З нагоди Нового Року і Різдва шлю Тобі і всім у ГАО свої найкращі побажання здоров'я і щастя!

Написати хотів давнішньо. Але Твоє інтерв'ю в УМ дуже мене прибило...

Ну що так багато вельми вчених, які ведуть себе, мов діти? Ото узяли найновіший мобільник і товчуть ним горіхи? Боже, як науково звучить «Я не вірю в те, що Бог створив Всесвіт...!» Річ ясна - це , як постулював В.Франкл, сьогодні справа глибоко інтимна. Дія дуже багатьох. Але не для нас із Тобою, хто має важкий обов'язок - страшний тягар відповідальності за моральний стан нашого народу. Особливо – юних.

Усе було б зрозуміліше щодо Твого світосприймання, якби Ти заторкнув проблему «живого», хоча б від роздуму над об'ємом інформації, закодованої в ДНК. Над проблемою перекодування на рівень амінокислот /АК? Проблемою команд щодо реалізації «архітектурного плану» /та й його місця в ДНК/. А так , пардон, «щось дитяче». Жаль, не було Тебе в Тарту у липні 1962, коли ми гуртом, зі Шкловським, обчислювали, як довго мавпа буде «монтувати» 66-й сонет Шекспіра...»ВСЛНПУ»!!!

Першим чином маю Тобі /і собі/ оправдання. Бо надто вже «утилізують» наші позиції» попя всіх мастей, які достомісно знають, в який бік хреститися, в кого за плечима Бог. Із жахом очікую нового Середньовіччя. Нових боїв між ними за цвинтарі аж. З іншого боку, біблісзнавчі креаціоністи....

Своє бачення проблеми я публікую принаймні 17 років. Там – і молитва, яку проголошує священник, коли «Достойно»: «Бо Ти Бог Несказаний. ..Незбагненний». Я всі роки товчу воду в ступі щодо Його задуму про кожного, про гідність кожного, гідність кожної культурної спільноти, яку Він вивів на арену історії. Але – мій «небесний Патрон» - Іван Хреститель. ГОЛОС ВОЛАЮЧОГО В ПУСТЕЛІ. І я вже з цим змирився. Навіть якесь усвідомлення приходить: Він утримує ще нас на цій найродючішій землі. В надрах якої – повно багатств. Щоб хтось та колись усвідомив: бути багатим не означає бути щасливим. А нас із лиця цієї землі Він зітре. Мабуть, раніше, ніж настане всезагальний Армагедон. «Бо що тут придумати», якщо «в них» /у нас/ 189 партій! Очевидно, їхні генески невдовзі збиратимуть гроші на побудову пам'ятників фюреру. Бо ж реалізують його установку: не допустити в нас розбудову УАПЦ, нехай у кожному селі буде окрема, «з власним патріархом».

Є балачки про мову. Чому б не цитувати рос. Академіка Шахматова і ін. /1905 р./ЗНАЙДИ!!!

«Ми вимираємо від бездуховності». Вчора вперше по ГалТБ я почув – за 20 років - «Закувала.. зозуля». А де та наша хорова пісня? Хоча б про щонебудь балакає Просвіта? А Конгрес укр. Інтелігенції?...

Висідаю Тобі диск - кіно «про Івана». З подякою за добрі слова. Жалкую дуже, що не включено фрагменти, які стосуються майже 12-рішного мого двобою з бацялюю - БК. Адже тоді були хвилини й тижня відчаю. Як усвідомлюю, кілька років / особливо 59 і 69-го/ башилярність, бувало кровохаркання. І я вів про це мову, щоб проілюструвати: «якщо захворів – не думай, що це кінець світу, глянь на мене - навіть дві дисертації в публікарнях написав». Нічого більшого! Але що є, те є.

Як знаєш, у справі Підр.-11 я з дистанції зійшов. У Крячка є свої варіанти. Я своє зробив. І мій «золотий м'яч» - третє видання «Календаря и хронологии». Срібний – «Астрономия наших дней», бронзовий – «Історія Астрономії». Чого ще бажати, якщо всерйоз?...Могли би бути десь та якісь рефлексії щодо мною сказаного. Але – ЖОДНОЇ РЕЦЕНЗІЇ на хоча б якусь мою публікацію «в нас» не було. Бо ми такі!...

Щиро Твій

І. Климишин

1.01.2011.

«Христос народився!
Славимо Його!

Дорогий Іване Антоновичу!

Дякую за Різдвяні вітання, подарунки та щирі слова.

Я не буду сперечатися з Тобою про «щось дитяче», у кого з нас його більше. Згоден, що несемо страшний тягар, кожен на своєму полі. Дозволю собі навести окремі приклади (матеріали додаються).

1. Вже 5 років добровільно я з колегами видаємо журнал «Світогляд» (в якому я веду розділ «Віра та розум»). Я ніколи не принижував ролі віри у суспільстві і ніколи не забував віри моїх батьків. Водночас, я не сприймаю примітивних, необґрунтованих заяв на цю тему.

P.S. Напевно, Ти не маєш змоги читати цей журнал.

2. Щодо Твого зауваження «Жодної рецензії». Тільки вчора я давав інтерв'ю 5-му каналу (йшла мова про календар), в якому посилався на тебе як загально визнаного авторитета та демонстрував Твою книжку.

3. Щодо підручника-11. Я попав у досить дивну історію. Ми з Тобою домовлялися, що це буде 17 год. підручник Пришляка (друге видання, де я був редактором).

Ми зустрілися з Пришляком, доопрацювали підручник і подали на конкурс. Водночас, не повідомивши мене, на конкурс подав підручник Крячка. Було рецензування. Мені дещо не сподобалося у підручнику Крячка, про що я йому сказав і дав від ГАО відповідну рецензію. Нещодавно мене повідомив Пришляк, що підручник Крячка набрав на один бал більше. Що буде далі, я не знаю! А справа підручника 34 год. залишається!

4. Для себе я давно вирішив – я такий, який я є, і висловлююся так, як думаю. За що маю певні неприємності. Не так давно на засіданні Президії НАН України розглядалося питання Б. Данилишина. Я один виступив проти та організував лист-підтримку від декількох академіків. Зараз на цю тему спілкуюся з нашою землячкою Надією Князев (додаю копію її листа-поздоровлення).

Дорогий Іване! Я міг би продовжувати і 5, і 6, і 10, але не буду. Шкода часу, і я дещо нетерпеливий.

Але знай, я завжди пишався і пишаюся, що можу назвати Тебе своїм колегою та другом!!

Щастя Тобі та Твоїй родині у 2011 році!

Твій Ярослав Яцків».

12 січня

Засідання Президії НАН України, де зокрема розглядалося питання про дальшу співпрацю НАН України та МАН (Малої академії наук). Останніми роками завдяки роботі С. О. Довгого діяльність МАН значно активізувалася.

Серед поточних питань обговорювали проблему «відтоку мізків». Загалом з України виїхало понад 1000 осіб з науковими ступенями. Це може мати негативний вплив на подальший розвиток науки і техніки в Україні. Вирішили подумати над можливістю повернення «мізків» в Україну.

13 січня

Відбулося «бурхливе» спільне засідання дирекції та Профспілкового комітету ГАО НАН України з питань оплати праці та визначення лімітної чисельності підрозділів Обсерваторії. Обговорили різні (5 варіантів) та обрали 3-й варіант для процентного фінансування оплати праці підрозділів ГАО.

Розрахунок проценту фінансування по відділах на 2011 рік

НАЗВА ПІДРОЗДІЛУ	К-сть ставок для розподілу по ліміту	1 варіант		2 варіант		3 варіант		4 варіант		5 варіант		
		сума по посадовим окладам	%	сума по посадовим окладам зі ступеня	%	сума по посадовим окладам і ступеню звання	%	сума по посадовим окладам	%	сума по посадовим окладам і ступеню звання	%	
1. Відділ астрометрії	11,5	24715,0	11,44	31972,0	12,24	37552,6	12,13	33583,0	11,71	40115,0	11,73	
2. Відділ фізики зір та галактик	12	28150,0	13,03	34575,0	13,24	44098,9	14,25	40750,0	14,21	51038,5	15,11	
3. Відділ космічної геодинаміки 9,5+1,5 Кувка	11	21690,0	10,04	24847,5	9,52	27898,7	9,01	37705,0	13,15	41460,6	12,13	
4. Відділ фізики космічної плазми	9,5	21375,0	9,89	26223,0	10,04	32054,8	10,36	26223,0	9,14	32054,8	9,38	
5. Відділ фізики тіл Сонячної системи 10,5+1 Ромашок	11,5	24735,0	11,45	30638,5	11,73	37710,4	12,18	32881,0	11,46	40004,9	11,97	
5а. Лабораторія оптики атмосфери 6-1,5 Кувка	4,5	9910,0	4,59	11843,0	4,54	13215,0	4,27	10634,0	3,71	12006,0	3,51	
6. Відділ фізики Сонця	10,5	22195,0	10,27	26458,5	10,13	32702,1	10,56	25402,0	9,88	31924,0	9,34	
7. Астрокосмічний інформаційно-обчислювальний центр 12,5-1 Ромашок	12,5	22683,0	10,50	26303,0	10,07	29223,8	9,44	27555,0	9,61	31608,5	9,25	
8. Лабораторія фізики комет	8,5	18380,5	8,51	22761,6	8,72	27020,9	8,73	9,0	23675,1	8,25	28438,6	8,32
9. Лабораторія індивідуальних процесів у зрізках	4,5	9530,0	4,41	11058,0	4,23	12491,0	4,04	5,0	12397,0	4,32	13830,0	4,05
10. Лабораторія методологічного та інформаційного забезпечення освіти і науки астрономічної	7	12745,0	5,90	14441,5	5,53	15565,5	5,83	7,5	15925,5	5,56	17882,0	5,23
РАЗОМ	103	216110,5	100,0	261121,6	100,0	309533,7	100,0	113,0	286837,6	100,0	341862,9	100,0

15 січня

У НУ «Львівська політехніка» відбувся Зимовий бал – цікава та красива ініціатива ректорату та Асоціації випускників ЛПІ.

Незважаючи на те, що я – голова ради Асоціації, я не поїхав на цей бал.

Вельмишановний пане Ректоре НУ «Львівська політехніка»!

Вельмишановні члени Асоціації випускників «Львівської політехніки»!

Щиро вітаю Вас з надзвичайною та знаменною подією у житті «Львівської політехніки» - Зимовий бал у святковий день Нового 2011 року!

За всі роки свого існування «Львівська політехніка» була та є ініціатором багатьох цікавих подій студентського та професорсько-викладацького життя, завжди показувала приклад вірного служіння Україні та її народу.

Бажаю всім учасникам Зимового балу веселого свята та плідних дискусій.

З повагою

Академік НАН України

Ярослав Яцьків

P.S. На жаль, через низку проблем не можу виїхати з Києва та приєднатися до учасників балу.

17 січня

Провів засідання дирекції ГАО з питань розподілу фінансування на I квартал 2011 року. Є проблеми – знову будемо без надбавок за наукові ступені та вчені звання. Планую відвідати Б. Є. Патона та інформувати його про стан справ.

19 січня

Зйомки ТБ-фільму про час. У ГАО я дав інтерв'ю на тему встановлення київського часу та переходу на літній час (це питання виникло у зв'язку з поданням проекту Закону України про скасування практики встановлення літнього часу в Україні).

У Президії НАН України мав зустріч із Б. Є. Патоном на різні теми, у т.ч. щодо фінансування установ НАН України.

Національна академія наук України
ГОЛОВНА АСТРОНОМІЧНА
ОБСЕРВАТОРІЯ

03680 МСП, м. Київ,
вул. Академіка Заболотного, 27
Тел.: (044) 526 31 10
Факс: (044) 526 21 47
Для телеграм: Київ, небо
Ел. пошта: director@mao.kiev.ua
WWW: http://www.mao.kiev.ua

National Academy of Sciences of Ukraine
MAIN ASTRONOMICAL
OBSERVATORY

27 Akademika Zabolotnoho St.
03680 Kyiv, Ukraine
Tel.: 380-44-5263110
Fax: 380-44-5262147
E-mail: director@mao.kiev.ua
WWW: http://www.mao.kiev.ua

20.01.2011 № 79-34/10

На № від

Президентові Національної
академії наук України
академіку НАН України
ПАТОНУ Б.Є.

Вельмишановний Борисе Євгеновичу!

За ініціативи віце-прем'єр-міністра України С.Лі. Тігіпка зараз ведеться підготовка нової системи оплати праці працівників бюджетної сфери, зокрема вчителів, медиків, науковців.

19 січня 2011 року під час зустрічі з Вами ми обговорювали це питання оплати праці, а також розподілу базового фінансування в НАН України. На мою думку, тут є низка проблем, які доцільно обговорити та вирішувати.

Продемонструю це на прикладі ГАО НАН України.

Серед установ Відділення фізики і астрономії НАН України Головна астрономічна обсерваторія НАН України займає одне з перших місць за показниками різних рейтингових систем.

Водночас, за обсягом фінансування на одного працівника ГАО НАН України займає одне з останніх місць. Про це я неодноразово інформував Президію НАН України (копія листа додається), але, на жаль, ні відповіді, ні конкретних пропозицій ГАО НАН України не отримала.

З повагою
Директор ГАО НАН України
академік НАН України

Я.С.Яцків

25 січня

У Національному педагогічному університеті ім. М. П. Драгоманова відбулися урочистості у зв'язку з обранням В. М. Гейця та мене почесними професорами цього університету.

Все відбувалося надзвичайно урочисто за участі членів Вченої ради Університету (всі у мантиях) та хору імені Григорія Верьовки.

Про нових почесних професорів гарно говорили, і ми виступали (а нам співав хор). Свій виступ додаю:

«Вельмишановний Вікторе Петровичу!

Вельмишановні члени Вченої ради!

Високоповажні гості! Дорогі колеги та друзі!

Мені випала надзвичайно висока честь бути тут разом з Вами і бути обраним почесним доктором славетного Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова.

Я щиро вдячний всім, хто причетний до цього обрання, і сподіваюся, що виправдаю Вашу довіру.

Слова «Університет імені Михайла Петровича Драгоманова» викликають у мене особливі почуття з двох взаємопов'язаних причин.

Перша з них – загальнолюдська, а друга – особиста.

Всі ми діти Всесвіту, які приходять і відходять, долаючи нелегкий шлях по своїй світовій лінії. І кожен з нас залишає слід на цьому світі. Але є ті, кому випала особлива місія – бути першими. І не так важливо де, чи в країні знань, чи там, де вони найбільше потрібні своєму народові. Серед таких перших є багато тих, хто працював і зараз працює у Вашому університеті, продовжуючи славні традиції школи Драгоманова у багатьох напрямках сучасної науки і культури.

На Вашому небосхилі сяє величне сузір'я талантів, в якому талант Михайла Петровича Драгоманова є зорею першої величини. Він жив у непрості часи для України (а коли вони були і чи є простими сьогодні?), але зумів зробити вагомий внесок у розвиток історії, філософії, етнографії, мово- та літературознавства. Тому бути обраним почесним доктором Університету, що носить ім'я Драгоманова – висока честь та велика відповідальність. А щодо особистої причини, то вона дуже символічна і знову таки пов'язана з іменем Михайла Петровича Драгоманова. Хочу признатися, що до 1990 року я дуже мало знав про цю унікальну постать української історії. Тобто до року, коли волею долі мені судилося очолити Український міжнародний комітет з питань науки і культури при Національній академії наук України (тоді ще Академії наук УРСР).

Коли я ознайомився з біографією та окремими працями М.П. Драгоманова, мене тоді вразила розбудова його власного світогляду – від романтизму до наукового тлумачення світогляду з позитивістських засад. Це було і є для мене прикладом в моїй громадській діяльності та роботі з видання одного з перших в Україні широкопрофільного українськомовного журналу «Світогляд».

Вельмишановний Вікторе Петровичу!

Вельмишановні учасники урочистого зібрання!

Дозвольте мені ще раз подякувати Вам за високу честь бути обраним почесним доктором Вашого славного університету та побажати Вам творчих звершень в ім'я розвитку освіти і науки України.

Прошу Вас прийняти мої скромні подарунки – це вже зараз раритетне зібрання всіх випусків журналу «Світогляд» та окремі мої праці».

26 січня

Доповів на засіданні Президії НАН України результати виконання програми наукових досліджень НАН України «Наукові основи, методичне, технічне та інформаційне забезпечення створення системи моніторингу геосистем на території України (GEO-UA)».

Зі співдоповідями виступили Н. Г. Щукіна та О. К. Черемних, а також представники установ-виконавців проектів програми.

Загалом отримана позитивна оцінка виконаних досліджень та рекомендовано започаткувати нову програму «Дослідження сонячно-земних зв'язків та їх впливу на функціонування геосистем (ГЕОКОСМОС)».

28 січня

Був у Харкові з нагоди 206-ї річниці створення ХНУ ім. В. Н. Каразіна та вручення мені відзнаки цього університету.

Усе дійство відбувалося надзвичайно урочисто за участі міського голови Г. А. Кернеса, голови обласної ради та інших високопосадовців.

Після вручення мені мантиї та відзнаки я виголосив коротку промову та передав подарунки членам урочистої президії – Національний атлас України (Г. Кернесу), книгу «Імена України в космосі» (В. Бакірову) та ін. Далі був урочистий прийом в Музеї ХНУ, тости та розмови. Я мав нагоду домовитися з Г. А. Кернесом про подальшу долю Харківського планетарію.

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.Н. КАРАЗИНА

61077, м. Харків, вулиця Свободи, 4
☎ 8 (057) 705-12-47, факс: 8 (057) 705-12-36,
E-mail: rektor@univer.kharkov.ua

Директору
Головної астрономічної обсерваторії
НАН України
академіку НАН України
Яцкіну Я.С.

Шановний Ярославе Степановичу!

Маємо честь запросити Вас на церемонію вручення мантиї і відзнаки Почесного доктора Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, яка відбудеться на урочистому засіданні Асамблеї вчених рад з нагоди 206-ї річниці заснування університету 28 січня 2011 р. о 14:00.

З глибокою повагою
ректор
член-кореспондент НАН України

В. Бакіров

**«Вельмишановний Вілю Савбановичу!
Вельмишановні члени Вченої ради!
Високоповажні гості! Дорогі колеги та друзі!**

Мені випала надзвичайно висока честь бути тут разом з Вами і бути обраним почесним доктором славетного Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна.

Я щиро вдячний всім, хто причетний до цього обрання, і сподіваюся, що виправдаю Вашу довіру.

Слова «Харківський університет» викликають у мене особливі почуття з двох взаємопов'язаних причин.

Перша з них – загальнолюдська, а друга – особиста.

Всі ми діти Всесвіту, які приходять і відходять, долаючи нелегкий шлях по своїй світовій лінії. І кожен з нас залишає слід на цьому світі. Але є ті, кому випала особлива місія – бути першими. І не так важливо де, чи в країні знань, чи там, де вони найбільше потрібні своєму народові. Серед таких перших є багато тих, хто працював і зараз працює у Харківському університеті. На Вашому небосхилі сяє величне сузір'я самобутніх талантів. Його астрономічний фундамент закладено ще у далекому минулому працею династії Струве, а його розквіту ми завдячуємо формуванню та розвитку у ХХ столітті наукової школи академіка М. П. Барабашова. Піонерські праці цієї школи з фізики тіл Сонячної системи широко відомі у всьому науковому світі, зокрема і в Головній астрономічній обсерваторії НАН України, де і сьогодні працюють представники вже другого та третього поколінь школи Барабашова. Я тут серед вас у столиці фізичної та астрономічної науки України. Тому зрозумілими є мої почуття, оскільки ввійти до сузір'я славних імен Харківської наукової школи, — це і велика честь, і відповідальність.

А щодо другої, особистої, причини, то вона емоційна та символічна. Я народився в Західній Україні, понад 50 років працюю в центральних районах України. За цей час був обраний почесним доктором декількох університетів і на Заході, і в Центрі, а сьогодні я тут серед Вас – представників Східної України. Збулася моя мрія, оскільки я завжди вважав і вважаю, що Україна — єдина і велика європейська держава. Тільки завдяки нашим спільним зусиллям вона посяде достойне місце у цивілізованому світі.

**Вельмишановний Вілю Савбановичу!
Вельмишановні учасники урочистого зібрання!**

Дозвольте мені ще раз подякувати Вам за високу честь бути обраним почесним доктором Вашого славного університету, побажати Вам нових творчих звершень в ім'я розвитку освіти і науки України і запевнити Вас, що я намагатимусь виправдати Вашу довіру».

О 17 год. я прочитав лекцію в НДІ астрономії ХНУ «Астрономія в Україні – вчора, сьогодні та завтра».

Лютий

7 лютого

Відзначили 70-річчя від дня народження О. К. Санька – головного енергетика ГАО та взагалі чудової людини, яку я запросив на роботу в Обсерваторію понад 30 років тому.

8 лютого

В Інтернет-виданні «Українське Слово» вийшло моє інтерв'ю на тему «Наука і суспільство»:

«Ярослав Яцків: Нам потрібно створити ученим такі умови, щоб їм не вигідно було покидати свою країну і їхати за кордон назавжди.

Багаті країни світу переманюють до себе на роботу найкращих науковців з бідніших країн і в результаті розвитку науки і технологій вони стають ще багатшими. Натомість, країни такі як Україна, вкладаючи значні людські і матеріальні ресурси в освіту, не можуть боротися з втіканням мізків і все більше відстають у сфері науки, а відтак – знижується й рівень їхнього економічного розвитку. Чи є вихід з цього замкнутого кола? Чи не пора українській науці зосередитися на обмеженій кількості напрямів наукових досліджень, аби досягти в них світового лідерства?

Про все це, а також про вагомі досягнення сучасної української астрономії читайте в інтерв'ю Українському Слову академіка НАН України Ярослава Яцківа – видатного ученого-астронома, директора Головної астрономічної обсерваторії НАН України, президента Української астрономічної асоціації.

«Завданням часу є не державна організація науки, а державна допомога науковій творчості нації».

Володимир Вернадський

– Ярославе Степановичу, Ви є не лише всесвітньо відомим ученим, але й активним громадським діячем. Тому насамперед хотів би засвідчити Вам повагу Голови ОУН Миколи Плав'юка і просити поділитися враженнями від Вашої співпраці.

– Хочу сказати, що я надзвичайно поважаю пана Миколу Плав'юка за його велику толерантність, мудрість і розуміння ситуації, в якій є сучасна Україна.

З паном Плав'юком ми здійснювали спільний проект «Універсал», і я дуже горджуся виконанням цього проекту. Він складався з декількох частин. Перша частина, яка виконувалася разом з моїм канадським другом Степаном Ільницьким, – це було встановлення пам'ятних дощок на будинку Центральної Ради. Я щасливий, що ці дошки є досі, і сподіваюсь, що їх ніколи не знімуть. При вході до будинку Центральної Ради ви бачите невелику пам'ятну дошку, а коли входите всередину, ви бачите триптих діячів Української Центральної Ради. Це було здійснено в середині 90-х років минулого століття. Тоді це було непросто, але хочу сказати, що нас підтримував

перший президент України Леонід Кравчук і Микола Плав'юк. І відбулася прекрасна церемонія встановлення цих дощок і відзначення IV Універсалу – першого проголошення незалежності України.

Друге. Чого гріха тайти, я дуже мало знав про діяльність Української Центральної Ради, як і більшість з тих, хто навчався у радянську епоху. І нам вдалося в рамках проекту «Універсал» видати за ініціативи Інституту історії НАН України двотомник архівних документів та матеріалів Центральної Ради. Коли тепер читаєш ці документи, дивиєшся, що ж там колишня радянська влада знайшла такого страшного, що вони були заборонені. Навпаки, із сучасної точки зору бачиш, який це був «утопічний соціалізм».

І, нарешті, в рамках «Універсалу» було видано підготовлену істориком Владиславом Верстюком першу книжку «Діячі Центральної Ради». По тому, ще до одної з річниць, ми встановили прапор на будинку Центральної Ради, який майорить і сьогодні. І тепер, зокрема, коли ми відзначаємо свято Соборності, я щиро вдячний всім тим, хто безкоштовно допомагав усе це зробити, бо воно залишиться на довгі-довгі віки, і це те, про що, на жаль, і сьогодні треба нагадувати українському суспільству. Ми повинні гордитися тим, що колись у нас було, і пам'ятати про це. Потрібно наповнювати українським духом українську столицю.

– Хотілось би поговорити з Вами про проблеми української науки. Сьогодні ми спостерігаємо, як багаті країни світу переманюють до себе на роботу найкращих науковців з бідніших країн і в результаті розвитку науки і технологій вони стають ще багатшими. Натомість, країни, такі як Україна, вкладаючи значні людські і матеріальні ресурси в освіту, не можуть боротися з втіканням мізків і все більше відстають у світі науки, а відтак – знижується і рівень їхнього економічного розвитку. Де вихід з цього замкнутого кола?

– Два тижні тому навіть наша Академія наук і її президент Борис Євгенович Патон звернули увагу на проблему, яку Ви піднімаєте. Скільки ми втратили докторів, кандидатів наук – це вже тисячі людей. Це не тільки велика економічна втрата, тому що підготовка одного висококваліфікованого науковця – залежно в якій країні – але це сотні тисяч доларів. То якщо поррахувати, це колосальні втрати України.

З другого боку, це не тільки грошові втрати. Це втрати високотехнологічного потенціалу української економіки. Ми довго так жити, як зараз живемо, не зможемо. Можливо, я занадто категоричний, але думаю, що маю право сказати, що, на жаль, жоден із президентів України, включаючи й сьогоднішнього, не розуміють, що Україна – це не Росія, що Україна не має таких природних можливостей, що Україні треба розвивати науку і техніку, стимулювати закріплення інтелектуальної власності і впровадження високотехнологічної продукції. Без цього ми далеко не підемо, не виживемо.

А подивіться, що зараз робиться: з кожним роком зменшується впровадження високотехнологічних наукових розробок та кількість перспективних патентів також зменшується, а кількість тих з них, що захищені у західних країнах, – мізерна. Як ми можемо конкурувати при такій ситуації?

Як мені недавно розповів віце-президент НАНУ Валерій Михайлович Геєць, який мав на цю тему розмову з Прем'єр-міністром, Микола Янович Азаров добре розуміє існуючу проблему. Але розуміння мало, потрібні дії. Перш за все, на мою думку – житло для науковців та сучасне наукове обладнання.

Можу сказати, що я особисто під дуже важким тягарем: мої кращі співробітники – торік двоє виїхали у США, а за місяць – ще двоє виїжджають в Австрію. Це кращі співробітники, з якими я робив проект РП7. Ми навіть не фінансувалися Україною. У мене в Головній астрономічній обсерваторії є невеличкий відділ, але з цього відділу за останні роки я відправив у світ більше десяти науковців. Вони працюють у Британії, в Німеччині, в Південній Африці, в Австралії, у США, а тепер будуть в Австрії. Це настільки обезкровлює... Адже підготувати науковця, який зараз повністю здатний працювати, а ми їх готували протягом п'яти-шести років, а тепер знову брати студента чи аспіранта, і знову буде потрібно кілька років, аби його підготувати до справжньої наукової діяльності. Тому я вважаю, що тут потрібні дії.

Зрозуміло, заборонити виїзд за кордон не можна і це не потрібно. Але треба сприяти тому, щоб наші науковці виїжджали на певний період роботи і поверталися в Україну, продовжували працювати тут. Вони повинні бачити тут для себе певні можливості.

Друге, ми повинні ставати членами міжнародних організацій, підкреслюю повноправними членами об'єднаних наукових інституцій, щоб Україна почувала себе в них не тільки достойно, але й рівноправно.

Отже, відтік мізків – це велика проблема для всього світу. Її ще у 2002 році обговорював CRDF разом з Royal Society у Великій Британії. Є багато публікацій на тему brain drain. Звичайно, ті економічні проблеми, які поставали перед високотехнологічними країнами Заходу – США, Німеччиною, а тепер також – Китаєм, Індією, змушують їх робити те, що вони роблять. З їхньої точки зору – це правильно. Але, як я вже сказав, Україна втрачає дуже й дуже багато.

На мою думку, треба почати з розробки певної програми дій, як створити такі умови, щоб людині не вигідно було покинути свою країну, свій дім і їхати назавжди. Навіть якщо у нас менші зарплати, то можна зацікавити людей чимось іншим. Мушу визнати, що сьогодні цього «іншого» немає.

– Національна Академія наук України зберегла майже всю структуру наукових інститутів, яка залишилася з радянських часів. З одного боку – це добре. А з іншого – розпорошення зусиль і ресурсів. Чи не пора українській науці зосередитися на дуже обмеженій кількості напрямів наукових досліджень, аби досягти в них світового лідерства? Як Ви вважаєте, в яких галузях наша наука сьогодні на світовому рівні і які з них потрібно зробити пріоритетними?

– Ви задали складне питання. Перш за все тому, що треба враховувати, в якій державі ми живемо і з якої держави ми вийшли. Якось, за дорученням Президента України В.А. Ющенко, ми з президентом Києво-Могилянської

академії В. С. Брюховецьким очолили комісію з реформування наукової сфери. Ми підготували низку документів щодо такої реформи. В тому числі – стосовно академічної науки, галузевої науки і університетської науки. Я б не сказав, що це були якісь унікальні напрацювання, але вони були обґрунтованими. На жаль, РНБО, заслухавши мою доповідь з цього питання, прийняла рішення зняти питання з контролю і наші пропозиції не впроваджувати. У нас є всі ці документи, частково вони були опубліковані.

– Як Ви вважаєте, чому?

– По-перше, тому що Віктор Андрійович Ющенко теж не розумів ролі науки. По-друге, там були такі болючі питання: нащо нам стільки академій наук та ще й національних? На нашу думку, Україні вкрай необхідні три академії наук: Національна академія наук (фундаментальні та прикладні дослідження), Академія мистецтв (бо там люди «від Бога») та Педагогічна академія (це важлива сфера). Це якщо говорити про науку, освіту та культуру взагалі.

Але так сталося, що Національна академія наук України є не стільки академією фундаментальних досліджень, скільки орієнтованою на прикладні дослідження. Це спадщина радянських часів. У нас були тільки деякі невеликі зародки великої фундаментальної науки. Ми легко їх можемо назвати, бо це школи: школа Костюка – фізіології; школа Митропольського – математики, школа Гузя – механіки; школа Трефілова – матеріалознавства та ін. Тобто, існує декілька таких наукових шкіл України, відомих у світі. Я міг би назвати також астрономічні школи, які були у Харкові і в Києві, і які мають доробки світового рівня.

Але значно більший обсяг наукових досліджень становлять прикладні дослідження. Такими були вимоги життя – створення Інституту напівпровідників, Інституту ядерних досліджень, Інституту електрозварювання, Інституту проблем лиття, проблем чорної металургії і т.д. А скажіть мені, чи є у нас зараз у державній власності чорна металургія? Мабуть, немає. Але в Академії інститут з дослідження чорної металургії є. Тоді просте питання: хто повинен фінансувати такі прикладні дослідження? Адже ніхто не платить, скажімо, фірмам IBM чи Toshiba державних грошей на їхні дослідження. Я назвав тільки один приклад. Думаю, 30 відсотків інститутів Академії наук повинні або бути закритими, або фінансуватися з позабюджетних джерел. Вони повинні показати свою здатність працювати на економіку України або на замовлення інших країн.

Звичайно, мене можуть критикувати мої колеги й сказати: добре, що ви працюєте в астрономії... Але я теж змушений 20 відсотків бюджету обсерваторії заробляти на прикладних дослідженнях, бо інакше установа не виживе.

З іншого боку, тут не можна поспішати. Раніше я теж був більш радикальний, бо думав, що Україна буде розвиватися по-іншому. Боюся, що, не дай Боже, закінчиться ера Патона – це може бути трагедія для Академії наук. При сучасній владі це можуть бути втрати землі, будинків, усього майна. Наприклад, Головна астрономічна обсерваторія НАН України має 30 гектарів кийівської землі. Один раз на неї вже зазіхнув Президент В. Ющенко. Ми

погодились віддати частину нашої охоронної зони для будівництва Дитячої лікарні майбутнього. Зараз там стоять ліхтарі, які заважають вести спостереження і немає ні будівництва, ні лікарні. Правда, недавно з'явилось повідомлення, що Президент В. Янукович буде продовжувати це будівництво. Але вже два роки ми втрачаємо якість спостереження через те, що в охоронній зоні ведуться будівельні роботи.

Головну астрономічну обсерваторію, яку заснували мої попередники, потрібно зберегти, це святе. У свій час ми з колегами також заснували найвищу у Європі обсерваторію на піку Терскол біля Ельбрусу. Це високогірна спостережна база. У зв'язку зі змінами ситуації, нам довелося зробити її міжнародним україно-російським центром, щоб не платити за землю. Але ми задоволені цією співпрацею. Російська сторона виконує свої зобов'язання: не перешкоджає нам спостерігати, не бере плати за землю тощо. За це ми віддаємо їм 50 відсотків спостережного часу на телескопах, які належать нашій Головній астрономічній обсерваторії.

Отже, я думаю, що ми зараз не на тому етапі, щоб робити радикальне реформування Національної академії наук України. Єдине, що ми можемо зробити, це бути більш вимогливими до результатів роботи Національної академії наук.

– Справді ситуація змінюється, і варто бути обережним, бо важко передбачити, яким шляхом піде розвиток. Але за останній час з'явилося кілька вагомих стратегій науково-технологічного розвитку України. Вони були доведені до керівництва держави, але, на жаль, там і загрузли. Жодна попередня влада їх не реалізувала. І це також свідчить про низьку якість нашої владної еліти.

– Ось подивіться, в моїх архівах: матеріали розробки і сама «Концепція розвитку наукової сфери України», «Трансформація наукової системи і перехід до ринку» і інші документи. Робочими групами була проведена величезна робота. Ми витратили на це кілька років, підготували ряд відповідних законопроектів. До цих напрацювань варто повернутися і, проаналізувавши їх, використовувати.

– Ярославе Степановичу, не можу не задати Вам запитання про досягнення сучасної української астрономії. Як Ви оцінюєте міжнародне співробітництво українських учених-астрономів?

– Перш за все, астрономія і астрофізика – це науки не національного, а світового рівня. Але кожна країна намагається бути достойною у цій величній справі – вивчення космосу і Всесвіту. Так сталося, що Україна і за часів Радянського Союзу була знаною астрономічною державою, тому що телескопи не розміщують на півночі, де мало ясних ночей. І тому, наприклад, Кримська астрофізична обсерваторія – одна з найбільших у Радянському Союзі – тепер належить Україні. І в нас склалися школи, які відомі в усьому світі. Наприклад, школи з фізики Сонця: школа А. Б. Северного у Кримській обсерваторії, де вперше були відкриті активні процеси на Сонці, зокрема, 160-хвилинні коливання на Сонці, які знайшли своє визнання у світовому масштабі.

З другого боку, візьмемо Харків: школа декаметрової радіоастрономії С. Я. Брауде. До цього часу Україна має найбільший у світі декаметровий радіотелескоп і радіометричну систему «Уран», окремі антени якої знаходяться під Полтавою, під Одесою, на Шацьких озерах, які утворюють цю систему. Європа тільки планує нас перевершити, започаткувавши проект Лафар, але ми також прийняли рішення про модернізацію «Урану», щоб не втратити цей пріоритет у декаметровій радіоастрономії. А тут – дослідження і зір, і Сонця, й міжпланетного середовища.

У нас є відомі школи з дослідження зоряних систем і галактик. Співробітник Головної астрономічної обсерваторії академік НАН України Ізотов Юрій Іванович, який займається так званими компактними блакитними галактиками – знаний у всьому світі, а в Україні він є другим ученим у рейтингу за числом цитувань. Він працює в широкій міжнародній кооперації, і йому дають час для спостережень на найбільших телескопах у світі. Він має власні оригінальні ідеї, і це вже є певна перевага у міжнародній співпраці.

Я продовжую традиції школи Орлова і Федорова. Олександр Якович Орлов був засновником Головної астрономічної обсерваторії, де я працюю вже майже 50 років. Ми отримали унікальні результати з дослідження обертання Землі, які відомі у світі, як Київська школа широтників, бо в них досліджувалися зміни широти і теорія нутації. У 2003 році мені разом з європейськими колегами за розробку теорії нутації присуджено премію імені Рене Декарта Європейського Союзу.

Таким чином, у нас в окремих галузях астрономії країна має визнаний у світі пріоритет. Але є й проблеми: в Європі ми найбільша астрономічна держава за чисельністю обсерваторій і за чисельністю астрономів, але не за ефективністю досліджень, не за рівнем фінансування і не за інфраструктурою. З кожним роком ми тут відстаємо все більше. За роки незалежності ми не створили жодного значного інфраструктурного астрономічного комплексу. Все, що ми маємо, – створено за роки радянської влади, а зараз ми тільки це підтримуємо і децю модернізуємо, але нових комплексів, як це зробили Штати, чи Європа, ми не створили. Зазначу, що проблеми тут подібні до тих, що існують в інших галузях нашої науки.

Розмовляв Богдан ОЛЕКСЮК»

«Біографічна довідка. Ярослав Степанович ЯЦКІВ – видатний учений у галузі астрономії, космічної геодинаміки та космічних досліджень, активний громадський діяч, лауреат Державної премії України (1983, 2003) та Державної премії СРСР (1986) у галузі науки та техніки, заслужений діяч науки і техніки України (1988), академік НАН України (1985).

Народився Ярослав Яцків 25 жовтня 1940 року в селі Данильче Рогатинського району Івано-Франківської області. 1955 року закінчив Пуківську середню школу. 1960 року закінчив Львівський політехнічний інститут, а в 1960 – 1962 рр. працював астрономом-спостерігачем у Полтавській гравіметричній обсерваторії АН УРСР. Після закінчення 1965 року аспірантури Головної астрономічної обсерваторії НАН України (ГАО) працює в цій

обсерваторії (з 1975 року її директор). З 1976 року – доктор фізико-математичних наук, з 1985 – академік НАН України.

Основні наукові праці Я.Яцківа присвячені вивченню особливостей обертання Землі, космічній геодинаміці та фундаментальній астрометрії. У галузі обертання Землі учений виконав великий цикл досліджень з вивчення так званих вільного та вимушеного рухів полюсів Землі, вперше визначив новий тип вільної добової нутації Землі. Він був ініціатором і активним виконавцем наукової роботи з визначення координат полюсів Землі з 1890 до 1969 рр. за даними астрономічних спостережень. Цей ряд координат полюса, відомий серед науковців світу як “київський ряд”, набув широкого застосування у геодезії, геофізиці, геодинаміці.

Ярослав Яцків – яскравий представник широко знаної у світі наукової школи О.Орлова – Є.Федорова та продовжувач її традицій. Велика його заслуга у пропагуванні та подальшому розвитку ідей Є.Федорова з теорії нутації, яка має важливе значення для визначення орієнтації осі обертання Землі у просторі. Завдяки ініціативам Ярослава Степановича та його наполегливості як Голови секції «Астрометрія» Астрономічної ради СРСР у 1970-х рр. на теренах колишнього СРСР, а також на Україні, почали розвиватися і впроваджуватися у практику нові технічні засоби спостереження, які визначають параметри обертання Землі (лазерна локація штучних супутників, радіоінтерферометрія з наддовгою базою, радіотехнічні спостереження навігаційних супутників – GPS-спостереження). Під керівництвом Я.Яцківа в Україні створена мережа станцій астро-геодинамічних спостережень, яка є частиною світової мережі. А в ГАО НАН України під керівництвом Я.Яцківа з 1990-х рр. діють міжнародні центри з опрацювання цих спостережень, отриманих новими технічними засобами.

Я.Яцків запропонував нові підходи до побудови глобальної земної та небесної систем координат. За його керівництвом та безпосередньою участю створено високоточні каталоги фундаментальних слабких зір та джерел космічного радіовипромінювання.

Учений брав активну участь у підготовці та виконанні космічних програм ВЕГА, СОПРОГ, ФОБОС, МАРС, а також в організації космічних досліджень АН УРСР (1986 – 1992). Сьогодні як член Президії НАН України Я.Яцків координує наукові космічні дослідження України.

Про міжнародне визнання наукового авторитету Я.Яцківа свідчить обрання його віце-президентом Міжнародної астрономічної спілки (1982 – 1986), президентом Комісії 19 МАС «Обертання Землі» (1982 – 1986), співголовою секції Міжнародної геодезичної асоціації, головою дирекції Міжнародної служби обертання Землі (1992 – 1995) та інших міжнародних наукових організацій.

Багатогранність таланту Я.Яцківа, його високу ерудицію видно у його наукових працях (понад 200), численних науково-популярних публікаціях та низці відомих монографій.

Під керівництвом ученого Головна астрономічна обсерваторія НАН України набула широкого міжнародного визнання, стала однією з найбіль-

ших в Європі. Завдяки видатним організаторським здібностям, наполегливості, ініціативі Я.Яцківа започатковано й успішно завершено будівництво Високогірної спостережної бази ГАО на піку Терскол (Кавказ). Нині ця найвища в Європі астрофізична обсерваторія, яка оснащена двометровим телескопом, входить до складу Міжнародного центру астрономічних і медико-екологічних досліджень.

1991 року Я.Яцків ініціював створення Української астрономічної асоціації (УАА) і є її незмінним Президентом. Своєю діяльністю УАА сприяє об'єднанню та координації астрономічних досліджень в Україні.

Я.Яцків – голова Державної комісії єдиного часу і еталонних частот (1996 р.), член Ради з питань науково-технічної політики при Президентові України (1996).

Я.Яцків – засновник і головний редактор журналу «Кинематика и физика небесных тел» (виходить з 1985 р.), заступник головного редактора журналу «Космічна наука і технологія» (з 1995 р.). Широке визнання набула діяльність Я.Яцківа як Голови Українського міжнародного комітету з питань науки і культури при НАН України (з 1990 р.), яка сприяє зміцненню міжнародних зв'язків учених України з колегами інших країн. Популярними стали засідання дискусійного клубу «Елітарна світлиця» під головуванням ученого, які з 1996 року щомісячно проводить Комітет у Будинку вчителя. З 1998 року Я.Яцків є членом Президії НАН України. З 2000 року по 2001 рік Я.Яцків – перший заступник міністра Міністерства освіти і науки України.

Високий виконавчий орган, який він очолював, спрямовував свої зусилля на формування в країні системи, яка б найкраще сприяла розвитку наукового і технічного потенціалу нашої держави. Він активний громадський діяч, член Конгресу Української інтелігенції, Української Всесвітньої координаційної ради.

Ярослав Яцків – лауреат багатьох наукових премій, серед яких «Фундація доктора Дем'янів. За мир і свободу України», премія НАН України імені Є.П.Федорова. Його нагороджено орденами “За заслуги” III та II ступенів, він є іноземним членом Польської академії наук, академіком Міжнародної академії астронавтики та членом багатьох міжнародних наукових організацій. Мала планета Сонячної системи №2728 носить ім'я “Яцків”.

9 ЛЮТОГО

У Москві відзначають 100-річчя від дня народження М. В. Келдиша – видатного вченого-математика, головного теоретика космонавтики, президента АН СРСР у 1961—1975 рр.

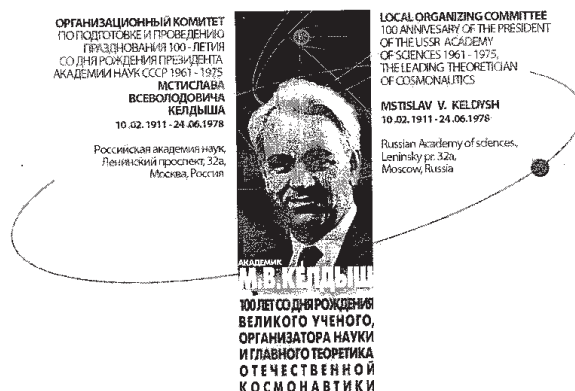
Я отримав запрошення на ювілейні заходи. Серед запрошених також були М. Банашкевич (Польща), Р. Бонне (Франція), Ш. Ву (Китай) та ін. Всі заходи були чудово організовані, зокрема наукова конференція, на якій я виступив з доповіддю про перші спостереження ШСЗ та становлення нової наукової дисципліни — космічної геодезії.

10 лютого

Відвідав Інститут космічних досліджень РАН та взяв участь у прес-конференції, присвяченій перспективам дослідження з освоєння космосу. Найбільше враження від виступу проф. Ш. Ву (Китай) – і автомати на Місяці, і доставка ґрунту, політ тайконавта (астронавта) на Місяць наприкінці 20-х років цього століття.

Мав цікаві зустрічі з російськими науковцями (С. К. Татевян, М. Я. Маров та ін.).

Після обіду у Великому конференц-залі РАН відбулося Урочисте засідання РАН, присвячене 100-річчю від дня народження М. В. Келдиша. Після доповіді Президента РАН Ю. С. Осіпова були вітання від Роскосмосу, Уряду Російської Федерації та Москви тощо, а також короткі виступи ветеранів космічної галузі (Б. Черток, М. Маров). Зі спогадами про зустрічі з М. В. Келдишем виступив також Б. Є. Патон (дуже цікаво і тепло відгукувався про М. В. Келдиша).

Dear Yaroslav Stepanovich

On February 11, 2011 there will be a celebration of the 100th anniversary of academician Mstislav Vsevolodovich Keldysh, President of the USSR Academy of Sciences (1961–1975), a mathematician, an outstanding figure in science, and the leading theoretician of cosmonautics.

To commemorate this significant occasion, the Government of the Russian Federation decided to conduct a number of special events during the period of February 8 – 11, 2011. Among these events, there is a scientific session devoted to the numerous contributions of academician Mstislav Keldysh to the world science and cosmonautics.

Taking into consideration your tangible contribution to space research, on behalf of the Organizing committee, I am pleased to invite you to attend these events in honor of academician Mstislav Keldysh, and to take part in the scientific session.

We would greatly appreciate if the results of the USSR/Russia - West/East cooperation as well as perspectives of the international collaboration the studies of the fundamental problems of space science would be at least briefly reflected in your presentation. Sessions devoted to space research will take place during the period of February 10 – 11, 2011.

We kindly ask you to confirm your participation and inform us about the tentative topic of your presentation by e-mail at your earliest convenience.

More detailed information about the meeting will be sent to you by e-mail in the near future.

Academician

Lev M. Zelenyi

Презентували фільм про М. В. Келдиша та відбувся чудовий концерт. Загалом, урочистості пройшли у надзвичайно приємній обстановці. Яюсь дивно, що не було вищих керівників держави РФ.

11 лютого

Узяв участь і виступив на колегії НКАУ (тепер – Державне космічне агентство України, ДКАУ). Йшлося про виконання планів 2010 року – сумна інформація щодо стану фінансування підприємств космічної галузі України. Перспективи на 2011 рік також не обнадійливі – поки що виділено тільки 60 млн. грн.

У своєму виступі я звернув увагу на необхідність НКА України та НАН України разом добиватися поліпшення умов виконання Національної космічної програми України.

15 лютого

У ГАО відбулося засідання об'єданого семінару з космічних досліджень, на якому виступив д.т.н. з ХНУРЕ В. Є. Саваневич «Автоматичний пошук астероїдів на серії ПЗЗ-кадрів».

Я проінформував присутніх про мою участь в урочистостях з нагоди 100-річчя від дня народження М. В. Келдиша.

17 лютого

Взяв участь і виступив на міжнародному семінарі «Перспективи участі українських учених у РП-7 Європейського союзу з досліджень й технологічного розвитку».

Відбувся зацікавлений обмін інформацією з боку представників Європейської комісії, Європейського космічного агентства та установ ДКАУ й НАН України. На четвертий тур Україна представила 11 пропозицій до РП-7. Поки що результати експертизи невідомі (заява представників Європейської комісії).

У своєму виступі я сказав, що знаємо нашу оцінку – 12.5 (реакція Європейської комісії на це повідомлення була досить позитивна).

18 лютого

Узяв участь і виступив з привітанням від Української астрономічної асоціації на Ювілейній конференції Українського фізичного товариства (УФТ-2011).

У виступі звернув увагу, що Українське фізичне товариство (УФТ) та Українська астрономічна асоціація (УАА) створені на хвилі відродження незалежності України і мають на меті розширення впливу громадських наукових організацій на розвиток науки в Україні. Подарував УФТ книгу «Імена України в космосі», видану за сприяння УАА.

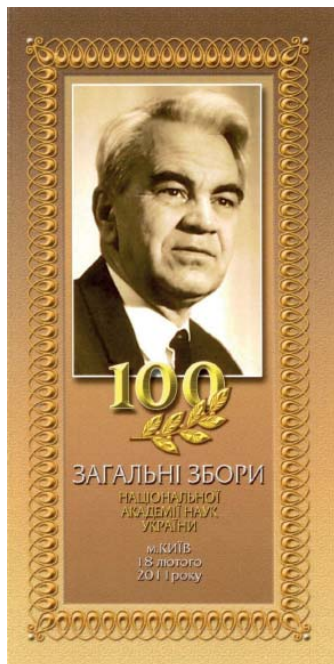
18 лютого

Взяв участь у Загальних зборах НАН України, присвячених 100-річчю від дня народження М. В. Келдиша. У програмі були виступи Б. Є. Патона, Я. С. Яцківа, Б. М. Малиновського, І. К. Походні та К. М. Ситника, а також демонстрація фільму «М. В. Келдиш». Мій виступ опубліковано в журналі «Світогляд», № 1, 2011 р.

19 лютого

У Виставковому залі парку ім. О. Пушкіна відбулися збори Івано-Франківського земляцтва в місті Києві. Чудова нагода поспілкуватися та відпочити. Було загалом десь 500 осіб, серед них відомі люди Івано-Франківщини (керівники області та міста), зокрема З. Митник, Р. Шпек, П. Осадчук та інші.

Я був разом з усією сім'єю (дві Ганни, Тетяна, Олена та Олексій). Сиділи за одним столом з академіками М. С. Бродиним та О. М. Івасишиним.

21 лютого

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

01601, МСП, Київ-30, Володимирська, 54. Дія територіальної організації: Київ, Наука.
E-mail: president@nas.gov.ua Факс: (044) 234-72-43
Телефон: канцелярія 234-51-67, 239-65-94; для абонентів 239-66-66, 239-64-44

№ 2102 - 19. 02. 2011 р.

На Ваш №

Голові Науково-видавничої
ради НАН України
академіку НАН України
Я.С. Яцківу

Вельмишановний Ярославе Степановичу!

21 лютого у всіх країнах світу відзначається Міжнародний день рідної мови.

У зв'язку з цим Національна академія наук України має за честь запросити Вас, вельмишановний Ярославе Степановичу, взяти участь і виступити на Круглому столі «Мова і культура», присвяченому цьому святу.

Під час проведення зазначеного заходу передбачається обговорення проблем наукових досліджень та завдань мовної політики в нашій державі за участю провідних вчених Академії наук й вищих навчальних закладів країни, діячів культури і письменників та презентація нових видань серії «Словники України» і їхніх електронних версій, енциклопедичних та монографічних праць у галузі мовознавства.

Засідання Круглого столу відбудеться 21 лютого 2011 року о 16 годині у приміщенні Великого конференц-залу НАН України (вул. Володимирська, 55, 2-й поверх, малий зал).

З повагою,
Президент
Національної академії наук України
академік НАН України

Б. С. Патон

Узяв участь і виступив на зібранні, присвяченому Міжнародному дню рідної мови:

«Шановні учасники Круглого столу!»

Проблема, яка розглядається, надзвичайно актуальна і багатогранна.

Я хотів би тільки тезовно зупинитися на окремих аспектах цієї проблеми та коротко повідомити учасників Круглого столу про роботу Науково-видавничої ради НАН України.

1. Щодо мови взагалі.

Зішлюся на думку великого педагога Костянтина Ушинського: “Мова – найважливіший, найбагатший і найміцніший зв’язок, що з’єднує віджилі, живучі та майбутні покоління народу в одне велике, історично живе ціле... Коли зникає народна мова – народу нема більше!..

І нема насильства більш нестерпнішого, як те, що хоче відняти в народу спадщину, створену незчисленими поколіннями його віджилих предків.

Відберіть у народу все – і він усе може повернути; але відберіть мову, і він ніколи більше вже не створить її...”

Тому для мене є дуже дивною мовна політика нинішніх високопосадовців, тим більше, що вони вважають себе високопрофесійними педагогами.

2. Щодо сучасної української політики у сфері культури.

Тут можна говорити дуже багато, але все зводиться до одного: “Зараз у нас панує політика брехні, пристосування та користолюбства”.

На жаль, я не бачу виходу з цієї ситуації, окрім одного Шевченкового завіту. Тарас Шевченко писав та говорив попри всі заборони... “ І можливо, саме в цьому криється один із основних його посилів до нас сьогодні, — вважає авторка документального серіалу “Гра долі” Галина Криворчук. — Нам завжди бракує можливостей, грошей, часу, але, маючи бажання, можна творити попри всі заборони.”

Не вважайте мене занадто нескромним, але це є і моє кредо – шукати всі можливості для реалізації свого задуму, свого бажання.

Будьмо відверті: духовний фактор важливіший за матеріальний. Тому сьогодні в Україні триває холодна громадянська війна – світоглядна. Наведу один приклад. Міністр Дмитро Табачник, пропонуючи скасування екзамену з української мови при тестуванні, обгрунтував це “термінологічними проблемами української мови”.

Дійсно, ця проблема існує, але її не потрібно перебільшувати, а працювати над нею. За підтримки попереднього міністра, ректора Львівського національного університету ім. І. Франка Івана Вакарчука, ми здійснили переклад з англійської на українську мову книги з дуже актуальної сьогодні проблеми, а саме навігації рухомих об’єктів. Тут були і термінологічні питання, але ми їх вирішили.

Таких прикладів, які свідчать про надуманість проблеми, можна навести багато.

Другий приклад якраз стосується до світоглядної проблеми.

У НАН України ми вже п’ять років поспіль видаємо науково-популярний журнал “Світогляд” — єдиний україномовний журнал такого широкого профілю.

Мені приємно подарувати комплекти цього журналу за 2010 рік нашим відомим поетам Борису Олійнику та Дмитру Павличку.

3. Тепер дозвольте коротко інформувати вас про роботу Науково-видавничої ради НАН України (НВР).

Останнім часом щороку НАН України видає більше 1000 книжкових монографій, збірників праць тощо та понад 100 періодичних видань – журналів, вісників та ін.

Майже половина цієї продукції видається українською мовою, друга половина – російською та англійською мовами.

НВР надає пріоритет виданню монографій з природничих наук англійською мовою з метою більшої присутності науки України у світовому науковому просторі.

Ми також підтримуємо фінансово видання тих журналів, які перекладаються (або видаються в Україні) англійською мовою.

Звичайно, видання з гуманітарних та соціальних наук видаються переважно українською мовою. Найбільшими для нас сьогодні є проблеми недостатнього фінансування та старіння поліграфічної бази.

Дякую за увагу!»

22 лютого

Відбулося виїзне засідання ВФА НАН України, присвячене звіту ІТФ НАН України за 2006—2010 рр.

Звітував А. Г. Загородній, у програмі – 10 виступів з науковими повідомленнями провідних науковців Інституту. Незважаючи на сучасні економічні негаразди, ІТФ має чим пишатися.

28 лютого

У РІ НАН України (м. Харків) узяв участь в урочистостях з нагоди 60-річчя від дня народження академіка НАН України О. О. Коноваленка – засіданні Вченої ради Інституту та дружній вечері.

Київська делегація (В. М. Локтев, І. Б. Вавилова, К. І. Чурюмов, О. К. Черемних і я) вітали ювіляра від різних організацій. Під час дружньої вечері демонструвалися фільми-шаржі про О. О. Коноваленка, його захоплення рибаловлею та ін.

Всі урочистості проходили в дуже дружній і теплій атмосфері. Відчувалася велика повага та любов співробітників РІ НАН України до ювіляра.

Березень 3 березня

На ззасіданні Вченої ради ГАО розглянули поточні справи: I квартал – звіт, а на II—IV квартали – плани робіт та фінансування. Є проблеми з виплатою надбавок за наукові ступені та звання.

4—8 березня

Ці дні наповнені подіями з відзначення 8 Березня (вітав жінок у ГАО, УАА, в Президії НАН України та у сімейному колі).

Крім того, у Музеї літератури 4.03.2011 відбувся урочистий вечір з нагоди 70-ліття колишнього головного редактора газети «Вечірній Київ» Віталія Карпенка.

Зібрався весь літературний «цвіт України». Мені дали слово для привітання (разом з ювіляром ми входили до Ради Конгресу української інтелігенції, КУІН). Я запропонував у зв'язку зі ситуацією, що склалася зараз в Україні, відновити на новому рівні роботу КУІН.

10 березня

Провів засідання Ради УАА.

Відбулася зацікавлена розмова про стан астрономічних досліджень в Україні та розглянуто окремі поточні питання.

«Рада УАА

10 лютого 2011 р., 16.00

ГАО НАН України, м. Київ

Порядок денний:

1. Інформація представників астрономічних установ про стан виконання досліджень та умови їх фінансування (директори установ).

2. Про заходи щодо координації діяльності астрономічних установ з питань: УкрВО (Вавилова І.Б.), Колективні центри (Вольвач О.Є., Жиліяв Б.Ю. та ін.).

3. Розгляд кандидатур на присудження премії ім. Юрія Дрогобича (Лук'яник І.В.).

4. План дій стосовно реалізації програми «За астрономічну культуру в Україні!» (Крячко І.П.).

5. Різне.»

10—11 березня

Відбулися засідання Спеціалізованої вченої ради ГАО НАН України, на яких розглянуто дві докторські та дві кандидатські дисертації, зокрема успішно захистив докторську дисертацію с.н.с відділу космічної плазми ГАО Ю. І. Федоров.

Виникли деякі проблеми зі захистом кандидатської дисертації Н.Г. Чеснок (були критичні виступи Ю.І. Изотова, Н.Г. Гусевої та ін.). Тому на відміну від попередніх захистів результати голосування були такими: з 17 членів спецради 14 – за, 1 – проти, 2 – утрималися. Н.Г. Чеснок стала кандидатом наук, але неприємний «залишок» залишився. Такі «наукові проблеми» потрібно вирішувати окремо.

14 березня

Отримав листа від редактора відділу листів газети «Сільські вісті» А. В. Мельничука. Відповів згодою та підтримкою цієї ініціативи.

Високошановний Ярославе Степановичу!

Пише Вам Ваш ровесник Андрій Мельничук. Щойно з великим задоволенням прочитав Ваше розлоге, талановите інтерв'ю в «Літературній Україні». Велике спасибі Вам за нього.

Дорогий Ярославе Степановичу! На творчих шляхах мені випало зустрітися з чималою когортою видатних людей України. Особливо дорожу спілкуванням із незабутнім Олесем Терентійовичем Гончарем. Знаю, що й Вам випадала така щаслива нагода.

Уже давно не дає мені спокою ось таке: як би було добре вшанувати найменням Гончара якийсь об'єкт чи окреме утворення на об'єктах в космосі. Олесь Терентійович, як видатне мистецьке явище на літературній орбіті Всесвіту, їй-Богу, заслуговує такого високого пошанування. Його романи «Прашороносці», «Людина і зброя», «Тронка», «Циклон», «Собор» та інші, його тритомник щоденникових записів засвідчують: ми жили у велику епоху, епоху, освячену ім'ям Олеса Гончара. Надання його імені одному з небесних світил було б дуже справедливим і символічним ще й тому, що він є автором дивовижної книги «Твоя зоря», яка усім своїм духом, своїм глибинним змістом кличе нас: бути, бути вічній зорі Олеса Терентійовича — великого поборника миру й добра на землі.

Я довго мучився в здогадках, до кого б звернутися, аби моя ідея могла втілитися в життя. І ось — публікація про Вас, видатного вченого України! Мені враз здалося, що тільки Ви, людина, залюблена в рідне слово і в видатних діячів української науки та культури, людина, котра знає головні секрети Всесвіту, зможе посприяти у вирішенні цього питання. Добре розумію, що це в нинішніх умовах не так просто. Але надання імені Олеса Гончара одному з небесних світил стало б добрим знаменням для нашої України. Був би надзвичайно щасливим першим повідати про цю небуденну подію і навіть возславити того, хто докладе до цієї святої справи своїх зусиль. Вірю, що цим добродійцем будете саме Ви, дорогий Ярославе Степановичу.

Від усієї душі зичу Вам усе нових і нових творчих здобутків задля добра нашої України, її талановитого і в чомусь стражденного народу. Міцного Вам здоров'я і щастя!

З великою до Вас повагою —

Андрій Васильович Мельничук,
редактор відділу листів газети
«Сільські вісті», заслужений
журналіст України.

14.03.2011р.
Вірю в це з згодою
та підтримкою
цього ініціативи.

15 березня

У Прес-центрі «Главред» взяв участь у прес-конференції, присвяченій Японському землетрусу, зокрема проблемам зміщення осі обертання Землі та збільшенням швидкості її обертання. Було багато представників ЗМІ та багато запитань – про рух полюсів Землі, про наближення Місяця до Землі 19.03.2011 та ін.

16 березня

Засідання Президії НАН України. Зокрема, розглянуто питання створення «Словника української мови» у 20-ти томах.

Як голова НВР НАН України я увійшов до складу редколегії цього видання.

17 березня

Взяв участь у роботі НТР ДКАУ з порядком денним:

1. *Перспективи розвитку ракетно-космічної техніки (доповідач – Дегтярев О.В.).*

2. *Розгляд проекту Концепції Загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми України на 2013—2017 роки (доповідач – Семенов Л.П.).*

Виступив в обговоренні та вніс окремі пропозиції до Концепції.

17 березня

У ГАО на міжнародному семінарі з навігації рухомих об'єктів пройшла зацікавлена розмова щодо використання ГНСС (GPS, ГЛОНАСС, ГАЛІЛЕО та ін.).

21 березня

День весняного рівнодення.

Взяв участь у відкритті виставки стереофотографій «Космос у 3D». Цікаво та вражаюче!

ІНІЦІАТИВА ДАВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДКАУ УКРАЇНИ
ГОЛОВНА АСПІРАНОМІСЬ ОБСЕРВАТОРІЇ

СЕМІНАР
«ВИКОНАННЯ МІЖНАРОДНОГО ПРОЄКТУ EESS (EAST-EUROPE GNSS SERVICE) – РОЗШИРЕННЯ ЗОН ДІЇ EGNOS НА СКЛД РЕЗУЛЬТАТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»

ДЕПУТИ ГЛІВКОМІСЬ РОЗДАЛИ ЕКЗЕМПЛЯРИ
КОЛОДЦЬКА АКАДЕМІЯ НАУК І ТЕХНІКИ

17 березня 2011, Київ, ГАО НАНУ
м. Київ, вул. Академіка Байкальського 27, каб. 216

ПРОГРАМА

Початок засідання – 14.00

1. Вступне слово - **Яків І.С.**, – Академік НАН України, директор ГАО НАНУ (10-15 хв.)
2. Інформація про міжнародний проєкт EESS. Цілі, задачі та головні результати виконання проєкту в Україні. Стисла інформація про новітні європейські технології та програмно-програми удосконалення визначення місцезнаходження magiSIBAS, magiRTT та ін. (розробник – **GMV Systems**, Іспанія). – доповідь н.с., к.ф.-м.н. **Литвина М.О.** (30 хв.)
3. Інформація про методику та головні результати тестування технології визначення місцезнаходження magiSIBAS на території України. Стисла інформація про головні відмінності та переваги широкосилових систем навігації типу EGNOS. Перспективи розвитку та застосування нових європейських технологій навігації та точного позиціонування в Україні – доповідь н.с., к.т.н. **Жаліло О.О.** (30 хв.)
4. Інформація співвиконання проєкту - **АТ НДІРВ (ДКАУ)** - про хід виконання проєкту – доповідь головного конструктора підприємства **Негетерича А.Г.** (10-15 хв.)
5. Перерва на каву (15 хв.)
6. Презентація про новітні європейські технології та програмно-програми удосконалення фірми **GMV/GSV** (Іспанія) – доповідь **Альберто Мартінес (GMV Systems, Іспанія)** (15-20 хв.).
Демонстрація панівізуальних відеозаписів в використанням обладнання ALLROAD 1-10 (GSV) та технології magiSIBAS/SYSNET (15-20 хв.)
7. Обговорення наданої інформації, виступи учасників семінару (30 хв.)

Заклине слово - директор ГАО НАНУ **Яків І.С.** (5 хв.)

Посвята в астрономи молодих співробітників ГАО

Експерсія до музею ГАО

22 березня

Представив звіт ГАО за 2010 рік на засіданні ВФА НАН України.

Зауважень до роботи ГАО не було. Обговорювалися питання астрономічної інфраструктури ГАО в Голосієві – в якому стані, чи доцільно зберігати тощо. Я навіть приклади відновлення АЦУ-5 та АЗТ-2.

Мав зустріч з президентом Українського фізичного товариства В. Г. Литовченком щодо співпраці з УАА.

24 березня

На Вченій раді ГАО розглянули концепцію розвитку Обсерваторії у 2011—2016 рр. Після короткого огляду розвитку ГАО з 1976 року я запропонував взяти курс на підвищення ефективності роботи Обсерваторії. Подаю короткий виклад мого виступу:

«Питання ефективності роботи ГАО.»

30 грудня 2010 року на традиційній моїй зустрічі з колективом ГАО ми говорили про необхідність розробки концепції розвитку ГАО на 2011–2016 рр. Всі попередні п'ятирічки мали якісь конкретні цілі (концептуальні) – і здебільшого вони були досягнуті. Я вам їх нагадаю:

- 1976–1980 – курс на перетворення ГАО,
- 1981–1985 – курс на визнання,
- 1986–1990 – курс на технічне переоснащення,
- 1991–1995 – курс на виживання,
- 1996–2000 – курс на залучення до космічних досліджень,
- 2001–2005 – курс на стабілізацію,
- 2006–2010 – курс на модернізацію,
- 2011–2015 – курс на ефективність.

Питання підвищення ефективності роботи ГАО – складне і комплексне.

Почну з тематики та рангів наукових досліджень – видатні, важливі, корисні, можливі. А які у нас?

Можуть бути різного рівня роботи:

- корпоративні (у співпраці зі світовими астроцентрами);
- національні – двох типів:

- 1-го рівня – доповнюють світові або такі, що конкурують із світовими,
- 2-го рівня – необхідні для розвитку економіки, освіти тощо.

Тут важливо не помилитися при визначенні «національних», оскільки помилка дорого коштує – і фінансово, і морально.

Наведу приклади таких вдалих рішень – УТР-2 в Харкові та 2-м телескоп на Терсколі (а не на Майданаці!).

Що є сьогодні? З корпоративними все ясно – потрібно якнайбільше кооперування зі світовою астрономією. Деяко складніше з національними – на мій погляд, тут також потрібна більш широка кооперація. Тому ми підтримуємо створення діючих спостережних комплексів та залучення до їх діяльності якомога більше спеціалістів. Приклади: АЦУ-5 та реконструкція на 2011-2012 рр. «Цейс-50» (КраО) та АЗТ-2. Отже, чекаю ваших пропозицій та думок».

27 березня

Був на інтронізації нового глави Української Греко-Католицької Церкви у Соборі на Лівому березі Дніпра. Все проходило надзвичайно урочисто і з великим піднесенням.

Новий глава – С. Шевчук – молода (42 роки), високоосвічена особа.

Програма урочистостей

Неділя

10.00

Божественна Літургія
св. Васнаїя Великого.
Чин Інтронізації
(Патріарший собор
Воскресіння Христового)

13.00

Урочистий прийом
(Міжнародний виставковий центр,
Броварський проспект, 15,
станція метро „Лівобережна”)
Вхід за запрошеннями

18.00

Ораторія Йозефа Гайдна
„Сім снів Христа на Хресті”
(Храм Святого Миколая,
Національний будинок органічної
та камерної музики України,
вул. Велика Васильківська, 77).

Телефон для довідок
(044) 278-61-84 моб. 098 51 55 300

*Величавий
Господи Яковле!*

Маємо шану запросити Вас на урочистості
з нагоди введення на престол Глави
Української Греко-Католицької Церкви.

Святкові заходи заплановано провести
27 березня 2011 року Божого в м. Києві,
в Патріаршому соборі Воскресіння
Христового (вул. Микільсько-Слобідська, 5).
Точні дата і час інтронізації буде повідомлено
на офіційній веб-сторінці УГКЦ
(www.ugcc.org.ua) та через ЗМІ після
Виборчого Синоду Єпископів
Української Греко-Католицької Церкви,
який розпочнеться 21-го березня
2011 року Божого.

Володимир
+ Богдан Дзюрах
Секретар Синоду Єпископів
Української Греко-Католицької Церкви

Квітень 1 квітня

Взяв участь та виступив на відкритті відділення МАН з фізики та астрономії.

МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

III ФІНАЛЬНИЙ ЕТАП

Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів МАН України
28 березня – 6 травня 2011 року, м. Київ

2 КВІТНЯ

Отримав «Вісник НТШ», число 45, 2011 р., в якому серед багатьох матеріалів виявилася рецензія на мою книжку «Хроніки апексного десятиліття»:

«Ярослав Яцків. Хроніки апексного десятиліття. – К.: ВАГТЕ, 2010. – 408 с.

Документально-автобіографічний нарис «Хроніки апексного десятиліття» *всесвітньо відомого вченого, державного і громадського діяча Ярослава Яцківа охоплює прожиті роки нового століття і тисячоліття. Автор за покликом Доля – астроном. Це проявилось навіть у самій назві книжки: апекс – точка небесної сфери, у напрямку якої рухається в даний момент будь-яке космічне тіло. Пошуки світоглядних орієнтирів, спроби спостерігати обрії стратегічного розвитку України, бажання зберегти для нащадків постаті людей, з якими автор верстав нелегкі життєві шляхи і, нарешті, потреба зафіксувати світ власного «часопростору» — тематика цих щоденникових записів останнього десятиліття.*

Цю книжку можна використовувати як посібник для соціологів, довідник для політиків, путівник для молодії генерації науковців.

«Хроніки» висвітлюють наукові зацікавлення автора, його рідкісну ерудицію, нестандартну манеру мислення. Основною темою усіх його роздумів є ідея наукової інтеграції України у світову систему як передумова її політичної інтеграції. Автор аналізує внутрішні та зовнішні соціонаукові та політичні механізми, які стоять на перешкоді цього процесу, розглядає шляхи і методи їх подолання, пропонуючи поступовий перехід України на інвестиційно-інноваційну модель розвитку її економіки, осмислює суть зрушень і завдань українського суспільства в контексті «Великої Доби України», окреслює реформи у сфері науки й освіти, які науковець вважає першочерговими. У формулюванні відповідей на питання, поставлені суспільним розвитком України, вчений використовує світову філософську думку. Доречними в цьому контексті є наведені автором у своїх щоденниках слова із знаменитого «Фауста»: «Спізнаєш ти шляхи світил, Збагнеш природи вічний рух, І в душу вступить повинь сил, Коли промовить духу дух». Автор слушно вважає, що головна причина проблем сьогоденної України, що в ній не промовляє «духу дух», що нам потрібні високі жертвні потуги інтелекту нації, її найкращих представників. Я. Яцків болісно переживає, що Україна, володіючи потужним науково-технічним потенціалом, розвивається без суттєвого використання результатів наукових досліджень.

Академікові притаманний винятковий дар розуміння динаміки і перспектив процесу наближення України до інтеграції в демократичний цивілізований світ. Звідси рішення – включити до складу книжки і програмні статті, виступи та інтерв'ю на різноманітних урочистостях.

«Праця – творчість — дія» — цю тріаду з граничною щирістю сповідує автор у своїх «Хроніках», що робить його твір цікавим для сучасників.

Михайло Ковальчук»

3 квітня

З ДКБ «Південне» повідомили про смерть академіка С. М. Конюхова – Генерального директора – Генерального конструктора, Героя України, людини, діяльність якої склала цілу епоху у розвитку ракетно-космічної техніки в СРСР та Україні.

5 квітня

Був у м. Дніпропетровську на похоронах С. М. Конюхова. Зібрався весь цвіт української космічної еліти, — усі ті, хто прийшов попрощатися з С. М. Конюховим.

Об 11 год. віддав пошану покійному Президент України В.Ф. Янукович, о 12 год. Л. Д. Кучма та ін.

З 13 год. по 14 год. на цвинтарі, де поховані ветерани космічної галузі – О.М. Макаров, В.С. Будник та інші, відбулася траурна церемонія.

З 15 год. до 17 год. – поминальна вечеря в Льодовому палаці, за участі керівників ДКБ «Південне», Л.Д. Кучми з дружиною, багатьох гостей. Звучали щирі слова визнання заслуг покійного та втрати, якої зазнала Україна. Шкода, що ці слова лунали вже після відходу С. М. Конюхова у Вічність.

Я говорив від імені астрономічної спільноти та як друг і соратник С. М. Конюхова.

6 квітня

Відвідав ДКБ «Південне», де мав зустрічі з Генеральним директором О. В. Дегтяревим, нач. КБ-3 О. Л. Макаровим та іншими керівниками.

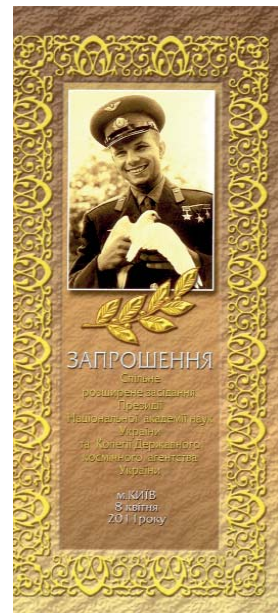
Відвідав після обіду Інститут геотехнічної механіки (директор А. Ф. Булат) та ознайомився з його роботою.

8 квітня

Відбулося спільне розширене засідання Президії НАН України та Колегії Державного космічного агентства України (ДКА України), присвячене 50-річчю від часу польоту Ю.О. Гагаріна в космос. Я взяв участь у його підготовці як голова відповідної робочої групи.

Відкрив засідання Б. Є. Патон. Від імені ДКА України виступив Е. І. Кузнецов. Після демонстрації короткометражного документального фільму про політ Ю. О. Гагаріна виступали ветерани космодрому Байконур, космонавт Л. К. Каденюк, вчені Є. Л. Кордюм та Г. К. Коротаєв та інші.

Я розповів про наукові та науково-популярні видання з космічної тематики. Відбулося вручення нагород працівникам космічної сфери. В цілому захід пройшов дуже успішно.

8 КВІТНЯ

Ознайомився з проектом доповіді «Підсумки діяльності НАН України в 2010 році та основні напрями її роботи у сучасних умовах» та вніс окремі зауваження.

11 КВІТНЯ

Взяв участь у прес-конференції, організованій агенцією ГолосUA та присвяченій Дню космонавтики. Розповів журналістам про ювілейні події 2011 року та сучасний стан космічних досліджень в Україні:

«Людина завжди мріяла про політ у небо.

Ця мрія знаходила своє відображення у думках та піснях... Хто не знає в Україні чудової пісні: «Дивлюсь я на небо та й думку гадаю, Чому я не сокіл, Чому не літаю...».

З часом, завдяки розвитку науки і техніки ці мрії почали здійснюватися. І сьогодні на наших очах невідомо змінюється життя на планеті Земля.

На цьому еволюційному поступі людства відбувалися епохальні події. Серед них – запуск першого штучного супутника Землі (1957), перший політ людини в космос (1961) та перші кроки людини на іншому небесному тілі – Місяці (1969).

Ці події були не лише свідченням створення на нашій планеті нової унікальної техніки для здійснення польотів людини в небо, але вони мали також загальнопланетарне значення – формували новий світогляд людства. Висловлюючись образно, можна сказати, що тоді, в середині ХХ ст., почалася нова ера в житті планети Земля і космос став невід'ємною частиною цього життя.

З цього часу корінним чином змінилося уявлення і розуміння нашого світу як місця проживання земної цивілізації і світу як унікальної форми співіснування різних держав, націй і народностей.

Цього року ми відзначаємо дві знаменні дати – 50-річчя з часу космічного польоту Юрія Олексійовича Гагаріна – першого льотчика-космонавта СРСР та 100-річчя з дня народження видатного творця ракетно-космічної техніки Янгеля Михайла Кузьмича. Як очевидець першої події хочу зазначити, що такої всезагальної радості мені більше не доводилося бачити в житті. Чарівна гагарінська посмішка, його слова на старті «Поїхали!», його думки про те, що Земля така дивовижно красива і тендітна, і що її потрібно берегти, стали символом 60-х років ХХ століття.

Ю.О. Гагарін був і залишається людиною світу у широкому розумінні цього слова. Велич постаті М.К. Янгеля була і ще досі до певної міри залишається прикритою завісою високої секретності.

Очоловане М.К. Янгелем КБ «Південне» було в часи СРСР потужною організацією – розробником бойових міжконтинентальних балістичних ракет. Водночас вже на початку 60-х років минулого століття це КБ активно залучилося до розв'язання проблем вивчення космосу.

Його перші здобутки майже синхронно відтворювали космічну історію людства:

1957 рік – випробувана перша балістична ракета.

1961 рік – створено та випробувано першу двоступеневу ракету-носія (РН) з серії «Космос».

1969 рік – розроблено перспективну РН із серії «Циклон»

На долю М. К. Янгеля, а згодом і на його послідовників випала велика місія підготувати і здійснити запуски багатьох космічних апаратів наукового та прикладного призначення, які навечно вписані в літопис космічної історії людства».

12 квітня

У НТУУ «КПІ» відбулися урочистості з нагоди першого польоту людини в космос – Ю. О. Гагаріна та 90-річчя від дня народження льотчика-космонавта Г. Т. Берегового.

Пройшло все досить формально – доповідь заступника голови ДКА України пана Засухи, вітання від Президента України, президентський оркестр та концерт. Відверто кажучи, я не підтримував поєднання цих двох подій у такий знаменний для людства день.

Думка на папері

Як колись запуск першого ШСЗ і перший політ людини в космос змінили світ (людина побачила свою планету маленькою, красивою та незахищеною), так і зараз Всесвітня павутина міняє світогляд земної цивілізації – це може бути ключем до того, щоб зробити нас кращими.
12.04.2011 р.

13 квітня

Узяв участь та виступив на відкритті Міжнародної науково-практичної конференції НАУ «Політ2011».

14 квітня

Учена рада ГАО розглянула підсумки наукової роботи за I квартал 2011 року та звіт про фінансування. Узгодили умови оплати праці у II кварталі.

14 квітня

Взяв участь та виступив:

– на круглому столі Конгресу української інтелігенції (цікаво, що була Г. Герман та прозвучало вітання Президента України),

– на передачі Є. Кисельова на телеканалі «Інтер» з питання Дня космонавтики. Теза мого виступу торкалася плюсів космічної діяльності, а саме впровадження інновацій у різні сфери життя.

16 квітня

Разом з В. К. Тарадієм, Р. Р. Кондратюком та В. С. Кислюком були в Андрушівці, ознайомилися з роботою Обсерваторії та святкували 50-річчя від дня народження Ю. М. Іващенко.

Ю. М. Іващенко здійснив свою мрію – побудував Обсерваторію, відкрив десятки нових малих планет і завоював повагу земляків з Житомирського краю.

До цієї події видано альбом «Стожари батьківського краю».

19 квітня

Взяв участь у Загальних зборах ВФА НАН України, які пройшли у надзвичайно дружній атмосфері.

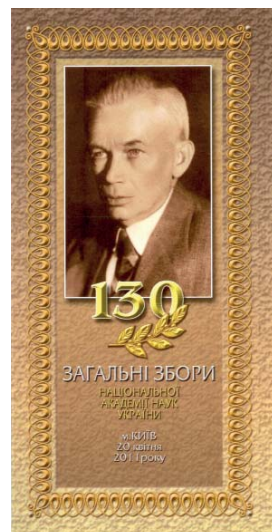
У своєму виступі я звернув увагу присутніх на негаразди в освітянській сфері – скорочення годин викладання фізики в школі та деякі проблемні питання щодо проекту Закону України про вищу освіту.

20 квітня

Взяв участь і виступив на Загальних зборах Відділення історії, філософії та права НАН України. Цікаві збори, неординарні особистості та велика видавнича діяльність.

У другій половині дня відбулися Загальні збори НАН України, присвячені 130-річчю від дня народження академіка О. О. Богомольця – видатного вченого та президента АН УРСР у 1930—1946 рр.

Правнучка О. О. Богомольця Ольга Богомолець цікаво розповідала про історію роду Богомольців та заспівала декілька пісень (на власну музику).

21 КВІТНЯ

Загальні збори НАН України – підсумки роботи у 2010 році – пройшли у стандартному форматі (за винятком деяких пікантних моментів: крім В. М. Литвина не було наших верховних керманічів – ні В. Ф. Януковича, ні М. Я. Азарова).

Виступ В. М. Литвина був, на мою думку, якийсь «розгублений» та незрозумілий. Склалося враження, що це виступає науковець середньої ланки, а не представник правлячої коаліції. На це я звернув увагу на початку мого виступу, присвяченого справам космічним:

«Шановний Борисе Євгеновичу! Шановні колеги!

Сьогодні я говоритиму про справи космічні, говоритиму від імені Ради з космічних досліджень НАН України, але відповідальність за окремі оцінки та висновки несучи персонально.

1. У сучасному світі є декілька сфер діяльності, які визначають рівень розвитку тої чи іншої держави. Серед них – космічні дослідження та технології (КДТ). Це зумовлено тим, що КДТ визначають загальний науково-технічний рівень країни та є необхідною умовою її інноваційного розвитку. З початком ХХІ століття у світі відбулися суттєві зміни у принципах та умовах здійснення космічної діяльності, значно зросла активність нових космічних держав тощо.

У всіх космічних країнах світу ракетно-космічна галузь забезпечується державною фінансовою підтримкою. Так, у провідних країнах світу бюджети на космічну діяльність становлять мільярди доларів США (від 19 млрд. доларів у США до 3 млрд. доларів у Росії).

2. За часів існування СРСР Україна брала активну участь у виконанні практично всіх космічних програм Союзу. У цій справі важливу (а деколи вирішальну) роль відігравали установи Академії наук, тим самим накопичивши значний досвід зі створення наукових космічних приладів та технологій. На початку 90-х років минулого століття Академія наук була серед ініціаторів створення Національного космічного агентства України.

Тоді, у далекому 1992 році, я написав статтю «Космос не примха, космос – наше майбутнє». Мушу визнати, що сьогодні ми можемо гордитися тільки космічним минулим України, а точніше, його геніальними творцями. Серед них такі знакові постаті як Юрій Кондратюк-Шаргей, Сергій Корольов, Валентин Глушко, Володимир Челомей, Михайло Янгель, Гліб Лозино-Лозинський та інші. До речі, останнього чомусь несправедливо забули на високому державному рівні. А він творив у Харкові, Києві та Москві. Його розробка аерокосмічної системи МАКС досі не має аналогів у світі.

На жаль, ясного космічного майбутнього України не видно. Космічна галузь України досі здебільшого тільки обслуговує інших. Тих інших, котрі не стоять на місці і скоро нас витіснять з тієї десятки країн світу, наука і промисловість яких здатні самостійно створювати космічні апарати й виводити їх на орбіту.

Усе, що сталося з космічною сферою в Україні за ці майже 20 років добре відомо. Воно характеризується загальною тезою – Україна з кожним

роком втрачає свій космічний потенціал. Постають запитання: Чому так сталося? Чи є в цьому провина і нашої Академії? Чи всі можливості ми використали, щоб не допустити занепаду космічної галузі України, особливо наукових космічних досліджень? Напевно, «не всі» і про це мова йтиме далі.

3. Формально в Україні підготовлено вже чотири Загальнодержавні космічні програми України. Зазвичай вони передбачали багато гарних проектів та завдань, але не виконувалися, оскільки фінансувалися, як правило, на 10–20 відсотків.

А діюча зараз четверта космічна програма України на 2008–2012 рр. вже три роки підряд практично не фінансується. Це призвело до того, що Україна

- сьогодні не має на орбіті власних космічних апаратів;
- не створила систем супутникового зв'язку, навігаційного забезпечення та дистанційного моніторингу довкілля;
- не забезпечила належного фінансування космічної виробничої сфери, що призвело до її суттєвого руйнування.

Це негативно впливає на імідж України як космічної держави у світі, навіть у тих випадках, коли у нас є чим гордитися, наприклад, ракето-носіями. Водночас, у Росії «Новості космонавтики» подають зовсім іншу інформацію, в якій Україні немає.

4. Отже, повертаюся до питання, чому так трапилося. Однією з причин є те, що у владному олімпі України та навіть серед наукової спільноти, часто звучать думки: «Для чого розвивати космічні дослідження (космонавтику в широкому розумінні цього слова), якщо це не вигідно?». Виникає запитання: «Чи може взагалі космонавтика бути прибутковою?». Відповідь очевидна: звичайно – «ні». Але це тільки з погляду міністра фінансів держави можна вважати дослідження космосу чистим збитком. А, враховуючи перспективи, нашій державі потрібно всерйоз розвивати космонавтику. Перш за все тому, що космічна галузь несе у собі одну дуже важливу системну функцію, а саме є мультиплікатором розвитку високотехнологічної економіки. Адже очевидно, що для того, аби створити ракету-носію чи супутник (космічний апарат) та оснастити його науковими приладами, необхідно мати розвинуту національну промисловість, зокрема, електронну, спец металургійну, ракетну тощо. А це виклики для фундаментальної науки – математики, фізики, матеріалознавства, хімії тощо. У свою чергу це виклики системі фізико-математичної і технічної освіти та організації наукових досліджень.

Отже, виходить, що вкладаючи гроші в космонавтику, держава підтримує водночас інші сфери економіки і сприяє створенню т.з. «національних точок зростання».

Після реалізації відповідної державної науково-технічної складової космонавтики, неминуче постане бізнес-складова. За умов адекватної політики уряду, ця складова має бути спрямована на масового користувача. Водночас, необхідно врахувати, що у цій сфері, зокрема, в інформаційній космонавтиці, відбуваються дуже швидкі зміни. Тому тут держава не може бути основним гравцем. Її роль – створити сприятливі умови для розвитку приватного бізнесу. Поки що тут у нас непочатий край роботи. Можна тільки сподіватися, що нове

керівництво держави не на словах, а на ділі запровадить чіткі механізми підтримки космічної науки та технології в Україні.

Мета тут одна – зберегти статус України як космічної держави, інтегруватися у світовий космічний сектор та забезпечити у XXI столітті економіку, оборону, науку та освіту нашої держави інформацією, необхідною для її розвитку.

Чому я звертаюся до нового керівництва держави? Бо, фактично, це ми робили за всіх президентів та Урядів України. Були відповідні укази, доручення та навіть у 2006 році на чолі з Прем'єр-міністром України була створена Комісія з питань космічної діяльності. Не було дій і тому «маємо, що маємо».

Ми традиційно любимо посилатися на досвід Росії в будь-яких справах. Ось що сказав недавно керівник ФКА РФ Анатолій Пермінов:

«Космическая деятельность и высокие технологии в целом требуют постоянной заботы и внимания со стороны государства. Нельзя было рассчитывать на то, что более девяти лет скудного «остаточного» финансирования не приведет к существенным проблемам...»

На відміну від нас, у Росії, здається, зробили належні висновки на всіх рівнях і ось уже другий рік тут значно змінилося ставлення до дослідження та освоєння космічного простору.

Зведена таблиця космічних запусків у 2010 році

Країна (організація)	Кількість запусків	Кількість КА
РФ	31 (13)	46 (20)
Китай	15	20
США	15	35(2)
Індія	3	8
Японія	2	7
Ізраїль	1	1
П. Корея	1	1
Agianaspace	6	12
Всього	74	~129

1) И. Лисов «Новости космонавтики», №3, 2011, стр. 35-37

цільова програма фундаментальних космічних досліджень. У 2011 році на таку програму, що має назву «Геокосмос» виділено 747 тис. грн. У її виконанні беруть участь 8 наукових установ Академії. Отримано низку результатів світового рівня.

До наших досягнень можна віднести те, що Академія наук вже більше 15 років видає широкопрофільний журнал «Космічна наука і технологія».

І все ж, НАН України як провідна (і сьогодні, на жаль, майже єдина) наукова організація держави повинна активніше залучатися до процесу формування космічної політики держави та фінансувати проведення наукових космічних досліджень разом з Державним космічним агентством України.

4. Тепер декілька слів про те, як у цій ситуації діяла НАН України, в установах якої ще збереглися працюючі колективи з розробки корисного космічного навантаження (це прилади на КА «Січ-1М», «Коронас», Фобос-грунт, МКС та інші), космічних технологій та спостережень за космічними об'єктами. Але мушу визнати, що наукове космічне приладобудування в Україні, в т.ч. в НАН України, з кожним роком занепадає.

Більш успішними є цільові дослідження з проблем фізики Сонця та навколоземного космічного простору. Починаючи з 2007 р., в НАН України реалізується вже третя

5. Хотів би завершити свій виступ на більш оптимістичній ноті. Наша Космічна політика і за часів СРСР, і сьогодні завжди була і є персоніфікованою. Цього року ми вже відзначали дві знаменні події – 100 річчя від дня народження теоретика космонавтики М. В. Келдиша, 50-річчя з часу першого польоту людини – Ю. О. Гагаріна в космос та у жовтні будемо відзначати 100-річчя від дня народження геніального конструктора ракетно-космічних систем М. К. Янгеля.

Мені пощастило взяти участь в урочистостях з нагоди двох перших подій. І теплиться сподівання, що наша держава у співпраці з Росією й іншими державами світу зуміє зберегти та примножити свій космічний потенціал.

Але перед нами стоїть серйозне завдання – наповнити реальними справами концепцію космічної діяльності до 2032 року (коли я кажу «реальними», то маю на увазі не традиційні наші заходи, які ніхто не виконує) та загальнодержавну космічну програму України на 2013–2017 рр.

Тут є над чим серйозно задуматися, враховуючи світові тенденції розвитку космонавтики, а саме зміну колишнього двополюсного космічного світу на багатопольсний.

Наведу цікаву думку на цю тему російського космічного метра, академіка Чертока, висловлену недавно на міжнародній конференції, присвяченій 100-літтю від дня народження М. В. Келдиша: «...вся наша космическая деятельность должна стать... трехполюсной. На одном полюсе – США (с Европой), на другом – Китай, на третьем – Россия вместе с Индией... и Казахстаном». (НК, №3. 2011, стр. 58). Перед нами знову постає непростий вибір і в космічній сфері, як це вже не раз було в історії України».

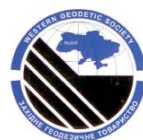
27—28 квітня

На «Геофорумі-2011» м. Львів та м. Яворів.

Виступив на відкритті форуму з привітанням від НАН України та з доповіддю на пленарному засіданні, присвяченому ГНСС-технологіям.

У Форумі брали участь близько 100 учасників з п'яти країн світу. Цікавими були зустрічі та спілкування з геодезистами Польщі, Чехії та Німеччини.

Загалом Форум пройшов успішно, зокрема була представлена інформація щодо функціонування ГНСС-мережі UA-EUPOS/ZAKPOS.

Міжнародна науково-технічна конференція
ГЕОФОРУМ

27-29 квітня 2011
Львів-Яворів, Україна

29—30 квітня

Відвідав Рогатинщину – родичів у с. Данильче та побував на могилах батьків і членів родини.

Дуже сумно, коли бачиш, як швидко розширюється цвинтар і помирають здебільшого молоді люди.

Травень

1—10 травня

Ці травневі дні щороку якось швидко минають – і свята, і робота. Підвели підсумки діяльності ГАО за квітень та узгодили показники фінансування на травень.

11—14 травня

Я у відпустці, а фактично в лікарні – операція судин лівої ноги. На жаль, потрібна довга реабілітація.

16 травня

Провів нараду щодо відзначення в ГАО Дня літнього сонцестояння. Плануємо відкрити комплекс сонячного телескопа АЦУ-5 імені Ернеста Гуртовенка.

17 травня

Взяв участь в урочистостях з нагоди закриття XI Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика, які проходили в Національному академічному драматичному театрі імені Івана Франка.

XI

Міжнародний конкурс
з української мови
імені Петра Яцика

ЗАПРОШЕННЯ

Вели урочистості Михайло Слабошпицький (письменник, директор фонду імені Петра Яцика) та Наталія Сумська.

Благословив та виголосив промову Патріарх Філарет. Усе пройшло у дуже теплій атмосфері.

Але... на цей раз не обійшлося без конфлікту – МОН України не брало участі у проведенні конкурсу (це для мене було несподіванкою, бо ще на початку року я це питання обговорював у розмові з Д.В. Табачником (міністром) і була відповідна домовленість щодо участі МОН в конкурсі).

20 травня

Урочистості з нагоди Дня науки (21.05.2011 р.) у Національній філармонії України за участі М. Я. Азарова, Д. В. Табачника, В. П. Семиноженка, Б. Є. Патона та президентів інших академій наук України.

Усе пройшло дуже стандартно (я би сказав, за радянським стилем) – М. Я. Азаров властивою йому «українською» мовою зачитав привітання Президента України, вручив нагороди і пішов.

Виступи Б. Є. Патона та інших учасників зібрання формальні – і не святкові, і не практичні. Як це колись водилося, окрім «VIP-персони» (в т.ч. і я) були запрошені на прийом, де вже у більш невимушеній атмосфері можна було поспілкуватися.

Того ж дня на телеканалі «Інтер» у програмі Є. Кисельова за участі В. П. Семиноженка, М. В. Стріхи та ін також йшла мова про науку.

23 травня

Нарешті Президент України видав указ про присудження Державних премій в галузі науки і техніки 2010 року. Зі списку, поданого Комітетом з Державних премій, вилучено 32 особи (з різних політичних та суб'єктивних причин). Астрономічна премія зазнала втрат – на жаль, її не дочекався М. М. Шаховський (КраО). Я привітав колег з присудженням премії усно – на засіданні Вченої ради ГАО, і письмово – отримав відповіді від колег-астрономів.

«Дорогой Ярослав Степанович!

Большое спасибо за Ваше письмо и поздравление в связи с присуждением нашей команде Государственной премии Украины.

Для меня нет ничего почетнее, чем быть отмеченным учеными страны, в которой я родился, начал научную работу и считаю своей первой Родиной. Я, как и все члены нашей команды, горжусь тем, что Комитет по Государственным премиям решил, что наша работа заслуживает этой награды. Однако мы также знаем, что заслуживать премию далеко не всегда означает получить ее. Мы знаем, какую огромную работу Вы проделали для того, чтобы желаемое сделать действительным, и знаем, что без Вашего активного вмешательства премии мы бы не получили.

Огромное Вам спасибо за Вашу поддержку и помощь!

*С глубоким уважением,
Михаил Мищенко».*

«Вельмишановний Ярославе Степановичу!»

Щиро дякую за вітання з нагоди присудження мені і моїм колегам Державної премії України за 2010 рік і за побажання доброго здоров'я та нових творчих звершень. Зі свого боку, я хочу теж щиро привітати Вас з тим, що українські астрономи, в тому числі і співробітники Вашої обсерваторії М. І. Міщенко, М. М. Кисельов, В. К. Розенбуш і В. А. Кучеров, одержали цю високу нагороду як визнання досягнень світового рівня в дослідженнях тіл Сонячної системи. На мій погляд – це яскравий приклад того, що може дати тісне співробітництво в наших астрономічних дослідженнях, незважаючи на наші дуже обмежені можливості. Дуже приємно, і можна цим пишатися, що нам – колективу лауреатів Держпремії — вдалося в цьому напрямі наукових досліджень (розсіяння світла та поляризація тіл Сонячної системи) вивести Україну на найпередовіші позиції в світі.

Ми добре розуміємо, що без вашої мудрої допомоги і наполегливої підтримки висунення нашої спільної праці на здобуття Держпремії України не мало б успіху. Саме тому, вельмишановний Ярославе Степановичу, я особисто і всі мої колеги дуже і дуже вдячні Вам за підтримку. Ми бачимо, що наші дослідження потрібні Україні, і це надихає нас на нові звершення.

Бажаємо Вам енергії і доброго здоров'я на довгі-довгі роки, щоб Ви направляли і вели за собою українську астрономічну науку так, як Ви це робили до сьогодні.

Щиро Ваш,
Дмитро Лупішко».

23 травня

Взяв участь у Сорбеевському семінарі в Інституті фізики НАН України, де виступив з доповіддю «Загадковий Меркурій» Ю. Г. Шкуратов. Виступ був надзвичайно цікавий та викликав жвавий інтерес присутніх (С. Рябченко, М. Соскін та ін.).

24 травня

Провів засідання Державної комісії єдиного часу та еталонних частот (ДКЧЧ), на якому розглянуто стан справ з функціонування первинного еталону часу і частоти (ПЕЧЧ) (м. Харків), вторинного еталону ЧЧ (м. Київ) та роботу Українського центру визначення параметрів обертання Землі (ГАО НАН України). Уточнено склад ДКЧЧ та схвалено перелік заходів з функціонування ДКЧЧ на 2011 рік.

24 травня

Провів засідання Ради з космічних досліджень (РКД), на якому розглядали Концепцію Загальнодержавної цільової космічної програми України. Концепція попередньо була направлена членам РКД для ознайомлення та пропозицій щодо її затвердження.

Після обговорення Концепції її рекомендовано «узгодити з зауваженнями», а саме доповнити її інформацією про підготовку кадрів та розширити перелік наукових космічних досліджень, зокрема внести до неї проект «Укрселена».

26 травня

Взяв участь у міжнародній науковій конференції, присвяченій обговоренню актуальних проблем сучасного університету. Конференція проходила у чудово відремонтованій великій фізичній аудиторії КНУ імені Тараса Шевченка.

30 травня

Взяв участь в українсько-російському семінарі з розгляду програми «Чорне море як імітаційна модель світового океану». Йдеться про спільні дослідження Інституту океанографії РАН, Інституту обчислювальної математики РАН та Морського гідрофізичного інституту НАН України.

31 травня

Провів від імені КНК НАН України робочу нараду щодо Закону України «Про вищу освіту» (редакція від 16.05.2011 р.) за участі М. Поповича, В. Локтева, С. Рябченка, М. Стріхи та ін. Після обговорення узгодили текст листа до Прем'єр-Міністра України М. Я. Азарова.

Про проект Закону України
«Про вищу освіту» представлений
Міністерством освіти і науки,
молоді та спорту
(редакція 16.05.2011 р.)

Прем'єр-міністру Україн
АЗАРОВУ М.

Вельмишановний Миколо Яновичу!

Сьогодні освітянська і наукова спільнота зацікавлено спостерігає : процесом підготовки проектів Закону України «Про вищу освіту».

Представлений Міністерством освіти, науки, молоді та спорту проєкт Закону України «Про вищу освіту» викликає занепокоєння науковців громадянської і, зокрема, вчених Національної академії наук України. Системою вищої школи є визначальною для забезпечення держави кваліфікованими кадрами. Крім того, вона тісно пов'язана з науковою діяльністю академічних установ, оскільки вищі навчальні заклади (ВНЗ) є єдиним джерелом молодих кадрів для української науки. Багато вчених НАН України і раніше, і зараз мають пряме відношення до діяльності ВНЗ і як викладачі, і як керівники науково-дослідних, у тому числі, студентських робіт.

Представлений законопроект не стимулює наукову та інноваційну активність ВНЗ, оскільки у ньому не передбачено суттєвої підтримки тих ВНЗ які проводять наукові дослідження на світовому рівні. А це означає, що студенти не матимуть необхідних знань та навичок для науково-дослідної роботи. Більш того, відсутність підтримки наукових досліджень у ВНЗ сприятиме відтоку від них викладачів-вчених, що призведе до подальшого зниження рівня викладання, який вже зараз у більшості ВНЗ не відповідає вимогам часу.

Дивує відношення авторів законопроекту до наукових ступенів. І якщо віднесення ступеня доктор філософії до освітньо-наукових рівнів вищої освіти ще якось можна частково обґрунтувати, то яке відношення має ступінь доктора наук до освітньо-наукового рівня вищої освіти абсолютно незрозуміло. Ще

його можна одержати виключно шляхом навчання у докторантурі чи під час творчої відпустки. У всьому світі науковий ступінь доктора наук (габлітованого доктора) здобувається виключно на основі визначних результатів наукових досліджень. Вимоги ж до присвоєння вчених звань взагалі відсутні. Перш за все, це стосується вчених звань професора та доцента.

Найбільш повно відношення до наукової діяльності у ВНЗ України відображено у правах дослідницьких університетів. Надання ВНЗ статусу дослідницького дає лише право самостійно присуджувати наукові ступені та вчені звання. В проєкті Закону не лише відсутня норма про обов'язковість наукової роботи викладачів з передбаченням для неї частини навантаження, а взагалі немає ніяких стимулів для проведення наукових досліджень і розробок світового рівня.

Цілком очевидно, що прийняття цього законопроекту призведе до пришвидшення деградації наукової діяльності вищих навчальних закладів, наслідком якої буде катастрофічне зниження рівня викладання, що зумовить стрімке зниження рівня підготовки студентів і випускників ВНЗ. В результаті, НАН України, а також вся економіка та суспільство України залишаться без притоку кваліфікованих молодих кадрів, особливо природничих та інженерно-технічних спеціальностей.

Дивує також той факт, що законопроект не вноситься на загальне обговорення. Вважаємо, що НАН України повинна розглянути цей проєкт, порівняти його з альтернативними законопроектами та зробити відповідні висновки щодо можливості його прийняття.

Ми, науковці, знаємо Вас, Микола Яновичу, як відомого вченого та звертаємо до Вас з проханням не допустити прийняття невірних рішень у сфері вищої освіти.

З повагою,

М. Попович (Академік НАНУ, доктор філос.)
В. Локтев (Чл.кор НАНУ, доктор філос.)
С. Рябченко (д-р фіз.-мат. наук)
М. Стріха (Академік НАНУ, доктор філос.)
В. Локтев (Академік НАНУ, доктор філос.)

27.05.2011

Червень 7 червня

Виступив на відкритті Міжнародної конференції з питань гравітації та космології від імені Української астрономічної асоціації. Звернув увагу учасників на значний прогрес у вивченні раннього Всесвіту ($z = 8-9$) та перспективах відповідних космічних місій.

8 червня

Виступив з вітальним словом на відкритті II Науково-практичної конференції «Наукова періодика: традиції та інновації».

Відмовився від поїздки до Москви на спільне засідання Президії НАН України та Президії РАН (14.06.2011 р.). По-перше, маю досі проблему з лівою ногою (після операції на судинах). По-друге, 15 червня вже пообіцяв взяти участь у Круглому столі, присвяченому 15-річчю ІКД НАНУ/ДКАУ.

А головне, чомусь не хочу їхати... і сам не знаю, чому.

9 червня

Як офіційний опонент підготував відгук на дисертацію А. Л. Церклевича «Методи і моделі дослідження та інтерпретації гравітаційного поля планет земної групи», представлену на здобуття наукового ступеня доктора технічних наук за спеціальністю «Геодезія, фотограмметрія і картографія».

Привітав академіка РАН О. О. Боярчука з ювілеєм:

«Дорогой Александр Алексеевич!

Огромное спасибо за столь приятное для меня приглашение на ужин, посвященный Вашему юбилею.

К большому сожалению, я сейчас не совсем готов к путешествиям (прооперировал сосуды на ноге) и потому не буду 14 июня в Москве на совместном собрании Президиумов РАН и НАН Украины, и не уверен, что смогу поехать 21 июня.

Поздравления передадим с оказией, и не сомневайтесь в нашей искренности к Вам и Вашей многогранной деятельности.

Ваши

Ярослав Яцків».

10—14 червня

Напередодні святкових днів (Свята Трійця) 10 червня пізнього вечора на дачі у с. Рожни раптово стало дуже погано моїй дружині Г. І. Яцків...

Вона думала, що це серцевий приступ, а я підозрював ще гірше – інсульт. Ніч провели у великих муках та переживаннях, а вранці 11 червня

на власній машині я відвіз Ганну до поліклініки № 1 (де швидко допомога підтвердила мій діагноз – інсульт), а потім її відвезли до лікарні «Феофанія».

Це були святкові дні, а прогнози щодо одужання дружини були погані...

Сьогодні, 14.06.2011 р., коли я пишу ці рядки, з'явилася надія на поліпшення...

14 червня

Мав розмову з П. С. Одинцем щодо стану справ у КЛО ГАО НАН України, а потім разом з ним були на відкритті виставки «Папа, Україна і я», присвяченій 10-літтю від часу візиту Папи Римського Івана Павла II в Україну.

Усе відбувалося дуже чемно і достойно. Я передав представникам Церков (Римо-католицької, Греко-католицької та Православної Київського Патріархату) свої спогади про зустріч з Папою 07.11.1986 р., опубліковані в журналі «Світогляд» (№ 1, 2006 р.).

15 червня

У Міністерстві освіти і науки, молоді та спорту України – нарада щодо зауважень, підготовлених групою членів НАН України до проекту Закону України «Про вищу освіту» (реакція на наш лист М. Я. Азарову).

Присутні на нараді ректори університетів Л. В. Губерський, В. С. Бакіров та В. П. Андрющенко підтримали в основному тези, висловлені в нашому листі. Інші – нас критикували. І все ж вирішили додати слова у Законі щодо підсилення ролі науки в університетах.

Папа, Україна, я

На відзначення 10-річчя історичного візиту Блаженного Папи Римського Івана Павла II в Україну

Київ, 14 – 26 червня 2011

14.06, ВІТРОК.

18:00. «Український діалог, вул. Хрещатик, 2. Мала виставочна зала. «Папа, Україна, Я»: пам'яті речі, світлини, місцеві твори, книги. Відкриття виставки. Вхід за запрошеннями. Виставка відкрита до 24 червня, вхід з 10:00 до 19:00. Безкоштовно. Вхід вільний.

23.06, ЧЕТВЕР, Свято Пресвятої Євхаристії.

08:00. Патріарший Собор Воскресіння Христового, вул. Миколаєвсько-Слободська, 5. **Божественна Літургія.**

10:00. Відкриття пам'ятного знаку на честь відвідин Блаженним Папою Римським Іваном Павлом II України.

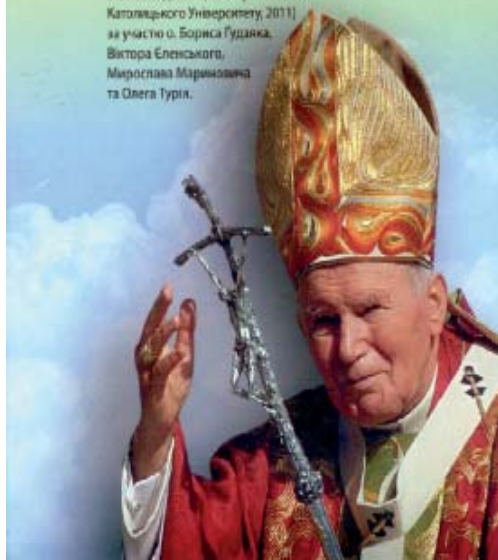
14:00. «Український діалог, вул. Хрещатик, 2. Центральна зала. Вручення відзнаки Блаженного великомученика Омеляна Ковча «За прояви в акумулятивному та міраклістичному діалозі, міжнародному дослідженні, соціально-християнській діяльності, героїчних вчинках, послідовності, жертвості і гуманізму». Вхід за запрошеннями.

19:00. Перегляд фільму. Кінотеатр «Кінопалац», вул. Інститутська, 1. «Кароль – Людина, яка стала Папою». Режисер – Дієго Баттісто. Виробництво «Тоді», Італія, 2005. Вхід за запрошеннями. Тел. для дощок 044 4907060.

24.06, П'ЯТНИЦЯ.

12:00. «Український діалог, вул. Хрещатик, 2. Концертна зала. Подіумна дискусія «Візит Папи Римського Блаженного Івана Павла II в Україну: уроки для держави та суспільства». За участю Блаженнішого Любомира Гузара; Генерального секретаря Синоду Єпископів Католицької Церкви архієпископа Миколи Євросимца; відомих вчених, політиків, громадських діячів.

15:00. «Український діалог, вул. Хрещатик, 2. Концертна зала. Презентація українського видання книги Джорджа Вайгеля «Свідок надії. Життєпис Папи Івана Павла II» (Львів: Видавництво Українського Католицького Університету, 2011) за участю о. Бориса Гуданка, Віктора Єлеського, Мирослава Маринювача та Олега Туря.

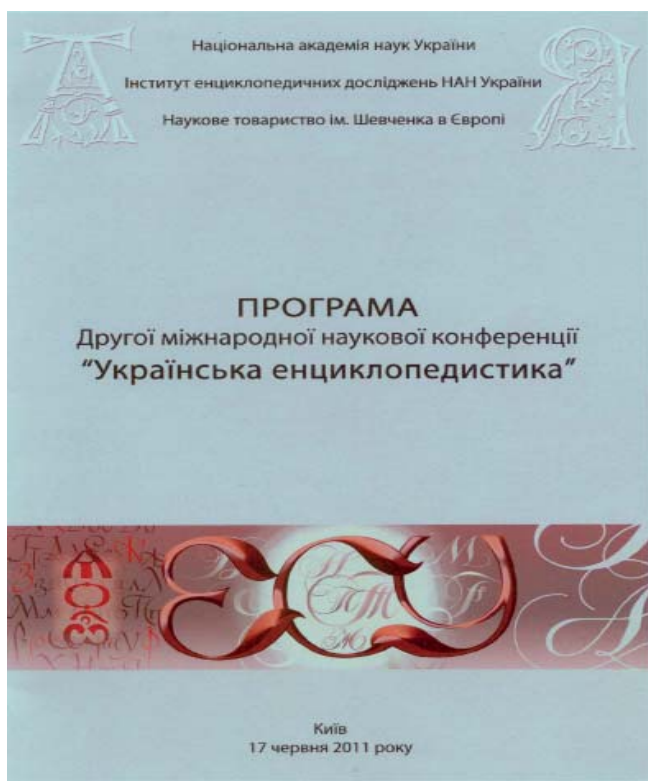
15 червня

Відкрив засідання Круглого столу з питань розвитку космічної сфери України. Відмитив, що за такої уваги держави до цієї сфери, Україна скоро перестане бути в числі космічних держав світу, зауважив також щодо «роздутого» апарату ДКАУ.

17 червня

Виступив на відкритті (разом з І. М. Дзюбою) Другої міжнародної наукової конференції «Українська енциклопедистика».

21 червня

Відомий поет Мойсей Фішбеїн прислав мені матеріал про мого земляка (можливо, навіть далекого родича) Михайла Яцківа, написаний Миколою Петренком.

21 червня

День літнього сонцестояння. Свято в ГАО НАН України – відкриття після капітального ремонту сонячного телескопа АЦУ-5 імені Ернеста Гуртовенка за участі Б. Є. Патона. Все «дійство» пройшло дуже цікаво і весело.

22 червня

1. Привітав з ювілеєм д.ф.-м.н. Сердегу Б. К. (Інститут фізики напівпровідників ім. В. Є. Лашкарьова НАН України).

2. Від імені УАА підготовлено документи для внесення мене до складу Громадської ради при Держінформнауки України.

23 червня

Взяв участь у роботі Комісії з відзначення 150-річчя від дня народження В. І. Вернадського (під головуванням Б. Є. Патона) та запропонував низку заходів, зокрема створення в с. Шишаки (де жив В. І. Вернадський) науково-навчального комплексу, на базі якого проводити літні школи молодих науковців та членів МАН.

29 червня

Отримав сумне повідомлення: на 63-му році життя помер А. П. Шпак – 1-й віце-президент НАН України, директор Інституту металофізики ім. Г. В. Курдюмова НАН України.

Останнім часом А. П. Шпак хворів, лікувався... а смерть перекреслила всі сподівання його колег та друзів.

30 червня

На цей раз – приємне повідомлення. Журналу «Кинематика и физика небесных тел» надано імпаکت-фактор 0.337, а це 7-ме місце серед українських наукових журналів.

Липень

1 липня

1. У Великій конференц-залі НАН України прощалися з академіком А. П. Шпаком – вів цю сумну акцію А. Г. Наумовець.

Виступали Б. Є. Патон, О. М. Івасишин, В. М. Локтев, В. Ф. Мачулін, згадуючи про покійного як визначну особистість та відмічаючи його значні здобутки у науковій і науково-організаційній сфері.

2. Був на урочистостях з нагоди 50-річного ювілею Інституту надтвердих матеріалів ім. В. М. Бакуля НАН України.

Вельмишановний(а)

Дрославе Степановичу!

Запрошуємо Вас взяти участь у відзначенні 50-річного ювілею Інституту надтвердих матеріалів ім. В. М. Бакуля Національної академії наук України

Програма проведення ювілейних заходів в ІНМ НАНУ
29 червня – 2 липня 2011 р.

29–30 червня	Міжнародна конференція "Вплив високих тисків на матеріали" із замовленими доповідями
✓ 1 липня	Урочисте засідання Вченої ради інституту
2 липня	Святкування 50-річчя та Дня інституту (день відкритих дверей)

1961 – 2011

3 липня

Вилетів до Санкт-Петербурга для участі в JENAM (EWASS) та інших заходах EAS, скориставшись «Аеросвітом». Цікаво, що ця авіакомпанія користується послугами авіакомпанії WINDROSE, літаком якої EMBRAER190 я летів уперше.

Літак досить великий (вірніше, довгий, з двома рядами крісел по обидва боки від основного проходу). Прибув до аеропорту «Пулково-2» і... на жаль, більше години чекав на паспортний контроль, тому не поїхав у ГАО РАН на прийом, а відразу до готелю «Русь».

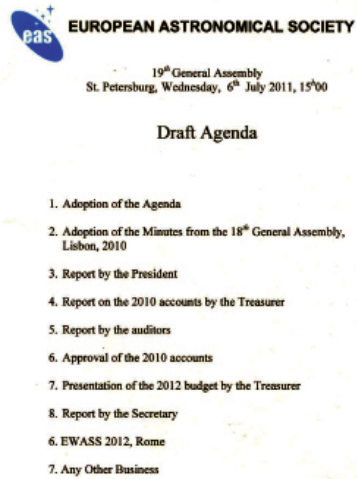
Тут мешкав академік М. Я. Маров, і ми домовилися про зустріч 04.07.2001 р., щоб їхати до готелю «Пулковская», де проходитьиме EWASS.

4 липня

Відкриття EWASS (Європейського тижня астрономії та космічної науки). Вітальні адреси: Тьєррі Курвуазьє (Президент EAS), О. В. Степанов (директор ГАО РАН) та ін.

Маючи вільний час у другій половині дня, разом з М. Я. Маровим та І. Б. Вавиловою відвідали чудовий комплекс Державного музею-заповідника «Царське село». Тут відреставровано більше половини всіх літніх апартаментів царської родини, серед яких знаменита Янтарна кімната.

Дуже сильне враження справляє порівняння, що було після війни (1945 р.) і що є зараз (вірніше, що було колись та відтворено тепер).

5—8 липня

Різноманітні заходи EWASS з ранку 9 год. 30 хв. до 20 год. Втомливо, але дуже інформативно, особливо щодо планів розвитку астрофізики та космічних досліджень у Європі.

На жаль, Росія (та й Україна) відстає вже на декілька десятиліть у розвитку інфраструктури астрономічних досліджень.

7 липня

Мав телефонну розмову з моїм давнім другом Вадимом Губановим. Він не зміг взяти участь у EWASS через хворобу. Справи у нього кепські:

«Здравствуй, дорогой Ярослав!»

Посылаю тебе только что законченную статью о приливах, думаю, что последнюю. Буду рад получить твои замечания.

Мне приятно, что нам удалось сохранять дружеские отношения в течение долгих лет. Благодарю за моральную поддержку.

Желаем Ане скорейшего выздоровления. Мы с Маргаритой тронуты ее теплыми чувствами к нам. Желаю тебе и твоей семье здоровья и благополучия.

С дружеским приветом, Вадим Губанов».

9 липня

У мене вільний день – відвідав Храм Спаса на Крові, а пізніше на katerі мав одноденну екскурсію каналами та Невою.

Чудовий огляд Санкт-Петербурзьких палаців і соборів (взагалі, зовнішній, підкреслюю – зовнішній, вигляд міста справляє дуже приємне враження).

Увечері разом з А. М. Фінкельштейном та його дружиною Елею (Ельвірою) виїхали на їхню дачу у с. Мічуринське (неподалік від Обсерваторії «Світлоє»). Провели за розмовами чудовий вечір.

10 липня

Відвідав Обсерваторію «Світлоє». Надзвичайно позитивне враження від усього, що побачив навколо (і приміщення, і територія, і – головне – організація роботи у чудовому стані). Після обіду виїхав в аеропорт «Пулково». Ледве добрався – великі затори від Мічуринського до кільцевої дороги.

Але врешті-решт усе закінчилося добре, і о 22 год. я вже був вдома.

13 липня

Був на засіданні Бюро Президії НАН України при розгляді питання щодо складного фінансового стану «Наукової думки», зумовленого невідплатою Держінформагентством України близько 700 тис. грн. за підготовлену книжкову продукцію та іншими причинами.

З цього питання ухвалено відповідне розпорядження.

14 липня

Розширене засідання дирекції ГАО НАН України.

У порядку денному: звіти за I півріччя, в т.ч. фінансові, плани фінансування на II півріччя та ін.

Узгоджено всі проекти рішень, в т.ч. преміювання тих співробітників ГАО, хто відзначився на упорядкуванні території навколо АЦУ-5.

15 липня

Разом з Н. Щукіною, Р. Костиком та С. Осіповим підготував статтю до журналу «Бізнес клас», присвяченого 100-річчю від дня народження М. К. Янгеля. До цієї статті буде подана одна фотографія з відкриття пам'ятної дошки АЦУ-5 імені Ернеста Гуртовенка.

18 липня

Надійшло важливе повідомлення – успішний запуск КА «Радіоастрон» РН «Зеніт SLB».

З цією подією мене привітав Ю. С. Алексеев, і ми обмінялися думками з нагоди цієї події, зокрема про те, що РТ розкрився і з ним встановлено зв'язок. Це дуже хвилюючий момент, враховуючи попередню невдачу аналогічного КА та довге очікування російською науковою спільнотою астрономічного космічного проекту. РТ-70 в Євпаторії буде працювати як наземний елемент космічного інтерферометра.

У «Новостях космонавтики» (№ 6, 2011 рік) є стаття «Россия, Украина и дальний космос», у якій уміщено інтерв'ю зі мною.

18 липня – 10 серпня

Відпустка. Але буду відлучатися з Києва на нетривалий час через сімейні обставини (дружина в лікарні!).

19 липня

Взяв участь в установчих зборах Громадської ради (ГР) при Держкомінформації. Мене здивувало, що було подано близько 100 пропозицій кандидатів до складу ГР. З них ініціативна група відібрала 33, а за підсумками зборів до складу ГР рекомендовано 23 особи. Серед учасників зборів були надзвичайно активні (колеритні) особи.

21 липня

Разом з О. Г. Вакаренко привітав академіка НАН України А. А. Долінського з його 80-річчям (ІТТ НАН України). Ювіляр бадьорий і сповнений бажання ще довго працювати. Я подякував йому за сприяння розвитку ВД «Академперіодика» і передання ВД корпусу ІТТ на вулиці Булаховського.

22 липня

Узяв відпустку до 11 серпня, але продовжую працювати.

В ГАО зустрівся з М.Т. Мироновим, колишнім співробітником ГАО й керівником Державної служби єдиного часу та еталонних частот. Він передав фотографію попередньої нашої зустрічі.

26 липня

Зустрівся з ректорами Івано-Франківського національного університету нафти і газу Є. І. Крижанівським та Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника Б. К. Остафійчуком. Узгодили заходи з подальшої співпраці та обговорили стан справ з реформою вищої освіти України.

29 липня

Відвідав курорт «Черче», де провів збори Наглядової ради Благодійного фонду Б. Лепкого.

Серпень

1 серпня

1. З О. І. Терещуком (м. Чернігів) узгодили питання про функціонування ГНСС-станції «Короп».

2. Прочитав своє інтерв'ю в газеті «День».

На жаль, я не був у Києві та не вчитав макета... є багато помилок. Подаю тут це інтерв'ю з окремими правками.

«Чи бачимо ми зорі?»

Академік Ярослав Яцків –

про видатні українські астрономічні школи та їхню долю

Оксана МИКОЛЮК, «День»

Небо, Космос, зірки, планети завжди притягували увагу людини. Але чим більше людина вивчає Космос, тим більше виникає запитань. У світі та Україні створено цілі астрономічні школи, які дотичні із майже всіма науками – біологією, фізикою, хімією, медициною, космонавтикою тощо. В Україні завжди астрономія мала добру основу для розвитку: коли – завдяки

фінансуванню й політиці держави, коли – завдяки енергії та натхненню науковців, коли – завдяки співпраці з європейськими та американськими колегами. Над чим сьогодні працюють астрономічні школи України, про їхню співпрацю зі світовими астрономічними асоціаціями та горизонти розвитку астрономії «Дню» розповів учений у галузі астрономії, космічної геодинаміки та космічних досліджень, академік Національної академії наук України, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії СРСР і двох Державних премій України в галузі науки і техніки, президент Української астрономічної асоціації Ярослав ЯЦКІВ.

– Ярославе Степановичу, дослідження Космосу важко переоцінити, а яке місце серед інших наук, котрі вивчають Усесвіт, належить астрономії?

– Астрономія – це наука, яка формує передовий рубіж природознавства. Тому що ми хочемо знати, як виник цей світ, чому він виник, як він дійшов до того, що ми спостерігаємо зараз, за 14 мільярдів років, і що нас чекає в майбутньому – як мине з 50 мільйонів років, поки буде жити наш Усесвіт, в якому народилося колись наше Сонце й наша планетна система. Це питання надзвичайно важливе, тому що воно охоплює не тільки астрономію як суто пізнавальну науку – воно охоплює всі фундаментальні проблеми науки: квантової фізики, фізики елементарних частинок, охоплює питання теорії відносності, тобто всю сучасну фізику. І все те, що зараз роблять на великих андронних колайдерах – все направлено на пошуки того, про що ми, астрономи, уже знаємо, що воно є, тільки не знаємо його природи. Скажімо, ми знаємо, що у Всесвіті є темна матерія, але не знаємо, що вона собою являє. І те, що прагнуть знайти на великому андронному колайдері, – це може бути однією з відповідей, що є такі-то частки Гігсса, які можуть бути цією темною матерією... З другого боку, астрономія – світоглядна наука. Вона завжди намагалася подати людині правильний погляд на світ, в якому людина живе. І людина не завжди сприймала цей погляд об'єктивно, тому що за своєю природою вона більше вірить у те, що бачить. Наприклад, людина бачила, що Сонце рухається по небу, і довго вважала, що Земля є центром усього.

За останні буквально років 20 астрономія дійшла до того, що науковці вже зараз мають можливість спостерігати сотні планетних систем (раніше ми мали тільки один приклад планетної системи навколо нашої зорі — Сонця). Але поки що таких планет, як Земля, ми не знайшли, тому що наші можливості для спостережень планет ще недостатні. Оскільки, як я сказав, астрономія – наука світоглядна, ми прагнемо формувати цей світогляд у людей і давати правильну інформацію. Українська астрономічна асоціація, яка об'єднує всі астрономічні установи України, сприяє виданню науково-популярних журналів і монографій. Я пишаюся нашим журналом «Світогляд», який ми видаємо п'ять років. Ми також сприяємо виданню російськомовного журналу, який розповсюджується і в Росії, – «Вселенная. Пространство. Время» – у ньому подаються усі досягнення в космічній науці.

Розвиток астрономії в Україні нараховує багато років, і можна говорити про астрономію дореволюційну – до 1917 року, після 17-го року, післявоєнну й після початку космічної ери – з 1957 року. Усе має певну історію, і наша українська астрономія може пишатися кожним із цих періодів. Деякі обсерваторії мають понад 200 років, а деякі народилися в радянську епоху. Великі обсерваторії виникли вже після війни – у період відродження науки й техніки в СРСР і в Україні. Дореволюційну історію має Інститут астрономії Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, більш як двохсотлітню історію має обсерваторія Львівського національного університету ім. Івана Франка. Також в Миколаєві була створена Миколаївська морська обсерваторія, яка потім стала відділенням знаменитої Пулковської астрономічної обсерваторії, що під Санкт-Петербургом, котра колись була астрономічною столицею світу. І, звичайно, дореволюційна обсерваторія Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. У 20-х роках створили Полтавську астрономічну обсерваторію, яка зараз належить Інституту геофізики НАН України, а під час війни – Головну астрономічну обсерваторію НАН України, у 1944 році. Це було пов'язано з тим, що інструменти з німецьких обсерваторій були як компенсація вивезені з Німеччини в Україну та встановлені у нас в обсерваторії в Голосіївському лісі. Вони пропрацювали свій час і зараз перебувають в музеї, бо технології так рухаються вперед, що ці телескопи вже не відповідають вимогам сучасності. Тоді, після війни, була створена найбільша в СРСР Кримська астрофізична обсерваторія, яка з 50-х років належала Академії наук СРСР, а з 1991 року підпорядковується Міністерству освіти і науки, молоді та спорту. Також в 80-х роках був створений Радіоастрономічний інститут НАН України в Харкові. Це все — найбільші установи. Крім того, в Україні є десяток менших обсерваторій при університетах. Українська астрономічна асоціація об'єднує ці обсерваторії. За кількістю обсерваторій та астрономів ми займаємо майже перше місце в Європі, так склалося історично... Астрономія колишньої Російської імперії повинна була розвиватися на півдні, тому що там найкращі умови для спостереження – найбільша кількість ясних днів. У найкращих обсерваторіях світу кількість ясних ночей – 300. В Україні можна знайти місця, які матимуть 150—200 таких ночей.

– Навіщо Україні так багато астрономів? Виходить, що наша астрономічна наука не відстає від світової?

– В Україні віддавна склалися відомі у світі астрономічні школи (коли є вчителі й послідовники, які мають визнані у світі результати). Почнемо з київської школи кометної астрономії. Був такий професор Всехсвятський Сергій Костянтинович, знаний дослідник комет, і в Києві сформувалася кометна школа Всехсвятського. У Головній астрономічній обсерваторії працює дотепер знана група дослідників комет, яку очолював Леонід Маркович Шульман, нині покійний, один із визначних теоретиків у галузі кометної астрофізики, а в Київському університеті продовжує справу Всехсвятського Клим Іванович Чурюмов (відкривач комети Чурюмова—Герасименко). До речі, до цієї комети зараз летить космічний апарат «Розетта» Європейського космічного агентства з дуже важливою місією дослідити її і здійснити

посадку, взяти аналізи ґрунту. У 20-х роках ми чекатимемо остаточних результатів цієї експедиції. Чурюмов дуже гордий з цієї події, хоча ми в «Розетті» технічно не беремо участь.

Інша галузь астрономії – планетна астрономія (дослідження планет сонячної системи – Марса, Юпітера, Сатурна тощо). Це школа професора Харківського університету Миколи Павловича Барабашова. Школа у свій час була дуже відомою у світі – коли не було ще космічних досліджень – бо сприяла проведенню планетних досліджень у СРСР, продовжували дослідження цієї школи в Головній астрономічній обсерваторії. Учень Барабашова Іван Кирилович Коваль працював у Головній астрономічній обсерваторії. Також Юрій Григорович Шкуратов, професор Харківського національного університету, є дуже відомим дослідником Місяця. Ми з ним разом формуємо подальшу програму досліджень Місяця «Укрселена», бо зараз до Місяця знову звертається дуже велика увага космічних держав світу.

Можу сказати про школу Орлова—Федорова, до якої я належу. Орлов – представник Пулковської астрономічної школи, працював в Одесі, займався дослідженням з фундаментальної астрономії, обертання Землі та її орієнтації в космічному просторі. Земля обертається навколо Сонця, але її небесний Північний полюс, який зараз у Полярній зірці, міняє свої положення. За 26 тисяч років він робить повний оберт. Тобто колись полярною точкою, де проектується вісь обертання Землі на небо, вже буде не Полярна зірка, а інша. Крім того, Земля рухається навколо своєї осі, і таким чином її північний і південний полюси рухаються по поверхні Землі. Це так званий рух полюсів Землі. Колись, може, воно було не так важливо, але зараз невеличка помилка у визначенні прецесії небесного полюсу або руху земного полюсу приводить до великих помилок у визначенні місцеположення в навігації космічних апаратів. Якщо ви помилилися на одну тисячну секунди в орієнтації Землі в космічному просторі та послали космічний апарат од інших тіл Сонячної системи, то він відхилиться вже на сотні тисяч кілометрів. А щоб поправити орбіту, треба брати із собою додатково пального, а це вже неекономно... Тому треба знати дуже точно орієнтацію Землі в космічному просторі. Ваш співрозмовник є послідовником цієї школи, і разом з європейськими вченими у 2000 році ми розробили нову теорію для визначення коливань небесного полюсу, за що отримали премію Європейського Союзу ім. Рене Декарта. Завдяки європейським колегам ця робота зараз продовжується.

Якщо раніше для вивчення обертання Землі використовувалися астрономічні спостереження, то тепер для цього є ціла армада різної техніки, але про це треба писати окремо. Наприклад, лазерна локація супутників, коли лазерні промені посилаються до супутників, відбиваються від них і приймаються на Землі, тобто так вимірюється відстань до супутників. Лазерна локація Місяця і так звана довгобазова радіоінтерферометрія, коли радіотелескопи всього світу працюють як єдина система, вони синхронізовані по часу, мають високостабільні приймачі й запис інформації. І те, що зробив кримський радіотелескоп РТ-22, діаметром 22 метри, і те,

що зробив 60-метровий американський радіотелескоп, можна об'єднати разом – і тоді роздільна здатність цих спостережень буде значно вищою, ніж з одним телескопом. До цього часу не було такої техніки... Останні 20 років розвиваються глобальні навігаційні супутникові системи GPS, якими ми всі користуємося. Ми маємо станції спостереження, і вони теж служать нам для вирішення завдання визначити орієнтацію Землі в космічному просторі. Тобто з часом змінюються технології, досягається вища точність. Коли я тільки починав спостереження, точність сягала одної сотої секунди дуги – це в крайньому випадку. А зараз – одна десятитисячна секунди дуги. Маємо в сотні раз збільшену точність визначення й можемо надавати кращу інформацію.

Дуже серйозно розвивається школа Кримської астрофізичної обсерваторії – це школа Северного Андрія Борисовича з дослідження Сонця та процесів, які на Сонці відбуваються. Сонце зараз дуже нас хвилює, дуже багато залишається загадок. Так, ніхто нині остаточно не може сказати, як генерується магнітне поле Сонця, чому відбуваються магнітні викиди на ньому, чому змінюється сонячна активність. Ці питання крок за кроком вирішуються, тому ставляться нові телескопи, запускаються нові космічні апарати для дослідження сонячної активності. Щоб дослідити цикл Сонця, в Головній астрономічній обсерваторії ми запровадили модернізований телескоп, який буде 12 років вести постійні спостереження. Ми пишаємося цим. Наша співробітниця Олена Хоменко, яка працює в обсерваторії на Канарських островах, виграла великий грант для дослідження впливу малих магнітних полів на сонячну активність.

Дуже відома у світі школа Володимира Платоновича Цесевича, колишнього директора Одеської астрономічної обсерваторії – це дослідження змінних зір. Ще є школа Семена Яковича Брауде – у Харкові (школа декаметрової радіоастрономії). Взагалі зараз у світі – величезна конкуренція в науці; науковці – люди амбітні, хочуть отримувати нові результати. Але для цього треба мати відповідну техніку й можливості. Тут я переходжу до проблем. Хоч ми й найбільша астрономічна спільнота, але ми маємо в тисячі раз менше фінансування у порівнянні з нашими закордонними колегами, і за останні роки незалежності не ввели великої астрономічної інфраструктури для того, щоб далі досліджувати космічний простір. У нас залишається один вихід – інтегруватися у світ. Дуже багато людей не тільки виїхали в Європу та Америку на постійне місце роботи й там представляють Україну, але й тут, в Україні, мають великі можливості. Так, вчений може замовляти час спостережень на всіх телескопах світу – не потрібно їхати в обсерваторію. Сучасні методи керування телескопами, подачі заявок і отримання результатів дозволяють працювати он-лайн. А сучасні комп'ютери дозволяють обробляти інформацію у віддаленому доступі. Те ж саме – телескопами. Тому наші працівники з Харкова, Києва, Одеси часто замовляють спостереження на телескопах у США, Європі, Чилі, на Гавайських і Канарських островах. У нас є велика спільнота, інтегрована у світ. Але є й недоліки, наприклад: більше половини мого відділу вже працюють за кордоном.

– Що їх там приваблює, якщо в Україні непогано розвивається астрономія?

– По-перше, контракт, технології, можливості. А по-друге – заробітна плата, яку отримують наші науковці в Україні, не відповідає потребам. Мої два талановиті співробітники Сергій і Ольга Болотіни працюють у США за контрактом. Цього року виїхали в Австрію Світлана та Михайло Литвини, які працюють із глобальними навігаційними системами. Також мої співробітники працюють у Великій Британії, три – у Німеччині, один – в Австралії. Звичайно, це втрата для України, але, з другого боку, ми раді, що підтримуємо дружні контакти та обмінюємося результатами. І є гарні випадки. У Головній астрономічній обсерваторії під керівництвом Е. Г. Яновицького проводилися дослідження поширення випромінювання в космосі від різних об'єктів. Це дуже складна проблема – як випромінювання впливає на навколишній світ, змінює свої характеристики. І зараз учень Е. Г. Яновицького Михайло Міщенко працює в Центрі космічних досліджень НАСА в США, має там дуже великий проект вартістю 800 мільйонів доларів. Торік ми з ним провели в Кончі-Заспі величезну конференцію під егідою НАТО, де високо оцінили роль України в розробці теорії і технології поляриметричних досліджень. Також торік присуджено Державну премію України в галузі науки і техніки групі астрономів Харкова, Криму й Києва за розробку теорії поширення космічного випромінювання.

– Часто кажуть, що відкриття можливі на стику деяких наук. Які науки «найближчі» до астрономії?

– Астрономія має справу зі всіма науками, тому що є астрофізика високих енергій, біоастрономія, космічна фізика, теоретична фізика та ін. Ми знаємо, що в цьому світі все, що ми бачимо – це тільки 4%, а 17% – це темна матерія, і ми знаємо, де вона є, але не знаємо, що вона собою являє. А 70% – це темна енергія, про яку ми взагалі нічого не знаємо. Але ми маємо можливість досліджувати все, що собою являє цей Усесвіт – як він формувався; бачимо сценарій розподілу енергії – і це пов'язано з відкриттям прискорення Всесвіту (це теж – окрема тема). Ми знаємо, що таке прискорення, можливо, викликане тільки цією невідомою нам темною енергією. Звідси астрономи, які вивчають характеристики цього прискорення, можуть сказати, скільки є баріонної речовини, скільки – небаріонної; вони можуть сказати, де є темна матерія, скільки її. Нас цікавлять відкриття, але це – фінальний момент. Будь-яка наука – це напружена праця кількох поколінь, і не буває відкриттів спонтанних, вони базуються на великій праці».

8 серпня

Займався візою до Франції та Австрії. Відбулися цікаві зміни – створено сервісний центр (вул. Фрунзе, 60), до якого можна потрапити тільки за попереднім записом. Загалом, усе «дійство» здачі документів справило приємне враження, крім одного – це ще один спосіб виманювання грошей у заявників – за послуги 285 грн., за заміну фото (тут, у центрі, можна зробити нову фотографію) тощо.

International Academy of Astronautics
6 rue Gallié, BP 1268-16, 75766 Paris Cedex 16
Tel 331 47 23 82 15, Fax 331 47 23 82 16 -
sgeneral@iaaemail.org
http://www.iaaweb.org

Wednesday, February 23, 2011

Prof Yaroslav S. Yatskiv
Presidium of the National
Academy of Sciences of Ukraine
54 Volodymyrska Str.,
Kiev-30,
01601, Ukraine

Copy: Embassy of France in Ukraine
Visa Department
Fax.: +380 44 590 36-10 36 24

Dear Prof Yaroslav S. Yatskiv,

It is my pleasure to invite you to attend the next IAA spring meetings in March 2011 in Paris, France. You are kindly invited to arrange **multi-entry three year visas** due to necessity to often visit France in the coming years for the meetings with representatives of the International Academy of Astronautics (IAA), European Space Agency (ESA) and French Space companies, within the framework of preparation for the joint projects. The next mission is expected as from 18th to 28th March, 2011.

Yaroslav S. Yatskiv, Ukraine, born 25 October 1940,
passport number AM263/57, issued 15 January 2002,
expires 15 January 2012.

Sincerely yours,

Jean Michel Contant
Secretary General

19 серпня

У Національній опері України імені Тараса Шевченка відбулося урочисте відкриття Всесвітнього форуму українців.

Відкрив форум голова Української всесвітньої координаційної ради (УВКР) Д. Павличко, а благословив учасників форуму Його Святість Патріарх Філарет.

Міністр закордонних справ України К. Грищенко зачитав вітання Президента України В. Ф. Януковича та зупинився на окремих проблемах сьогодення України й закордонних українців. Його виступ супроводжував свист і вигуки присутніх – «Геть владу!». Організаторам форуму вдалося заспокоїти аудиторію та приступити до запланованих виступів – Д. Павличко від УВКР, Є. Чоля від Світового конгресу українців (СКУ), Б. Гавришина (Швейцарія), Т. Дудка (Росія) та ін.

На мій погляд, виступи були занадто емоційні (щодо влади, арешту Ю. Тимошенко та ін.), а мало було конструктивних пропозицій.

20—21 серпня

Форум продовжив роботу в «Українському домі».

Після формування робочих органів форуму виступали представники діаспори (східної і західної) та окремі представники влади.

Я вітав учасників форуму від імені НАН України. Звернув увагу на проблеми науки, зауваживши, що недоліком форуму є відсутність секції науки (були сформовані секції гуманітарна, освітня, правнича та ін.).

Крім того, презентував журнал «Світогляд», зокрема його четверте число, присвячене 20-літтю Незалежності України.

23 серпня

Шановний Ярославе Степановичу!

Щиро вітаю Вас із 20-ю річницею незалежності України.

Український народ двадцять років тому підтвердив історичний вибір багатьох поколінь мільйонів наших співвітчизників, які мріяли про незалежність.

Сьогодні Україна остаточно утвердилася як суверенна й демократична держава, відкрита для європейського і світового співтовариства. Упевнений, що завдяки спільним зусиллям усіх громадян, щоденній копійці праці та непохитній вірі у майбутнє ми перетворимо Україну у сучасну і процвітаючу державу. Бажаю Вам і Вашій родині міцного здоров'я, щастя та Божого благословення у всіх добрих справах і починаннях.

Зі святом Вас!

З повагою

Президент України
Віктор ЯНУКОВИЧ

Отримав привітання Президента України В.Ф. Януковича з 20-ю річницею Незалежності України та вітання від багатьох колег і друзів.

Особливо приємно було отримати його від подружжя Рябченків.

У другій половині дня в Національному палаці мистецтв «Україна» відбулося урочисте зібрання з нагоди 20-ї річниці Незалежності України, на якому з промовою виступив В.Ф. Янукович (розпочав добре, отримував оплески, а завершив... у душі радянських часів). Потім вручив дипломи «Герой України» видатним діячам України, зокрема Б. Ступці, О. Ключникову та ін.

Отримав:
Кому:
Темі:

Шановний Ярославе Степановичу!
Щиро вітаємо тебе з 20-ю річницею відновлення незалежності України. Було багато спорів, багато людей, і радості і прирості. Але Україна є і буде «домом на землі»!
Твій Яцків та Світлана Рябченко

25 серпня – 3 вересня

Відрядження до КЛО ГАО НАН України та Національного центру випробування та управління космічних систем.

Звіт про відрядження

до сел. Кацівелі (КЛО ГАО НАН України)

та м. Євпаторія (НЦУВКС України)

з 25.08.2011 р. по 03.09.2011 р.

Яцківа Я.С.

26.08.2011 р. – 28.08.2011 р.: ознайомився з роботою КЛО ГАО НАН України, обговорив питання та взяв участь у підготовці документа «Кримський геодинамічний полігон».

29.08.2011 р.: взяв участь у 11-й Українській конференції з космічних досліджень. Головував на секції 4 «Спостереження штучних та природних небесних тіл» і підготував відповідні пропозиції до резолюції конференції.

01.09.2011 р. – 03.09.2011 р.: провів загальні збори колективу КЛО ГАО НАН України з питань перспектив розвитку наукової та господарської інфраструктури КЛО ГАО НАН України.

Вересень

6 вересня

1. Провів нараду з українськими виконавцями проекту EEGS за участі представника фірми GMV (Іспанія) д-ра Х. Гонсалеса. Підвели підсумки виконання цього важливого проекту, який має на меті розширення зони функціонування EGNOS на територію України. ГАО разом з вітчизняною кооперацією всі завдання виконала і, більш того, ми виграли новий грант FP7 для продовження робіт EEGS-2. Обговорювали це питання і вирішили, що головним тепер буде ХНУРЕ (а ГАО – співвиконавцем).

2. Вітав В. І. Кузнецова з 70-річчям від дня народження. В. І. Кузнецов з 1972 року активно займався питаннями Терскольської експедиції та ВСБ «Терскол».

12 вересня

1. 26 серпня я вітав І. М. Дзюбу з 80-літтям. Згодом отримав подяку.

Цікаво, що І. М. Дзюба завжди звертається до мене за галицькою традицією мови, а саме: «Яцкову», а не «Яцківу»!

30.08.2011
с. Рудич

Дорогий Ярослав Степанович!
Сердечно дякую за такі слова
привітання.
Ви мене підтримуєте, на охочі!
Дякую Вам, згорав,
чудовою причі!
Ваш І. Дзюба.

2. У газеті «День» прочитав інтерв'ю ректора НУ «Львівська політехніка», моєї Alma Mater. Інтерв'ю не справило особливого враження, а історія ЛПІ знаменита.

«Довідка дня.

Національний університет «Львівська політехніка» – потужний освітньо-науковий центр, один із провідних університетів України та Європи. Попередницею «Львівської політехніки» була «Технічна академія, створена 1844 року. Академія була однією з перших академічних технічних шкіл в Європі й першою в Україні. 1877 року академію було перейменовано на Вищу політехнічну школу і включено до академічних шкіл Австро-Угорської імперії. З 1921 року заклад називався «Львівською політехнікою», а з 1939 року – Львівським політехнічним інститутом.

У червні 1993-го, за рік до святкування свого 150-річчя, Львівський політехнічний інститут здобув найвищий – четвертий – рівень акредитації, статус університету й назву Державний університет «Львівська політехніка». 2000-го «Львівська політехніка» отримала статус національного університету. 8 липня 2009 року Кабінет Міністрів України надав Національному університету «Львівська політехніка» статус самостійного дослідницького вищого навчального закладу.

В університеті навчається близько 40 тисяч студентів. Підготовка проводиться за 56-ма напрямками та 106-ми спеціальностями. Навчальний процес забезпечую професорсько-викладацький склад кількістю понад 2000 осіб, з яких понад 200 – доктори наук та понад 1000 – доценти, кандидати наук. До навчального процесу залучено близько 300 науковців із наукових установ НАН України, виробничих підприємств та проектних інститутів.»

НАЦІОНАЛЬНА РАДІОКОМПАНІЯ УКРАЇНИ

ЗАПРОШЕННЯ

УКРАЇНСЬКЕ РАДІО Шановний(а) пане(і) !

Запрошуємо Вас **12 вересня 2011 р. о 17.00**
на прямоефірну передачу «Радіо "Культура" представляє»,
яка відбудеться у великій концертній студії
Будинку звукозапису Національної радіокомпанії України
за адресою: м. Київ, вул. Л. Первомайського, 5а.
У програмі ювілейний вечір письменника, лауреата Національної премії України
ім. Т.Шевченка **Михайла Слабошпицького**.
Ведучий – народний артист України **Б. Бенюк**.

3. Взяв участь у передачі «Радіо «Культура»», присвяченій 65-річчю від дня народження М. Ф. Слабошпицького. Про Михайла Федотовича говорили відомі люди України – Д. Павличко, Ю. Щербак, Ю. Станкевич та ін.

З М. Ф. Слабошпицьким мені пощастило співпрацювати в ході організації Міжнародного конкурсу знавців української мови імені П. Яцика.

18 вересня

Вилетів до Відня для участі в Міжнародній конференції JOURNEES2011 рейсом МАУ. Вчасно приземлилися в аеропорту Відня, але... я сподівався, що мене зустрине І. Гук. Його нема. Тому довелося з деякими пригодами добиратися до квартири І. І. Гука на Стадіонгассе 4, а потім шукати можливості зв'язатися з ним по телефону. Врешті-решт все владналося. Разом з І. І. Гуком його машиною (Порш) поїхав на реєстрацію, що викликало здивування моїх російських колег: «Посмотрите, на какой машине приехал Яцкив!»

19—21 вересня

На конференції JOURNEES2011.

Розпочали з традиційних вітань від організаторів, і тут раптово прийшла звістка про смерть А. М. Фінкельштейна. Це дуже сумна звістка для всіх, хто знав Андрія, і для мене особисто (ми з А. М. Фінкельштейном створювали у колишньому СРСР систему «КВАЗАР»).

Вшанували пам'ять про нього хвилиною мовчання і розпочали роботу за програмою. В ціло-

му JOURNEES стає все більш авторитетним зібранням спеціалістів у галузі обертання Землі, геодинаміки та небесної механіки. Зібралось понад 100 учасників з 20 країн світу.

Засідання проходили в Будинку Австрійської служби метрології та геодезії (цікаве поєднання!), у зручних залах, з можливістю пообідати в гарному ресторані за досить скромну для Відня ціну: 40—50 Євро.

Разом з Я. Вондраком я головував на Сесії 2 «На шляху до наступної генерації систем відліку у просторі-часі» та зробив доповідь про можливість реалізацію системи відліку ICRF, не чекаючи створення системи відліку КА «Gaia» (про можливості «Gaia» розповідав французький астроном Ф. Мігнар).

Загалом JOURNEES2011 пройшла успішно і цікаво. Запропоновано низку заходів щодо впорядкування астрономічних сталих, зокрема AU, та створення ICRF.

20 вересня

Був на прийомі, влаштованому Посольством України в Австрії з нагоди 20-ї річниці Незалежності України (разом з І.І. Гуком). Самодіяльний український хор заспівав Гімни України та Австрії. Потім була промова Посла та невеликий концерт.

На прийомі зустрів давніх знайомих: колишнього Посла Австрії в Україні д-ра К. Фабіана, колишнього стипендіата, а тепер працівника Посольства України в Австрії В. Кирилича та ін.

В цілому я радий, що побував на цьому заході (хоча і пропустив прийом з нагоди JOURNEES2011 у знаменитому селищі вина).

22 вересня

Зустрівся у Відні з моїм давнім знайомим Василем Бойчуком і він відвіз мене в аеропорт.

У цей день наукова спільнота РФ прощалася з А. М. Фінкельштейном. Від імені УАА та ГАО відправили телеграму-співчуття.

Коллективу Института
прикладной астрономии РАН

С глубокой болью восприняли известие о безвременной кончине видного ученого, доктора физико-математических наук, профессора, члена-корреспондента РАН, заслуженного деятеля науки Российской Федерации, лауреата премии Правительства Российской Федерации в области науки и техники, директора ИПА РАН, инициатора и создателя РСДБ сети «Квазар-КВО»

ФИНКЕЛЬШТЕЙНА

Андрея Михайловича.

От имени Украинской астрономической ассоциации и коллектива ГАО НАН Украины выражаю искренние соболезнования всему коллективу ИПА РАН, семье, коллегам и друзьям покойного.

В моей памяти навсегда останутся незабываемые встречи с Андреем Михайловичем, многолетнее плодотворное сотрудничество между нашими организациями.

От имени Украинской астрономической ассоциации
и Главной астрономической обсерватории НАН Украины

Я.С.Янків

23 вересня

Раненько о 6 год. виїхав службовою машиною до м. Одеси для участі в ювілейних заходах з нагоди 140-річчя Одеської астрономічної обсерваторії. Вітав одеських колег від імені УАА (вручив адрес, подарунки: «Національний атлас України», фотобуклет «Зоряні дороги Б. Є. Патона», а також стипендію ім. Юрія Дрогобича молодому астрономові з ОНМУ).

Від імені ГАО НАН України виступив з коротким повідомленням про «Одеський десант в ГАО»:

«Шановні колеги!»

Колектив Головної астрономічної обсерваторії НАН України щиро вітає Вас із визначним ювілеєм – 140-річчям від дня заснування Астрономічної обсерваторії Одеського університету!

Так вже сталося, що в історії Головної астрономічної обсерваторії Національної академії наук України яскравий слід залишили одесити – видатні науковці, суттєва частка життя яких була пов'язана саме з чорноморською перлиною.

Одеський період життя засновника і першого директора ГАО, академіка УАН, академіка АН України, член-кореспондента АН СРСР, професора О. Я. Орлова тривав 22 роки з грудня 1912 року по лютий 1934 року. Олександр Якович був запрошений до Імператорського Новоросійського (тепер – Одеського національного) університету на посади завідувача кафедри астрономії та директора Астрономічної обсерваторії. Саме в Одесі повністю розкрився його науковий талант і таланти організатора науки.

Ще в далекому 1921 році Олександр Якович, розуміючи нагальну потребу розвитку та координації астрономічних досліджень, висловив ідею створення центральної Української астрономічної обсерваторії, яку йому вдалося втілити в життя лише в 1944 році – створивши Головну астрономічну обсерваторію АН УРСР, яку він очолював в 1944—1948 та в 1950—1951 рр. Олександр Якович планував створити астрометричну обсерваторію з окремим геодезичним відділенням.

Спадкоємцем О. Я. Орлова на посаді директора Головної астрономічної обсерваторії в 1948—1950 рр. став всесвітньо відомий одеський астроном, член-кореспондент АН УРСР В. П. Цесевич. Володимир Платонович активно підтримував ідеї О. Я. Орлова щодо розвитку ГАО і створення геодезичного відділення. Завдяки В. П. Цесевичу в ГАО була створена перша Вчена рада і започатковані нові наукові напрями, зокрема роботи з фотографічного патрулювання обраних ділянок неба з метою вивчення характеристик зір різних типів та дослідження структури Галактики. Володимир Платонович вважав, що при розгляді астрометричних проблем без астрофізичних досліджень обійтися просто неможливо. Він провів три довгих роки в «дорозі» між Києвом та Одесою, залишаючись на посаді директора Одеської університетської обсерваторії. Але одеські корені Володимира Платоновича виявилися надто міцними, і він повернувся до своєї рідної Обсерваторії.

У 60-х роках ХХ століття настав якісно новий етап у розвитку астрономії, пов'язаний з успіхами космічних досліджень. Саме в цей період у

ГАО висадився потужний астрономічний десант з чорноморської перлини у складі М. Я. Орлова, Т. В. Орлової, М. Г. Родрігеса, О. Ф. Пугача, Л. Р. Лісіної. Вони принесли із собою животворні потоки одеського ритму життя – працювати і вдень, і вночі без вихідних, не забуваючи при цьому і про відпочинок та спорт. Саме з цих часів у ГАО з'явилася традиція відзначати День весняного рівнодення. Створений одеськими шістдесятниками плацдарм став основою для активного розвитку астрофізичних досліджень, впровадження нових методів та розвитку таких напрямів астрономії, як зоряна спектроскопія, фізичні характеристики та хімічний склад зоряних атмосфер, фотоелектричні спостереження нестационарних зір та їх комплексні дослідження, гіпсометрія Місяця на основі даних космічних та наземних спостережень і фізика активних областей на Сонці.

У сімдесяті—дев'яності роки помітний слід в історії ГАО залишили представники нового одеського покоління – Є.О. Депенчук (Високогірна спостережна база на піку Терскол) та О.С. Гадун (відділ фізики Сонця). Особливо слід відзначити вагомий внесок у сімдесятих роках Одеської дільниці Дослідного виробництва ГАО (КБ-7), створеної на базі Одеського відділу астрофізичного приладобудування ГАО, у розвиток співпраці наших установ у галузі інженерного забезпечення науково-дослідних робіт, зокрема виготовлення експериментальних та дослідних зразків приладів, апаратури, механічних вузлів і деталей нестандартного обладнання для астрономічних та космічних досліджень – наприклад, автоматичного електрофотометра АУФ-2 для телескопа АЗТ-2. Слід згадати і розробку й виготовлення спеціалізованих астрономічних телескопів для українських та закордонних науковців.

І, звичайно, найбільш яскравим зразком успішної співпраці Головної астрономічної обсерваторії АН УРСР та Астрономічної обсерваторії Одеського університету за активної участі та підтримки Інституту радіофізики та електроніки АН УРСР стало створення унікального радіотелескопа «УРАН-4».

Вагомі наукові здобутки дає активна співпраця нинішнього покоління науковців Головної астрономічної обсерваторії НАН України та Одеської обсерваторії. Серед міжнародної наукової спільноти широко відомі досягнення учнів О. Я. Орлова в галузі фізики зоряних атмосфер. Активно ведуться комплексні дослідження фізичних характеристик зоряного населення Галактики, поляриметричних досліджень обраних об'єктів Сонячної системи та розпочато інтенсивні роботи зі створення й розвитку Української віртуальної обсерваторії.

Шановні колеги!

Ми високо цінуємо Ваші творчі здобутки і з особливою теплотою згадуємо про тісну співпрацю між нашими науковими колективами.

Щиро вітаємо Вас із ювілеєм, бажаємо Вам нових визначних творчих успіхів на науковій ниві і чекаємо на нові одеські наукові десанти».

24 вересня

Взяв участь в астрономічних читаннях у Будинку вчених м. Одеси та виступив з коротким коментарем щодо розвитку астрономії в Україні.

26—27 вересня

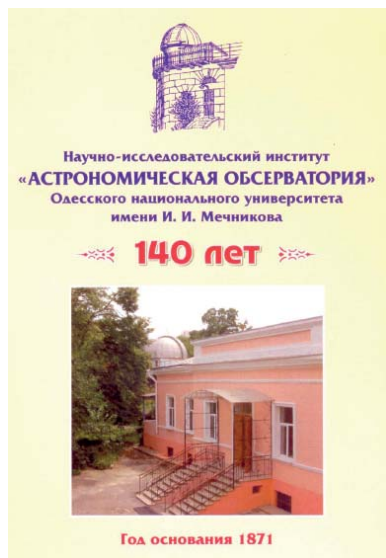
Прибув до м. Миколаєва.

НДІ «Миколаївська астрономічна обсерваторія» – 140 років. Відбулися урочистості, в яких взяли участь керівники Миколаївської області та м. Миколаєва, заступник голови агентства Держінформнаука В. А. Івченко, представники астрономічних установ України та світу (Китай, Франція і Росія).

Я вітав ювіляра від імені УАА (вручив подарунки та стипендію Ю. Дрогобича), від ГАО та від себе особисто.

Обсерваторія справляє добре враження – старі інструменти передані до музею, а нові, автоматизовані, використовуються для дослідження близького космосу.

На науковій конференції виступив з доповіддю про сучасний стан та перспективи створення ICRF (Міжнародної небесної системи координат).

28 вересня

Здали до друку книгу: Ярослав Яцків «Полюси життя та праці» (за підсумками мого 70-річного ювілею).

Головний редактор – В. С. Кислюк. Літературний редактор – Є. Д. Рябченко (передала мені свою реакцію на цю книгу):

«Замість відгуку на книгу.»

Земний уклін Вам, Ярославе Степановичу, за Вашу безмежну любов до знедоленої України, за непохитну віру в її воскресіння.

Нехай за Вашу вченість славлять Вас колеги по роботі. А я би, як батькові, поцілувала Вам руку за Вашу непохитність у відстоюванні своїх принципів, за те, що не міняєте їх залежно від погоди. За Вашу мужність і безстрашність. За притаманний Вам аристократизм духу.

*Щаслива тим, що хоч краєчком мала змогу співпрацювати з Вами.
Хай Вас Бог береже.*

Євгенія Рябченко».

30 вересня

Від імені ГАО та від себе особисто вітав відомого фізика, колишнього директора Інституту фізики НАН України, академіка-секретаря Відділення фізики та астрономії НАН України і, головне, мого земляка Бродина Михайла Семеновича з його 80-річчям.

В ІФ за розкішно накритими столами зібралися представники практично всіх фізичних установ України, співробітники Інституту, близькі та друзі ювіляра.

Прибув на ювілей і Б. Є. Патон. Вів зібрання А. Г. Наумовець. Ювіляра всі хвалили, підкреслюючи його унікальні людські якості – скромність, толерантність...

Побажавши ювілярові здоров'я, я подарував йому пляшку «Карпатської горілки» (щоб не забував рідну землю) і книгу «Зоряні дороги Б. Патона» (щоб брав приклад довголіття).

Жовтень

2 жовтня

Чомусь цього дня подумав: «Хто я? Оптиміст чи песиміст?» Знайшов у газеті «День» слова «сумний оптиміст». Це про мене.

З одного боку, я щасливий, що дожив до теперешніх днів Незалежної України – мрії моїх батьків та брата Ореста, які відійшли у Вічність у 70—80-ті роки минулого століття. Я маю любиму роботу і вона дала мені можливість побувати у багатьох країнах світу.

З іншого боку, є сумні моменти мого життя – передчасна смерть сина, хвороба дружини та інше.

Все це «сумне» накладається на сучасні українські реалії. Я розумію, що часто все відбувається не так швидко, як би хотілося, чи не зовсім так, як уявлялося. Але цього розуміння замало. Тому сумно.

Водночас вірю, що майбутнє України – у праці та розумі!

4 ЖОВТНЯ

1. Вітав ректора КНУ імені Тараса Шевченка академіка НАН України Л. В. Губерського з його 70-річчям.

2. Провів нараду з питань обчислення часу на території України (М. В. Головня, Л. М. Красноха та ін.). Ознайомив присутніх з проектом листа Прем'єр-Міністру України М. Я. Азарову з цього питання. Проект було схвалено і передано в Кабінет Міністрів України.

МІНІСТЕРСТВО НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ УКРАЇНИ

01030, м. Київ, вул. О. Гончара, 55а, тел.(044) 247-30-54, тел./факс: (044) 247-30-50, факс: (044) 247-31-44
www.mns.gov.ua e-mail: opor@nps.gov.ua

04-10-2011 № 01-12233/1462

На № _____ від _____

Голові Державної комісії єдиного часу і сталонних частот України
Яцківу Я.С.

Про участь у засіданні
Круглого столу

Шановний Ярославе Степановичу!

Міністерство надзвичайних ситуацій України для обговорення проблем, пов'язаних із зміною порядку обчислення часу на території України, прийнятою Постановою Верховної Ради України від 20 вересня 2011 р. № 3755-VI, планує 11 жовтня 2011 року о 11:00 годині провести засідання Круглого столу.

Прощу Вас, шановний Ярославе Степановичу, особисто взяти участь у роботі Круглого столу та підготувати свої пропозиції щодо розв'язання порушеної проблеми.

Місце проведення Круглого столу у залі засідань Колегії МНС (вул. О. Гончара, 55-А).

З повагою

Міністр

В. Балоба

Проблема часу наробила багато галасу.

Як невЧАСно!

Міністр надзвичайних ситуацій Віктор Балоба звернувся до Голови Верховної Ради Володимира Литвина з проханням ініціювати перегляд рішення парламенту про зміну порядку обчислення часу в Україні. Як ідеться в його листі, депутатське рішення про скасування «зимового» часу «негативно вплине на життєдіяльність значної частини громадян України, завдасть шкоди здоров'ю людей, призведе до певних економічних втрат, спричинить звичайні людські життєві складнощі». Особливо це відчують жителі західних областей України, де взимку тепер світлий час доби наступатиме аж після 9-ї ранку. Та й на решті території країни діти йтимуть у школу, а дорослі на роботу ще затемна. Очільник МНС наголошує, що це рішення було ухвалене без належного врахування пропозицій науковців, фахівців

та громадської думки. Хоча спеціалісти якраз вважають природним і виправданим, з погляду здоров'я людей та економічних інтересів держави, другий часовий пояс, який найточніше відповідає астрономічному часу. Тому, наголошує голова МНС, варто скасувати «літній» час і повернутися до звичного нам «зимового».

Тим часом на інтернет-форумах українці кепкують, що скоро Верховна Рада України своїми постановами скасовуватиме закони Ньютона. Адже вищезгадану «часову» постанову парламент ухвалив похапцем.

«Найбільше мене дивує те, що нас, професіоналів, навіть ніхто не просив на відповідні слухання, — каже «УМ» голова Державної комісії єдиного часу і еталонних частот України Ярослав Яцків. — Я, вважаю, 15 років добровільно, на громадських засадах, несу цю функцію — голови ДКЧЧ, і хоч би хто спитав мою думку! Не обов'язково зі мною погоджуватися, але вислухати ж можна було».

За словами пана Ярослава, щойно він почув про наміри Верховної Ради ухвалити таку постанову, направив відповідного листа Голові ВР Володимирі Литвіну, де обґрунтував недоцільність цього кроку. Відповіді не отримав. А 20 вересня зі здивуванням дізнався, що парламент усе-таки схвалив документ. «Це було невважене рішення, яке не відповідає міжнародним правилам обчислення часу і фактично переводить Україну в третій часовий пояс, — каже фахівець. — Це зроблено без узгодження з Європою, до якої ми так прагнемо інтегруватися, і може викликати багато непорозумінь. Наприклад, взимку ми матимемо різницю з Європою аж у дві години, влітку — годину. І це призведе до великих додаткових витрат наших авто- та авіаперевізників, інформаційних служб тощо. Тому що весь час доведеться коригувати різноманітні графіки». Вболівальники ж переживають, що матчі Ліги чемпіонів тепер починатимуть о 22.45, а якщо врахувати, що небайдужих до футболу у нас 2–3 мільйони, то чому парламент не подумав про їхнє здоров'я? Адже саме думкою про «здоров'я мільйонів українців» депутати керувалися, ухвалюючи злочасну постанову.

Учора на адресу глави уряду Миколи Азарова Ярослав Яцків відправив листа, в якому звертає увагу на всі ці моменти і пропонує вихід із ситуації. «По-перше, Україну слід залишити в другому часовому поясі, натомість завести так звані регіональні графіки роботи протягом певного часу. Вони встановлені відповідним президентським указом, але так і не були втілені в життя, — каже Ярослав Степанович. — Ніхто у світі не починає роботу о 9-й годині, як звикли ми. От щойно поряд зі мною на конференції сидів колега — професор із Відня, то вони починають працювати з 7-ї ранку. В Чехії, Польщі, Німеччині, робочий день також починається о 7–8-й ранку. В тому президентському указі ми якраз і пропонували: в Києві роботу органів влади розпочинати о 8-й годині, в Луганську — о 7.30, а в Ужгороді — о 8.30 або й о 9.00. Також я пропоную владним структурам проявити ініціативу і звернутися до Ради Європи з пропозицією: давайте усі разом відмінімо перехід на «літній»

час. Адже суттєвої економії за рахунок переведення стрілок насправді немає: в 1995—1996 роках ми вивчали це питання. Натомість прагнення максимально використати світлу частину доби є доцільними, усе живе на планеті так чи інакше живе за Сонцем». Але для цього, наголошує вчений, не обов'язково переводити стрілки годинників.

МАЙТЕ НА УВАЗІ:

Україна на 95% розташована у другому часовому поясі, який є для нас астрономічним. Якщо в центрі часового поясу (а Київ якраз розташований в центрі другого часового поясу) встромити жердину, то тінь від неї буде найкоротшою о 12-й годині. Власне тому, коли ми кажемо «опівдні», то маємо на увазі 12-ту годину дня, бо це справді половина доби. За «літнім» же часом, «опівдні» ми маємо о 13-й годині, що не відповідає здоровому глузду. Ярослав Яцків нагадує, що в Україні спроби зміни обчислення часу ведуться вже давно. Наприклад, в 1996 році Автономна Республіка Крим намагалася перевестися на «московський» час. Довелося навіть це питання відстоювати в Конституційному Суді, який своїм рішенням зобов'язав Крим жити за «київським» часом.

А ТИМ ЧАСОМ...

Обласна рада Івано–Франківщини також ухвалила звернення до ВР із проханням скасувати «часову» постанову. А Львівщина навіть погрожує запровадити власний, «львівський», час, якщо парламент не одумається.

5 ЖОВТНЯ

Співгололював на V сесії Ради з книговидання при МААН та виступив з доповіддю:

«Некоторые актуальные вопросы издания и распространения научной литературы в Украине»

В научном мире все больше и больше внимания уделяется оценке эффективности научной работы и вложенного в нее финансирования с помощью наукометрических показателей. Эти показатели, как национальные, так и общемировые, основаны преимущественно на соотношении опубликованных и «замеченных», то есть процитированных другими авторами, статей на протяжении какого-либо определенного периода.

Одновременно с ростом популярности наукометрических показателей в развитии научных исследований, возрастает и количество критических отзывов о них.

В качестве примера такой критики упомяну розданную на Общем собрании Российской академии наук в этом году брошюру «Игра в цифирь», подготовленную Международным математическим союзом. В ней показана невозможность оценки эффективности работы на основании только наукометрических показателей разных стран, отраслей науки и научных организаций, обусловленная скоростью развития отдельных научных направлений, разным уровнем их финансирования и другими факторами.

Интересные критические замечания были высказаны также академиком РАН Олегом Емельяновичем Кутафиним, в частности, в его интервью газете «Наука в Сибири» еще в 2008 году. Он отмечал, что ученые на постсоветском пространстве еще не скоро добьются высоких рейтингов по наукометрическим показателям – из-за старения исследовательской материальной базы, недостаточного финансирования научных работ, глубоко укоренившихся традиций засекречивания материалов и результатов исследований и пр. Безусловно, объективное оценивание значимости научных результатов невозможно только на основании наукометрических показателей, однако и отказываться полностью от такой сравнительной оценки нецелесообразно. Потому Научно-издательский совет НАН Украины уделяет большое внимание вопросу о включении украинских научных журналов в разнообразные реферативные и наукометрические базы. Проводится необходимая методическая работа, конференции и рабочие семинары для сотрудников редакционных коллегий и редакций.

Среди наукометрических показателей сегодня наиболее известен и значим импакт-фактор, подсчитываемый Американским институтом научной информации.

Отрадно отметить, что импакт-фактор рассчитывается для все большего количества украинских научных журналов. Так, в 2009 году в списке *Journal Citation Reports (JCR)* было шесть украинских журналов, все шесть – издаваемые организациями НАН Украины. Значение импакт-фактора составляло от 0,13 до 0,789. В 2010 году в этом перечне учтено уже 17 украинских журналов (и еще один в новом перечне изданий в области гуманитарных наук – *JCR Social Science Edition*), причем 16 из них – академические. Значение импакт-фактора составило от 0,039 до 0,856. Следует отметить, что часть этих журналов издается в Украине на английском языке, другие же переиздают на английском зарубежные издатели.

Эти журналы и их национальные версии представлены на одном из стендов выставки, организованной на время проведения настоящей Сессии Совета по книгоизданию.

Более 20 научных журналов НАН Украины включены в БД *Scopus* и имеют там приемлемые рейтинги, причем значительная часть украинских изданий в этой базе представлена украино- и русскоязычными версиями.

Рост стоимости полиграфических материалов и услуг, а также почтовых услуг вместе с активным развитием и внедрением информационных технологий актуализируют вопрос об более широком использовании возможностей электронных изданий для научных публикаций и коммуникации. Академические традиции позволяют создавать электронные издания на высоком уровне, а современные издательские технологии могут удешевить и ускорить процесс подготовки изданий и обмена информацией. Думаю, что этому аспекту развития научной издательской деятельности нашему Совету следует уделять больше внимания.

К сожалению, в Украине до сих пор законодательно не определены статус, обязанности и права электронных периодических изданий.

Государственная регистрация их не производится, хотя Высшая аттестационная комиссия составляла отдельный перечень электронных изданий и учитывала опубликованные в них результаты научных исследований при защите диссертаций и аттестации научных кадров.

Возможно, легализация и более широкое производство электронных изданий позволит частично решить вопрос о распространении научной литературы. Сегодня в этом вопросе имеется ряд проблем.

Малые тиражи и, как следствие, высокая себестоимость научной литературы обуславливают высокую цену книжных и периодических изданий. В тоже время научная литература, производимая Национальной академией наук Украины на условиях и за средства ежегодного государственного заказа, подлежит только бесплатному распространению. Причем на почтовую рассылку этой литературы средства в госзаказе не предусмотрены.

И только в этом году законодательно закреплена одна из инициатив НАН Украины – Законом Украины «О внесении изменений в некоторые законы Украины относительно усовершенствования порядка выпуска издательской продукции на условиях государственного заказа» разрешена допечатка тиражей изданий с произведенных в рамках госзаказа оригинал-макетов за средства издателей, подписчиков, спонсоров с коммерческой целью. Надеемся, что появление в открытой продаже учебной, научно-популярной и научной литературы сделает более доступными для потребителей результаты научной работы многих коллективов и организаций НАН Украины.

При этом открытым остается вопрос об информировании общественности о научной издательской продукции, активном представлении её в книоторговой сети.

Семь лет назад для создания сети книгораспространения в НАН Украины была организована Корпорация «Академкнига», однако она не решает возникающих проблем. В силу различных причин не налажены контакты с книоторговыми организациями и региональными центрами, академиями наук других стран, практически отсутствует выставочная и рекламно-информационная деятельность.

Несколько успешнее в сотрудничестве с российской «Информнаукой» работает подписное агентство «Укринформнаука», однако многолетнее отсутствие средств на подписку у государственных библиотек и сокращение финансирования научных организаций не способствуют пополнению их библиотечных фондов и активному участию в подписных компаниях.

Все эти вопросы возвращают нас к необходимости изучения опыта виртуальных библиотек, сосуществования в них форм представления продукции в открытом доступе и на условиях электронной подписки.

Направленная на освоение и внедрение новых технологий в издательской деятельности, работа Научно-издательского совета НАН Украины должна органично дополнять и учитывать сложившиеся правила и требования к формированию государственного заказа и издательской продукции научных организаций, подготовке рукописей, их внимательному отбору и редактированию.

Необходимое осовременивание издательских процессов с учетом мировых тенденций в сочетании с бережным отношением к традициям академического книгоиздания наших стран должно положительно сказаться на многих аспектах научной деятельности, в том числе и на издательской культуре.

Благодарю за внимание!»

6 ЖОВТНЯ

1. За участі Президента МААН Б. Є. Патона разом з В. І. Васильєвим вручили грамоти переможцям конкурсу з книговидання (в різних номінаціях).

2. Спільне засідання Вченої ради та Профкому ГАО НАН України, на якому розглядалося питання подальшої роботи наукових пенсіонерів, а саме продовження з ними контрактів. Вирішили доповнити Колективний договір відповідним пунктом, що дозволяє таке продовження.

7 ЖОВТНЯ

В Інституті теоретичної фізики НАН України прощалися з відомим фізиком-теоретиком, дослідником проблем квантової космології, член-кореспондентом НАН України П. І. Фоміним.

Покійний був унікальною людиною, закоханою у науку, одним з представників славної плеяди харківських фізиків-теоретиків. У своєму прощальному слові від імені астрономічної спільноти я відзначив роль П. І. Фоміна у розвитку астрофізичних досліджень в Україні.

8 ЖОВТНЯ

Разом з І.І. Гуком виїхали до Острога і були гостями НУ «Острозька академія». Ознайомилися з комплексом Академії та виступили перед викладачами та студентами (я презентував «Світогляд»).

Керівництву Академії на «голому місці» вдалося створити сучасний науково-освітній центр.

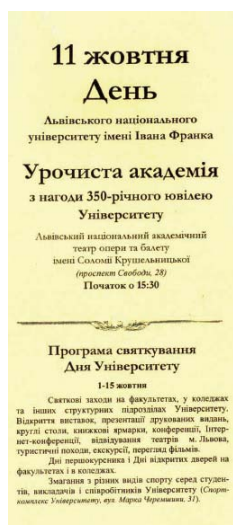
10—11 ЖОВТНЯ

Перебував у Львові з нагоди 350-річчя від часу заснування Львівського університету (сьогодні – Львівський національний університет імені Івана Франка).

Взяв участь у міжнародній конференції та ювілейних урочистостях.

Провів засідання Наглядової ради Університету, головою якої мене призначив Д. В. Табачник (!).

Всі заходи проведено на достойному рівні за участі багатьох відомих учених та державних діячів (Голова ВР України, Маршалок Сейму Польщі та ін.).

12 ЖОВТНЯ

1. У ГАО проходили зйомки фільму про Україну на замовлення ООН і я дав інтерв'ю на тему «Україна і я».

2. В Президії НАН України давав пояснення контролюючим органам України щодо земельної ділянки ГАО (вилучення 7 га земельної ділянки, яку за умовами рельєфу ми не віднесли до ділянки ГАО. Дехто вважає, що ми цю землю продали...) та КЛО ГАО (вилучення 3 га землі з 10 га, що належить КЛО, для Сімеїзької селищної ради. Повідомив, що КЛО проти цього вилучення).

3. На засіданні Президії НАН України обговорив питання щодо закриття журналу «Колега», співзасновником якого є НАН України. Ухвалено відповідне рішення щодо виходу НАН України із складу співзасновників.

13 ЖОВТНЯ

Привітав Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника з Днем Університету:

**«Ректорові Прикарпатського
національного університету
імені Василя Стефаника
професорові Остафійчуку Б.К.**

Шановний Богдане Костянтиновичу!

Щиро дякую Вам за запрошення взяти участь у святкуванні Дня університету 14 жовтня 2011 р.

У мене зберігаються незабутні враження про відвідування Вашого університету, зустрічі з викладачами та студентами, особливо святкове дійство у 2006 році.

На жаль, цього року через непередбачені обставини я не зможу приїхати до рідного Івано-Франківська.

Шлю Вам та всьому колективу славного Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника доброго здоров'я, творчої наснаги в ім'я розвитку освіти і науки України.

З повагою

Ярослав Яцків»

14 ЖОВТНЯ

Взяв участь у прес-конференції в УНІАН щодо змін в обчисленні часу в Україні. Виклав думку наукової спільноти та ДКЧЧ.

Зимнее время возвращается

Депутаты одумались и отменяют собственный закон об аннулировании перевода стрелок.

Анна МАМОНОВА — 17.10.2011

Завтра Верховная Рада Украины примет постановление о переходе Украины на летнее и зимнее время. Это значит, что в последнее воскресенье октября украинцам нужно будет перевести стрелки часов на час назад, как это они делали уже 20 лет.

Напомним, что несколько недель назад депутаты проголосовали за то, чтобы в Украине существовало только летнее время.

- Нужно признать, решение Верховной Рады было поспешным, без учета всех последствий... И есть предложение завтра первым вопросом принять постановление об отмене постановления об изменениях вычисления времени и поручить Кабинету министров в течение месяца подготовить соответствующий проект закона и направить его в Верховную Раду, — заявил спикер Владимир Литвин на Согласительном совете.

Однако на этом игра депутатов со временем не закончится. По словам Литвина, скорее всего, в Украине будет принято решение о переходе на зимнее время без перехода на летнее время в перспективе.

То есть в этом октябре мы переведем часы назад – вернувшись к своему астрономическому времени, а весной не будем переводить часы на час вперед.

18 ЖОВТНЯ

У першій половині дня працював над проектом Закону України щодо порядку обчислення часу. А після обідньої перерви:

1. Взяв участь у засіданні секції фізики Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки. Розглядалися три роботи з фізики, представлені відповідно Інститутом металофізики, Інститутом фізики конденсованих систем та ХФТІ. Підтримано першу роботу з проблем нанофізики.

2. Відвідав МОНмолодьспорту, де отримав підписану міністром Д.В. Табачником угоду про створення Міжнародного центру астрономічних та космічних досліджень на Південному березі Криму.

3. У телеінтерв'ю розказав про досягнення української астрономії.

4. Повідомили, що все ж з третьої спроби Верховна Рада України скасувала свою постанову про зміну обчислювання часу в Україні.

5. Дав згоду увійти до складу Програмного комітету астрометричної конференції «Пулково-2012».

19 ЖОВТНЯ

Провів засідання Ради з космічних досліджень НАН України з питань:
- Українсько-російська угода з космічної діяльності на 2012—2016 рр.;
- План заходів з реалізації Концепції розвитку космічної діяльності України до 2032 р.;
- Різне (інформація про участь членів РКД у міжнародних космічних форумах).

Вирішили узгодити вказані вище документи після внесення до них окремих доповнень.

Взяв участь:

— в урочистостях з нагоди 100-річчя від дня народження М. К. Янгеля у Великому конференц-залі НАН України.

— у засіданні Громадської ради при Держінформнауки і виступив при обговоренні питання удосконалення нормативно-правової бази науки (від імені НАН України разом з М. В. Новиковим).

21—22 ЖОВТНЯ

Лист І. А. Климишина змусив задуматися, а хто на цій землі потрібний?

«Дорогий Ярославе Степановичу!»

Дякую за «Хроніки», отримав із превеликим запізненням, бо пошта мала мати довіреність, про яку я забув. Виїжджали, як завжди, в поспіху.

Щодо моєї щирості і Твоєї її інтерпретації усе нормально. Я від народження маю говорити щось, але не обов'язково для вислуховування. Бо маю щастя бути, яким родився – в усвідомленні того, що ми всі тут «перехожі» (краду і не знаю, в кого...), а мій «небесний патрон» був «голосом, волаючим у пустелі».

Висилаю тобі «свою інтерпретацію себе». З превеликим жалем і розпачем. Бо в ній – суцільний плач казанської сироти. Такого не могло бути в Бора чи В. В. Соболева. І ото, зводячи все до «знаменника» бачу: ЩОБ ЗБЕРЕГТИ СЕБЕ «НЕ ЯК ОТУ СИРОТУ», я повинен був залишитися в своєму селі, працювати в колгоспі, в неділі – помагати дякові і крапка. І був би «хлопцем без претензій». А так «чортбатьказна що».

АЛЕ принагідно хоча б таке: чому я маю дізнаватися в УФН майже трирічної давності, що у Ватикані була поважна конференція з проблем космології-біології, але ось про суть доповідей провідних знавців так і не зміг дізнатися (хоча «аж туди» писав!) Як і оте: чому я маю дізнаватися про позицію Президента РАН Ю. Осипова (Всемирн. Р. Правосл. Собор, 98-го р.) аж через сім років. Чому І. Юхновський розповів – про свою віру і молитви в окопах – 2006 р., а не десятьма роками раніше??? Ну, Крячкове «не Бог сотворив світ, а Всесвіт людину» у «виправленому проекті підручника А-11», вважаймо, було випробовуванням Івана на міцність.

І ото з тої нагоди анекдот. Надійшло «це» 11.02.2011 – десять років з того часу, як я вирішив: «проскочить таке – отут, у парку, заморожуся. Тож удосвіта я в парку, йду до того «знаменного місця» (за табло західного боку стадіону), якась пара там сиділа (може, охоронець і прибиральниця), встали мені назустріч і він питає: «А що то ви тут, де темно?» Кажу: «Та я тут 10 років тому хотів себе заморозити». Розминулися, я відчитав «Отче наш», йду назад, а він також повернувся і питає: «А у вас холодильник вдома є?» «Є, а що?» «Ну, в холодильнику заморозитися легше!». З тою ж дозою гумору я йому розповів, як міг вчити дітей, «що не Бог створив світ» ... І гарно розійшлися... То – таке могло бути з В. В. Соболевим?? НЕТ, КОНЕШНО... У нас же – що завгодно.

Але не «з нагоди моєї публікації книги». Той факт тоді стався. «Крапка», хоча, конешно, як сказала одна девушка одному мальчику «всьо могло бути іначе».

Оце й усе. Хіба ще «замість рефлексій за Ботвинником». За п'ять годин до від'їзду в село 26.05 мене міцно прихопила подагра. А їхати треба (водій уже добирається за 45 км), тут «товктися треба, бо нема ради». І ось другий місяць мордую ноги мазями. Ще – таблетки, отруїв себе як ото в 69-му в туб лікарні: півтора місяці навіть тисячки грати не міг («бо ж треба додати 17 до 19»...) Переслав мені колега задачу з олімпіади, і хіба він повірить, що у мене якийсь параліч волі і можливостей?.. Зрештою – це одна сміховинка – на заочному в мене було 30 чол., два предмети, кажу «у в-ві є мої книжечки на цю тему».

Залік отримали всі, після цього я з'ясував. НІХТО НЕ ПІШОВ І НЕ КУПИВ. Як і ніхто не поставив десь питання: «чому б не перевидати те чи це його?»

Але я на цій землі все ж був потрібним. Хоча б щоб Ігор Калинець сказав: «Коли мені там, у таборі ставало нестерпно, я брав вашу книжку про небо і на душі ставало легше». Хіба треба більшого?..

Щиро Твій

І. Климишин»

Про «Хроніки» написав О. Рожен у «Дзеркалі тижня» (№ 38):

«... Заслуговує на увагу також недавно видана книжка Ярослава Яцківа «Хроніки апексного десятиліття». Точні тексти, чудово продуманий макет роблять цю книжку шедевром у своєму жанрі.

Сумно, що навіть такі рідкісні удачі проходять у нашому суспільстві майже непомітно. Тираж книжки – 200 екземплярів. Це ще один вагомий аргумент на користь відтворення системи розповсюдження книжок. Доки цього не буде зроблено, безглуздо говорити про видання науково-художньої літератури.

Нині вийшла серія брошур Ярослава Яцківа «Наукові будні». Він обіцяв на їх основі написати книжку про астрономів. Можна не сумніватися, що вона могла б стати подією у світі книжок. Могла б, але хто донесе її до читача: Ми ходимо по колу, не бачачи виходу...»

Можливо, це було причиною, що я написав листа членам сім'ї та колегам А. М. Фінкельштейна:

«Членам семьи, друзьям и коллегам

А. М. Финкельштейна

Пишу эти строки накануне 40-го дня со времени смерти Андрея Михайловича. Я до сих пор не могу поверить, что Его уже нет с нами.

Это великая потеря для всех нас, кто знал, дружил, любил и работал с Андреем Михайловичем. Меня с Андреем связывали тесные узы дружбы и плодотворного сотрудничества многие годы. Его особенно ценил и уважал мой учитель Е. П. Федоров. Возможно, это было одной из причин хранимого мною признания Андрея:

«Ярославу Степановичу – моему учителю и дорогому другу.

А. Финкельштейн

24.09.09»

И все же, даже мне, пережившему драматические моменты в личной жизни, трудно себе представить боль утраты для жены, дочери и близких к семейному кругу людей.

Я не нахожу слов выразить вам всем глубокое сочувствие и разделяю с вами боль утраты. Память об Андрее Михайловиче навсегда останется со мной.

С глубоким уважением

Ярослав Яцкив»

24 ЖОВТНЯ

Виїхав до м. Дніпропетровська, де мав зустрічі з М. Новіковим (ДКБ «Південне»), проф. О. Лоскутовим (ортопед) та А. Булатом (НАН України).

Обговорили низку питань, в тому числі і про мою можливу ортопедичну операцію.

25 ЖОВТНЯ

На святкуванні 100-річчя від дня народження М. К. Янгеля.

У першій половині дня мав цікаву подорож по Дніпропетровську, а з 14 год. – урочистості (за участі М.Я. Азарова, Л.Д. Кучми, багатьох представників космічної галузі Росії та України). Все пройшло добре. Особливо запам'ятався виступ Л. Д. Кучми (при народі на здивування багатьох присутніх ми з ним обнялися!).

Того ж дня мене також вітали з днем народження – маса телефонних дзвінків...

26 ЖОВТНЯ

1. Взяв участь у Круглому столі в «Укрінформі» за участі М. Дробнохода, П. Полянського, С. Квіта та ін. з питань розвитку освіти в Україні.

Відбулося ґрунтовне обговорення Стратегії розвитку освіти.

Я дозволив собі досить критичний погляд на стан освіти і науки в Україні, зазначивши, що маю певний досвід роботи в МОН в 2000—2001 рр. разом з В. Г. Кременем.

Я також коротко охарактеризував роботу комісії з розробки Концепції розвитку науки в Україні (разом з В. Брюховецьким) за часів президентства В.А. Ющенко (напевно, Концепція була надто радикальною, бо РНБО зняла її з розгляду).

Щодо освіти, то я відмітив:

«Суспільство в небезпеці і не готове до розробки такої стратегії. Є три великі проблеми:

- *престиж професії вчителя;*
- *професіоналізм учителів;*
- *економіка освіти».*

Потім я охарактеризував мій погляд на ці проблеми та проблеми їх розв'язання.

(На жаль, 28.10.2011 р. З'їзд працівників освіти одноголосно схвалив цю Стратегію!).

2. Після обіду відбулося засідання Президії НАН України, яке завершилося нестандартною подією. За рекомендацією Б. Є. Патона обрано в.о. віце-президента НАН України А. Г. Загороднього, а головним вченим секретарем В. Ф. Мачуліна.

Дехто з моїх колег звернув увагу на мою реакцію на ці призначення, про що розпитували у наступні дні. Я відповів, що таке рішення було для мене несподіванкою (не тому, що я хочу бути віце-президентом), тому що я очікував, що фінансовими справами після смерті А.П. Шпака буде відати В.Ф. Мачулін. А. Г. Загородньому – людині талановитій, скромній та порядній – це буде важке поле діяльності...

3. Жовтень – місяць наших сімейних іменин (22.10 – день народження моєї двоюрідної сестри Оксани Попереки-Яцків, 23.10 – день народження моєї онуки Ганнусі Данілової-Яцків, 26.10 – день народження дружини Ганни Яцків (Назарової)). Святкували у сімейному колі в ресторані «Тургенєв».

27 ЖОВТНЯ

На засіданні спецради ГАО відбулися захисти трьох кандидатських дисертацій, зокрема В. С. Ахметова з ХНУ, присвяченої використанню каталогу ХРМ для досліджень кінематики Галактики. Всі захисти успішні, хоч і проявляються певні проблеми з підготовки молодих науковців у ХНУ і КраО.

У перерві між засіданнями провів засідання Ради УАА:

«Порядок денний:

1. Про проведення ІХ з'їзду УАА (І. В. Лук'яник).
 2. Розгляд кандидатур нових членів МАС від України (І. В. Лук'яник).
 3. Про стан справ в організаціях-колективних членах УАА (керівники установ).
 4. Затвердження переліку конференцій 2012 року, які будуть підтримуватися УАА (І. В. Лук'яник).
 5. Фінансові питання та членські внески (У. М. Лейко).
 6. Різне».
- Були прийняті відповідні рішення, зокрема щодо проведення З'їзду УАА в 2012 році.

31 жовтня

Взяв участь і виступив на ІІ з'їзді Українського товариства геодезії і картографії за участі представників геодезичної науки і практики України, Німеччини, Польщі, Словаччини та Росії.

Обговорив з керівником Укргеодезкартографії (І. Заяць) питання подальшої діяльності цієї інституції (весь час міняють її статус та підпорядкування).

Листопад

1 листопада

Відвідав м. Прилуки з нагоди 75-ліття від дня народження мого покійного брата Ореста Степановича. Разом з його дружиною Ніною, сином Ігорем та друзями були на могилі Ореста Степановича та пом'янули його за доброю традицією.

2 листопада

Був на зустрічі І. Драча з відвідувачами Музею літератури (з нагоди 75-річчя Івана Федоровича тут була влаштована виставка його творів).

Отримав подарунок від Івана Драча – збірку його поезій «Берло». У цій збірці є і присвячений мені вірш:

«ЕЛІТА

Ярославу Яцківу

*Хто хоче бути елітою,
Приходь в елітарну світлицю.
Хто хоче – приходь з півлітрою,
Хто може – приводь молодицю.*

*Зустрінеш у Яцківа Ситника,
Комісаренка й Костюка.
Трьох бомжів, а трьох не видно,
Трьох кагебістів родом з Чека.*

*Й мені помагає освіта ця,
Коли мене часом заносить...
Світлиця од розуму світиться,
Шукаєм консенсус – знаходимо нонсенс...*

*А з нонсенсу знову – в атаку на істину
Завершує все це келих вина.
Знайшли ми нарешті істину істинну:
In vino veritas мабуть вона...»*

4 листопада

1. У Верховній Раді України мав зустріч з депутатами щодо обчислення часу в Україні та інших питань наукової сфери (О. В. Слободян).

2. Виступив на П'ятій міжнародній науково-практичній конференції «Жінка в науці та освіті: минуле, сучасність, майбутнє»:

«Доброго ранку, шановні учасниці і учасники конференції!

Я запізнився тому, що був у Верховній Раді. Я один із тих, хто сприяв відміні постанови Верховної Ради про обчислення часу в Україні. Наші депутати вирішили, що вони все вміють і знають, і можуть за одним помахом руки пана Чечетова відмінити будь-що. Але світ складніший, ніж вважають депутати-регіонали. Ось це нам тільки що продемонструвала у своїй доповіді Ганна Валентинівна, і простих рішень не буває.

Мій виступ стосуватиметься окремих загальних зауважень щодо гендерної проблеми, проблеми особистої – «я і жінки», і деяких питань астрономії.

Напевно, я є типовим представником чоловічої половини людства, яка вважає, що в сучасних розвинених і демократичних суспільствах, і навіть в Україні, великої гендерної проблеми немає. Є проблема недостатньої активності жінок у суспільному та державному житті України. Ось тут я чув виступ представниці Міністерства освіти і науки, молоді та спорту. До речі, на початку XXI століття я працював два роки першим заступником Міністра освіти і науки України (міністр В.Г. Кремень) і це був один із найкращих періодів діяльності цього міністерства: ми ввели 12-річну освіту і забезпечили більш-менш нормальне фінансування науки. А що ж маємо зараз? Працівники міністерства розглядають стратегію розвитку освіти і одногolosно пропонують схвалити цю стратегію. Я не чув жодного критичного зауваження щодо цієї стратегії на нещодавньому форумі освітян. Хтось повинен нести відповідальність за розробку такої стратегії.

Інше питання: я чую, що міністерство приймає закон про вищу освіту. Я його читав – є тут багато зауважень. Зараз немає можливості розвивати науку в українських університетах. Ми створили близько 100 національних університетів, але жоден з них не відповідає цій назві, хіба що може з натяжкою «КПІ» та ще 1-2 університети. Створено 10 чи 12 дослідниць-

ких університетів – жоден не відповідає цій назві. Колись Президент В. Ющенко доручив В. Брюховецькому і мені розробити стратегію розвитку наукової і освітянської справи. Ми запропонували в Україні розробити один пілотний проект дослідницького університету, але дати йому все, щоб він відповідав цій назві. Я доповів це питання на Раді Національної безпеки і оборони, але там так злякалися, що питання було знято з порядку денного. Тобто, ми поки що граємося в назви «національні університети», «дослідницькі університети», а «маємо те, що маємо».

Тому ось яка, на мій погляд, існує гендерна проблема: жінки повинні активніше брати участь у державному та суспільному житті України, і тільки тоді буде порядок, тільки тоді не буде того, що ми маємо зараз, коли в законі записано виділяти на науку 1,7% ВВП, але реально отримуємо 0,4%. Водночас у газеті «Урядовий кур'єр» перший Віце-прем'єр-міністр дозволяє собі написати, що маємо 1,2%. Обманюємо самі себе. Як би ми цього не хотіли, але коли наука фінансується на 0,4% ВВП – її немає. Наука починає реально працювати тоді, коли фінансування досягає 0,7% ВВП. Це не значить, що у нас немає певних наукових здобутків. Ви чули доповідь Ганни Валентинівни, я можу навести ще багато інших прикладів. Ще збереглися залишки радянської наукової школи, яка, завдяки людям пенсійного віку, ще продовжується. Але молодь втікає за кордон. В ГАО НАН України ми маємо два проекти за програмою FP-7, зараз я виграв ще один проект, але впродовж останніх 10 років більша частина мого відділу працює в США, Німеччині, Австрії, Австралії, навіть у Південній Африці. Що нам робити? Поки уряд не зрозуміє, що так не можна ставитися до молоді наукової зміни, поки не вирішить питання нормальної заробітної платні науковцям, щоб можна було купити квартиру, щоб мати на чому працювати — ми виїзд вчених не зупинимо, немає такого методу. Ось до мене прийшов мій заступник директора і просить відпустити його попрацювати в прекрасний Гейдельберзький університет, він має 5-річний грант і як я можу йому сказати – не їдь? Це є наша реальність. Отже, я закликаю жінок – тільки Ви можете зробити те, що, на жаль, не робить оця «сильна половина», яка представлена і в парламенті, і в уряді.

Я був недавно на вечорі відзначення 75-ліття нашого непересічного поета І. Драча. Він має багато присвячених жінці віршів. А я прочитаю вам свій вірш, присвячений матері:

«Багато на світі є різних доріг,
Єдина з них в серці мойому —
Дорога до тебе, немов перший сніг,
Замріяно-чиста в усьому...
Ти щедрий дарунок даруєш мені,
Щоб я зміг сягнути вершини
Дорога надії, немов навесні,
Я чую твій клич журавлиний».

Щирий уклін вам, жінкам, берегиням цього світу.

Тепер щодо деяких питань астрономії. Щоб ми не робили в астрономії, в космічних дослідженнях – всюди беруть активну участь жінки. Ось сидить моя співробітниця Вавилова Ірина Борисівна, активна учасниця жіночого руху. Вона презентуватиме журнал «Світогляд» як заступник головного редактора журналу – єдиного такого рівня науково-популярного журналу в Україні. Ось я демонструю номери журналу, присвячені родині Богомольців, нашому славетному М. Янгелю – неперевершеному до цього часу конструктору ракет, 20-літтю Незалежності України. У зв'язку із сьогоднішнім святом я дарую вам ці примірники журналу, за бажання їх можна також придбати за дуже помірною ціною.

Уже 20 років існує Українська астрономічна асоціація, роботу якої багато років забезпечувала Ірина Юліанівна Ізотова. Асоціація об'єднує понад 10 астрономічних установ України і активно працює, навіть у цих непростих умовах ми намагаємося залишатися відомою астрономічною державою Європи. В Україні зараз є 3 великі астрономічні установи: Кримська астрофізична обсерваторія біля Бахчисараю, Головна астрономічна обсерваторія в Феофанії і Радіоастрономічний інститут у Харкові, який має найбільший у світі декаметровий радіотелескоп УТР-2 і радіоінтерферометричну систему «Уран». Запрошую Вас, якщо буде бажання, відвідати обсерваторію. Ще років двадцять тому ми наївно думали, що знаємо про Всесвіт майже все. Сьогодні ми переконалися, що дуже багато чого не знаємо. Практично на даний час стало зрозуміло, що собою являє тільки тих 4% речовини, яка світиться і випромінює. Водночас десь близько 20% – це так звана темна матерія, ми знаємо, де вона є, але не знаємо, що вона собою являє. А 70% речовини – це «темна енергія», про яку ми взагалі нічого не знаємо, може вона є і серед нас. Це дуже важливі проблеми. Тому багато наукових установ їх досліджують. Будуються високогірні обсерваторії, запускаються космічні апарати, проектується колайдери, іде пошук отих невловимих часток Хігса, з'ясовують, чи справедлива загальна теорія відносності і т.д. Все це величезні проекти сучасності, і ми намагаємося зробити свій, хоча б невеликий, внесок, до загальної скарбнички тих революційних досягнень, які мають місце сьогодні в астрономічній науці. Дякую за запрошення виступити на конференції і бажаю Вам дальших успіхів!»

7 листопада

Взяв участь у засіданні Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки.

Робота секції фізики (з проблем нанофізики) пройшла успішно.

8 листопада

З космодрому «Байконур» здійснено запуск КА «Фобос-Грунт». На жаль, виникла нештатна ситуація, що призведе до втрати цього унікального апарата.

9 листопада

1. Взяв участь у засіданні круглого столу «Українській мові – всенародну підтримку» за участі Б. Є. Патона та Л. Д. Кучми. Мав можливість неформально поспілкуватися з Л. Д. Кучмою і подарував йому книгу «Хроніки апексного десятиліття».

2. На засідання Президії НАН України виступив при обговоренні другого питання порядку денного – наукової доповіді член-кореспондента НАН України О. Б. Полонського «Про дослідження змін клімату глобального та регіонального масштабів», зазначивши:

«Глобальні зміни клімату вийшли на одне з перших місць у списку проблем сучасного людства. Про це свідчить хоча б Конвенція ООН відносно змін клімату.

Що є фактом? Середня температура Землі – зростає.

Що є причиною? Невідомо!

Найбільш очевидно – і антропогенний фактор, і природний фактор, зокрема Сонце – корональні викиди та сонячна активність, вулканічна діяльність, тощо.

Проблема потребує ширшого вивчення».

10 листопада

Взяв участь у розширеному засіданні НТР Державного космічного агентства України, присвяченому розгляду проекту Загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми України на 2013—2017 рр.

У своєму виступі відзначив, що проект програми може бути взятий за основу, але потребує уточнень, а саме:

— з проектів ДЗЗ – вивчити потребу державних та приватних структур у ДЗЗ-інформації;

— з проекту СКАКО – врахувати необхідність функціонування мережі оптичних спостережень космосу (УМОС);

— з наукових досліджень – внести конкретно проект «Укрселена».

Проект програми схвалено і передано на доопрацювання, а потім на експертизу до РКД НАН України.

14 листопада

Від сьогодні я у відпустці з декількох причин – по-перше, вимагають використати відпустку за 2011 рік, а по-друге, готуюся до операції суглоба (здаю аналізи в поліклініці № 1 міста Києва).

15 листопада

У Б. Є. Патона відбулася нарада щодо космічних досліджень у НАН України (як реакція на мого листа президенту НАН України щодо незадовільного фінансування в НАН космічних досліджень). Нарада пройшла конструктивно.

«Протокол наради

у президента НАН України академіка НАН України Б. Є. Патона
з питання підтримки космічних досліджень у НАН України 15.11.11.

ПРИСУТНІ: академіки НАН України А. Г. Наумовець, В. Ф. Мачулін, Я. С. Яцків; О. П. Федоров, В. Л. Богданов.

СЛУХАЛИ: про стан та перспективи фінансового забезпечення космічних досліджень у НАН України.

ВИСТУПИЛИ: всі присутні.

У виступах зазначалася необхідність подальшого поліпшення фінансового та матеріально-технічного забезпечення розвитку космічних досліджень в НАН України.

При цьому було зазначено, що за останні 3 роки бюджетне фінансування Інституту космічних досліджень НАН України та НКА України (далі – ІКД) зросло з 2283.060 тис. грн. у 2009 році до 3046.767 тис. грн. у 2011 році (на 33.5%). Крім того, у 2011 році було запроваджено виконання наукового проекту «Фізичні основи, методи та інформаційні технології створення нового покоління приладів та систем для космічних досліджень» (обсяг фінансування на 2011 рік – 1.0 млн. грн.), у виконанні якого беруть участь ІКД НАН та НКА України та Львівський центр ІКД НАН та НКА України. Також в НАН України реалізуються цільові комплексні програми фундаментальних досліджень «Дослідження сонячно-земних зв'язків та їх впливу на функціонування геосистем (ГЕОКОСМОС)» (обсяги фінансування якої становлять у 2011 році 747 тис. грн.) і «Астрофізичні і космологічні проблеми прихованої маси і темної енергії (Космомікрофізика-2)», проекти «Розробка та впровадження систем високопродуктивних обчислень для підтримки оперативного реагування на надзвичайні ситуації» та «Розробка і вдосконалення інтелектуальних технологій для розв'язання класів задач надвелької складності».

Разом з тим, обсяги фінансування космічних досліджень в НАН України далеко не повною мірою відповідають проблемам розвитку цього вкрай важливого для Академії та держави в цілому напрямку досліджень і суттєво менші, ніж передбачено на наукові дослідження Національної космічної програми України на 2008—2012 роки.

ВИРІШИЛИ:

1. Збільшити обсяг фінансування космічних досліджень в НАН України, починаючи з 2012 року, на 2.3 млн. грн.

В.о. головного вченого секретаря НАН України академіку НАН України В.Ф. Мачуліну спільно з НОВ Президії НАН України передбачити необхідні кошти на космічні дослідження при підготовці пропозицій щодо розподілу бюджетних асигнувань на 2012 рік та при формуванні бюджетних запитів Академії на 2013 та наступні роки.

2. Раді з космічних досліджень при НАН України у місячний строк підготувати на розгляд Президії НАН України пропозиції щодо формування в НАН України цільової наукової програми з космічних досліджень з включенням до неї як складових наукового проекту «Фізичні основи, методи та інформаційні технології створення нового покоління приладів та систем

для космічних досліджень та комплексних програм «Дослідження сонячно-земних зв'язків та їх впливу на функціонування геосистем (ГЕОКОСМОС)» і «Астрофізичні і космологічні проблеми прихованої маси і темної енергії (Космомікрофізика-2)».

3. Інституту космічних досліджень НАН України та НКА України терміново подати до Президії НАН України необхідні розрахунки та обґрунтування щодо фінансового забезпечення діяльності Львівського центру ІКД НАН та НКА України. Опрацювати при цьому з НОВ, ФЕВ та ВВПЗ Президії НАН України питання щодо доцільності приєднання зазначеного центру до ІКД НАН України.

Президент

Національної академії наук України
академік НАН України

Б. Є. Патон»

21 листопада – 6 грудня

Вїхав до м. Дніпропетровська, де 22 листопада проф. О. Є. Лоскутов зробив мені операцію – маю штучний суглоб. Процедура ця не з приємних, болюча (особливо перші три дні), але, водночас, було радісно, що все це «дійство» відбулося.

Завдяки проф. О. Є. Лоскутову до мене в лікарні було дуже уважне ставлення. Перші дні допомагав мені мій водій – А. І. Лупійчук.

25 листопада мене провідав проф. І. І. Гук з Відня. Згодом мене провідали колеги – академіки НАН України В. В. Пилипенко та А. Ф. Булат, що додавало мені оптимізму. Я їм щиро вдячний за таку увагу.

Здається, лікування проходить успішно, і мене 6 грудня виписали з лікарні (на поїзд до Києва проводжали проф. О. С. Никоненко із Запоріжжя та проф. О. Є. Лоскутов).

Грудень

7 грудня

Я. Є. Бялковський та Т. М. Яцків зустріли мене в Києві, і вже о 8 год. вдома ми відзначили цю подію. Поки що на милицях звикаю до нового життя.

8 грудня

Був у ГАО, займався поточними справами (а їх накопичилося чимало!).

9–10 грудня

Працював над статтею (разом з В. П. Горбуліним) про Б. Є. Патона з нагоди 50-річчя його перебування на посту президента НАН України.

12 грудня

Провів нараду в НАН України (О. Я. Гороховатська, І. Б. Вавилова) щодо постанови Президії НАН України з космічних досліджень.

14 грудня

Разом з В. П. Горбуліним завершив підготовку статті «Б. Є. Патон і розвиток ракетно-космічної техніки та космічних досліджень» до ювілейної книги «Б. Є. Патон. 50 років на чолі НАН України».

15 грудня

1. На засіданні Вченої ради ГАО доповів про виконання двох тем відділу космічної геодинаміки – тема за російсько-українським грантом та цільова тема. Загалом можна сказати, що вдалося отримати певні результати – РНДБ-спостереження на РТ-22 в КраО, GPS-спостереження в Кацівелі (КЛЮ), участь у створенні ICRF-2, дослідження зоряних скупчень тощо.

2. Взяв участь у звітно-виборній профспілковій конференції і виступив щодо співпраці дирекції ГАО та Профкому. Зокрема, погодився з думкою ПК про несправедливий розподіл фінансування, прийнятий в НАН України, зокрема щодо таких установ, як ГАО, котрі мають розвинену інфраструктуру. Дозволив собі і окремі зауваження загального характеру щодо стану справ у профспілці та мого життєвого кредо:

«Моє життєве кредо:

1. *Намагатися бути чесним самим перед собою.*
2. *Намагатися не перебільшувати свої заслуги у порівнянні з іншими людьми. Просто не всі мають змогу чи силу «знайти себе» у цьому житті.*
3. *Толерантно ставитися до тих, хто не знайшов себе, але не давати їм можливості гнати будь-яку халтуру... Поважати професіоналізм.*
4. *Мій основний стимул у житті – задоволення від роботи і досягнутої мети.*
5. *Я завжди ставлюся з побоюванням до різних компромісів та хитрощів, які обіцяють певні вигоди сьогодні, але згодом обов'язково призведуть до краху».*

Новим головою Профкому ГАО обрано В. Л. Костюченка.

16 грудня

Разом з О. К. Черемних та І. Б. Вавиловою працював над Концепцією комплексної програми НАН України з наукових космічних досліджень.

У 2012 році Програма передбачає завершення робіт з вже затверджених програм (Космомікрофізика, ГЕОКОСМОС та ін.). На 2013—2016 рр. запропоновані пріоритети:

Пріоритетні програми наукових космічних досліджень на 2013—2016 рр.

1. *Дослідження з проблем динаміки космічних апаратів, астродинаміки та механіки космічних польотів.*
2. *Дослідження з актуальних проблем природничих наук за допомогою космічних засобів та технологій.*
3. *Нові матеріали, конструкції та технології космічної галузі.*

4. Космічне приладобудування та інформаційні системи.
5. Використання космічних засобів і технологій для вирішення науково-практичних завдань, зокрема ДЗЗ, моніторингу надзвичайних ситуацій, контроль космічного простору тощо.
6. Науково-правові, економічні та соціальні аспекти космічної діяльності.

16 грудня

Мав листування з президентом ЕАС щодо смерті А. М. Фінкельштейна. Відправив йому такого листа:

«Не могу поверить, что Андрея Михайловича Финкельштейна уже нет с нами.»

С Андреем Михайловичем Финкельштейном меня связывали многолетние тесные узы дружбы и плодотворного сотрудничества. Впервые на оригинальные работы астронома-теоретика А.М. Финкельштейна обратил мое внимание мой учитель Е.П. Федоров, известный своими работами по теории нутации Земли.

Вскоре наши пути с А.М. Финкельштейном тесно переплелись при подготовке в бывшем Советском Союзе проекта радиointерферометрической системы «Квазар». Андрею Финкельштейну, Евгению Николаеву и мне пришлось преодолевать большое сопротивление — и наших коллег-астрофизиков, усматривавших в создании «Квазара» (пяти РНДБ-станций на территории СССР: три в РФ и по одной в Туркмении и на Украине) угрозу продвижения их перспективных астрофизических проектов, и со стороны различных бюрократических структур. Так сложились обстоятельства, что мне пришлось исполнять обязанности руководителя этого проекта (после распада Союза в 1992 году эти функции перешли к А.М. Финкельштейну), а Андрей Михайлович стал директором вновь созданного Института прикладной астрономии АН СССР (сейчас – ИПА РАН).

О назначении А. М. Финкельштейна директором Института можно писать отдельную детективную историю. Ведь Андрей не соответствовал стандартам той советской эпохи – не был членом КПСС и, как тогда говорили, имел 5-ю графу (имею в виду его еврейскую национальность).

И все же нам (подчеркиваю: нам троим – Жене Николаеву, Андрею Финкельштейну и мне) удалось преодолеть все трудности этого периода, и проект «Квазар» был утвержден на самом высоком уровне в Союзе.

В дальнейшем Андрею Михайловичу с талантливым коллективом ИПА РАН удалось создать в России трёхэлементную систему «Квазар», которая сейчас является основой координатно-временного обеспечения страны.

Я не перестаю удивляться таланту Андрея, по призванию теоретика, в осуществлении масштабного научно-технического проекта в неблагоприятных условиях того времени и перспективному видению его будущего. Всего за два месяца до кончины Андрея Михайловича мы встречались на РНДБ-станции в Светлом и обсуждали дальнейшее развитие системы «Квазар» для изучения вращения Земли и обеспечения навигационной системы ГЛОНАСС.

Ничто не предвещало тогда такого печального исхода – невосполнимой утраты друга и талантливую ученого. Хочется верить, что коллектив ИПА РАН найдет в себе силы достойно продолжить дело, начатое Андреем Михайловичем Финкельштейном.

Было бы справедливо РНДБ-комплексу «Квазар» присвоить Его имя».

20 грудня

У ГАО відбулися читання, присвячені 75-річчю від дня народження Л. М. Шульмана.

23 грудня

1. Дав інтерв'ю Першому каналу ТБ щодо астрономічних подій 2012 року.

2. Провів засідання РКД НАН України з питань виконання програм 2011 року та започаткування Цільової програми НАН України з наукових космічних досліджень. За винятком окремих критичних зауважень О. П. Федорова, Концепція Програми була схвалена (після обіду ця програма прийнята на засіданні Президії НАН України).

3. Відвідав Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова. Мав зустріч з ректором В. П. Андрущенком (передав йому підручники «Астрономія» 11 кл.).

26 грудня

Від імені астрономічної спільноти вітав президента Українського фізичного товариства (УФТ) чл.-кор. НАН України В. Г. Литовченка з його 80-літтям.

В Інституті фізики напівпровідників НАН України зібралася спільнота відомих фізиків з усієї України. Гарно і багато говорили про ювіляра.

Водночас, як мені відомо, В. Г. Литовченко не завжди отримував підтримку в його діяльності на чолі УФТ.

28 грудня

Після обіду був у Президії НАН України – підводили підсумки роботи НВР (і реальні, і за чаркою).

29 грудня

1. Засідання Вченої ради ГАО – короткі звіти відділів. Досить інформативно і, як виявилось, це необхідна акція для взаємного інформування колективів відділів про здобутки та проблеми.

2. Моя традиційна зустріч з колективом ГАО НАН України. Підвели підсумки 2011 року, повідомив прогностичні показники на 2012 рік і говорив на теми, що мене хвилюють:

«Що мене хвилює?»

** Відповідальність за майбутнє. Майбутнє України, майбутнє української науки, майбутнє ГАО.*

** ГАО попередніх років у своєму колективі мала непересічних особистостей. Так було у перші роки становлення ГАО – О. Я. Орлов, В. П. Цесевич, А. О. Яковкін, Ш. Г. Горделадзе, О. К. Король та інші.*

Так було на другому етапі – Є. П. Федоров, І. В. Гаврилов, І. К. Коваль, Е. А. Гуртовенко та інші.

Так було за часів активності мого покоління – Л. М. Шульман, І. Г. Колесник, О. В. Мороженко, Е. Г. Яновицький, Д. П. Дума та інші.

І сьогодні ще є представники цього покоління, але вже науковці «не першої молодості» – і ви їх знаєте – не буду називати прізвищ.

А хто є на горизонті? Хто дихає нам у спину? На жаль, дуже мало таких».

30 грудня

Завершується непростий для України 2011 рік.

Для ГАО він був більш-менш успішним.

Для мене особисто – і так, і ні, оскільки я переніс дві операції на лівій нозі. Хворіла дружина...

У ГАО я отримав багато новорічних вітань.

Було особливо приємно отримати Новорічні вітання від колег-астрономів: Дж. Вілкінза – астронома з Великої Британії, з яким я тісно спілкувався, зокрема при організації в Києві Симпозіума МАС «Нутація та обертання Землі», А. Бржезинського та Б. Колачек з Польщі, з якими мене пов'язує багатолітня творча співпраця.

І особлива вдячність Патріарху Філарету за його листа.

Зараз у всіх одна думка – яким буде для України загалом, і для ГАО, зокрема цей 2012 рік.

2012 рік

Січень 1—2 січня

Зустрів Новий рік у сімейному колі, а 2 січня з нагоди дня народження Дмитра зібралися гості у нас (Тетяна з Оленкою, Аня з Олексієм та Ігор — племінник з Прилук).

Згадували, розмовляли і сумували, що Дмитра немає з нами...

4 січня

Відбулося засідання Президії НАН України. На порядку денному одне питання – вибори до складу НАН України, визначення вакансій тощо.

Наводилася цікава статистика щодо членства в НАН України. Зараз маємо такий склад:

188 академіків,

356 член-кореспондентів;

з них більшість працює в установах НАН України (перша проблема),

у т.ч. в Києві до 70% (друга проблема),

середній вік академіків ~ 74 роки, а чл.-кор. ~ 70 років – це вже третя проблема.

Вирішили відкрити 24 вакансії академіків та 46 вакансій член-кореспондентів.

На Відділення фізики і астрономії (ВФА) передбачалося 2 вакансії академіків та 6 вакансій чл.-кор., з них одна зі спеціальності «Фізика Сонячної системи».

Я не погодився з такою пропозицією, обґрунтовуючи, що «астрономія та астрофізика» у ВФА займає десь близько 20%. Попросив виділити 2 вакансії зі спеціальності «Астрофізика, фізика Сонячної системи». Це прохання задовільнили.

5 січня

У Театрі оперети відзначили 70-річчя від дня народження мого приятеля А.Ю. Стукіна. Дивилися виставу «Таке єврейське щастя», а в антракті вітали ювіляра – оригінальну людину, спортсмена та педагога, якого цінує та поважає багато людей.

Вистава – «сумно-смішне» дійство післявоєнних років єврейської Одеси.

6 січня

Завершили підготовку № 1 «Світогляду» 2012 р., присвяченого 60-літтю І. І. Гука – видатного лікаря-трансплантолога з Австрії, багаторічного члена КНК НАН України.

Святий вечір – у сімейному колі у Т. М. Яцків, а потім за традицією відвідали сім'ю Попереків.

8 січня

Знову ж таки за традицією відзначали Різдво Христове – спочатку у колі друзів та колег у О. та А. Стойко, а потім я був на Різдвяному прийомі у Патріарха Філарета.

Тут зібралося добірне українське товариство, і я мав змогу поспілкуватися з Ю. Щербаком, М. Стрihoю, Г. Удовенком, І. Драчем та ін.

11 січня

Працював над підготовкою доповіді на засідання Президії НАН України на тему «Про стан та функціонування Кримського геодинамічного полігону “Сімеїз-Кацівелі”» та відповідної постанови Президії НАН України.

Висновок песимістичний – якщо не буде підтримки з боку НАН України, цей унікальний комплекс втратить свій міжнародний статус.

12 січня

Засідання Вченої ради ГАО – звіт за 2011 рік та різне (вибори до складу НАН України, а саме дві вакансії зі спеціальності «Астрофізика, фізика Сонячної системи») та вибори директора ГАО (виявляється, дуже швидко сплинув мій п'ятирічний термін).

Звіт затвердили, а висунення кандидатур запланували на 26 січня 2012 року.

16 січня

1. Висунув кандидатом у член-кореспонденти НАН України М.В. Стріху:
**До Президії НАН України
від академіка НАН України
Яцківа Я.С.**

У зв'язку із оголошенням виборів до складу Національної академії наук України **я, ЯЦКІВ Ярослав Степанович**, академік НАН України з 1985 року, висуваю кандидатом в член-кореспонденти НАН України за спеціальністю «Теоретична фізика, фізика вуглецевих наносистем» доктора фізико-математичних наук, головного наукового співробітника Інституту фізики напівпровідників імені В. Є. Лашкарьова НАН України **СТРІХУ Максима Віталійовича**.

Стріха М.В. – відомий фізик-теоретик широкого профілю, автор понад 100 наукових робіт з напівпровідникового матеріалознавства, фізики вуглецевих наносистем та ін.

Стріха М.В. – талановитий організатор та популяризатор науки, голова Громадської ради при Державному агентстві з питань науки, інновацій та інформатизації, віце-президент Академії вищої школи України та ін. Стріха М.В. активно працює на літературній ниві, автор багатьох статей, присвячених проблемам українського перекладу.

Обрання Стріхи М. В. член-кореспондентом НАН України, на мою думку, сприятиме авторитету академічної науки і буде позитивно сприйняте науковою спільнотою України.

Академік НАН України

Я.С. Яцків»

2. Подав звіт до ВФА НАН України про роботу в 2011 році:

«Президія НАН України

Звіт академіка НАН України Я. С. Яцківа про роботу у 2011 році

Наукова діяльність.

1. Виконано порівняння різних реалізацій небесних систем координат в оптичному та близькому інфрачервоному діапазоні спектра з міжнародною системою ICRF2. На основі цього порівняння запропоновані нові підходи до створення ICRF3.

(Співавтори: С. Л. Болотін, П. М. Федоров).

2. За грантом FP7 разом з науковцями Польщі, Румунії та Росії виконані роботи з розширення навігаційної системи EGNOS на територію Східної Європи.

(Співвиконавці: М. О. Литвин, О.О. Жаліло).

Науково-організаційна діяльність.

1. Керівництво програмою наукових досліджень НАН України ГЕОКОС-МОС.

2. Підготовка Цільової програми НАН України з наукових космічних досліджень на 2012—2016 рр.

Публікації.

Опубліковано:	статей	— 2,
	монографій	— 1,
	науково-популярних видань	— 2.

Академік НАН України

Я. С. Яцків»

18 січня

1. На засіданні Президії НАН України зробив доповідь «Про стан та функціонування Кримського геодинамічного полігону “Сімеїз-Кацівелі”». Я розпочав з короткого історичного вступу.

«Шановний Борисе Євгеновичу! Шановні колеги!

Сьогодні я говоритиму про класичну проблему в науках про Землю та Космос, а саме, висловлюючись образно, про поведінку планети Земля під дією зовнішніх та внутрішніх сил, тобто про планетарну геодинаміку. Дозволю собі коротенький вступ.

Історія вивчення динаміки Землі розпочалася ще до нашої ери, коли Гіпарх відкрив явище прецесії – зміни положення осі обертання Землі у просторі. Через тисячу років Брайс відкрив явище нутації, що накладається на прецесійний рух полюсів світу. Згодом Ейлер передбачив так звану вільну нутацію Землі, тобто рух полюсів по поверхні Землі.

Водночас вивчалися припливи – морські та земні. Теорію цих явищ розробляли Ньютон, Тіссеран, Ляв, Джефріс, Молоденський та мій учитель – Федоров Євген Павлович, а також інші вже в сучасну епоху.

Може виникнути запитання, а чому це важливо і чому з плином часу запроваджувалися все нові і нові методи та засоби вивчення цих явищ.

Відповідь очевидна. Ми живемо на планеті Земля і з розвитком цивілізації виникає потреба у все точнішому визначенні положення та орієнтації

об'єктів на Землі та в космосі, більш досконалому управлінні космічними апаратами, часовій синхронізації тощо.

Українські вчені, а саме: Олександр Орлов, Зінаїда Аксентьєва і згаданий вже Євген Федоров – зробили вагомий внесок у вивчення динаміки Землі.

До 80-х років минулого століття для цього використовувалися астрометричні спостереження широти і часу, наземні нахиломірні та гравіметричні спостереження сили тяжіння. Згодом їм на зміну прийшли нові методи радіоастрономічних та космічних вимірювань.

Мені, на той час голові Міжнародної служби обертання Землі, випала почесна, але непроста місія координації запровадження у світі цих нових методів дослідження планетарної геодинаміки».

Далі показав слайди спостережних комплексів – РТ-22, СПЛ, GPS-станцій, охарактеризував стан та проблеми розвитку Кримського геодинамічного полігону.

В обговоренні взяли участь заступник директора КраО д.ф.-м.н. О. Є. Вольвач, в. о. директора КЛО ГАО П. С. Одинець, академік НАН України В. М. Шульга та проректор НАУ проф. В. П. Харченко.

Прийнята обнадійлива постанова Президії НАН України. Будемо сподіватися на подальший розвиток КЛО.

2. На тому ж засіданні Президії НАН України мене призначено уповноваженим представником від НАН щодо питань співробітництва з Академією наук Узбекистану.

3. Дав згоду увійти до складу програмного комітету конгресу «Авіація у XXI столітті».

26 січня

На Вченій раді ГАО відбулося висунення кандидатів у член-кореспонденти НАН України зі спеціальності «Астрофізика, фізика Сонячної системи». Претендентів було 4: від відділу фізики зір та галактик – Л. С. Пілюгін та Н. Г. Гусєва, від відділу фізики Сонця – Н. Г. Щукіна, від АКЮЦ – П. П. Берцик.

Всі претенденти мали змогу за 10 хв. доповісти про свої досягнення, що вони й зробили.

Якось несподівано, вже після виступу, Н. Г. Гусєва зняла свою кандидатуру. Після обговорення кандидатур і таємного голосування виявилися такі результати:

Л. С. Пілюгін	13	5
Н. Г. Щукіна	11	7
П. П. Берцик	7	11

Отже, два перших кандидата візьмуть участь у подальших змаганнях (очікується, що всього на 2 місця буде 5-6 претендентів).

Витяг з протоколу засідання Вченої ради:

«1. СЛУХАЛИ: Вибори кандидатів на обрання в член-кореспонденти НАН України за спеціальністю – „Астрофізика, фізика Сонячної системи”.

Яцків Я. С. – Обличчя ГАО, або, як модно говорити, імідж ГАО формують люди, в першу чергу ті особистості, що спромоглися отримати оригінальні,

світового рівня результати. Мені дуже приємно відзначити, що незважаючи на всі наші негаразди, число таких знаних у світі науковців у ГАО зростає.

Про це свідчить і сьогоднішня подія – висунення кандидатів у член-кореспонденти НАН України зі спеціальності „Астрофізика, фізика Сонячної системи”. Як би не закінчилося сьогоднішнє дійство, я щиро дякую всім, хто виявив готовність доповісти нам свої результати і позмагатися за членство в НАН України.

Давайте домовимося про процедуру. Спочатку надаємо кожному претенденту до 10 хв. для виступу, потім запитання кожному, а обговорення – після всіх виступів. Чи погоджуєтеся з такою пропозицією? Якщо так, йдемо далі, а саме щодо процедури голосування. Голосують всі члени Вченої ради (за винятком голови ПК) за власним переконанням. Вважаються підтримані ті, хто отримав більше половини голосів, а оскільки є тільки дві вакансії член-кореспондента НАН України, то Вчена рада ГАО рекомендуватиме тільки два претенденти з тих, хто набрав найбільше голосів. Які Ваші думки?

Ізотов Ю.І. запропонував спочатку надати слово керівникам відділів для представлення претендентів, оскільки відділи висували їх, а потім вже самим претендентам.

Рішенням відкритого голосування щодо процедури виборів кандидатів на обрання в член-кореспонденти НАН України (За - 20, Проти - 2, Утр. - 0) Вчена рада ГАО надала перевагу пропозиції Я. С. Яцківа.

Через відсутність Л. С. Пілюгіна його кандидатуру представляв Ю. І. Ізотов.

Ю. І. Ізотов проінформував Вчену раду ГАО про виконану наукову роботу Л. С. Пілюгіна на цей час. Зокрема було відмічено, що за даними ADS у Л. С. Пілюгіна: загальна кількість публікацій – 91, кількість самостійних робіт – 37, загальна кількість посилань – 1330, кількість нормованих посилань – 934, посилань на самостійні роботи – 678. Загальна кількість аспірантів – 4, троє з яких успішно захистили кандидатські дисертації, а один зараз успішно навчається в аспірантурі.

Гусєва Н.Г. вирішила зняти свою кандидатуру, а також закликала Вчену раду ГАО підтримати Л. С. Пілюгіна. Вчена рада ГАО задовольнила її прохання.

Щукіна Н. Г., представляючи свою кандидатуру, доповіла про: свою наукову діяльність, кількість публікацій, назвала проекти, в яких вона брала і бере участь, членство в різних астрономічних організаціях.

Берцик П.П., представляючи свою кандидатуру, зазначив, що за даними ADS у Л.С. Пілюгіна: загальна кількість публікацій – 91, кількість самостійних робіт – 37, загальна кількість посилань – 1330, кількість нормованих посилань – 934, посилань на самостійні роботи – 678.

У запитаннях до претендентів взяли участь: Яцків Я. С., Ізотов Ю. І., Вавилова І. Б., Кисельов М. М., Мороженко О. В., Кришталь О. Н.

Яцків Я.С. – Хто бажає висловитись?

Ізотов Ю.І. – Дійсно, дуже важко визначити, який результат претендентів найкращий. Проте нам потрібно його визначити. Я вважаю, що найкращий результат чи результати наших претендентів можна визначити за кількістю нормованих посилань на їх публікації, а також за кількістю їх робіт з імпаکت-фактором, що більше 20. За цим критерієм безперечно перевага перед усіма претендентами у Пілюгіна Л.С.

Розенбуш В.К. – В моем представлении член-корреспондент НАН Украины это человек, который может самостоятельно вести научный проект или проекты.

Кришталь О.Н. – Очень плохо, что Костик Р.И. не выдвигается в академики НАН Украины и только благодаря ему мы сейчас имеем два вакантных места в член-корреспонденты НАН Украины. Хотел бы отметить, что индекс цитирования не может и не должен быть решающим в выдвижении кандидата на сегодняшних выборах, так как он не отражает в полном объеме научный уровень наших претендентов.

Яцків Я.С. – Як я вже говорив у вступному слові, що ми маємо чотири достойних кандидати в член-кореспонденти НАН України. Тільки що ми заслухали думки окремих членів Вченої ради щодо цих кандидатур. Думки цікаві, виважені та варті уваги.

Дозвольте і мені сказати свою думку. Перш за все хочу нагадати вам ще раз те, що я вже говорив на минулому засіданні Вченої ради. Коли на засіданні Президії НАН України я домагався виділення ще одного місця член-кореспондента, то відверто називав Н.Г. Шукіну – знаного науковця, керівника відділу і жінку. З того часу я ні ким з членів Вченої ради не обговорював цю пропозицію, тобто не лобював своєї пропозиції. Не применшуючи ролі всіх претендентів, я знову хочу повторити: я вважаю, що Н. Г. Шукіна достойна кандидатура».

27 січня

У Президії НАН України тривога – термінове доручення Прем'єр-Міністра України М. Я. Азарова щодо проекту Закону України «Про обчислення часу».

До 12 год. необхідно підготувати відповідь НАН України, що я і зробив:

На виконання доручення Прем'єр-міністра України М. Я. Азарова від 26.01.2012 р. № 3633/0/1-12 Національна академія наук України повідомляє наступне:

1. Питання обчислення часу на території України детально вивчалось у 1995—1996 р. Головною астрономічною обсерваторією НАН України та Державною комісією єдиного часу та еталонних частот (ДКЧЧ) з врахуванням всіх можливих варіантів, враховуючи, що територія України майже повністю знаходиться в межах другого годинного поясу (Інформаційна довідка про функціонування ДКЧЧ додається).

2. Національною академією наук України було узгоджено підготовлений ДКЧЧ проект Закону України «Про порядок обчислення часу на території України» (додається).

3. Національна академія наук України звертає увагу на необхідність запровадження перехідного періоду у зміні порядку обчислення часу в Україні, обумовленого необхідністю завчасного інформування про це країни Європи, щоб мати змогу змінити відповідне програмне забезпечення багатьох технологічних процесів, графіків руху тощо.

4. На думку НАН України, зважаючи на Євро-2012, відмова від переходу на літній час в 2012 році недоцільна».

ПРЕЗИДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ		Підлягає поверненню до Президії Національної академії наук України	
ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНА КАРТКА			
Дата надходження	Вхідний №	Кореспондент	Строк виконання
26.01.2012	81	Кабінет Міністрів України Доручення М.Азарова	27.01.2012
Дата і індекс документа		№ 3633/0/1-12	
Щодо надання матеріалів до засідання з питання порядку			
Короткий виклад питання часу на території України, яке відбудеться 30 01 12 о 15.00			
Резолюція	Терміново ак А.П. Мельничук ак В.С. Патон Д.П. Шинько Григоріанський календар невідомий наразі		Кількість сторінок
	Кому направлено	Дата	
	Патон В.С.	26.01.2012	1

«Проект

ЗАКОН УКРАЇНИ

«Про порядок обчислення часу на території України»

Даний Закон встановлює правові основи обчислення часу на території України.

Стаття 1. Визначення термінів.

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

1. Шкала Всесвітнього часу (UT) – шкала часу, що ґрунтується на вимірюванні положення Сонця (середнього) відносно нульового (Гринвіцького) меридіана;

2. Шкала Всесвітнього координованого часу (UTC) – шкала атомного часу, узгоджена зі шкалою Всесвітнього часу (відхилення шкал не перевищує 0.9 секунд часу);

3. Національна шкала часу (UTC-UA) – шкала часу, що формується державним первинним еталоном одиниць часу і частоти, який забезпечує відтворення, збереження та передачу одиниць часу і частоти, та синхронізована з міжнародною шкалою часу UTC;

4. Григоріанський календар – система обчислення часу, в основу якої покладено період обертання Землі навколо Сонця рівний 365.2425 діб;

5. Календарна дата – порядкові номери календарних днів, місяців (або їх назви) та календарних років;

6. Календарний рік – проміжок часу з 1 січня по 31 грудня, який триває триста шістдесят п'ять або триста шістдесят шість (високосний рік) календарних днів;

7. Календарний день (доба) – це проміжок часу, який триває двадцять чотири години;

8. Місцевий час – середній сонячний час на місцевому меридіані;

9. Поясний час – час, що дорівнює місцевому часу середнього меридіана відповідного годинного поясу, визначеного міжнародною системою годинних поясів;

10. Київський час – час другого годинного поясу, в якому розташована майже вся територія України, включаючи її столицю – місто Київ. Київський час на 2 години випереджає Всесвітній час;

11. Державна служба єдиного часу і еталонних частот (ДСЧЧ) – система підприємств, установ і організацій, об'єднаних спільною науково-метрологічною діяльністю щодо вимірювання часу і частоти в єдиних на території України одиницях і шкалах, ДСЧЧ поширює інформацію про точне визначення часу і календарної дати, а також еталонні сигнали часу з використанням комп'ютерних мереж, наземних та супутникових систем зв'язку, систем радіозв'язку (включаючи спеціалізовані радіостанції) радіомовлення та телебачення (включаючи супутникове);

12. Державна комісія єдиного часу і еталонних частот (ДКЧЧ) – постійно діючий орган з координації діяльності, пов'язаної з вимірюванням та обчисленням часу, здійсненням контролю за роботою ДСЧЧ;

13. Інформація про точне визначення часу і календарної дати, а також еталонні сигнали часу формуються на основі національної шкали часу України.

Стаття 2. Обчислення часу.

1. За основу обчислення часу на території України приймається григоріанський календар та міжнародна система годинних поясів.

2. Оскільки майже вся територія України знаходиться в межах другого годинного поясу, в Україні запроваджується час другого годинного поясу (київський час);

3. Обчислення календарної дати здійснюється з 00 годин 00 хвилин 00 секунд 1 січня 1 року;

4. Час протягом календарної доби обчислюється за 24-годинною шкалою. За початок календарної доби приймається 00 годин 00 хвилин 00 секунд.

Стаття 3. Установлення порядку використання часу для транспортного руху.

1. Рух залізничного, водного, повітряного і міжміського автомобільного транспорту загального користування, а також робота міжміського телефонного і телеграфного зв'язку на території України здійснюється за київським часом;

2. Лічба судового часу на морі провадиться за міжнародною системою годинних поясів. При перебуванні суден на рейдах і в портах держав використовується час, який там встановлено.

Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.
2. Визнати такою, що втратила чинність, постанову Кабінету Міністрів України від 13 травня 1996 р. №509 «Про порядок обчислення часу на території України».

3. Кабінету Міністрів України:

забезпечити у місячний термін приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом;

вступити з ініціативою перед Радою Європи щодо скасування в Європі переходу на літній час, починаючи з 2012 року.

4. Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським держадміністраціям:

запровадити на підпорядкованих територіях регіональні (місцеві) графіки початку робочого дня підприємств, установ і організацій усіх форм власності та сфер діяльності, які працюють в однозмінному режимі, з дотриманням установленого порядку обчислення часу в країні за другим годинним поясом (київський час);

забезпечити розроблення і виконання заходів для запровадження на підприємствах, в установах і організаціях, що розташовані на їх території, регіональних (місцевих) графіків початку робочого дня.

Голова Верховної Ради України

В.М. Литвин»

0 15 год. відбулося розширене засідання Президії НАН України з порядком денним: «Про бюджетне фінансування НАН України в 2012 році». Доповідав В. Ф. Мачулін, виступило 10 осіб, серед них і я.

Справи кепські, грошей мало, зарплату необхідно підвищувати, ціни на енергоресурси зростають і т.п.

Виступ додаю:

«Шановні колеги!

1. Ми всі знаємо, в якій країні живемо, і які умови розвитку науки. Вірніше, було б правильно сказати, які «не умови» розвитку науки. Якщо на наукову сферу виділяється менше 0,4% ВВП, то, просто кажучи, науки немає.

2. Що робити в цій ситуації в НАН України? Питання непросте, але зважаючи на той факт, що НАН України отримує більше 50% передбаченого на науку бюджетного фінансування, НАН України має показати приклад іншим.

Цього, на жаль, немає. В НАН України мають бути великі інфраструктурні проекти – небагато, але доведені до завершення. На такі проекти має бути виділено до 30% загального бюджетного фінансування.

3. На рівні Відділень – система розподілу застаріла.

4. На рівні ГАО – надзвичайно складне становище. Щомісячно маємо сплачувати 300 тис. грн. за природний газ та 30 тис. грн. за електроенергію.

У таких умовах перебувають усі інститути, які мають на своєму балансі розвинену інфраструктуру та житловий сектор.

Що робити – не знаю! Грошей у ГАО немає. Заробітна плата – одна з

найменших в академії. За рейтингом ГАО – десь на 3-4 місці серед установ НАН України».

Вирішили доопрацювати проект постанови і якось рятуватися (склалося враження – за принципом «хто як може...»).

30 січня

1. Взяв участь і виступив на нараді в Кабінеті Міністрів України з питання порядку обчислення часу в Україні.

Узгоджено запровадити час другого годинного поясу та регіональні графіки роботи, починаючи з дня відміни літнього часу в 2012 році, тобто з 28 жовтня 2012 р.

2. Був гостем мистецького арт-холу «Кайрос» Ольги Богомолець на виставці унікальних картин Олександра Охупкіна.

Лютий

1 лютого

Взяв участь у низці адміністративних заходів:

— засідання Вченої ради Інституту енциклопедичних досліджень НАН України;

— нарада з питань наукових космічних досліджень (підготовка до засідання НТР ДКА України);

— засідання Президії НАН України (звіт Інституту математики НАН України – враження позитивне, є вагомі результати).

2 лютого

Засідання Вченої ради ГАО. На порядку денному – висунення кандидатур на посаду директора.

Вів засідання заступник директора з наукової роботи С. Г. Кравчук, а мене запросив тоді, коли моя кандидатура була запропонована й схвалена Вченою радою.

З цієї нагоди я виголосив промову і подякував за довіру.

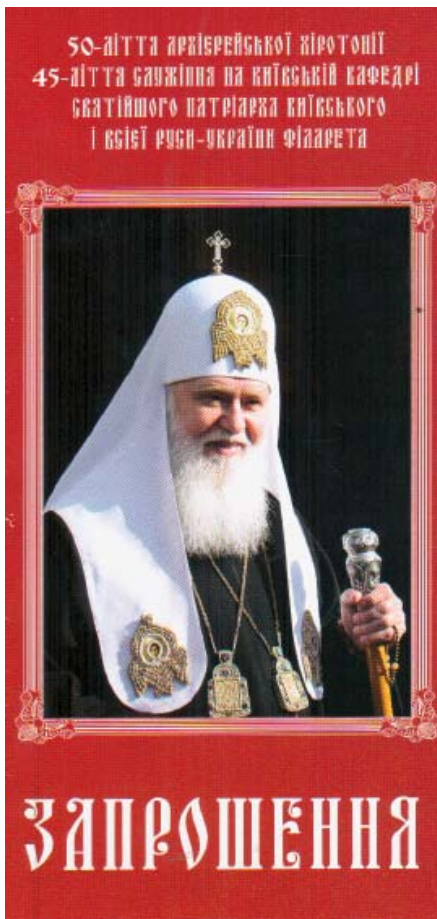
3 лютого

Взяв участь у низці заходів:

1. У прес-конференції в УН щодо обчислення часу в Україні. Повідомив про домовленості на нараді у Прем'єр-міністра України та відповів на численні запитання.

2. У зйомках фільму про космос на телестудії «Інтер», зокрема відповів на запитання: Для чого досліджують космос? І що робиться в Україні?

3. У нараді щодо видавничої справи в НАН України. Розмова велася про порівняння вартості поліграфічних послуг у НАН України та інших видавництвах.

4 лютого

Взяв участь у святкуванні 50-річчя архієрейської хіротонії та 45-ліття служіння на Київській кафедрі Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета, яке відбулося в Національній опері України. Ювіляра вітали члени Синоду УПЦ Київського патріархату, президенти України Л.М. Кравчук та В.А. Ющенко; В. Яворівський від Верховної Ради України.

Великою несподіванкою для присутніх було вітання від М. Саакашвілі, яке зачитав Віце-прем'єр-міністр Грузії.

Виступ Патріарха Філарета був надзвичайно змістовним та цікавим – про його служіння Богові в радянські часи, про створення УПЦ і сьогоднішнього дня, зокрема про УГКЦ та УПЦ МП.

Відбувся великий красивий концерт за участі відомих співаків (Н. Матвієнко та Д. Гнатюк) і мистецьких колективів. На закінчення всі присутні заспівали для Патріарха «Многі літа...».

6 лютого

1. Весь день лунали дзвінки щодо порядку обчислення часу в Україні. Був вимушений давати інтерв'ю.

2. Отримав цікавого листа від Дж. Вілкінза (Велика Британія) та його статтю про його подорожі до СРСР і Східної Європи.

8 лютого

Узяв участь в атестації наукових працівників Науково-дослідного інституту геодезії і картографії.

9 лютого

1. Виступив на засіданні НТР ДКА України. Йшлося про виконання наукових космічних досліджень у 2012 році та співпрацю ДКА України й НАН України, враховуючи затвердження цільової програми НАН України з наукових космічних досліджень на 2012—2016 рр.

2. У ГАО відбувся Об'єднаний семінар з наукових космічних досліджень з виступами А. П. Відьмаченка, О. П. Федорова, О. О. Коноваленка та Я. С. Яцківа. Семінар пройшов успішно.

3. Провів нараду з представниками будівельних компаній щодо реконструкції об'єктів ГАО.

10 лютого

1. Взяв участь у нараді Комісії з перевірки роботи ДКА України, створеної Адміністрацією Президента України.

2. Поточні справи в Президії НАН України, а о 17 год. – на ювілей (70 років) В. М. Палія. Зібралася вся керівна команда на чолі з Б. Є. Патоном. Говорили багато і хвалили ювіляра. Мій виступ був коротким:

«Вас зовуть чомусь Палій.

В Зодіаку ж — Водолій.

Для НАНУ Ви оберіг

Та в сузір'ї Козеріг».

За цей експромт отримав бурхливі аплодисменти.

11 лютого

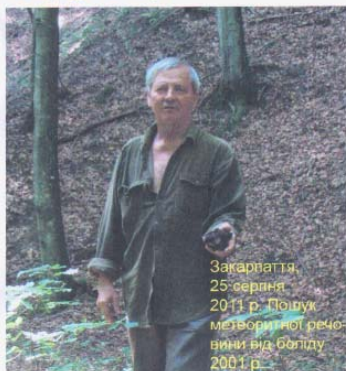
На святі «Розколяди» Івано-Франківського земляцтва. Чудові виступи аматорів з рідного краю, багато знайомих облич.

ЗАПРОШЕННЯ

Дорогий Ярославе Степановичу!

Запрошую Вас на святкування мого 75-річного Ювілею, яке відбудеться 19 лютого 2012 року о 15:00 у філіалі кафе «Мрія» по вул. Ломоносова 47 (приміщення гуртожитку механіко-математичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка – від метро «Васильківська» друга зупинка на маршруті № 38).

Ваш Клім Чурюмов

19 лютого

Привітав К. І. Чурюмова від імені УАА та ГАО з його 75-літтям. Було багато гостей, гарних промов і побажань неповторному Климові Чурюмову.

20 лютого

1. Працював у комісії АП (президентської) з перевірки діяльності ДКА України.

2. У ГАО відбулися проводи зими (Масляна), організовані Профкомом. Було декілька

ветеранів ГАО (О. В. Мороженко, Н. В. Харченко, Є. Г. Кратков та інші), а переважно молодь. Я подякував ПК за організацію цього свята, яке єднає покоління ГАО.

3. У зв'язку з виборами кандидата на посаду директора ГАО НАН України звернувся з листом до працівників ГАО:

*«До наукових працівників
ГАО НАН України*

Шановні колеги!

23 лютого ц.р. на загальних зборах науковців ГАО НАН України відбудуться вибори директора Обсерваторії.

Як Ви знаєте, моя кандидатура на цю посаду була висунута Вченою радою ГАО НАН України та узгоджена з Відділенням фізики і астрономії НАН України. Не приховуватиму, що це для мене висока честь, а ще більша відповідальність – бути директором Обсерваторії у цей непростий для наукової сфери України час.

Буду Вам щиро вдячний за зауваження щодо роботи дирекції Обсерваторії у 2007-2011 рр. та пропозиції до майбутньої програми розвитку ГАО НАН України.

Про все, що стосується моєї особистої наукової, науково-організаційної та громадської роботи, Ви можете довідатися (та отримати в разі бажання) з моїх публікацій «Бібліографія вчених ГАО НАН України» та «Хроніки апексного десятиліття».

З повагою

Ярослав Яцків».

Отримав окремі відповіді (але небагато). Для прикладу, наведу лист Б. Ю. Жилаєва:

*«Директору ГАО НАН України
академику НАН України
Я.С. Яцкиву*

Уважаемый Ярослав Степанович,

Пишу это в связи с Вашим избранием директором на новый срок.

Я вижу светлое будущее ГАО в следующем виде.

Никто из сотрудников ГАО не сможет заменить директора Яцкива.

Никто из возможных претендентов не известен в Академии, не имеет маломальского авторитета, не вхож в Президиум. Не имея опыта организационной работы, никто из них не сможет отстаивать интересы института, обеспечить финансирование.

Никто не сможет организовать хозяйственную деятельность ГАО (инфраструктура, газ, жилой сектор, вопросы ремонта и т.д. и т.п.).

Не имея опыта в подобных работах и не желая ими заниматься по большому счету, желая заниматься только «наукой» и трудиться по полгода за границей, претендент поступит, как когда-то поступил акад. Давыдов – назначит зама вроде Антонченко быть рабочей лошадью, а самому «уйти в науку», появятся иногда на семинарах, советах, дирекциях.

Все это будет иметь катастрофические последствия.

Не умея быть директором, не сделав эту работу большей частью своей жизни, он будет вынужден: (1) резко сократить число научных работников, (2) уволить пенсионеров, (3) сократить службы.

Под угрозой окажутся многие отделы, брошенные на произвол судьбы, станет реальной угрозой потеря территории и помещений, наблюдатели станут не нужны, Терскол окончательно отпадет от ГАО.

Необходимо создать препятствия этим угрозам через ряд мероприятий. Каждое подразделение должно иметь план выживания.

Исхожу из того, что прекращение наблюдений в ГАО будет означать смертельную опасность для обсерватории как научного учреждения, тем более головного в Украине. Те 3-5 мэтров, которые «наблюдают» за рубежом, устроили свои личные дела, но не дела ГАО. В ГАО они ничего не организовали, не построили, не создали, они ничего не сделали для института, не воспитали кадры, они просто устроили свою личную жизнь. Проводя по полгода за границей, они возвращаются, чтобы перевести дух перед новой поездкой. Они привозят «рейтинги», эти бюрократические фишки. Что дали эти «рейтинги» остальным 90–95 научным работникам ГАО? Зная этих мэтров, заявляю, они абсолютно неделовые люди, неспособные решать ни научно-организационные, ни хозяйственные вопросы. По сути «заграничная научная жизнь» развратила их. Увы, Вы способствовали, чтобы они стали такими (не Гуртовенками, не Колесниками, не Тарадиями..., которые «сделали» ГАО).

Не беря на себя смелость решать за всех, вижу следующий вариант развития подразделения, связанного с астрономическими наблюдениями.

1) Создать современный наблюдательный комплекс на базе 50-дюймового телескопа КРАО, оснастить его современными средствами наблюдений, получить квоту для наблюдателей ГАО. Снять квартиру в КРАО для проживания наблюдателей. Создать на базе 50-дюймового совместную лабораторию. Возобновить экспедицию (в КРАО).

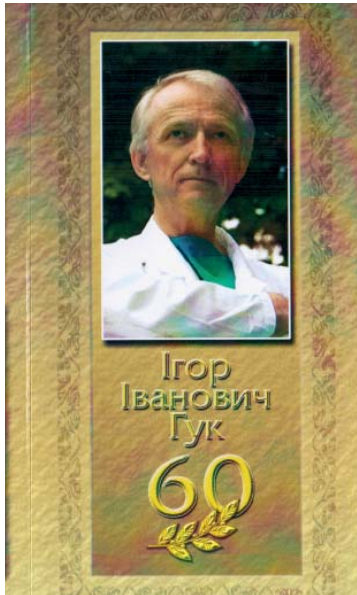
2) Найти 100—200 тысяч и создать мобильный наблюдательный комплекс (малый телескоп, светоприемник, РС, аксессуары). В летнее время организовывать «летний астрономический лагерь». Есть вполне современные задачи для этого комплекса, важные ноу-хау, есть 5-7 молодых наблюдателей, готовых работать на нем. Заинтересуйтесь этой идеей, помогите ее осуществить. Вы можете. Напомню Вам, что бывший «наш» Володя Липунов построил уже 3 таких обсерватории. Хорошо, что Ч. ему не мешает (но и не помогает).

Зав. лабораторией
20 февраля 2012 г.»

Б. Е. Жиляев

4. Взяв участь в урочистостях з нагоди 80-річчя утворення Київської області, які відбувалися в ПК «Україна» за участі В. Ф. Януковича.

Відбувся чудовий концерт та пишний фуршет. Мав змогу разом з І. І. Гуком поспілкуватися з Президентом України Л. М. Кравчуком та Л. Д. Кучмою.

22 лютого

1. Разом з І. І. Гуком займався питаннями підготовки урочистостей з нагоди його 60-річчя від дня народження (24 лютого, 15 година).

2. Взяв участь у засіданні Колегії ДКА України з порядком денним: «Про погодження кандидатів до складу колективів претендентів на здобуття Державних премій України в галузі науки і техніки 2012 року».

Висунуто три роботи від ДКБ «Південне», НДІРВ (м. Харків), НДІП (м. Дніпропетровськ).

23 лютого

Наукові збори ГАО НАН України. На порядку денному – вибори кандидата на посаду директора ГАО на 5-річний термін (2012—2017 рр.). Голова зборів – С. Г. Кравчук. Представник ВФА НАН України – академік-секретар Відділення В. М. Локтєв.

Після узгодження процедурних питань мені було надано слово:

«Виступ Я. С. Яцківа

на наукових зборах ГАО НАН України 23 лютого 2012 року

Шановний Вадиме Михайловичу! Шановні колеги!

Замість вступу.

Дозвольте мені коротко проінформувати вас про стан та перспективи розвитку Головної астрономічної обсерваторії НАН України у зв'язку з виборами директора цієї установи.

Як, можливо, Вам відомо, я очолюю ГАО вже більше 35 років, продовжуючи справу моїх відомих попередників – О. Я. Орлова, В. П. Цесевича, А. О. Яковкіна та Є. П. Федорова.

Починаючи з 1976 року ми реалізували (не завжди зі 100% успішністю) сім п'ятирічних планів:

Програми Обсерваторії

1.	Назва програми	Роки	Основні досягнення
	Курс на оновлення (1)	1976 — 1980	ВСБ «Терскол», Дослідне виробництво, Спецрада, ВФ → ВФА та ін.

2.	Курс на визнання	1981 — 1985	ГАО – головна (КВО, СОПРОГ), Державна премія, журнал «Кинематика и физика небесных тел» та ін.
3.	Курс на технічне переоснащення	1986—1990	Будівництво Дослідного виробництва, реконструкція ПДА, АПОК та ін.
4.	Курс на виживання (1)	1991—1995	Збереження колективу ГАО, ВСБ → МЦ АМЕД, Кадри (Р. І. Костик) та ін.
5.	Курс на виживання (2)	1996—2000	Розширення тематики: КОРОНАС, ККОС та ін., кадри (Ю. І. Ізотов)
6.	Курс на стабілізацію	2001—2005	Зміна поколінь та структури ГАО, Державна премія, міжнародна співпраця
7.	Курс на оновлення (2)	2006—2010	Реконструкція інфраструктури (АЦУ-5, СПЛ та ін.), збереження довкілля, розширення тематики, Кадри (Ю. І. Ізотов)
8.	Курс на ефективність	2011—2015	Державна премія

Тепер декілька слів, якою є ГАО сьогодні.

Кадри:

В ГАО НАН України працює 191 особа (в 2010 р. – 192), з них: наукових працівників 101 (2010 р. – 101), докторів наук – 18 (2010 р. – 17), кандидатів наук – 49 (2010 р. – 53).

У 2011 році захищено одну докторську дисертацію і три кандидатські дисертації.

В аспірантурі ГАО НАН України навчаються 9 осіб: з відривом від виробництва – 8 осіб; без відриву від виробництва – 1 особа.

У докторантурі ГАО НАН України навчається одна особа.

У 2011 році на роботу в ГАО зараховано 4 молодих спеціалісти у віці до 35 років, у тому числі: 2 за розподілом після успішного закінчення аспірантури ГАО; звільнених з роботи осіб цієї категорії – 2.

Дані про тематику та обсяги НДР

Державна — 335 тис. грн.

Програмно-цільова та конкурсна тематика НАН України — 250 тис. грн.

Відомча тематика — 8387.0 тис. грн.

Пошукова тематика — 539.0 тис. грн.

Госпдоговірна тематика — 572.9 тис. грн.

Найголовніші досягнення за 2011 рік:

Державна премія України в галузі науки і техніки за роботу: „Розвиток теоретичних основ, розробка та застосування поляриметричних методів і апаратури для дистанційного зондування об'єктів Сонячної системи наземними та аерокосмічними засобами” (за 2010 рік).

Проведено модернізацію обладнання та введено після десятирічної перерви в експлуатацію горизонтальний сонячний телескоп АЦУ-5 з монохроматором подвійної дифракції, який за своєю спектральною роздільною здатністю входить до найкращих телескопів світу.

На лазерній станції ГАО НАН України з 1 січня по 7 грудня 2011 р. виконано спостереження: 90 проходжень високих супутників, 186 проходжень ЛАГЕОС, 1309 – проходжень низьких супутників. Виконано вимоги Міжнародної служби обертання Землі щодо кількості спостережень низьких та високих супутників.

А що далі?

Переходжу до сьогоднішньої 8-ї нашої програми. Ми її у 2011 році назвали «Курс на ефективність», і ось уже протягом року думаємо, а як визначити ефективність роботи науковця, наукового підрозділу чи установи в цілому.

Тут виникає низка питань:

Які дослідження (чи тематику) розвивати?

Які роботи максимально (чи за можливості) підтримувати?

Як оцінити ефективність того чи іншого науковця?

Мушу визнати, що я ще не знаю остаточної відповіді на ці запитання. Деякі думки на цю тему я висловив на засіданні Вченої ради ГАО НАН України 2 лютого ц.р., де розглядалася моя кандидатура на посаду директора Обсерваторії.

Йшлося про таке:

1. Про наукову тематику.

Розрізняють такі ранги наукових досліджень:

– Видатні – на передньому фронті науки (прикладом в астрономії може бути дослідження прискореного розширення Всесвіту).

– Важливі – підтримка високого науково-технічного рівня та створення базису для видатних (прикладом можуть бути створення системи крупних наземних та космічних спостережних комплексів).

– Корисні – тобто такі, що є необхідними у певних умовах розвитку держави, її науки й освіти.

2. Про формування тематики.

– У кооперації зі світовими лідерами у певному напрямі науки.

– У національній кооперації з чітко вираженою направленістю досліджень (тут у нас прикладом може бути система УРАН).

– З індивідуальної ініціативи за оригінальною ідеєю чи технологією.

3. Про ГАО.

Можна навести як позитивні, так і негативні приклади з перших двох означених вище пунктів.

Але є щось велике спільне, що об'єднує нас – це любов до Обсерваторії, цього унікального куточка Голосіївського лісу, повага до самовідданої праці наших попередників, які вже відійшли у Вічність, та висока оцінка самовідданої праці сучасників.

Отже, виникають актуальні питання – що і як робити в ГАО у наступні роки. Будьмо відвертими, у нас не дуже сприятливі вихідні умови.

Вихідні умови.

У сьогоднішній Україні фактично немає умов для справжнього розвитку сучасної науки, в т.ч. астрономічної.

Загальний обсяг фінансування астрономічних досліджень в Україні на порядок чи два менший, ніж у середньостатистичній європейській державі. За останні роки не введено в експлуатацію жодного великого астрономічного комплексу. Водночас, відсутні кошти на відрядження для проведення спостережень до інших країн. Виникає резонне запитання: «Що робити?» Будувати сучасні наземні астрономічні комплекси в Україні немає сенсу і, головне, немає за що.

Інтеграція до Європи, наприклад до ESO, також дуже дороге задоволення.

Залишається єдине, що ми ще маємо – це наші науковці, здатні запропонувати оригінальні ідеї та проекти, розвивати теоретичні дослідження, проводити моніторингові (мережеві) спостереження в Україні та унікальні спостереження на телескопах інших країн (у міжнародній кооперації), ініціювати програми спостережень, які не потребують великих телескопів і які не є дуже привабливими для світової спільноти і т.д.

Я пишаюся тим, що в ГАО є така наукова спільнота, що здатна здійснювати астрономічні дослідження на світовому рівні.

Залишається непросте завдання – як вибрати з нашої багатопланової тематики все те, що потребує більш дійової підтримки, беручи до уваги наші скромні можливості.

Маємо, що маємо.

Тут, у Голосієві, ми маємо декілька спостережних комплексів, а саме: Вертикальний круг аксіального типу, Станція лазерних спостережень супутників (СПЛ), GPS-станція, АЗТ-2 та недавно модернізований АЦУ-5.

В КЛО ГАО НАН України є СПЛ- та GPS-станції, недавно на засіданні Президії НАН України розглянуто стан та перспективи розвитку КЛО. Сподіваємось на інструментальне поновлення КЛО.

Маємо певні можливості на Терсколі в МЦ АМЕД, які, на жаль, ще не до кінця використовуємо.

Що робити?

Якщо говорити з точки зору світової астрономічної науки, то наші

інструментальні можливості перебувають ще у ХХ столітті, а сьогодні вже стрімкою ходою йде ХХІ століття.

На мою думку, нам у ГАО доведеться знову повернутися до практики кінця 90-х років ХХ ст. і зосередити увагу на розвитку астрономічного та космічного приладобудування.

Декілька особистих зауважень.

Ми в ГАО високо оцінюємо та бережемо пам'ять про тих, хто своєю самовідданою працею сприяв становленню та розбудові Обсерваторії і кого вже немає з нами. Серед них, крім вже згаданих директорів, були О. К. Король, І. В. Гаврилов, Е. А. Гуртовенко, В. П. Конопльова, Л. М. Шульман, А. С. Рахубовський, В. Г. Парусімов, А. С. Харін та багато інших. Збереженню пам'яті поколінь покликаний Музей історії ГАО та окремі меморіальні заходи. Наприклад, у цьому році ми відзначатимемо 125-ліття від дня народження А. О. Яковкіна.

Я належу до того покоління 60-ників, які більше 50-ти років тому змінили обличчя Обсерваторії. Не стану всіх перераховувати, але ми гордимся науковими доробками цього покоління і раді, що дехто з них і досі активно працює. Це – Р. І. Костик, О. В. Мороженко, В. С. Кислюк, Б. Ю. Жилиєв, А. О. Корсунь, М. Г. Сосонкін та інші.

Вже якось незаметно стають ветеранами представники наступного покоління Обсерваторії, а саме: Ю. І. Ізотов, Н. Г. Щукіна, Л. С. Пілюгін, Я. В. Павленко, Н. Г. Гусева, В. К. Розенбуш та інші. Їхні здобутки є славою славу Обсерваторії.

Хотілося б бачити таку ж потужну молоду наукову зміну. Вона є... Але, відверто кажучи, не густо... Чому? Причин тут багато – найголовніша в тому, що Україна зараз на перепутті – зупинилася і «не дивиться за гори-зонт».

Завершальні коментарі.

Коментар перший. Як ви вже почули, я децю загально і суб'єктивно охарактеризував проблеми ГАО, зокрема щодо вибору пріоритетів. Я думаю, що наші успіхи зумовлені вільним вибором кожним науковцем наукового напрямку досліджень із врахуванням його здібностей та матеріально-технічних можливостей ГАО. Але ми деколи забуваємо, що вільний вибір передбачає відповідальність науковця за результати вибору.

Тут у нас є окремі негативи. Не хочу наводити приклади, але запитання виникає таке: «Як бути далі з тими, хто не зміг виправдати свій вибір?»

Коментар другий. Щодо вибору кандидатури на посаду директора ГАО. Ще у вересні 2010 року я звернувся з цього питання до науковців ГАО:

Шановні колеги!

Події, які відбулися останнім часом в Обсерваторії, та моя ювілейна дата, що наближається, змусили мене ще раз задуматися над окремими проблемами життя і діяльності ГАО НАН України.

Тому я звертаюся до Вас з проханням відповісти на такі запитання анкети:

- Що Вам подобається, а що не подобається в діяльності Обсерваторії?
- Які зміни необхідно здійснити в ГАО НАН України найближчим часом?
- Хто, на Ваш погляд, міг би очолити ГАО НАН України в найближчі п'ять років?

Відповіді (іменні чи анонімні) прошу подати (е-поштою чи в конверті) до канцелярії Обсерваторії до 1 жовтня 2010 року.

Узагальнені відповіді на анкету:

1. Що подобається:

- важко відповісти – все рідне;
- атмосфера досліджень/пошуку;
- зміна образу ГАО на краще;
- «попри всі негаразди» ГАО має досягнення.

2. Що не подобається?

- забезпечення науковим обладнанням та рівень оплати праці;
- будівництво біля ГАО;
- неефективна робота майстерні;
- «втрата мізків»;
- відсутність загальнообсерваторних семінарів;
- загублена наукова кар'єра С. Г. Кравчука;
- небажання нинішнього директора підготувати собі гідну заміну.

3. Пропозиції кандидатів на посаду директора:

- запропоновано кандидатури: Ю. І. Ізотова, С. Г. Кравчука, А. П. Відьмаченка, Н. Г. Щукіної;
- на жаль, альтернативи Я. С. Яцківу немає;
- радикальні зміни може зробити лише новий директор; час для таких змін Я. С. Яцків вже втратив.

Йдеться про альтернативу. Я колись 35 років тому запропонував таку альтернативу ГАО. Старожили пам'ятають, як усе було – не буду тут нагадувати. Зараз в Обсерваторії відбувається зміна наукового покоління. Виникає запитання: «Хто запропонує альтернативу?»

Звертаюся до молодих – не соромтесь, пропонуйте, дійте!

Коментар третій. Отже, якщо ви в черговий раз довіряєте мені очолювати ГАО, то не знімайте з себе відповідальності за вибір. Як ви знаєте, я – система відкрита (як і ГАО в цілому, на відміну від багатьох інститутів НАН України), децю жорстка і т.п., але не злопам'ятна. Я ніколи не дозволив собі якось притискувати тих, хто виступав проти мене чи робив якісь нелояльні кроки. Таке життя. Але мій лібералізм може бути неоправданим в сучасних непростих умовах наукового життя в ГАО.

Якщо оберете мене директором – чекаю ваших порад та рекомендацій. Дякую за увагу».

В обговоренні кандидатури виступили (в цілому з підтримки моєї кандидатури та окремими побажаннями) – А. О. Корсунь, В. К. Розенбуш, В. К. Тарадій, В. С. Кислюк, Б. Ю. Жилияєв, Р. Р. Кондратюк.

Відкритим голосуванням – «за» майже всі (двоє, серед них і я, утрималися).

Що ж, намагатимуся ще п'ять років виправдати довір'я колективу Обсерваторії.

24 лютого

1. У ДКА України мав зустріч з членами комісії з перевірки, обмінялися думками, отримав окремі матеріали для вивчення.

2. У Верховній Раді України був на цікавому заході – презентації документального проекту «Україна 20/21» (уривки зі спогадів, зібраних у рамках відеопроєкту).

3. У Великому конференц-залі НАН України відбулося грандіозне дійство, організоване КНК НАН України та друзями І. І. Гука – святкування його 60-річчя (багато знаних гостей, в т.ч. Б. Є. Патон, А. М. Сердюк, Ю. С. Алексєєв та інші).

«СЦЕНАРНИЙ ПЛАН

урочистостей з нагоди 60-річчя

від дня народження

професора Віденського медичного

університету,

іноземного члена Національної академії наук України,

почесного члена МГО «Фонд імені Г. Кірпи»

Ігоря Івановича ГУКА

14.00 – Прибувають гості. Оглядають фотовиставку.

При вході до зали гостям вручають журнал «Світогляд» №1

Ведуча – народна артистка України Тетяна Цимбал.

Ведуча Т. Цимбал – представляє сьогоднішню подію, запрошує в президію: ювіляра - Гука Ігоря Івановича, професора Віденського медичного університету, хірурга-трансплантолога, президента Віденського товариства хірургів, почесного члена Міжнародної громадської організації «Фонд імені Георгія Миколайовича Кірпи», іноземного члена Національної академії наук України.

Ведуча Т. Цимбал надає слово ювіляру Ігореві Івановичу Гуку.

Показ на екрані відеофільму «Ігор Гук - людина Європи» (до 15 хв.)

Ведуча Т. Цимбал оголошує музичне вітання на честь ювіляра:

— Виступ заслуженої артистки України, лауреата Міжнародного конкурсу «Золоті трембіти» Інни ГАПОН (Запоріжжя)

Виконує пісні: 1. Зелений гай (3.50)

2. Минає день, минає ніч. (3.30)

3. Чарівна скрипка (3.30)

ОФІЦІЙНЕ ВІДКРИТТЯ УРОЧИСТОСТЕЙ

16.00 – до зали заходять Б. Є. Патон та Я. С. Яцків. Займають місця в почесній президії.

Ведуча Т. Цимбал передає слово: Ярославові Степановичу Яцківу - близькому другу ювіляра, академіку Національної академії наук України, члену Президії Національної академії наук України, директорові Головної астрономічної обсерваторії Національної академії наук України, голові Українського міжнародного комітету з питань науки і культури.

Я. С. Яцків надає слово: Борису Євгеновичу Патону, президентові Національної академії наук України.

Виступ Патона Б. Є.

Я. С. Яцків надає слово: ювілярові Ігорю Івановичу Гуку.

Виступ Гука І. І.

Презентація журналу «Світогляд» № 1, 2012.

16.45 – Ведуча Т. Цимбал запрошує до слова: Президента Міжнародної громадської організації «Фонд імені Георгія Миколайовича Кірпи» Палюха Анатолія Володимировича

Палюх А.В. оголошує рішення ради Фонду про нагородження Гука Ігоря Івановича орденом.

– Орден вручає — засновник Міжнародної громадської організації «Фонд імені Георгія Миколайовича Кірпи» Кірпи Жанна Ігорівна.

Виступ Кірпи Ж. І.

(Після виступу Ж. І. Кірпи вручає ювіляру символічний подарунок).

Квартет «Гетьман» виконує «Многая літа».

Ведуча Т. Цимбал оголошує музичне вітання на честь ювіляра:

– Виступ вокального квартету «Гетьман»:

виконують пісні: 1. «Будьмо» (2:47) + СЛАЙД-ШОУ.

2. «Червона рута» (3:16).

3. «Козацька похідна» (3:22) + СЛАЙД-ШОУ.

Ведуча Т. Цимбал: Увага на екран!

Показ на екрані відео ТВ «Дивись! Хто прийшов» (до 5 хв.)

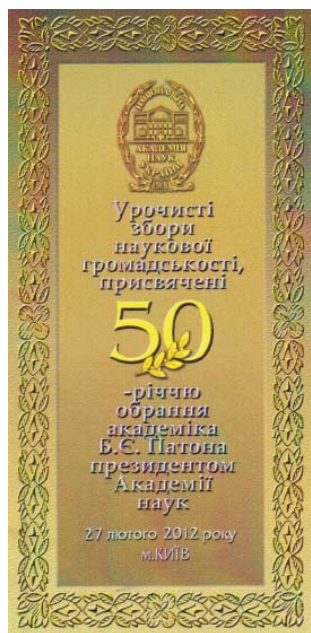
— Виступ заслуженої артистки України, лауреата Міжнародного конкурсу «Золоті трембіти» Інни ГАПОН (Запоріжжя):

Виконує пісню: 1. Пісня про матір (а капела).

СЛОВО ЮВІЛЯРА – Ігоря Івановича ГУКА

Фінал урочистостей: «Червона калина» — виконує квартет «Гетьман».

17.30 І. І. Гук та Я. С. Яцків закривають урочистості. Запрошення до дружніх розмов за чаркою української горілки та перегляду постерів».

27 лютого

У НАН України – велика подія. Б. Є. Патон 50 років на чолі Національної академії наук України!

Б. Є. Патона з членами Бюро Президії НАН України прийняв Президент України В. Ф. Янукович та вручив йому Орден Свободи.

У Великому конференц-залі НАН України зібралися члени академії та гості (В. Литвин, Р. Богатирьова, Д. Табачник, Ж. Алфьоров, президенти чи віце-президенти академій наук країн СНД та інші). Відбулася у теплій обстановці цікава розмова про Бориса Євгеновича та його роль у розвитку науки. Ця розмова продовжилася у бенкетній залі КНУ імені Тараса Шевченка.

28 лютого

Відбулися Загальні збори ВФА НАН України з вибору директорів.

Усі кандидати зробили короткі звіти про свою роботу та роботу колективів, за підсумками таємного голосування всі обрані директорами установ, в т.ч. Л. М. Литвиненко (РІ НАН України) та я.

29 лютого

Ознайомився з роботами, поданими на конкурс за Цільовою програмою НАН України з космічних досліджень.

Всього подано 30 робіт, а рекомендовано до подальшого розгляду половина з них.

Березень 1 березня

На Вченій раді ГАО:

– Розглянули питання щодо підтримки кандидатів на обрання академіками та член-кореспондентами НАН України (підтримали близько 10 кандидатів).

– Проінформували про висування на здобуття Державних премій України в галузі науки і техніки двох робіт: одну від Інституту теоретичної фізики (серед колективу – співробітники ГАО Ю. І. Ізотов та Н. Г. Гусева), а іншу від ГАО (серед кандидатів – П. П. Берцик, І. Б. Вавилова, В. Ю. Караченцева, Я. В. Павленко та Л. С. Пілюгін).

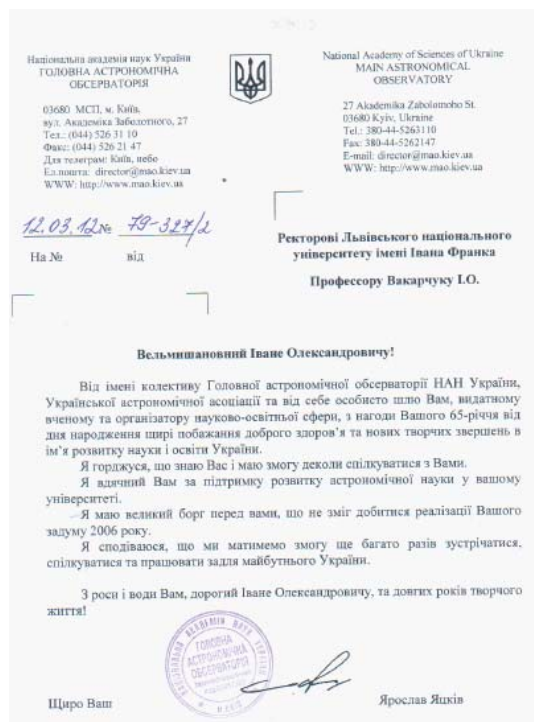
12 березня

1. Привітав І. О. Вакарчука з його 65-літтям від дня народження:
2. На загальнообсерваторному семінарі розглянули роботи, висувані на здобуття Державних премій України в галузі науки і техніки – від ІТФ та ГАО.

Відбулася цікава та інформативна розмова. Ухвалено рішення рекомендувати Вченій раді ГАО підтримати ці пропозиції.

13 березня

У гостях в ГАО (відділ космічної геодинаміки) перебував учений з США (Годдардський центр космічних польотів – ГЦКП) д-р Дж. Гіпсон.

На семінарі відділу обмінялися інформацією про роботи ГЦКП та українських установ з космічної геодинаміки. Дж. Гіпсон повідомив про стан реалізації міжнародного проекту VLBI-2010.

На жаль, Україна має дуже мало перспектив долучитися до виконання цього проекту.

14 березня

1. Виступив на засіданні Громадської ради Держінформнауки на тему «Про ефективність наукових періодичних видань в Україні»:

«Шановні колеги!»

Сьогодні ми розглядатимемо актуальне, важливе і непросте питання «Про ефективність видання наукових журналів в Україні».

Я прошу Вас узгодити наступний порядок розгляду цього питання.

Спочатку я зроблю декілька загальних зауважень та подам статистичну інформацію про наукову періодику України. Потім учений секретар Науково-видавничої ради НАН України Анна Ігорівна Радченко коротко проінформує Вас про стан справ з цієї проблеми в НАН України.

Завершу я окремими висновками та пропозиціями. Якщо немає заперечень, то дозвольте розпочати.

1. Чому питання актуальне?

Україна проголосила шлях до євроінтеграції. І це, на думку багатьох громадян України, єдине правильне рішення. Але це «шлях» і його необхідно достойно пройти, в т.ч. і в науковій сфері.

Адже з європейським простором слід інтегруватися на рівні знань та всебічної міжвідомчої та міжінституційної співпраці з широкого кола питань науки, інновацій та інформатизації. Знову ж, це легко сказати — інтегруватися. Але, як показує практика, не просто здійснити. Причин тут багато, а я зверну вашу увагу на одну з них, на мою думку, найголовнішу. За часів СРСР у нас не було культу власності та багатства, а з розпадом СРСР основним кредо більшості людей стало «збагачення» у широкому розумінні цього слова будь-якою ціною.

Це не тільки фінансове збагачення, але й фальшиві звання, дисертації, рецензії, премії тощо. Духовні і моральні цінності, професійна етика та вимогливість до якості кінцевого результату, на жаль і в науковій сфері, відійшли на другий план.

2. Чому питання важливе?

Друковані чи електронні періодичні видання є необхідним елементом розвитку науки і технологій, засобом здійснення комунікації між вченими. І надзвичайно важливо, щоб це був добротний елемент комунікації, який передбачав би якісний відбір публікацій, слугував би своєрідним фільтром для псевдонаукових статей тощо.

3. Чому питання непросте?

По-перше, як відомо, у світі та і в Україні з кожним роком зростає кількість періодичних наукових видань і відповідно кількість наукових статей

у цих виданнях. Там, на Заході, одночасно зростають вимоги до такої наукової періодики, особливо до тієї її частини, що стосується до всесвітньо відомих видавництв та інституцій. Ті з нас, хто публікувався в таких відомих міжнародних журналах, знають якого рівня рецензії вони отримують на свої подані до друку статті.

На жаль, в Україні у багатьох випадках, зокрема в т.з. «неакадемічних» наукових виданнях відсутні ефективні заходи рецензування та відбору статей до друку. Чому так? Як недавно відмітив у «Дзеркалі тижня» Георгій Мізунов, у нас «Пишуть статті, як правило, тому, що метою публікації стає ... сам факт публікації». Я б додав: а не її наукова цінність.

По-друге, і у світі, і у нас ще остаточно не встановлено, що означає слово «ефективність» наукових періодичних видань. Є певні зрушення у встановленні наукометричних показників, їх популяризації, але й зростає число критичних відгуків на такі наукометричні показники.

Здається, консенсус полягає в тому, що наукометричний показник повинен бути одним із параметрів оцінювання того чи іншого наукового видання. Інші параметри різні для різних напрямів науки і вони виступають інтегральною оцінкою якості видання з боку світової та вітчизняної еліти.

4. Статистика наукової періодики України.

Наукова періодика України

за інформацією Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського
(<http://www.nbuv.gov.ua/portal/>)

Таблиця 1

Українські наукові журнали та збірники наукових праць

Відомство	Кількість	Періодичність виходів / рік				
		12	6	4	2	Інш.
НАН України	167	13	39	74	26	13
НАМН України	34	1	7	23	1	2
НААН України	18	2	1	6	3	1
НАПН України	16	1	3	5	3	4
НАПрН України	7	1	2	2	0	2
Національна академія державного управління при Президентіві України	7	0	0	5	2	0

МОНМС України	459	11	49	162	199	37
Державні органи	127	19	20	51	29	9
Асоціації, федерації, приват.	83	19	10	33	14	7

Таблиця 2

Розподіл українських наукових журналів та збірників наукових праць за галузями науки

Галузі науки	Кількість журналів та збірників								
	НАН України	НАМН України	НААН України	НАПН України	НАПрН України	НАДУ	МОНМС України	Держ. органи	Приват.
фіз.-мат. науки	31						15	2	1
про Землю	11						9	4	1
біологічні	17	1	5				14	1	1
хімічні	8						5	2	1
медичні	5	33					55	19	18
технічні	35		1				113	26	8
аграрні	1		10				8	13	7
економічні	14		1		1		58	18	13
історичні	19		1				22	2	7
юридичні	5				4	1	20	17	10
філологічні	4						45	2	1
педагогічні				16			31	11	6
політичні, соціологічні	5						16	2	3
держ. упр.						6	1	1	1
філософія	7						13	1	

психоло- гія				1			4	1	2
спорт, фіз. культ.							13	1	
військові							2	4	
мистецт., фоль- клор	5						13	1	

Окрім зазначених вище:

«Вісники ВНЗ (усіх форм власності)» — 283.

«Збірник наукових праць» (усі відомства) — 74.

«Науковий вісник» (ВНЗ різних відомств і форм власності) — 82.

«Науковий часопис» (НПУ ім. Драгоманова) — 22.

«Наукові (вісті, доповіді, записки, нотатки, праці)» — 100.

Періодичність виходу цих видань — 2 (переважна більшість) — 6 разів на рік

5. Наукова періодика НАН України

На сьогодні Національна академія наук України є співзасновником 86 періодичних наукових видань. Серед них 4 видання є загальноакадемічними, 44 належать до Секції фізико-технічних і математичних наук, 23 до Секції хімічних і біологічних наук та 15 до Секції суспільних і гуманітарних наук. Окрім цього НАН України є засновником одного науково-популярного журналу «Світогляд», співзасновником чотирьох реферативних журналів – тематичних серій «Українського реферативного журналу «Джерело» та 41 збірки наукових праць.

Слід також зазначити, що різними установами НАН України самостійно видається близько ще 100 періодичних наукових журналів та збірників наукових праць різної періодичності.

18 академічних журналів перевидують закордонні видавничі компанії. Переважну більшість з них видає Springer (11), інші – Elsevier, Begell House, Pleiades Publ., окремі наукові установи. Два академічні журнали перевидують англійською лише в електронному вигляді.

Ще дев'ять академічних журналів виходять англійською мовою в Україні: їх готують і випускають академічні установи. Деякі з цих журналів мають тільки англійську версію, інші – англо- та україномовну, що виходять паралельно.

За даними представників Thomson Reuters (Київ, травень 2011) для 18 академічних журналів обраховано імпаکت-фактор. Ще для 3 журналів цей індекс зараз тільки обраховується (вони входять до Master Journal List), приємно відзначити, що серед цих видань і «Доповіді Національної академії наук України».

База даних Scopus індексує багато академічних журналів. Щоправда, частина з них індексується не як журнали НАН України, а як журнали закордонних видавців – з минулого року Scopus припинив індексування національних версій періодичних видань за наявності англійської перевидання.

Щоби віднайти усі українські за походженням журнали у БД Scopus слід зважати, що будь-яка база даних є формалізованою математичною системою і одержаний результат, у першу чергу, визначений правильним налаштуванням пошуку. За даними, наведеними у щорічній доповіді Scopus, у 2010 р. цією БД було опрацьовано 36 назв українських академічних періодичних видань.

Працюючи над питаннями активізації внесення наукової періодики НАН України до світових наукометричних та реферативних баз, Науково-видавнича рада НАН України започаткувала щорічну конференцію «Наукова періодика: традиції та інновації» та збірник «Наука України у світовому інформаційному просторі». Наступна конференція проходить у Києві 31 травня 2012 р. Матеріали конференцій публікуються у вказаному збірнику, розповсюджуються по наукових установах, бібліотеках і вищих навчальних закладах України, а також розміщені у відкритому доступі на сайті Науково-видавничої ради НАН України («Наукові публікації та видавнича діяльність» – www.publications.nas.gov.ua).

Одним з пунктів резолюції минулорічної конференції було рішення про звернення до Департаменту атестації кадрів МОНМС України з питань оформлення пристатейних списків літератури у наукових фахових періодичних виданнях. На виконання цього рішення у лютому ц. р. було підготовлено і направлено лист, у якому, зокрема, зазначено: «Основним свідченням високого рівня та світового визнання наукового журналу є його входження до міжнародних реферативних і наукометричних баз даних. Отже, вітчизняні вимоги до періодичних наукових фахових видань не повинні суперечити вимогам цих баз. Однак дотримання вимог стандарту ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1–2003, IDT)» під час оформлення пристатейних списків унеможливує прийняття українських журналів до світових баз.

У проекті Положення про наукові фахові видання, як і в чинному Положенні, є пункт щодо необхідності «дотримання вимог до редакційного оформлення фахового видання згідно з чинними стандартами України».

Вважаємо, що його слід викласти у такій редакції: «Дотримання вимог до редакційного оформлення наукового фахового видання згідно з чинними державними стандартами України. Оформлення пристатейних списків посилань відповідно до вимог міжнародних наукометричних систем».

До листа було надано детальне обґрунтування, відповіді поки що не одержано.

На пропозицію Громадської ради при Державному агентстві з питань науки, інновацій та інформатизації України Науково-видавнича рада НАН України опрацювала новий проект вимог до наукових фахових видань, публікації в яких враховуються під час захистів дисертації на здобуття ступеня кандидата чи доктора наук. Цей проект значною мірою дублює попередні, чинні зараз вимоги, і не відповідає сучасним світовим вимогам до наукової періодики, а також стану розвитку інформаційних і видавничих технологій.

Детальні зауваження до конкретних формулювань вимог передані у письмовому вигляді до Громадської ради. Зараз варто наголосити лише на кількох основних моментах.

По-перше, ці вимоги взагалі не враховують вимог світових наукометричних і реферативних баз даних, а саме – вимог до оформлення пристатейних переліків посилань (про це йшлося вище), вимог до оформлення резюме до статей, а також щодо обов'язкової для сучасного наукового періодичного видання наявності робочого, постійно оновлюваного електронного ресурсу з англійською частиною (з англійським інтерфейсом, переліком і анотаціями статей, допоміжною інформацією).

По-друге, жодної уваги не приділено питанням співіснування паперових і електронних видань, зокрема, обрахунку тиражів для цих видань, здійснення розсилки чи забезпечення наявності їхніх контрольних примірників у всіх провідних наукових вітчизняних бібліотеках (відповідно до Закону України та постанови Кабінету Міністрів України щодо обов'язкового контрольного примірника та його доставляння). Також осторонь залишився той факт, що електронне видання не підлягає в Україні державній реєстрації, отже не є легітимним (відповідно, не може надати Свідоцтва про державну реєстрацію, не відповідає вимогам до фахових видань і «не придатне» для опублікування результатів дисертаційних досліджень).

По-третє, всі вимоги спрямовані на оцінювання формального боку організації роботи видання і жодним чином не враховують його наукової вартості. Тож фактично, за цими вимогами можна оцінити лише роботу редакції – наскільки сумлінно її працівники виконують розсилку контрольних примірників, наповнення сайта, подання матеріалів у електронному вигляді до НБУВ чи «Джерела», наскільки активно вони прагнуть включення видання до світових інформаційних агрегаторів і т. п.

І основне – наукове фахове видання чомусь повинна затверджувати до друку вчена рада наукової установи-засновника. А для чого тоді поважна редакційна колегія з обов'язковими іноземними фахівцями і так само обов'язковими штатними працівниками установи-засновника (вочевидь, вони ж є і членами вченої ради)? Які ж тоді повноваження редакційної колегії?

З викладеного зрозуміло, що у запропонованому вигляді нові вимоги до наукових фахових видань знов застаріють раніше, ніж будуть прийнятими.

Найкращим виходом з цієї ситуації була би повна відмова від будь-якого переліку, складеного за формальними ознаками. Якщо ми не можемо взагалі відмовитись від формального підходу до такої важливої частини наукової роботи, як оприлюднення її результатів, варто запровадити «вагові» коефіцієнти і ранжувати цей перелік видань, взявши за основу, наприклад, напрацювання Р. О. Влоха. Він пропонував оцінити за 100-бальною шкалою всі видання, які входять до переліку наукових фахових в Україні на сьогодні. При цьому визначити, що входження видання до бази Thomson Reuters чи Scopus вартує 50 балів, входження до інших світових тематичних баз даних – ще 25 балів. Відповідно оцінюються вихід англійською мовою, на-

явність електронного ресурсу, входження до складу редакційної колегії іноземних фахівців, правильність складання анотацій до статей і наявність англomовних анотацій.

Формальні вимоги – відповідність державним видавничим стандартам та виконання законодавства у частині доставляння обов'язкового контрольного примірника можна і не оцінювати. Контроль за цим аспектом діяльності здійснюють Державна реєстраційна служба України при Міністерстві юстиції України (вона може анулювати свідоцтво про реєстрацію видання в разі його невиходу (або ненадходження контрольних примірників) протягом двох років) та Книжкова палата України імені Івана Федорова.

За результатами обрахунку балів можна буде «почистити» перелік фахових видань, а решту видань розділити, наприклад на три групи. Тоді для захисту кандидатської дисертації можна дозволити опублікувати дві статті у журналах першої групи або у авторитетних зарубіжних виданнях, три – у журналах другої групи, чотири – у журналах третьої. Решта публікацій обраховується на рівні участі в конференціях.

І на останок – два аргументи на користь відмови від функціонування переліку наукових фахових видань. В Україні зараз набагато простіше створити нове видання й ініціювати його внесення до переліку фахових, ніж навчити аспірантів належним чином представляти результати власних досліджень. Адже багато з цих «наукових фахових» видань створюється лише тому, що в установі є багато здобувачів наукових ступенів, а для захисту слід опублікувати належну кількість статей. Тобто, науковці перейняті задоволенням одних формальних вимог (до фахового видання) задля задоволення інших (необхідна для захисту кількість публікацій). Таким чином, публікація виникає не тоді, коли є що повідомити, а тоді, коли науковець реалізує кар'єрні амбіції. Отже, публікація перестає бути однією із завершальних ланок наукої роботи і засобом комунікації, а перетворюється на спосіб одержання звання, посади, більшої платні тощо.

Може, варто, наразі дати можливість працювати спеціалізованим вченим радам зі захисту кандидатських і докторських дисертацій, давши їм змогу оцінювати наукову значущість і повноту представлення спільності результатів досліджень, а не контролювати, щоб видання з публікацією було внесено до переліку фахових в Україні за відповідними спеціальностями?

Вивільнені кадри і кошти можна було б спрямувати на запровадження національного індексу цитування.

6. Умовний розподіл наукової періодики України на групи

На мою думку, не претендуючи на істину в останній інстанції, за добротністю періодичні наукові видання України можна розбити на такі групи:

перша група: міжнародні наукові журнали;

друга група: журнал НАН України та інших відомств, які видаються чи перекладаються на англійську мову і мають визначений імпаکت-фактор;

третя група: журнали НАН України та інших відомств, до складу редколегій яких входять відомі закордонні вчені, у яких налагоджений дійовий контроль за якістю видання, але які ще не мають імпаکت-фактора;

четверта група: академічні та університетські видання без імпаکت-фактора, без міжнародної участі, але при наявності ефективної роботи редколегій та редакцій цих видань;

п'ята група: всі інші видання, які практично маловідомі світовій та вітчизняній науковій спільноті.

ОКРЕМІ ВИСНОВКИ

1. В Україні наявні серйозні проблеми з науковими періодичними виданнями, зокрема щодо їх якості, відповідності міжнародним стандартам тощо.

2. В Україні, за винятком природничих наук, дуже обмежена кількість публікацій у міжнародно визнаних періодичних виданнях.

3. В Україні, зокрема у сфері управління МОНМС, видається неоправдана велика кількість періодичних наукових видань та має місце низький рівень деяких з них.

4. В Україні, склалася гіпертрофована ситуація з виданнями у сфері соціо-економічних та гуманітарних наук, котрі, як правило, мало відомі за кордоном (навіть у РФ).

5. Загальний висновок – потрібні зміни на загальнодержавному, академічному, освітянському та інститутському рівнях.

Дякую за увагу».

2. Президія НАН України затвердила на посадах шістьох директорів наукових установ ВФА, в т.ч. і мене.

16 березня

1. Разом з Г. І. Яцків відзначили 75-ліття від дня народження Б. І. Зленко – нашої подруги та хрещеної матері Дмитра Яцківа.

2. Взяв участь у засіданні Колегії Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України. Виступив у обговоренні питання «Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність».

3. Був на відкритті виставки видатного російського художника та мистецтвознавця Л. Л. Богомольця.

17 березня

Разом з І. І. Гуком був у Церкві Святого Миколая на Аскольдовій Могилі на панахиді по Миколі Плав'юку, який помер 10 березня і похований в Канаді.

М. Плав'юк – останній Президент УНР в екзилі (вигнанні), з отриманням Україною незалежності передав у 1992 році символи України (клейноди) тодішньому Президентові України Л. М. Кравчуку.

З паном Миколою ми познайомилися десь у 1994 році і разом з ним (та іншими, зокрема Степаном Ільницьким з Торонто) здійснювали проект «Універсал» про увічнення пам'яті діячів Української Центральної Ради. Про це я розповів на панахиді тим, хто зібрався вшанувати пам'ять М. Плав'юка.

19 березня

На наукових зборах ВФА НАН України виступали окремі кандидати на академічні звання академіка чи член-кореспондента НАН України.

Серед них – кандидати у член-кореспонденти зі спеціальності „Астрофізика, фізика Сонячної системи” В. К. Тарадій, Ю. І. Волощук та О. Є. Вольвач. Всі виступи цікаві та інформативні, а найбільше сподобався Ю. І. Волощук своєю безпосередньою поведінкою та без зайвого прагнення перебільшити свої заслуги.

20 березня

1. У ГАО працював над проблемами проекту RoPACS, а саме як забезпечити повне фінансування цього проекту, оскільки ЄС надає 85% фінансування в ході виконання проекту, а 15% після його успішного завершення.

Проблема є, а її вирішення в Україні поки що немає.

2. На засіданні Бюро ВФА НАН України йшлося про підготовку до виборів у НАН України та керівний склад установ (серед яких і ГАО), де відбулися вибори директорів. Я повідомив, що в ГАО залишається попередня команда.

3. Деколи приємно отримувати чемні листи-подяки.

22 березня

1. На запрошення Міністра освіти і науки, молоді та спорту Д. В. Табачника взяв участь та виступив на конференції «Свобода і Соборність як чинники національної ідеї України».

Хоч я і усвідомлював, що «влада намагається перехопити ініціативу і гасла опозиції», я дав згоду на участь у цій конференції, почув багато цікавих думок на секціях.

На пленарному засіданні, яке відкрив ректор КНУ імені Тараса Шевченка Л. В. Губерський, а вів В. Г. Кремень, з вітальним словом виступили Р. В. Богатирьова та Л. М. Кравчук.

Я виступив третім після В. Ф. Солдатенка та Б. Д. Гаврилишина:

«Шановні учасники конференції!»

На пленарному засіданні Конференції ми обговорюємо надзвичайно важливу для нашого майбутнього тему: «Проект «Україна» в дискретному ХХІ столітті».

Координатор цього засідання В. Г. Кремень відрекомендував мене вам як єдиного тут представника природничих наук, директора Головної астрономічної обсерваторії НАН України. Це дійсно так.

Я дякую за таку нагоду представляти на Конференції астрономічну і космічну спільноту України і дозволю собі від її імені висловити окремі думки щодо стану астрономічної та космічної науки і техніки України. І все-таки, зважаючи на те, що Конференція присвячена гуманітарним проблемам України, я зроблю декілька вступних коментарів.

Коментар 1. Я належу до того покоління вчених, яке було тісно пов'язане з розвитком науки колишнього Радянського Союзу. Я пишаюся тим, що брав участь у здійсненні космічного проекту «ВЕГА», був одним з ініціаторів створення Глобальної навігаційної супутникової системи «ГЛОНАСС», яку зараз реалізує Росія. Приємно, що про це не забули, і мені було вручено Орден Російської Федерації «За дружбу».

Але так сталося, що вже на другий день після проголошення у липні 1990 року Верховною Радою УРСР «Декларації про державний суверенітет України» я очолив Український міжнародний комітет для зв'язків з українцями за кордоном при АН УРСР. Комітет ставив собі за мету залучення відомих зарубіжних учених українського походження до співпраці з їх колегами в Україні. Таких учених було багато розкидано по всьому світі, і тут сьогодні серед нас є один з них – Б. Д. Гаврилишин.

За час, що пройшов, Комітету вдалося здійснити багато важливих проєктів, зокрема започаткувати підготовку Енциклопедії сучасної України (проф. А. Жуковський, Франція), здійснити проєкт «Універсал» щодо увічнення пам'яті діячів Української Центральної Ради (д-р С. Ільницький, Канада), сприяти розвитку досліджень зі сходознавства (проф. О. Пріцак, США) та ін.

Водночас при проведенні таких проєктів між вітчизняними та закордонними вченими проявилися окремі наукознавчі та світоглядні відмінності при оцінці окремих подій нашої історії, з питань мови тощо. Але зауважу, що з цим старшим поколінням вчених можна було шукати консенсусу та співпрацювати. Так було, наприклад, під час моєї поїздки до Чиказького та Торонтського університетів.

На жаль, четверта хвиля української еміграції досить байдуже ставиться до гуманітарних проблем України. І це є однією з проблем нашого сьогоднішнього дня.

Коментар 2. Ми живемо у світі, в якому на досить коротких інтервалах часу відбуваються значні зміни. Це призводить до того, що уряди різних країн, а не тільки України, щоб уникнути негативних впливів цих змін і зберегти свою владу, пропонують короткострокові заходи та відповідні

рішення. Тобто, як це зараз у нас відбувається, запроваджують пільги тільки окремим категоріям громадян, надають дешеві кредити тощо. А це, як кажуть математики, необхідна, але недостатня умова для стабільного розвитку держави.

Суспільству потрібно показати перспективу його розвитку, а саме зміцнення економіки та розширення демократії.

А така перспектива полягає у запровадженні інновацій у соціальній та економічних сферах, які базуються на розвитку фундаментальних та прикладних досліджень.

В Україні курс на інновації вже давно — проголошено. Колись і мені у 2000—2001 рр., під час роботи в МОН України, доводилося багато писати на цю тему, зокрема щодо досвіду застосування стимулів для здійснення інноваційної діяльності суб'єктами господарювання.

«Проведений аналіз формування та реалізації державної інноваційної політики, а також системи механізмів державного стимулювання інноваційної діяльності в країнах-членах ЄС свідчить, що основними інструментами державного стимулювання інноваційної діяльності є:

- державне замовлення;
- пільгове кредитування;
- надання грантів;
- пряме інвестування;
- надання фінансових гарантій;
- надання фіскальних преференцій;
- надання нефінансових послуг та інших видів нефінансової підтримки.

Кожна з країн самостійно обирає співвідношення між масштабами застосування **прямих та непрямих форм підтримки** інноваційної діяльності, зазвичай віддаючи перевагу одній із них.

Із узагальнення загальносвітового досвіду випливає, що для країн ЄС та інших розвинених країн при застосуванні інструментів інноваційної політики принциповими є такі два постулати:

1. Фіскальні преференції повинні бути недискримінаційними (прозорі критерії та процедура отримання), щоб не забезпечувати штучні переваги для окремих підприємств, а створювати стимули для всіх підприємств інвестувати у забезпечення власного майбутнього інноваційного потенціалу.

2. Надання допомоги окремим підприємствам, чії проекти можуть мати виняткове значення для економіки чи безпеки країни, має відбуватися виключно не тільки фіскальним шляхом (державне замовлення, кредити, гранти, прямі інвестиції, фінансові гарантії) і при цьому на основі програмно-цільового методу.

В кожній країні існують власні механізми, що передбачають надання фіскальних преференцій суб'єктам інноваційної діяльності. При цьому на сьогодні світова спільнота не дійшла до одностайної думки щодо ефективності надання фіскальних преференцій.

Але всі сходяться на одному: ринкова конкуренція, одним із факторів

якої є інноваційне лідерство, **автоматично** вимагає від підприємств здійснення інвестицій у науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (далі – НДДКР).

Держави також застосовують цей принцип для забезпечення лідерства своїх економік в конкурентних змаганнях на світовому ринку.

Саме тому, усвідомлюючи, що зорієнтовані на розвиток наукоємного конкурентоздатного виробництва і ринковий попит результати НДДКР є рушійною силою інноваційного процесу, абсолютна більшість розвинених країн зорієнтована на **стимулювання** перш за все здійснення підприємствами приватних «витрат на наукові дослідження та експериментальні розробки» (Research & Development expenditures), що по суті є різновидом інвестицій».

Виникає запитання: чому ситуація з впровадженням інновацій з кожним роком погіршується?

Наведу лише один приклад. Як голова Експертної ради НАН України з діяльності технологічних парків стверджую, що за останні чотири роки не було зареєстровано жодного нового проекту технологічних парків України (на відміну від перших років ХХІ ст., коли технопарки демонстрували високотехнологічну та прибуткову діяльність).

Коментар 3. Моє покоління вчених, яке активно прийшло в науку у 60-ті роки минулого століття, поступово сходить з арени змагань за високі наукові й технологічні показники. А зміни, потужної зміни, на жаль немає. Чому? Причин дуже багато. А головна з них така – молодь бачить, що наука і технології в Україні витіснені на узбіччя державних та суспільних інтересів. Фінансування науки з бюджету становить менше 0.4% ВВП (це менше критичного з точки зору наукознавців показника, що дорівнює 0.7% ВВП), заробітна плата науково-технічних працівників значно менша у порівнянні з іншими категоріями працівників і т.п.

Необхідні термінові та рішучі заходи з залучення молоді до роботи у сфері науки й освіти. Прикладом можуть бути Китай чи Індія, які наприкінці кінці ХХ століття запровадили масштабне стажування молодих учених за кордоном, і сьогодні це вже дає позитивні результати.

Нарешті переходжу до питань астрономії та космічних досліджень.

1. Україна – велика астрономічна держава, добре знана у Європі та світі своїми результатами. В нас успішно працюють три великі астрономічні установи – Головна астрономічна обсерваторія та Радіоастрономічний інститут НАН України, а також Кримська астрофізична обсерваторія, яка підпорядкована МОМолоді і спорту України. Крім того, ми маємо декілька університетських обсерваторій та інших установ, де ведуться астрономічні дослідження. Може скластися враження, що сьогоднішній стану в цій галузі науки задовільний. Але, якщо говорити про перспективу, то нам необхідно розглядати можливість інтеграції до Європейських астрономічних структур, зважаючи на їхнє значно краще технічне оснащення (нещодавно стало відомо, що навіть Росія обговорює питання вступу до Європейської південної обсерваторії).

2. Україна входить до десятки космічних держав світу, широко znana своїми розробками ракет-носіїв, космічних апаратів наукового та прикладного призначення тощо.

Щоб не втратити такого статусу, космічна галузь України потребує серйозної підтримки з боку держави. Сьогодні ми у тисячу раз менше фінансуємо цю галузь у порівнянні з Росією, та у десятки тисяч раз у порівнянні з США. Нам необхідно усвідомити, що космос – це великий стимул розвитку інших сфер економіки – охорони навколишнього середовища, розвитку систем навігації та зв'язку, обороноздатності держави тощо.

Тому Рада космічних досліджень НАН України звернулася до Президента України взяти під свій контроль космічну галузь України та очолити спеціальну Раду з космосу.

Ми не маємо права забувати про славні здобутки попередніх поколінь працівників ракетно-космічної галузі України. Ми маємо примножувати цю славу.

Ще на початку часів нашої незалежності я переконував владні структури України, що «Космос — не примха, космос – наше майбутнє».

Дякую за увагу».

2. На Вченій раді ГАО обговорили питання щодо висунення на здобуття Державної премії України з науки і техніки роботи науковців Києва, Харкова, Львова та Одеси, присвячену вивченню прихованої маси й темної енергії (доповідала І. Б. Вавилова). В результаті таємного голосування всі кандидатури підтримані більшістю голосів.

3. Увечері взяв участь у традиційному святкуванні Дня весняного рівнодення, посвятив в астрономи трьох молодих учених та аспірантів.

Добре, що ця традиція підтримується молодим поколінням ГАО.

23 березня

Вранці зустрівся з І. І. Гуком і ми:

1. Відвідали Поліклініку № 1, де провели нараду щодо співпраці Україна-Австрія з питань судинної хірургії.

2. Взяли участь у прес-конференції, присвяченій переходу на літній час.

3. Були на урочистостях з нагоди 60-ліття Київського Планетарію. Разом з І. В. Лук'яником я вітав Планетарій від імені УАА та ГАО.

27 березня

Дав інтерв'ю українському представництву каналу ВВС:

“В якому стані перебуває сучасна українська астрономія?”

Ми маємо в Україні три великі, значущі за міжнародними мірками астрономічні установи. Це Головна астрономічна обсерваторія і Радіоастрономічний інститут (в Харкові) НАН України та Кримська астрофізична обсерваторія. Що стосується Головної астрономічної обсерваторії НАН України, то вона вже не є повноцінною спостережною обсерваторією. Київ

«засвітив», і Обсерваторія має тікати від цивілізації – туди, де більше ясних ночей та менше «засвітки». Тобто фактично зараз Обсерваторія перетворилася на штаб-квартиру і на місце, де ми маємо великі комп'ютерні можливості. Крім того, є чотири обсерваторії університетів: Львівського, Київського, Харківського й Одеського. Є Миколаївська астрономічна обсерваторія та окремі підрозділи астрономії в фізичних інститутах. Отже, крім трьох великих, у нас набереться ще з десятків менших спеціалізованих астрономічних установ.

Україна – фактично найбільша за кількістю обсерваторій астрономічна держава в Європі. Але за потенціалом в останні десятиліття значно поступаємося в технічному оснащенні. Якщо Європа побудувала обсерваторії на Канарських островах, Європейську південну обсерваторію в Чилі, то ми 20 років фактично не розвиваємося, не маємо фінансування, щоб створювати нові великі об'єкти. Останній наш здобуток – це побудова Високогірної астрономічної обсерваторії в Приельбруссі (пік Терскол) ще у радянські часи.

Чи можна сказати, що коли українські астрономи роблять якісь важливі відкриття, то це відбувається за межами України?

Ні. Для астрономів є три можливих варіанти праці. Перший – працювати у великих міжнародних колективах, маючи доступ до міжнародної астрономічної інфраструктури.

Другий – робити в себе дослідження, які не потребують великої інфраструктури, але які засновані на унікальних українських ідеях і потребують певного терпіння, на яке іноді нездатні наші зарубіжні колеги.

І третій вид робіт: те, що потрібно українській державі. Наприклад, служба Сонця, служба часу тощо — те, що має практичну мету.

А сказати, що ми отримуємо результати тільки завдяки тому, що працюємо десь за кордоном, не можна.

Наведіть приклади українських успіхів у астрономії.

У нас є низка відомих у світі шкіл, в яких ми маємо пріоритет. Наприклад, це школа декаметрової радіоастрономії академіка С. Я. Брауде (довжина радіохвилі: 10—20 м). Радіоастрономія вивчає радіохвилі від усіх небесних об'єктів. Свого часу С. Я. Брауде в Харкові запропонував побудувати найбільший у світі декаметровий радіотелескоп УТР-2.

Нині його послідовник і учень, академік Олександр Коноваленко, досліджує в Харкові певні особливості спектрів декаметрового випромінювання і здобуває таку інформацію, яку поки що не може отримати ніхто в світі: від пульсарів, від інших об'єктів нашого Всесвіту, в тому числі й від Сонця. Отже, ми можемо сказати, що Україна має світовий пріоритет у галузі декаметрової радіоастрономії.

А чому в інших країн немає такої техніки?

Тому що не було такої ідеї. Ми ж побудували не лише один телескоп, а цілу так звану радіоінтерферометричну систему УРАН, тобто створили для харківського телескопа елементи під Полтавою, Одесою і Львовом. Таким чином, приймаючи випромінювання на різні антени, можна будувати

структуру джерел. Ніхто в світі цього не запропонував і не зробив – зробила Україна.

А що це дозволяє виявити? Який практичний результат цих досліджень для науки?

Ви можете краще спостерігати джерело радіовипромінювання, його структуру, досліджувати особливості виникнення і поширення випромінювання. Це наука, нові знання про світ. Якщо колись усі знання ми отримували, спостерігаючи небо лише у вузькому оптичному діапазоні, то від початку космічної ери астрономи отримали можливість реєструвати все випромінювання в електромагнітному спектрі: від гамма-променів до радіохвиль. Таким чином, ми отримуємо значно більше інформації про Всесвіт.

Років 15 тому Європа схаменулася і будує свою систему LOFAR – Low Frequency Astronomy (Низькочастотна астрономія). І вже років через 3—5 вона нас пережене. Щоб не втратити пріоритет, ми в НАН України виділили фінансування на модернізацію нашого телескопа УТР-2.

Які ще спостереження ведуть українські астрономи?

Наші люди з ГАО спостерігають нові комети, супутники планет, ведуть різноманітні спостереження об'єктів далекого Всесвіту. Вивчаємо астероїдну небезпеку. На піку Терскол українські астрономи спостерігають за об'єктами, які можуть колись стати загрозою для людства.

Зараз ми завершили модернізацію телескопа для спостереження за Сонцем і готуємося провести новий 11-річний цикл спостережень.

У вивченні Сонця ми маємо можливість кооперації з Іспанією, де на Канарських островах є сонячні телескопи різних країн, і наші науковці там часто працюють.

У нас є відділ фізики зір і галактик, де працює академік НАН України Юрій Ізотов. Він використовує всі найкращі телескопи світу і вивчає вміст первинного гелію на початку створення нашого Всесвіту.

У Харкові діє планетна школа Миколи Барабашова, де досліджують Місяць і планети.

В Одесі є визначна українська школа вивчення змінних зір, заснована Володимиром Цесевичем. Зорі непостійні, кожна з них має варіації блиску, і ці варіації залежать від того, чи зоря подвійна, чи на ній відбуваються якісь процеси тощо.

В обсерваторії Київського університету працює відомий учень Сергія Всехсвятського, який вивчав комети, Клим Чурюмов. Нині європейський космічний апарат “Розетта” летить до відкритого ним тіла – комети Чурюмова—Герасименко.

У Львові ведуться цікаві роботи з теоретичної астрофізики. Прикладів можна навести багато.

Назвіть три, на вашу думку, найважливіші астрономічні відкриття ХХІ століття.

Прискорене розширення Всесвіту – це взагалі революція в усьому природознавстві. Ми побачили, що наш світ не просто розширюється від мо-

менту Великого Вибуху, а що це розширення відбувається з прискоренням. Космологи створили модель Всесвіту від початкового вибуху. Ми не знаємо, що було в нульовий момент. Можливо, це тільки Господь Бог вам може сказати, що там було. А вже після 10^{-43} секунди після вибуху можемо говорити науково. Чому цей вибух стався – можна лише здогадуватися. Зараз популярна думка, що такі всесвіти народжуються постійно і всюди, є мульти-всесвіт, і ми – один із тих усесвітів.

Але після того, як стався цей вибух, з часом, під дією гравітації, розліт, здавалось би, мав уповільнюватись. Однак спостереження виявили, що він прискорюється. Значить, є та темна енергія, що його прискорює, і астрономи визначили, що її значно більше, ніж тієї енергії, яка піддається спостереженню.

Друге – це екзопланети, коли ми маємо можливість порівнювати свою Сонячну систему з іншими планетними системами.

І третє – це гамма-спалахи, які є дуже цікавими об'єктами. Джерело і причини цих явищ поки що невідомі. Спостереження за ними велися й раніше, але зараз це відбувається більш інтенсивно, з телескопами, які працюють в автоматичному режимі.

Українські астрономи шукають екзопланети?

Так, ми ведемо пошуки екзопланет за допомогою наземних астрономічних засобів, це теж можливо – наприклад, через спостереження на тому ж Терсколі. У нас нема таких успіхів, як у космічній місії «Кеплер», де відкривають тисячі екзопланет. Екзопланети досліджуються і в нашому відділі фізики тіл Сонячної системи, і в Інституті астрономії Харківського університету. Надзвичайно цікаво, що ці планетні системи не такі, як наша Сонячна планетна система, тому виникає багато питань до космогонії, тобто теорії походження планетних систем. Вже зроблено перші відкриття планет, які за масою і діаметром наближаються до Землі.

Які найцікавіші астрономічні події очікуються в 2012 році?

У ніч проти 6 червня з 22 години за всесвітнім часом відбудеться рідкісна космічна подія – проходження Венери перед диском Сонця.

За цим можна буде спостерігати неозброєним оком?

Так. Це буває раз на сто років з повтором через 7-8 років. Свого часу за таким проходженням спостерігав Михайло Ломоносов. Він побачив, що планета, проходячи перед Сонцем, виглядає не як чіткий «круглячок», а має розмитість. Ломоносов першим припустив, що це атмосфера, і став відомим у світі як відкривач атмосфери Венери.

В Україні за цим явищем можна буде спостерігати під час сходу Сонця. Наступний раз таке проходження буде в 2117 році. А ще ми щороку видаємо календар астрономічних подій для науковців і аматорів. Там усі події розписані по місяцях, є карти зоряного неба.

А чому на обкладинці календаря знаки Зодіака? Це не натяк на астрологію?

Ні, це для краси. Адже зодіакальні сузір'я, мабуть, найвідоміші з усіх сузір'їв, що є на небі.

Стосовно астрологів — вони просто обдурюють людей і використовують це для всяких сумнівних пророцтв.

Сьогодні у світі популярна аматорська астрономія, продається багато аматорських телескопів. Наскільки вона розвинена в Україні?

У нас дуже багато цього. Багато людей купують телескопи, наприклад, народний депутат Станіслав Довгий. У нього є гарний телескоп, він цим цікавиться.

Аматори якимось чином можуть допомогти професіоналам у спостереженнях?

Рідко, але таке буває. Наприклад, наш колишній співробітник Юрій Іващенко, якого тепер можна назвати аматором, багато спостерігає за космічним сміттям, що дуже важливо для польотів. Ці об'єкти потрібно знати і каталогізувати, бо це ціла проблема для космічних місій.

Розмовляв: Олег Карп'як».

29 березня

На загальнообсерваторному семінарі з космічних досліджень розглянули нові проекти ГАО з вивчення атмосферного і стратосферного аерозолі (доповідачі В. К. Розенбуш та П. В. Неводовський).

Відбулася цікава дискусія, яка виявила окремі слабкі місця щодо цих проектів.

Квітень

2 квітня

Разом з І. Б. Вавиловою (РКД) розглянули законопроект щодо Загальнодержавної науково-технічної космічної програми на 2012—2017 рр. та підготували відповідні пропозиції для розгляду президентом НАН України Б. Є. Патonom.

3 квітня

1. З Л. П. Семеновим (ДКА України) обговорив питання щодо погодження законопроекту «Загальнодержавної науково-технічної космічної програми на 2012—2017 рр.». Від імені РКД зробив декілька зауважень і ознайомив Л. П. Семенова з листом на ім'я Б. Є. Патона на цю тему.

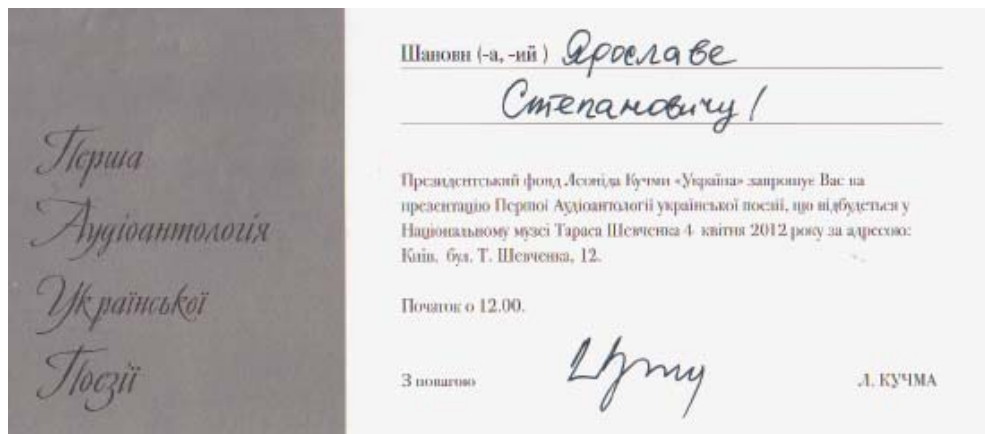
Домовилися шукати виходу із ситуації, що склалася.

2. Взяв участь у традиційному заході «Чай з Б. Є. Патonom», на якому обговорювали наступні вибори до складу НАН України. Практично з усіх вакансій було досягнуто взаєморозуміння між Б. Є. Патonom та присутніми членами ВФА НАН України, за винятком спеціальності «Астрофізика, фізика Сонячної системи»: Б. Є. Патон просив підтримати кандидатуру В. К. Тарадія (у списку ВФА він на четвертому місці).

4 квітня

Взяв участь у презентації Аудіоантології української поезії (виконавець О. П. Биструшкін), виданої за підтримки Фонду Л. Д. Кучми.

У заході взяли участь багато відомих постатей України – Л. Д. Кучма, Патріарх Філарет, Б. І. Бойко, І. Ф. Драч та інші. Прозвучали поезії Володимира Сосюри, були виголошені цікаві промови.

5 квітня

1. Взяв участь у засіданні Національного круглого столу, ініційованого Групою «Перше грудня». В засіданні взяло участь близько 100 громадських та релігійних діячів зі всієї України.

Відкрив засідання цікавою знаковою промовою І. Дзюба. Після нього багато і гарно говорили інші учасники (М. Попович, Б. Гудзяк та ін.).

А у мене склалося враження: «Промови є. А де і хто діятиме?»

2. Провів засідання дирекції ГАО з питань роботи у I кварталі 2012 р. В цілому колектив працює активно. Є проблеми з оплатою праці та оплатою за комунальні послуги.

3. В Музеї ГАО відкрив виставку дитячих малюнків «Малюємо Всесвіт». Чудові діти та чудові малюнки.

6 квітня

1. У КНУ імені Тараса Шевченка вручив дипломи переможцям астрономічної олімпіади, в якій взяло участь декілька десятків школярів та студентів перших курсів університетів.

Дипломи I, II та III ступенів отримали 10 учасників.

2. В МАН виступив на відкритті фінального етапу Всеукраїнського конкурсу – захисту робіт учнів-членів МАН (виступали також Л. Каденюк, В. Грінченко та інші). Разом з І. Б. Вавиловою передали в МАН випуски «Світогляду» №№ 5, 6 за 2011 р. та № 1 за 2012 р.

10 квітня

1. Взяв участь у Загальних зборах ВФА НАН України, на якому виступив з доповіддю П. М. Федоров (премія імені Є. П. Федорова) про ХРМ каталог. Доповідь сподобалася багатьом слухачам.

Зі звітною доповіддю (цікавою, емоційною та нестандартною) виступив академік-секретар В. М. Локтев. Я похвалив доповідь В. М. Локтева і рекомендував її до друку у «Світогляді».

2. Провів нараду щодо земельного питання ГАО з О. М. Молчановим та його працівниками, які погодилися посприяти вирішенню земельної справи.

3. Від імені РКД НАН України займався організацією спільного засідання Президії НАН України та Колегії ДКА України, присвяченого пам'яті С. М. Конюхова.

11 квітня

1. Хвилюючі години обрання кандидатів у дійсні члени та член-кореспонденти по ВФА.

Спочатку виступили всі кандидати в дійсні члени (а таких було аж 6 на 2 вакансії), потім обговорили кандидатури в член-кореспонденти (а таких було майже 50).

Я виступав з підтримкою М. В. Стріхи (вакансія за спеціальністю «Теоретична фізика»), Н. Г. Щукіної та В. К. Тарадія (дві вакансії за спеціальністю «Астрофізика, фізика Сонячної системи»).

А всього по цих вакансіях було 9 кандидатур. Ю. І. Ізотов підтримував Л. С. Пілюгіна, М. В. Стешенко – О. Є. Вольвача, В. М. Шульга – Ю. Г. Шкуратова, К. І. Чурюмов – Ю. І. Волощука, А. Г. Загородній – Ю. О. Ситенка, а О. О. Коноваленко – В. М. Мельника та І. С. Фальковича.

Результати голосування з усіх кандидатур по ВФА подано в таблиці.

ВФА НАН України – вибори член-кореспондентів за спеціальністю «Астрофізика, фізика Сонячної системи» (дві вакансії):

Кандидати	Результати голосування (за/проти/утрималося)
Шкуратов Ю. Г.	55 / 3 / 3
Щукіна Н. Г.	47 / 12 / 2
Пілюгін Л. С.	27 / 26 / 8
Тарадій В. К.	34 / 16 / 11

Волощук Ю. І.	15 / 32 / 14
Вольвач О. Є.	19 / 28 / 14
Мельник В. М.	14 / 32 / 15
Ситенко Ю. О.	43 / 11 / 7
Фалькович І. С.	13 / 35 / 12

P.S.1. Перші чотири кандидатури були рекомендовані Експертною комісією ВФА.

P.S.2. Найбільше здивував Ю. О. Ситенко, який набрав необхідну кількість голосів.

2. Отримав повідомлення про те, як відбулися заходи із вшанування пам'яті С. М. Конюхова в Дніпропетровську. РКД НАН України там представляли І. Б. Вавилова та О. П. Федоров (останній був явно занепокоєний виборами в Києві – він не добрав одного голосу у член-кореспонденти по Відділенню інформатики).

Якось не віриться, що С. М. Конюхова вже немає серед нас...

3. Взяв участь у радіомості Київ-Москва на тему «Космонавтика».

З боку Росії учасниками були: Юрій Михайлович Батурін – льотчик-космонавт, Герой Росії, нині – директор Інституту історії природознавства і техніки імені С. І. Вавилова, та Андрій Геннадійович Іонін – член-кореспондент Російської академії космонавтики ім. К. Е. Ціолковського.

З боку України: М. Д. Стафанишин (ДКА України) та я.

Обговорювалися різні теми, а висновок один – і в Росії, і в Україні справи невтішні. Потрібно приділяти більше уваги на вищих ешелонах влади до космічної сфери.

12 квітня

1. Надходять вітання з Днем космонавтики. Вітаємо один одного під час Загальних зборів НАН України, які традиційно проходять в Інституті міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка.

Звичайна процедура, але незвичайна ситуація – вперше на моїй пам'яті відсутні перші особи держави (є Д. В. Табачник та В. П. Семиноженко).

Б. Є. Патон явно змучений виборною справою, дуже повільно читає підготовлені для нього тексти.

Першим виступив М. Д. Безуглий і проінформував про ініціативи аграрної академії, зокрема щодо скорочення числа установ, обмеження віку на зайняття посад тощо.

З цікавих виступів запам'яталися: О. О. Коноваленка – про УРАН та ініціативи українських астрономів, О. О. Кришталя – про формування свідомості, А. Г. Білоуса – про проблеми впровадження результатів наукових досліджень.

Н.В. Відбулася цікава подія – раптом Б. Є. Патон запропонував мені виступити (мене не було у підготовленому списку тих, хто виступатиме). Це був мій експромт, але, як потім мені багато осіб говорило – експромт вдалий.

Нижче подаю скорочений варіант мого виступу:

«Шановний Борисе Євгеновичу! Шановні учасники зборів!»

Я не думав сьогодні виступати, з двох причин. По-перше, вже виступав мій колега-радіоастроном О. О. Коноваленко, а, по-друге, боюся наговорити зайвих слів про сучасний стан української науки.

Але Борис Євгенович Патон, який «все знає і все бачить», чомусь раптово запропонував мені виступити. Отже, це виступ-експромт.

Думаю, що підставою для такої пропозиції Б. Є. Патона є сьогоднішня дата – 12 квітня – День космонавтики. Від імені Ради з космічних досліджень НАН України вітаю Вас з цим незабутнім днем.

12 квітня 1961 року, коли Юрій Гагарін полетів у космос, я працював інженером-спостерігачем Полтавської гравіметричної обсерваторії АН УРСР. Такої загальної радості, піднесення та єднання людей—свідків цієї події я більше не бачив у своєму житті.

З того часу багато відбулося змін на Землі і в Космосі. Зараз, у ХХІ столітті, поступово зменшується число польотів людини в космос. Чому? Перш за все, пройшла певна ейфорія такої діяльності, а з другого боку, пілотований космос – це дорого і небезпечно, потребує великих зусиль для створення безпечних умов роботи людини в космосі.

Тому, якщо є можливість отримати цінну інформацію за допомогою автоматів, то краще їх послати в космос. І справді, за останні роки ми маємо колосальні здобутки в дослідженнях за допомогою космічних апаратів.

Наведу тільки декілька прикладів, близьких до моєї спеціальності:

1. Завдяки космічним технологіям астрономія з науки чисто спостережної стає також наукою експериментальною. Як відомо, понад сорок років тому вперше в історії людства на Землю доставлено місячний ґрунт, а ось недавно доставлено і кометний пил. Скоро, можливо, ми будемо свідками доставки на Землю за допомогою КА «Розетта» (ЄКА) кометної речовини з комети Чурюмова—Герасименко, відкритої нашими київськими астрономами.

2. Ще недавно, вивчаючи нашу Сонячну планетну систему, ми не мали змоги її з чим-небудь порівнювати. А зараз КА «Кеплер» відкриває сотні нових планетних систем навколо інших зір, і вже є відкриті в цих системах планети, близькі за параметрами до нашої Землі.

Отже, сьогоднішня астрономічна та інші галузі науки вже немислимі без розвитку космічної техніки й технології.

А тепер я перейду до сумного. Що ж ми маємо в Україні?

Зараз йде підготовка вже п'ятої Загальнодержавної космічної програми, планується фінансувати цю програму десь на рівні близько 200 млн. гривень в рік. Для космічної держави, якою ще є Україна, це майже ніщо (нагадаю, що Російська Федерація витрачає на космос близько 5 млрд. доларів США на рік, а США – 20 млрд. доларів).

Якщо так ставитися до космічної галузі, то ми вже скоро перестанемо бути космічною державою.

Чому так відбувається? Думаю, що космос не є винятком. Це загальне нерозуміння владою ролі науки у розвитку нашої держави.

Ось Вам безпосереднє свідчення такого твердження – зараз на наших зборах не присутні ні перші особи держави, ні їх представники. Чому б нашим колегам Д. В. Табачнику чи В. П. Семиноженку не виступити тут на зборах і не поділитися планами виходу зі ситуації, що склалася в науковій сфері України?

Як би ми не ставилися до «старих добрих часів», але на наших зборах раніше завжди були вищі посадові особи УРСР та перші Президенти незалежної України.

Тепер про дещо інше. Тут переді мною виступали мої колеги і говорили, як важко в Україні впроваджувати інноваційні технології, яке байдуже ставлення нашої влади та наших олігархів до результатів прикладних досліджень НАН України. На жаль, доводиться констатувати, що нашим олігархам вигідніше купити готові підприємства (може, і застарілі технології), ніж підтримувати вітчизняну науку. А закордонні інвестори і не приховують, що не планують підтримувати нашу науку.

Що ж робити? На мою думку, уряд України повинен би організувати спеціальну підтримку, в т.ч. додаткове фінансування, тих прикладних досліджень НАН України, які мають перспективу бути впровадженими в Україні.

І на завершення зауважу, що ми, наукова спільнота, самі винні, що влада так до нас ставиться. Тому що не порушуємо гострих принципів питань, не відстоюємо своїх пропозицій і т.п. Про це також свідчитиме, кого і як ми обираємо до складу НАН України на сьогоднішніх зборах.

При всіх сучасних негараздах у нашій академії ще зберігся потужний науково-технічний потенціал, і від нас залежатиме, яка прийде після нас наукова зміна і яким буде майбутнє України.

Дякую за увагу».

Завершилися збори врученням іменних премій НАН України.

Премію імені Є. П. Федорова отримали Н. В. Харченко (ГАО) та П. М. Федоров (ХНУ імені В. Н. Каразіна).

13 квітня

Загальні збори НАН України – вибори дійсних членів і член-кореспондентів НАН України.

Б. Є. Патон відкрив збори і повідомив про порядок обговорення кандидатур. З інформацією виступили академіки-секретарі відділень та проходило обговорення кандидатур. Найбільше запитань було на адресу М. Мхітаряна (вакансія «Відновлювальна енергетика»). Жваво обговорювалася кандидатура А. М. Сердюка з активною підтримкою Б. Є. Патона.

Результати голосування – М. Мхітарян, Л. Сердюк та С. Довгий не пройшли.

P.S. Дехто вважає, що в цьому є моя «заслуга», оскільки я виступав на зборах 12.04.2012 р. і звертав увагу на той факт, кого ми обираємо в члени Академії.

18 квітня

1. Відвідав виставку установ НАН України, присвячену «Дню науки». Досить багато цікавих експонатів.

Разом з А. Г. Загороднім вручали грамоти учасникам виставки від МАН. Яюсь неочікувано мені вручив святковий каравай академік НАН України В. В. Моргун.

2. Взяв участь та виступив на 3-му з'їзді Аерокосмічного товариства України (АКТУ). Дав згоду увійти до складу Наглядової ради АКТУ.

23 квітня

1. Взяв участь та виступив на прес-конференції з питань реформування наукової сфери, проведеної в Укрінформі.

Досить дивно, що учасникам конференції передали Концепцію реформування науки, розроблену Робочою групою (я – співголова) ще у 2006 році, яка потім була знята з контролю рішенням РНБО.

Що з цього всього вийде – незрозуміло. Але є побоювання, що Адміністрація Президента України остаточно зруйнує наукову сферу.

Тези мого виступу.

«Досить виправдовувань, звинувачень, тужливого голосіння про трагічну долю, московську експансію і таке інше.

Натомість необхідно почати продумані, зважені, реальні, але невідвратно чіткі та послідовні дії для реальної підтримки розвитку науки в Україні.

«Маємо що маємо». Сумарне число науковців природничого та технологічного сектору досліджень скоротилося у 3—5 разів з 1991 року. При цьому суттєво зросло число економістів та юристів, що, на жаль, не позначається на рівні національної економіки та правової культури.

Дві цілі:

— Підтримка передових, визнаних на міжнародному рівні фундаментальних досліджень.

— Слід посилити роль прикладних досліджень як рушійної сили модернізації та інновацій.

Н.В. Частка інновацій у національному ВВП складає всього 2—5%. Співпраця між державними та приватними структурами відсутня.

Очевидно, що реалізація цих двох цілей вимагає різних підходів до вибору проектів та їх фінансування. Але обидві цілі не можуть бути реалізовані без залучення молоді до наукової роботи.

Дякую за увагу».

2. Взяв участь і виступив на відкритті XIX конференції молодих учених у галузі астрономії та космічної фізики, організованої КНУ імені Тараса Шевченка.

25 квітня

1. Провів засідання Експертної ради з експертизи проектів технологічних парків. Розглянули два проекти. Незважаючи на відсутність підтримки, окремі технопарки знову розпочинають діяльність.

2. Взяв участь у засіданні Президії НАН України та виступив при обговоренні окремих питань, зокрема інформував про дискусію з питань реформування наукової сфери, яка відбулася в Укрінформі 22.04.2012 р.

3. Відбулося засідання Громадської ради Держінформнауки, в якому я був присутній тільки при розгляді першого питання.

Травень 8 травня

У телефонному режимі відбувалася дискусія щодо місця Інституту космічних досліджень у структурі НАН України. Як з'ясувалося, є багато різних думок та спекуляцій на цю тему.

11 травня

Виконав експертизу двох науково-дослідних тем РІ НАН України:

— Розробка та створення радіолокаторів зі синтезованою апертурою високого просторового розрізнення для дистанційного дослідження Землі та інших космічних об'єктів (керівник – чл.-кор. НАН України Д. М. Ваврів).

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ РАДА КОСМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF UKRAINE SPACE RESEARCH COUNCIL
м.с. Вельямшановська, 54, 05071 Київ, 70, 01681 Україна Тел.: +380-44-229-94-30; факс: (080) 44-724-81-87 E-mail: prer@ibf.kiev.ua	24 Vokolynska St., 01681 Kyiv-70, Ukraine Tel.: +380-44-229-94-30; fax: (080) 44-724-81-87 E-mail: prer@ibf.kiev.ua
№ <i>22</i> <i>01</i> 2012	Президенту НАН України академіку НАН України
Ш. № _____ 200 р.	Патону Б.Е.

Про Інститут космічних досліджень
НАН України

Вельямшановний Борис Євгенович!

Так сталося, що мій коментар на засіданні Президії НАН України щодо обрання член-кореспондента НАН України по вакансії «Космічні дослідження» викликав широке обговорення питання щодо структури НАН України та її підрозділу, до якого віднесений Інститут космічних досліджень НАН України та ДКА України (ІКД).

На мій погляд, можливі різні варіанти вирішення цього питання:

1. Залишити все без змін до наступного обговорення питання структури НАН України в цілому.

2. Створити нове Відділення НАН України: «Астрономії та фізики космосу» (ВАФК).

Довідково. Ця пропозиція може бути оправданою, зважаючи на наступне:

Зараз питання розвитку астрономії та фізики космосу координуються дещоюкою відділеннями НАН України, найбільшим з яких є Відділення фізики і астрономії НАН України (ВФА).

До складу ВАФК могли б увійти великі астрономічні установи – Радіоастрономічний інститут, Головна астрономічна обсерваторія та Кримська астрофізична обсерваторія (в перспективі), а також відомі установи

з космічних та споріднених досліджень – ІКД з його Львівським відділенням, Інститут іоносфери та інші установи.

Очолити нове Відділення НАН України зміг би заступник академіка-секретаря ВФА НАН України Коноваленко О.О.

3. Перевести ІКД до Відділення наук про Землю, Відділення механіки чи ВФА.

Довідково. Таке вирішення цього питання не сприятиме розвитку космічних досліджень в НАН України.

З повагою

Заступник голови РКД НАН України
академік НАН України

 Я. С. Яців

— Розробка, створення та удосконалення науково-дослідної апаратури для фундаментальних досліджень земної поверхні та навколоземного середовища (керівник – д.ф.-м.н. В. П. Чурилов).

До другої теми висловив низку зауважень, зокрема і щодо назви (фундаментальних досліджень земної поверхні?..).

15 травня

1. Обговорив з В. П. Горбуліним питання про ІКД НАН України, яке розглядалося на засіданні Відділення інформатики НАН України.

Це Відділення досі остаточно не визначилося з цього питання і якось не звертає уваги на необхідність перебудови своєї роботи.

2. Взяв участь і виступив на закритті 12-го Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика:

«Шановні учасники Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика!

Високоповажні гості! Колеги та друзі!

Ми всі сьогодні переживаємо надзвичайно зворушливі хвилини. І ті, хто здобув перемогу в Конкурсі, і ті, хто його організував, і ті, хто вболіває за збереження та розвиток нашої рідної мови.

В історії будь-якої країни є різні події та справи. А для нашої ще молододі незалежної держави сьогоднішня подія – знакова. Вона впевнено демонструє велич нашої мови, її світле майбутнє всупереч всім тим нападкам, які деколи лунають з півночі чи сходу нашої держави.

Так сталося, що на другий день після проголошення Декларації про державний суверенітет України у 1990 році тоді ще в Академії наук УРСР ми створили Український міжнародний комітет для зв'язків з українцями за кордоном (КНК). Я став його головою і мав нагоду зустрічатися та спілкуватися з унікальними людьми – Аркадієм Жуковським (Франція), Омелянном Пріцаком та Ярославом Пеленським (США), Степаном Ільницьким та Петром Яциком (Канада). Ці люди значною мірою сприяли культурному і науковому відродженню України. Тому ідея Петра Яцика була підтримана КНК і пізніше мною, як першим заступником Міністра освіти і науки України. Звідси і моя назва – «хрещений батько» цього конкурсу.

Дякую за увагу».

16 травня

1. На засіданні Президії НАН України оновлено склад Експертної ради НАН України з експертизи проектів технопарків. Я доповів про один проєкт технопарку «Текстиль» (м. Херсон).

2. Взяв участь у круглому столі, організованому Посольством США в Україні, з нагоди візиту заступника державного секретаря США з питань космосу та оборони Френка Роуза.

Мова йшла про підготовку політичного документа щодо запобігання за-сміченню космосу та підготовки відповідного документа «An International Code of Conduct for Outer Space Activities».

Зустріч мала формальний характер, без будь-яких конкретних рішень чи зобов'язань.

18 травня

1. Засідання Спеціалізованої вченої ради ГАО НАН України. Захист двох докторських (П. М. Федоров, НДІ астрономії ХНУ ім. В. Н. Каразіна, С. Г. Сергєєв, КраО) та кандидатської (В. В. Бешлей, ІППММ НАН України, м. Львів) дисертацій.

2. У Філармонії відбулися урочистості до «Дня науки» за участі М. Я. Азарова, Б. Є. Патона, В. П. Семиноженка та інших високопосадовців (цікаво, що не було Д. В. Табачника, який, як кажуть, не ходить на заходи, де є В. П. Семиноженко).

З короткими привітаннями виступили М. Я. Азаров та В. П. Семиноженко, а потім М. Я. Азаров вручив державні нагороди – я другим (після Л. І. Анатичука, який отримав Орден Ярослава Мудрого V ст.) отримав Орден «За заслуги» I ст.

М. Я. Азаров особисто повісив мені орденську стрічку на груди і сказав декілька приємних слів. У відповідь я виголосив коротку промову, хоч це і не передбачалося регламентом:

«Виступ Я. С. Яцківа після вручення Ордена «За заслуги» I ст.:

Скажу відверто – отримувати нагороди завжди приємно. Тим більше після великої перерви – я вже більше 12 років не отримував державних нагород.

Чи заслуговую я на цю високу нагороду – нехай судять інші – мої колеги та опоненти.

За ці 12 років, що пройшли після отримання Ордена «За заслуги» II ст., мені вдалося дещо зробити і в своїй галузі науки, і на науково-організаційній ниві. Про це я написав у книзі «Хроніки апексного десятиліття», яку я хотів би подарувати Вам, шановний Миколо Яновичу.

Але сьогодні, незважаючи на наше свято, мене хвилює інше. Наукова сфера України з кожним роком деградує. Ми, як правило, посилаємося на неухагу до цієї сфери з боку владних структур, забуваючи про свою велику відповідальність у науковій сфері.

Без розвитку науки та інновацій Україна не має майбутнього. Тут не допоможуть ніякі соціальні ініціативи та економічні реформи. Про це ще у 2005 році заявила група з розробки концепції розвитку наукової сфери, яку я мав честь очолювати разом з В'ячеславом Брюховецьким.

Як мене недавно повідомили, зараз працює робоча група з реформи науки, і наші напрацювання знадобилися.

Дякую за високу честь і нагороду».

Я отримав велику кількість поздоровлень з цією нагородою від колег та друзів (близько 20).

21 травня

У ГАО урочистості з нагоди 125-річчя від дня народження А. О. Яковкіна.

З гостей були присутні – академіки НАН України А. Г. Наумовець, В. М. Локтев та А. Г. Загородній.

Я відкрив зібрання та запросив А. Г. Наумовця та Л. М. Кіжун (остання аспірантка А. О. Яковкіна) відкрити пам'ятну дошку (скульптор А. Кузнецов). Дошка гарна, виступи були цікаві та з подякою, що співробітники ГАО зберігають пам'ять про своїх попередників.

22 травня

Виступив на відкритті двох наукових заходів:

— Міжнародної конференції, присвяченої пам'яті А. В. Манджоса (АО КНУ імені Тараса Шевченка),

— 20-ліття Наукового центру аерокосмічних досліджень Землі (Інститут геологічних наук НАН України).

23 травня

Відомий популяризатор космічної науки Б. Г. Лапідус передав мені твір молодій вихованки гуртка «Народознавство» Євгенії Куц про мене. Це вже небезпечно, що зараховують мене до «безсмертних».

24 травня

Взяв участь у:

1. Засіданні Колегії ДКА України – виконання планів I кв. 2012 року. Є проблеми, які після перевірки ДКА України, котру здійснила Адміністрація Президента України, ще більше загостряться.

2. Роботі Секції фізики Держкомітету з премій. Всього було подано шість робіт, до другого туру пройшли три. Робота, представлена ГАО, не пройшла, але зайняла почесне 4 місце.

3. Зборах Української всесвітньої координаційної ради.

25 травня

Разом з В. М. Локтевим (академік-секретар Відділення фізики і астрономії НАН України) вилетів до Криму з метою ознайомлення з роботою астрономічних наукових установ та підготовки пропозицій щодо їх подальшого функціонування.

У Сімферополі нас зустрів заст. директора КрАО О. Є. Вольвач, дорогою до КрАО до нас приєднався академік НАН України В. М. Шульга.

В КрАО після короткої зустрічі з керівниками Обсерваторії:

— відвідали спостережні комплекси ЗТШ (разом з Р. Є. Гершбергом), АЗТ-11 та БСТ (на БСТ піднімалися на його найвищу терасу – чудовий краєвид довкілля КрАО);

— відвідали оптичні майстерні (разом з М. В. Стешенком);

— провели цікаву розмову за обіднім столом щодо можливого переходу КрАО до НАН України;

— взяли участь у зборах трудового колективу, на яких після вручення А. М. Ростопчиною-Шаховською нагород ми, гості, виступили з промовами.

Я розповів про співпрацю з КрАО щодо РСДБ та ЛЛС, охарактеризував роботу УАА та ін.

В. М. Локтев та В. М. Шульга в основному говорили про можливий перехід КрАО до НАН України.

Після загальних зборів трудового колективу відбулося засідання Вченої ради КрАО. На порядку денному одне питання: «Як бути? В МОНмолодьспорту КрАО не розуміють, а перехід у НАН України затягнувся (ще в 2001—2002 рр. це питання можна було вирішити простіше, але тоді КрАО відмовилася). Після довгого обговорення вирішили остаточно питання розглянути 28.05.2012 р.

Того ж дня ми виїхали до КЛЮ ГАО НАН України, де нас зустрів П. С. Одинець, гостинно прийняв та розселив – В. М. Локтев та я – в КЛЮ, а В. М. Шульга – на РТ-22 (у т.з. «норку»).

26 травня

Ознайомилися з роботою РТ-22 (взяли участь у спільному сеансі спостережень РТ-70 та РТ-22 на 22 Гц), спостережних комплексів на г. Кошка, зокрема з лазерною станцією (тут досі працює лазерний передавач «Пульсар», у розробці якого брав участь Дмитро Яцків).

На В. М. Локтева робота установ на південному березі Криму справила позитивне враження – всі комплекси у робочому стані.

27 травня

Я за кермом чудової машини-автомата (виробництва США) повіз всіх на екскурсію в Севастополь. Місто справляє приємне враження, ще мало відпочивальників (море 10—14°C). Водночас складається враження, що перебуваєш у російському місті. Дорогою додому (в Кацівелі) заїхали до

Балаклави, і, о диво... тут побачили українські назви вулиць та установ, пам'ятник Лесі Українці...

В КЛО ознайомилися з роботою станції ЛЛС.

28 травня

1. Взяв участь у нараді трудового колективу КЛО – звіт за I кв. 2012 р. Тут все більш-менш нормально, хоча і не вистачає коштів на поточний ремонт головного будинку КЛО. Потім розглянули анонімну скаргу на діяльність КЛО (та мою особу), направлену Б. Є. Патону. Мова йде про ремонт житлового будинку КЛО, де я вклав свої гроші і маю можливість користуватися службовою квартирою, про А. Ларченка (мого далекого родича, який після звільнення з армії працює спостерігачем, і т.п.).

2. Разом з В. М. Локтевим та В. М. Шульгою були на засіданні Вченої ради КЛО, на якому розглядався звіт про спостереження та окремі наукові питання. Розмова відбулася цікава та актуальна, в якій активну участь взяв В. М. Шульга.

Увечері в П. С. Одинця підвели підсумки нашого перебування в Криму, а наступного ранку виїхали до аеропорту Сімферополя.

30 травня

1. До Уральського федерального університету Т. Й. Левітській направлено подяку за матеріали про А. О. Яковкіна:

«Уважаемая Татьяна Иосифовна!

Выражаем Вам искреннюю благодарность за присланные Вами материалы, касающиеся торжеств в ГАО НАН Украины по случаю 125-й годовщины А. А. Яковкина: поздравление от коллектива уральских астрономов и несколько памятных фотографий. Поздравление было зачитано при открытии мемориальной доски А.А. Яковкину, а фотографии показаны во время проведения научного семинара. Эти материалы переданы в музей истории ГАО.

Мы признательны коллективу преподавателей и студентов кафедры астрономии и геодезии Уральского Федерального университета, сотрудникам Астрономической обсерватории им. К. А. Бархатовой, лично многоуважаемой Зинаиде Николаевне Шукстовой за бережное хранение традиций, связанных с так называемым свердловским периодом жизни и творчества Авенира Александровича Яковкина. Желаем всем Вам больших успехов в достижении поставленных целей, крепкого здоровья, сплошных позитивов в повседневной жизни!

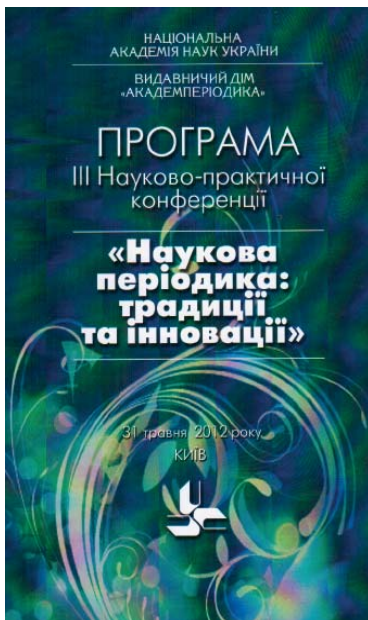
Академик Я. С. Яцив, профессор В. С. Кислюк

В приложении Вы найдете несколько фотографий (с подписями)»

2. За участі Б. Є. Патона, Л. Д. Кучми, А. І. Пермінова (Росія) та ін. розпочалося засідання МАА та НАН України, на якому я зробив оглядову доповідь.

Усе дійство, в т.ч. Круглий стіл і особливо вечірній прийом у Л. Д. Кучми, пройшло на високому рівні. Все це відбувалося за активної участі Українського відділення МАА.

31 травня

1. Взяв участь та виступив на відкритті III Науково-практичної конференції «Наукова періодика: традиції та інновації».

2. Провів засідання семінару з космічних досліджень ГАО за участі членів МАА (А. Пермінова, Ж.-М. Контана та ін.). Гості ознайомилися з діяльністю ГАО, їм було влаштовано обід. Гості задоволені:

«Dear Yaroslav,

Many thanks for the kind reception in Kyiv. I was very impressed by the organization and content of the IAA Meeting. The visit in your Observatory was short but very interesting. Looking forward to seeing you in Warsaw in September,

Yours Janusz Zielinski».

Червень

1 червня

Взяв участь і виступив на церемонії вручення дипломів випускникам Київського університету права НАН України (разом з відомими юристами А. Селівановим, Ю. Кармазіним та В. Євдокимовим).

5 червня

Взяв участь у засіданні Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки.

Розглядали довго, нудно — і, як завжди пройшли ті, які були першими за підсумками роботи секцій.

Наша астрономічна робота зайняла 4-те місце, а на третьому, на превеликий жаль, робота Інституту фізики конденсованих систем НАН України (м. Львів), де основний виконавець академік НАН України І. Р. Юхновський.

6 червня

Отримав високе запрошення та відправив відповідь:

**«Почесному консулу України в Перемишлі
Пану Олександрю Бачику**

Високоповажний Пане Консул!

Щиро дякую за запрошення взяти участь у церемонії з нагоди відкриття Почесного Консульства України в Перемишлі. На жаль, не зможу приїхати. Бажаю плідної роботи з розвитку українсько-польських відносин.

З повагою

Член Президії НАН України академік НАН України

Я. С. Яцків».

7 червня

1. Взяв участь та виступив на зібранні Круглого столу «Освіта та наука: зростання інтелектуального капіталу та конкурентоспроможності країни», організованому Об'єднаною опозицією.

Звернув увагу на необхідні зміни в Програмі Об'єднаної опозиції, зокрема щодо включення до першочергових завдань питання розвитку науки і освіти.

Передав організаторам Круглого столу «Концепцію розвитку наукової сфери», розроблену нами ще у 2006—2007 рр. (була знята з розгляду рішенням РНБО).

2. На засіданні Вченої ради ГАО НАН України вручив від імені Президії НАН України дипломи:

— лауреата премії ім. Є. П. Федорова НАН України д.ф.-м.н. Н. В. Харченко;

— член-кореспондента НАН України д.ф.-м.н. Н. Г. Щукіній.

8—11 червня

В Польщі та Україні розпочався Євро-2012 – футбольний чемпіонат. Хвилюючі матчі Польща-Греція (1:1) та Україна-Швеція (2:1).

У нашій підгрупі сильні суперники – Франція та Англія, які 11.06.2012 р. зіграли з нічийним рахунком (1:1).

А що буде далі – побачимо!

20 червня

1. Дав інтерв'ю енциклопедичному виданню «Who is who в Україні».
2. Взяв участь і виступив на засіданні Президії НАН України, яке відбувалося в ДП «Антонов».

Спочатку нам показали зал тренажерів, а у складальному цеху зборки представили результати співпраці установ НАН України та ДП «Антонов» (N. В. ДП живе і працює, на стадії виготовлення).

Потім засідання продовжилося в головному корпусі ДП (залі засідань Науково-технічної ради). Після виступів Д. Ківи, А. Скорохода, М. Новікова, Л. Лобанова, О. Івасишина я попросив слова і виступив від імені «соціально-гуманітарної сфери» — звернув увагу на особистість О. К. Антонова, подарував книгу «Імена України в космосі» і запропонував випустити № 5 «Світогляду», присвячений сьогоднішній події.

21 червня

1. Взяв участь у Круглому столі на тему «Стратегія гуманітарного розвитку України».

2. Разом з Б. Є. Патоном та членами Президії НАН України (А. Г. Наумовець, А. Г. Загородній та ін.) взяв участь у «Днях поля-2012», організованих Інститутом фізіології рослин та генетики НАН України на дослідному полі в с. Глеваха.

Вражають пшеничні поля, що дають можливість отримати по 100—120 центнерів зерна з гектара.

22 червня

На прохання журналу «Кореспондент» дав відповіді щодо стану наукової сфери України.

«Добрий день, Ярослав Степановичу!»

Журнал «Кореспондент» готує матеріал про розвиток науки в Україні. У зв'язку з цим ми би хотіли отримати відповіді на наступні запитання:

1) Які проблеми сьогодні актуальні для вітчизняної науки? Який рівень фінансування вітчизняної науки?

2) Деякі наукові інститути починають співпрацювати з іноземними замовниками. Як ви ставитесь до такого співробітництва? Наведіть приклади інститутів, які співпрацюють з іноземними замовниками? Які

це замовлення, які галузі? Які країни і чому, за вашими даними, найбільше зацікавлені в співробітництві з вітчизняними науковими інститутами?

3) Які плюси і які мінуси дає Україні співробітництво з іноземними замовниками?

4) Ваш прогноз, чи буде найближчим часом кількість таких іноземних замовлень збільшуватись?

Дякую!

З повагою

Кароліна Тимків, журналіст рубрики ЖИЗНЬ, журнал «Кореспондент».

«Шановна пані Кароліно!»

Короткі відповіді на Ваші запитання (емоції можна знайти в моїх статтях на цю тему, зокрема у «Віснику НАН України»).

1. — Визначити реальні пріоритети, де українська наука ще має світове визнання.

— Змінити систему управління науковою сферою.

— Забезпечити бюджетне фінансування хоча б на рівні 0.7% ВВП.

2. Українська наука з року в рік деградує через відсутність відповідної державної політики (на відміну від США, ЄС та навіть Росії).

Тому у нас єдиний вихід – міжнародна співпраця. Практично всі інститути НАН України мають таку співпрацю, а низка НДІ виграють гранти FP-7 та ін.

Є кілька видів співпраці:

— спільні проекти і гранти, за офіційної участі України;

— іноземні проекти, до яких залучені українські вчені;

— виїзд (тимчасовий) українських учених на роботу за контрактами до інших держав;

— інші.

У кожному з цих напрямків є позитивні приклади. Серед них:

Перший напрям: «Великий андронний колайдер» — участь Інституту теоретичної фізики та Інституту сцинтиляційних матеріалів НАН України.

«Нанобіологічні дослідження» — Інститут фізіології ім. О. О. Богомольця й Інститут молекулярної біології та генетики НАН України.

Другий напрям: «Розповсюдження навігаційної системи EGNOS на Україні» — Головна астрономічна обсерваторія (ГАО) НАН України та Харківський національний університет радіоелектроніки (ХНУРЕ).

Третій напрям: приблизно 1000 висококваліфікованих українських учених працює за кордоном.

Наведу тільки приклад ГАО, відділ космічної геодинаміки, який я очолюю. За останні роки 8 науковців виїхали на роботу за кордон (США – 2, Німеччина – 2, Австрія – 2, інші країни – 2).

3. Плюси – доступ до сучасної техніки наукових досліджень.

Мінуси — втрата національного наукового потенціалу.

4. Ні! Не буде. Немає кваліфікованої наукової зміни старшому поколінню, за одним винятком, що стосується ІТ-технологій.

З найкращими побажаннями

Я. С. Яцків».

26 червня

1. Провів цікаву операцію з комп'ютерного голосування за віце-президента Відділення 1 МАС.

«*Dear Yaroslav Yatskiv,*

IAU Division I "Fundamental Astronomy" has set up an election for Vice-President.

The polls are now open and will close on 3 July at 00:00 GMT-1.

In order to cast your vote, please go to www.mi-vote.com and log in with your Unique Voting Code: 3002335753

Your code is strictly personal; do not share it.

With best regards from the IAU Secretariat

iau@iap.fr

www.iau.org

Вибрав д-ра Ласкара (Франція).

С. Кліонер обраний президентом на трирічний термін.

2. На Вченій раді ГАО розглянуто питання про висунення на премію РАН та НАН України спільної роботи ГАО (Я. С. Яцків, О. Є. Вольвач та Ю. Л. Кокурін) та Інституту прикладної астрономії (ІПА) РАН (А. М. Фінкельштейн, О. В. Іпатов). Рішення позитивне.

27 червня

За дорученням Голови Ради з космічних досліджень (РКД) НАН України Б. Є. Патона (Б. Є. особисто доручив мені головувати на засіданні) провів засідання РКД.

Відбулася цікава та принципова розмова про виконання Загальнодержавної науково-технічної космічної програми України (ЗКПУ), зокрема щодо призначення наукових керівників проектів.

27-28 червня

Футбольні баталії Євро-2012. Захоплює дієство...

1 липня

У фіналі, який відбувся в Києві між командами Італії та Іспанії, переконливо перемогли іспанці з рахунком 4:1.

В цілому, завдяки Євро-2012 світ переконався, що Україна – європейська держава, і тут проживають добрі, привітні люди.

Липень

3 липня

1. Конституція України подарувала 4 вихідних дні – з 28 червня по 1 липня.

Я отримав низку привітань від відомих в Україні людей та установ:

«Шановний Ярославе Степановичу!

Колектив Президії Національної академії правових наук України щиро вітає Вас із державним святом – Днем Конституції України.

Прийняття Конституції підтвердило незмінність обраного Україною шляху, закріпило правові основи її незалежності, територіальну цілісність, стало визначальним чинником забезпечення державного суверенітету, консолідації суспільства, створення належних умов для самореалізації особистості, закріпило ідеали справедливості та рівності. Вчені-правознавці впевнені, що Ваші зусилля та творча енергія будуть і надалі спрямовані на зростання економічного потенціалу нашої держави, здійснення історичних завдань поступу України до сім'ї європейських народів, подолання соціально-економічних негараздів.

Нехай Ваше сузір'я подарує Вам багато років, наповнених корисними справами та земними радощами. Міцного здоров'я Вам, плідної діяльності в ім'я миру, злагоди, добробуту та процвітання України.

З повагою,

*Президент Національної академії
правових наук України*

В. Я. Тацій»

2. Провів експертизу проекту змін до Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність» та вніс конкретні пропозиції, зокрема – не передбачати надання статусу національного надбання тільки на 5 років (як це передбачено в змінах).

3. До Президії НАН України передав матеріали щодо висунення на російсько-українську академічну премію (з боку ГАО – Я. С. Яцків, О. Є. Вольвач та Ю. Л. Кокурін, з боку Інституту прикладної астрономії (ІПА) РАН – А. М. Фінкельштейн та О. В. Іпатов).

5 липня

1. Як член Німецького астрономічного товариства (AG) взяв участь у голосуванні на виборах секретаря та прес-секретаря AG.

Цікава процедура – щоб це провести шляхом листування, довелося міняти деякі правила виборів в AG.

2. Провів засідання дирекції ГАО – підсумки I-го півріччя. Незважаючи на «всі наші негаразди», в ГАО є певні здобутки та всі підрозділи (за винятком лабораторії фізики комет) не мають заборгованості щодо зарплати.

3. Увечері був на Європейській площі серед страйкарів, які виступають проти мовного закону.

Мав коротку розмову з В. Кириленком. Загальна думка – влада (верховна) вчинила підступно й непродумано щодо Закону України про мову.

10 липня

На прохання І. А. Климишина написав «Передне слово» до другого видання «Шкільного астрономічного довідника»:

«Шановні колеги! Дорогі друзі!»

Цей довідник, перше видання якого побачило світ ще у 1990 році, за задумом його авторів – відомих українських астрономів І. А. Климишина та В. В. Тельнюка-Адамчука, призначався для вчителів українських шкіл.

З часу його видання відбулося багато змін в астрономії – науці про рухи, фізичну будову і розвиток небесних тіл, їхніх систем і Всесвіту в цілому.

Значного розвитку набула наземна астрономічна техніка, зокрема введені в дію потужні оптичні телескопи з діаметрами дзеркал 8—10 метрів, створені спеціальні оптичні та радіоінтерферометричні комплекси, що дозволяють визначати положення небесних об'єктів з точністю до часток мілісекунди дуги, запроваджені ефективні приймачі випромінювання тощо.

Завдяки космічним технологіям розширився діапазон випромінювання небесних тіл, що реєструються телескопами на борту космічних апаратів, з'явилася можливість проводити експерименти на окремих тілах Сонячної системи тощо.

Все це дало змогу отримати нові результати, вкрай важливі для розвитку науки в цілому, зокрема відкриті позасонячні планетні системи, уточнені космологічні моделі Всесвіту, налагоджені тривимірні спостереження активного Сонця та ін.

Значного розширення набуло практичне використання результатів астрономічних досліджень у навігації рухомих об'єктів, для прогнозів космічної погоди тощо.

Астрономія в Україні має глибокі корені у минулому і успішне сьогодення. В нас активно функціонують понад 10 астрономічних установ, які отримали результати світового рівня з фізики тіл Сонячної системи, фізики зір та галактик, астрометрії та вивчення обертання Землі.

Подальший розвиток астрономічної науки в Україні залежатиме від приходу молододі наукової зміни і, без сумніву, від роботи вчительського корпусу України.

Зичу вам доброго здоров'я та успіхів у вашій благородній справі.

Дякую І. А. Климишину за його ініціативу нового видання довідника, який присвячено пам'яті В. В. Тельнюка-Адамчука.

*Директор Головної астрономічної
обсерваторії НАН України
академік НАН України*

Я. С. Яцків»

12 липня

Офіційно я у відпустці. Але у віце-президента НАН України А. Г. Намовця відбулася нарада з питань співпраці з ДКБ «Південне» за участі представників цього КБ (О. В. Новіков та ін.) та інститутів НАН України (ІПМ, ІЕЗ, ГАО та ін.).

Узгодили процедуру підготовки спільної програми робіт до 2020 року.

13 липня

1. Отримав подяку за участь у засіданні круглого столу «Стратегія гуманітарного розвитку України – відповідь на виклики сучасності»:

«Шановні колеги!»

Національний інститут стратегічних досліджень висловлює Вам свою вдячність за участь у засіданні круглого столу на тему: «Стратегія гуманітарного розвитку України – відповідь на виклики сучасності» з метою вироблення рекомендацій щодо Концепції гуманітарного розвитку України, що відбувся 21 червня 2012 року.

Надсилаємо Вам матеріали круглого столу.

Звертаємось до Вас із проханням надсилати пропозиції щодо Концепції стратегії гуманітарного розвитку України до 20 липня цього року за електронною адресою: culture@niss.gov.ua.

Остаточний текст Концепції гуманітарного розвитку України планується представити для заключного обговорення протягом вересня 2012 року.

Висловлюємо Вам свою повагу та сподіваємось на подальшу співпрацю.

В прикріплених файлах: Протокол засідання та перелік учасників.

З повагою

Завідуюча відділом Культурної політики

Національного Інституту

стратегічних досліджень

О. В. Мельничук».

2. Разом з Г. Яцків виїхали до Львова експресом «Хюндай» – п'ятигодинна подорож взагалі не була втомлюючою, як дехто говорив. Звичайно, ціна проїзду зависока для пересічного громадянина України (~ 350 грн.).

15 липня

У м. Яремче, готельний комплекс «Карпати». Привітав академіка НАН України Л. І. Анатичука з його 75-річчям. Було багато гостей з 14 країн, в т.ч. з Японії, Монголії та ін.

І все тому, що Л. І. Анатичук – активний учений у галузі термоелектрики, заснував Міжнародну академію термоелектрики (МАТ), яка активно функціонує.

16 липня

Взяв участь у відкритті VII школи з термоелектрики та першому пленарному засіданні МАТ. Були цікаві доповіді вчених з України (Д. М. Фрейх зі Львова) та Росії (Л. П. Булат з Санкт-Петербурга).

У другій половині дня разом з Г. Яцків ознайомилися з туристичними місцями м. Яремче (водограй, сувенірний ярмарок, ресторан...).

17-30 липня

Разом з Г. Яцків були на батьківщині на Рогатинщині (с. Черче, Жовчів, Данильче).

Відвідали могили батьків та родичів, побували у моїх двоюрідних сестер Ганни та Катерини, мали багато цікавих зустрічей, в т.ч. пов'язаних із вшануванням пам'яті Богдана Лепкого. Про це розказано окремо в «Хроніці однієї події».

30 липня

Приїхали до Києва, і я відразу прибув до ГАО, щоб підписати необхідні документи на виплату зарплати.

31 липня

1. Провів засідання Вченої ради ГАО. Основні питання:

— конкурс на здобуття стипендії Президента України для молодих учених;

— рекомендація до друку книги «ЗТВ: випробування часом».

З першого питання виникла проблема – заяв 4, а стипендія одна. Після трьох турів голосування рекомендовано до отримання стипендії І. Зінченка.

Книгу про ЗТВ рекомендовано направити на рецензію Б. С. Новосядлому.

2. В Президії НАН України вирішували поточні справи РКД, зокрема працювали над дорученням Президента України щодо відзначення 50-ї річниці космічного польоту П. Р. Поповича.

Н.В. Було приємно отримати листа професора І. Д. Пасічника про мою книгу з серії «Наукові будні» – «КосмосUA».

Национальний університет «Острозька академія»
The National University of Ostroh Academy

Академію Національної академії наук України
п. Ясків Ю.С.

Вельмишановний Ярославе Степановичу!

Прочитав подаровану Вами книгу «Справа «КосмосUA»» отримав незабутні враження. Дивовижна, неочікувана робота була Вами пророблена. Передаю її до бібліотеки Національного університету «Острозька академія», нехай знайомиться з її змістом студентська молодь. Хотілося б щоб чим найбільше молодих українців, і не тільки українців, прочитали і оцінили цю непересічну працю. Книга є справжнім скарбом вітчизняної історії астронавтики та космонавтики.

Завдяки таким людям як Ви, Ярославе Степановичу, твориться історія нашої держави. Школа, що Вами визначилася особистим внеском у розвиток астронавтики, вагомим трудовим досягненням, багаторічним сумлінним працям ще не отримала ГДІН подякувальних і високих визначень в Україні!

Пішаюся, що особисто знайомий з Вами. З величезним задоволенням радий бути банити Вас у стінах Національного університету «Острозька академія». Для наших студентів зустріч з Вами буде справжнім святом.

Щиро віщу Вам, Ярославе Степановичу, нових піднятих успіхів у подальшій діяльності, міцного здоров'я, щастя, добра, Божого благословення.

З правдивою пошаною,
ректор Національного університету
«Острозька академія»,
Герой України

Проф. Пасічник І.Д.

31000 Ужгород, Рівненська обл.,
п.Острів, вул.Степаньківська, 2
тел./факс +38 (03654) 2-29-49

2 Semenska Street, Ostroh, Rivne Region,
31000 Ukraine
tel./fax +38 (03654) 2-29-49

<http://www.on.edu.ua>
e-mail: oa@on.edu.ua

XXVII Міжнародний приз «За якість»
Париж, 1999
XXVII International Trophy for Quality
Paris 1999

trade leaders club

Серпень

1 серпня

Спекотний день у Києві.

Обговорював з І. Б. Вавиловою постанову Верховної Ради України щодо відзначення 100-річчя від дня народження А. Б. Северного. Запропонували низку заходів з відзначення цієї події, зокрема спецвипуски журналів «КНіТ» та «КФНТ».

2 серпня

В ГАО працював над підготовкою наукової доповіді на конференцію у Варшаві та поточними справами.

6 серпня

Офіційно приступив до роботи після відпустки.

1. В НАН України є проблема – Мінфін практично залишив фінансування на 2013 рік на рівні 2012. Це має негативні наслідки для окремих програм НАН України, зокрема щодо науково-видавничої справи.

Підготував відповідного листа президенту НАН України Б. Є. Патонові.

2. У ГАО – черговий ювіляр: В. М. Клименку – 60.

Якось швидко минають літа, і вже молодь досягає пенсійного віку. В. М. Клименко займався фізикою планет, а згодом перейшов на видавничу справу – незмінний відповідальний секретар редакції журналу «Кинематика і фізика небесних тел».

8 серпня

У Президії НАН України працював над питаннями НВР (видавнича справа). Якщо не буде додаткового фінансування, то у 2013 році «Наукова думка» не видасть жодної книги. Це ганьба для Академії (про це інформував в. о. начальника Науково-організаційного відділу В. А. Корнілова).

9 серпня

1. Привітав академіка НАН України В. Л. Найдека з його 75-річчям від дня народження.

2. Спільне засідання Вчених рад ГАО НАН України та ІКД НАН України/ДКА України, присвячене 50-літтю польоту П. Р. Поповича в космос.

13 серпня

Отримав сумне повідомлення – раптово помер мій друг і колега ще з комсомольських часів, директор Інституту фізики гірничих процесів НАН України, чл.-кор. НАН України Алексєєв Анатолій Дмитрович. Від імені ГАО я висловив глибокі співчуття колективу та сім'ї покійного.

15 серпня

У ДКА України відбулися урочистості з нагоди 50-річчя з часу космічного польоту П. Р. Поповича – першого українця в космосі.

В урочистостях взяли участь Голова ДКА України Ю. С. Алексеев, В. П. Горбулін, члени родини П. Р. Поповича та інші.

Я вітав учасників від імені РКД НАН України та вручив дочкам П. Р. Поповича «Світогляд» за 2011 рік, в якому є стаття про 80-річчя з дня народження їх батька.

Зібрання пройшло в дуже теплій атмосфері.

24 серпня

День Незалежності України. Величне свято для всіх, хто присвятив своє життя боротьбі за незалежність.

На жаль, цього року я не відчув такої величі ні по ТБ, ні по радіо, ні з владного олімпу.

Але отримав багато привітань від колег та друзів і навіть від Президента України (але цьогогоріч не мав запрошення до Палацу «Україна», де відбувалися урочистості).

Шановний Ярославе Степановичу!

Щиро вітаю Вас із Днем незалежності України. Наша молода держава довела, що може долати виклики сучасного світу та успішно реалізовувати глобальні проекти. Перекоаний, що спільними зусиллями ми зробимо Україну економічно сильною і заможною. Бажаю Вам міцного здоров'я, родинного благополуччя, невичерпного джерела життєвої енергії та нових здобутків в ім'я України.

З повагою

Президент України
Віктор Янукович

25—26 серпня

У нас з Ганною в гостях родичі з Риги (Оксана та Віктор) і Ніна з Прилук. Відвідали могилу Дмитра, поспілкувалися на різні теми – родинні та суспільно-економічні.

Ситуація в Латвії не набагато краща за нашу – українську.

27 серпня

У ДКА України взяв участь в українсько-мексиканській зустрічі з питань співпраці в космічній сфері.

ДЕРЖАВНЕ КОСМІЧНЕ АГЕНТСТВО УКРАЇНИ

Зустріч з делегацією Мексиканського космічного агентства (МКА)	Дата: Понеділок, 27 серпня 2012 року Час: 10:30-12:00 Каб. 633 (зала колегії)
УЧАСНИКИ ЗУСТРІЧІ	
УКРАЇНСЬКА СТОРОНА	
<ul style="list-style-type: none">• <i>Баулін С.О.</i> (в.о. Голови ДКА України)• <i>Яцків Я.С.</i> (директор ГАО НАНУ, заступник Голови Ради з космічних досліджень НАНУ, академік НАНУ)• <i>Управління міжнародних зв'язків ДКА України</i> (Атаманенко Б.А., Синюк О.Ю., Федонюк Р.В.)• <i>Лихоліт М.І.</i> (Директор – Головний конструктор КП СПБ «Арсенал»)• <i>ДП «Укроборонсервіс»</i> (Коваленко І.В., Мельник О.В., Тарабан С.М.)	
МЕКСИКАНСЬКА СТОРОНА	
<ul style="list-style-type: none">• <i>Франціско Хав'єр Мендіста-Хіменес</i> (Генеральний директор Мексиканського космічного агентства)• <i>Епріке Пачеко-Кабрера</i> (заступник Генерального директора з питань наукових досліджень і технологічного розвитку МКА)• <i>Жорже Антоніо Санчес Гомез</i> (заступник Генерального директора з питань промислового розвитку, торгівлі та конкурентоспроможності МКА)• <i>Бернісе Рендон Талавера</i> (Надзвичайний і Повноважний Посол Мексики в Україні)• <i>Ани Роса Очоа Санчес</i> (аташе Посольства Мексики в Україні)• <i>Салун Л.П.</i> (перекладач Посольства Мексики в Україні)	
ПОРЯДОК ДЕННИЙ	
10:30-12:00	
<ol style="list-style-type: none">1. Загальний огляд діяльності ДКА України, зокрема, в контексті міжнародного співробітництва (<i>Баулін С.О.</i>). За необхідності – презентація «Космічна галузь України» (<i>доповідає Атаманенко Б.А.</i>).2. Виступ академіка <i>Яцківа Я.С.</i> (10 хв.) та Директора КП СПБ «Арсенал» <i>Лихоліта М.І.</i> (3-5 хв.).3. Виступ представників делегації МКА.4. Підписання Меморандуму про взаєморозуміння між МКА та ДКАУ.	

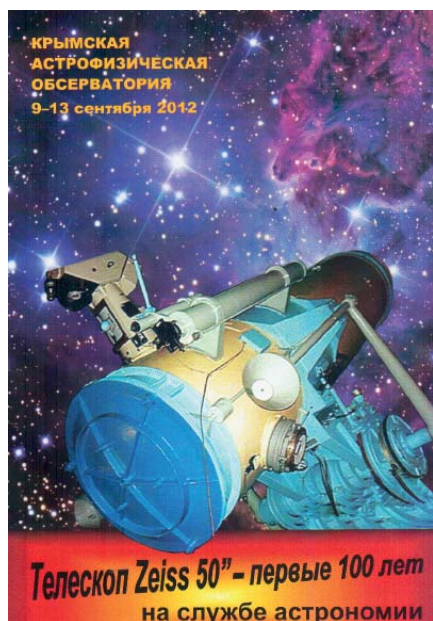
Вересень

30 серпня – 11 вересня

Відрядження в АРК (с. Кацівелі, с. Сімеїз, с. Віттіно та с. Наукове) з метою:

— ознайомлення з роботою КЛО ГАО НАН України, виступ на науковому зібранні на тему «Внесок України у роботу міжнародних служб з космічної геодезії», поточна робота, в т.ч. обговорення з П. С. Одинцем та О. Є. Вольвачем подальших кроків з реалізації проекту «Міжнародний центр астрономічних та геокосмічних досліджень» на базі КЛО та підрозділів КрАО, що знаходяться на південному березі Криму (підготовлено лист Д. В. Табачнику);

- участь у 12-й Українській конференції з наукових космічних досліджень у НЦ УВКС (м. Євпаторія);
- участь у конференції «Телескоп Zeiss 50” – перші 100 років на службі астрономії».

На передньому плані: О. О. Боярчук,
Я. С. Яцків та Р. Є. Гершберг

12 вересня

1. Вирішував термінові справи в Президії НАН України (НВР, РКД та ін.).

Передали мені критичного листа П. Толочка щодо третього числа «Світогляду», в якому мова йде про відносини України з Росією — минуле та сьогодні.

Що тут скажеш: «Маємо, що маємо». Петро Толочко своїх поглядів не міняє.

2. В ГАО протягом двох годин ознайомився зі станом справ (разом з Р. Р. Кондратюком та С. Г. Кравчуком), підписав деякі документи та в дорогу на Варшаву.

3. Політ нормальний, без проблем, сів у таксі до СВК (Центр космічних досліджень) Польської АН (всього за 40 злотих!) і поселився в готелі СВК. Пізніше ввечері відбулася цікава зустріч за столом у ресторані з деякими поважними учасниками конференції з Німеччини, Франції, Італії, Росії та Польщі на запрошення професора Я. Зелінського.

13—15 вересня

Конференція «Супутникові методи визначення положень у геодезії та навігації».

Перший день – замовлені доповіді англійською мовою, в т.ч. і моя «Contribution of Ukraine to the activity of IERS». Два наступні дні – польською.

Доповіді інформативні та цікаві. Використовуються сучасні супутникові технології в геодезії та навігації. Позитивне враження від польської молоді в СВК та прагнення Польщі інтегруватися до ESA (незабаром буде прийняте відповідне рішення про входження Польщі до ESA).

15 вересня

У гостях вдома у проф. Я. Зелінського разом з С. Татевян (Росія) та Я. Латкою (Польща). Спогади про минуле, прогнози на майбутнє.

Дружина Януша приготувала чудову вечерю.

17 вересня

Поточні справи в ГАО, а о 19 год. – на прийомі, організованому Посольством Мексики в Україні.

Враження великі від відкриття - гімни України та Мексики, промова Посла, але... здивувало, що не було урядових осіб від України.

Мав розмову з Послами Бразилії, Канади та США на загальні теми співпраці з Україною.

19 вересня

1. Виступив на відкритті наукової конференції, присвяченої космічному проекту «Резонанс». Обмінялися думками з Л. М. Зеленим (ІКД РАН) щодо спільних російсько-українських космічних проектів.

2. Взяв участь у засіданні Громадської ради Держінформнауки, на якому розглядалися питання подальшого функціонування УНТЦ в Україні. Ситуація критична... виходу з неї не видно.

3. Провів засідання «Елітарної світлиці», присвячене стану та розвитку науки в Україні (за участі Л. Гриневич, М. Стріхи та ін.).

25 вересня

1. Взяв участь у відкритті Міжнародного науково-технологічного форуму «Наука. Інновації. Технології», який проходив у виставковому центрі «КиївЕкспоПлаза» за участі М. Я. Азарова, Б. Є. Патона, В. П. Семиноженка та ін.

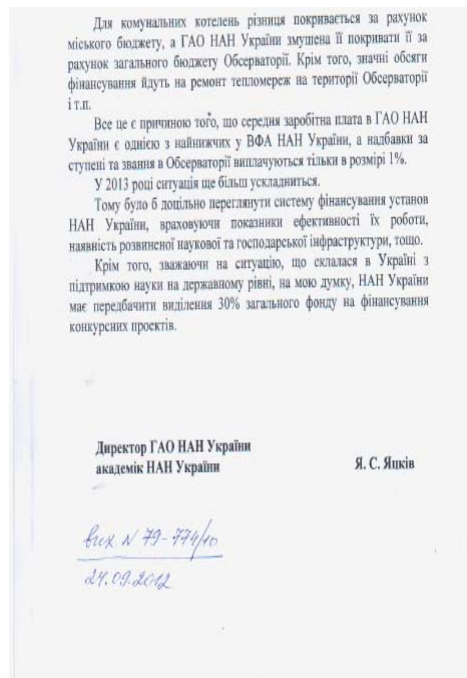
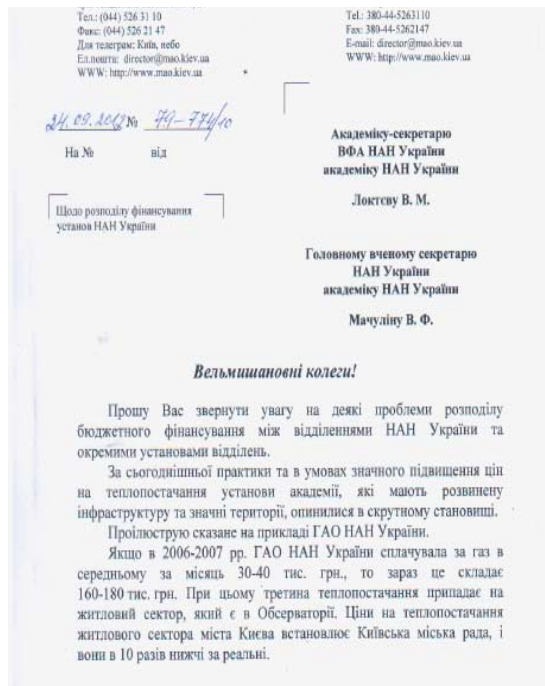

Загалом враження позитивне – як багато нового пропонують установи НАН України та інших відомств!

І як сумно, що все це не використовується в Україні. Держава повинна знайти важелі для зміни ситуації, що склалася.

2. Провів засідання Вченої ради ГАО, на якому, зокрема, наголосив про необхідність змін у кадровій політиці (щодо осіб пенсійного віку) та реструктуризації Обсерваторії. Все це зумовлено браком коштів з бюджету та невеликим обсягом фінансування спеціального фонду.

Питання складне, поживемо-побачимо, як виходити з ситуації з фінансуванням науки.

26 вересня

Взяв участь (із виступом) на зустрічі керівників ДКА України і делегації Міністерства науки та зв'язку Республіки Судан (очолював Суданську делегацію Міністр Іса Башарі Мохамед).

Мова йшла про співпрацю з ДЗЗ та можливість роботи супутникової станції в Судані (побудованої ще за часів СРСР).

Жовтень

2 жовтня

1. Зранку займався особистими справами – передав документи до Пенсійного фонду для перерахунку пенсії та оформив справи в Ощадбанку щодо компенсації вкладів з часу СРСР.

2. Взяв участь у засіданні Секції фізики Комітету з державних премій України, виступив та вніс пропозицію підтримати дві роботи (першу та третю), був головою лічильної комісії і... моя пропозиція пройшла.

3. Був на прийомі в Посольстві ФРН в Україні, присвяченому Дню німецької єдності. Зустрів багато знайомих та відчув «принади німецької кухні».

3 жовтня

1. Направив журнал «Світогляд» та відгук в тижневику «2000» П. П. Толочка на цей журнал Ігорю Лосеву (газета «День»). Звернув його увагу на деякі його необ'єктивні висловлювання на адресу НАН України.

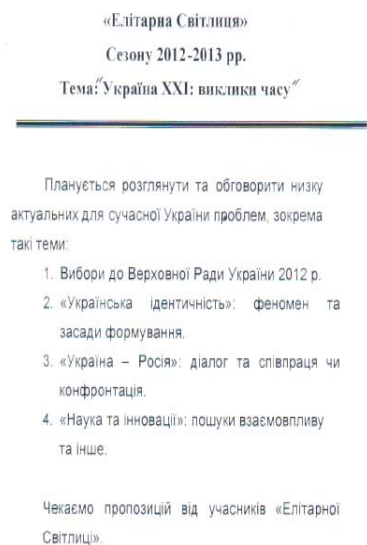
2. Засідання «Елітарної світлиці». Тема: «Українська ідентичність: феномен і засади формування». Доповідає М. Т. Степико (Інститут стратегічних досліджень).

Відбулася цікава дискусія на тему про етнічну ідентичність та національну ідентичність.

3. Дав інтерв'ю з нагоди балотування в народні депутати України Б. П. Гдичинського – голови Івано-Франківського земляцтва в Києві.

4 жовтня

Взяв участь у засіданні Президії НТР ДКА України та виступив у обговоренні питання з реалізації проекту «Циклон-4».

8 ЖОВТНЯ

1. Зустрівся з І. І. Гуком (Австрія). Обговорили різні питання подальшої співпраці, зокрема стажування українських лікарів у Відні.

2. Взяв участь у відкритті Міжнародної конференції, присвяченої 100-річчю від дня народження О. С. Давидова. З цієї нагоди про О. С. Давидова видана книга спогадів, в якій подано і мої слова про цього видатного вченого.

Виступаючи під час конференції, я відзначив: «О. С. Давидова можна охарактеризувати двома словами «Доброзичливість і строга вимогливість». І я його навіть трохи побоювався і вже згодом, коли у 1988 році ми стали сусідами в будинку по вулиці Стрітенській, 17, я відчув масштаб й простоту цієї людини».

10 ЖОВТНЯ

1. Мав зустріч з представниками Судану щодо відновлення роботи супутникової обсерваторії, побудованої спеціалістами СРСР наприкінці 70-х років минулого століття. Домовилися про поїздку представника України до Судану з метою вивчення ситуації.

2. Взяв участь у засіданні Президії НАН України, присвяченому співпраці з ДКБ «Південне» та виступив:

«Шановний Борисе Євгеновичу! Дорогі колеги та друзі!

Сьогодні ми обговорюємо надзвичайно важливу та складну проблему подальшого розвитку космічної сфери України.

Хтось з мудрих сказав: «Якщо хочеш залишитися на своєму місці, то повинен навчитися швидко бігти».

Щоб Україна у ХХІ столітті залишилася відомою космічною державою світу, «швидко бігати» повинні і Президент України, її Уряд та ми, представники космічної і наукової спільноти. На жаль, мушу визнати, що поки що такого розуміння в нашій державі немає. Чому? Важко відповісти. Можливо тому, що якимось поступово у свідомості людей космонавтика у широкому розумінні цього слова перетворилася на буденну справу. Але насправді це не так. Пошлюся на авторитетну думку Юрія Батурина – російського космонавта, унікального вченого та журналіста

«Космонавтика – это целый мир, и у него есть всё, что положено миру. Есть своя история... Есть свои подвиги и свои драмы. Свои рекорды и поражения. Есть свои законы – и физические, и человеческие. Есть, наконец, свои традиции, обычаи, предания, фольклор и даже мифология».

Цей космічний світ, напевно як і інші світи, мав і має сильні та слабкі сторони, які змінювалися з часом у колишній нашій державі, змінюються і зараз. Пробачте мені мою прямолинійність чи нескромність заявити, що наша Академія наук та її президент в першу чергу завжди були чутливі до таких змін, і у 1968 році, коли в системі Академії наук була створена Комісія космічних досліджень щоб хоча б частково зняти завісу секретності з космічної діяльності, і у 1991 році, коли було запропоновано

створити Національне космічне агентство, і в наступні роки, коли формувалися загальнодержавні космічні програми України і, сьогодні, коли вітчизняний космічний флагман – ДКБ «Південне» — потребує нашої підтримки. Підтримки всебічної, а не формальної, підтримки НАН України, завдання якої подані в проекті програми, яка обговорюється, а форми цієї підтримки нам ще прийдеться напрацьовувати.

Водночас, зустрічні кроки у здійсненні такої співпраці має робити і ДКБ «Південне», яке, на мою думку, ще досі забагато зберігає функцій, притаманних радянському періоду космічної діяльності. А світ рухається вперед швидкими темпами і навіть Росія вже відчуває потребу такого «нового космічного дихання».

Я недавно ознайомився з розробками космічних апаратів мікро-класу, виконаних в КБ ім. М. Ф. Решетньова за участі Сибірського державного аерокосмічного університету такого ж імені.

Ознайомився та подумав, що пора і нам в Академії наук і провідних університетах України активніше залучитися до розробки, виготовлення елементів та зборки КА класу «мікро».

Така діяльність не потребує аж надто великих коштів, а потребує тільки відповідної ініціативи.

Інша справа – виконання великих космічних проектів, зокрема створення ракет-носіїв, космічних систем дистанційного зондування Землі, наукових та технологічних апаратів середнього класу тощо. Все це вимагає на порядок більшого фінансування порівняно з тим, що ми маємо в Україні сьогодні. Як результат такого ставлення до космічної галузі – практично на наших очах зникає космічне приладобудування в установах НАН України, маємо хронічне невиконання державних космічних програм України тощо.

Президія НАН України минулого року вже здійснила перші кроки для виправлення ситуації, що склалася, а саме затвердила академічну космічну програму, ініціювала відповідні подання до Президента й Уряду України щодо управління та фінансування космічної галузі України.

Будемо сподіватися, що колись ми будемо почуті, а тим часом нам залишається одне – налагодити тісну співпрацю з ДКБ «Південне».

3. Привітав студентів першого курсу астрономічної спеціальності КНУ імені Тараса Шевченка зі вступом до університету. Цій молоді випаде можливість розвивати астрономію в Україні.

12 ЖОВТНЯ

1. У ГАО провів наради:

— щодо облаштування другого поверху Сонячного павільйону (Р. Р. Кондрастюк, С. Г. Кравчук та ін.);

— щодо можливої співпраці з космічних досліджень зі Суданом (В. І. Кузнецов, Я. О. Романюк та ін.);

2. Виступив на Українському радіо з питань науки, зокрема щодо останніх новин:

— присудження Нобелівської премії з фізики С. Арошу (Франція) та Д. Вайнленду (США) за створення технології вивчення квантових систем;

— унікальної події – «Вояджер-1» (запуск – 1977 рік!) покинув простори Сонячної системи (зараз він на відстані 17 млрд. км, а сигнали від нього йдуть 17 годин);

— випусків журналу «Світогляд», присвячених ювілейним датам.

3. Взяв участь у роботі лекторію «Вселенная. Пространство. Время», присвяченому підготовці чергової космічної програми України (доповідач Е. І. Кузнєцов).

14 ЖОВТНЯ

Християнське свято Покрови Пресвятої Богородиці. Цей день особливо відзначають члени та шанувальники ОУН-УПА.

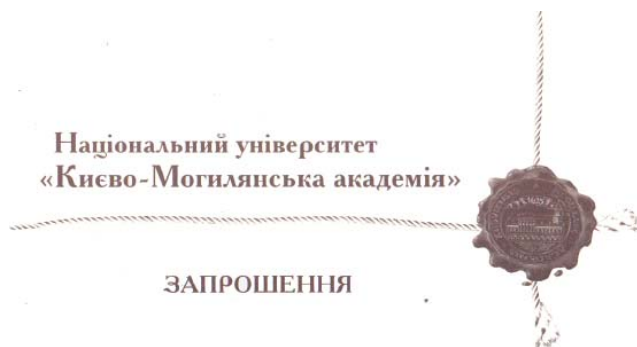
Біля пам'ятника Тарасові Шевченку в Києві зібралася багатотисячна громада, щоб відзначити 70-річчя від часу створення УПА. Промовці підкреслювали роль УПА в історії України, говорили про проблеми сьогодення (корупція, неукраїнська влада, олігархи і т.п.) і що вже пора закінчувати з цією ліберальною політикою, яка проводилася 20 років у незалежній Україні. Зараз не може бути іншого вибору, якоїсь третьої сили, оскільки вибір один – або ти за Україну, або ти підтримуєш промосковський сценарій української держави.

Я був серед учасників акції – це здебільшого молодь, яка рішуче підтримувала виступи, в т.ч. Олега Тягнибока. Мені здалося, що серед організаторів та учасників акції мало інтелігенції.

15 ЖОВТНЯ

1. У ГАО розпочав роботу з редагування нового видання книги «ЗТВ. Випробування часом» та займався поточними справами, зокрема облаштуванням другого поверху Сонячного павільйону.

2. Взяв участь із виступом на урочистостях з нагоди 20-річчя від дня відродження НаУКМА.

17 ЖОВТНЯ

Отримав запрошення взяти участь у відкритті меморіальної дошки ректорові «Львівської політехніки» Ю. К. Рудавському. Але не зміг поїхати до Львова. Я зберігаю добрі спогади про зустрічі з Ю. Рудавським.

Запрошення

*Вельмишановний
Господини Степановичу!*

*Мене дуже згоряє Вашою відсутністю у Києві
у неділю і працюю в українській секції
роботи Національного університету "Львівська політехніка"
роботу фізики математичних наук, професор
Юрій Кирилович Рудавський
(1942-2002)*

*Відбулося 19 вересня 2012 року о 19 год. у Аудіт. № 110/15
Орджонікідзе*

Національна академія наук
України Головна астрономічна
обсерваторія

Адреса:
Україна, м. Київ, вул. Академіка
Заболотного, 27

Національна академія наук України
ГОЛОВНА АСТРОНОМІЧНА
ОБСЕРВАТОРІЯ

03680 МСП, м. Київ,
вул. Академіка Заболотного, 27
Тел.: (044) 526 31 10
Факс: (044) 526 21 47
Для телеграм: Київ, науко
Ел. пошта: director@mao.kiev.ua
WWW: http://www.mao.kiev.ua

National Academy of Sciences of Ukraine
MAIN ASTRONOMICAL
OBSERVATORY

27 Akademika Zabolotnogo St.
03680 Kyiv, Ukraine
Tel.: 380-44-5263110
Fax: 380-44-5262147
E-mail: director@mao.kiev.ua
WWW: http://www.mao.kiev.ua

№ 10/2012 № 79-836/2

На № від

Ректору Національного університету
«Львівська політехніка»

Проф. Бобалу Ю. Я.

Оргкомітету з встановлення
меморіальної дошки
професору Ю. К. Рудавському

Вельмишановний Юрію Ярославовичу!
Вельмишановні колеги!

Щиро дякую за запрошення взяти участь у відкритті меморіальної дошки на будинку, де жив і працював Юрій Кирилович Рудавський – видатний український вчений та педагог, ректор НУ «Львівська політехніка».

Відкриття меморіальної дошки – знакова подія в науково-освітньому житті України, свідчення високої поваги теперішнього покоління викладачів та студентів до життя та творчості непересічної особистості Ю. К. Рудавського.

На жаль, через заздалегідь заплановані заходи я не зможу взяти участі у цій акції.

З повагою
Директор ГАО НАН України
академік НАН України

18 жовтня

Взяв участь у відкритті Київського міжнародного симпозіуму з наукознавства та історії науки «Творча спадщина В. І. Вернадського в дослідженні та організації науки: з минулого через сучасне – в майбутнє», а також у засіданні круглого столу з проблем НАН України:

**«Тези виступу Я. С. Яцківа на зібранні круглого столу
«Національна академія наук України – від В. І. Вернадського до
Б. Є. Патона»**

(Уроки історії і сучасні проблеми розвитку НАН України)»

18.10.2012

1. Основні принципи формування академії наук України, запропоновані В. І. Вернадським, були єдино правильними та надзвичайно актуальними для України початку ХХ століття.

2. Академія наук України намагалася їх реалізувати у своїй діяльності, в т.ч. сприяла розвитку продуктивних сил держави та її технологічного рівня (особливо у 60—70-ті роки ХХ ст.).

3. Водночас, з плином часу наукова система України і Академія наук України, зокрема, повинні були еволюційно (а не революційно) удосконалювати свою структуру, підвищувати рівень наукових досліджень відповідно до міжнародних стандартів тощо. На жаль, цей процес то розпочинався, то знову затихав.

4. Сьогодні наука в Україні не визнається (за В. І. Вернадським) «государственно важным делом».

5. Виникає справедливе питання: «А що ж ініціював той, хто виступає, задля виправлення ситуації?»

Наведу декілька прикладів.

1. 2000—2001 рр. Працюючи в Міністерстві освіти і науки України, нам вдалося підвищити рівень державного фінансування наукової сфери до 0,7% ВВП (а зараз маємо десь 0,3% ВВП).

2. 2005 р. Засновано науково-практичний журнал «Наука та інновації».

Про роль науково-практичного журналу Національної академії наук України «Наука та інновації», у формуванні інноваційної культури в Україні.

Журнал «Наука та інновації» започатковано Національною академією наук України в 2005 році. Заснування журналу було зумовлене потребою всебічно на професійному рівні інформувати широку читацьку аудиторію про роль науки і технологій у забезпеченні інноваційного розвитку нашої країни.

Основна увага в ньому приділяється висвітленню питань інноваційної політики, результатів перспективних розробок та досліджень, які проводяться інститутами Національної академії наук України і іншими установами України, важливих для забезпечення інноваційного розвитку нашої держави, а також питань комерціалізації наукових розробок та впровадження їх у виробництво. В 2007 році в журналі з'явився новий розділ «Права охорона інтелектуальної власності», в якому висвітлюються питання законодавчого забезпечення захисту прав інтелектуальної власності, про державну систему правової охорони, інформаційне забезпечення діяльності у сфері інтелектуальної власності, досвід і проблеми винахідництва та підтримки творчої діяльності в науці та багато іншого. Планується розпочати публікацію інформаційних матеріалів, присвячених огляду світового ринку інноваційних розробок і перспективних наукових досліджень, досвіду інноваційних структур провідних країн світу.

Створюючи журнал «Наука та інновації» ми сподівалися, що він сприятиме формуванню та інформаційному забезпеченню інноваційних

структур України, широкому обміну досвідом у науково-технологічній та виробничій сфері.

3. 2005—2006 рр. разом з В. С. Брюховецьким очолював робочу групу з розробки Концепції розвитку наукової сфери України, в якій були запропоновані певні прогресивні кроки з подальшого розвитку академічної науки України. На жаль, згодом РНБО цю концепцію зняло з розгляду.

4. 2006 рік. Засновано науково-популярний журнал «Світогляд», який має на меті широке висвітлення проблем сьогодення.

5. 2002—2012 рр. Як голова Науково-видавничої ради НАН України сприяв підвищенню рейтингу наукових журналів академії наук, зокрема 26 журналів видаються англійською мовою та отримують підтримку з бюджету НАНУ, 18 з них отримали імпакт-фактор тощо.

Можна було б продовжувати цей перелік, але і так виникнуть сумніви щодо моєї скромності».

23 ЖОВТНЯ

1. Провів засідання Вченої ради ГАО (ВР), на якому заслухали інформацію про 28-му Генеральну Асамблею МАС (П. П. Берцик, Н. Г. Щукіна та ін.).

Велику дискусію викликав розгляд питання «Спогади ветеранів ГАО – тих, хто 50 і більше років працює в ГАО».

Б. Ю. Жилияєв висловив своє незадоволення організацією розгляду цього питання, звинувативши мене в його саботажі і т.п.

Мої зауваження, що я не мав стосунку до постановки цього питання на засідання ВР, його не переконали. Прийняли рішення – організувати збори наукового колективу на цю тему.

2. На засіданні Бюро ВФА НАН України доповів про стан набору в аспірантуру ГАО та про свою незгоду з тим, як зараз ведеться розподіл випускників аспірантури в НАН України.

24 ЖОВТНЯ

1. Узгоджував склад претендентів на премію імені М. К. Янгеля НАН України за створення комплексу «Зеніт» для запуску КА «Спектр-Р».

Після обговорення запропонував кандидатури: О. Дегтярев, О. Коноваленко та В. Хартов.

2. Отримав приємну звістку – наша разом з Інститутом прикладної астрономії РАН робота (Я. Яцків, О. Вольвач, Ю. Кокурін) відзначена спільною премією Російської академії наук та Національної академії наук України.

3. Із П. С. Одинцем обговорювали справи КЛО ГАО НАН України, зокрема щодо житлового фонду.

25 ЖОВТНЯ

Мій день народження – це як «стихійне лихо», вітання з ранку до пізнього вечора.

Розпочав у ДКА України, а завершив в Олімпійському спорткомплексі разом з «банними» друзями.

Досить дивно, що отримав багато привітань (а рік неювілейний!).

Національна академія наук України
ГОЛОВНА АСТРОНОМІЧНА
ОБСЕРВАТОРІЯ

National Academy of Sciences of Ukraine
MAIN ASTRONOMICAL
OBSERVATORY

03680 МСТІ, м. Київ,
вул. Академіка Заболотного, 27
Тел.: (044) 526 31 10
Факс: (044) 526 21 47
Для телеграм: Київ, пазбо
Ел. пошта: director@mao.kiev.ua
WWW: <http://www.mao.kiev.ua>

27 Akademika Zabolotnoho St.
03680 Kyiv, Ukraine
Tel.: 380-44-5263110
Fax: 380-44-5262147
E-mail: director@mao.kiev.ua
WWW: <http://www.mao.kiev.ua>

01.10.2011 № 77-266/2

На № від

Вельмишановні колеги!

Дорогі друзі!

Для мене було великою несподіванкою отримати так багато привітань та добрих побажань з нагоди мого дня народження (неювілейного).

Це, здебільшого, привітання від тих, з ким у мене склалися багаторічні творчі та дружні стосунки, які я надзвичайно високо ціную.

Тільки разом завдяки повсякденній та самовідданій праці ми зможемо підвищити рівень науки і освіти в нашій державі.

Тільки разом ми зможемо сподіватися на краще майбутнє України.

**З ширшою подякою та
найкращими побажаннями**

 Ярослав Янків

26 жовтня

1. У ГАО відбулося засідання спеціалізованої вченої ради – захист кандидатської дисертації І. Зінченком пройшов в цілому успішно (водночас виявив деякі проблеми з базовою астрономічною освітою молодих астрономів).

2. В Президії НАН України відбулася зустріч з колегами (В. Локтев, І. Алексеєнко та ін.) з нагоди мого дня народження.

3. В кафе «Рута» (будинок Президії НАН України) святкували 75-річчя Г. І. Яцків та 50-річчя нашого подружнього життя. Зібралось близько 30 гостей – наших давніх друзів (Кондратюки, Кислюки, Стойки, Попереки та ін.) і членів родини.

Урочистому настрою присутніх сприяв спів бандуриста В. Литвина та художнє слово його дружини А. Литвин.

27 ЖОВТНЯ

У ГАО пройшов 9-й з'їзд УАА (в цілому конструктивно і цікаво). Мені в черговий раз довірили бути президентом УАА.

Ось як про це написано в «Астрокур'єрі» від 31 жовтня 2012 року:

«27 октября 2012 года в ГАО НАН Украины проводил свою работу IX съезд Украинской Астрономической ассоциации.»

Участников съезда приветствовали представители различных организаций и научных обществ. От имени Правления и Сопредседателей Международной общественной организации «Астрономическое общество» с приветствием к съезду обратился Сопредседатель АстрО М. И. Рябов.

Программа работы съезда включала серию обзорных докладов по различным направлениям развития астрономии на Украине. Доклад о современной наземно-космической астрономии представил А. А. Коноваленко (РИ НАНУ). Об украинской Виртуальной космической обсерватории рассказала И. Б. Вавилова (ГАО НАНУ). Общие результаты работы целевой программы НАНУ «Космомикрофизика» в своем докладе представил В. М. Шульга (РИ НАНУ). Доклад о современном состоянии Службы Солнца на Украине и перспективах ее развития от коллектива авторов НИИ КраО (Н. Н. Степанян, Ю. Ф. Юровский) представил А. Е. Вольвач. Большая работа по исследованию коричневых карликов в рамках международного проекта «RoPACS» была освещена в докладе Я. М. Павленко (ГАО НАНУ). В 2012 году была учреждена Ассоциация Планетариев Украины. Впервые в работе съезда УАА приняли участие директора и представители всех Планетариев. В докладе Президента Ассоциации планетариев В. А. Захожая (РИ НАНУ) было рассказано о существующих проблемах в работе Планетариев и необходимости поддержки планетариев со стороны УАА и астрономической общественности. Последующим решением Съезда Ассоциация Планетариев принята в качестве ассоциированного члена УАА.

Работа съезда УАА началась с отчетного доклада Президента УАА Я. С. Яцкива.

В своем докладе он представил панораму развития астрономии на Украине. В настоящее время в астрономических организациях Украины работают около 800 научных работников, и по числу астрономов на тысячу человек населения Украина лидирует в Европе. Вместе с тем заработная плата научных сотрудников и материально-техническое обеспечение обсерваторий весьма далеки от европейских. Заметим к слову, что и грантовая поддержка научных исследований намного ниже, чем в России. Однако вопреки всем этим переходящим из года в год трудностям научные коллективы обсерваторий ведут активную работу по наблюдениям и международному сотрудничеству, проводят конференции и подготовку специалистов, проводятся астрономические олимпиады. Большим достижением является наличие предмета «астрономия» в программе обучения в школах и колледжах. Необходима всемерная поддержка астрономического образования, поскольку на сегодняшний день современного уровня повышения квалификации учителей, преподающих астрономию, не существует.

Съезд одобрил деятельность УАА за отчетный период и принял Резолюцию по перспективам развития астрономии.

Съезд единогласно избрал академика НАН Украины Я. С. Яцкива Президентом УАА на очередной срок. Вице-президентами были избраны: А. А. Коноваленко (РИ НАНУ) по астрономической технике и приборостроению; И. Б. Вавилова (ГАО НАНУ) по координации международных связей и вступлению в альянс астрономических виртуальных обсерваторий; Б. С. Новосядлый (Обсерватория Львовского ун-та) по астрономии высшей школы; Ю. Г. Шкуратов (Обсерватория Харьковского ун-та) по астрономической науке и образованию; В. А. Захожай (РИ НАНУ) по работе с любителями астрономии и популяризация астрономических знаний.

Следует отметить чрезвычайно насыщенную программу работы съезда УАА. Желаем ей успехов в ее дальнейшей работе.

Сопредседатель АстрО

М. И. Рябов»

30 жовтня

1. Провів загальнообсерваторний семінар з космічних досліджень. Заслухали змістовну оглядову доповідь В. С. Кислюка про космічні дослідження Місяця.

2. Отримав листа-подяку від ректора Національного гірничого університету Г. Г. Півняка з нагоди його 30-ліття на посаді ректора.

Я декілька разів відвідував цей університет, який завдяки ініціативі ректора має досить вагомі здобутки і в професійній гірничій справі, і в гуманітарній сфері (є у ньому музей О. Гончара).

Листопад

1 листопада

Взяв участь у конференції з наукознавства, присвяченій В. І. Вернадському (до 150-річчя від дня народження), а також головував на семінарі щодо майбутнього Академії наук України.

До цих заходів було видано випуск журналу «Наука та наукознавство», № 3, 2012 рік.

2 листопада

1. Виступив на семінарі з української наукової термінології, організованому «Науковою думкою».

2. Узгодив з Б. Є. Патеном питання щодо переходу Кримської астрофізичної обсерваторії до НАН України.

5 листопада

Відбулося засідання Комітету з державних премій України в галузі науки і техніки.

(Н. В. Хоч як це дивно, але досі не вручені премії попереднього конкурсу 2011 року).

Було декілька хвилюючих моментів: по секції фізики брали участь дві роботи харківських фізиків-ядерників та львівських фізиків-теоретиків (до львівського колективу входив академік І. Р. Юхновський).

На жаль, друга робота не пройшла.

Більше пощастило секції машинобудування і транспорту, де пройшла друга робота з ДКБ «Південне» зі створення рідинного ракетного двигуна (завдяки сприянню цій справі В. П. Горбуліна та мене).

7 листопада

На засіданні Президії НАН України доповів три питання:

1. Про результати Міжнародного конкурсу на найкращий науково-видавничий проект.

Я вручив від імені Ради з книговидання при МААН Диплом-подяку Президентові МААН, президенту НАН України Б. Є. Патонові за його внесок у розвиток наукового книговидання.

2. Про Кримську астрофізичну обсерваторію та її бажання перейти до НАН України прийнята постанова.

3. Про затвердження нового складу Науково-видавничої ради НАН України.

8 листопада

1. Приїхав до Львова поїздом № 91.

Цікаво, що ми з І. Р. Юхновським опинилися в одному купе СВ. Відбулася цікава розмова на різні теми – наука, спогади дитинства та... політика, зокрема І. Р. розповів, як просив В. А. Ющенко не брати участі у виборах 2010 року.

Я висловив жаль, що І. Р. та його учні не отримали державної премії в галузі науки і техніки 2012 року. Виявилось, цей факт не дуже засмучує І. Р. – він якось спокійно (я би сказав — відчужено) дивиться на все, що зараз відбувається в Україні.

2. У Львові (після безсонної ночі) мене зустрів Б.С. Новосядлий, директор АО Львівського національного університету імені Івана Франка. Мене поселили в готелі цього університету, переобладнаному з гуртожитку. Досить гарний готель.

Після короткого відпочинку разом з Б. С. Новосядлим відвідали сім'ю Данилейченків – моїх давніх друзів.

Зустріч була приємною у всіх аспектах.

3. Відвідав АО ЛНУ, ознайомився з її старовинною спорудою, мав цікаву розмову з Б. Новосядлим та М. Ваврухом.

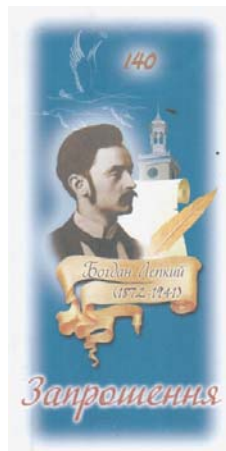
4. Після обіду відбулося засідання Наглядової ради (НР) ЛНУ, в якому взяли участь майже всі члени НР (крім М. Матіос) та І. О. Вакарчук – ректор ЛНУ.

Відбулася цікава та корисна розмова про стан та майбутнє ЛНУ, його фінансові можливості тощо.

Згодом до цієї розмови долучився І. І. Гук – професор Віденського медичного університету, з яким я співпрацюю з 1992 року. І. І. Гук навів дані (набагато вищі порівняно з ЛНУ) фінансування Віденського університету.

Ця зацікавлена розмова продовжилася під час прийому, організованому І.О. Вакарчуком (за участі проректорів ЛНУ) в одному з ресторанів Львова.

9 листопада

1. Ранком разом з І. Гуком поснідали (каша + кава) у львівській кав'ярні та відвідали Інститут біології клітини НАН України, де мали розмову про можливу співпрацю цього інституту з Віденським університетом. Директор інституту А. А. Сибірний (недавно обраний академіком НАН України) виявився надзвичайно цікавим та жвавим співрозмовником.

2. Десь об 11 год. виїхали до с. Черче на відзначення 140-річчя від дня народження Богдана Лепкого – людини надзвичайного таланту, автора багатьох художніх творів, зокрема пісні «Чуєш, брате мій...», що стала вже народною.

Як це все відбувалося можна описати словом — чудово.

3. На жаль, І. І. Гук не зміг довго затриматися в Черче – його раптово викликали до Дніпропетровська оглянути хворого, а я після «гарячої» вечери разом з Романом Коритком повернувся до Львова.

10 листопада

Їду поїздом, т.з. Хюндаєм, до Києва і пишу ці рядки спогадів про два дні, проведені в Галичині де, на мій погляд, зміцнився дух свободи...

Дні були напружені, але є задоволення від зробленого і побаченого.

13 листопада

З Б. Є. Патоном узгоджував два питання:

1. Про засідання РКД, присвячене 15-річчю польоту Л. К. Каденюка.

2. Про роботу над Універсальною Енциклопедією України – передав лист І. М. Дзюби та висловив сумнів щодо доцільності цієї роботи під керівництвом академіка НАН України Ю. А. Левенця.

**«Президенту Національної
академії наук України
академіку НАН України Б. Є. Патону
Вельмишановний Борисе Євгеновичу!**

Розвиток ситуації навколо ідеї видання Української Універсальної Енциклопедії (або Великої Української енциклопедії) подає надії, але водночас

викликає у мене і велику тривогу. Маю на увазі долю Енциклопедії Сучасної України (ЕСУ) та Інституту енциклопедичних досліджень НАН України.

Річ у тім, що люди, які на державному рівні вирішуватимуть питання про Універсальну (або Велику) Енциклопедію, навряд чи мають якесь уявлення про Енциклопедію Сучасної України. І в них виникне думка: нащо нам дві енциклопедії? Буде Універсальна (Велика) – і досить.

Тимчасом це зовсім різні енциклопедії – за метою, наповненням, критеріями добору матеріалу, масштабного його представлення.

Енциклопедія Сучасної України (вийшло вже 11 томів) подає величезний, значною мірою вперше зібраний в систематизований, матеріал про Україну ХХ—ХХІ ст.: господарське, політичне, культурне життя, найважливіші підприємства, наукові заклади, відкриття, тисячі персоналій людей науки, культури, мистецтва, літератури, економіки і фінансової сфери тощо. Такої суми знань про сучасну Україну не може подати будь-яке інше видання. І гріх було б зупинити цю величезну роботу на півдорозі. Тим більше, що невеликий колектив Інституту енциклопедичних досліджень на чолі з М. Г. Железняком підготував уже і наступні томи.

Зрозуміло, що Універсальна (або Велика) Енциклопедія зможе лише незрівнянно меншою мірою подавати матеріали про сучасну Україну, оскільки її завдання інше: дати інформацію про світ у тисячоліттях його історії, і тут матеріал про Україну становитиме лише певну частину, а про сучасну Україну – ще меншу частину.

Тому Енциклопедія Сучасної України має бути продовжена.

Інша річ, що певні матеріали ЕСУ можуть бути використані в Універсальній (Великій) Енциклопедії.

А головне – не слід забувати, що сама ідея Універсальної (Великої) Енциклопедії виникла в колективі, який працював на ЕСУ; тут розроблено початкову концепцію, схвалено на Президії НАН України; проведено чималу підготовчу роботу (складено велику частину реєстру гасел, що можна вважати його інтелектуальною власністю, орієнтовний склад Головної редакції та спеціальних редакцій, тощо). Тому, на мою думку, логічно було б, якби Інститут енциклопедичних досліджень не був усунений від підготовки і видання 1-го тому (Словника) майбутньої Універсальної (Великої) Енциклопедії – на цьому підготовчому етапі він міг би ефективніше, ніж будь-яка новостворена структура, використати частину передбачуваних коштів. Поки що існує неясність, якою буде гіпотетична нова структура. Тут потрібна прозорість, ширше обговорення ситуації принаймні на Президії НАН України.

Вельмишановний Борисе Євгеновичу! Дуже прошу Вас звернути увагу на це питання.

З повагою
І. М. Дзюба,
академік НАН України
11.XI.2012»

14 листопада

Провів міжнародну нараду з виконання проекту EEGS2 за участі виконавців з Іспанії, Бельгії, Румунії, Молдови і України. Підведено підсумки першого етапу роботи.

20 листопада

Завершив редагування у першому наблизенні нового видання книги «ЗТВ. Випробовування часом» та передав співавторам для подальшої роботи.

Плануємо видати книгу у 2014 році.

21 листопада

1. Обговорив з П. С. Одинцем поточні питання роботи в КЛО ГАО.
2. Взяв участь у зібранні виконавців проектів програми «Космомікрофізика», яке відбулося в ІЯД НАН України. Відбулася цікава дискусія з сучасних проблем астрофізики.
3. Згідно з попередньою домовленістю з Б. Є. Патонем відбулося засідання РКД за участі ДКА України, присвячене 15-річчю польоту Л. К. Каденюка.

«ПРЕС-РЕЛІЗ

19 листопада 2012 року виповнюється 15 років від дня початку польоту в космос на борту американського космічного корабля «Колумбія» першого космонавта незалежної України Леоніда Костянтиновича Каденюка. Вперше про участь українського космонавта-дослідника в місіях американських шаттлів було оголошено 13 травня 1994 року в спільній заяві Президента України Л. Д. Кучми та Президента Сполучених Штатів Америки Б. Клінтона. У 1995 році НКАУ разом з НАСА розпочало підготовку до космічного польоту та наукових експериментів. Керівником групи для відбору кандидата до польоту та реалізації польоту було затверджено заступника Генерального директора НКАУ Едуарда Івановича Кузнєцова, керівником наукової програми від НАН України — доктора біологічних наук Єлизавету Львівну Кордюм.

Підготовка тривала 3 роки, протягом яких узгоджувалися конкретні завдання експерименту, удосконалювалося обладнання та пристрої, відпрацьовувалися спільні дії українських та американських вчених. У лютому 1996 року Леоніда Каденюка було зараховано до групи українських космонавтів Національного космічного агентства України для проходження підготовки до польотів на космічних кораблях «Спейс Шатл», у липні 1996 року він прибув до США. З листопада 1996 р. по листопад 1997 р. разом із космонавтом-дублером Ярославом Пустовим пройшов підготовку до польоту в Космічному центрі ім. Джонсона (США).

Космічний політ відбувся 19 листопада – 5 грудня 1997 року на космічному кораблі «Колумбія». Політ у складі міжнародного екіпажу тривав 15 днів 16 год. 35 хв. 1 сек.

Український космонавт-дослідник виконав широкий спектр робіт в рамках Спільного українсько-американського експерименту, завданням якого було дослідження впливу мікрогравітації на ріст та розвиток вищих рослин. У спільному експерименті брали участь: зі сторони України 5 інститутів Національної академії наук України – Інститут ботаніки імені М. Г. Холодного, Інститут фізіології рослин та генетики, Інститут молекулярної біології та генетики, Інститут екології Карпат, Інститут мікробіології та вірусології імені Д. К. Заболотного та Національний ботанічний сад імені М. М. Гришка; зі сторони США 5 університетів – Канзаський, Луїзіанський, Ногайський, Вісконсінський, Північної Кароліни та Космічний Центр імені Дж. Кеннеді.

Крім Спільного українсько-американського експерименту в космічному польоті Леонід Каденюк виконував експерименти Інституту системних досліджень людини по тематиці «Людина і стан невагомості». Уперше, під час польоту Леоніда Каденюка, у космосі побували тризуб, український прапор та пролунав гімн Незалежної України.

Довідка: Леонід Костянтинівич КАДЕНЮК народився 28 січня 1951 р. у с. Клішківці Хотинського р-ну Чернівецької обл. Закінчив Клішківецьку середню школу (1967), Чернігівське вище військово-авіаційне училище льотчиків (ЧВВАУЛ) (1971), Московський авіаційний інститут (1989). Проходив службу як льотчик-інструктор ЧВВАУЛ. З серпня 1976 р. по березень 1983 р. — у загоні космонавтів Центру підготовки космонавтів у Зоряному містечку. З березня 1983 р. — командир ланки у Липецькому центрі перенавчання та бойового застосування військових льотчиків. З червня 1984 р. — у Державному науково-дослідному інституті ВПС ім. В. П. Чкалова: льотчик-випробувач (1984—1988), у групі підготовки космонавтів (1988-1996). Проїшов повний курс підготовки до польотів на кораблях «Союз» і орбітальній станції «Мир». Проїшов підготовку за програмою «Буран». Льотчик-випробувач I класу, освоїв 54 типи та модифікації літаків. Герой України (1999). Генерал-майор авіації. Почесний громадянин міста Чернівці (2001). Народний депутат України 4-го скликання (2002—2006). Кандидат технічних наук (2006). Віце-президент Аерокосмічного товариства України (з 2007). Радник Прем'єр-міністра України з питань авіації та космонавтики, радник Голови ДКА України (з 2011)».

22 листопада

1. Провів засідання Вченої ради ГАО, де заслухали короткі звіти з виконання проектів програми «ГЕОКОСМОС». Всі проекти виконані у повному обсязі.
2. Взяв участь та виступив на відкритті виставки, присвяченої 110-й річниці від дня народження Григорія Костюка.
- 3 Г. Костюком я мав можливість зустрічатися та спілкуватися завдяки його сину – відомому вченому, співробітнику Годдардського центру космічних польотів США Теодору Костюку.

23 листопада

1. На вимогу служб ГАО працював над впорядкуванням списку моїх наукових праць за напрямками:

- наукові публікації;
 - науково-інформаційні публікації;
 - науково-популярні публікації
- та ін.

2. В Будинку вчителя був присутній на презентації Енциклопедичного довідника про діячів опору в Україні 1960—1990 рр. (видавництво «Смолоскип»).

3. Взяв участь у ювілейній сесії Загальних зборів НАН України, присвяченій 120-й річниці від дня народження академіка М. П. Кравчука – видатного математика.

26 листопада

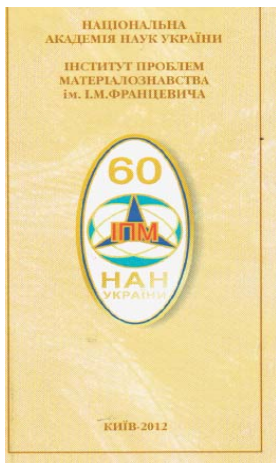
Привітав з 60-річчям від дня народження директора Парку садово-паркового мистецтва «Феофанія» академіка НАН України В. Г. Радченка.

Я вже багато років не був на території «Феофанії», і все, що побачив, надзвичайно вразило – прекрасні дороги, доріжки, будови, паркові споруди, порядок і т.п.

27 листопада

1. Взяв участь та виступив на зібранні в НТУУ «Київський політехнічний інститут» з нагоди 60-річчя від дня заснування Інституту проблем матеріалознавства ім. І. М. Францевича НАН України.

2. Відбулося засідання Відділення фізики і астрономії НАН України з науковими повідомленнями працівників Інституту магнетизму та Інституту металофізики НАН України.

3. Члени ВФА та інші члени Секції ФТМН пішли вітати Б. Є. Патона з його 94-річчям від дня народження. А я вирішив вітати Б. Є. Патона від імені Науково-видавничої ради разом з І. Р. Алексеєнком та А. І. Радченко.

Враження – фантастичне! У такому віці витримати таке «паломництво», ще щось згадувати і говорити!!!

28 листопада

Взяв участь та виступив на засіданні Громадської ради при Держінформнауки:

**«Порядок денний засідання
Громадської ради при Держінформнауки
28 листопада 2012 року о 16:00**

Місце проведення: бульвар Тараса Шевченка, 16, кім. 312

1. Про стан і перспективи науково-технічної співпраці з Європейським Союзом та з Європейською науково-технічною та інноваційною програмою EURECA.

Доповідає: Волкова Ю. Г. – заступник начальника управління міжнародного співробітництва та аналітичного забезпечення.

2. Про День Інтернету.

3. Різне».

29 листопада

1. Взяв участь та виступив при обговоренні питань на засіданні Президії НТР ДКА України та Президії НАН України.

2. Провів засідання Експертної ради з експертизи інноваційних проектів технопарків. Схвалено один проект технопарку Інституту монокристалів НАН України.

30 листопада

За дорученням Б. Є. Патона від імені Президії НАН України та НВР вітав колектив Видавництва «Наукова думка» з ювілеєм.

Директору Видавництва І. Р. Алексеєнку вручили нагороду НАН України «За сприяння розвитку науки», колективу квіти та подарунки від НВР, «Академперіодики», інститутів НАН України та ін.

Загалом урочистості пройшли в дуже теплій атмосфері.

Грудень 5 грудня

1. Працював над питаннями підготовки до друку «Словника української мови – СУМ». Є проблема з виконанням держзамовлення 2012 року – друк третього тому. Обіцяє В. А. Широков, що видрукують.

2. В «Академперіодичі» з нагоди дня народження О. Г. Вакаренко у неформальній обстановці обговорили різні питання наукового книговидання.

3. Елітарна світлиця. Доповідь П. М. Кральнока «Україна-Росія-Польща». Відбулася цікава дискусія.

Провів засідання редколегії журналу «Наука та інновації». Заслухали звіт за роботу в 2005—2011 рр., звіт за роботу у 2012 р. та план на 2013 рік.

«Порядок денний

Засідання редакційної колегії журналу «Наука та інновації»

1. Науково-практичному журналу Національної академії наук України – вісім років (відповідальний секретар редакції Т. М. Яцків).

2. Звіт про роботу редакції журналу за 2012 рік та обговорення плану виходу журналу «Наука та інновації» в 2013 році (заступник головного редактора академік НАН України Я. С. Яцків).

3. Різне».

Національний круглий стіл
«Україна — на шляху
до самоусвідомлення»

8 грудня 2012 року

8 грудня

Взяв участь із виступом на Національному круглому столі «Україна – на шляху до самоусвідомлення».

У дискусії на цю тему я зауважив таке: «Сьогодні спостерігаємо таке досить дивне явище – чим вищий рівень наукових досягнень, тим важче донести ці великі наукові відкриття до широких мас населення. Це

призводить до появи всяких позанаукових ідей, примітивізації суспільства, тощо. Ось вам свіжий приклад – кінець світу 21 грудня 2012 року».

10 грудня

У ГАО серед поточних справ було дуже багато «особливого», пов'язаного із ЗМІ: всіх хвилює 21 грудня – «кінець світу», Розпорядження Кабінету Міністрів України про підпорядкування КрАО Київському національному університету імені Тараса Шевченка та інші неординарні події.

«Выражаясь на общепонятном языке – «Уму непостижимо все то, что вокруг творится!»»

11 грудня

1. Обговорив питання подальшої долі КрАО з в. о. директора А. М. Ростопчиною-Шаховською та заступником директора О. Є. Вольвачем у зв'язку з Розпорядженням Кабінету Міністрів України про підпорядкування КрАО Київському національному університету імені Тараса Шевченка.

«КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

від 28 листопада 2012 р. № 983-р

Київ

Про оптимізацію мережі державних наукових установ

1. Реорганізувати у 2013 році:

Науково-дослідний інститут “Кримська астрофізична обсерваторія” шляхом приєднання до Київського національного університету імені Тараса Шевченка з утворенням на його базі відокремленого структурного підрозділу Університету...

Прем'єр-міністр України

М. АЗАРОВ»

Процес пішов, і керівництво КНУ провело відповідну нараду – що робити? І з чого починати?

Я пропоную ігнорувати це рішення та протестувати:

**Українська
астрономічна
асоціація**

Київ 04053 вул. Обсерваторна, 3 Тел: 380 + 44 + 486 26 91

факс: 380+44+486 26 30

E-mail: uaa@observ.univ.kiev.ua

№ _____

від _____

Прем'єр-міністру України

Азарову М. Я.

Перш за все поздоровляю Вас з обранням на високу посаду Прем'єр-міністра України та бажаю Вам нових звершень на цьому відповідальному посту.

Я звертаюся до Вас від астрономічної спільноти України і світу, як президент Української астрономічної асоціації (УАА), член керівних органів Європейської астрономічної асоціації (EAS) та Міжнародного астрономічного союзу (IAU), стурбованої зміною статусу Кримської астрофізичної обсерваторії (НДІ «КраО»). Згідно з Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2012 року №983-р НДІ «КраО» підпорядковується Київському національному університету імені Тараса Шевченка.

Віддаючи належне високому рівню цього навчального і наукового закладу, таке підпорядкування найбільшій в Україні обсерваторії (інформація в додатку) ми вважаємо неоправданим з багатьох причин.

Перш за все, це може призвести до зниження рівня астрономічних досліджень в Україні та ліквідації однієї з найстаріших астрономічних установ – Астрономічної обсерваторії Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

По-друге, згідно до угод про співпрацю КраО з установами Російської академії наук, НАН України, МОНмолодьспорту створено Міжнародний центр астрономічних та геокосмічних досліджень, який розпочав активно функціонувати.

Згідно до угоди між Астрономічною обсерваторією Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Головною астрономічною обсерваторією НАН України створено об'єднані науково-дослідні та науково-навчальні структури, які активно співпрацюють.

Зміна підпорядкування КраО може суттєво вплинути на ефективність роботи цих структур.

По-третє, у цьому році комісія НАН України (академіки НАНУ В. М. Локтев, В. М. Шульга та Я. С. Яцків) знайомилися з діяльністю КраО та рекомендувала перехід КраО до складу НАН України.

Президія НАН України підтримала можливість такого переходу.

І, нарешті, видається досить дивним, що підпорядкування КраО готувалося в якомусь утаємниченому режимі, без обговорення в колективі КраО, без відповідного вивчення позитивних та негативних сторін такої реорганізації, тощо.

Більш того, на прийомі у Міністра МОНмолодьспорту Д.В. Табачника у жовтні я ознайомив його з проблемами в КраО та пропонував деякі шляхи їх вирішення.

Отже, знаючи Вас, Миколо Яновичу, не тільки як державного діяча високого рангу, але і як високопрофесійного науковця (про це я мав змогу говорити з Вами під час нагородження мене Орденом «За заслуги» I ступеня, згадуючи наше перебування в Московському державному університеті), я прошу Вас призупинити реалізацію Розпорядження №983-р в частині, що стосується КраО, і доручити відповідним службам більш детально вивчити це питання.

З повагою,

Президент УАА

академік НАН України

Я. С. Яцків

2. Взяв участь та виступив на зібранні Координаційної ради з організації спільних робіт ДП «КБ «Південне» та НАН України. Зібрання вели А. Г. Наумоєць (НАН України) та О. В. Новиков (ДКБ). Обговорили та затвердили проект плану спільних робіт на 2013 рік.

3. Звітував на зібранні у ВФА про успішне виконання гранту РФФД-НАНУ з космічної геодезії (РНДБ, ЛЛС, ГНСС-спостереження).

12 грудня

Особливий день – 12/12/12 – такого збігу цифр не буде до кінця цього століття.

1. Працював у Президії НАН України над поточними справами, зокрема щодо стану видання СУМ (Словник української мови), про що я вже згадував.

2. На засіданні Президії НАН України доповів про рішення Експертної ради НАН України щодо інноваційного проекту технопарку «Інститут монокристалів».

3. Особливо хвилюючим для мене було питання «Про присудження премії РАН та НАН України 2012 року».

У своїй короткій промові я розказав історію створення системи КВАЗАР-КВО, подякував Б. Є. Патону та В. П. Горбуліну, які у 80-ті роки ХХ ст. підтримали мене у здійсненні цього проекту. А йшлося про таке. На адресу Президента АН УРСР Б. Є. Патона наприкінці 70-х років ХХ ст. надійшов лист закритою поштою, в якому йшлося, що я розголосив державну таємницю (за підписом М. В. Келдиша). В АН УРСР – це вже була сенсація... і вважали, що я вже не директор ГАО.

Витоки цього листа – у нашій (я, Буланже та Хромов) критиці стану справ у супутниковій геодезії та функціюванні станцій спостережень ШСЗ. Реакція Москви не забарилася: Буланже – догану, Хромову – звільнення з посади заступника голови Астрономічної ради АН СРСР, а до мене як добратися... лист до Б. Є. Патона.

На прийомі у Б. Є. Патона я пояснив, у чому справа, і Б. Є. погодився направити нейтральну відповідь, а саме, що Я. С. Яцківу належить ідея створення постійнодіючої мережі станцій космічної геодезії. А коли розпочалася робота над проектом «КВАЗАР-КВО», то одна із станцій РТ-32 мала бути розташована в Київській області. В. П. Горбулін – у ті часи завідувач сектору оборонної промисловості ЦК КПУ – підтримав цей проект.

15 грудня

Взяв участь та виступив на Конференції АН вищої школи України, яка проходила у залі засідань Вченої ради КНУ імені Тараса Шевченка.

Було багато учасників, святкова атмосфера і щира розмова про стан освіти і науки України.

Я вітав учасників від імені громадських інституцій, до яких маю стосунок – УАА, КНК, РКД, та вручив подарунки.

Крім того, вже при закритті виступив з коротким коментарем та просив прийняти заяву щодо стану підтримки освіти і науки України, звернув увагу на «незвичайну» поведінку влади при розгляді питання КрАО, а саме – передати найбільшу обсерваторію України до КНУ – це нонсенс.

19 грудня

День розпочав з різних «непрофесійних справ», зокрема в «Ніссані» поміняв колеса на зимові, в Президії НАН України зустрівся з Галелюками Оксаною та Ігорем (щодо їх сімейних негараздів), з професором В. П. Шелестом та В. І. Железновим щодо фонду «Русский мир» та інше. У другій половині дня провів підсумкове за 2012 рік засідання НВР НАН України.

Це мій 10-й рік на посту голови НВР НАН України, і цю подію ми відзначили дружньою компанією у Великому конференц-залі НАН України.

20 грудня

1. Разом з С. Г. Кравчуком, В. С. Кислюком та О. В. Шульгою (Миколаївська АО) працював над підготовкою пропозицій з моніторингу космічного сміття, яку плануємо подати на конкурс до НАН України. Узгодили розподіл завдань.

2. На засіданні Вченої ради ГАО заслухали звіти з багатьох тем, в т.ч. конкурсних. За винятком дискусії щодо поляриметрії та її використання для вивчення атмосферного аерозолу, все відбулося досить спокійно. З поляриметрією розберемося, залучаючи визнаних експертів.

3. Я оголосив на Вченій раді нову структуру ГАО на 2013 рік, яка довго обговорювалася і є компромісом між думкою керівників наукових підрозділів ГАО та моїм баченням її структури.

06.12.2012 № 3-ОД
м. Київ

НАКАЗУЮ:

Затвердити структуру Головної астрономічної обсерваторії НАН України на 2013 рік:

Відділення № 1 (куратор Я. С. Яцків).

Науково-дослідні підрозділи.

1.1. Відділ астрометрії.

1.2. Відділ космічної геодинаміки.

1.2.1. Лабораторія визначення ПОЗ (О).

1.2.2. Лабораторія лазерних спостережень.

1.3. Відділ фізики зір та галактик.

1.3.1. Лабораторія фізики галактик з активним зіркоутворенням.

1.4. Відділ космічної плазми.

1.4.1. Лабораторія космічних променів.

1.5. Відділ фізики малих небесних тіл.

1.5.1. Лабораторія фізики комет.

1.6. Відділ фізики планетних систем.

1.6.1. Лабораторія оптики атмосфери.

1.7. Відділ фізики Сонця.

Відділення № 2 (куратор С. Г. Кравчук).

Науково-дослідні та науково-інформаційні підрозділи.

2.1. Лабораторія швидкоплинних процесів у зірках.

2.2. Лабораторія «МІЗОН-А».

2.3. Лабораторія підготовки та атестації астрономічних кадрів, методології вищої астрономічної освіти.

Відділення № 3 (куратор П. П. Берцик).

Науково-дослідні та науково-інформатизаційні підрозділи.

3.1. АКІОЦ.

3.1.1. Лабораторія астроінформатики.

3.1.2. Лабораторія новітніх обчислювальних технологій.

3.2. Лабораторія астрокосмічного приладобудування.

Відділення № 4 (куратор Р. Р. Кондратюк).

Науково-технічні та адміністративно-господарські підрозділи.

Директор

Я. С. Яцків

21 грудня

Сьогодні – «Кінець світу». Цю нісенітницю пропагували ЗМІ, а мені довелося декілька разів виступати, заспокоюючи населення України.

24 грудня

1. У ГАО працював над поточними справами та підсумками виконання запланованих на 2012 рік завдань.

Звернувся до колективу з посланням:

«До уваги працівників ГАО НАН України

Шановні колеги!

Закінчується 2012 рік – непростий рік для нашої держави, НАН України та, зокрема, Обсерваторії.

Незважаючи на певні труднощі та негаразди, ми все ж успішно завершуємо цей рік. Виконано всі заплановані науково-дослідні роботи, отримано низку результатів світового рівня та проведено унікальні ряди астрономічних спостережень.

У 2012 році, незважаючи на обмежені фінансові ресурси, ми завершили реконструкцію АЦУ-5, розпочали модернізацію телескопів «Цейс-50», АЗТ-2 та ін.

Я дякую колективу Обсерваторії за сумлінну роботу, толерантне ставлення до наших проблем та ініціативи щодо їх подолання.

Пропоную, зважаючи на обсяги фінансування на 2013 рік, розпочати його з невеликої відпустки за свій рахунок з 2 по 4 січня 2013 року (окрім тих працівників, хто у відпустці або виконує неперервні завдання).

*Бажаю всім щасливого Нового року!
До зустрічі 8 січня 2013 року.
З повагою
Директор ГАО НАН України
академік НАН України*

*Я. С. Яцків
24.12.2012»*

Підготував наказ про преміювання за підсумками року. Завершуємо 2012 рік більш-менш успішно.

2. Привітав академіка НАН України Ю. П. Зозулю з 85-річчям від дня народження:

**«Академіку НАН України
Зозулі Ю. П.
Інститут нейрохірургії імені А. П. Ромоданова
НАМН України**

Вельмишановний Юрію Панасовичу!

У ці казкові Різдвяні, ювілейні для Вас дні шлю Вам – людині зоряних висот та земних чеснот – побажання доброго здоров'я, довгих років плідного життя та нових звершень в ім'я розвитку нашої України.

Я горджуся тим, що знаю Вас і маю можливість спілкуватися з Вами.

Щиро Ваш

Ярослав Яцків»

25 грудня

1. В Президії НАН України підготував матеріали про КраО для зацікавлених представників влади, в т.ч. направив копію листа Ю. Осипова (РАН) з цього питання до М. Я. Азарова. Ці матеріали були опубліковані в пресі («День», «Дзеркало тижня» та ін.):

«Ще залишилося знищити українську астрономічну науку.

Важко повірити, але це факт.

Кабінет Міністрів України своїм Розпорядженням від 28 листопада 2012 року №983-р «Про оптимізацію мережі державних наукових установ» вирішив реорганізувати Науково-дослідний інститут «Кримська астрофізична обсерваторія» шляхом приєднання до Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

НДІ «Кримська астрофізична обсерваторія» (НДІ «КраО») був створений в 1945 році як установа Академії наук СРСР і протягом багатьох десятиліть був провідною установою з астрофізики та астроприладобудування.

Сьогодні НДІ «КраО» є провідною астрофізичною установою України, яка визнана у світі та має співробітництво з багатьма зарубіжними астрономічними інститутами. В НДІ «КраО» працюють 292 співробітники, у т.ч. 168 наукових і науково-технічних співробітників: 1 академік НАН

України, 17 докторів та 32 кандидати наук, 3 Заслужених діячі науки і техніки України, 12 Заслужених діячів науки і техніки АР Крим та 18 молодих вчених. Співробітники НДІ «КраО» неодноразово відзначалися державними нагородами України, у т.ч. отримували Державну премію у галузі науки і техніки, премії, стипендії та гранти Кабінету Міністрів, Верховної Ради та Президента України, інші державні нагороди.

НДІ «КраО» розташований в гірській місцевості Криму на відстані від населених пунктів. В НДІ «КраО» працюють 26 телескопів в діапазоні від метрових радіохвиль до жорстких гамма променів, 9 з яких визнано Національним надбанням України, у тому числі – найбільший в Україні 2,6-метровий дзеркальний телескоп ім. академіка Г. А. Шайна, 22-метровий радіотелескоп РТ-22 – єдиний з радіотелескопів України, що входить до світової мережі телескопів з наддовгими базами, оптична майстерня, яка обслуговує телескопи та у якій створюється великогабаритна оптика для наземних та космічних телескопів, у тому числі – спільно з Державним космічним агентством України за міжнародними зобов'язаннями України. Наукові проекти НДІ «КраО» відповідають рівню європейських та світових проектів – значна частина робіт є міжнародними, що говорить про високу конкурентоздатність наукових досліджень.

НДІ «КраО» є найбільшим за кадровим складом та оснащеністю членом Української астрономічної асоціації (УАА), яка об'єднує і координує дослідження 10 астрономічних установ України.

Незважаючи на скрутні умови функціонування, Україна досі є знаною астрономічною державою світу, котра збагатіла світову науку новими знаннями про Всесвіт.

Широковідомі у світі астрономічні школи України академіків Г. А. Шайна та А. Б. Северного (КраО), М. П. Барабашова (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна), О. Я. Орлова та Є. П. Федорова (Головна астрономічна обсерваторія НАН України), С. Я. Брауде (Радіоастрономічний інституту НАН України), професорів С. К. Всехсвятського (Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка), В. П. Цесевича (Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова) та інші.

Запланована передача НДІ «КраО» — найбільшій астрономічній установі України, призведе, на думку УАА, до зниження її статусу, втратою перспектив та нанесе непоправну шкоду розвитку астрономічних досліджень в Україні.

Президент УАА, академік НАН України

Я. С. Яцків»

2. Взяв участь в урочистих зборах з нагоди 100-річчя від дня народження О. С. Давидова.

3. В АО КНУ імені Тараса Шевченка розглядали звіти керівників тем – обсерваторних та кафедральних. Доповідали: В. І. Жданов, К. І. Чурюмов, В. М. Івченко та ін.

Є цікаві результати, отримані університетськими колегами.

26 грудня

У Президії НАН України:

- Займався поточними справами РКД та НВР, мав зустрічі щодо стану справ у КраО (О. Вольвач) та МГІ (І. Коротаєв).
- Отримав Диплом спільної премії РАН – НАН України.
- Доповів на засіданні Президії НАН України скоригований план випуску видавничої продукції.

27 грудня

Поточні справи в ГАО у першій половині дня та засідання Вченої ради: звіти з завершених тем та інші поточні справи.

Традиційна зустріч з колективом ГАО та вітання з Новим 2013 роком!

2013 рік

Січень

З Новим роком – роком змін та нових сподівань!

1—7 січня

Новорічні турботи, підготовка поздоровлень від імені ГАО, УАА, НВР та РКД, а також особисті...

А я отримав більше 100 Новорічних та Різдвяних вітань, серед яких і такі, які були непередбачені – від Президента України, декількох народних депутатів та інші.

2 січня у сімейному колі з дружиною, внучками та Броніславою Зленко відмітили 50-річчя від дня народження Дмитра Яцківа, який так рано помер (на 41 році життя).

3 січня працював у ГАО, здебільшого впорядковував архіви та своє службове помешкання в АЦУ-5.

6 січня Ганна та я разом з Попереками зустрічали Різдво Христове.

8 січня

Свята Різдвяні продовжуються, а я працюю – спочатку в Президії НАН України щодо справ видавничих, а потім у ГАО – поточні справи та підготовка звіту за 2012 рік.

Мав запрошення на традиційну зустріч у Патріарха Філарета, але не пішов – щось нездужаю і не хочу розносити інфекції.

9 січня

В Президії НАН України справи космічні – РКД та проекти Цільової програми НАН України з наукових космічних досліджень. Всього отримано більше 70 запитів на фінансування. Я їх переглянув та визначив рецензентів. Мав розмову на цю тему з академіком НАН України В. М. Кунцевичем та чл.-кор. НАН України Є. Л. Кордюм. Справа відбору проектів до фінансування не проста.

10 січня

В ГАО:

— На зібранні у відділі космічної геодинаміки обговорювали запити до Цільової програми НАН України, які стосуються використання GNSS-технологій.

— На Вченій раді ГАО представив звіт за 2012 рік, який був досить успішним для ГАО у науковому плані. На жаль, не вдалося завершити окремі ремонтні роботи (котельня, АЗТ-2 та ін.).

Є нагальна потреба зміни наукових поколінь.

11 січня

В Президії НАН України мав зустрічі:

— З Д. В. Павличком щодо підписання листа до Президента України з вимогою припинити деукраїнізацію в державі. Лист підписав із зауваженнями – зняти образливі висловлювання.

— З Б. С. Новосядлим щодо стану справ в АО Львівського національного університету імені Івана Франка. Узгодив лист до Д. В. Табачника з проханням підтримки нацнадбання (СПЛ).

12 січня

У «Львівській політехніці» традиційний Зимовий бал, який організує Асоціація випускників політехніки. Не поїхав.

На жаль, напевно, ми з Ганною Іванівною вже запізнилися з «балами».

14 січня

Сьогодні сумний день. Отримав два повідомлення:

— помер Михайло Горинь – лідер дисидентського руху, громадський діяч. Я співпрацював з М. Горинем під час його головування в УВКР.

— раптово помер молодий співробітник ГАО С. Виноградов. Йому всього 38 років. Закінчив аспірантуру ГАО (керівник П. П. Берцик), але так і не встиг через хвороби залучитися до праці.

16 січня

Працював у Президії НАН України над різними питаннями:

— Конкурс проектів до Цільової програми НАН України з наукових космічних досліджень (експертиза, зустріч з О. П. Федоровим та ін.).

— Зустріч з В. М. Локтевим та В. П. Горбуліним для обговорення сучасних проблем науки в Україні.

— Підготовка зауважень до проектів: розпорядження КМ України щодо КраО (про передачу до НАН України) та Закону України про обчислення часу.

— Участь у засіданні Вченої ради Інституту енциклопедичних досліджень НАН України (звіт за 2012 рік). Побачив світ 12-й том ЕСУ.

— Інші поточні справи.

17 січня

На засіданні дирекції ГАО затвердили розподіл фінансів між підрозділами, в т.ч. з цільової теми.

Я також проінформував членів дирекції про ситуацію довкола КраО, зокрема про «незрозумілі» статті В. Барашева в газеті «2000», випуск 3 за 18—24 січня 2013 року. За вихідні дні я підготував відповідь на ці статті, які були опубліковані в газеті: №4, 25—31 січня.

«В № 3(638) «2000» за 18—24 января 2013 г. помещены статьи Романа Барашева, в которых обсуждается дальнейшая судьба ИИ «Крымская астрофизическая обсерватория» (КраО) Министерства образования и науки, молодежи и спорта (МОНМС) и приводятся высказывания руководства Киевского национального университета им. Тараса Шевченко (КНУ) и директора департамента научной деятельности и лицензирования МОНМС.

Сразу же отмечу, что я не отрицаю права каждого здравомыслящего человека (тем более такого уровня, как руководители КНУ и МОНМС) иметь собственное мнение по обсуждаемому вопросу. Пусть все сказанное ими останется на их совести. И все же не могу согласиться с умышленной дезинформацией научной общественности о ситуации в КраО и фальсификацией некоторых фактов.

Приведу некоторые примеры.

1. Я никогда не отрицал и не отрицаю, что КраО является крупнейшим астрономическим учреждением Украины, имеющим научные достижения мирового уровня и тесные научные связи со многими странами мира, в т. ч. традиционно с Россией. В бытность моей службы в МОН были инициированы мероприятия по переводу Харьковского физико-технического института (ХФТИ) и КраО в систему Национальной академии наук Украины

(НАНУ). ХФТИ вскоре осуществил этот переход и сейчас активно работает в системе НАНУ, а КраО по не известным мне мотивам отказалась от такого перехода.

2. Цитируемое в газете письмо Я. Яцкива от 19 сентября 2012 г. министру Д. В. Табачнику действительно принадлежит мне (более того, я имел возможность лично вручить его министру и обсудить с ним некоторые вопросы жизни КраО). К сожалению, в газете приведена только часть моего письма и предпринята попытка искаженного его толкования.*

На самом деле Международный центр астрономических и геокосмических исследований (МЦ «Астрогеокосмос») был создан еще в 2011 г., и его создание утверждено министром Д. В. Табачником, президентом РАН Ю. С. Осиповым и президентом НАНУ Б. Е. Патоном. МЦ «Астрогеокосмос» сейчас успешно функционирует (без права юридического лица). В цитируемом письме я предлагал сделать очередной шаг — объединить подразделения Главной астрономической обсерватории НАНУ и КраО, расположенные на Южном берегу Крыма, в организацию двойного подчинения, по примеру Института магнетизма НАНУ и МОНМС (с правами юридического лица).

Во второй, не приведенной в статьях, части письма я предлагал более детально рассмотреть вопрос о судьбе центральной базы КраО, расположенной в пос. Научном в горной части Крыма. И только после этого принять решение о дальнейшей подчиненности КраО.

К сожалению, вместо такого обсуждения возникло неожиданное распоряжение Кабмина о переводе КраО в КНУ, которое вызвало столько разногласий.

3. Рассуждения первого проректора КНУ О. К. Закусило и его коллег о НАНУ, ее потенциале и финансовых возможностях в сравнении с КНУ вызывают недоумение и простой вопрос: что это, искреннее заблуждение университетских руководителей или просто желание приукрасить университетскую действительность? Не вызывает сомнения, что КНУ является ведущим вузом страны, имеющим значительные успехи в подготовке студентов и ряд достижений в научной сфере, которые вряд ли можно сравнить с уровнем фундаментальных и прикладных исследований НАНУ.

Приведу только один пример из моей личной практики. В президиуме НАНУ я отвечаю за координацию космических исследований и научно-издательской деятельности. Ответственно заявляю, что в этих сферах научной жизни КНУ на порядок отстает от НАНУ (по числу журналов с импакт-фактором, грантов на космические исследования и т. п.). А заявление университетского коллеги, что «в західних країнах і такі об'єднання, як академії наук, вже стали анахронізмами», и вопрос корреспондента газеты: «А можливо, до вітчизняної астрономії вже слід ставитися як до «пережитку минулого» і визнати, що ми не можемо собі дозволити таку розкіш» вызывают удивление, и даже как-то неловко их комментировать.**

* Редакция опубликовала письмо Ярослава Яцкива в сокращенной форме, конечно, отнюдь не с целью исказить его смысл — а лишь для того, чтобы представить текст в наиболее понятной для читателей и комментаторов форме.

4. И, наконец, еще об одном заявлении проректора КНУ В.А.Бугрова касательно земельных вопросов в Крыму и об ответе на него корреспондента.

«Володимир Бугров: До речі, в структурі Ярослава Яцківа також є астрономічні об'єкти, розташовані в Криму, колись вони відносилися до Російської академії наук. Так от, якщо раніше ділянка землі під ними займала 16 га, то зараз скоротилася до 10. Висновки робіть самі.

Кор.: Висновок один: 6 га кримської землі просто так не загубити».

Утверждаю: это ложное заявление, и в случае если не поступит соответствующее опровержение, я вынужден буду подать на заявителей в суд. Поясню почему.

До 2000 г. Главная астрономическая обсерватория НАНУ (далее — ГАО) не имела подразделений на Южном берегу Крыма. Там во времена СССР была расположена лаборатория (а позже Лазерная обсерватория) Физического института АН СССР (ФИАН), который к тому же курировал вопросы капитального строительства Дома ученых АН СССР по соседству с лабораторией. Для этих целей ФИАН было выделено в районе пос. Кацивели 26 га земли. В 90-е годы решением крымских властей 14 га этой земли было передано ООО «Фортуна» для завершения строительства (и сейчас стоит этот недостроенный Дом ученых), а лаборатории ФИАН оставлено 12 га.

В конце 90-х гг. ситуация сложилась таким образом, что ФИАН не смог в новых условиях поддерживать работу Лазерной обсерватории в Крыму и обратился в НАНУ принять ее в свою структуру, что и было сделано в 2000 г. Теперь на этом месте находится известная всему миру Крымская лазерная обсерватория ГАО НАНУ, которой досталось 12 га земли (к сожалению, ее оформление до сих пор тормозят местные власти).

На этом можно было бы завершить мой ответ на опубликованные в «2000» статьи, посвященные КраО. Однако все это только верхушка айсберга. Проблема значительно глубже и шире, потому что состояние науки в Украине, ее влияние на инновационное развитие страны и ее место в современном научном мире с каждым годом вызывают все большие волнений.

Приведу пример из близкой мне области науки — астрономии. Практически вся отечественная астрономическая инфраструктура была создана в советские времена. Благодаря этому Украина и сейчас одно из крупных астрономических государств Европы (по численности высококвалифицированных кадров, количеству научных школ мирового уровня и др.). В значительной степени это достигается за счет международного сотрудничества и бесплатного использования украинскими астрономами наблюдательных комплексов Европы, России, США и других стран.

**Вопрос нашего корреспондента был ироничным — увы, к такой горькой иронии его подтолкнуло все, что он услышал из уст собеседников.

Может ли быть такое положение «излишним» для нашей страны? Очевидно, что нет. Я надеюсь, что средневековое отношение к науке не повторится в XXI веке. А ведь даже в прошлом веке мир воочию убедился, что ему дают астрономические знания.

Наука Украины требует пристального внимания на самом высоком уровне. Иначе мы вскоре окончательно потеряем все то, что было достигнуто предыдущими поколениями ученых Украины.»

19—20 січня

Зібралися:

— Сімейним колом у О. Данилової (матері нашого зятя Олексія) і чудово провели час за смачною їжею та цікавими спогадами.

— Дружнім колом у Кислюків з нагоди дня народження В. С. Кислюка. Дуже гарно поколядували...

22 січня

— Взяв участь у відкритті ВІРГО-центру в АО КНУ і виступив з привітаннями, в т.ч. з днем народження Б. І. Гнатика.

— Відбулося спільне засідання Наукової ради з Цільової програми космічних досліджень НАН України та РКД НАН України щодо конкурсного відбору проектів цієї Програми. Після бурхливих дебатів узгодили розподіл 4.8 млн. грн. на виконання проектів.

24—25 січня

На запрошення Інституту космічних досліджень Російської АН (ІКД РАН) взяв участь в урочистостях з нагоди 80-річчя від дня народження Р.З. Сагдеева.

Першого дня відбулася Ювілейна зустріч за участі багатьох відомих учених та громадських діячів, зокрема Є. Веліхова, Р. Сюняєва, Є. Примакова, А. Акаєва та ін.

Вів засідання директор ІКД РАН Л. М. Зелений. Ювіляр та професор Р. Боне (Франція) виступили з доповідями. Ювіляра всі вітали, в т.ч. і я:

«Дорогой Роальд Зиннурович! Уважаемые коллеги!

Эра кометы Галлея.

Есть такая традиция – говоря о юбиларе, больше говорит о себе. Мое выступление не будет исключением из этой традиции, и я откровенно отвечу на вопрос «Почему?». Потому, что благодаря Роальду Зиннуровичу (или просто Роальду, как он в отличие от других именитых академиком разрешает своим коллегам называть себя) я пережил самые интересные годы моей научной жизни – благодаря Роальду и конечно благодаря комете Галлея. История уникального космического проекта «Венера-Галлей» или сокращенно «ВЕГА» хорошо известна, и ее фрагменты уже здесь упоминались. Я здесь приведу только одну цитату из моей книги воспоминаний о руководителе этого проекта Р. З. Сагдеева: «Блестящий физик-теоретик Роальд Сагдеев отдавался делу организации проекта «ВЕГА» с большим воодушевлением и даже, я бы сказал, с некоторой долей артистизма, что и обеспечило его успешное завершение».

Не знаю почему, но Роальд Зиннурович предложил мне возглавить программу наземного астрономического обеспечения этого проекта.

В отличие от других советских планетных миссий на этот раз необходимо было выполнить большое количество астрономических наблюдений кометы Галлея с целью уточнения ее орбиты и обеспечения приближения к ней космических аппаратов «ВЕГА-1» и «ВЕГА-2» на расстояние до 10 тыс. км.

Не забывайте, что это были 80-тые годы прошлого века и такие «сближения» еще были экзотическими.

Разрешите мне кратко поделиться воспоминаниями об этих годах.

IACG космические исследования кометы Галлея определила в качестве приоритета на 1982—1986 гг. и регулярно обсуждала их выполнение на своих заседаниях.

Ноябрь 1982 года – Венгрия, Догобоко, предместье Будапешта.

Расскажу один забавный эпизод, случившийся во время этого заседания. Собравшиеся участники – космические старожилы – хорошо знали друг друга. И вдруг в этой компании появляюсь я – новое лицо. Большой юморист и любознательный человек Эрик Тренделенбург – представитель ЕКА громко спрашивает меня по-русски: «Ты «Чайка» — аппаратчик или «Волга»- аппаратчик?».

Я сначала не понял вопроса, растерялся и не знал, что ответить. Наконец, сообразил суть вопроса и ответил: «Я «УАЗ»- аппаратчик». Затем он ко мне долго приставал, спрашивая, что такое «УАЗ». Мы ему это продемонстрировали, а настоящее удовлетворение Тренделенбург получил, когда в 1983 году Р. Сагдеев организовал ему в Ташкенте поездки на Чайке в сопровождении мотоциклистов.

Апрель 1983 года – СССР, Киев.

Совещание по программам СОПРОГ и ЛОЦМАН с участием зарубежных коллег.

Я хочу вспомнить добрым словом тех участников этого совещания, которых уже нет среди нас, и которые внесли существенный вклад в успешное выполнение этих программ. Это Сергей Константинович Всехсвятский, Олег Васильевич Добровольский, Алла Генриховна Масевич, Леонид Маркович Шульман и другие.

Расскажу второй забавный случай. На Западе – кометный шок!

В СССР получены фотографии кометы Галлея на 6-метровом телескопе САО и выполнено наибольшее количество в мире позиционных наблюдений этой кометы.

Ко мне обратилась газета «The Washington Post» с просьбой прокомментировать эти успехи — и вскоре в газете появилась статья «Русские применили капиталистический трюк – платили наблюдателям за конкретные наблюдения, а не зарплату».

Ноябрь 1984 года – СССР, Таллин.

Подведены промежуточные итоги подготовки космических миссий и их наземного обеспечения.

Март 1986 года – СССР, Москва, ИКИ АН СССР.

Незабываемые мартовские дни в специальном зале Института. Кругом оживление, выдающие личности – Фред Уипл и Карл Саган и другие.

Комментирует прямые измерения газо-пылевого вещества кометы Галлея заместитель Роальда Сагдеева — Альберт Абубакирович Галеев.

5 марта: первые телевизионные снимки кометы с расстояния 7 млн.км. КА приближаются к комете на расстояние 1 млн.км., регистрируется существенное увеличение концентрации плазмы, фронт ударной волны, кометная пыль...

6 марта 10 часов 20 минут 6 секунд по московскому времени — первые в мире снимки ядра кометы Галлея.

1986 год – Италия, Милан, Ватикан, Рим.

Это было счастливое время – фантастический успех «ВЕГ» и благодаря проекту «ЛОЦМАН» еще более впечатляющие успехи «Джотто».

(Слайды 5—6)

Апрель 1986 года – СССР, Киев.

Волнующие встречи в ГАО АН УССР и Чернобыльский футбольный матч.

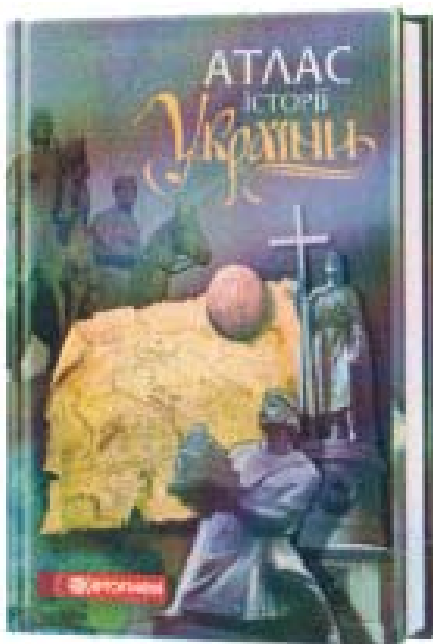
Октябрь 1987 года – Япония, Киото.

Новая эра.

А затем в 1987 году наступила новая эра. Откровенно говоря (но это субъективное мнение), очень не хватало Роальда – везде – в науке и в околонаучной обстановке».

Завершився день розкішним прийомом у Залі відображень космічної інформації ІКД РАН.

Другого дня відбулася наукова сесія, присвячена цій же події. На сесії виступали провідні фахівці з теорії плазми, астрофізики, фізики космосу. Надзвичайно цікаво та інформативно.

29 січня

1. Виступив на семінарі з космічних досліджень у ГАО.

2. Взяв участь у презентації «Атласу історії України», виданого ДНВП «Картографія».

У заході взяли участь та виступили Р. Сосса (видавець), В. Смолій (Інститут історії НАН України) та ін.

Це перше такого типу видання в Україні. Ще за радянських часів йшла підготовка Національного атласу історії України, але він не був виданий.

30 січня

Взяв участь у засіданні Громадської ради при Держінформагентстві. Йшлося про виконання державних наукових та науково-технічних програм (зокрема щодо ГРІД-технологій, наноматеріалів та ін.).

За винятком Програми з інформатизації, всі інші програми успішно виконуються.

Крім того, обговорили можливу зустріч М. В. Стріхи з К. І. Грищенком.

Лютий 1 лютого

1. В Президії НАН України вирішував поточні справи, зокрема щодо оформлення земельної ділянки ГАО та проблем з проектування реконструкції будівель ГАО (Бояркін, ТОВ «Затишний дім», Бережний, фірма «Столиця»). Узгодили спільні дії.

2. Дав інтерв'ю телеканалу «Рада» щодо інновацій та обчислення часу в Україні:

«Інновації, інновації...»

Сьогодні часто можна почути звинувачення на адресу Національної академії наук України щодо впровадження результатів науково-дослідних робіт у реальний сектор економіки України з метою підвищення його інноваційності. Ця проблема актуальна не тільки для України, але і для багатьох країн світу, зокрема держав-учасниць ЄС. Ось і сьогодні я прочитав дві статті. Одну в Інтернеті: Д-р К. Ліамас «Чому так важко малим підприємствам Європи запроваджувати інновації?». Другу в Звіті Польської академії наук: «Вплив субсидій ЄС на інноваційність польських підприємств».

Одноставна думка авторів цих статей – висока інноваційність є ключовим фактором розвитку підприємництва та визначає місце держави у сучасному конкурентному світі. У статтях розглядаються бар'єри, які існують на шляху передачі знань від наукових установ до виробника продукції.

Серед таких автори вказують:

— Інформаційний (немає належного обміну інформацією між наукою та виробництвом);

— бюрократичний (посередники запровадили дуже неефективні механізми реалізації інновацій);

— недостатність кваліфікованого персоналу (виявилось, що не вистачає висококваліфікованих кадрів з трансферу технологій);

— обмежене фінансування та ін.

Пропонується запровадити систему брокерів знань, роботи яких сприяли б підвищенню рівня взаємної інформованості наукових установ і підприємств щодо можливостей перших та потреб других, а також кваліфікованого супроводу комерціалізації наукових розробок.

Все це нагадало мені події давно минулих днів.

В Україні курс на інновації проголошено досить давно. Колись і мені у 2000—2001рр., під час роботи в МОН України, доводилося багато писати на цю тему щодо досвіду застосування стимулів для здійснення інноваційної діяльності суб'єктами господарювання, зокрема таке:

«Проведений аналіз формування та реалізації державної інноваційної політики, а також системи механізмів державного стимулювання інноваційної діяльності в країнах-членах ЄС свідчить, що основними інструментами державного стимулювання інноваційної діяльності є:

- державне замовлення;
- пільгове кредитування;
- надання грантів;
- пряме інвестування;
- надання фінансових гарантій;
- надання фіскальних преференцій;
- надання не фінансових послуг та інших видів нефінансової підтримки.

Кожна з країн самостійно обирає співвідношення між масштабами застосування прямих та непрямих форм підтримки інноваційної діяльності, зазвичай віддаючи перевагу одній із них.

Із узагальнення загальносвітового досвіду випливає, що для країн ЄС та інших розвинених країн при застосуванні інструментів інноваційної політики принциповими є такі два постулати:

1. Фіскальні преференції повинні бути недискримінаційними (прозорі критерії та процедура отримання), щоб не забезпечувати штучні переваги для окремих підприємств, а створювати стимули для всіх підприємств інвестувати у забезпечення власного майбутнього інноваційного потенціалу.

2. Надання допомоги ж окремим підприємствам, чий проект можуть мати виняткове значення для економіки чи безпеки країни, має відбуватися тільки нефіскальним шляхом (державне замовлення, кредити, гранти, прямі інвестиції, фінансові гарантії) і при цьому на основі програмно-цільового методу.

В кожній країні існують власні механізми, що передбачають надання фіскальних преференцій суб'єктам інноваційної діяльності. При цьому на сьогодні світова спільнота не дійшла до одностайної думки щодо ефективності надання фіскальних преференцій.

Але всі сходяться на одному: ринкова конкуренція, одним із факторів якої є інноваційне лідерство, автоматично вимагає від підприємств здійснення інвестицій в науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (далі – НДДКР).

Держави також застосовують цей принцип для забезпечення лідерства своїх економік в конкурентних змаганнях на світовому ринку.

Саме тому, усвідомлюючи, що зорієнтовані на розвиток наукоємного конкурентоздатного виробництва і ринковий попит результати НДДКР є рушійною силою інноваційного процесу, абсолютна більшість розвинених країн зорієнтована на стимулювання перш за все здійснення підприємствами

приватних «витрат на наукові дослідження та експериментальні розробки» (Research & Development expenditures), що по суті є різновидом інвестицій».

Виникає питання: чому в Україні ситуація з впровадженням інновацій з кожним роком погіршується? Чому наші «багаті приватники» не вкладують грошей у науково-технічні розробки та їх впровадження?

Наведу лише один приклад щодо фіскальних преференцій, які діяли в Україні в 2000—2007рр. Як голова Експертної ради НАН України з діяльності технологічних парків я мав нагоду переконатися у їх ефективності. На жаль, за останні чотири роки не було зареєстровано жодного нового проєкту технологічних парків України. Чому? Немає підтримки з боку держави – ні фіскальної, ні будь-якої іншої. Україна з кожним роком втрачає свій статус держави – виробника інноваційної продукції.

7 ЛЮТОГО

Від імені УАА вітав соліста Національної філармонії України, композитора Вячеслава Самофалова з його 50-річчям від дня народження. Урочистості проходили у філармонії за участі запрошених артистів та гостей, зокрема від УАА були Л. Костенко, І. Вавилова та ін.

Я мав з онукою Ганнусею почесні місця в третьому ряду.

Був чудовий концерт і під час концерту окремі вітання, зокрема і моє:

«Вельмишановний Ювіляре!

Вельмишановні учасники ювілейних урочистостей!

Не дивуйтеся, чому я вийшов на цю знамениту сцену. Сьогодні визначна подія не тільки в музикально-культурному житті України, але й у всесвітньому астрономічному масштабі.

Від нині на українському небі сяятиме нова мала планета, яка носить ім'я «Самофалов». Ця планета відкрита в Андрушівській астрономічній обсерваторії на Житомищині (це приватна обсерваторія, побудована Ю. М. Іващенко) і представлена Українською астрономічною асоціацією до світової бази імен небесних об'єктів.

Я вітаю Вас, пане Вячеславе, від імені астрономічної спільноти України і вручаю Вам цей символічний подарунок – книгу «Імена України в космосі». До цієї книги занесено понад 400 українських імен. Серед них і такі видатні особистості, як Тарас Шевченко, Іван Франко, Леся Українка, Володимир Вернадський, Микола Пирогов, Сергій Корольов, Петро Чайковський, Анатолій Солов'яненко, які вже відійшли у Вічність, і нині суцї – Леонід Каденюк, Василь Кремінь та ін.

Тепер у новому виданні книги буде ім'я малої планет № 262418 «Самофалов».

Прийміть найщиріші вітання з ювілеєм та побажання нових творчих злетів».

8 лютого

Поточні справи в ГАО та вітання В. К. Тарадія з днем народження (разом з Р. Р. Кондратюком). Відбулася цікава розмова «про все і про всіх», в т.ч. про майбутнє ГАО і ВНБ «ТЕРСКОЛ».

10 лютого

Підписав до друку № 1 «Світогляду» за 2013 рік, присвячений 150-річчю В. І. Вернадського.

Видання «Світогляд» позитивно сприймається громадськістю, але забирає багато часу в І. Вавилової та її помічників.

На прохання ВД «Академперіодика» я вичитую остаточний текст і передаю його до друку. Написав звернення до авторів та читачів журналу.

12 лютого

Сьогодні виповнилося 80 років В. О. Брумбергу, піонеру релятивістської небесної механіки та астрометрії.

Я йому послав вітання в США, де він зараз проживає:

«Dear Victor Aleksandrovich!

It is my pleasure and honor to send you greetings and best wishes to your eightieth jubilee.

In due time we have recognized your great achievements in astronomy and celestial mechanics.

I was glad to meet you many times and to have a chance for discussion some problems with you.

Sincerely yours Yaroslav Yatskiv»

І отримав таку відповідь:

«Dear Yaroslav Stepanovich,

I got many greeting messages today. But your message is quite particular one. It was unexpected and reminded me old times. Thank you so much for your attention.

Best wishes to you.

V.A.Brumberg».

18 лютого

В Україні знову розгортаються дискусії щодо її майбутнього. Своє бачення подав і я:

Деякі коментарі щодо сьогоденішнього стану України, зокрема її науково-технологічного комплексу

Вступне слово

Кожна людина, а в першу чергу представник інтелігенції, якщо їй не байдужа майбутня доля України, якщо вона вже досягла певного рівня бачення проблем, не має права стояти осторонь подій, що відбуваються сьогодні

в нашій державі. При цьому необхідно врахувати такі обставини. Люди неохоче розстаються з духом «тих часів, тобто радянських», особливо якщо «ті часи» прийшлися на їхню молодість.

Але перехід будь-якої системи з нижчого рівня функціонування, як це було за «тих часів», до вищого рівня, як це має бути зараз, повинен супроводжуватися змінами системи управління. Водночас, нова якість, що проявляється у системах вищого рівня, не може бути передбачена на основі знань про систему нижчого рівня. Тому необхідно мати перспективне бачення системи вищого рівня.

На жаль, сьогодні в Україні, ні в економічній сфері, ні в науково-технічній (я вже не кажу про ідеологічну) немає у суспільстві такого перспективного бачення. Це призводить до явного занепаду активності всіх складових системи управління сучасної України та її деградації в цілому.

Чи є вихід з цього зачарованого кола?

Є велика різниця між політичною (ідеологічною) та науковою сферами.

Десь я прочитав такі визначення:

політика – це мистецтво неможливого, помножене на необґрунтовану переконаність;

наука – це істина, помножена на сумнів.

Отже, проблема із проблем: як у політичній сфері зі світу ілюзій та уявних цінностей перейти до нової реальності, що має базуватися на згаданому вище баченні системи «Україна»? Як в економічній сфері ресурсозатратну та ресурсозалежну економіку зробити інноваційною?

Вирішальну роль тут має відігравати розвиток гуманітарної сфери держави та ефективне впровадження наукових знань до реального сектору економіки. А щоб такі істинні (унікальні) наукові знання були у державі, то необхідно підтримувати відповідний рівень фундаментальних та прикладних досліджень.

Про сучасний стан фундаментальної науки України написано вже багато. Є і рекомендації щодо виходу зі ситуації, що склалася останніми роками, а саме зниження рівня фундаментальних прикладних досліджень в Україні та відсутність об'єктивної оцінки внеску наукових установ та окремих учених у світову скарбницю наукових знань. На мою думку, це питання потребує негайного розгляду на науково-освітнянському та державному рівні.

Щодо запитання, чому не працюють механізми трансферу знань у виробничу сферу, тобто чому немає інновацій, то я подаю тут свій коментар на цю тему.

22 лютого

Поточні справи в Президії НАН України та в Київській міській державній адміністрації, зокрема щодо реконструкції столярної майстерні (!) для музейної справи і Добродійного фонду Дмитра Яцківа.

Є проблема – необхідно мати новий акт на землю і... його можна тільки купити (а це не що інше, як корупція).

23 лютого

Взяв участь та виступив на X Академічних читаннях пам'яті президента АН вищої школи Віталія Стріхи (1931—1999).

Дуже цікава була доповідь М. З. Згуровського, в т.ч. прогноз розвитку людства в новому циклі 21-го століття.

Березень 1 березня

Взяв участь у засіданні Колегії Державного космічного агентства (ДКА) України, присвяченому підсумкам роботи підприємств та установ галузі у 2012 році.

На початку засідання Е. І. Кузнецов від імені Аерокосмічного товариства України вручив нагрудні знаки «За заслуги» декому з працівників галузі, в т.ч. і мені (не знаю, за які заслуги).

Я виступив на обговоренні доповіді Ю.С. Алексеєва та навів приклади наукових космічних досліджень, звернув увагу, що фінансування менше від 100 млн. грн. на рік – це фактично «нічого» у порівнянні з космічними країнами світу.

5 березня

Разом з дружиною Ганною відвідав м. Чернігів з метою:

— На запрошення Благодійного фонду імені Георгія Вороного взяв участь у презентації книги про Г. Вороного.

— Відвідування могили мого колеги зі студентських років М. І. Кравцова (помер 27.03.2005 р.).

— Зустрічі зі студентами Інженерно-будівельного факультету Чернігівського інституту економіки і управління (декан О.І. Терещук). З цим факультетом ГАО веде спільні роботи з функціонування ГНСС-мережі в Україні.

Поїздка була надзвичайно насиченою, цікавою і такою, що залишила багато позитиву від усіх заходів.

Презентація 5-го тому «Історія української культури»

Книга, 6 березня 2013 р., Київський національний університет,
вул. Володимирська, 57, лекційна зала к. 103, 18-00 год.

Української міжархівної комісії з питань науки і освіти (УМКО) при Національній академії наук України разом з Київським національним університетом понад 12 років наполегливо працює над створенням великої праці, яку ми назвали «Історія української культури». Це велика праця, яку ми назвали «Історія української культури». Це велика праця, яку ми назвали «Історія української культури».

6 березня 2013 року в Київському міському будинку вчителя о 18 год. у «Елітарній світлиці» відбується засідання на тему: «Історія української культури».

У програмі:

♦ презентація 5-го тому «Історія української культури».

Тодішня програма: «Історія української міжархівної комісії з питань науки і освіти при НАН України» Київський національний університет.

До участі в засіданні запрошено наступних осіб: Микола Жулинський – академік НАН України, директор Інституту літератури імені Тараса Шевченка НАН України;

Юрій Харин – з фізико-математичної науки, доктор філософії, професор, заступник директора Інституту фізики НАН України;

Ірина Власова – фізик, доктор філософії, професор, заступник директора Інституту фізики НАН України;

До участі у засіданні запрошено інших авторів статей.

Тодішня програма: «Історія української міжархівної комісії з питань науки і освіти при НАН України» Київський національний університет.

Тодішня програма: «Історія української міжархівної комісії з питань науки і освіти при НАН України» Київський національний університет.

Тодішня програма: «Історія української міжархівної комісії з питань науки і освіти при НАН України» Київський національний університет.

Тодішня програма: «Історія української міжархівної комісії з питань науки і освіти при НАН України» Київський національний університет.

6 березня

1. В Держінформна-уки на засіданні Про-мадської ради обгово-рили проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про наукову та науко-во-технічну діяльність».

2. Провів засідання «Елітарної світлиці».

7 березня

«Звичайно - незвичайний» четвер, тому що напередодні 8 Березня.

Вітали жінок у відділі космічної геодинаміки та на «Планерці». Чомусь цьогоріч це свято в ГАО, на мою думку, було занадто помпезне.

11 березня

Крім поточних справ ГАО:

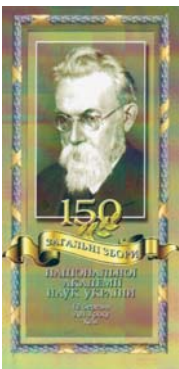
— Вніс остаточні правки до матеріалу про мене у виданні «Світ успіху».

— Привітав академіка НАН України В.В. Моргуна з його 75-літтям. В.В. Моргун – унікальна особистість та знаний фахівець аграрної справи.

12 березня

Відбулася низка цікавих подій:

1. Засідання Бюро Відділення фізики і астрономії НАН України з доповідями та звітами, зокрема ФТІНТ'у. На моє запитання С.Л. Гнатченку: «А як Ви бачите майбутнє інституту?», на жаль, не отримав однозначної відповіді.

2. З Л.М. Литвиненком та О.О. Коноваленком обговорили окремі «астрономічні питання», зокрема щодо КрАО.

3. Відбулися Загальні збори НАН України, присвячені 150-річчю від дня народження В.І. Вернадського.

У зборах взяв участь Прем'єр-міністр М. Я. Азаров, міністр Д.В. Табачник та інші високопосадовці. Вів збори вперше після довгої перерви (через хворобу) Б.Є. Патон. Відчуваються наслідки хвороби, але я боюся, що буде гірше.

Збори пройшли успішно і цікаво. На фуршеті я запропонував випити за здоров'я Б.Є. Патона (що було підтримано дружнім «Ура!»), оскільки Б. Є. Патон покинув збори після першої перерви (а М.Я. Азаров ще раніше — після свого виступу).

Я мав нагоду поговорити з Д. В. Табачником щодо КрАО. Як виявилось, його неправильно інформували про стан справ і бажання КрАО перейти до КНУ імені Т. Шевченка. Мені не вдалося переконати Д. В. Табачника в помилковості такого кроку.

На мою пропозицію передати КрАО до НАН України одержав досить відверту недооцінку можливостей НАН України. Що ж... будемо продовжувати боротьбу.

P.S. Підготовка до відзначення 150-річчя від дня народження В. І. Вернадського (1863-1945) велася ще з початку 2010 року, коли була прийнята відповідна постанова Президії НАН України (№ 45 від 24.02.2010 р.).

Була створена Комісія НАН України з наукової спадщини В. І. Вернадського та Редакційна рада видання серії «Вибрані наукові праці В. І. Вернадського», до складу яких увійшов і я.

13 березня

В Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти відбулися слухання про стан фінансування науки. У слуханнях взяли участь Голова Комітету Л.М. Гриневич, Голова Держінформнауки В.П. Семиноженко, представники наукових та освітніх закладів (всього близько 200 осіб).

Всі, хто виступав, були одностайні в оцінці сучасного стану науки в Україні – криза!

Мені було запропоновано виступити з питань науково-видавничої справи. За браком часу, я наважився на короткий виступ:

«Шановна президіє!»

Щодо регламенту, то я, як колишній голова Державної комісії єдиного часу і еталонних частот України, вмію цінувати час. Цього року знову перейдемо на літній час, незважаючи на всі потуги політиків щось зробити у державі з часом, які вважають, що це проста справа.

Час – це важлива категорія, і соціальна, і наукова, і філософська. Але я сьогодні не буду говорити на цю тему (подав статтю до «Урядового кур'єра»). А про все інше у три хвилини вкладаюся. Мене просили говорити про науково-видавничу справу. Я передаю Володимирі Семиноженку і Лілії Гриневич текст мого виступу. Будь ласка.

Дозвольте зробити декілька загальних зауважень.

Перше. У державі, в якій немає поваги до думки наукових колективів, немає поваги до громадських наукових організацій, таких, наприклад, як Українська астрономічна асоціація (УАА), яку я очолюю з 1992 року, чи Українське фізичне товариство, у державі, де не враховуються рекомендації комітету Верховної Ради, немає майбутнього ні в науці, ні в освіті, ні у суспільства в цілому. Поки ми не змінимо ситуацію, щоб у нас поважали громадську думку, доти нічого не зміниться у державі.

Чому я це сказав? Бо маю приклад щодо подальшої долі найбільшої в Європі Кримської астрофізичної обсерваторії. Раптом Д. В. Табачник запропонував, а уряд вирішив передати її Київському національному університету. Колектив – «проти», весь астрономічний світ – «проти», Осіпов, президент Російської академії наук – «проти», Комітет з питань науки і освіти Верховної Ради України – «проти», УАА – «проти». А хоч би що – ні, передамо. А Київський університет, вибачте, не може зі своєю обсерваторією справитись. Підіть туди, шановний проректоре, і подивіться, як живуть астрономи Київської обсерваторії.

І я вчора Дмитру Володимировичу сказав: «А нащо Вам це робити? Це для чого? Для розвитку науки?». Україна – космічна держава. Україна – астрономічна держава, знана у світі. І це завдяки не тому, що держава вклала гроші, а тому, що ми маємо талановитих людей, доступ до інфраструктури всіх країн світу. Наприклад, Юрій Іванович Ізотов, мій колега, має один з найвищих рейтингів по цитуванню у світі, тому що він працює на найбільших телескопах світу. Я не буду наводити інші приклади, бо вже, напевне, півтори хвилини пройшло.

Друге. Мені на долю випало, з присутнім тут Василем Григоровичем Кременем, який тут виступав, займатися проблемами науки в 2000 році. І ось, готуючись сьогодні до цього виступу, я підняв деякі матеріали. Ми готували доповідь Президента на Верховній Раді в 2000 році: «Науково-технічний потенціал України та перспективи його розвитку» і статтю: «Трансформація наукової системи України протягом 90-х років, період переходу до ринку» (разом з Б. Маліцьким і С. Бубликом, які тут присутні).

Я передаю вам, Ліліє Михайлівно, ці матеріали і хочу сказати, що порівнюючи з 2000 роком, все стало набагато гірше.

Третє. Юрій Ілліч Кундієв тут згадував про лженауку. На жаль, це страшна біда. Можна будь-що говорити про розвиток фундаментальної науки в Україні. Але якщо ти причетний до фундаментальної науки, будь-ласка, працюй у ній на високому рівні в цьому важкому конкурентному світі. Май відповідний індекс цитування, май публікації в міжнародних журналах, тоді ти маєш право вважатися науковцем першого рівня. Є проблема інформування суспільства про наукові досягнення.

І щоби якимось чином вийти з ситуації, що склалася, на ініціативній основі, ми вже ось 7 років видаємо журнал «Світогляд». Я передаю вам останні випуски цього журналу. Нарешті, я закінчую. В Академії наук я відповідаю за науково-видавничу справу. Ми видаємо серію енциклопедій, про що ви знаєте. Енциклопедія сучасної України, буде 25 томів, видали вже 12-ть; Енциклопедія історії України, 10 томів, видали вже 9, в цьому році буде виданий останній. Шевченківську Енциклопедію, 4 томи, вже видали два і в наступному році видамо ще два. Маємо проблему зі Словником української мови. Нещодавно пані І. Фаріон мені телефонувала з цього приводу. Обіцяю, що ми наведемо тут порядок. Є питання співпраці академічної спільноти. От на мене дивиться директор Інституту української мови НАН України пан Гриценко, без участі якого не обійтися. Ви, пане директоре, мусите брати активну участь у виданні Словника української мови.

Ми видаємо близько сотні академічних журналів. З них понад 30 входять в наукометричні бази світу, мають імпаکت-фактори, видаються англійською мовою чи перекладаються англійською мовою іноземними видавництвами. Шановному МОНу, де я прослужив два роки, треба подумати, а що робити з університетськими журналами.

Майже жоден з них не має імпаکت-фактору. Рівень цих видань, вибачте мені, університетські викладачі чи професори, тут присутні, досить низький. І треба щось робити з цією видавничою продукцією, яка надзвичайно велика. Вибачте мене, я теж займаюся різними соціо-гуманітарними справами.

На жаль, рівень соціально-економічних і гуманітарних публікацій у періодичних виданнях викликає занепокоєння. Ці публікації маловідомі. Навіть у Російській Федерації не цікавляться цими нашими виданнями. Для прикладу, подивіться на перелік видань, який публікує ВАК Росії у зв'язку з захистом дисертацій.

Дякую за увагу».

20 березня

1. Займався поточними справами в Президії НАН України, зокрема щодо проекту Закону України «Про державне регулювання у сфері супутникової навігації». Запропоновано його узгодити зі змінами:

«Зауваження до проекту Закону України «Про державне регулювання у сфері супутникової навігації»

До статті 1.

Судячи по тексту проекту закону, термін «супутникова навігація» використовується в широкому сенсі, поширюється і на таку область, як супутникова геодезія (та її застосування – кадастр, картографію, аерофотозйомку, ГІС, моніторинг об'єктів і т. ін.), тобто область точного позиціонування. Цілі, завдання, засоби, методи та реалізація «навігації» і «точного позиціонування» значно відрізняються, хоча й мають спільні риси і реалізуються на основі використання уніфікованих ГНСС-приймачів в якості базових/референтних станцій. Тому було б доцільно або доповнити назву запропонованого закону («супутникової навігації та точного позиціонування»), або вилучити з нього питання, що стосуються геодезії.

Пункт 1.3. Більш чітко визначити поняття «функціональні доповнення ГНСС» щодо використання не тільки мереж, але й окремих станцій, які також не можуть бути функціональними доповненнями.

Пункт 1.9. Термін «оператор ГНСС» для України не може вживатися – Україна не має власної ГНСС. Тут означено, що оператором та провайдером може бути тільки юридична особа. Але інформаційні послуги може надавати і фізична особа, і фізична особа-підприємець.

Було подано також зауваження до статей 4, 5, 6, 9 та 13.

Загальні зауваження

Даний проект потребує уточнення багатьох положень (статей) і не дає відповіді на головні питання:

- що ж конкретно прийняття такого закону дасть Україні, що можна чекати від його впровадження, чи відповідає закон дійсним потребам України,
- в проекті закону чітко простежується лінія на порушення ринкових принципів конкуренції в цій галузі, монополізації управління та обмеження підприємницької ініціативи».

Дав інтерв'ю ТБ «ICTV» про час, в т.ч. про перехід на літній час з 31.03.2013 р.

2. Взяв участь у презентації книги І. Дзюби «Не окремо взяте життя».

У презентації взяли участь та виступили багато відомих в Україні людей – Б. Олійник, В. Брюховецький, Л. Кучма та інші.

Йшлося і про ювілейну дату – 50 років від дня одруження Івана та Марти Дзюби.

Хвалили книгу, відзначали таланти та скромність Івана Дзюби, тощо.

21 березня

В ГАО декілька знакових подій:

— У відділі космічної геодинаміки відзначили 50-річчя від дня народження В. Я. Чолія – колишнього мого аспіранта, а зараз працівника КНУ імені Тараса Шевченка (і за сумісництвом співробітника ГАО).

— На засіданні Вченої ради висунули роботу на здобуття Державної премії України в галузі науки і техніки у складі великого авторського колективу, в т.ч. з ГАО – В. Караченцева, Я. Павленко, Л. Пілюгін, І. Вавилова, П. Берцик (робота за програмою «Космомікрофізика»).

— Відбулося святкування «Дня весняного рівнодення». Молоде покоління ГАО постаралося, вечір пройшов цікаво і з гумором. Мене попросили прочитати вірші... я погодився і після вступного слова прочитав вірш І. Драча «Еліта» та два мої вірші.

**«Вступне слово Я. С. Яцківа на святкуванні
Дня весняного рівнодення» 21.03.2013 р.
Шановні колеги! Дорогі друзі!**

Це чудова ініціатива – провести «День весняного рівнодення» з демонстрацією наших «ГАО-талантів».

Мені запропонували прочитати вірші. Я погодився, хоча ці вірші майже 50-літньої давності. Чому я писав вірші – не знаю. Особливих талантів до цього не мав, як і мабуть до деяких інших справ.

Десь у 15-16 років я вже був студентом «Львівської політехніки» (а мої однокурсники мали вже і по 20 років), я зрозумів, що маю «десь себе знайти». Тому грав у футбол (досить успішно), карти (по-всякому цілу ніч...) і писав вірші.

Теми різні, але основна – любов до України, рідної землі та її природи і, звичайно, вірші про перше кохання.

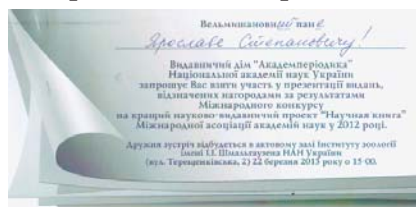
Отже, слухайте мої вірші – та вірші справжніх поетів».

І прочитав свої вірші та вірш Івана Драча, присвячений «Елітарній світлиці».

22 березня

В президії НАН України займався поточними справами:

— як член комісії з розробки нового Статуту НАН України підготував свої пропозиції до окремих статей;

— як заступник голови РКД підготував листа до Ю. С. Алексеєва стосовно фінансування наукових космічних проектів;

— як голова НВР взяв участь у презентації видань ВД «Академпериодика».

26 березня

Відбулася моя зустріч з колективом газети «День» та його керівником – головним редактором Ларисою Івшиною.

Мова йшла про все і про всіх. Спочатку мене попросили розказати дещо про себе і відповісти на запитання, як мені вдалося так багато зробити. Моя відповідь: «Думаю, що я особливих талентів не мав. Але на відміну від інших – вмів концентрувати зусилля на вирішенні окремих справ, які на даний момент мені видавалися актуальними».

Я відповів на низку запитань і про час, і про КрАО, і про науку взагалі. Все це знайде відображення в газеті «День».

28 березня

1. Взяв участь у засіданні НТР ДКА України та виступив з питання про створення радіолокаційної станції нового покоління.

Я запропонував звіт подати до РКД НАН України на рецензування, а головне, на мою думку, я не почув: для чого створюється ця станція і яке місце вона займатиме у світі.

Мене переконували, заперечували мої висловлювання... мовляв, чому я не розумію очевидного. Так ми і розійшлися при різних точках зору.

Україні будувати таку станцію за 129 млн. грн. за умови наявного бюджету космічної галузі та стану нашої держави, на мою думку, недоцільно.

2. Провів семінар з наукових космічних досліджень, зокрема про проект «Гамма-400» (доповідач Б. І. Гнатик).

29 березня

Взяв участь та виступив на відкритті фінального етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України у 2013 році.

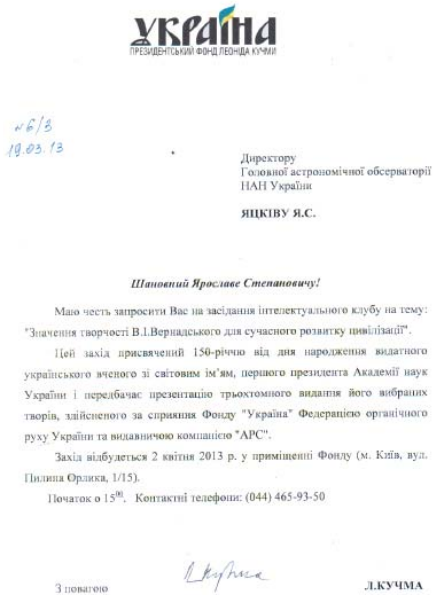
Є багато цікавих робіт з астрономії та астрофізики з усіх куточків України. Експертна комісія на чолі з В. М. Івченком визначить переможців.

30 березня

В газеті «Урядовий кур'єр» №60 за 30 березня опублікована моя стаття про час – його соціальна, наукова та філософська категорії.

Квітень 2 квітня

Займався різними справами:

— взяв участь у нараді в Кабінеті Міністрів України (В. П. Семиноженко) з питання реконструкції Інституту ботаніки та ВД «Академперіодика»;

— провів переговори з І. Ю. Дмитрієвим та О. В. Афоніним щодо книгорозповсюдження, а саме створення Українського Книжкового Альянсу (УКА);

— взяв участь та виступив з нагоди презентації трьох томів вибраних праць В.І. Вернадського у фонді Л. Д. Кучми «Україна» (серед гостей Л. Д. Кучми були академіки НАН України А. Г. Загородній, О. С. Онищенко та ін.). Вів зібрання академік НАН України В. П. Горбулін.

3 квітня

1. В Президії НАН України займався поточними справами, зокрема мав зустріч з Є. Є. Чернецьким (представляє Держінформнауку) щодо реконструкції будинку «Академперіодики». Виникає багато проблем, а саме як перебазувати виробничу базу «Академперіодики» в нову будівлю на вулиці Булаховського.

2. В другій половині дня працював над підготовкою Угоди про співпрацю між НАН України та ДКА України з наукових космічних досліджень.

3. В газеті «День» вийшло моє інтерв'ю

4 квітня

Звичайний (за традиційним розкладом) день у ГАО: справи відділу космічної геодинаміки, наради, в т.ч. з проекту «Аерозоль-УА» (тут складається «цікава» конфронтація між В.К. Розенбуш та працівниками колишньої лабораторії М. Г. Сосонкіна). Сподіваюся, що ми знайдемо вихід з цього становища.

5 квітня

На запрошення Міністра соціальної політики Н. Королевської взяв участь в обговоренні Концепції соціального розвитку України

на 2013—2023 рр. У своєму виступі звернув увагу на сучасний стан суспільства: якась байдужість до знань. Навів приклад, що «Світогляд» передплачують тільки 100 громадян України.

6 квітня

Був на концерті народної артистки України Євгенії Басалаєвої. Зустрів багато знайомих людей (подружніх пар) – Жулинські, Онищенки та ін.

Я багато чого не знав. Є. Басалаєва була дружиною (другою) Богодара Которовича – знаменитого скрипаля, з яким я був знайомий. Богодар та його дочка (від першого шлюбу) були гостями в ГАО.

Євгенія продовжує добрі справи свого чоловіка.

8 квітня

В ГАО займався поточними справами та підготовкою «Світогляду» № 3. До № 2 передав матеріали до окремих статей, а до № 3 – написав вступне слово (опубліковано в книзі «Моє земне тяжіння» Т. 2.)

9 квітня

День приємних несподіванок (зранку та ввечері) та великих неприємностей (у другій половині дня).

1. Зранку в ГАО мав довгу, цікаву і поки що безрезультативну розмову з Ейгенсоном (сином відомого фізика та астронома Моріса Ейгенсона та колишнім працівником АО Львівського національного університету ім. І. Франка).

Пан Олексій пропонує створити щось типу Інституту прикладного статистичного аналізу, переконуючи про свої оригінальні ідеї поєднання методів аналізу часових рядів та математичної статистики. Тут є багато «але» – йому 77 років та є певні сумніви у його кваліфікації. А в цілому розмова була цікава, в т.ч. і на «єврейську» тему.

А ввечері в Книгарні «Є» був на презентації цікавої книги М. Слабошпицького з історії України. Є ще в Україні таланти...

2. Середина дня – у Київському суді розглядався позов ПК КраО до Кабінету Міністрів України та МОН України щодо незаконного розпорядження і наказу про ліквідацію КраО та передачу її до Київського національного університету імені Тараса Шевченка (КНУ).

Засідання справило на мене гнітюче враження, тим більше що я не мав змоги (як слухач) втручатися в його хід. Представники КраО (Позивачі) досить ґрунтовно показали помилки при підготовці розпорядження, а представники КМУ, МОН та КНУ (Відповідачі) досить формально надали відповіді (напевно, будучи впевненими, що суд на їх боці). Мене здивувало, що КНУ як основний аргумент використав лист УАА (за моїм підписом) до Д. Табачника, в якому сказано, що рівень наукових досліджень КраО з кожним роком знижується.

Тут я вже не витримав, встав і сказав, що лист необхідно читати до кінця, де немає пропозиції щодо приєднання КраО до КНУ, і... покинув зал засідань!

P.S. На другий день мені повідомили, що суд прийняв «соломонове» рішення: і нашим, і вашим, а саме, що справу слід узгодити відповідним листуванням між Позивачем та Відповідачем.

10 квітня

1. У Президії НАН України працював над питаннями видавничої діяльності, зокрема оформив випуск 7 збірника «Наука України у світовому інформаційному просторі», де є моє передне слово (про «Дискусійну трибуну», яка має на меті обговорення сучасних проблем науки).

Мені як члену редколегії також передали чудово видану книгу «Будуємо Україну разом» (видавничий центр «Схід-Захід») з матеріалами про Донеччину та Західну Україну.

2. Мав зустріч з Ю. Шаповалом щодо підготовки «Великої енциклопедії України». Обмінялися думками – як все починалося, планами на майбутнє. Я відверто заявив, що спочатку (до призначення Ю. Шаповала головою видавництва цієї енциклопедії) не був прихильником цього видання. Вважаю, що необхідно спочатку завершити «ЕСУ», а потім разом рухатися далі. В цілому я погодився співпрацювати.

11 квітня

Звичайний «ГАО-четвер»: зустріч у відділі космічної геодинаміки та засідання Вченої ради, присвячене Дню космонавтики, на якому розглядалися поточні та перспективні космічні проекти ГАО.

Є цікаве змагання з проектів поляриметричних вимірювань атмосферного аерозолію.

12 квітня

День космонавтики.

У КНУ імені Тараса Шевченка на фізичному факультеті зібрали переможців астрономічних олімпіад з усієї України (школярі та студенти молодших курсів).

Я виступив на відкритті та передав від імені ГАО подарунки – книги.

14 квітня

Вилетів до Санкт-Петербурга для участі у 5-й Всеросійській конференції «Фундаментальное и прикладное координатно-временное и навигационное обеспечение (КНВО-2013)», присвяченій 25-річчю створення Інституту прикладної астрономії (ІПА) РАН.

Ваеропорту «Пулково» мене зустрів новий директор ІПА (у 2011 році після операції помер перший директор ІПА, чл.-кор. РАН А. М. Фінкельштейн) О. В. Іпатов, і ми поїхали на цвинтар Пулковської обсерваторії, де похований А. М. Фінкельштейн.

Поклали квіти до його могили та інших могил відомих пулковських астрономів (серед яких мої колишні колеги Наумов, Персіанінова та ін.).

Потім відвідали мого друга і колегу В.С. Губанова в його домі. Вадим Губанов – талановитий астроном, на жаль, зараз тяжко хворий і не може брати участі в конференції. Поговорили про життя, науку та зміну поколінь.

14 квітня ще виявився днем народження О.В. Іпатова, що ми також відзначили.

Поселився я у шикарному (4 зірки) готелі «Амбасадор», але після всіх пережитих емоцій першу ніч майже не спав.

15 квітня

Відкриття конференції КНВО-2013, в якій взяло участь близько 200 учасників, серед них представники оборонних та космічних структур Росії. Завдяки ГЛОНАСС, система КВО (в т.ч. РСДБ «Квазар») набула особливо-го значення. Про це багато говорилося на конференції.

Я виступив з доповіддю «Проблемы создания систем фундаментального и прикладного координатно-временного обеспечения страны (на примере Украины)».

В цілому склалося враження, що ІПА дуже успішно працює, є молода наукова зміна і т.п.

У другій половині дня відбулася цікава дискусія щодо перспектив розвитку КВНО.

Після дискусії – великий прийом (а їх було два – другий 16.04.2013 р.).

16 квітня

Продовження конференції – доповіді співробітників ІПА (з технічних питань), а згодом за моїм головуванням – з питань фундаментальних проблем КНВО.

У другій половині дня відбулися урочистості з нагоди 25-ліття ІПА. Я першим вітав колектив Інституту – як один з його засновників у 80-ті роки минулого століття.

О.В. Іпатов коротко розповів про історію ІПА, згадавши всі непрості обставини його створення у 1985—1991 рр. Я був науковим керівником проекту «КВАЗАР», для виконання якого було створено ІПА. Зі спогадів А. М. Фінкельштейна:

Ярослав Степанович Яцків – академик Национальной академии наук Украины, астрометрист и специалист в области вращения Земли с мировым именем. Он был назначен научным руководителем проекта «Квазар-КВО» в тот очень сложный период, когда Ю. Н. Парийский покинул проект, а руководство Академии наук решало его будущее. Он бескорыстно помогал нам, мобилизуя весь свой научный, организационный и политический опыт. Он работал с нами так, как будто с этим проектом он собирается связать свое профессиональное будущее. Когда же вопрос о будущем проекта «Квазар-КВО» был решён положительно, он собрал нас и сказал: «Вперед, ребята, теперь действуйте сами, это ваше дело и вы отвечаете, чтобы оно было сделано». Мы долгие годы пробивали указ о награждении академика Я. Яцківа орденом Дружбы за работы по проекту «Квазар-КВО». На это потребовалось несколько лет, за которые в России президента Б. Ельцина сменил президент В. Путин. В 2001 г. в российском посольстве в Киеве Виктор Черномырдин в торжественной обстановке вручил орден нашему учителю и другу академику Ярославу Яцківу.

17 квітня

Прилетівши до Києва, я відразу залучився до роботи НАН України – спочатку Загальні збори ВФА, де виступив в обговоренні дуже цікавої доповіді академіка-секретаря ВФА В. М. Локтева, потім окремі поточні питання РКД та ін.

О 19 год. 30 хв. взяв участь у телепередачі (разом з Л. Каденюком) на ТК «ЦК» «Україна – космічна держава».

18 квітня

Загальні збори НАН України.

Сподівалися на участь Президента України В. Ф. Януковича, але... від влади був тільки К. Грищенко – віце-прем'єр міністр.

Вів збори Б. Є. Патон (після хвороби, спочатку дуже повільно і стомлено, а згодом розійшовся і навіть пробував жартувати).

Ці збори, якщо так можна виразитися, були «фізико-астрономічні», оскільки першим виступав Л. М. Литвиненко (чудовий виступ щодо проблем виконання та впровадження інноваційних розробок), згодом В. М. Шульга (проблеми «Космомікрофізики») і я (окремі коментарі сучасного стану науки та діяльності НВР). Крім того, О. О. Коноваленку була вручена премія імені М.К. Янгеля НАН України.

Завершив цей напружений день зустріччю з колегами – астрономами з Харкова.

23 квітня

Поточні справи, наради та семінари в ГАО, зокрема обговорення різних питань з гостями – О. Венцовським та М. Міщенком.

Взяв участь та виступив на загальнообсерваторному семінарі, присвяченому космічним експериментам з дослідження аерозолію (В.К. Розенбуш, О.В. Мороженко, М.І. Міщенко та ін.).

М. Міщенко представив цікаву доповідь про наукометрію, продемонстрував різні системи оцінки числа публікацій вчених, порівняв їх переваги та недоліки.

24 квітня

День в Президії НАН України (справи НВР та РКД), зустрічі з академіками В.Ю. Сторіжком, В.М. Шульгою, В.М. Локтевим та ін.

У другій половині дня взяв участь у засіданні Громадської ради Держінформнауки, на якому узгоджено звернення до В. Ф. Януковича.

ГРОМАДСЬКА РАДА при Державному агентстві з питань науки, інновацій та інформатизації України

№ ___ від 24 квітня 2013 р.

Президенту України
В.Ф.Януковичу

Вельмишановний Вікторе Федоровичу!

Громадська рада при Держінформнауки приєднується до звернень тих громадських організацій, викладачів ВНЗ і науковців, які просять Вас внести корективи до Указу Президента України № 128/2013 «Про Національний план дій на 2013 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава».

Пунктом 39.2. зазначеного Указу передбачено такий захід: «Підготовка нормативно-правових актів щодо приведення у відповідність із європейськими стандартами норм навчального навантаження викладачів вищих навчальних закладів, збільшення показника кількості студентів на одного викладача до 18».

Громадська рада при Держінформнауки звертає Вашу увагу на те, що європейські стандарти норм навчального навантаження передбачають 4-6 студентів на одного викладача в провідних університетах в магістратурі, і для приведення у відповідність до них української ситуації (9-13 студентів на викладача) слід говорити про **зменшення** показника навчального навантаження.

Натомість реалізація вимоги про збільшення показника кількості студентів на одного викладача до 18 фактично означатиме необхідність скорочення понад половини викладачів провідних ВНЗ держави, які здійснюють підготовку фахівців з напрямків, які визначають науково-технологічний прогрес. Окрім того, пунктом 34.2 Національного плану дій Міністерству освіти і науки України поставлено завдання до серпня 2013 року затвердити типові штатні нормативи для вищих навчальних закладів I – II та III – IV рівнів акредитації. Ймовірно, що в основу типових штатних нормативів і буде закладено показник кількості студентів на одного викладача вищого навчального закладу до 18.

Це матиме наслідком фактичну руйнацію вищої освіти в державі, занепад наукових досліджень, різке посилення соціальної напруги, пов'язаної з появою великої кількості нових безробітних.

Тому просимо Вас, Вікторе Федоровичу, внести корекцію в пункт 39.2. Національного плану дій, вилучивши з нього слова: «збільшення показника кількості студентів на одного викладача до 18».

З повагою і надією на підтримку
Голова ради

М.В.Стріха

25 квітня

Надзвичайно насичений подіями четвер:

— Участь у семінарі «Аерозоль-УА» потенційних учасників цього космічного проекту (разом з головним конструктором з ДКБ «Південне» О. Л. Макаровим). Підготовлено відповідний протокол з планом робіт на цей рік.

— Провів нараду у відділі космічної геодинаміки, проінформував про поїздку до Санкт-Петербурга на КВНО-2013.

— Зустрівся з гостями Обсерваторії: М. Маровим (Москва), В. Івановим (Санкт-Петербург) та Т. Війком (Таллінн).

— Провів семінар з космічних досліджень. З доповідями виступили М. Маров, М. Міщенко та О. Макаров. Семінар пройшов цікаво.

26 квітня

1. 23—25 квітня відбулася цікаве листування з В. Губановим (ІПА РАН) як наслідок моєї зустрічі з ним та обмін е-листами:

«Здравствуй, дорогой Слава!

Спасибо за теплые слова и дружеские пожелания.

Посылаю воспоминания о своей деятельности в РСДБ. В сокращенном виде они будут опубликованы в историческом сборнике, посвященном 25-летию ИПА.

Привет от Маргариты, обнимаю, Вадим»

«Дорогой Вадим,

1. С большим удовольствием прочитал Твои воспоминания. Интересно, что разные люди по разному описывают события этого периода, в том числе и я (принимал участие в выполнении темы «Гарантия-МО» -Минобороны с таким Кусковым и др. В 70-тые годы предложил концепцию Сети опорных геодинамических станций с Буланже и др., и был научным руководителем КВАЗАРА в 1985—1991гг и т.п.). Время все расставит на свои места.

2. Прочитал Твою уникальную статью о приливах. Ее нужно бы доложить на JOURNEES и вообще более широко представить. Получены результаты мирового уровня (хотя они еще не окончательны).

3. В воспоминаниях Ты много уделил внимания FCN с интересными выводами. Лет 5 тому назад я на Journees представлял свои результаты изменений амплитуды этой нутации (они опубликованы). Вопросы остаются... Как ты знаешь, я определял FCN по данным наблюдений широты. Удивительны реальные результаты, но с амплитудой в 10 раз большей. Я не могу поверить, что причина в ошибках случайных. Возможно, здесь причина в том, что классика использует отвесные линии.

С наилучшими пожеланиями Ярослав»

«Дорогой Слава,

Не только твоя деятельность по проекту «Квазар» слабо или недостаточно освещена в моей статье. Например, в ней нет Ипатова, Смоленцева и др. Но я ведь был маленьким человеком (зав. лабораторией) и делал только

свое дело, а о делах других участников знал далеко не все. Особенно мне были недоступны высшие сферы. Я всем открыто говорил, что я буду писать только свои воспоминания в пределах своей компетенции и не претендую на изложение полной истории создания проекта Квазар. Я считал, что и ты должен написать о своем участии в этом деле как и все остальные.

Жаль, что Ипатов не предложил тебе это сделать. Я довольно подробно написал об Н. Умарбаевой, потому что она была моей сотрудницей и прислала мне фотографии. Я предложил И. Кумковой написать дополнение к тому, что я помнил, но она сказала, что ее это устраивает.

Пойми, пожалуйста, что у меня нет и тени пренебрежения к твоим заслугам. Если ты помнишь, я в 1984 (?) приезжал к тебе в санаторий в Латвии уговаривать стать директором ГАО и сделать ее головной организацией по проекту. Но об этом я написать не решился, чтобы не задеть АМФ. Заметь, что большинство моих проектов и реальных начинаний (РСДБ-наблюдения ИСЗ, спутниковая камера ФЭСК, системы ДУПЛЕКС и СИРИУС, Спутниковая дальнометрия, передвижная спутниковая станция MOST, передвижная РСДБ-станция и др.) провалились отчасти из-за перестройки, но и по вине администрации ИПА. Среди них, да и вообще в институте (кроме меня), уже нет ни одного астрометриста, поэтому им трудно понять меня и болеть за мое дело. У них своих проблем хватает. Поэтому я не стал с ними ссориться, а просто сменил пластинку --- занялся обработкой наблюдений. Написал на эту тему книгу и кучу статей, переподготовил в астрометристы 7 молодых людей (все они защитили диссертации), создал с ними уникальный программный пакет QUASAR, а итог опять печальный — АМФ сказал, что институту этот пакет не нужен, мол, у нас уже есть ОССАМ, запретил отправлять ПВЗ в IERS. Работа продолжалась но без всякой поддержки и приоритета. Сотрудники стали разбегаться по заграницам и коммерческим конторам. Лабораторию мою превратили сначала в группу, а затем и ликвидировали вообще. QUASAR требует повышенной производительности ПК. О моей многолетней борьбе за это можно написать целую повесть. Не помогли даже гранты РФФИ, и в конце-концов я стал покупать ПК на свои собственные деньги и работать дома. Большие всего я боюсь того, что после моей смерти и это мое дело развалится и погибнет. Тогда обо мне как ученом нечего будет вспомнить. Именно поэтому уже будучи больным миеломой я стал писать каждый год по статье в ПАЖ, чтобы показать молодым людям, какую науку можно делать с помощью этого пакета. Сейчас положение стало понемногу меняться. Моему единственному сотруднику С. Л. Курдубову (которого я 7 лет переделывал из небесного механика в астрометриста) взяли молодого помощника (теперь его тоже надо переделывать), а мне подарили новую машину фирмы НР. Очень важно также, что мне платят зарплату. Я знаю, что и ты приложил к этому руку. Моя болезнь очень дорогая, и только благодаря этому я еще живу.

Я написал тебе все это, чтобы ты не думал о нашей неблагодарности и увидел, что бывает гораздо хуже.

Если, все-таки, ты считаешь, что я виноват перед тобой, то прости меня и знай, что я доверяю тебе и люблю.

С наилучшими пожеланиями, В. Губанов»

2. В ГАО велика подія – захисти однієї докторської та трьох кандидатських дисертацій, які пройшли успішно.

3. В перерві між засіданнями Спеціалізованої вченої ради відбулося засідання Ради УАА. Розглядалися поточні питання – стан справ в установах, фінанси тощо.

Травень

1—6 травня

Так вже склалося у цьому році, що на початку травня відзначаємо багато свят і головне свято – Воскресіння Христове.

2—3 травня я працював у ГАО (у спокійній атмосфері безлюддя), милувався навколишньою природою, відвідував друзів.

4—5 травня традиційне освячення пасок та зустріч у сімейному колі у Є. І. Коломієць (нашої свахи), а 6 травня Яцківи та Данілови відвідали могили Д. Яцківа та М. Коломіїця, а потім я зустрів багато знайомих на Великодньому прийомі у Патріарха Філарета.

7 травня

Привітав директора РІ НАН України Л.М. Литвиненка з його 75-літтям від дня народження (усно і відправив факс від колективу ГАО). В.К. Тарадій, Р.Р. Кондратюк та я брали участь у зйомках фільму про Терскол (ВСБ та МЦ АМЕД).

Згадали, як все починалося на початку 70-х років, який стимул розвитку Терсколу надав візит Б.Є. Патона у 1977 році, як розпочалася епопея замовлення та доставки 2.0-м телескопа фірми К. Цейсс (НДР), та про новий етап – МЦ АМЕД з 1992 року (ідея) та початок втілення – 1993 рік.

14 травня

В ГАО займався науковими та поточними адміністративними справами, зокрема підготовкою доповіді на JOURNESS 2013, пропозиціями до бюджету на 2014 рік та ін. В Президії НАН України було багато гарячих тем:

— подача до ВР України зауважень до Загальнодержавної космічної програми України на 2013—2017 рр. (О. Гороховатська);

— інтерв'ю газеті «Дзеркало тижня» щодо КраО (Л. Суржик).

— питання житлового сектора КЛО (П. Одинець);

— реформування ТОВ «Астрогеодин» (О. Молчанов).

15 травня

1. В Президії НАН України:

— Окремі питання НВР щодо договорів на підготовку та випуск друкованої продукції, зокрема через проблеми з «Словником української мови».

— На засіданні Президії НАН України доповів окремі питання НВР (призначення головного редактора журналу, видання Біобібліографії С. В. Комісаренка та ін.).

Н.В. Так сталося, що на засіданні Президії НАН України вперше після багатомісячної перерви я поговорив з Л. В. Губерським щодо проблеми КрАО. Питання залишається: для чого було переводити КрАО до КНУ імені Тараса Шевченка. Водночас ректор обіцяє всляку підтримку КрАО і вже виділив відповідні кошти на виплату зарплат та ремонт приміщень. Домовилися колись спеціально зустрітись і поговорити про майбутнє КрАО.

2. Відвідав книжковий магазин «Наукова думка» з метою ознайомлення з роботою та обговорення окремих питань розвитку.

3. Взяв участь у величній церемонії фіналу Міжнародного конкурсу української мови імені Петра Яцика. Колись у 2000 році я був серед організаторів цього Конкурсу. Ось що про це написано у газеті «День» № 79 за 14 травня 2013 року (інтерв'ю з головним організатором, президентом Ліги українських меценатів, професором Володимиром Загорієм):

«... Якщо й говорити про якісь заслуги влади у справі конкурсу, то треба зазначити про тодішніх міністра освіти і науки Василя Кременя та його першого заступника Ярослава Яцькова, які одразу ж оцінили ідею такого турніру – і міністерство простягнуло нам руку для активної співпраці. До речі, саме завдяки академікові Яцькову конкурс одразу ж здобув статус міжнародного. Коли перший заступник міністра Яцьків і виконавчий директор Ліги Слабошпицький розробляли проект положення про конкурс і всі його регламентні документи, видатний астроном на поліг: конкурс буде тільки міжнародним – дітям в Україні важливо відчутти, що є велика світова українська родина, що українська мова, незважаючи на її соціальну непрестижність у самій Україні, все ж належить до світових мов...».

16 травня

Взяв участь у відкритті «Відкритих консультацій з питань Міжнародного коду поведінки в космосі» та виступив з окремими пропозиціями.

17 травня

В першій половині дня був на зібранні щодо консультацій з підготовки Коду поведінки в космосі. Обговорювалися різні аспекти Коду – більшість країн-учасників висловилися за доцільність прийняття Коду.

Окрему думку висловила Росія та інші (некосмічні) держави. Йшлося про можливе дублювання функцій Коду та інших міжнародних структур, зокрема Комітету ООН з мирного використання космічного простору (UN COPUOS).

У другій половині дня у Філармонії відбулися урочистості до Дня науки за участі Прем'єр-міністра М. Я. Азарова, Голови Держінформнауки В. П. Семиноженка та інших високопосадовців.

Все пройшло стандартно (дещо нудною була процедура вручення Державних премій та премій КМ України), а в цілому це офіційний захід.

20 травня

Взяв участь та виступив на розширеному засіданні вченої ради Інституту металофізики ім. Г. В. Курдюмова НАН України, присвяченому пам'яті академіка НАН України В. В. Немошкаленка (1933-2002).

В.В. (а так його називали колеги та друзі) – визначна особистість в науковій та науково-організаційній сфері. У виступах А. Г. Наумовця та учнів В. В. були висвітлені його наукові здобутки, піонерські роботи з електронної спектроскопії. У своєму виступі я звернув увагу на два періоди життя В. В.:

1) Участь у космічних дослідженнях, зокрема спектральний аналіз місячного ґрунту (zareєстроване відкриття);

2) Робота на посаді Голови Науково-видавничої ради НАН України (збереження видавничої справи у кризовий період).

На завершення я сказав: *«Я зараз працюю в Президії НАН України в кабінеті, який займав В. В., і майже щоденно згадую його».*

21 травня

Взяв участь та виступив від імені НАН України на відкритті XI Міжнародної науково-технічної конференції «Авіа-2013».

Звернув увагу на співпрацю з навігації рухомих об'єктів між ГАО, ХНУРЕ та НАУ. Відповідні доповіді представлені на Секції 7 «Системи зв'язку, навігації та спостереження».

22 травня

1. В Президії НАН України взяв участь у зйомках фільму, присвяченого 95-літтю Б. Є. Патона. Я розказав про роль Б. Є. Патона у становленні та розвитку астрономічної науки в Україні, зокрема щодо здійснення проєктів УТР-2, УРАН та ВСБ «Терскол».

2. Взяв участь у роботі секції «Кластер космических технологий и телекоммуникации» Міжнародної конференції «Россия-Украина. Сколково».

3. Обговорив з Б. Новосядлим та І. Вавиловою можливість проведення в Україні EWASS-2015 (у Львові або Києві). Узгодили подання до EAS, що Україна може провести цей форум.

23 травня

«Звичайний» четвер – спочатку у відділі космічної геодинаміки – підсумки наукового тижня за участі О. О. Жаліла, а потім – Вчена рада – затвердження нових тем, звіти про закордонні відрядження і... «дебати» щодо виборів членів нового складу Вченої ради.

Зважаючи на практичну узгодженість цього питання, я запропонував затвердити новий склад без проведення загальних зборів науковців ГАО. Виявилися противники такого підходу, в т.ч. Ю. І. Ізотов. Тому будемо проводити збори наукового колективу.

24 травня

1. В ГАО – конференція пам'яті І. Г. Колчинського, О. К. Короля та А. О. Горині – відомих працівників з нагоди 100-річчя від дня їх народження.

Було цікаво, з хвилюванням та повагою до ветеранів ГАО.

Головна астрономічна обсерваторія НАН України
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АСТРОМЕТРИЇ В УКРАЇНІ
Міжнародний семінар-конференція з нагоди 100-річчя від дня народження визначних астрометрів – співробітників ГАО НАН України: *І.Г. Колчинський, О.К. Король, А.О. Горині*

МІСЦЕ І ЧАС ПРОВЕДЕННЯ
Київ, ГАО НАН України, 24 травня 2013 р.
початок – о 10.00

І.Г. Колчинський

О.К. Король

А.О. Горині

ПЕРЕЛІК ДОПОВІДЕЙ

Я.С. Явкін	Вступне слово.
К.М. Некалова	Мій учитель – Олександр Константинович Король.
Л.В. Казанцева	Університетський період роботи копіларів.
А.О. Корсунь	Закладний в астрономію. Вчений, вояк, філософ – Ілля Григорович Колчинський
Г.О. Іванов	Із сімейного альбому Іллі Григоровича Колчинського.
В.С. Кислюк	Дослідник фігури і лібрації Місяця – Алтон Отгенович Терзіян.
П.М. Федоренко	Створення оптичної інерціальної системи відліку за допомогою спостереження – актуальний стан проблеми.
П.Ф. Лазоренко	Стан та перспективи наземної астрометрії з наведеннями альтернатив.
А.І. Яценко	Програма ФОН – вчора, сьогодні, завтра.
В.С. Кислюк	
Л.К. Пахуляк	Віртуальна обсерваторія – новий етап розвитку наземної астрометрії.

е-mail: uztenko@mao.kiev.ua
тел. 38 (044) 526 00 28

До участі в роботі семінару-конференції запрошуються усі бажаючі.

2. Взяв участь та виступив на зібранні Круглого столу «Етнічність українців: історичний та регіональний виміри».

27 травня

Відбулося засідання Секції фізики Комітету з державних премій України в галузі науки і техніки.

На конкурс подано три роботи:

— від Інституту магнетизму НАН та МОН України (тема: фізика конденсованого середовища);

— від Інституту сцинтиляційних матеріалів НАН України (пластмасові сцинтилятори);

— від ГАО НАН України (будова та еволюція Всесвіту).

Розгорнулася досить напружена дискусія щодо другої та третьої робіт. Чому друга робота подана на цю секцію? Чому у третій роботі йдеться про приховану масу, коли її фізичної моделі ще немає?

Мені довелося декілька разів виступати, не погоджуватися з керівником Секції А. Г. Наумовцем, який відверто підтримав другу роботу.

В результаті маємо з 17 членів секції:

1-ша робота: 15 – за, 0 – проти, 2 – утрималися;

2-га робота: 10 – за, 6 – проти, 1 – утримався;

3-тя робота: 10 – за, 5 – проти, 2 – утрималися;

Червень

30 травня — 5 червня

Відрядження до КЛЮ ГАО НАН України (сел. Кацівелі, АР Крим).

Прилетів до м. Сімферополя 30.05.2013 літаком нової авіакомпанії «AirOnix», де нас з В. Кравцем зустріла машина П. Одинця, і за типовим маршрутом – магазин «МЕТРО» за покупками, дорога на Кацівелі у Бахчисарайському напрямку, і десь о 14 год. ми добралися до КЛЮ ГАО.

День перший пішов на поселення, обмін думками з П. Одинцем щодо програми перебування і т.п.

День другий – зранку о 6 год. на морі, потім візит до в.о. голови Симеїзької селищної ради Ю. Ломенка та обговорення з ним проблем житлового фонду КЛЮ, акта на землекористування та ін. В кінці дня з моїм знайомим В. Смирновим (колишній зять мого друга М. Кравцова) та його друзями-депутатами Симеїзької селищної ради побували у будинку лісника (сауна, баранина та гарне кримське вино).

День третій – робота в КЛЮ, прийом-відповідь для В. Смирнова та його друзів. Обговорення питань оренди приміщень КЛЮ та питань житлового фонду.

День четвертий – на жаль, йде дощ, море стало холодним ($\sim 10^\circ$), а у перші два дні було $\sim 20^\circ$, і пощастило покупатися.

День п'ятий – робота в КЛЮ та проведення зборів трудового колективу КЛЮ і мешканців житлового сектора. Багато розмов про «недостойні» дії мешканців та пошуки виходу зі ситуації.

День шостий – наукові збори працівників КЛЮ, розмова про стан справ та перспективи.

05.05.2013 р. Ці рядки написав на борту літака Боїнг-737, обіцяють, що через 10 хвилин будемо у Жулянах.

Так і сталося, і вже о 13 год. я був на роботі в Президії НАН України.

11 червня

Відбулися наукові збори ГАО. На порядку денному два питання:

- вибори членів Вченої ради ГАО;
- про оцінку ефективності роботи наукових співробітників ГАО.

Я виступив з першого питання та ознайомив учасників зборів (68 осіб із 102 у списку науковців ГАО) з правилами формування Вченої ради. Узгодивши списки (були критичні зауваження Ю. І. Ізотова, з моєї точки зору, необ'єктивні зі звинуваченнями мене у «неправильних» діях), приступили до таємного голосування.

На моє здивування, не пройшли до складу Вченої ради Б.Ю. Жилиєв та В.К. Розенбуш.

З другого питання виступили С. Г. Кравчук та І. Б. Вавилова. Розгорнулася жвава дискусія на тему, кому потрібна система оцінювання роботи науковців (О. В. Мороженко послався на неефективність соц. змагання у радянські часи, Н. Харченко – на неоднозначний досвід Німеччини та ін.).

Підсумовуючи, я оголосив про те, що в цьому році підведемо підсумки роботи відділів за програмою, яку оголосив С. Г. Кравчук, а щодо оцінки індивідуальної роботи науковців, то продовжимо обговорення методики, оголошеної І. Б. Вавиловою.

12 червня

Взяв участь:

— у засіданні Президії НАН України, підготував та підписав у Президента НАН України Б. Є. Патона вітання з нагоди 100-річчя від дня народження В. Будника;

— у засіданні Громадської ради при Держінформнауки, яка завершила свою роботу з порядком денним:

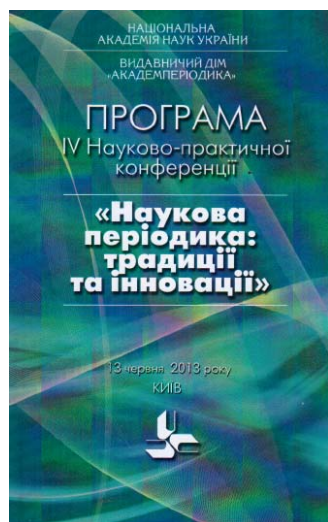
- 1) про державне регулювання у сфері інформатизації;
- 2) інформація про роботу Громадської ради протягом 2011—2013 рр. та про формування нового складу Громадської ради.

13 червня

Взяв участь та виступив на відкритті IV Науково-практичної конференції «Наукова періодика: традиції та інновації», яка проходила в ГАО НАН України.

У конференції взяли участь представники видавничої сфери України, Росії, Польщі та Німеччини, всього понад 60 осіб.

У рамках проведення конференції були розгорнуті дві інформаційні виставки: «Наукова періодика Національної академії наук України» (представлені журнали НАН України, видані у I півріччі 2013 року) та «Книги, видані ВД «Академперіодика» НАН України».

17 червня

Взяв участь у засіданні Комітету з державних премій України в галузі науки і техніки. Всього було висунуто на здобуття премій 50 робіт, з них рекомендовано секціями – 36 та 3 підручники. По Секції фізики було висунуто 3 роботи – Інститутом магнетизму НАН та МОН України, ГАО та Інститутом скінтіляційних матеріалів НАН України.

Проїшли до другого туру всі три роботи – наша на другому місці («за» – 55 голосів з 73-х).

18 червня

На засіданні Бюро ВФА НАН України затверджено новий склад Вченої ради ГАО. Обговорили питання (за чаркою з нагоди вручення премії ім. Г. В. Курдюмова) поточного стану НАН України, обговорили статтю Л. Суржик у газеті «Дзеркало тижня», в якій ідеться про науку і владу та згадуються В. Горбулін, С. Рябченко та я.

19 червня

Відбулася нарада координаційної ради з питань співробітництва НАН України та ДКБ «Південне». Йшлося про підготовку плану роботи на 2014 р. Узгоджено, що спільні проекти НАН-ДКБ фінансуватимуться з різних джерел, в т.ч. з Програми НАН України з наукових космічних досліджень.

Патріарху Української
Православної Церкви
Київського Патріархату
Його Святості Філарету

Ваша Святосте!

Звертаємося до Вас із проханням підтримати пропозицію щодо возвеличення в чин святого нашої православної церкви нерушимого благодіятеля православної віри, видатного українського поета, борця за національне визволення українського народу Данила Братковського.

Ми вважаємо, що цей мученик за православну віру, який 26 листопада 1702 року за вирком польського військового суду «посеред ринку луцького, через ката на сім разів мордерсько зівстав стятий» – йому відтяли руки, ноги, потім голову і перерубали тулуб, постійний того, щоб канонізувати його, як нещодавно канонізовано було кошового Запорозької Січі, праведного Петра Калиницького разом із іншими святими достойниками.

Данило Братковський всім своїм життям, творчістю, боротьбою і мученицькою смертю цілком заслуговує на канонізацію Українською Православною Церквою Київського Патріархату на найвищому церковному рівні як всеукраїнського православного святого. Адже діяльність і боротьба Братковського була спрямована на створення в майбутньому єдиної Української Помісної Церкви.

Ми б просили Вас, Ваша Святосте, не брати до уваги сумнівні контраргументи, базовані на звинуваченнях Данила Братковського як учасника мілітарної боротьби. Зброю в руки Данило Братковський не брав, а підтримка ним повстання під проводом Семена Палія була не збройною, а словом і викликана була тим, що Братковський знав, бачив, яку мету переслідував і гетьман Іван Мазепа, і полковник Семен Палій. Це – виборення єдиної української козацької держави і створення єдиної Української Помісної Православної Церкви.

Данило Братковський був одним із чільних протестантів, які рішуче виступили проти єпископа Луцького і Острозького Гедеона Святополка-Четвертинського, який згодом перебрався до Кієва, обвиняв там митрополітну кафедру і повністю підпорядкував Українську Православну Церкву Московській патріархії.

Нам їтаймо, що в своєму тестаменті (заповіті) Данило Братковський наголосив, що «не для жодних бунтів» – «іх не було в моєму серці і лише для ревності Бога мого, для честі Православ'я святого смерть прийняти мушу...».

Більше того, Братковський рішуче відмовився від пропозиції врятувати свої життя ціною зради – покаятися в «злочинах», зректися православної віри і прийняти уніатство.

Данило Братковський не зрадив православної віри і у заповіті застеріг від цього своїх дітей: «Синам і дочкам наказую триматися цієї віри, за яку я вмираю, якщо хочуть мати благословення Боже...»

Які ще потрібно мати аргументи для того, щоб канонізувати як всеукраїнського святого мученика за православну віру Данила Братковського? Нагадувати про возвеличення в чин святих Московським патріархатом справді мілітарних діячів Олександра Невського, Димітрія Донського, Андрія Боголюбського?

Українська Православна Церква Київського Патріархату буде гордитися тим, що волинський благодіятель православ'я Данило Братковський увійде до сонму всеукраїнських святих із благословення Української Православної Церкви.

Хай буде на це Божа воля!

Микола Жулинський,
академік НАН України,
Президент Волинського братства,
член Луцького Хрестовоздвиженського братства

Іван Дзюба,
академік НАН України,
Герой України

Іван Драч,
поет, кінорежисер,
Герой України

Ярослав Яцків,
академік НАН України,
голова Українського міжнародного
комітету з питань культури,
директор Головної астрономічної
обсерваторії НАН України

25 серпня 2013 р.

25 червня

1. Взяв участь в урочистостях Київського університету права НАН України.

Як завжди, це дійство було цікавим та насиченим культурною програмою. З цієї нагоди мав цікаві розмови з В. Дурдинцем (колишнім віцепрем'єр-міністром) та А. Гриценком (колишнім міністром оборони).

2. Підписав цікавого листа до Патріарха Філарета з питань релігійної освіти.

3. Отримав повідомлення про призначення мене членом робочої групи Міжнародної групи астронавтики (ІАА). Направив відповідь-згоду та пропозицію щодо можливостей космічної геодезії до вивчення прогнозу землетрусів.

26 червня

Весь день у Дніпропетровську з нагоди 100-річчя від дня народження В. С. Будника. День був насичений незабутніми подіями.

Державне підприємство
"Конструкторське бюро "Південне"
вул. Контрактова 3, м. Дніпропетровськ, Україна 49008
тел. (0562) 420022, факс (056) 7700125
E-mail: info@yuzhnoye.com www.yuzhnoye.com

Вих. № 66/5596 від 03.06.2013

Члену Президії НАН України
Академіку НАН України
Яцківу Я.С.
Україна 01030, м. Київ, вул.
Володимирська, 54

Шановний Ярославе Степановичу!

У червні 2013 року виповнюється 100 років від дня народження Героя Соціалістичної Праці академіка НАН України Василя Сергійовича Будника, ім'я якого по праву уособлює період історії, пов'язаний зі становленням Дніпропетровського ракетно-космічного центру та створенням перших балістичних ракет, що стали основою Ракетних військ стратегічного призначення СРСР.

До цієї дати на КБ "Південне" планують проведення ряду заходів в знак пам'яті про В.С. Будника, у тому числі розширеної науково-технічної ради за участю представників НАНУ, Південмашу, ІТМ, ДНУ, ветеранів ракетно-космічної галузі, керівників підприємств кооперації, представників органів державної влади та громадських організацій.

НТР відбудеться 26 червня в актовому залі ДП "КБ "Південне". Початок о 14⁰⁰.

Запрошуємо Вас, Ярославе Степановичу, взяти участь у роботі науково-технічної ради.

Додаток. Програма засідання розширеного НТР на 1 арк.

З глибокою повагою

Генеральний конструктор –
Генеральний директор

 О.В. Дегтярев

11 год. – покладання квітів до пам'ятної дошки В. С. Буднику на стіні будинку ДКБ «Південне», де працював В. С. Будник.

12 год. – покладання квітів до могили Будників – Василя Сергійовича та Віри Іванівни. Зібралися ветерани «КБЮ» та рідні Будників, його сини та племінники.

Я долучився до числа тих, хто виступав, нагадавши той факт, що українська земля дала світові славні імена космічної історії людства, і серед них – В. С. Будник.

14 год. – засідання НТР ДКБ «Південне» з демонстрацією фільму про В. С. Будника, привітаннями від керівників Дніпропетровської області та міста, інших учасників засідання НТР (в т.ч. я виголосив вітання від НАН України).

27 червня

Звичайний четвер у ГАО: поточні справи відділу космічної геодинаміки та Обсерваторії у зв'язку з відбуттям у відпустку з 1 по 24 липня.

Липень 1—24 липня

Відпустка, наповнена різними подіями.

Ліг у лікарню «Феофанія», щоб пройти обстеження серцево-судинної системи. Режим тут більш-менш вільний, і у другій половині дня займався різними справами:

— 03.07.2013 р. в Президії НАН України мав зустріч з Дж. Березі (Італія) та В. Корепановим щодо можливої співпраці зі створення наукових міні-супутників;

— 05.07.2013 р. в ГАО займався поточними справами, в т.ч. рецензуванням Закону України про супутникову навігацію, відповів на лист AG (ФРН) щодо виборів до складу ради цього товариства та ін.;

— 10.07-14.07.2013 р. перебував у місті Турку (Фінляндія) з метою участі у засіданні Ради EAT, яке відбувалося під час проведення конгресу EWASS2013, та зборах учасників програми ASTRONET.

На засіданні ради EAT розглядалося питання про місце проведення EWASS2015. З трьох пропозицій (Словаччина, Іспанія та Україна) вибрана Іспанія – Канарські острови.

На засіданні ASTRONET відбулася цікава дискусія щодо шляху розвитку астрономії в Європі (Science Vision and Infrastructure Roadmap), про можливість продовження ASTRONET на 2015—2017 рр. та ін.

Загальне враження дуже позитивне, але... про Україну та її астрономію мало згадували, тому нам (П. Берцику, А. Мірошниченко та мені) доводилося робити окремі зауваження

— 14.07.2013 р. разом з Г. Яцків та Т. Яцків відвідали місто Прилуки, щоб привітати Ігоря Яцківа з 50-літтям від дня народження.

Це був для мене дещо важкий день – дуже ранній виліт з м. Турку, коротка зупинка в Ризі та зустріч з Оксаною і Віктором Мацанами (Оксана Мацане-Яцків тільки недавно перенесла операцію, і я дуже хотів з нею зустрітися, тому вони приїхали в аеропорт), потім переліт у Київ, зустріч з Г. Яцків та Т. Яцків. Нарешті о 14.30 – в Прилуках.

Тут відбулася приємна зустріч з Ксенею Яцків (дочка Ігоря від першого шлюбу), яка живе і працює в Санкт-Петербурзі. Цікава та розумна дівчина (на відміну від її батька, який знову покинув чергову сім'ю).

Після відвідин цвинтаря в Прилуках повернулися пізно ввечері додому.

— 20.07.—21.07.2013 р. На рідній землі в Івано-Франківщині.

Разом з М. Падучаком (племінником) відвідав село Данильче, покловився могилам моїх батьків та багатьох друзів моєї юності. (Як швидко минають роки та відходять у Вічність ще досить молоді люди!)

Потім привітав мою любиму двоюрідну сестру Ганну Бойко з її днем народження.

Разом з Падучаками (Михайлом та Надією) виїхали до м. Долина та у прикарпатські гори (Надія – колишній учитель математики в м. Рогатині, дуже симпатична та цікава у подорожі жінка). Поїхали ми ще до однієї родички – Олесі Тисяк (Лесі) – доньки мого двоюрідного брата Ярослава з родини Яцків.

Чоловік Лесі – отець Богдан – надзвичайна людина, багатого внутрішнього життя та ініціативи у справі богослужіння у новій збудованій церкві у передмісті м. Долина. Ми всі разом (Падучаки, Тисяки та я) відвідали Гошівський монастир на Ясній Горі та Скали Олекси Довбуша. Це унікальні пам'ятки духовної культури та природи Прикарпаття. Завершили день смачним обідом у «Колибі» – грибна юшка, форель і т.п.

Переночували Падучаки і я в готелі м. Долина «Князь Олег» – сучасний готель, але через весілля не спали майже всю ніч (слухали музику та спів).

Наступного дня відвідали церкву в м. Долина, де править отець Богдан, та поїхали в гори у напрямку до перевалу на Закарпаття. Чудова природа, а ще чудовішим був обід у мальовничому куточку – туристичний готельний еко-комплекс «Медвідь».

За обідом ми з Михайлом обговорили всі наші питання та плани і десь надвечір добралися до м. Рогатин.

— 23.07.2013 р. В санаторії «Черче» провів зустріч з відпочивальниками та працівниками санаторію за участі інших колег і засідання наглядової ради фонду «Черченський живець».

ОГОЛОШЕННЯ

23.07.2013 р. 17.00 год Клуб ДП "Санаторій "Черче"

відбудеться зустріч з відомими фахівцями

на тему: 1. "Про Україну та світ"
2. Відбудова вілли "Богданівка"

Директор Головної астрономічної обсерваторії Національної академії наук України, академік
ЯЦКІВ Ярослав Степанович

Доктор медичних наук, професор Івано-Франківського медичного університету
академік Української академії наук

КЛИМЕНКО Анатолій Олександрович

Доктор медичних наук, професор Івано-Франківського медичного університету

БОЦЮРКО Володимир Іванович

Заступник керівника головного Управління документального забезпечення Апарату Верховної Ради України

МАЙБОРОДА Микола Володимирович

27 липня

Величне (на жаль, з політичним перебільшенням) святкування 1025-річчя з часу Хрещення Київської Русі.

Напередодні в ПК «Україна» проходила Академія з нагоди цього ювілею, на якій виступив В. Янукович.

Запам'яталася зустріч Митрополита Володимира (УПЦ МП) з Патріархом Філаретом (УПК КП) – привіталися та поцілувалися.

А вже 27 липня Філарета на ювілейних заходах не було, зокрема на Володимирській гірці біля пам'ятника Володимиру. Тут главенствував (і говорив багато і в т.ч. несправедливо про Україну) Патріарх Кирило.

Ми з І. І. Гуком пройшлися вулицями Києва, коли офіційні церемонії закінчилися. Були на Володимирській гірці, на Хрещатику, у Мистецькому Арсеналі. Тут представлено мистецьке надбання України за п'ятнадцять тисячоліть – тисячі творів мистецтва. Арсенал та виставка справили на нас надзвичайно приємне враження.

Серпень 1 серпня

1. Взяв участь у засіданні Колегії ДКА України, на якій розглядалися підсумки роботи у I-му півріччі 2013 року.

Ситуація критична – з 17 підприємств більш-менш успішно працює лише 6, інші – боржники. В цілому у порівнянні з I-м півріччям 2012 року є спад на ~ 30%.

Є сподівання, що у II-му півріччі будуть позитивні зміни:

— ВР України схвалить у 2-му читанні Загальнодержавну космічну програму на 2013—2017 рр.;

— буде здійснено 3-4 запуски українських РН;

— буде ліквідована заборгованість з виплати зарплати.

2. Відбулося засідання Вченої ради ГАО, на якому, серед інших питань, заслухали звіти стипендіатів Президента України та Президії НАН України. Є серед молодих науковців ГАО талановиті люди!

3. На засіданні дирекції розглянули поточні справи ГАО, зокрема щодо фінансового стану підрозділів та окремі питання функціонування у 2014 році.

5—15 серпня

У цей дещо спокійний від бюрократичних справ проміжок часу готував доповіді на конференції в КраО, Парижі, Одесі та Львові.

7 серпня

«Звичайна» середа – робота в Президії НАН України, яка завершилася двома цікавими подіями:

— святкування 70-річчя від дня народження Б. М. Смоляного – колишнього працівника МОН України (адмін.-госп. сектор). У кафе «Рута» зібра-

лося багато старих знайомих – Стріха, Пархоменко, Ботвинов, Жарінова та ін. Якоюсь своєю тихою, але ефективною роботою Б. М. Смоляний зумів завоювати прихильність багатьох людей;

— концерт Київського камерного оркестру (диригент Віталій Протасов). Сподобалася Сюїта Е. Гріга «З часів Хольберга». Перед початком концерту зустрівся з Ларисою Самофаловою (щодо затвердження у МАС назви астероїда «Самофалов»).

17–18 серпня

Взяв участь в урочистостях, організованих Греко-католицькою церквою з нагоди 1025-річчя Хрещення Русі-України.

В день Молебня зібралася дуже багато киян та гостей міста (кажуть, десь 20 тисяч). Все проходило дуже чемно, без зайвих офіційних промов, і дуже зворушливо. Запам'яталася промова в стінах Патріаршого собору экс-митрополита Любомира Гузаря (як завжди, конкретна та мудра).

На жаль, я через виїзд до Одеси не був на освяченні цього Собору та в НППЦ «Україна».

18–22 серпня

Подорож до Одеси службовою машиною (разом з Р. Кондратюком та І. Вавиловою), доставка унікальних фотоматеріалів, що сканували в ГАО, участь у 13-й Гамівській конференції-школі та інші справи організації астрономічних досліджень в Україні.

Взяв участь у меморіальній сесії, присвяченій 75-літтю від дня народження М. С. Комарова – відомого дослідника хімічної еволюції зір та галактик, пленарних та секційних засіданнях (зокрема з «Астробіології») та провів дискусію щодо стану та перспектив розвитку астрономічних досліджень в Україні.

Режим був спартанський – ранком о 6.00 на морі до 7.00, потім робота і знову на морі, ввечері різні заходи (прийом, меморіальний концерт О. Шевченка та ін.).

Довелося працювати і над «неприємними» питаннями, пов'язаними з вимогою Вченої ради ОАО щодо звіту та переобрання директора Обсерваторії С. М. Андрієвського. С. М. Андрієвський, на думку багатьох членів колективу, не дбає про Обсерваторію, більшу частину року перебуваючи за кордоном.

Здається, знайшли компроміс на цю тему з ректором ОНУ І. Ковалем – обмежити час перебування за кордоном до двох місяців та надати можливість С. М. Андрієвському ліквідувати конфліктну ситуацію.

24 серпня

День Незалежності України – 22-га річниця.

Шановний Ярославе Степановичу!

Вітаю Вас із 22-ю річницею незалежності України. Сьогодні Українська держава із тисячолітньою історією, багатими традиціями та самобутньою культурою гідно творить своє майбуття. Модернізація усіх сфер суспільного життя, зміцнення демократичних цінностей, поліпшення соціальних гарантій є свідченням нашого цивілізаційного європейського вибору. Вірю, що спільними зусиллями ми побудуємо успішну і заможну країну. Бажаю Вам міцного здоров'я, щастя й добробуту та нових здобутків в ім'я України. Зі святом Вас!

З повагою

Президент України
Віктор ЯНУКОВИЧ

Я отримав багато привітань з нагоди цього свята, зокрема від ректорів Національних університетів: «Львівська політехніка», Харківського, авіаційного, торгово-економічного та інших установ. І, це вже стало традицією, отримав вітання від Президента України.

Цього разу В. Янукович здорово виступав (та виглядав) на офіційній церемонії біля пам'ятника Володимирові Великому (Хрестителю).

27 серпня – 8 вересня

Пишу ці рядки 7 вересня, підсумовуючи результати відрядження до Криму:

27 серпня разом з Г. Яцків та В. Кравцем прилетіли майже без пригод (чомусь в аеропорту «Жуляни» була оголошена пожежна тривога) до Сімферополя та добралися до сел. Кацівелі (КЛО ГАО). Погода чудова, сонячна, і море тепле.

28-31 серпня – ознайомлення з роботою КЛО, зокрема з матеріалами В. Якубовського, що так раптово помер; разом з П. Одинцем мали зустрічі з в. о. голови Сімеїзької селищної ради Ю. Ломенком та «олігархом» кримського масштабу А. Припутніковим щодо оформлення державних

актів на землю. Займався також іншими виробничими справами (а зранку з 6 год. до 8 год. – був на морі). З погодою нам пощастило, а в Києві, кажуть, холодно та дощить! Так, якимось швидко, за розмовами з Одинцями пройшли ці дні, в т.ч. наступний день – День знань 1 вересня.

2 вересня виїхали з П. Одинцем до КрАО, де проходив Симпозіум КОСПАР та урочистості з нагоди 100-річчя від дня народження А. Б. Северного – директора КрАО з 1952 р. по 1987 р., видатного астрофізика та організатора науки (про А. Б. Северного ми подали інформацію у «Світогляді» № 3 за 2013 рік).

Тут в КрАО ми спочатку відвідали башту телескопа АЗТ-11 (125-см телескоп, що використовується для спектрофотометричних спостережень), а потім зайшли до оновленого конференц-залу (це вже ініціатива КНУ імені Тараса Шевченка, до складу якого відійшла КрАО).

Очікуваних високих гостей не було, тому все розпочалося буденно (у президії – ветерани КрАО, проректор КНУ С. Вижва, запросили мене – як президента УАА). Заслухали кілька доповідей про А. Б. Северного, привітання ректора КНУ та академіка О. О. Боярчука.

В обговоренні я виступив та сказав декілька слів про А. Б. Северного (що я мав нагоду знати та спілкуватися з ним, і що, оскільки він відмовився від призначення віце-президентом МАС, то обрали мене). А про ситуацію КрАО-КНУ я сказав буквально таке:

— не думайте, що я недооцінюю КНУ, який закінчили багато знаних людей, в т.ч. М. В. Стешенко;

— я високо оцінюю діяльність та особистість ректора КНУ Л. Губерського, якого я давно знаю і про якого нещодавно була стаття у «Світогляді» (я процитував окремі рядки з журналу);

— але я залишаюся при своїй позиції щодо входження КрАО до КНУ. Я програв у цій баталії, а практика показує, що мої програші завжди були корисними для справи. Тому бажаю КрАО нових здобутків у майбутньому.

Я відмовився від участі у прийомі та відразу після моєї доповіді «Astronomy programs in Ukraine» виїхав до Євпаторії (НЦ УВКС).

Добралися за 2.5 години, я відразу мав розмову з В. М. Шульгою та О. Є. Вольвачем щодо стану справ на РТ-22. Мова йшла про подальшу співпрацю у зв'язку зі змінами обставин.

Поселився я у знаному «гагарінському номері» на березі моря, але погода – дощ та вітер (тільки один раз я спробував «євпаторійське» море).

3—4 серпня. Участь у XIII Українській конференції з космічних досліджень. Перш за все від імені Президії НАН України вручив В. Є. Корепанову нагороду «За професійні здобутки», прослухав окремі цікаві доповіді з приладобудування та космології, взяв участь у дискусії щодо можливостей космічної місії України до Місяця та інше.

6 серпня. Знову в КЛО – збори науково-технічного персоналу (про підсумки роботи в I-му півріччі 2013 року та призначення А. Макеєва керівником лазерного комплексу) та загальні збори всього колективу – про всі проблеми життя, в т.ч. житловий сектор.

Вересень

10 вересня

Для мене це був «китайський день», а саме – брав участь:

— у зустрічі в ДКА України з делегацією Китайської національної космічної адміністрації (КНКА) на чолі з її керівником, паном Ма Сінжуем, видатним діячем та організатором науки КНР;

— в ДКБ «Арсенал», де обговорювали з представниками КНКА можливу співпрацю (а потім «арсенальці» влаштували розкішний обід поблизу у ресторані);

— в ІЕЗ НАН України, делегацію приймав Б. Є. Патон (Б. Є. тримав себе бадьоро і розповідав про зварювання у космосі). Керівник делегації Ма Сінжуй дуже тепло і ввічливо дякував за можливість зустрітися з Б. Є. Патоном, «сім'я якого відома у всьому світі».

15—19 вересня

Пишу ці рядки у Парижі – беру участь у JOURNEES2013. Розпочиналася поїздка з пригод в м. Києві: не приїхав А. Лупійчук – зламалася машина, затримали рейс на 3 години – несправний літак, а потім затримка в аеропорту Шарль де Голль (Париж) – якась НП, за участі озброєних поліцейських.

Тому запізнився на цікаві дискусії в Обсерваторії про ICRF3, а мав змогу тільки послухати Н. Капітен щодо нових резолюцій МАС та стандартів IERS.

Поселився ввечері в готелі GAY-LUSSAC – на однойменній вулиці у надзвичайно цікавому кварталі недалеко від Люксембурзького саду. Тут поруч інститути Паскаля, Кюрі та інші наукові установи Франції (плюс поблизу Пантеон).

JOURNEES2013 зібрала близько 100 учасників, тематика – системи координат, шкали часу, обертання Землі та динаміка тіл Сонячної системи.

Були цікаві доповіді з моделювання нутації та ПОЗ, а щодо спостережень – практично тільки наша доповідь (Яцків, Одинець, Вольвач).

Пишу ці рядки зранку 18 вересня, після «класного» прийому в Комерційному кафе – за столиком сидів разом з М. Софелем, В. Жаровим та ін., обговорили різні проблеми (жаліючи, що немає горілки, бо була добра баранина). Сьогодні на JOURNEES2013 – день динаміки тіл Сонячної системи, а потім засідання РГ в Паризькій обсерваторії. Все проходить досить стисло і напружено, серед ветеранів є І. Ковалевський та С. Дебарба – згадуємо минуле та жартуємо (що все ще живі!).

З. Малкін (ГАО РАН) запросив провести JOURNEES2014 у Пулковській обсерваторії (прийнято на заключній сесії: 22—24.09.2014 р.).

Взяв участь та витупив на засіданні РГ з теорії обертання Землі, а потім в Паризькій обсерваторії на виставці, присвяченій 300-річчю від дня народження відомого французького астронома La Caille. Надзвичайно цікаво та добротро представлено. Наш гід С. Дебарба – знавець історії астрономії.

Після екскурсії, на жаль, знову дощ в Парижі, разом з В. Жаровим заходимо в магазин за французьким сиром, а потім я шукаю квартиру

С. Дебарба, нас декількох вона запросила на вечірню зустріч (Я. Вондрак, С. Рон, Е. Ягудіна та ін.). Говорили на всі теми, згадували минуле, обговорювали сучасне щодо Росії, Чехії і, звичайно, України.

Завершую ці рядки в аеропорту Шарль де Голль, де чекаю вильоту о 10 год. Все ОК, і я вже о 15 год. 30 хв. в ГАО НАН України організовую чергове зібрання керівного складу.

20 вересня

Напружений день після відрядження до Франції, а саме:

FIFTH INTERNATIONAL CONFERENCE
ON ANALYTIC NUMBER THEORY
AND SPATIAL TESSELLATIONS

SEPTEMBER 16–20, 2013
NATIONAL PEDAGOGICAL DRAGOMANOV UNIVERSITY
KYIV, UKRAINE

а) термінові справи з питань міжнародних відносин НАН України:

— підготовка до прийому делегації АН Китаю з питань НВР;

— виступ на закритті «Другої англійсько-української конференції з фізики Сонця»;

— участь у закритті міжнародної конференції «Біохімія і біотехнологія – сучасній медицині», присвяченій 70-літтю С. В. Комісаренка;

б) справи буденні – зустрічі з представниками фірм «Столиця» та «Уютный дом» з питань реконструкції ГАО і діяльності ТОВ «Астрогеодин» – та інше.

Як член Оргкомітету 5-ї міжнародної конференції з аналітичної теорії чисел і просторових мозаїк зустрівся з Г. Ситою (Фонд Г. Вороного).

23 вересня

1. Взяв участь у відкритті V Національного конгресу з біоетики. З вступним словом виступили Б. Є. Патон, Ю. І. Кундієв, А. М. Сердюк, представники відповідних комісій Росії, Білорусі та інших країн.

2. Пізно ввечері вітав Я. Бялковського з його 75-річчям від дня народження (у банній компанії).

24 вересня

Розпочав день дуже невдало... зокрема штраф за перевищення швидкості по дорозі в ГАО. І таке буває...

25 вересня

1. Взяв участь в обговоренні теми «Культурний та соціальний виміри євроінтеграційної стратегії України» в рамках проекту «Національний конвент України щодо ЄС».

Відбулася цікава розмова щодо недооцінки культурного фактору в процесі інтеграції України до ЄС (всі говорять про економічну складову, забуваючи про важливу культурологічну складову).

Цікаво: Україна зараз входить до переліку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО (6 об'єктів), у 1990 році була тільки Києво-Печерська Лавра. Ще 11 об'єктів є кандидатами до внесення.

2. Поточна робота в Президії НАН України, зокрема щодо ТОВ «Астрогеодин» та реконструкції майстерні ГАО НАН України.

26—27 вересня

У Львові.

25.09.2013 р. в експрес-поїзді «Київ—Львів» мав цікаві розмови з В. М. Локтевим (ВФА НАН України) та О. Пасхавером. Перший їхав на той же захід, що і я – Наукова сесія з нагоди 20-ліття журналу «Condensed Matter Physics», а другий – прочитати лекцію у Католицькому університеті.

**CONDENSED
MATTER
PHYSICS**

Наукова сесія
з нагоди 20-ліття журналу
«Condensed Matter Physics»

Львів, Інститут фізики конденсованих систем НАН України, 26 – 27 вересня 2013 року

Розмова йшла про все – починаючи від владного Олімпу України, взаємин «Україна–Росія», та закінчуючи про НАН України та її майбутнє.

26 вересня. Наукова сесія та в кінці дня урочистості з нагоди 75-ліття незмінного заступника головного редактора журналу І.В. Стасюка. Я вітав ювіляра від НВР НАН України:

«Шановні колеги! Дорогі друзі!

Радий вітати вас у стародавньому Львові на гостинній галицькій землі у стінах Інституту фізики конденсованих систем НАН України, який багатий науковими традиціями і дав Україні багатьох видатних учених, чий наукові здобутки вплинули і, безперечно, продовжують впливати на розвиток вітчизняної та світової науки і техніки, освіти та духовної культури людства загалом.

Президія Національної академії наук України та Науково-видавнича рада НАН України щиро й сердечно вітають колектив Інституту фізики конденсованих систем, головного редактора академіка НАН України Ігоря Рафаїловича Юхновського, редакційну колегію та редакцію журналу зі славним ювілеєм – двадцятиріччям журналу «Condensed Matter Physics».

Ваше видання одним з найперших серед академічних почало виходити англійською мовою і перше за часів незалежної України, для якого Томсонівський інститут наукової інформації (США) розпочав визначення ім-пакт-фактору. За роки свого існування журнал набув загального визнання, його професійний рівень високо оцінений у наукових колах України та світу.

За минулі роки від дня заснування журнал завдяки професіоналізму, ентузіазму та наполегливості колективу увійшов до найпотужніших наукометричних баз даних і набув високого міжнародного рейтингу.

Мені особливо приємно відмітити, що ювілей журналу збігся з особистим ювілеєм члена-кореспондента НАН України Ігоря Васильовича Стасюка – беззмінного заступника головного редактора видання, віце-президента Українського фізичного товариства, визначного фахівця з питань теорії твердого тіла, винахідливого розробника, організатора науки та наставника молоді.

Радий відзначити, вельмишановний Ігорю Васильовичу, що свій ювілей Ви зустрічаєте сповнений творчих сил та задумів.

Від усієї душі бажаю Вам міцного здоров'я та щасливого, плідного та натхненного довголіття».

Все було надзвичайно урочисто (і скромно) і добротно (в т.ч. заключне прийняття).

Мав розмову з І. О. Вакарчуком щодо стану з виборами ректора Львівського національного університету імені Івана Франка.

27 вересня. Продовження Наукової сесії, а потім спеціальна наукометрична сесія, де була і моя доповідь «Сучасний стан та проблеми української академічної наукової періодики».

30 вересня

Провів зустріч з китайською делегацією – працівниками Китайської академії суспільних наук, на якій обговорювалися видавничі питання, а саме випуск періодичних соціогуманітарних видань та їх розповсюдження.

Очоловав китайську делегацію проф. Ю. Ксінхуа, заступник головного редактора «Social Sciences in China Press». З українського боку були присутні О. Г. Вакаренко («Академперіодика»), редактори журналів – археологічного, історичного та ін.

Відбувся цікавий обмін досвідом роботи (в КНР видається 40 академічних журналів цього профілю, в НАН України – 15).

Жовтень

1 жовтня

На запрошення Програми імені Фулбрайта взяв участь у презентації жовтневого номера українського журналу «National Geographic Україна» – з нагоди 125-річчя легендарного журналу.

Цей журнал є одним з найуспішніших журналів у США та світі. У 2007—2012 рр. він отримав 14 престижних відзнак National Magazine Award. Зокрема 2012 року видання NatGeo було відзначне як найкраще у Сполучених Штатах видання для планшетів. Сьогодні глобальна щомісячна аудиторія журналу налічує 60 млн. читачів. На додаток до оригінального англomовного видання журнал публікується 35 іншими мовами (загалом 38 місцевих мовних видань: по два журнали виходять китайською, іспанською та португальською мовами). Українською мовою журнал видається з березня 2013 року.

Цікаво... а фотографії мені не сподобалися.

Подарував журнал «Світогляд» головному редакторові NatGeo та представнику програми імені Фулбрайта.

2 ЖОВТНЯ

1. У Президії НАН України вирішував поточні справи НБР, ТОВ «Астрогеодин» та ін., і взяв участь у засіданні Президії НАН України, на якому інформував членів Президії щодо підготовки угоди з VERSITA про розповсюдження в е-видляді англomовних видань НАН України.

2. Привітав академіка НАН України О. С. Бакая з 75-річчям від дня його народження. Серед гостей були І. М. Неклюдов, А. Г. Загородній, А. Г. Наумовець та ін.

Лунали гарні слова на адресу чудового фізика-теоретика та приємної у всіх аспектах людини.

3—4 ЖОВТНЯ

Астрономічна обсерваторія
Львівського національного
університету ім. І. Франка
УКРАЇНА, Львів 79003
вул. Хорька і Мельника 8
тел. +380 32 240 03 55
e-mail: director@astro.franko.lviv.ua

Astronomical Observatory of
Ivan Franko National
University of Lviv
Koryta i Melnyka str. 8,
Lviv 79003, UKRAINE
tel. +380 32 240 03 55
e-mail: director@astro.franko.lviv.ua

Директору
Головної Астрономічної
обсерваторії НАН України
акад. Я.С. Яцківу

Вельмишановний Ярославе Степановичу!

Щиро сердечно дякую за включення мене до колективу авторів на здобуття премії імені С.Я. Брауде.

Вважаю, що таке включення є найвищою оцінкою моїх зусиль у розвиток астрономічної науки та освіти в Україні, а також є підтримкою львівських астрономів у цей непростий час виживання української науки, особливо університетської. Для мене є великою честю і приємністю мати можливість спілкуватися і співпрацювати з Вами та колегами керіваного Вами колективу Головної астрономічної обсерваторії НАН України.

З вдячністю та найкращими побажаннями,

щиро

Богдан Новосядлий

Надзвичайно напружені дні. Тому і не все вдалося здійснити – задумане та запропоноване. І День німецької єдності не відзначив (але привітав своїх знайомих з Посольства ФРН), і з проф. Г. Шамбелом (Австрія) не зустрівся, оскільки були інші справи.

1. Взяв участь у засіданні Наглядової ради Фонду майбутнього України.

Наступного дня відбулася цікава дискусія на тему Фонду, яку розпочав відомий кінорежисер К. Зануссі (Польща), а продовжили представники Латвії, Росії, Азербайджану та України. Я також виступив на цій сесії, акцентуючи увагу на проблемах сьогодення (на прикладах випуску періодичних видань, стану наукових досліджень тощо).

Враження від цих заходів неоднозначне.

З одного боку, задум щодо Фонду цікавий та необхідний, але чи вдасться його реалізація – я не впевнений.

Важливо, що Конкурсну комісію очолює К. Зануссі, а Наглядову раду – С. Арбузов, перший віце-прем'єр-міністр України. Це надає Фонду певний статус.

З другого боку, оптимізму додає фінансова спроможність організаторів Фонду, хоча б судячи з рівня прийому гостей.

2. В ГАО відбулося засідання Вченої ради. Крім звітів за 9 місяців керівників підрозділів розглянули деякі перспективні заходи:

— висунення на премію ім. С. Я. Брауде НАН України Л. Пілюгіна, Б. Новосядлого та І. Вавилову (це делікатне питання довелося завчасно узгодити з О. Коноваленком та П. Берциком);

— підготовка до відзначення 70-річчя ГАО.

6 ЖОВТНЯ

День працівників освіти.

Я привітав Кондратюків з цією подією.
Мене також вітають... хоча освітянську ниву я вже не доглядаю.
Ніч на 7 жовтня у нас з Ганною пройшла тривожно через домашню «пожежну пригоду»... загорівся плед-нагрівач.

8 ЖОВТНЯ

1. Мав цікаву зустріч з земляком (м. Долина Івано-Франківської області) отцем Богданом. Розмова йшла про все на Землі та у Всесвіті, про створення світу... про науку та Бога.

Запропонував подати його думки до «Світогляду».

2. Провів нараду з видавництвом «VERSITA» щодо електронних публікацій в українських періодичних виданнях, що виходять англійською мовою.

3. Привітав разом з О. Молчановим Ю. С. Шемшученка з 25-літтям його директорства в Інституті держави та права ім. В. М. Корецького НАН України.

10 ЖОВТНЯ

Прийшовши додому, я побачив море квітів на першому поверсі.
Виявилось – А. К. Шидловському 80 років.

З Анатолієм Корнійовичем мене пов'язує багато спільних справ – і науково-організаційних, і побутових (гараж, дача та ін.).

Я йому послав вітання:
«Академіку НАН України
Шидловському А.К.

Вельмишановний Анатолію Корнійовичу!

Від імені Головної астрономічної обсерваторії НАН України та Українського міжнародного комітету з питань науки і культури при НАН України, всеукраїнської наукової спільноти та від себе особисто шлю Вам вітання з нагоди визначної події – 80-ліття від дня народження.

«Як швидко минають літа...»

Ми знаємо та високо цінуємо співпрацю та дружбу з Вами – видатним ученим-енергетиком, доброю та чуйною людиною, патріотом рідної Землі та шанувальником її традицій.

Бажаємо Вам, дорогий Анатолію Корнійовичу, доброго здоров'я, сімейно-го благополуччя та ще довгих років життя в ім'я розвитку науки України.

З повагою –

директор ГАО НАН України,

голова КНК НАН України,

академік НАН України

Я. С. Яцків»

14 ЖОВТНЯ

1. Сьогодні — день святковий у прямому і переносному сенсах:
— Свято Покрови Пресвятої Богородиці;
— Урочиста академія Наукового товариства імені Шевченка з нагоди 140-річчя від дня його заснування.

Я не зміг поїхати до Львова на урочисту академію. Тому послав вітання:

**«Голові Наукового товариства
імені Шевченка у Львові
панові Олегу Купчинському
Учасникам урочистої академії**

Наукового товариства імені Шевченка

Шановний пане Голово! Шановні колеги! Дорогі друзі!

Від імені Українського міжнародного комітету з питань науки і культури при Національній академії наук України (КНК НАН України) вітаю вас зі знаменною подією в історії Товариства – 140-річчям від часу заснування.

Пройшовши довгий та славний шлях своєї діяльності, Наукове товариство імені Шевченка завжди дотримувалося заповітів його засновників – вірно служити Україні, сприяти розвитку її науки, освіти та культури.

У значній мірі завдяки діяльності Товариства в Україні зберігалася національна ідентичність, прагнення до свободи та побудови незалежної держави.

КНК НАН України, створений у 1990 році, ще до проголошення незалежності України, гордиться своєю співпрацею з Товариством та сподівається і надалі розвивати наші творчі контакти.

З нагоди славного ювілею бажаю високоповажним гостям та членам Наукового товариства імені Шевченка, всім тим, хто сприяє діяльності Товариства, доброго здоров'я та нових звершень в ім'я побудови високоінтелектуальної могутньої української держави.

Голова КНК НАН України

академік НАН України

дійсний член НТШ

Я. С. Яцків»

2. А також сьогодні для мене понеділок – день трудовий в ГАО. Крім наукових справ займався питаннями УАА, КНК та іншими, зокрема мав розмову з ДКБ «Південне» щодо співпраці за проектами «Іоносат» та «Аерозоль-УА». Домовилися у другій половині листопада організувати зустріч з перспективного проекту – лазерної передачі даних з супутника на Землю.

15 ЖОВТНЯ

Взяв участь у відкритті форуму та виставки «Наука. Інновації. Технології-2013».

З найвищих персон – Б. В. Гриньов (Держінформнаука). Я долучився до його супроводу разом з В. Г. Кременем та А. М. Гуржієм (НАПН України). Ознайомився з цікавими стендами Інституту надтвердих матеріалів ім. В. М. Бакуля (академік НАН України М. В. Новиков), Івано-Франківського медичного університету (д.м.н. З. М. Митник) та ін.

Був окремий стенд від ГАО НАН України з матеріалами роботи, висунутої на здобуття Державної премії України в галузі науки і техніки.

21 ЖОВТНЯ

Відбулося засідання Секції фізики Комітету з державних премій України в галузі науки і техніки. На розгляд було представлено три роботи.

Обговорення було непростим, але у підсумку астрономічна робота отримала друге місце (що дає шанс на наступний раз).

22 ЖОВТНЯ

1. Взяв участь та виступив з вітальним словом на відкритті VIII Міжнародного конгресу українців (МАУ), яке відбувалося в Колонному залі Київської держадміністрації за участі багатьох відомих державних та громадських діячів, вчених-українознавців з багатьох країн світу (всього учасників конгресу близько 700).

У своєму виступі я нагадав присутнім, що у 2004—2008 рр. був президентом МАУ, а з 2008 р. видаю українознавчий журнал «Світогляд».

2. Взяв участь в урочистостях з нагоди 90-ліття від дня народження видатного Генерального конструктора ракетних систем В. Ф. Уткіна, в яких взяли участь Б. Є. Патон, Л. Д. Кучма, О. В. Дегтярев та ін. Під час форуму

обмінявся з Л. Д. Кучмою думками щодо сучасного стану космічної науки і техніки України (у нього критичне ставлення до космічного сьогоднішнього дня України).

3. Вітаю Д. Т. Тарашенка з його днем народження у Відділенні фізики і астрономії НАН України (а ще важливіше – 25 років на посаді вченого секретаря цього Відділення).

23 ЖОВТНЯ

1. В Інституті енциклопедичних досліджень НАН України на конференції з енциклопедистики. Зібралися небайдужі люди, багато з Росії, які готують і видають загальнонаціональні та регіональні енциклопедії.

2. Дав інтерв'ю телеканалу ICTV з питань часу, зокрема щодо скасування 27.10.2013 р. дії літнього часу.

3. У Верховній Раді України на парламентських слуханнях.

Відкрив Голова ВРУ, а виступали Д. Табачник, Л. Гриневич, В. Кремень та ін. Мене здивувало, як часто зустрічали оплесками окремі (з моєї точки зору, не дуже вдалі) висловлювання Д. В. Табачника.

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань науки і освіти

01008, м. Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.: 255-31-55, факс: 255-33-04, e-mail: kno@rada.gov.ua

№ _____ " _____ 20__ р.

Члену Президії НАН України,
академіку НАН України
Яцківу Я.С.

Шановний Ярославе Степановичу!

Запрошуємо Вас, як члена Громадської ради Комітету з питань науки і освіти, взяти участь у парламентських слуханнях на тему: «Доступність та якість загальної середньої освіти; стан і шляхи поліпшення», що відбудуться **23 жовтня 2013 року о 15 годині** в сесійній залі Верховної Ради України (м. Київ, вул. Грушевського, 5, під'їзд №1).

Можливі висновки, пропозиції щодо удосконалення законодавчої та іншої нормативно-правової бази функціонування системи загальної середньої освіти просимо надсилати на e-mail Комітету: kno@rada.gov.ua

Контакти: 255-31-55, факс 255-33-04.

З повагою і сподіваннями
на подальшу плідну співпрацю,

Голова Комітету

Гриневич Л.М.

А проблема є... і велика.

4. Вітаю разом з Г. Яцків та родиною Аню Данілову (Яцків) з днем народження. Бажали багато гарного, а найголовніше – пора подарувати нам правнуків.

24 ЖОВТНЯ

1. Направив свої міркування щодо парламентських слухань 23 жовтня голові Комітету ВР з питань освіти Л. М. Гриневич:

«Шановна Ліліє Михайлівно!

Був на Парламентських слуханнях і був дуже здивований з багатьох виступів та реакції залу.

А щодо проблеми, то думка (наша в Головній астрономічній обсерваторії НАН України) така.

Щодо освіти є очевидна річ: для держави і, що ширше, суспільства освіта — транспорт у майбутнє. Державі годі мріяти про цивілізоване чи «сите» майбутнє без освічених громадян.

Автори проекту рекомендацій парламентських слухань на тему «Доступність та якість загальної середньої освіти і шляхи поліпшення» (далі — Рекомендації) намагаються привернути увагу до облаштування цього «транспорту»: від навчально-матеріальної бази шкіл і стану доріг в сільській місцевості (с.2) до соціального захисту педагогів (с.3). Проте здається, що за спробою охопити майже все, що стосується освіти, втрачено суть проблеми.

Вона, мабуть, не стільки у відсутності надсучасного «транспорту», а в тому, що забули про його «екіпаж» — учителя і учня.

Критичне зниження престижу педагогічної праці пов'язане не тільки з низькою оплатою праці. Роль учителя упосліджено морально — суспільство не сприймає його належним чином, не розуміє його місії. А тому найперше, що мала б зробити держава, виростити («виплекати») вчителя.

Турбуватися про харчування дітей, безумовно, треба, але потрібно говорити також про мотивацію до навчання. Цього в Рекомендаціях немає. Як немає згадки про те, що на учня впливає не тільки школа, але, наприклад, і ЗМІ, які не заохочують до навчання. Чи є на українському телебаченні бодай одна цікава пізнавально-освітня програма для учнів? Тому найперше, що мала б зробити держава, культивувати у дітей потяг (мотив) до навчання.

Середня освіта має бути справді базовою, тобто всебічно освічувати молоду людину, найперше впливати на формування у неї світогляду, наукової картину світу, а не перейматись аж занадто її майбутньою професією (це завдання спеціальної і вищої освіти).

Щодо рекомендацій, які пропонують Рекомендації:

с.5 (третьій знизу абзац) — розробити державні стандарти освіти нового покоління, ...

Для середньої освіти це буде (якщо таке трапиться) третій (перший у 2004 р., другий — 2011 р.) за 10 років стандарт. Мабуть, це багато. Краще вдосконалити, оновити, доповнити, розширити старий.

с.5 (перший знизу абзац) — створити надійну інноваційну індустрію розробки і виготовлення сучасних засобів навчання. ...

Явно декларативний пункт. Потрібно виділяти кошти і реально фінансувати розробку й виготовлення засобів навчання.

с.6 (четвертий знизу абзац) — Збільшити не менше, ніж на третину від загальної суми зарплати преміальну складову, яка виплачується за якісні показники діяльності вчителів і викладачів.

Неоднозначна пропозиція на тлі безумовно величезної проблеми — низької оплати праці вчителя. Але, за умови ухвали такого порядку нарахування преміальних, навчання буде спрямоване на досягнення «якісних показників» (що це буде, результати ЗНО, чи щось інше, адже розробка національної системи оцінювання якості освіти тільки в планах?), а базова, тобто широкі в світоглядному аспекті, освіта стане мало кому потрібною. Загалом питання визначення якості саме середньої освіти вимагає зважених підходів.

с.7 (четвертий зверху абзац) — оновити шкільні бібліотеки, забезпечити їх педагогічними журналами і газетами. ...

Чому тільки «педагогічними», а, наприклад, не науково-популярними журналами і книжками?

с.8 (четвертий зверху абзац) — надати державну підтримку розвитку дистанційному навчанню, розповсюдженню електронного підручника, ...

Дивно, що в Рекомендаціях нічого не сказано про відкриту освіту. Якщо розглядати питання про «доступність середньої освіти», то варто згадувати не лише про «критичний стан доріг», але й про те, що сучасні інформаційно-комунікаційні засоби дають змогу навчатися в умовах бездоріжжя. Щоправда, це вимагає докладнішої розмови і про електронний підручник...

Загальне враження про Рекомендації:

потрібний, але малосистемний (тобто без визначення головних і другорядних проблем, логічних зв'язків тощо) та деінде декларативний документ.

Академік НАН України Я. С. Яцків»

2. Відправив вітання журналу «Універсум» з 20-літтям від дня заснування:

**«Шеф-редактору журналу «Універсум»
пану Олегу Романчуку
Засновникам і видавцям журналу «Універсум»
Членам редакційної колегії журналу «Універсум»**

Вітаю зі знаменною подією у житті «Універсуму» — 20-річчям від дня заснування.

Журнал «Універсум» та Незалежність України корелюють у просторі та часі. За багатовікову історію України на її теренах та поза її межами видавалося багато періодичних українськомовних видань. Але тільки окремі з них (і серед них – «Універсум») послідовно, фахово, критично і на високому поліграфічному рівні висвітлювали минуле та сьогодення (на час їх виходу) України, сприяли відродженню історичної пам'яті українського народу та утвердженню його державності.

Бажаю всім, хто причетний до видання «Універсуму», а особливо панову Олегу Романчуку – натхненнику та душі журналу – доброго здоров'я, творчого довголіття та нових звершень в ім'я розвитку української держави.

З повагою

Ярослав Яцків»

25 ЖОВТНЯ

День мого паспортного народження.

О 7 год. разом з Г. Яцків та І. Глаголевою виїхали автомашиною до Полтави – рідного міста Ганни та міста, де я з серпня 1960 року розпочав свою наукову діяльність у Полтавській гравіметричній обсерваторії (ПГО) АН УРСР.

Дорогою спілкувалися, але епізодично, бо я отримав сотні дзвінків з поздоровленнями з днем народження. Навіть було якось дивно, що так багато «високих мужів» вітали мене (В. Семиноженко, Ю. Алексеев, О. Дегтярев, А. Загородній та ін.).

Дорога до Пирятина добротна, сучасна. Зупинилися в одному з придорожніх кафе – чисто, приємно, і гарна кава.

Добралися до Полтави, дещо блукали (бо місто змінило свою панораму) і зайшли до В. Сінченкул (Лондар).

Після короткої розмови – в Обсерваторію. Тут пообідали у А. Славинської (Голубицької), згадали давні добрі часи, посумували за втраченими друзями та молодими роками.

А вже о 14.00 я виступив на зібранні в ПГО (тепер – Інституту геофізики НАН України). Говорив про Кримський геодинамічний полігон та загальну характеристику астрономічної науки в Україні. Звернув увагу на критичну ситуацію, що склалася в науковій сфері, зокрема з молодією зміною тощо (це особливо відчувається в ПГО – немає молоді).

Ввечері ми – найближчі друзі – зібралися в ресторані «Листопад», що на вулиці Жовтневій (цікаво – побудованому на тому місці, де мешкала Л. А. Кравцова – мати Вікторії Кравцової, подруги моїх студентських років). Нас було 10 (Яцків, Голубицькі, Корби, Сінческули, В. Булацен та І. Глаголева). Чудово поспілкувалися та поласували полтавськими «дерунами».

Заночували в Полтаві в квартирі (великій та затишній у будинку, де колись жив видатний математик Остроградський) Павла та Світлани Корби.

А ранком привітали Ганну з днем народження, поснідали та, знову заїхавши в ПГО, виїхали до Києва. Щасливі, повернулися додому до нашого любимого кота «Рижика» о 16 годині.

Так завершилася перша серія моїх жовтневих іменин 2013 року. Чому «перша» – бо ще будуть ГАО, банна компанія та ін.

P.S. Дійсно була друга, і дуже насичена – вітальних е-мейлів та факсів десятки, дзвінків та побажань колег ще більше. Це неювілейна дата, але чомусь отримав вітання від М. В. Багрова, Ю. С. Алексеева, О. В. Дегтярева, Л. М. Гриневич і навіть від Посла України у США О. Ф. Моцика...

28 ЖОВТНЯ

Видався для нас з Ганною важкий день – в клініці Національного інституту раку МОЗ України. Після консультацій вирішили поки що відкласти операцію молочної залози.

А ввечері – «звичайний» понеділок в Кончі Заспі у колі «банних друзів» — мене вітають з днем народження...

29 ЖОВТНЯ

В Інституті стратегічних досліджень відбулося обговорення актуальної теми: «Інноваційний розвиток промисловості як складова структурної трансформації економіки України».

Основне враження від доповіді – немає аналізу, чому не реалізуються вітчизняні інновації.

Я виступив в обговоренні доповіді і повідомив:

«Маємо, що маємо.»

Це вже тепер класичне висловлювання першого Президента України Л. М. Кравчука характеризує сучасний стан економіки України.

Вітчизняна економіка працює «на знос», проїдаючи те, що було створено працею попередніх поколінь, і продовжує деградувати, скочуватися на рівень країни «третього» світу (О. А. Мазур «Українська наука – цифри і факти» в збірнику «Наука України у світовому інформаційному просторі», вип. 7, 2013, стор. 5—11).

Наслідком цієї політики є:

- зниження чисельності працівників в інноваційній сфері в 3,3 раза (у США і Західній Європі вона зросла удвічі, і Південно-Східній Азії – учетверо);*
- зниження чисельності дослідників у галузі технічних наук в 3,5 рази, водночас чисельність їх у царині політичних наук збільшилася в 5,6, юридичних наук – в 3,5 раза;*
- зменшення освоєння нових видів техніки в 14,3 раза;*
- зниження частки інноваційно-активних промислових підприємств у 5 разів (з 56 до 11,2%), у Росії їхня частка становить 10%, у Польщі – 16, в країнах ЄС – у середньому 60%;*
- низький рівень приросту ВВП за рахунок введення нових технологій – 0,7%, у розвинених країнах цей показник становить 60—90%».*

30 ЖОВТНЯ

Президійна «середа» наповнена різними подіями.

У першій половині дня займався поточними справами КНК, РКД, «Світогляду» та ін.

Перед стінами Президії НАН України зібралися представники Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, протестуючи проти можливого закриття цього Інституту або (як кажуть деякі функціонери) його приєднання до Інституту всесвітньої історії.

Я ще раз пообіцяв протестувальникам, що я проти розгляду цього питання на сьогоднішньому засіданні Президії НАН України (передав відповідного листа Б. Є. Патону).

Зустрівся з ректором НУ «Львівська політехніка» Ю. Я. Бобалом і дав згоду увійти до складу Наглядової ради університету.

Від НТШ отримав нагороду – медаль «140 років Наукового товариства імені Тараса Шевченка».

На засіданні Президії НАН України виступив при розгляді питання сучасної економічної теорії і звернув увагу на проблеми інноваційної економіки України.

Листопад

1—3 листопада

Це були тривожні дні сімейного життя – все ж необхідна хірургічна операція Г. І. Яцків.

4 листопада

1. Разом з дружиною побував у Національному інституті раку, де вона колись працювала, на консультації щодо можливої госпіталізації.

Познайомився з чудовими людьми у відділенні (зав. І. І. Смоленка). Але все побачене та почуте справило на мене гнітюче враження.

Вирішили госпіталізуватися у «Феофанію».

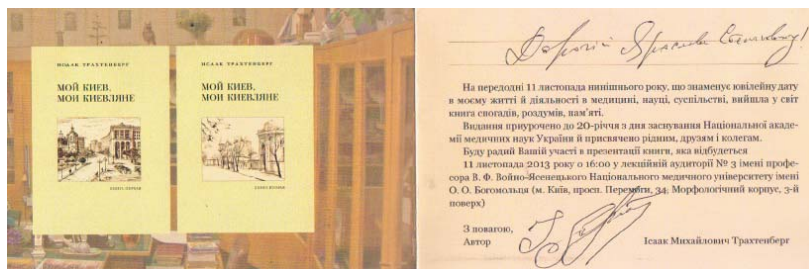
2. Отримав два листи – подяки та привітання за участь у святкуванні 140-річчя від дня заснування НТШ та з нагоди проведення VIII Конгресу МАУ.

6 листопада

1. В Києві вихідний день – 70-річчя з дня звільнення Києва від фашистських загарбників.

Але я працював у Президії НАН України, а потім у другій половині дня пройшовся по Хрещатику, де була виставлена техніка часів Другої світової війни. Виставка підтвердила думку, що ми виграли війну не технікою, а самовідданістю та жертівністю народів СРСР.

2. Отримав запрошення на 90-річчя від дня народження І. М. Трахтенберга та подяку від О. В. Дегтярева за мої поздоровлення з днем народження.

11 листопада

Надзвичайно красива подія – святкування 90-річчя від дня народження І. М. Трахтенберга – талановитого вченого та прекрасного літератора та публіциста.

Підготовка та організація свята були на високому рівні за участі багатьох відомих людей – вчених-медиків (А. М. Сердюк, Г. В. Книшов та ін.), вчених-політиків (В. М. Литвин та ін.), науковців (С. В. Комісаренко, А. Г. Наумовець та ін.).

Ювіляр виголосив чудову (оптимістичну) промову і мужньо відбув великий прийом (з чаркою вина та вишуканими стравами).

Доброго йому здоров'я ще до 100 та більше років!

12 листопада

День хвилювань.

Ганні зробили операцію. Вона в реанімації і важко відходить від наркозу.

13–17 листопада

Всі ці дні провідував Ганну Яцків в лікарні «Феофанія». Здається, вже йде на одужання...

18 листопада

Займався справами Ради з космічних досліджень (РКД) НАН України, узгодив окремі питання з О. Черемних, Л. Литвиненком та ін.

Відбулося засідання Комітету з державних премій, на якому до премії відібрано 15 робіт.

На жаль, висунута ГАО НАН України робота не набрала необхідної кількості балів, хоча і була нормально представлена і сприйнята членами Комітету.

Я виступав з коротким описом роботи.

З 80 членів Комітету 45 були «за» (прохідний бал – 60!).

20 листопада

Взяв участь у відкритті Ювілейної виставки наукових досягнень установ НАН України, присвяченої 95-річчю Академії.

Після коротких промов А. Г. Наумовця та В. П. Семиноженка учасники виставки ознайомилися з експонатами 80 наукових установ, в т.ч. і ГАО НАН України (спеціальна оптика та макети приладів для проекту «Аерозоль-UA»).

21 листопада

Звичайний (але особливий) ГАО-день.

1. У відділі космічної геодинаміки вітали М. Іщенко з отриманням диплома кандидата фізико-математичних наук, а В. Жаборовського – з поверненням з відрядження до Японії.

2. На засіданні Вченої ради ГАО гостями були: В. П. Горбулін (презентація його книги) та О. О. Коноваленко (повідомлення про радіоастрономічну програму НАН України). Основні питання:

— звіти виконавців Цільової теми № 299 (досить інформативні, отримані цікаві результати);

— зміна структури ГАО у зв'язку з припиненням функціонування відділу астрометрії (заява А. І. Яценка про звільнення з роботи).

Остаточне рішення перенесли на 28.11.2013 р.

3. День завершився сумно – Уряд відклав підписання Угоди про Асоціацію України з ЄС.

22 листопада

1. Відбулося засідання Спеціалізованої вченої ради при ГАО – захист дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата фіз.-мат. наук О. С. Андрієць. Склалося позитивне враження про здобувачку, відбулося майже одностайне голосування (один бюлетень недійсний).

2. Відбулося засідання Ради УАА, на якому розглянули стан діяльності у 2013 році та окремі актуальні питання щодо планів на 2014 рік.

23—25 листопада

Розпочинався день з покладання квітів до могили жертв Голодомору (всі чотири Президенти України та багато людей різного стану – і чиновники, і прості люди, родичі яких не пережили цього лиха 1932—1933 рр.).

23 листопада я провідав Г. Яцків у лікарні (хірургічний корпус). Її самопочуття було добре, тому після моєї роботи в ГАО ми разом поїхали до Тетяни Яцків – їй 50 років. Там у тісному сімейному колі (Є. І. Коломієць, Т. Яцків з дочками Ганнусею та Оленкою, Олексій – чоловік Ганнусі та його мама Оля) провели пару годин. Все було дуже гарно...

Десь о 18 год. я відвіз Ганну до лікарні, а сам повернувся додому (був досить сильний туман, Ганна з хвилюванням мені телефонувала додому, чи я повернувся).

Далі з розповіді Ганниної сусідки по палаті: «Ганна хотіла подивитися новини о 20 годині, а до того часу прилягла відпочити.

Коли почалися новини, сусідка намагалася розбудити Ганну... але вона вже майже не реагувала... Її забрали в неврологічне відділення... «Інсульт».

24 листопада. Провів у якомусь хвилюванні – не відповідав мобільний телефон Ганни (а ми домовилися про зустріч 25 листопада).

Не знав, що робити. Не було повідомлень з лікарні.

Тому я провів цей день на Майдані – За Європейську Україну.

Потім я поїхав до лікарні. Мав розмову з лікарями, придбав всі необхідні ліки і, працюючи в ГАО, сподівався на якісь позитивні зміни.

Трагічний день в історії України і, не дай Бог, у моїй сім'ї. Пишу ці рядки 25.11.2013 о. з болем у душі та серці – Ганна Яцків у важкому стані у лікарні «Феофанія».

26 листопада

ВФА НАН України проводить наукову сесію та засідання Бюро ВФА, присвячені 95-літтю Академії.

В.М. Локтев вручив нагороди (зокрема В. Ю. Караченцева нагороджена відзнакою «За професійні здобутки») і виступив з доповіддю, виклавши свої погляди на історію Академії та її здобутки.

Були і наукові повідомлення, зокрема Ю. Г. Шкуратова про пошуки води на Місяці.

У другій половині дня разом з Ю. Г. Шкуратовим побував в АО КНУ на зборах колективу з порядком денним:

1. Звіт директора В. М. Єфіменка про роботу за 2008—2013 рр.
2. Рекомендація кандидатур на посаду директора.
3. Вибори делегатів на конференцію трудового колективу Університету – та виступив від імені УАА.

Склалося враження, що кандидатура В. М. Єфіменка як директора всіх влаштовує, оскільки він бере на себе всі організаційні та господарські роботи.

27 листопада

Сьогодні Б. Є. Патону – 95 років.

Борис Євгенович – надзвичайна особистість у всіх сенсах.

Ми йому присвятили вип. 5 «Світогляду» та проводимо засідання РКД НАН України з порядком денним:

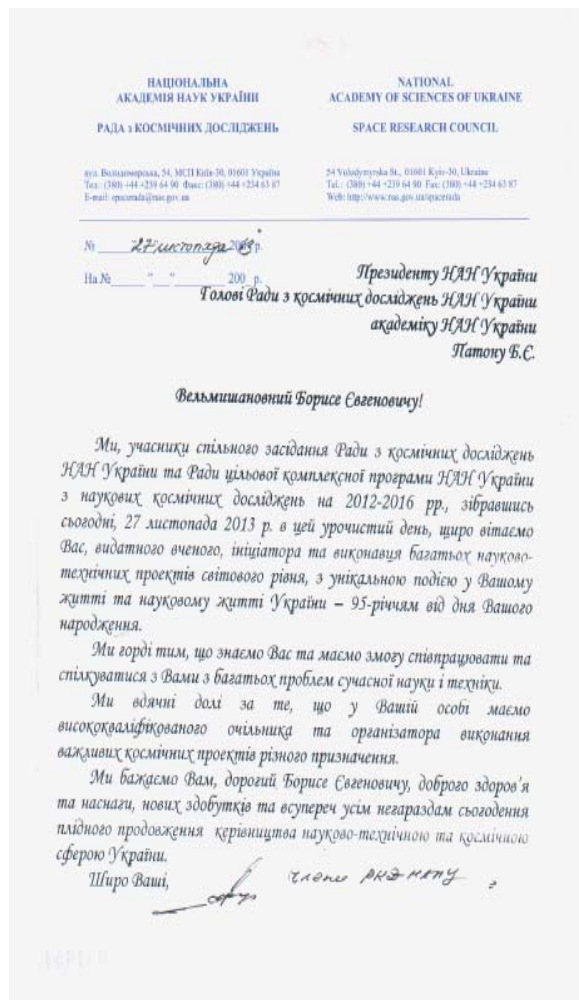
— звіти за проектами Цільової програми НАН України з космічних досліджень;

— підготовка пропозицій щодо структури та складу РКД на 2014—2017 рр.

За винятком окремих непорозумінь щодо формування секцій РКД, все пройшло в конструктивному дусі, а завершилося «за чашкою кави» з вітаннями ювіляру.

В кінці дня був у лікарні – позитивних зрушень у стані Ганни немає.

А Майдан бурлить!

Сьогодні
європейське майбутнє України
залежить від кожного з нас.

200 тисяч на Європейській площі
та євромайдани по всій країні
показали реальний
вибір українців!

Ми **вимагаємо** від Януковича
виконати умови і
підписати угоду
з Європейським Союзом.

Ми будемо стояти
на Євромайданах у Києві та
найбільших містах країни щодня
до дня саміту **29 листопада**.

Головний збір
на Євромайданах –
щоденно о 18.30!

Чекаємо на Вас!

Ми **самі** маємо зробити
Україну європейською.

#ЄвроМайдан – це ми.

Ми є!

ЄВРОМАЙДАН

28 листопада

Звичайний четвер, але з незвичайними змінами – відвідуванням лікарні, де у важкому стані перебуває Ганна...

У другій половині дня – на Вченій раді ГАО привітав А. О. Корсунь з її 80-річчям, вручив нагороди з нагоди 95-річчя НАН України (В. Караченцевій, Л. Пакуляк, С. Гордієнку, Т. Корсун, Б. Шахову); узгодили статус лабораторії астрометрії у відділенні № 2 (С. Г. Кравчука) та розглянули поточні питання.

Ввечері вітав Г. Барановського з 70-річчям від дня народження.

29 листопада

Лікарня, поточні справи в ГАО та зустріч з Михайлом і Надією Падучаками з Рогатина. Йшлося про Богданівку в с. Черче та різні родинні справи.

О 17 год. був у Будинку кіно на показі фільму про Миколу Амосова. Там побачив багато знайомих людей – медиків та кібернетиків.

М. Амосов – унікальна людина, і фільм зроблено на високому рівні – доброту, щиро та відверто (коли на екрані з'явилися слова М. Амосова, що нам нема чого чекати від Росії, у залі пролунали оплески).

Після демонстрації фільму був прийом, але я не залишився на ньому... і пішов пішки на Майдан.

Майдан не затухає...

На ТБ сталася надзвичайна подія – припинили після відкриття передачу С. Шустера.

30 листопада

Був на Михайлівській площі, на яку перебазувалися протестувальники (після кривавого побиття о 4 год. ранку на Майдані Незалежності). Площа вирує, дебатуює та обговорює останні події. Я поспілкувався на різні теми з С. Рябченком.

Грудень 2 грудня

1. Події на Майдані тривають. Опозиція вимагає відставки Уряду та оголошення перевиборів Президента України.

Сформовані штаби у Будинку профспілок та Київграді.

Тема побиття студентів 30 листопада на Майдані звучить у ЗМІ по всьому світі. АН вищої школи розповсюдила заяву.

«Заява Академії наук вищої школи України

Академія наук вищої школи України заявляє: нинішня політична криза в державі була пришвидшена провалом Вільнюського самміту, на якому втрачено унікальну історичну нагору реалізувати природний європейський історичний вибір України, що відповідає стратегічним інтересам нашого народу. Це сталося через непатріотичність і непрофесійність української влади, що піддалася на цинічний тиск Росії, яка прагне відновити імперське панування над Україною. Особливе обурення мільйонів людей викликала цинічна, звіряча, нічим не спровокована розправа силовиків з учасниками студентського Євромайдану вранці 30 листопада. В сьогоднішніх українських реаліях такі дії могли бути санкціоновані лише на рівні вищого державного керівництва, яке відтак остаточно втратило свою легітимність в очах власного народу.

Ми переконані: європейська ідея залишається потужним об'єднувальним чинником для українського суспільства. Ми висловлюємо солідарність з тими, хто захищає сьогодні європейський вибір України, беручи участь у мирних акціях протесту. Ми висловлюємо захват мужністю, патріотизмом і витривалістю українського студентства. Ми засуджуємо дії тих керівників ВНЗ, які погрожують студентам репресіями.

Ми вважаємо, що розв'язання кризи може лежати тільки в площині проведення дострокових виборів, формування нової відповідальної перед народом влади і реалізації курсу на європейську інтеграцію. Ми закликаємо всіх

наших колег, науковців і освітян, виявити в ці непрості дні мужність, витримку і чітку громадянську позицію.

Президія АН вищої школи України»

Я написав короткий коментар та передав до газети «День»:

«Окрема думка

Більшість з нас, науковців України, давно інтегрована до Європи.

Ось уже декілька тижнів якась загрозлива тривога витає у небі України. Що буде з нашою державою через 10—20 років, навіть страшно подумати. Тому там «наверху» і не думали, та і не думають, а живуть за правилом «сьогоднішнього дня» — взяти якомога більше для себе, а наступні покоління нехай розбираються з усім тим, що вже натворили.

Важко зрозуміти, як можна було так непрофесійно та невідготовлено підійти до підписання Угоди про Асоціацію з Європейським Союзом. Чого тут більше – політики чи економіки? Чи тиску з боку імперської верхівки Росії?

Адже ми, науковці України та Росії, давно інтегровані до Європи (з певними обмеженнями, які обумовлені нашим нечленством в ЄС).

Якщо дотримуватися статистики, то Росія активно співпрацює з ЄС у науковій сфері, зокрема за 7-ю Рамковою програмою близько 500 російських організацій беруть участь у майже 300 партнерських проектах.

Європейська комісія оголосила 2014 рік – Роком науки «ЄС-Росія».

Деякі з цих проектів виконуються спільно російськими та українськими вченими, які не бачать іншого виходу з ситуації, що склалася у науковій сфері наших країн, як інтеграція до ЄС.

Наведу декілька прикладів з близьких мені напрямів науки.

1. Українські астрономи були засновниками Європейського астрономічного товариства (ЕАТ), яке відає координацією астрономічних досліджень у Європі, а зараз розробляє дорожню карту їх розвитку на майбутні 20 років. Україна бере активну участь у цій роботі в рамках програми «АСТРОНЕТ». До речі, Росія прагне вступити до однієї з найвідоміших у світі обсерваторій – Європейської південної обсерваторії (ЄПО), щоб мати змогу використовувати найпотужніші у світі оптичні телескопи.

Ще за часів президентства В. А. Ющенка я, колишній віце-президент Міжнародного астрономічного союзу, готував аналогічну пропозицію щодо вступу України (на пільгових умовах) до ЄПО. На жаль, ця пропозиція не була реалізована. Але завдяки підтримці ЕАТ українські вчені отримують час для спостережень на цих телескопах ЄПО.

2. Українські астрономи та радіофізики разом з науковцями Іспанії, Польщі та інших країн беруть участь у виконанні програми щодо розширення європейської навігаційної системи на територію України. У 2010-2013 рр. нам вдалося провести в Україні відповідні експерименти і показати перспективи такого розширення. Це і було науковою основою того рішення, що зараз Європа виділяє Україні 5 млн. євро на реалізацію такого проекту.

3. Широко відома участь українських фізиків у створенні та роботі Великого андронного колайдера, яка завершилася підписанням відповідної

угоди щодо членства України у діяльності Європейського центру ядерних досліджень.

Можна було б і далі наводити такі приклади і з інших напрямів науки, але висновок очевидний – майбутнє науки України в інтеграції з науковою сферою Європейського Союзу.

Ярослав Яцків,
лауреат премії імені Рене Декарта Європейського Союзу»

2. У другій половині дня взяв участь та виступив у ЦДНТПІН ім. Г. М. Доброва на обговоренні доповіді «Реформа Російської академії наук: уроки для України» (доповідачі – чл.-кор. РАН, заст. Президента РАН, директор Інституту історії природознавства та техніки (ІПТТ) ім. С. І. Вавілова РАН Ю. М. Батурін та д.е.н., директор Центру Б. А. Маліцький).

Ю. М. Батурін дуже критично охарактеризував дії влади щодо реформи РАН і оцінив це як кризу «наука-влада».

3 грудня

Цього дня відбулася низка неординарних подій:

— ВР України розглядала питання про недовіру Уряду (спочатку без Уряду, а з 12 год. з участю Уряду та виступом М. Я. Азарова).

Пропозиція не пройшла (186 голосів – «за»). Комуністи у виступі П. Симоненка були «за» відставку Уряду, але участі у голосуванні не брали.

— В НАН України святкували 20-річчя МААН.

Відбулося «Юбилейное заседание Совета Международной ассоциации академий наук», присвячене цій події. В порядку денному – перегляд фільму, присвяченому 20-річчю МААН, спілкування з представниками ЗМІ.

Вів засідання голова МААН Б. Є. Патон.

Участь взяли делегації академій наук Азербайджана, Білорусі, Вірменії, Грузії, Казахстану, Молдови, Росії, Таджикистану та України.

З особистих причин я не брав участі у цьому дійстві.

4 грудня

Сьогодні згадую про те, що відбулося раніше.

2-3 грудня мав е-листування з О. Пахльовською щодо 90-ліття від дня народження видатного славіста, професора Римського університету Ла Сан'єнца Санте Грачотті – іноземного члена НАН України, Почесного доктора НаУКМА та Почесного президента Італійської асоціації українських студій.

Подую тут переписку з пані Оксаною.

О. Пахльовська відзначає:

«Надзвичайно важливий внесок Санте Грачотті у розвиток україністики в Європі, у консолідацію ідеї України як невід'ємної частини європейської культури. Проф. Грачотті є членом Національної академії дей Лінчеї – однієї з найпрестижніших у Європі, почесним членом багатьох європейських, зокрема слов'янських інституцій».

3 грудня я написав:

«Вельмишановна пані Оксано!

У вихідні та вчора був на Майдані.

На жаль, Вашого листа отримав тільки сьогодні.

Прошу передати слова поваги та вдячності професорові Санте Грачотті за його унікальний внесок у розвиток української науки і культури.

Для мене була велика честь зустрітися з Санте Грачотті.

З найкращими побажаннями – Ярослав Яцків»

І одержав відповідь:

«Дорогий і вельмишановний пане Ярославе!

Дуже й дуже Вам вдячна за привітання! Обов'язково передам його професору Грачотті.

Вибачте, що так пізно написала. Була в дорозі між Києвом та Римом, тому не вклалася в час.

Тим більше Вам вдячна за Ваш дуже цінний відгук!

Бажаю всього найкращого! Тримаймося – міцно обнімаю.

Оксана».

5 грудня

День, наповнений різними акціями:

— Засідання колегії ДКА України, на якому першим питанням було виконання Україною умов вступу в ЄКА.

У 2014 році закінчується відповідна рамкова угода. Вирішили просити її продовження на 2 роки (я звернув увагу на проект EEGS-2).

— У відділі космічної геодинаміки розглянули поточні питання, зокрема щодо роботи у 2014 році О. Кудлая та В. Кузькова.

— Взяв участь у Конференції Благодійного фонду Богдана Гаврилишина за результатами першого року реалізації програми «Молодь змінить Україну».

Був дуже цікавий виступ Блаженнішого Любомира Гузара.

— Взяв участь та виступив на засіданні Громадської ради Держінформнауки, яка прийняла заяву щодо подій на Майдані:

Заява Громадської ради при Державному Агентстві з науки, інновацій та інформатизації України

Громадська рада при Держінформнауки погоджується з оцінкою витоків та причин політичної кризи в Україні, даною в спільній заяві Президентів України Леоніда Кравчука, Леоніда Кучми та Віктора Ющенка, оприлюдненій 4 грудня 2013 року.

Громадська рада закликає владу й учасників протестів негайно розпочати діалог на основі положень і пропозицій цієї спільної заяви, що включають повагу до демократичних цінностей та норм, безумовне відновлення курсу на європейську інтеграцію та недопущення застосування сили до мирних громадян України.

Голова ради М. В. Стріха»

6 грудня

Розривався між різними подіями – лікарня, НАН України та ін. Спочатку узгодив деякі справи в «Феофанії», потім – нарада зі Springer.

Обмінялися інформацією, а я поставив три конкретні запитання:

— Чи погодиться Springer внести до своєї бази е-книг наші англomовні монографії?

— Чи згоден Springer розповсюджувати наші англomовні журнали?

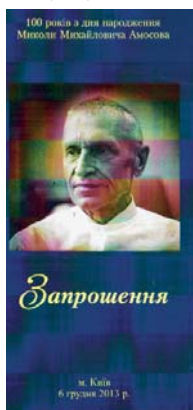
— Чи проведе для нас безплатні консультації?

Відповіді почекаємо!

У другій половині дня взяв участь та виступив на урочистостях:

— В Українському гуманітарному лицейі КНУ імені Тараса Шевченка з нагоди присвоєння малій планеті 318794 імені УГЛІЯ.

Все відбувалося дуже урочисто за участі відомих діячів освіти та культури – А. Ю. Мокренка, П. М. Кононенко та ін. (Серед гостей був і проректор КНУ імені Тараса Шевченка В. А. Бугров; коли він зайшов і вітався з усіма, я не подав йому руки, нагадавши його інтерв'ю газеті «2000» з образами на мою адресу).

Відкривала урочистості «Соната До-мажор» В. А. Моцарта, а потім мені надали слово. Я вітав від імені УАА знаменну подію – в космосі тепер є УГЛІЯ – та вручив подарунок «Імена України в космосі».

— З КНУ імені Тараса Шевченка разом з В. М. Локтевим виїхали на Солом'янку, де відбувалися урочистості з нагоди 100-річчя від дня народження М. М. Амосова – людини-легенди у багатьох сенсах.

На сесії НАН України та НАМН України були офіційні вітання, чудова доповідь Г. В. Книшова та спогади тих, хто працював з М. Амосовим.

Я попросив слова і сказав:

«Ми, українські астрономи, пишаємося тим, що мала планета № 2948 носить ім'я «Амосов». Низький уклін вам, охоронцям людських сердець!»

Потім вручив букет квітів дочці М. М. Амосова Катерині Амосовій з вдячністю за участь у виданні книги «Мысли и сердце» українською мовою, яка нещодавно вийшла у світ.

10 грудня

Один з сумних днів у моєму житті з декількох причин.

1. Ганну перевели з реанімації у звичайну палату, і я мав розмову з керівником реанімації щодо її стану здоров'я... Будемо сподіватися на волю Всевишнього і робити все, що від нас залежить.

Покинув «Феофанію» у тривожному стані.

2. Щоб якось забутися, пішов на презентацію книги Ю. Щербака «Час смертохристів». Це книга – передбачення можливого майбутнього України і дуже актуально звучить зараз, коли на Майдані відбуваються масові мітинги.

Чи вдасться відвернути загрозу від України?

3. Увечері читав деякі «особисті матеріали» Ганни, написані ще у 2007 році – про її життя та почуття до мене й навколишнього світу. Написано щиро... дещо несправедливо, на мій погляд, стосовно мене.

Якщо коротко, то про все сказано у її записці:

«Дорогой Ярослав!

Чем за общее счастье без толку страдают –

лучше счастье кому-нибудь близкому дать.

Лучше друга к себе привяжут добротой,

чем от пут человечество освободят.

Омар Хайям.

С Новым 2007 годом!

Анна»

11 грудня

День, наповнений турботами та подіями.

1. Спочатку доставив ліки для Ганни до «Феофанії», зупинився по дорозі в Прездію НАН України на Майдані, який знову вирує у зв'язку з нічними подіями – тиском на протестувальників та спробами звільнити приміщення КМДА.

Випадково зустрівся з послом США та іншими іноземними гостями, з колишнім головою КМДА І. Салієм та іншими.

2. Узгодив свій підпис під зверненням про підтримку петиції «Завдання 5/12», внівши до проекту невеликі правки:

«Звернення

до наукових працівників України про підтримку петиції

«Завдання 5/12»,

яку підписали представники культурної еліти України

Боротьба українського Євромайдану переходить у фінальну стадію і з боротьби за європейську перспективу України вже стає боротьбою за людську гідність. Майдан, започаткований молоддю і студентами, врятував добре ім'я України перед усім світом, продемонстрував, що ми не є непослідовним народом лицемірів, а є цивілізованим європейським народом. Й цей критичний для України час ми, представники різних наукових установ Національної академії наук України, навчальних закладів України, вважаємо, що наукова спільнота України зобов'язана ясно і однозначно засвідчити свою громадянську позицію, зрозумілу як для українського народу, так і для керівництва держави. Ми звертаємося до академіків Національної академії наук України та академіків усіх галузевих академій наук, до всіх наукових працівників цих академій, а також до викладачів, доцентів та професорів вищих навчальних закладів і просимо продемонструвати нашу солідарність та одностайну і рішучу підтримку основних вимог, які сформульовані у петиції учасників Євромайдану «Завдання 5/12», а саме:

— Звільнення політ'язнів, які протиправно утримуються під вартою після подій на вулиці Банковій 1 грудня 2013 року.

— Виведення спецпризначених із вулиць Києва та інших міст України і повне припинення насильства щодо мирних демонстрантів.

— Забезпечення гарантії незастосування репресій до учасників демонстрацій.

— Підписання Угоди про асоціацію України з ЄС.

— Відновлення Конституційної реформи 2004 року.

— Прийняття нового Закону про вибори відповідно до вимог Венеціанської комісії.

Ми зобов'язуємося добиватися виконання цих вимог способами, доступними громадянському суспільству.

Звернення підписали: Ігор Юхновський, Ярослав Яцків, Ігор Мриглюд та інші».

3. На засіданні Президії НАН України виступав з двох питань – про підготовку Великої української енциклопедії (ВУЕ) та про Концепцію розвитку НАН України. У першому виступі звернув увагу на тематичну відмінність Енциклопедії сучасної України (ЕСУ) від ВУЕ, а у другому, посилаючись на Ю. М. Батурина (чл.-кор. РАН), говорив про реформу РАН та виклики для України.

18 грудня

Поточні справи в ГАО, зокрема відповів на листи А. Баттена (Канада) й Н. Капітен (Франція) та ін. щодо ситуації в Україні, членів Оргкомітету JOURNEES2014 та іншу міжнародну співпрацю.

В Президії НАН України провів засідання НВР.

Узгодили всі питання та проект плану видань на 2014 рік (правда, є інформація, що у I кв. 2014 р. отримаємо тільки 75% фінансування 2013 року).

19 грудня

1. Взяв участь у засіданні Ради КНУ ім. Т. Шевченка з астрономії та фізики (голова В. М. Івченко).

Розглянули звіти за виконані роботи в АО КНУ (керівники К. І. Чурюмов, В. І. Жданов та ін.) та КраО (керівники О. П. Павленко, С. Г. Сергєєв та ін.). Всі теми АО КНУ пройшли успішно, а щодо КраО – то я не підтримав ті роботи, які не були представлені їх керівниками (чи представниками дирекції).

Склялося враження, що КНУ звертає серйозну увагу на наявність публікацій у рейтингових журналах.

2. Проведено засідання Вченої ради ГАО, на якому заслухані звіти з восьми тем та обговорені поточні питання, в т.ч. з підготовки до 70-річчя ГАО.

20 грудня

1. Коротка робота в ГАО з підсумками за 2013 рік (виплати премій, коштів за трудовими угодами тощо).

2. На засіданні Президії НАН України виступив з доповіддю «Про стан та перспективи розвитку видавничої діяльності Національної академії наук України».

За останні вісім років від часу останнього звіту Науково-видавничої ради у 2005 році вдалося реалізувати низку важливих проєктів:

— українська книга англійською мовою;

— наукова книга – молоді вчені;

— наука для всіх

та інші.

Отримали схвальну оцінку та подяку від Б. Є. Патона.

3. Увечері був на Майдані, який стоїть та мужньо функціонує.

«Майдан-2013: хто стоїть, чому і за що?»

Опитування учасників Майдану було проведено 7-го (субота) і 8-го (неділя) грудня 2013 року Фондом «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» та Київським міжнародним інститутом соціології. Усього було опитано 1037 респондентів (375 – 7 грудня і 662 — 8 грудня за методикою, яка забезпечувала випадкову вибірку учасників Майдану).

Серед мотивів, що спонукали людей вийти на Майдан, трьома найбільш поширеними виявилися: жорстоке побиття демонстрантів на Майдані в ніч на 30 листопада, репресії (70%), відмова Віктора Януковича від підписання Угоди про асоціацію з Євросоюзом (53.5%) та прагнення змінити життя в Україні (50%). Достатньо вираженими виявилися також прагнення змінити владу в Україні (39%). Заклики опозиції були стимулом для 5 % учасників і стільки ж вийшли на Майдан, прагнучи помститися владі за все, що вона коїть.

Серед основних вимог, що висувалися на Майдані, найбільшу підтримку (більше половини) серед опитаних учасників Майдану отримали: звільнення заарештованих учасників Майдану, припинення репресій (82%), відставка Уряду (80%), відставка Віктора Януковича і проведення дострокових президентських виборів (75%), підписання Угоди про асоціацію з Європейським союзом (71%), заведення кримінальних справ на винних у побитті демонстрантів на Майдані (58%), розпуск Верховної Ради і призначення дострокових парламентських виборів (56%). Окрім того, значна частина учасників Майдану виловила за заведення кримінальних справ на усіх, хто був задіяний у корупції (50%), загальне підвищення рівня життя людей (47%), звільнення Юлії Тимошенко (38%) та зміну Конституції, повернення до конституційної реформи 2004 року, яка обмежувала владу Президента (38%).

При виборі трьох головних вимог респонденти обрали такі: звільнення заарештованих учасників Майдану, припинення репресій (58%), відставку уряду (51%), відставка Віктора Януковича і проведення дострокових президентських виборів (49.5%).

Деяко більше половини учасників Майдану (51%) згодні з пропозицією провести круглий стіл переговорів за участі влади, опозиції та громадських лідерів за посередництва міжнародних організацій, проте 41.5% опитаних вважають, що ніяких переговорів з владою вести не потрібно (решта 7% своєї позиції не висловила), Більш миролюбиво налаштовані кияни (серед них 56% виступають за перемовини за круглим столом, 37% – проти),

а серед приїжджих учасники думки діляться: 47% – за круглий стіл і 45% – проти. Молодь децю більше схильна до компромісів (56%), ніж люди середнього (48%) та старшого (48%) віку.

Природно, що учасники Майдану значно більше, ніж населення загалом, схильні до участі у різних формах протесту, найбільше – у санкціонованих мітингах і демонстраціях (71%), 43% – у страйках, 37% – у зборі підписів під колективними відозвами, 36% – у бойкоті рішень органів влади, 35% – у пікетуванні державних установ, 15% – у створенні незалежних від владних структур збройних формувань, 14% – у захопленні будівель, 11% – у голодуванні протесту.

Абсолютна більшість учасників Майдану (74%) готова звідти піти лише у разі виконання усіх вимог Майдану, ще 28.5% готові задовольнитися виконанням кількох основних вимог. Об'єктивні причини можуть змусити залишити Майдан 16.5%, втома, погане самопочуття – 13%, рішення більшості – 13%, розчарування у лідерах – 7.5%, репресії – 6%, голод – 2%.

Більшість учасників Майдану – 72% — відповіли, що готові бути на Майдані «стільки, скільки буде треба», серед киян така готовність більше (83%), ніж серед приїжджих (62%).

На Майдані виявилось 50% киян і 50% приїжджих. Абсолютна більшість приїжджих учасників Майдану (92%) приїхали самотужки, приїзд 6% був організований якоюсь громадською організацією або громадським рухом і 2% — однією з партій.

Абсолютна більшість учасників Майдану (92%) не належить ані до якоїсь з партій, ані до громадянських організацій та рухів. Членами партій є 4%, 3.5% належать до громадських організацій, 1% – до громадських рухів.

Усоціально-демографічній структурі учасників Майдану більше чоловіків (56%), ніж жінок (44%), вона «молодша», ніж населення країни загалом; середній вік учасника Майдану – 36 років (38% віком від 15 до 29 років, 49% – 30—54 роки, 13% – 55 років і старші. За освітнім рівнем на Майдані явно переважали люди з вищою освітою (64%), з середньою спеціальною – 22%, незакінченою вищою – 13%, неповною середньою – менше 1%.

Децю більше половини учасників Майдану вдома спілкуються українською мовою, 27% — російськомовні, 18% — спілкуються і українською, і російською, 1% — іншомовні. За родом занять серед учасників Майдану найбільшу групу – 40% – становили спеціалісти з вищою освітою, 12% – студенти, 9% – підприємці, 9% – пенсіонери, 8% – керівники, 7% – робітники.

Соціально-демографічна структура децю відрізнялася у суботу, 7 грудня, коли Майдан був менш людний, та у неділю 8 грудня, коли на Майдані нараховувалися сотні тисяч учасників. У суботу децю більше була представлена молодь – 42%, 43% – люди середнього віку і 15% – старші за 55 років, у неділю – 36% молоді, 52% – люди середнього віку і 12% старших за 55 років. У суботу 43% учасників Майдану становили кияни і 56% – приїжджі, а у неділю – 57% киян і 43% приїжджих».

24 грудня

1. Відвідав Інститут металофізики ім. Г. В. Курдюмова НАН України з нагоди звіту цього Інституту на засіданні ВФА НАН України. Враження позитивні, зокрема щодо функціонування демонстраційної зали, де представлені всі підрозділи Інституту.

2. На жаль, від засідання ВФА враження не такі позитивні, що було пов'язано з необ'єктивним розглядом пропозицій на присудження премії ім. С. Я. Брауде. Таких пропозицій було дві – від ГАО (Л. Пілюгін, Б. Новосядлий та І. Вавилова) та від ІРЕ (Тодоров та ін.).

Чому, на мою думку, «необ'єктивний» розгляд? Бо багато членів Бюро проголосували до обговорення цього питання, в якому я та О. Коноваленко взяли участь. В. Локтев та К° були за роботу ІРЕ, і вона отримала більше голосів.

Це та інші події цього дня не додали мені задоволення та спокою.

3. Мав розмову з І. Мриглодом про Звернення науковців України щодо подій на Майдані. Зараз це звернення підписало близько 600 осіб. Отримую відгуки на Звернення:

«Шановний Ярославе Степановичу!

Нещодавно побачив і підписав петицію науковців України щодо поточних подій. Хоч і знаходжусь дуже далеко, душею весь час з вільними людьми на Майдані у Києві. Бажаю всім справжнім Українцям досягти вікової мети бути вільними у своїй країні. Часто пригадую вірши Стуса: «Та виростають з личаків, із шаровар, з курної хати раби зростають до синів своєї України-матері». Слава Україні!

З великою повагою, Юрій Шмалій».

Запропонував, щоб всі підписанти стали членами НО «Майдан».

25—27 грудня

У мене особливий графік роботи – два-три рази на день з Ганною у лікарні, а потім справи в Президії та ГАО.

25 грудня на засіданні Президії НАН України доповідав В. П. Семиноженко про НТК «Інститут монокристалів». Досить успішна установа – комплекс у складі трьох наукових інститутів, науково-технічних та дослідних виробництв.

Найбільше враження, що понад 40% співробітників – це молодь, яка задоволена роботою та оплатою праці.

На тому ж засіданні Президії НАН України розглядалася (повторно) Концепція розвитку НАН України.

Б. Є. Патон запропонував Концепцію направити до Президента України, Прем'єр-міністра та Голови ВР України.

Я дозволив собі не погодитися з цією пропозицією, мотивуючи ситуацію, що склалася зараз в Україні, а головне – що не прийнято Закон «Про наукову та науково-технічну діяльність» (нова редакція).

«Не маючи Закону, стверджував я, не маємо правової підстави для підготовки Концепції».

Б. Є. не дуже радо, але погодився «почекати» з відправкою Концепції...

Після завершення засідання Президії «наш дружний колектив НВР-РКД-УАА» з бокалами шампанського завершив 2013 рік.

26 грудня – звичайний «четвер» у ГАО. У відділі космічної геодинаміки підводили підсумки року, а на засіданні Вченої ради розглядали та затверджували звіти з закінчених тем.

27 грудня – у другій половині дня в Президії НАН України займався справами РКД, НВР та ін. у зв'язку з завершенням 2013 року.

30 грудня

В ГАО незвичайний день: на астрофізичному семінарі Б. Ю. Жилиєв представив докторську дисертацію з проблем вивчення мікрозмінності небесних об'єктів. Робота достойна і отримала схвальну оцінку, зокрема щодо реалізації ідеї синхронної мережі фотометричних спостережень зір.

У другій половині дня – моя традиційна зустріч з колективом Обсерваторії. Розмова відверта, про все і про всіх, зокрема про розподіл фінансування між науковими підрозділами та про рейтинг підрозділів, що його підготував С. Г. Кравчук:

Тут розгорілася жвава дискусія щодо цінності та недоліків такого рейтингу.

Йшлося і про головні проблеми ГАО – відсутність коштів на ремонт будівлі головного корпусу та АЗТ-2, про старіння наукового складу ГАО, про підтримку власних спостережних комплексів тощо.

Розмова, хоч і була не дуже конструктивна, але мені сподобалася...

Будемо сподіватися, що 2014 рік буде для нас успішнішим.

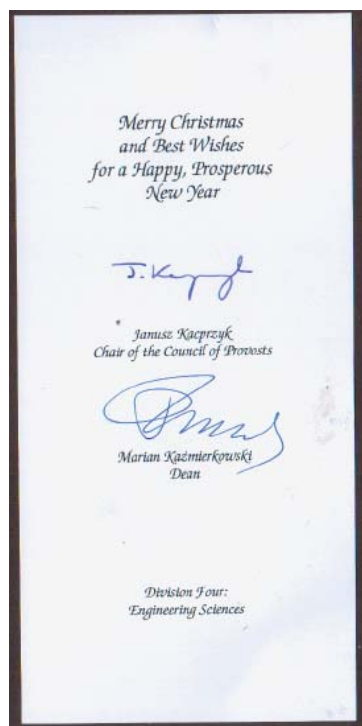
31 грудня

Пишу ці рядки в ГАО, підводячи власні підсумки 2013 року.

Були певні позитиви – на ниві науковій (JOURNEES у Парижі), науково-популярній (журнал «Світогляд»), суспільній (Євромайдан).

Але кінець 2013 року для нашої родини дуже сумний через хворобу Ганни Яцків.

Я отримав дуже багато новорічних привітань, і навіть від Президента України та, що мені було дуже приємно, від Польської академії наук та Комітету з науки і освіти ВР України.

2014 рік

Січень 1 січня

2014 рік наступив для мене (а може, і для багатьох в Україні) у тривозі та очікуванні змін.

Отримав я (та ГАО) дуже багато Новорічних вітань – різних за змістом та тональністю. Дуже влучно, з моєї точки зору, висловився В. П. Горбулін:

«Вельмишановний Ярославе Степановичу!

Сердечно вітаю Вас і Вашу родину з Новим Роком та Різдвом Христовим!

Рік на рік не схожий, і краще не стає.

Але ці свята – особлива межа в житті кожної людини, оскільки знаменують новий відлік часу і нові сподівання. Знайдіть свою дорогу для здійснення цих сподівань, не звертайте з неї, вірте в себе і майбутнє.

Миру і благодаті Вам і Вашому дому!

З повагою,

Член Президії НАН України, академік НАН України В. П. Горбулін».

2—5 січня

Сумні для мене Новорічні дні: у лікарні з Анною, на роботі (в проміжках часу) та деколи і з друзями (2.01.2014 був у сауні з М. Бялковським та К°):

— У реакції Анни на її оточення є деякий позитив. Але надій на повне одужання мало.

— Мав досить відверту розмову з внучками Анею та Оленкою щодо їх «егоїзму» стосовно бабусі, яка в лікарні, а вони її рідко провідують.

— На роботі завершив всі бюрократичні справи. Крім того, 3 січня провели з Р. Кондратуком та В. Кислюком традиційну дружню зустріч, поговоривши про все, що діється в Україні.

8 січня

Перший робочий день після Різдвяних свят.

У Президії НАН України переглянув різні поточні справи, а в ГАО – адміністративні.

ВЕЛЬМИШАНОВНИЙ(А) ЯРОСЛАВ СТЕПАНОВИЧ!

Щиро вітаю Вас з великим християнським святом –
Різдвом Христовим та Новим Роком!

Нехай Господь благословляє і зберігає Вас у доброму здоров'ї від усякого зла. Нехай мир, любов і радість будуть з усіма нами.

Запрошую Вас на **Різдвяний прийом**, який відбудеться **8 січня 2014 року з 19-ї години** за адресою:

м. Київ, вул. Госпітальна, 4

• Ресторан "Київська Русь", Банкетний зал "Еліта"

Закликаю на Вас Боже благословення.

ПАТРІАРХ КИЇВСЬКИЙ
і ВСІЄЇ РУСИ-УКРАЇНИ

Ввечері був на Різдвяному прийомі Патріарха Філарета. Тут зібралася традиційно одна і та ж спільнота (можливо, за винятком А. Яценюка та ще кількох депутатів, яких я тут на прийомі побачив уперше).

Патріарх виголосив проєвропейську промову, обґрунтувавши, чому нам йти до Європи – там є свобода і гідність, там є технічний прогрес і т.д.

Під час прийому я поспілкувався з В. Коржем, М. Слабошпицьким, Ю. Шемшученком та ін.

Що для мене досить дивно, Патріарху Філарету 85 років, а зберіг добру пам'ять і багатьох називає по імені та по батькові (в т.ч. і мене).

10 січня

Взяв участь та виступив на урочистому зібранні клубу «Всесвіт. Простір. Час» від імені УАА (вручив грамоти), редколегії журналу «Світогляд» (вручив примірники журналу) та ГАО (вручив подарунки).

С. П. Гордієнко та його команда виконують грандіозну роботу, пропагуючи астрономію і космічні дослідження.

14 січня

Звичайний робочий день, але зі сумною новиною – помер мій колишній колега з часів СРСР Гавриїл Сергійович Хромов – заступник Голови Астрономічної ради АН СРСР, чоловік моєї колеги з наукової роботи Л. В. Рихлової, син відомого вченого з МДУ ім. М. В. Ломоносова С. Хромова. В його квартирі (на той час дуже комфортній) я часто бував у 70-80-ті роки ХХ століття.

Співчуття я надіслав на адресу співробітників Космічного дайджесту (№2), зі сторінок якого довідався про смерть Г. Хромова:

«Уважаемые коллеги и друзья, выражаю глубокие соболезнования в связи с преждевременной кончиной Гавриила Хромова – известного астрофизика, организатора астрономических и астрономо-геодезических исследований в СССР и России, человека, принципиально отстаивавшего свои взгляды на развитие работ по спутниковой геодезии и координатно-временному обеспечению различных направлений науки и отраслей государства.

С покойным меня связывала многолетняя дружба и сотрудничество. Это особенно проявилось во время подготовки вместе с Ю. Д. Буланже известного критического материала относительно неэффективного со стороны Астросовета АН СССР и других руководящих органов использования средств на функционирование станций слежения за ИСЗ. Последовавшие после этого репрессии в большей степени коснулись Г. С. Хромова (меня защитил Б. Е. Патон).

Память о Гаврииле Хромове навсегда сохранится в моем сердце.

С уважением,

Директор ГАО НАН Украины

Я. С. Яцкив».

20 січня

Пишу ці рядки після пережитих надзвичайно сумних для мене днів: 15—19 січня.

15 січня, як звичайно, вранці провідав у лікарні Анну разом з Олею (студенткою КНУ, донькою моїх родичів з м. Долини Лесі та отця Богдана Тисяків). Анна якось дивно реагувала на незнайому їй Олю, переводячи погляд з мене на Олю. Відчувалося, що їй стало гірше.

Я поїхав на засідання Президії НАН України, де у мене була доповідь про ЕСУ, а І. Глаголева погодилася приїхати та побути з Анною. Інда мені зателефонувала десь о 14 год., що Анні стало погано, і вона, Інда, їде за ліками.

Десь о 16 год. мені зателефонував Г. П. Пасічник (реаніматолог), що у Анни другий крововилив, надій на порятунок немає...

Лікарі робили все можливе, а я був в очікуванні страшної новини – вночі 16 січня Анна відійшла у Вічність.

16 січня – цей день важко було пережити без сліз, але справи вимагали організувати всі формальності, в т.ч. і похорон. Узгодив все у лікарні «Феофанія», домовився про похорон у Ритуальній залі лікарні 17 січня о 13 годині. А далі були повідомлення родичам та друзям про цю сумну подію (це надзвичайно болісна справа).

17 січня – траурна церемонія у Ритуальній залі, де зібралось дуже багато членів родини (навіть приїхало 8 осіб з Івано-Франківщини), друзі та колеги. Ще задовго до смерті Анна написала заповіт та приготувала всю необхідну для похорону одягу. У заповіті сказано – похорон без промов, музика Мендельсона, кремація та ін.

Все це було виконано, а о 16 год. зібралися на поминки у кафе НАН України. Тут уже всі, хто хотів, згадували покійну.

Кінець цього сумного дня я провів з Ніною Яцків та її сином Ігорем.

18 січня – з Ніною та Ігорем Яцковими пом'янули Анну у її кімнаті та поїхали на цвинтар, поклонитися могилі Дмитра і тепер уже Анни Яцків. Привезли з собою вінки, які нам передали з крематорію...

Розпрощався з родичами, які поїхали до м. Прилуки, а я поїхав на дачу, щоб здійснити деякі ритуальні, на мій розсуд, речі...

В цей день – другого Святого Вечора — до мене зайшли та розділили мою самотність родичі Падучаки – Михайло, Надя та Богдан. За кутею та пісними стравами поговорили та згадали покійну.

19 січня. Водохрещення – велике Християнське свято. Відвідав Михайлівський монастир та поклав свічки за всіх покійних родичів. Потім був на Майдані декілька годин (я вже пішов з Майдану, коли почалися трагічні протистояння мітингувальників та міліції).

До пізнього вечора я очікував, що до мене прийдуть мої близькі рідні... цього не сталося; згодом зайшла старша онука – Ганнуся, з якою ми пом'янули її бабусю.

20 січня. Зранку зайшов до лікарні, де з 23 листопада понад місяць пробула Анна і передав «все необхідне», щоб її там пом'янули.

Зараз на роботі пишу ці рядки і думаю свою «сумну думу». Ще мушу протриматися, щоб за християнською традицією відзначити 9-й та 40-й дні з часу смерті, отримати урну з прахом Анни та поховати її...

А що далі?

Болить серце та душа неспокійна...

22—23 січня

Майдан вирує...

Я намагаюся працювати, незважаючи на обставини, що склалися після смерті Анни. Отримав дуже багато повідомлень з висловлюванням співчуття від родини, друзів та колег, і навіть від Б. Є. Патона.

22 січня. Вітав І. І. Гука з його днем народження, працював в Президії НАН України та провів засідання РКД НАН України, на якому:

— Вітали В. Й. Драновського з 80-літтям від дня народження, В. П. Горбуліна з 75-літтям від дня народження.

— Узгодили склади секцій РКД та обговорили план роботи на 2014 рік.

23 січня. 1. О 9 годині був у Соборі Св. Володимира, вітав Святійшого Філарета з його 85-літтям (оскільки Св. Філарет скасував усі урочистості з нагоди його ювілею через події на Майдані).

2. Взяв участь та виступив на зібранні Колегії ДКА України, присвяченій підсумкам роботи у 2013 році та планам на 2014 рік.

Сумна подія – у бюджеті 2014 року на космічну діяльність передбачено аж 10 млн. грн. Незважаючи на фактичну відсутність підтримки космічної галузі з боку держави, окремі її підприємства успішно працюють, наприклад: ДКБ «Південне», Об'єднання «Комунар» та ін.

3. Передав особисте вітання д.ф.-м.н. Я. В. Павленку з його 60-річчям від дня народження. Яків Володимирович – відомий науковець, роботи якого з фізики зір широко відомі у світі, вже приєднується з 24.01.2014 р. до ветеранів ГАО.

24 січня

Недарма в народі кажуть, що по-справжньому оцінюєш все те, що мав, тільки тоді, коли його втрачаєш.

Біль не покидає мене, хоч я і тверезо оцінюю все, що мало статися, все, що сталося – а я не мав змоги його відвернути.

З Анною відійшла у минуле ціла епоха мого життя і життя багатьох наших родичів та друзів, які зібралися у п'ятницю у нашому домі, щоб за традицією на дев'ятий день згадати покійну. Приїхали мої родичі з Прилук (Ніна та Ігор), з Києва (Попереки та Коломійці), Таня з Оленкою та Ганнусею, Інда Глаголева й Отто Стойка та ін. Пом'янули, як водиться, добрим словом за чаркою...

Серед присутніх була подруга Анни Вікторія Захарівна (вони разом працювали в Інституті онкології майже 30 років). Вікторія Захарівна розказала про Анну-лікаря та Анну-подругу в радості та горі, подарувала їй віршовані рядки:

«Есть люди, с которыми хочется быть,
Общенье с которыми нужно.
Поближе узнав, их нельзя не любить,
Остаться нельзя равнодушным.
Их души открыты для многих друзей,
И добры, и просты, как дети...
И если бы не было этих людей,
Как грустно бы было на свете...
Как много тех, с кем можно говорить,
Как мало тех, с кем трепетно молчанье –
Когда надежды тоненькая нить
Меж нами, как простое пониманье.
Как мало их, с кем можно – не мудря,
С кем мы печаль и радость пригубили.
Возможно, только им благодаря,
Мы этот мир изменчивый любили!»

25 січня

Гості роз'їхалися, а я намагався «забутися», якимось працювати в Обсерваторії...

26 січня

Я на Майдані – серед розбурханої стихії небайдужих людей. Замість «Віча» – панахида по убієнних, обмін думками, лозунгами та вимогами до влади.

Народжується нове покоління українців. Цю стихію вже не так легко зупинити... влада запізнилася, а опозиція розгубилася...

28 січня

На засіданні Бюро ВФА НАН України заслухали два цікавих повідомлення:

— кандидат технічних наук Мриглод Олеся Ігорівна «Деякі задачі соціоніки: аналіз та моделювання людської активності» (Інститут фізики конденсованих систем НАН України);

— кандидат фізико-математичних наук Якубовський Дмитро Анатолійович «Що ми можемо сказати про фундаментальну фізику з результатів дослідження темної матерії» (Інститут теоретичної фізики ім. М. М. Боголюбова НАН України).

Та обговорили їх з точки зору виступів на засіданні Президії НАН України, рекомендували дещо конкретніше та популярніше доповісти основні результати.

По закінченні засідання за чашкою чаю та чаркою коньяку згадали Г. І. Яцків.

Разом з О. О. Коноваленком відвідали ввечері Книгарню «Є», де відбувся вечір поезії (куратор М. Слабошпицький).

29 січня

На засіданні Президії НАН України заслухали доповідь О. О. Коноваленка «Про підсумки виконання цільової комплексної програми досліджень НАН України «Модернізація радіотелескопа УТР-2 та перспективний розвиток декаметрової радіоастрономії в Україні».

Виступаючи у дискусії, я звернув увагу на геніальну ризиковану пропозицію С. Я. Брауде щодо розвитку декаметрової радіоастрономії в Україні, її підтримку Б. Є. Патеном та на зміни, що сталися в останнє десятиліття у цьому напрямі радіоастрономії, зокрема спорудження системи LOFAR в Європі.

Крім того, я підтримав ідею підготовки нової програми НАН України у цьому напрямі науки, в т.ч. з використанням космічних засобів.

У порядку денному з поточних питань було створення «Міжнародного центру світової економіки та міжнародних відносин» НАН України (доповідав В. М. Геєць), як реформування Інституту світової економіки і міжнародних відносин.

Розгорнулася дискусія, зокрема я звернув увагу, що в назві центру є два слова «міжнародний», та на деякі нечіткі формулювання основних напрямів діяльності Центру.

Вирішили – Центр створити, а постанову доопрацювати.

30—31 січня

Звичайні робочі дні в ГАО – крім наукової роботи, поточні питання з підготовки до відзначення 70-річчя Обсерваторії у липні ц.р.

Лютий

1—9 лютого

Були сірі сумні для мене дні.

10—15 лютого

Був звичайний робочий тиждень в ГАО, Президії НАН України та у деяких адміністративних структурах м. Києва. Водночас цей тиждень не обійшовся без емоційних напружень, зокрема 13 лютого я провів засідання наукової ради Цільової програми НАН України з наукових космічних досліджень. Йшлося про відбір проектів та їх фінансування у 2014 році. Крім тих проектів, що були узгоджені у 2013 році, ще був оголошений окремий конкурс проектів, що виконуватимуться спільно із закордонними партнерами (Укрінкосмос).

На цей конкурс було подано 21 проект, з них відібрано до фінансування – 5.

Основні дебати при розподілі фінансування виникли під час узгодження обсягу фінансування Інституту космічних досліджень НАН України та ДКА України. Його директор О. П. Федоров вважав і вважає, що ІКД цільовим чином має отримати 1 млн. грн., як це було у 2012 році.

Я з цим не погодився, вважаючи, що ІКД повинен брати участь у програмі на загальних підставах, виділивши на космічне приладобудування ІКД 450 тис. грн. Рада мене підтримала, а О. П. Федоров «погрожував скаргу» на мої «неправильні» дії, що і зробив, направивши листа Б. Є. Патону.

Національна академія наук України
Державне космічне агентство України
ІНСТИТУТ КОСМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
03080 MSP Kyiv 187, Ukraine
проспект Академіка Глушкова 40, корпус 4/1
Тел./факс: +3804 5264124
E-mail: ikd@ikd.kiev.ua, www.ikd.kiev.ua

National Academy of Sciences of Ukraine
State Space Agency of Ukraine
SPACE RESEARCH INSTITUTE
проспект Академіка Глушкова 40, build. 4/1
03080 MSP Kyiv 187, Ukraine
Tel./fax: +3804 5264124
E-mail: ikd@ikd.kiev.ua, www.ikd.kiev.ua

13.02.2014 № 203/05-01/53

На № _____ від _____

Президенту НАН України
академіку НАН України
Б.Є. Патону

Вельмишановний Борисе Євгеновичу!

Вимушений звернутися до Вас з приводу ситуації з фінансуванням діяльності Інституту космічних досліджень НАН України – ДКА України та Львівського центру ІКД, а також участю наших установ у виконанні програми НАН України з наукових космічних досліджень. Безпосередньо причиною нашого звернення є прогнозована на поточний рік загроза згоряння робіт Інституту та повна зупинка діяльності Львівського центру внаслідок відсутності фінансування.

Така ситуація склалася, головним чином, внаслідок відсутності запланованого на 2014 рік фінансування з боку ДКАУ, оскільки в бюджеті на космічну програму передбачені незначні кошти (всього 10 млн. грн.). Крім того, борг ДКАУ перед ЛЦ ІКД за минулий рік склався біля 1,5 млн. грн. В цій ситуації вкрай важливою є підтримка з боку Академії наших робіт, спрямованих на реалізацію зокрема російсько-українських наукових проектів та робіт з розроблення інноваційного інструментарію для перспективних космічних досліджень.

Суттєвою підтримкою зазначених робіт було прийнята у 2012 році за Вашою ініціативою Постанова Президії НАН України про фінансування робіт з космічного приладобудування, за яким наші дві організації мали одержувати 1 млн. грн. щорічно. Однак після організації програми НАН України з наукових космічних досліджень на 2013-2017 роки ця робота, увійшовши як складова частина зазначеної програми, одержує за рішенням Наукової ради суму, що зменшується з кожним роком: 1 млн. грн. – у 2012 р., 600 тис. грн. – у 2013 р. і 450 тис. грн. – згідно з планом, на 2014 р. З огляду на ситуацію, що склалася, дуже просимо Вас, Борисе Євгеновичу, сприяти вирішенню питання щодо збереження фінансування робіт з перспективного космічного приладобудування на раїше визначеному рівні – 1 млн. грн. Таке рішення не вимагає збільшення загальних обсягів фінансування на космічні дослідження і сприятиме виходу наших організацій з критичного стану.

Пригадую хотів би довести до Вас, як Голови Ради з космічних досліджень НАН України, своє ставлення до організації робіт за згаданою Програмою НАН України з наукових космічних досліджень. За рішенням Наукової ради програми загальне фінансування у 4,6 млн. грн. розподілялось майже між 42 проектами. В поточному році кількість проектів збільшується майже до 50 при вельми невеликому загальному обсязі фінансування. При цьому значна кількість проектів має фінансування у 50 тис. грн. Важко такий підхід не ефективним і неадекватним, особливо зважаючи на специфіку космічних досліджень. На жаль, моя незгода з принципами організації Програми не підтримана більшістю членів Наукової ради. За таких умов вважаю доцільним прийняти пропозицію голови Наукової ради академіка НАН України Я.С. Яцика щодо призупинення свого членства в Науковій раді програми. Занеачення не вплине на продовження активної роботи Інституту програми з визначеними Президією НАН України науковими напрямами і виконання поточних проектів за умов забезпечення мінімально необхідного фінансування.

З повагою,
Директор ІКД НАНУ-ДКАУ
доктор фіз.-мат. наук

О.П. Федоров

2
Президія НАН України
Відомо на 02.02.14
Відомо на 02.02.14

Цього тижня я також вирішив низку бюрократичних справ, зокрема здав декларації про доходи у 2013 році, узгодив план видань на 2014 рік за державним замовленням, на Вченій раді ГАО розглянули стан підготовки до відзначення 70-річчя Обсерваторії...

18 лютого

Трагічний день в історії України. Палає Майдан, мирний протест «мітингувальників» та «влади» переріс у збройне протистояння. Його перші ознаки я помітив, коли десь об 11 годині повертався в ГАО з Північного цвинтару, де домовлявся про реконструкцію пам'ятника Дмитра та Анни Яцків. З боку вулиці Грушевського валив чорний дим, а околиці Києва охоплювала якась тривога.

В ГАО я нашвидкоруч завершив деякі бюрократичні справи – плюс підготував відповідь на скаргу О. П. Федорова:

«Вице-президенту НАН України

академіку НАН України

Наумовцю А.Г.

На № 303/05-01/53 від 13.02.2014 р.

Інформація-відповідь

на лист директора ІКД НАН України – ДКА України

д.ф.-м.н. Федорова О.П.

1. Щодо Цільової програми наукових космічних досліджень НАН України (2012—2016 рр.).

Ця програма має на меті підтримку:

— пропозицій оригінальних та перспективних космічних досліджень та експериментів;

— розробки, виготовлення та атестації макетів космічних приладів та інструментів;

— обробки даних космічних місій, в яких брали участь українські вчені в рамках міжнародної та українсько-російської співпраці.

У 2012 році за Програмою були завершені попередньо узгоджені з РКД НАН України проекти, в т.ч. було виділено ІКД НАНУ-ДКАУ 1 млн. грн.

У 2013 році було проведено конкурс проектів, на основі якого фінансувалося 42 проекти.

Була проведена кваліфікована експертиза проектів, яка показала невідповідність окремих проектів меті Програми.

Крім того, у 2013 році було оголошено додатковий конкурс проектів (підпрограма «Укрінкосмос»), який мав на меті підтримку нових проектів за участі інших космічних держав світу.

На конкурс було подано 21 проект, з них 5 відібрано до фінансування.

У 2014 році Наукова рада Програми практично одногосно відібрала 49 проектів до фінансування (список додається). При цьому було вирішено (голосуванням) продовжити виконання всіх проектів 2013 року, виділивши для їх завершення мінімальне фінансування 50 тис. грн. (О. П. Федоров виступив проти цього рішення). Всього ІКД НАНУ-ДКАУ за Програмою передбачено фінансування в розмірі 1,1 млн. грн.

2. Щодо фінансування ІКД НАНУ-ДКАУ.

Дійсно склалася дуже складна ситуація у 2014 році. Тому О. П. Федоров вважав, що ІКД має отримувати цільовим чином 1 млн. грн.. (Але про це ніколи не надходила інформація від НОВ НАН України чи керівництва НАН України, наприклад, як у випадку Програми співпраці НАНУ-ДКБ «Південне»).

За програмою фінансуються тільки окремі проекти, а не інститути чи напрями.

Ситуація ускладнюється ще тим, що реально розробками приладів космічного призначення займається Львівський центр ІКД НАНУ-ДКАУ, який не має права брати участі в конкурсі за Програмою (бо не є бюджетною установою).

3. Щодо критичних зауважень до організації робіт.

Всі рішення Рада Програми приймала голосуванням (практично одноголосно).

Я не пропонував О. П. Федорову вийти з Наукової ради Програми (в дискусії зауважив, що він має таку можливість в разі незгоди з рішенням Ради).

4. Якщо висловити мою власну думку, то проблема ІКД НАНУ-ДКАУ існує, і не тільки щодо фінансування.

З повагою,

Голова Наукової ради Програми
академік НАН України

Я. С. Яцків»

Поїхав на засідання Бюро Відділення фізики і астрономії (ВФА) – спочатку на відкриття пам'ятної дошки академіку НАН України О. Г. Ситенку – видатному фізику-теоретику, на стіні будинку, де він проживав, а потім відбулося традиційне засідання ВФА, яке супроводжувалося новинами з палаючого Майдану...

Вся ніч цього дня в центрі Києва пройшла у бойовому протистоянні.

19 лютого

Київ палає...

Майдан озброюється...

Метро не працює...

Міста України виступають проти дій «влади». Тривога охоплює людей...

Президія НАН України мовчить (сьогодні на роботі мало людей).

Обідню перерву я провів на Майдані, де зустрів багатьох знайомих.

Будинок профспілок палає, люди збирають каміння – зброю мітингувальників, готують «коктейлі Молотова»... Я зрозумів, що Майдан вже ніколи не здасться...

В другій половині дня провів нараду в Офісі В. Молчанової (Романюк) щодо ТОВ «Астрогеодин» та перспектив співпраці.

21—23 лютого

Все змінилося блискавично швидко. Президент В. Ф. Янукович погоджується на компромісне рішення і разом із закордонними послами та опозиційними лідерами підписує відповідну угоду.

Майдан проти... Офіційним опозиціонерним лідерам висловлює свою «ганьбу». Вимагає відставки Президента та покарання тих, хто винен у загибелі людей. Йдуть траурні церемонії в Києві та інших містах. Загинуло близько 100 мітингувальників (точна цифра невідома). Це т.з. Небесна Сотня.

22 лютого. Верховна Рада України (ВРУ) конституційною більшістю (дивує – як швидко декілька десятків регіоналів вийшли з фракції Партії регіонів) бере на себе керівництво державою.

О. Турчинов – голова ВРУ та т.в.о. Президента України, а В. Янукович дає жалюгідне інтерв'ю і зникає.

Колишні владні керманічі також втікають з робочих місць... Йде формування нової владної вертикалі.

Березень 5-6 березня

Україна на переломі. Тут відбуваються – швидко і деколи непередбачувано – історичні події. Сформована більшість у Верховній Раді України, сформовано новий Уряд (А. П. Яценюк – Прем'єр-міністр).

Регіони бурлять – підтримують (на заході) та бунтують у незгоді (на сході).

Росія нарешті відкриває своє обличчя – В. Ф. Янукович дає інтерв'ю у Ростові-на-Дону, а В. В. Путін вводить війська до Криму (щоправда, у своєму інтерв'ю стверджує, що це не «війська»...). Державна Дума Росії дає згоду на окупацію України.

Кримська Верховна Рада приймає рішення про приєднання до Росії. Ситуація напружена і щодня швидко міняється.

5 березня я провів зібрання «Елітарної світлиці», в якому взяло участь більше 40 науковців, діячів культури та бізнесу. Прийняли звернення до народу України.

6 березня взяв участь у нараді в Комітеті ВРУ з питань науки і освіти. Це була «звужена» нарада, на якій йшлося про стан наукової сфери та «що робити далі?».

У своєму виступі я звернув увагу на те, що за 20 років ситуація не покращилася, і навів для прикладу лист до Л. Д. Кучми ще 1996 року:

**ПРЕЗИДЕНТУ УКРАЇНИ
ГОЛОВІ РАДИ З ПИТАНЬ НАУКИ І
НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ПОЛІТИКИ
КУЧМІ Л.Д.**

Вельмишановний ЛЕОНІДЕ ДАНИЛОВИЧУ!

На сучасному етапі розвитку людства передові держави світу свій подальший поступ пов'язують з розвитком науки і технології. Незважаючи

на нинішній стан економіки України, це, напевно, також єдиний шлях до побудови високорозвиненої стабільної української держави. Цей шлях ми мусимо здолати, незважаючи на всі труднощі перехідного періоду.

Завдяки Вашій ініціативі в Україні розпочався процес реформування науково-технічної галузі. На рівні Міннауки здійснюється інвентаризація та аналіз всіх державних науково-технічних програм, підготовка відповідної нормативної бази тощо.

Можна сподіватися, що найближчим часом будуть виявлені та підтримані ті проекти, які можуть забезпечити розвиток експортного потенціалу України.

На цьому фоні децю гіршою є ситуація з реформуванням фундаментальної науки. Практично нічого не зроблено для підвищення ролі професійних об'єднань науковців в організації науки, для збереження наукових шкіл та унікальної наукової бази. Незважаючи на декларативні заяви, не відбувається зближення т.з. академічної та університетської науки.

Звичайно, можна, посилаючись на фінансові труднощі, не спішити з реформуванням фундаментальної науки. І все-таки, на мою думку, необхідно концептуально визначити стратегію розвитку фундаментальної науки в Україні. Ця стратегія полягає в об'єднанні зусиль НАН України та провідних університетів у розвитку спільної інфраструктури фундаментальної науки, виконанні досліджень на передньому фронті науки, підготовці кадрів тощо.

Це дозволить ліквідувати дублювання досліджень у тих випадках, коли це не є науково оправданим, скоротити (впорядкувати) число спеціальностей в тих університетах, які не забезпечені кадрами світового рівня тощо.

Кінцевою метою має бути, на нашу думку, створення Національних науково-освітніх об'єднань (ННОО) на базі установ НАН України та Національного університету імені Тараса Шевченка (м. Київ), а також інших університетів в м.м. Львові, Одесі, Дніпропетровську, Сімферополі та Харкові.

Першими кроками до цієї мети повинно стати відповідне реформування НАН України та університетських установ.

Наприклад, для чого готувати фахівців одного і того ж природничого профілю в університетах, не забезпечених кадрами високої кваліфікації; в НАН України організувати все нові і нові інститути певного гуманітарного профілю, маючи відповідні установи чи кафедри в університетах і т.п.

ННОО могли б бути ефективною формою організації науки, з одного боку, в разі їх закріплення Указом Президента України і фінансування окремим рядком в Державному бюджеті України, а, з другого боку, в разі широкого залучення до їх функціонування громадських об'єднань науковців.

Прошу включити це питання до розгляду на засіданні Ради з питань науки і науково-технічної політики при Президентові України.

Академік НАН України

Я. С. Яцків»

На засіданні Комітету запропонував створити:

— Наукову раду при Президентові України;

— Національний науковий фонд;

— дійовий орган координації діяльності у сфері науки, інновацій та інтелектуальної власності. На жаль, я змушений був достроково покинути засідання і не знаю його підсумків. У всякому разі очевидно – потрібні зміни.

Весь світ стурбований подіями в Україні. Я отримав багато е-листів на цю тему:

«Dear Yaroslav,

Hearing all the dramatic information from Ukraine we are very concerned and alarmed about you and your team of collaborators. I hope you are safe and you can continue your work. Frankly, we do not understand what is going on and how much the mass media information is exaggerated. We wish you all the best in this difficult situation.

Yours Janusz Zielinski and colleagues from the Space Research Centre».

«Дорогой Слава!

Все вылилось в ситуацию, изложенную великим нашим пророком Т.Г. Шевченко:

*«Доборолась Україна
До самого краю.
Гірше ляха свої діти
Її розривають.
Замість пива праведную
Кров із ребер точать.
Просвітити, кажуть, хочуть
Материні очі
Современними огнями.
Повести за віком,
За німцями, недоріку,
Сліпую каліку.»*

Вищий рівень освіти, важні посади – все це дає тобі можливість зрозуміти... принаймні, що діється на Дідівщині-Батківщині... Не стану торкатись ран...

Бажаю, щоб знайшлись політики і діячі, котрі змогли б ситуацію виправити і спрямувати на корінні стародавні опори і інтереси Святої Русі. Прийми щонайкращі побажання особисто тобі, твоїм близьким і Україні в цілому!

Щиро твій, Маркіян Чубей»

Моя відповідь була приблизно однаковою:

«Dear Colleagues,

Thank you for your message of sympathy. It is real postsoviet (Moscow-type) effect in our country.

We have to find new way of our life in Europe.

Best wishes Yaroslav»

7 березня

Останній робочий день напередодні 8 Березня – Міжнародного жіночого дня.

Чудова погода у Києві, чоловіки з букетами квітів спішать на роботу.

Адміністративна чоловіча частина ГАО організувала «чай» для своїх колег у «Астрокаві». Поговорили, пожартували, на жаль, не обійшлося без політики, зважаючи на кримські події.

Пізніше в Президії НАН України я запросив «своїх жінок» – науково-видавничих та астрономічних – відзначити цей знаменний день. «Астрономки» (особливо Л. Костенко) були більш активними, хоча і в меншості. Побажання було однаковим – щоб ще довго зустрічали разом це свято.

9 березня

200-літній ювілей Великого Тараса.

Спочатку був біля пам'ятника Тарасові Шевченку, де о 12 годині відбулися урочистості та покладання квітів. Виступали (на мою думку, досить вдало) О. Турчинов, А. Яценюк та ін.

Разом з М. Жулинським та В. Дончиком поклонився Тарасу і приєднався до корзини квітів від Інституту літератури ім. Т. Шевченка НАН України. Подія була скромною, але урочистою.

Потім від пам'ятника Т. Шевченка всі перемістилися на Майдан. Там відбулося «хвилююче дійство» подяки Великому Кобзарю, який надихав і надихає Україну до перемог. Особливо хвилюючою була хода делегацій різних країн (більше 10) і потім виступи – декламації віршів Тараса Шевченка різними мовами.

12 березня

У Президії НАН України мав зустрічі з питань управління науковою сферою в Україні (Б. Р. Кияк, В. М. Локтев та ін..).

На засіданні Президії НАН України обговорювалося питання щодо продовження повноважень членів Президії НАН України ще на один рік (В. П. Горбулін та ін.). Прийнято рішення про розгляд цього питання на засіданнях Бюро Відділень НАН України.

При обговоренні «поточних питань» засідання Президії НАН України я виступив щодо унормування в Україні електронних наукових видань, зокрема щодо підготовки відповідного Закону.

P.S. У науковому середовищі розгорнулися дебати щодо подальшого перебування Б. Є. Патона на посту президента НАН України. Питання дуже делікатне, і мене також залучали до дискусії.

Я в таких випадках рекомендував прочитати таку мою «сповідь»:

«Б. Є. Патон і моя світова лінія.

Так я назвав статтю, опубліковану в журналі «Світогляд» № 5, 2013 р. і присвячену 95-річчю від дня народження Бориса Євгеновича Патона –

унікальної людини другої половини ХХ століття та сьогодення. Метою написання статті було поділитися з колегами та друзями спогадами про те, як кардинально змінювалося моє наукове життя завдяки підтримці та добрій волі ювіляра – видатного вченого та організатора науки.

Я вжив слова «моя світова лінія», які належать видатному фізику-теоретику та космологу Георгію Гамову, без лапок, оскільки вони вже давно стали загальноживаними (після публікації книги Г. Гамова «Моя світова лінія»).

За початок відліку на цій лінії я вибираю 1962 рік, коли Б. Є. Патон був обраний президентом АН УРСР (сьогодні НАН України), а мені пощастило стати аспірантом Головної астрономічної обсерваторії НАН України (ГАО НАН України). В цей час про ювіляра я знав дуже мало, тільки окремі факти зі слів мого вчителя та наставника, академіка АН УРСР Є. П. Федорова (1909—1986), що був директором ГАО НАН України у 1959—1973 роках.

Про деякі з них я вже розказував раніше на сторінках цієї книги у розділах, де мова йшла про вибори директора ГАО, про Терскол та ін.

У ті далекі часи в АН УРСР, як і сьогодні в НАН України, нічого не відбувалося без узгодження з Б. Є. Патонем. Мушу визнати, що мені не завжди це подобалося, і навіть більше. Я колись і зараз насмілювався не погоджуватися з Борисом Євгеновичем. І тільки завдяки його виваженості та мудрості вдавалося достойно виходити з таких ситуацій. Зустрічі та спілкування з Борисом Євгеновичем завжди були та є для мене великими і незабутніми подіями.

Можна навести солідний перелік багатьох неординарних подій, в яких ключову роль відігравав Б. Є. Патон. Це і створення системи УРАН, перехід Кримської лазерної обсерваторії до ГАО НАН України, створення Національного космічного агентства та ін.

Я не втомлюватиму можливого читача описами таких подій, а наведу тільки окремі фотофакти.

Внесок академіка Б.Є. Патона особисто і керованого ним колективу у розвиток високотехнологічної промисловості України, її окремих наукових напрямів та цілих інститутів є загальновідомим.

Разом з тим, зважаючи на особливості характеру Б.Є. Патона, його делікатність та скромність, не так часто згадують про Бориса Євгеновича як про людину, котра завжди приходиться на допомогу іншим в їх біді. І це не зважаючи на той факт, що в особистому житті Борис Євгенович пережив багато дуже гірких моментів.

Я довго сумнівався, чи маю право згадувати на сторінках цієї книги щось суто особисте, пов'язане з нині здравствующою людиною. Так сталося, що подібно Б. Є. Патону я та моя родина переживаємо важкі втрати, подібні патонівським. І завжди його слова співчуття та підтримки для мене та моєї дружини Ганни у 2004 році, а згодом і для мене особисто у 2014 році неможливо переоцінити.

Я низько схиляю голову перед Вами, Борисе Євгеновичу, за ці Ваші послання, наповнені любов'ю до ближнього та співчуттям».

19—20 березня

1. У зв'язку з окупацією Криму та приєднанням його до РФ складається невизначеність з подальшою долею академічних установ НАН України в Криму, в т.ч. – КЛО ГАО.

З цього питання я мав телефонні розмови з О. Іпатовим (ІПА РАН) та О. Боярчуком (ІА РАН). Йшлося про можливість надання юридичного статусу Міжнародному центру астрономічних та геокосмічних досліджень (цей Центр було узгоджено з РАН та НАН України ще рік тому).

2. На засіданні Вченої ради ГАО висунули на здобуття Державної премії України роботу з фізики галактик та космології (доповідач Я. В. Павленко).

Також підтримали включення кандидатури Л. М. Шульмана (помертно) до складу авторського колективу на здобуття Державної премії України за дослідження малих тіл Сонячної системи (доповідач К. І. Чурюмов).

21 березня

1. В ГАО мав цікаву розмову з Ю. Ю. Балегою (САО РАН) щодо майбутньої співпраці.

2. В Президії НАН України ознайомився з проектом доповіді про основні підсумки діяльності НАН України у 2009—2013 рр. та вніс низку зауважень, а також одну рекомендацію – переформити доповідь, оскільки вона підготовлена у традиційному стилі (за тематикою Відділень) і дуже переобтяжена деталями (без прогнозних висновків).

26 березня

1. Поточні справи в Президії НАН України та засідання Президії, на якому розглядалися Заходи щодо реалізації Концепції розвитку НАН України на 2014—2023 рр. (доповідач А. Г. Наумовець).

Я виступив з окремими (актуальними на сьогодні) пропозиціями щодо власності НАН України у Криму, орендних відносин в Академії та щодо необхідності більш активно працювати із ЗМІ (плюс одна делікатна пропозиція – виключити з числа іноземних членів НАН України С. Ю. Глазьева, помічника В. В. Путіна, за кримські події).

2. Завершив читати книгу спогадів про В. Г. Сергеева – головного конструктора систем управління ракет, видану НПО «Хартрон» до 100-річчя від дня народження. Унікальна особистість!!!

Квітень

2 квітня

1. Загальні збори ВФА НАН України. Обговорення звіту про роботу ВФА відбулося у другій половині дня після ґрунтовної (можливо, трохи задовгої) доповіді В. М. Локтева.

С. М. Рябченко висловив низку критичних (дещо різких) зауважень щодо роботи ВФА та НАН України в цілому, зокрема щодо Концепції розвитку НАН України на 2014-2023 рр., виборів президента НАН України та ін.

У моєму виступі – практично відповіді С. М. Рябченку – була дана характеристика стану, в якому опинилася НАН України в цілому (а щодо виборів Президента НАН України, то я відверто висловився – Б. Є. Патон буде президентом до його відходу у світ інший).

2. Разом з В. П. Шелестом мав зустріч з представником Посольства Росії в Україні К. П. Воробйовим – мова йшла про можливу співпрацю установ Криму, зокрема КЛО ГАО та інститутів РАН.

3. Провів засідання «Елітарної світлиці».

В. М. Локтев та В. І. Жданов повідомили про можливе відкриття гравітаційних хвиль за допомогою спеціального телескопа на Південному полюсі Землі.

А текст мого виступу був таким:

«Про ще одне можливе відкриття століття!

Це про так званий парадокс чорних дір у Всесвіті.

Ми з вами знаємо про т.з. парадокс дідуся у ЗТВ, а саме – все сталося, вже сталося, і його відмінити не можна.

У протилежному разі, подорожуючи у минуле, Ви могли б, образно кажучи, вбити свого дідуся... і Вас би не було на цьому світі.

В чому «парадокс чорних дір»? Стів Гокінг його сформулював ще у 1970-х роках. Його суть: а що станеться з інформацією, що потрапляє в Ч.Д.? Закони чи умови квантової механіки гласять, що інформація ніколи не щезає. У Ч.Д., коли інформація подається за її горизонт подій – вона пропадає.

Була спроба пояснити це т.з. хвилями радіації Гокінга. Не вийшло. Тому нещодавно Гокінг (ця людина інвалід-машина) запропонував ідею ще одного горизонту Ч.Д. т.з. видимого («apparent») горизонту, який у точках його перетину з горизонтом подій пропускає інформацію.

Іде пошук істини!»

А. Г. Наумовець охарактеризував стан наукових досліджень НАН України (здебільшого прикладного характеру) та основні положення Концепції розвитку НАН України.

На завершення учасники «Світлиці» прийняли звернення до науковців РАН з вимогою не розповсюджувати свідомо недостовірних новин щодо позиції НАН України у справі функціонування українських наукових установ у Криму.

9 квітня

У першій половині дня разом з Т. Яцків відвідав цвинтар «Північний», щоб оглянути перешліфовану пам'ятну дошку Дмитра та Анни Яцків. Схвалили роботу, хоч і було зауваження щодо розміру портретів. Та вже нехай залишається до інших часів.

У другій половині дня відбулося засідання Президії НАН України, на якому два питання викликали поживлену дискусію: В. П. Семиноженко «Про зміни до Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність»» та стаття в газеті «Дзеркало тижня» № 12 С. Захаріна «Управління наукою: потрібна радикальна реформа».

Щодо першого питання, то ситуація зрозуміла – працює робоча група з підготовки таких змін, яку очолює М. Стріха, а В. Семиноженко у ситуації, в якій опинилося агентство Держінформнаука, намагається продемонструвати свою ефективну роботу.

Щодо другого питання, то ситуація більш складна – реформа справді потрібна, але не така примітивна, як це пропонує автор.

Пізно ввечері виїхав поїздом до Дніпропетровська на святкування 60-річчя від дня заснування ДКБ «Південне».

10 квітня

Весь день у Дніпропетровську. На вокзалі вранці нас зустріли представники ДКБ «Південне» та академік НАН України А. Ф. Булат, поїхали до готелю ДКБ (але я не влаштувався, бо мав виїхати з Дніпропетровська о 17 год. 30 хв.).

Разом з А. Г. Наумовцем відвідали Інститут геотехнічної механіки імені М. С. Полякова, де ознайомилися з розробками цього Інституту, попили чай-каву та обговорили різні аспекти академічного життя.

Потім всі разом (А. Г. Наумовець, А. Ф. Булат і я) переїхали до ДКБ «Південне», привіталися з його Генеральним директором О. В. Дегтяревим, сфотографувалися та потім відвідали О. Е. Лоскутова – видатного лікаря-трансплантолога, який мене оперував.

Тут нас дуже радо прийняли, пригостили, ми поговорили... і поїхали до Театру опери та балету, де о 12 год. розпочалися урочистості.

Перш за все хочу особливо відзначити роботу ДКБ, яке у трудних умовах сьогодення ефективно функціонує, має міжнародні контракти і намагається вирішувати соціальні проблеми (у них зарплата працівників найвища у галузі).

Саме святкування на мене справило подвійне враження. З одного боку – ностальгія за часами СРСР, а з іншого – намагання якимось притулитися до Росії у цих непростих умовах (на урочистостях були представники підприємств «Роскосмосу», колишні керівники космічної галузі СРСР – «гекачепіст» Бакланов та ін.).

Був Президент України Л. Д. Кучма – виступав, критикував владу В. Ф. Януковича (забувши про «здобутки» своїх часів). Потрібно віддати йому належне, що він висловився проти анексії Криму (потім на прийомі, я підійшов до нього з чаркою горілки, і з ним випив за ці слова).

Від імені НАН України з привітанням від Б. Є. Патона виступав А. Г. Наумоєць. Його виступ всім сподобався, і йому аплодували. Вітання від РКД НАН України з подарунком я передав пізніше О. Л. Макарову, заступнику Генерального директора, з яким ми тісно співпрацюємо.

У ресторані «Хуторок» відбувся урочистий обід, на якому я був десь близько 30 хв. в академічній компанії і був змушений покинути цю приємну акцію... спішив на поїзд.

О 24 год. мене вдома радо зустрічав мій «рижий звір» – сучав за мною та голодував.

11 КВІТНЯ

1. Термінові справи, пов'язані з відрядженням до Дніпропетровська (довелося переписати заяву та попросити дозволу їхати у вагоні «люкс». Правда, цей «люкс» на зворотній дорозі до Києва більше нагадував умови 40-літньої давності).

2. Відвідав зібрання клубу «Вселенная. Пространство. Время», на якому виступав керівник лабораторії ІКД РАН, д.ф.-м.н. Л. В. Ксанфомаліті. Відбулася цікава розмова (дещо фантастична) про гіпотетичні ознаки життя на Венері:

«Возможно, ответ на вопрос о существовании жизни вне Земли удастся отыскать не в других мирах, удаленных на десятки световых лет, а на поверхности ближайшей планеты Солнечной системы – на Венере. К такому выводу приводит новая обработка результатов телевизионных экспериментов на ее поверхности, выполненных спускаемыми аппаратами «Венера» в 1975 и 1982 гг. Очевиден тот факт, что высокая температура поверхности планеты (735°K) и огромное давление газовой оболочки с плотностью 65 кг на м³, состоящей из углекислого газа (96.5%), азота и следов других газов, не допускают возможности возникновения и существования на Венере единственно известной нам аминокислотной формы жизни. Вместе с тем, нельзя исключить, что материалы, опубликованные в работах 2012—2013 гг., указывают на присутствие на венерианской поверхности нетеропливых объектов, обладающих определенными морфологическими особенностями, напоминающими земные жизненные формы. Это их свойство названо терраморфизмом. В ходе работы удалось найти новые группы интересных объектов, часть которых представлена в докладе. За годы, прошедшие со времени выполнения телевизионных экспериментов на аппаратах «Венера-9, 10» (1975 г.) и «Венера-13, 14» (1982 г.), аналогичных экспериментов и миссий к соседней планете не осуществлялось. Метод дистанционного телевизионного анализа был аналогичен тому, которым сегодня ведется поиск жизни на Марсе, только выполнялся он на 32 года раньше».

12 квітня

День космонавтики.

Отримую вітання з цією знаменною подією в історії людства.

Але для мене сьогодні це сумний день – разом з родиною та друзями на Північному цвинтарі ховаємо прах Анни Іванівни.

Згідно до заповіту ми змінили Анни та Діми фотографії на пам'ятнику, пом'янули Анну, згадавши все те добре, що вона робила для людей на цьому світі.

Така вже випала мені доля – ховати найближчих мені людей впродовж десятиліть (мати – 1975 рік, брат Орест – 1983 рік, батько – 1984 рік, Діма – 2004 рік, Анна – 2014 рік).

Важко це пережити, але намагатимуся...

14—18 квітня

Звичайний трудовий тиждень в ГАО та Президії НАН України. Серед подій:

– 17.04.2014 – дирекція ГАО на тему:

а) підсумки наукової та науково-організаційної роботи у I кварталі;

б) поточні справи, зокрема підготовка до 70-річчя ГАО.

– 18.04.2014 – відвідування Інституту історії НАН України та обговорення з В. А. Смолієм та І. Р. Алексеєнком видавничих справ.

Як і годиться, відвідування завершилося неформальним обговоренням всіх поточних питань державного та академічного рівня за чаркою гарного віскі...

19—22 квітня

Разом з А. Лупійчуком та О. Поперекою виїхав на малу батьківщину у Прикарпаття. Чудова траса Київ-Рівне і «паршиві» місцеві дороги на Івано-Франківщині.

Добралися, відвідали 19.04.2014 р. родини Яцкових та Бойко і поселилися в санаторії «Черче».

20.04.2014 р. Свято Христового Воскресіння провели спочатку в м. Рогатині в церкві, а потім у родичів в с. Данильче та с. Жовчів.

21.04.2014 р. – Поминальний день на цвинтарі с. Данильче. Спочатку відспівувалася загальна служба, а потім священник та дяк підходили до могил і поминали тут похованих. Ми замовили окрему поминальну службу коло могили моїх батьків та згадали всіх близьких, кого вже нема на цьому світі, в т.ч. Діму та Анну Яцківих. Продовжили поминальний день у Ганни Бойко та Михайла Падучака.

22.04.2014 р. з подарунками, двома Оксанами (Поперекою та Галелюкою) повернулися до Києва. В цілому, це була важка, напружена у всіх сенсах поїздка, але, як виявилось, необхідна для мене.

P.S. Цього року я отримав значно менше вітань зі Святом Христового Воскресіння (не було вітань від вищої влади України).

24 квітня

Взяв участь у засіданні Координаційної ради з питань співпраці ДП «КБ «Південне» та НАН України.

Захід був добре підготовлений та проходив у два етапи:

– Обговорення результатів 2013 року та плани на 2014—2015 рр. (співголови А. В. Дегтярев та А. Г. Наумовець).

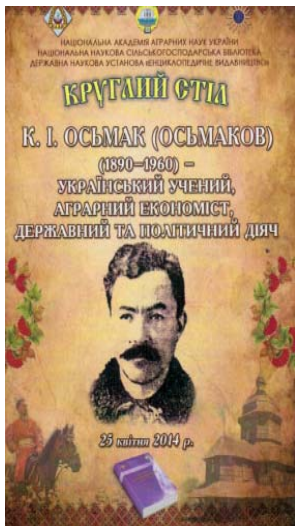
– Урочиста частина, присвячена 60-літтю ДКБ «Південне» (ведучий Б. Є. Патон).

Я виступив при обговоренні цих питань, відзначивши значні досягнення ДКБ «Південне» та перспективу співпраці з НАН України, зокрема в рамках Цільової програми НАН України з наукових космічних досліджень.

25 квітня

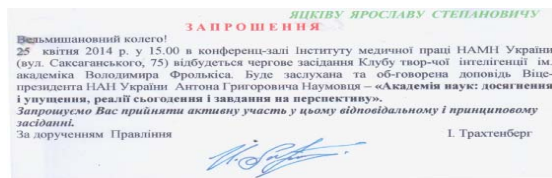
1. Привітав директора Інституту фізики НАН України чл.-кор. НАН України Л. П. Яценка з 60-річчям від дня народження.

В кабінеті директора разом з В. М. Локтевим та О. М. Івасишиним відбулася щира та відверта розмова про ювіляра, проблеми наукової сфери України та ситуацію в нашій державі.

2. Взяв участь та виступив на зібранні в Національній с/г бібліотеці, присвяченому державній, науковій та громадській діяльності К. І. Осьмака (1890-1960 рр.) – патріота України, три рази засудженого за свою участь у «націоналістичних» організаціях.

3. Взяв участь та виступив на зібранні Клубу творчої інтелігенції імені академіка Володимира Фролькіса.

Я зосередився на тому, що без реформи не обійтися, і ця реформа має бути на 4-х рівнях – загальнодержавному, академічному, інститутському та особистому. Навів приклади таких можливих змін, зокрема щодо структури МОН, об'єднання академій наук тощо.

Особлива увага має бути приділена молодій науковій зміні. Зараз талановитим сільським дітям дуже важко закріпитися у наукових центрах України (проблеми житла, оплати праці тощо!).

26 квітня

Взяв участь у зібранні Малої академії наук (МАН).

МАН та її президент С. О. Довгий ведуть дуже важливу роботу з молоддю. На відкритті було представлено портал «Т. Шевченко – 200», виступали

Л. М. Гриневич, В. П. Кухар та я. За участь у роботі МАН нас нагородили пам'ятною медаллю «Т. Шевченко – 200».

27 квітня

Неділя. День поминальний.

Разом з онукою Анею влаштував невелику зустріч друзів та знайомих Анни Яцків (Інда, Броніслава, Оля Данілова та інші). Згадали, пом'янули, обмінялися сувенірами, а я згадав Миколу Амосова: «Звичка – чудовий механізм пристосування до сильних подразників, котрі спершу виводять організм з рівноваги, а потім перестають впливати... Чуже страждання завдає болю. Але до нього можна пристосуватися, як і до свого».

28 квітня

1. Створено Раду з питань науково-технічного розвитку України, до складу якої увійшов і я.

2. З А. О. Корсунь обговорили питання видання «Голосіївський літопис 1944—2014 рр.».

3. Взяв участь у відкритті 21-ї конференції молодих учених-астрономов.

4. Привітав головного бухгалтера ГАО Т. В. Неводовську з 60-літтям від дня народження. Т. В. – жінка особлива, принципова і впевнена у своїй роботі.

Травень

1-4 травня

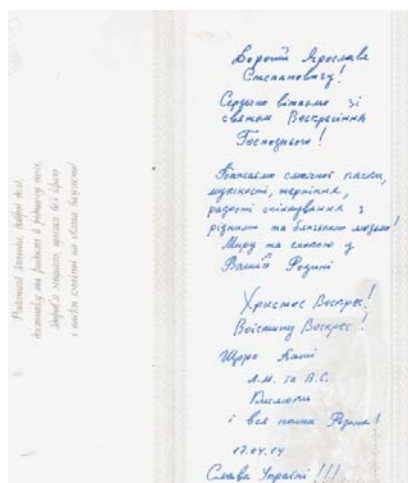
Сумні події в Україні (протистояння зі смертельними випадками між прибічниками держави України та «сепаратистами» на Донбасі, Луганщині та Одесі); дуже сумна подія в ГАО – 3 травня помер доктор фізико-математичних наук Віталій Степанович Кислюк, ветеран Обсерваторії, колега та друг впродовж більш ніж 50 років; не менш сумним було для мене відвідування разом з Індією Глаголевою та Оленкою могили Анни та Дмитра.

5 травня

ГАО прощається з В. С. Кислюком за християнською традицією та поминальним обідом.

Мені дуже важко переносити таку сумну церемонію. Ще пару тижнів тому я отримав від Кислюків вітання з Великоднем, написане Віталієм Степановичем власноруч.

Це велика втрата для сім'ї Кислюків, Обсерваторії та для мене особисто.

7 травня

1. Поточні справи в Президії НАН України, зокрема обговорення з П. С. Одинцем, О. В. Іпатовим та Ю. Ю. Балегою майбутнього КЛЮ ГАО. Поки що важко прогнозувати майбутнє цієї Обсерваторії.

2. Взяв участь у презентації 1-го тому унікального видання «Історія української літератури».

3. Відбулося засідання Президії НАН України з доповідями молодих вчених. Я запропонував помістити ці доповіді в журналі «Наука та інновації».

4. У ВФА привітав В. М. Локтева з днем народження – 69 років! Поговорили про все і про всіх. Побажали В. М. Локтеву готуватися до ювілею.

11 травня

Сьогодні у мене день спогадів – 3 травня відійшов у Вічність д.ф.-м.н., професор, відомий астроном та селенодезист В. С. Кислюк.

З покійним мене пов'язували багатолітні наукові та дружні відносини. Він багато років був заступником директора з наукової роботи Головної астрономічної обсерваторії НАН України, відповідальним секретарем редколегії журналу «Космічна наука і технологія».

В. С. Кислюк, окрім суто професійних наукових публікацій, був автором багатьох науково-популярних книг та статей.

Якщо висловитися коротко і щиро, то В. С. Кислюк був для мене одним з прикладів гідної поведінки у багатьох сферах життя, зокрема виробничого та сімейного.

13 травня

Вітав Інститут держави і права ім. В.М. Корецького з 65-річчям від часу створення, звернувши особливу увагу на діяльність у сфері космічного права.

14 травня

Взяв участь в урочистому відкритті Фестивалю наук.

В програмі – Презентація інноваційних розробок, готових до впровадження у виробництво, наукових установ НАН України, Київської Малої академії наук учнівської молоді, суб'єктів підприємницької діяльності міста Києва та ін..

О 14 год. на засіданні Вченої ради ГАО П. Ф. Лазоренка рекомендовано на посаду завідувача лабораторії астрометрії. Відбулася дискусія щодо подальшої долі астрометричних досліджень у ГАО. Домовилися повернутися до цього питання в 2015 році, коли буде затверджуватися нова тема.

15 травня

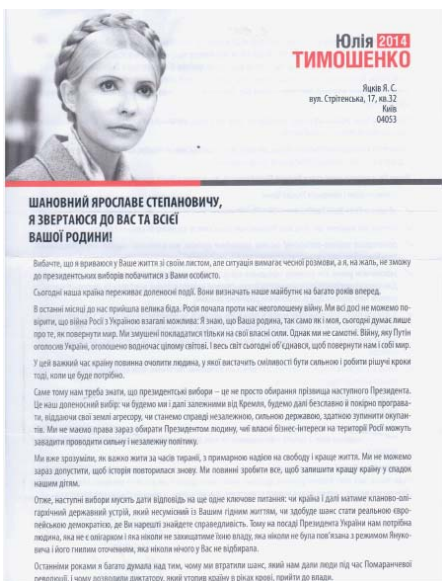
Взяв участь в урочистостях з нагоди закриття XIV Міжнародного конкурсу знавців української мови імені Петра Яцика в Національному театрі імені Івана Франка.

16 травня

Взяв участь та виступив на прес-конференції Партії Зелених України.

Звернув увагу та проблеми двох рівнів – загальнопланетарного та регіонального (українського). На першому рівні – збереження Землі як планети, а на другому – недопущення воєнних конфліктів та екологічних катастроф.

Тому я підтримав заяву Партії Зелених України.

22–24 травня

Поточні справи в ГАО та хвилюючі події в Україні напередодні виборів Президента України.

Йде запекла боротьба «Порошенко–Тимошенко», в т.ч. на телебаченні.

П. О. Порошенко відмовився від теледебатів (не зрозуміло, чому?), що глядачам у С. Шустера не сподобалося.

Ю. В. Тимошенко явно програє вибори. Намагаючись якось виправити ситуацію, розсилає персональні листи. І я отримав такого листа!

25 травня

Я голосував за П. Порошенка та В. Кличка на виборчій ділянці КЛ «Феофанія» і з нетерпінням чекав результатів екзитполів...

Є перемога у першому турі з результатом, близьким до 55% від числа тих, хто взяв участь у виборах.

26 травня

Взяв невелику відпустку (6 днів), щоб бути дещо вільнішим від справ і пройти медичне обстеження у «Феофанії» (проблеми накопичуються!).

27 травня

Відвідав АО КНУ імені Тараса Шевченка та взяв участь у Пленарному засіданні Міжнародної наукової конференції «Астрономія та фізика космосу в Київському університеті».

На конференції були представлені спільні роботи КНУ та ГАО, зокрема з дослідження аерозолі, будови та еволюції Всесвіту, в т.ч. робота, що представлена на здобуття Державної премії України в галузі науки і техніки.

Я коротко представив колективну монографію «Загальна теорія відносності: горизонти випробувань» (Київ, 2013. – 264 с., 14 рис.).

30 травня

Надруковано моє інтерв'ю в газеті «Демократична Україна» № 22 «Кримські втрати української науки і космічної галузі».

Червень

3 червня

Завершив медичне обстеження... Отримав багато рекомендацій, але здається головна з них – зменшити навантаження.

4 червня

1. Взяв участь у засіданні секції фізики Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки. Розглядалися три роботи, в т.ч. будова та еволюція Всесвіту на галактичних та космологічних масштабах, прихована маса і темна енергія: теоретичні моделі та спостережні результати.

Автори: П.П. Берцик, І.Б. Вавилова, В.І. Жданов, О.І. Жук, В.Ю. Караченцева, А.О. Мінаков, Б.С. Новосядлий, Я.В. Павленко, В.О. Пелих, Л.С. Пілюгін. Представлено Головною астрономічною обсерваторією НАН України.

З 17 членів секції у засіданні взяло участь 15.

Відбулося жваве обговорення, я виступив по першій і третій роботах.

Щодо першої – звернув увагу на співпрацю НАН України та МОН України та представив монографію про ЗТВ. Щодо третьої – зробив зауваження щодо авторського складу та представлення матеріалу. За результатами голосування лідирує робота представника ГАО.

На цей раз виглядає, що астрономічна робота може отримати підтримку Комітету.

2. На засіданні Президії НАН України доповів про перелік періодичних видань Академії (86 – наукових, 1 – науково-популярне та 4 – реферативних). Стало відомо, що Уряд ліквідував Держінформнауку. Про це В.П. Семиноженко довго (але не конкретно) говорив на засіданні Президії НАН України.

8 червня

Зелені свята.

Привітав зі святами родину на Івано-Франківщині та в м. Прилуках. Святкував разом з Попереками та друзями на дачі у селі Рожни.

9 червня

Сумний день – виповнилося 40 днів з дня смерті В. С. Кислюка. В ГАО зібралися рідні та колеги покійного, згадуючи його добрими словами та піднімаючи чарку за пам'ять про нього та за його родину. Мені довірили вести цю зустріч (як тому, хто знав В. С. Кислюка найдовше, десь з 1958 року!).

На жаль, не обійшлося і без емоцій; хтось із родичів Л. М. Кислюк звинуватив мене (чи нас), що я недооцінював В. С. Кислюка. Це неправда! І несправедливе звинувачення.

10 червня

1. Був на засіданні Клубу ім. В. Фролькіса, присвяченому його пам'яті – до 90-ліття від дня народження. У порядку денному – доповідь д.б.н. Х. Мурадяна (Інститут геронтології НАМН України) на тему: «Старение и омоложение – проблемы старые и новые», а також виступи колег, друзів та учнів.

2. Від імені Української астрономічної асоціації відправив вітання Президентові України П. О. Порошенку.

Українська
Астрономічна
Асоціація

3 Обсерваторна вул., Київ, 04053 Україна Tel.: 8-380-44-486 25 20, Fax: 8-380-44-224 63 87
E-mail: uaa@observ.ami.kiev.ua

№ 12/3 від 10 до 06 2019 р.
на № _____ від " _____ " _____ 20 ____ р.

Президенту України
Порошенку П.О.

Вельмишановний Петре Олександровичу!

Перш за все від імені астрономічної спільноти України вітаю Вас з обранням Президентом України.

Завдяки своїм науковим досягненням з фізики Сонця та тіл Сонячної системи, астрофізики та космології Україна – добре відома в астрономічному світі держав.

На жаль, в зв'язку з анексією Криму астрономи України втратили значну частину нашої спостережної бази. Єдиним виходом з ситуації, що склалася, є вступ України до Європейської південної обсерваторії (ESO).

Сподіваємося, що завдяки Вашій ініціативній діяльності, в Україні нарешті розпочнеться процес позитивних змін, зокрема реформування науково-технічної галузі.

На сучасному етапі розвитку людства передові держави світу свій подальший поступ пов'язують з розвитком науки і технологій. Незважаючи на нинішній стан економіки України, це, напевно, також єдиний шлях до побудови високорозвиненої стабільної української держави. Цей шлях ми мусимо здолати, незважаючи на всі труднощі сучасного періоду.

На нашу думку, це можливо тільки за Вашої участі у цій важливій справі та створенні на чолі з Президентом України Ради з питань науки і науково-технічної політики.

З щирою повагою,

Президент Української
астрономічної асоціації
академік НАН України

Я.С.Яків

17 червня

1. Взяв участь у семінарі молодих вчених ГАО НАН України та запропонував молоді проаналізувати стан астрономічних досліджень в Україні та підготувати можливий прогноз на 15–20 років.

2. Взяв участь у засіданні робочої групи з підготовки Парламентських слухань на тему «Про стан та законодавче забезпечення розвитку науки та науково-технічної сфери держави».

3. Отримав вітальні листи від академіка НАН України М. А. Голубця (Львів) та Т. Й. Левитської (Єкатеринбург, Росія).

16.06.14.

Академіку НАН України
М. А. Голубцю

*Вітаю, високоповажаний пане Ярославе!
Успішного Вам шляху на чолі НАН України.
Судачи провідників ідеї наукового розвитку
якщо Ви зробили позитивні кроки, а з іншими
співробітниками НАН України зможете
внести свій внесок у розвиток української
науки та технологій. Це буде великою
перемогою для України. Ваші побажання
сприятимуть науковому розвитку країни.
Щиро вірю в можливість української
науки та технологій. Іскренньо Вас вітаю.
З повагою: Ярослав Яків*

18 червня

Займався поточними справами та взяв участь у засіданні Президії НАН України, на якому виступив щодо ситуації в Криму та на сході України та звернув увагу на відсутність відповідної реакції на дії РФ з боку Президії НАН України. Мій виступ не знайшов активної підтримки з боку членів Президії – всі чекали реакції Б. Є. Патона, якої фактично не було.

23 червня

Відбулося засідання Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки.

Цього разу астрономічна робота ГАО успішно пройшла (за – 57 голосів, проти – 8, утримався – 1) і має перше місце у секції фізики.

В цілому засідання Комітету проходило спокійно, рекомендовано близько 30 робіт до другого туру конкурсу.

24 червня

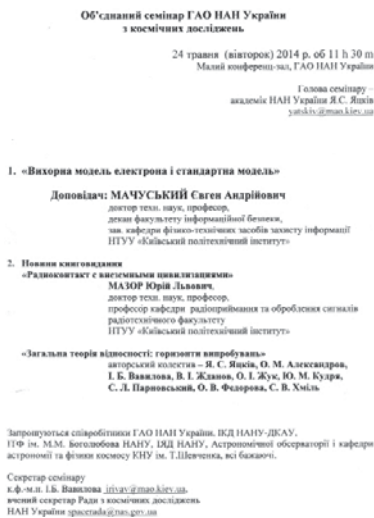
1. Відбулося засідання семінару з космічних досліджень ГАО. Досить оригінальні (але необґрунтовані) твердження окремих доповідачів.

2. На засіданні ВФА НАН України передав запрошення членам Відділення на 17 липня 2014 року – святкування 70-річчя ГАО.

25 червня

Був на прийомі у Б. Є. Патона — передав запрошення на 70-річчя ГАО, повідомив його про моє бажання привітати паню Олену Отт-Скоропадську з її 95-річчям, поговорили про поточні українські справи (Донбас та Крим!).

Б. Є. для свого віку виглядає досить добре та цілком вільно вів розмову, в т. ч. сказав мені *«Як добре, що ви не погодилися стати директором Пулковської обсерваторії»*. Дивно, але він досі не може збагнути, чому я тоді не погодився перейти до ГАО АН СРСР.

Липень

2—5 липня

Відрядження до Швейцарії: до Женеви (участь у EWASS2014 та ASTRONET) та Цюриха (вітання Олени Скоропадської з її 95-літтям від дня народження).

2 липня. Відразу після прильоту до аеропорту Женеви взяв таксі та поїхав до Міжнародного центру конференцій, де проходила EWASS2014 (для українця вартість таксі досить велика = 60 CHF, більше 600 грн.). Там

спочатку взяв участь у бізнес-ленчі з керівництвом EAS. Розмова йшла про майбутню долю EAS. Я практично не виступав, будучи втомленим від перельоту. Привітався з усіма знайомими представниками європейських астрономічних держав та поїв стандартизованої швейцарської їжі.

О 14 год. взяв участь у сесії ASTRONET. Її відкрили R. Stark, R. Ivison (ESO) та I. Robson (UK), які представили доповідь про «Science Vision and Roadmap of EU Astronomy». Розмова цікава, плани грандіозні (але, як відзначили доповідачі, є одна проблема – «finite money»).

Цікавою (але виголошеною важкозрозумілою мовою) була доповідь президента AAS (USA) M. Urry. Йшлося про змагання та умови співпраці з європейською спільнотою.

Д-р M. McCaughrean доповів про Cosmic Vision (ESA), перерахувавши всі можливі європейські космічні місії до 2020 року.

У подальшій розмові йшлося про наступні проблеми європейської астрономії:

- Which existing facilities will be needed?
- Coordination science around the Europe.
- Preparing a generation of leading astronomers for 2025 etc.

О 18 год. розпочався Conference Dinner на пароплаві на Женевському озері. Мене запросив Т. Курвуазьє за головний стіл, де разом зі мною були Р. Сюняєв (Росія) та Я. Поулош (Чехія) та ін.

Женевське озеро вражає своєю чистотою та красивими пейзажами берегів, а обід (крім вина) не дуже сподобався.

Так майже завершився перший день... Але ще потрібно було знайти готель, який виявився на території Франції (!!) у містечку Ferney Voltaire. Так-так... Женева плавно переходить у французьку зону, але тут дешевші готелі (дешевші умовно, бо все одно для нас 110 Euro це багато!).

3 липня. У першій половині дня – стандартні секційні засідання EWASS2014 – я відвідав окремі з них, а після обіду – екскурсія в CERN. Фантастична наукова фортеця, де «зловили» бізон Хіггса.

4 липня. Я відправився у дорогу до Цюріха – відвідати пані Олену Отт-Скоропадську та Людвіга Отта, з якими ми підтримували тісні дружні зв'язки з початку 90-х років ХХ століття аж до 2005 року.

Пані Олені зараз 95 років (05.07.2014), а пану Людвігу – 99!

Купив білет на поїзд (на який запізнився), за що переплатив 10 CHF (вартість проїзду в обидві сторони 150 Євро).

Знайшов пані Олену та пана Людвіга у Будинку похилих людей у чудовому передмісті Цюріха – Zollikerberg.

За роки, що пройшли з нашої останньої зустрічі, Олена та Людвіг сильно змінилися – Олена фактично не може ходити (в ресторан я її возив на спеціальному візочку), але зберігає чудову пам'ять.

Людвіг ще ходить, спілкується, але вже (за його словами) багато що забуває (рік тому дуже хворів).

Ми з пані Оленою пообідали в ресторані (я пив вино, а Олена – пиво), а потім поїхали до їх помешкання (три кімнати, кухня та ванна

кімната), в якому зберігається багата колекція сувенірів, речей та книжок Скоропадських. Пані Олена розповіла про новий проект – друк щоденників Гетьмана Павла Скоропадського, а я передав підготовлений до її ювілею фотоальбом.

Час швидко проминув, ми попрощалися, я поїхав на вокзал і вже через три години був у Женеві.

5 липня. Це субота. У нашому французькому містечку ярмарковий день. Різнобарвне дійство, наповнене різними товарами, фруктами та овочами.

Після двогодинної прогулянки – в дорогу в аеропорт, і вже близько 18-ї години — в Києві.

Так проминули мої 4 швейцарські дні.

16—18 липня

Це були наповнені різними подіями дні в ГАО НАН України, пов'язані із завершенням підготовки до 70-річчя Обсерваторії та відзначенням цієї події.

16 липня працювала комісія НАН України з перевірки роботи ГАО у 2009—2013 рр. (голова комісії академік НАН України О. О. Коноваленко, координатор з боку ГАО – С. Г. Кравчук). Робота комісії розпочалася з огляду нових стендів Обсерваторії та моєї доповіді про стан і перспективи розвитку ГАО. Потім були заслухані повідомлення окремих керівників наукових відділів ГАО (Ю. І. Ізотов, А. П. Відьмаченко, О. Н. Кришталь) та обговорення проекту акту перевірки. В цілому комісія позитивно оцінила роботу ГАО, про що 17.07.2014 р. було інформовано Бюро Відділення фізики і астрономії НАН України.

17 липня – святковий день, в ГАО зібралося багато запрошених гостей. Розпочали з наукової конференції, на якій заслухали доповіді запрошених науковців України, Росії, США, Китаю, Бельгії, Данії та Польщі (координатор наукового зібрання П. П. Берцик).

В цілому (якщо не враховувати недотримання регламенту часу на доповіді) наукова частина пройшла цікаво та успішно.

В другій половині дня – з 14 год. до 17 год. – урочистості:

— Відкрив зібрання ВФА НАН України академік НАН України В. М. Локтев.

— Віце-президент НАН України академік А. Г. Наумовець вручив нагороди працівникам ГАО (всі звернули увагу, що серед нагороджених багато жінок!).

— Голова Державного космічного агентства України Ю. С. Алексєєв вручив нагороди агентства Ю. С. Іванову, О. О. Ході, С. М. Осіпову, Ю. М. Глуценку.

— Я вручив дипломи Почесного доктора ГАО іноземним гостям.

— В. М. Локтев передав мені головування, щоб запросити до слова всіх, хто бажає привітати ГАО з ювілейною датою. Привітань було дуже багато, і це зайняло більше години.

— Після цього я зробив короткий звіт про роботу ГАО у 2009—2013 рр., а О. О. Коноваленко доповів про роботу комісії з перевірки роботи Обсерваторії.

— Завершилася ця частина святкувань невеликим концертом народного артиста В. Самофалова (акордеон) та його групи (солісти Філармонії П. Сікора та Н. Сосновська), і всі дружно зібралися на футбольному полі за святковими столами. Все це дійство було організовано Т. Бульбою та її «сімейною командою».

Здається, всі були задоволені смачною їжею та можливістю поспілкуватися аж до 21 год.

18 липня. 1. Привітав Г. П. Кондратюк з ювілейною датою (їй виповнилося 75 років 17 липня).

2. Провів науковий семінар, на якому виступили:

Е. Хог (Данія) – про хід підготовки КА «Гайя» та проект нового астрометричного супутника «Гайя-2»; Л. Ксанфомаліті (Росія) – про нову обробку знімків поверхні Венери, виконаних КА «Венера-13» та «Венера-14». Доповідач стверджує, що знайшов нові форми життя на Венері – типу кам'яних квіток.

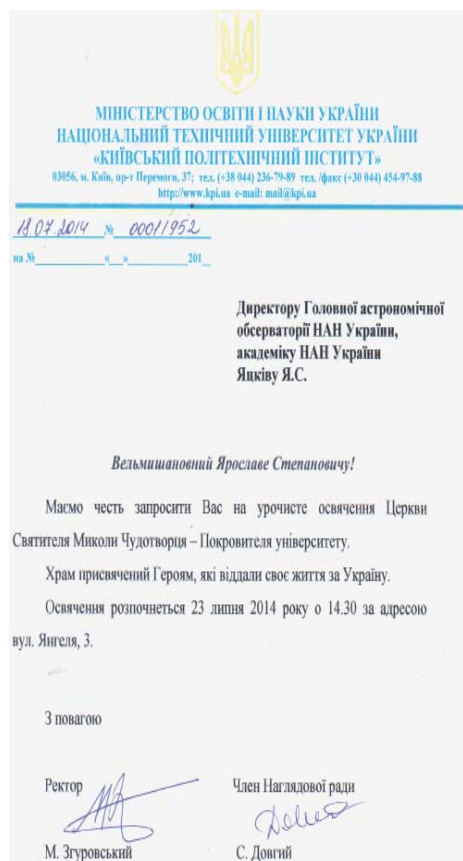
3. З д-ром Лі (Китай) відвідав Інститут геофізики НАН України, де д-р Лі зробив доповідь.

23 липня

1. Займався в Президії НАН України поточними справами, в т.ч. підготував листа Міністру освіти і науки України С.М. Квіту щодо опублікування результатів дисертацій, в якому запропоновано відмовитися від формування Переліку наукових фахових видань (як такого, що не відповідає міжнародним стандартам).

2. Взяв участь в урочистому освяченні Церкви Миколи Чудотворця на території НТУУ «Київський політехнічний інститут». Церкву освятив Глава УПЦ КП Святійший Філарет, а в урочистостях взяли участь Л. Д. Кучма (голова Наглядової ради «КПІ»), В. Г. Кремень, ректори багатьох київських вишів, громадські та політичні діячі.

Все відбувалося в урочистій атмосфері. Висловлювали вдячність С. О. Довгому (а в цей день йому виповнилося 60 років) за фінансування цього проекту.

26 липня

Взяв участь у відкритті літньої астрономічної школи МАН. Зібралися школярі-аматори астрономії з усієї України – дуже красиві діти у красивих футболках та з розумними очима.

На базі МАН у Пущі-Водиці вони будуть спостерігати небо та зорі, слухати лекції та займатися спортом. 31 липня відвідають ГАО НАН України.

У своєму вступному слові я їм коротко розказав про ГАО (а коли їм ведучий Оксен повідомив, що ГАО виповнилося 70 років, то пролунали аплодисменти) і про ті зміни, що відбулися останнім часом в астрономічній науці.

Згадав про мої повоєнні шкільні роки і побажав їм не знати слова «війна».

Серпень

1—16 серпня

Відпустка... у Києві – на дачі, на роботі в Президії та ГАО (плюс проблема з лікуванням зубів).

4 серпня

Сумна звістка – померла пані Олена Отт-Скоропадська. Ще місяць тому я її вітав з 95-літтям, вона жалілася на хворе серце, але була радісною, згадуючи поїздки в Україну.

Про цю сумну звістку повідомили ЗМІ – як про останню з роду Скоропадських.

8 серпня

Ніч в ГАО – зібралося багато аматорів астрономії, багато дітей та відвідувачів оглянути зоряне небо, Місяць та планети.

Це ініціатива та організаційні турботи Сергія Гордієнка.

9 серпня

Був на службі та панахиді по Олені Скоропадській у Покровській церкві на Подолі.

17—23 серпня

Поїздка машиною в Одесу (Чорноморка) на 14-ту Гамовську конференцію.

18 серпня – відкриття конференції (головує С. М. Андрієвський). Я вітав учасників від імені УАА та взяв участь цього дня у пленарному засіданні, на якому були представлені цікаві доповіді Х. Рояна (Франція) про пошуки бозона Хіггса та О. Жука про механічний підхід до опису пізнього Всесвіту.

19 серпня – разом з проф. В. А. Сминтиною та його донькою відвідав фірму «Шабо» – чудове сучасне приватне виробництво вина, виноградної горілки та коньяку. Більше двох годин проходить екскурсія виробничими та музейними приміщеннями.

Колись давно виробництво вина тут започаткували швейцарці. З приходом до влади після революції 1917 року «совітів» швейцарців вигнали.

Потім тут була румунська влада, а після війни розпочалося дуже примітивне радянське виробництво вина.

Після дегустації (досить щедрої вином сучасного виробництва) ми пообідали у сусідньому ресторані, і, задоволені всім (в т.ч. покупками у фірмовому магазині), поїхали до Чорноморки (а це десь 70 км).

Тут знову «подія» – відзначення 70-річчя від дня народження академіка НАН України В. М. Шульги у вузькій компанії (на жаль, для мене це виявилось завелике навантаження на моє серце чи голову, і я досить погано себе почував наприкінці цього дня).

20 серпня. В першій половині дня відбулася пленарна сесія, на якій, зокрема, з гарною доповіддю виступив С. О. Сіліч (колись – співробітник ГАО, а зараз – громадянин Мексики).

У другій половині дня відбувалися секційні засідання, а я провів цей час на морі.

21 серпня. Аналогічно – в першій половині дня – пленарне засідання, зокрема цікава доповідь Д. Мкртічіана (колись одесита, а зараз – таїландця) про екзопланети.

У другій половині дня побував на засіданні, присвяченому УкрВО.

22 серпня. В другій половині пленарного засідання провів дискусію на тему про стан і перспективи розвитку астрономічної науки. Після доповіді (разом з І. Вавиловою) присутні висловили свої думки на цю тему. Дуже багато неоднозначного – як підтримати КрАО, і як підтримати розвиток нової спостережної бази в Україні і т.п.

Домовилися продовжити дискусію у е-форматі.

Завершилася конференція десь о 15 год., і я ще встиг побувати на морі.

23 серпня. Дорога до Києва пройшла нормально із перервами за покупками (кавуни, помідори, сало і т.п.), і вже після обіду ми були у Києві.

Заїхав до Президії НАН України, щоб взяти запрошення на свято Дня Незалежності та переглянути термінові справи...

Дома чомусь стало сумно... Але спалося краще, ніж в Одесі.

24 серпня

Не знаю, з чиєї ініціативи я потрапив до списку запрошених гостей сектора А на урочистості з нагоди Дня Незалежності. З представників НАН України також були – академіки Ю. Шемшученко, С. Комісаренко та А. Загородній.

Спочатку було покладання квітів до пам'ятника Тарасові Шевченку (тут я мав нагоду потиснути руки Президентів України – трьох попередніх та Петра Порошенка – а в кулуарах жартували, що не видно четвертого Президента) та до пам'ятника Михайлу Грушевському, потім автобусами нас доставили до вулиці Грушевського, а далі пішки ми пройшли до майданчика почесних гостей (представники церков, члени Уряду, дипломати, діячі науки і культури та ін.).

Все пройшло надзвичайно урочисто та з хвилюванням за долю України. Доповідь Президента України справила на мене позитивне враження своєю логікою та ясністю представлення позиції України на сучасному стані взаємовідносин з РФ.

Відбувся військовий парад, на якому були представлені зразки нової зброї...

Слава Україні! Героям слава!

P.S.1. Хотів би побачити святкування 25-ї річниці Незалежності України у мирі та злагоді!

P.S.2. Отримав багато вітань з нагоди Дня Незалежності (від президента ДП «Антонов» Д. Ківи, від ректора НАУ М. Кулика та ін.). І що особливо приємно – від Президента України.

Вересень

1 вересня

Кінець серпня у мене пройшов досить емоційно – зустрічі, робота та... проблеми зі здоров'ям. Довелося лягати до лікарні та перевірити серце.

Необхідно приймати рішення, як далі бути – чи продовжувати терпіти і лікуватися, чи оперуватися.

З цієї причини не поїхав до Львова на інавгурацію нового ректора ЛНУ імені Івана Франка Володимира Мельника, не взяв участі у «Дні знань» на запрошення багатьох університетів.

5 вересня

У науковому середовищі відчувається тривога за майбутнє науки в Україні. Я підготував своє бачення проблеми:

«Ще раз про наболіле. Науковців України, як і більшість її громадян, хвилює майбутня доля України. Про це неоднократно згадували у засобах масової інформації В. М. Локтєв, М. В. Стріха, С. М. Квіт та ін.

У першому числі «Світогляду» на початку 2014 року я писав: «... якась загрозлива тривога витає в небі України. Що буде з нашою державою через 10–20 років, навіть страшно подумати. Тому там «наверху» й не думали, та й не думають, а живуть за правилами «сьогоднішнього дня» – взяти якомога більше для себе...».

Сьогодні, попри всі загрози воєнного часу, ситуація змінюється на краще. Нова управлінська команда на чолі з Президентом України П. О. Порошенком шукає шляхи виходу з кризової ситуації (пишу ці рядки під позитивним враженням від прес-конференції Президента України Петра Порошенка та Генерального секретаря НАТО Андерса фог Расмуссена, яка проходила 4 вересня 2014 року).

Отже, ще раз про наболіле і вже не раз згадуване. В XXI столітті у світі відбувається формування нового типу суспільства – постіндустріального, яке базується на новій моделі економіки – економіки знань, де пріоритетом є генерування нових знань і розробка перспективних технологій, більш раціональне використання природних ресурсів.

На жаль, маємо визнати, що наша держава ще не долучилася до цього процесу. Її економіка здебільшого не є інноваційною, а скоріше за все сировинно-орієнтованою. Це суттєво обмежує розвиток науки та виробництво високотехнологічної продукції.

Виникає запитання, чому так сталося і що гальмує протягом останніх 20 років інтенсивність інноваційного розвитку. Серед багатьох причин я коротко охарактеризую дві з них (на мою думку, одні з основних) – розвиток освіти та науки. Освіта в цілому і особливо вища освіта є, з одного боку, головним фактором підвищення кваліфікації персоналу підприємств та оволодіння сучасними знаннями широких мас населення, а, з другого боку, джерелом поповнення науки кадрами.

Завдяки прийнятому недавно Закону України «Про вищу освіту» можливо вдасться зупинити суттєве зниження якості вищої освіти. А що робити з деградацією систем середньої та професійно-технічної освіти? Більше десяти років тому, за часів Міністра освіти і науки України В. Г. Кременя, я активно підтримував ідею 12-річного навчання в середній школі. Водночас розроблялися заходи щодо зміцнення професійно-технічної освіти. Згодом від ідеї 12-річної середньої школи відмовилися. Але, на мою думку, прийдеться до неї повертатися...

Про стан і перспективи розвитку української науки в умовах незадовільного фінансування та відсутності її реальної підтримки з боку держави я вже не раз висловлювався, починаючи з 90-х років XX століття. З плином часу все тільки погіршується – скорочується кваліфікований кадровий потенціал наукових організацій, застаріває матеріально-технічна база науки, зменшуються обсяги реалізованих інноваційних проектів та ін.

Який є вихід з ситуації, що склалася?

Перш за все необхідно підвищити сприйнятність підприємницького сектору до інновацій та забезпечити подальший розвиток інформаційно-комунікаційних технологій. З цією метою доцільно використати державні важелі формування інституційних умов розвитку інноваційної інфраструктури (технопарки, технополіси, центри трансферу технологій та ін.), а також економічні важелі забезпечення інноваційного розвитку (державна фінансова підтримка, надання пільг, захист інтелектуальної власності та ін.).

І, очевидно, необхідне термінове реформування самої наукової та науково-технічної сфери. Зараз йде обговорення змін до Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність». Ці зміни мають бути дієвими та забезпечити перспективу розроблення та впровадження інноваційної моделі економіки України.

Щоб це сталося, наукова спільнота не повинна залишатися байдужою та залучатися до обговорення змін.

Ярослав Яцків»

7 вересня

Кожної неділі (і сьогодні, залишаючи «Феофанію»), я відвідую дачу – там спогади та любимий «Рижик».

Разом з онукою Оленкою та родиною Поперек-Сіняєвих поговорили про все і про всіх за чаркою «самогонки» (а я вже знав, що скоро довго не вживатиму цього традиційного українського напою) та смачним обідом, приготовленим моєю сестрою Оксаною.

Повернувшись до нашої садиби, я розказав Оленці, що мене очікує наступного тижня, які у мене до неї просьби, в т.ч. і щодо «Рижика» (не обійшлося без сльози).

8 вересня

Як і домовилися, машиною разом з Анатолієм (водієм), десь близько 8 години ранку я вже був в Інституті серцево-судинної хірургії імені М. М. Амосова і мав зустріч з професором, чл.-кор. НАН України А. В. Руденком. Домовилися, що я проходжу всі підготовчі процедури і стаю на чергу на операцію.

Перш за все мене вразила велика кількість хворих з різних регіонів України, черги на оформлення документів, здачу аналізів і т.п. Мені допомагало те, що є правило – хворі у супроводі працівників Інституту мають право проходити без черги.

Друге, що мене вразило, це дуже скромні (у порівнянні з «Феофанією») умови перебування – палати на 2—4 особи, без туалетів і т.п. Єдиною одномісною палатою з усіма зручностями розпоряджається завідувач відділенням А. В. Руденко, і мене після обіду (т.з. обіду – тарілка супу) туди перевели.

А далі... Коронаграфія (досить важка процедура, оскільки її проводили у мене через вену руки), невтішні висновки. І я даю згоду на операцію 09.09.2014 р.

9 вересня

Пам'ятаю тільки, як мене везли до операційної, і як я потім розплющив очі у реанімаційній палаті. Все, що було далі, описувати не буду... це муки, але наповнені відчуттям, що життя продовжується... Отримав чуйну записку від внучок, напій «Актімель» (його дозволено вживати).

11–15 вересня

Я знову у своїй палаті, перша ніч разом з Анатолієм (а потім вже на-смілився бути один... насмілився, бо тут після операції хворі перебувають з родичами). Багато пропущених дзвінків, багато хвилювань від близьких людей – зустрічі з Танею, Анею та Оленкою...

16 вересня

Повернувся до «Феофанії» (затримка була зумовлена необхідністю тричі робити пункцію лівої легені – видаляти звідти рідину). Вже почав більш активно спілкуватися зі світом – привітав П. П. Берцика з 50-літтям.

17 вересня

Працював над окремими документами НАН України з космічної тематики, зустрівся та обговорював поточні питання з Р. Р. Кондратюком.

Самопочуття поступово поліпшується, але є і певні проблеми... лікарняні та особисті.

18 вересня

Особливий день. Я відвідав власну квартиру (де вже з дачі привезли «Рижика», і його регулярно провідує Оленка). Спочатку «Рижик» радо зі мною привітався, а потім так заховався, що ми з Оленкою не могли його знайти.

Поїздка пройшла без пригод, але все-таки в окремі моменти я себе почував не дуже добре.

Ще більш особливим був вечір – це четвер, коли ми разом з моїм опікуном – лікарем з Інституту Амосова поїхали в баню в Кончу-Заспу, щоб привітати М. Бялковського з днем народження і щоб Володимир Георгійович (лікар) познайомився (і відчув на собі) з командою БББ. (Звичайно, я не парився).

Здається, пронесло... Все ж це завелике навантаження.

19–30 вересня

Звичайні дні у «Феофанії» з приємними візитами моїх близьких людей, в т.ч. М. Падучака з Рогатина, окремими візитами в ГАО, зокрема в четвер на збори відділу космічної геодинаміки, та у вівторок 30 вересня провів засідання семінару з космічних досліджень.

Жовтень

1–10 жовтня

«Звичайні» дні в КЛ «Феофанія» у спілкуванні з відомими людьми – пацієнтами лікарні, академіками О. В. Палагінім (НАН України), А. М. Гуржієм (НАПН України) та ін.

7 жовтня відвідав Інститут серцево-судинної хірургії імені М. М. Амосова, де мав зустрічі з моїм хірургом, чудовою людиною А. В. Руденком та

іншими працівниками (зокрема зайшов до директора Інституту академіка Г. В. Книшова). Це була дуже приємна для мене поїздка, і мене також дуже радо зустрічали.

10 жовтня я виписався з лікарні, бо вже декілька днів чекав на палату № 306 (а це напівлюкс, яким розпоряджається тільки головний лікар) хтось із чиновників КМ України.

10-12 жовтня

Вдома... найбільше радіє «Рижик», бо йому одному було скучно, і йому не давали його улюбленого м'яса (Оленка годувала сухим кормом!). Прибирав квартиру, читав, писав та гуляв на схилах Володимирської гірки...

13 жовтня

В Президії НАН України – справи НВР, а в ГАО – поточні справи.

Поступово входитиму у робочий режим (хоч мене попереджали: не перенапружуватися, бо в моїй ситуації стандартно дають лікарняний на два місяці).

14 жовтня

1. На засіданні ВФА НАН України Л. П. Яценко представив доповідь про стан справи перспективи лазерної фізики та лазерних технологій в Україні. Я взяв участь в обговоренні, звернув увагу на проблему лазерної локації ШСЗ, зокрема – в Україні не випускаються відповідні лазерні передавачі для цієї справи.

2. Взяв участь та виступив на засіданні Секції фізики Комітету з державних премій України, на якому розглядалося дві роботи.

Перша робота отримала схвальну оцінку та одноголосну підтримку (15:0:0), а друга результат (9:5:1). Отже, є реальна можливість астрономам ГАО отримати державну премію.

15 жовтня

Взяв участь у роботі редколегії щорічника «Україна дипломатична» з нагоди підготовки XV випуску. Зібрання було цікавим, і розмова за келихом вина це підтвердила.

22—27 жовтня

Це для мене напружені дні з нагоди днів народження близьких для мене людей, і мій день народження.

22-го: Оксана Поперека (Яцків) – моя двоюрідна сестра, з якою ось уже понад 20 років я тісно спілкуюся;

23-го: Ганна Данілова (Яцків) – моя старша онука;

24-го: Ганна Кучмій (Чачунь) – моя землячка, а тепер мій помічник у ГАО;

25-го: на цей день народження я отримав дуже багато вітань; можливо, це пов'язано з тим, що 2014 рік був для мене сумним і проблемним;

26-го: зібрав двадцять близьких для нашої родини людей, щоб згадати Анну Яцків (Назарову), мою покійну дружину. Сумно, спочатку вдома, а потім в ресторані обмінялися спогадами про покійну;

27-го: Катерина Юрків – моя двоюрідна сестра з села Данильче.

30 ЖОВТНЯ

Це був дуже напружений для мене четвер.

Спочатку у відділі космічної геодинаміки (доповідь Віталія Жаборовського про дисертаційну роботу та вітання з нагоди мого дня народження).

О 14 год. зустріч з науковцями ГАО (їх прийшло так багато, що довелося перейти з малої до великої конференц-зали). Ще 17 жовтня було оголошено про цю зустріч е-листом:

«До відома співробітників ГАО НАН України

Шановні колеги!

Завершується 2014 рік – рік, наповнений історичними подіями в житті України та світу, ювілейний рік для ГАО НАН України, що запам'ятався багатьом з нас окремими подіями та досягненнями.

Я щиро дякую вам всім, що ми пережили цей рік в злагоді та активній роботі.

Запрошую вас на відверту розмову на тему майбутнього ГАО НАН України та України. Так сталося, що я відчуваю особливий запит на таку розмову, що вкаже нам орієнтири на майбутнє.

Зустріч відбудеться 30 жовтня 2014 року в малій конференц-залі о 14 годині.

З повагою,

керівник Першого відділення Я. С. Яцків»

Подаю тези свого виступу:

«Тези виступу Я. С. Яцківа

на зустрічі зі співробітниками ГАО НАН України 30.10.2014 р.

Шановні колеги!

Перш за все я щиро дякую вам всім за можливість зустрітися з вами та обговорити актуальні проблеми наукового життя Обсерваторії. Розпочну з деяких загальних зауважень.

1. Мусимо визнати, що наукова сфера України не є пріоритетною у нашій державі і з кожним роком вона все більше деградує. Причини такого стану різні. Вони широко обговорювалися в ЗМІ, на наукових та громадських форумах. Були спроби виправити ситуацію, але... як казав наш перший Президент «Маємо, що маємо».

Події цього року ще більше загострили ситуацію. Що нас чекає? Однозначної відповіді на це запитання немає ні на рівні влади, ні на рівні наукової спільноти. В проекті Коаліційної угоди, підготовленої після Парламентських виборів, сказано коротко (без обґрунтувань та розшифровок): «Реорганізація Національної та галузевих академій наук,

перехід на фінансування наукових розробок за важливими для держави напрямками виключно на конкурсній системі замовлення».

2. Мусимо також визнати, що створена за радянських часів Академія наук України (вірніше, не створена, а «розбудована», оскільки її створив гетьман Павло Скоропадський у 1918 році) не відповідає умовам економічного зьогодення України. Необхідні реформи... справжні реформи, а не їх видимість, або ще гірше – руйнування за російським сценарієм.

3. ГАО НАН України в цій непростій ситуації вдалося закріпитися в числі успішних академічних установ, враховуючи формальні показники наукової діяльності. Але на відміну від 70—80-х років минулого століття ГАО за роки незалежності слабо модернізувалася, не розвивалася інструментально та технологічно. Думаю, що і у найближчі роки умов для такого розвитку ми не матимемо. Тому у нас єдиний вихід – налагодження співпраці з провідними обсерваторіями світу та спроба відновити виконання робіт з власного приладобудування. На цьому шляху в нас вже є позитивні приклади, а саме активна кооперація з провідними астрономічними установами світу Ю. І. Ізотова, П. П. Берцика, Я. В. Павленка, Н. Г. Щукіної та інших. Є також успішні спроби приладобудування за участі Ю. С. Іванова, І. І. Синявського та ін.

4. Тепер дозволю собі висловитися про наш час та наявні в Україні умови для самореалізації у будь-якій сфері діяльності, зокрема в галузі науки. На мою думку, таких умов недостатньо, але вони все таки є, зокрема і в ГАО. У нас завжди був і є певний рівень свободи вибору. Кожен міг вільно, не побоюючись переслідувань, дотримуватися своїх переконань та цінностей. Водночас, ми привикли багато надій покладати на інших, в т.ч. на державу. Зараз у світі час особистостей, здатних брати на себе відповідальність та добиватися успіху. Не всім вдавалося це зробити в ГАО та стати визнаними світовою спільнотою астрономами чи розробниками астрономічної техніки. Дехто самореалізувався на іншій професійній ниві. І сьогодні ГАО важко уявити без діяльності Р.Р. Кондратюка, Є.Г. Краткова, Т.В. Неводовської та ін.

Виникає запитання: «Як визначити, чи самореалізація в астрономії була успішною?». Можливі різні показники, а я називаю такі:

- отримати новий результат (теоретичний чи спостережний) світового рівня;
- суттєво розвинути вже відомі результати світового рівня;
- вести систематичні спостереження за міжнародними та національними програмами;
- запропонувати новий метод спостережень, розробити та виготовити макети нових приладів для спостережень, провести відповідні експерименти тощо.

Очевидно, що досягнути таких показників нелегко, бо це вимагає довгої та напруженої праці. Не всі та не завжди готові до такої праці. Тому у кожного з нас настає час, коли необхідно «відійти», щоб тебе наукова спільнота не вважала зайвою персоною. Це легко сказати «відійти», але дуже непросто здійснити у житті.

5. На цьому етапі вступає в силу відповідальність керівників різного рівня – від директора до завідувачів наукових підрозділів.

Для керівника бути для всіх добрим, намагаючись догоджати «всім та вся» не можна, бо в такому разі все закінчується профанацією та примітивізацією. Як цього не допустити, залежить від багатьох з нас, тут присутніх, та ініціатив колективу.

У 2014 році ми відзначили 70-ліття ГАО, максимально використавши всі наші можливості. Я щиро дякую всім, хто зробив внески до Благодійного фонду для святкування ювілею. Всього було зібрано 26 тисяч гривень. А щоб розрахуватися за окремі ремонтні роботи, які не були передбачені бюджетом, ми залучили додатково ще близько 30 тис. грн.

У цьому ж році були проведені певні структурні зміни – створено чотири відділення, якими керують директор та його заступники. Я не можу стверджувати, що ці зміни дали бажаний результат. Причини різні і, можливо, це було моє помилкове рішення. Тому виникає питання – як бути далі.

6. Можливі два варіанти – залишити у 2015 році все так, як є зараз, або продовжити реорганізацію ГАО. Я дотримуюся думки про доцільність другого варіанту, але на цей раз це вирішуватиме наукова спільнота. Через місяць на зборах науковців запровадимо таємне голосування з цього питання, щоб остаточно визначитися.

Анкета

1. Чи вважаєте Ви за доцільне зберегти у 2015 році структуру та керівників наукових підрозділів ГАО такими, якими вони були у 2014 році?*	Так	Ні
2. Чи підтримуєте Ви пропозиції директора ГАО щодо необхідності реформування наукової частини ГАО?*	Так	Ні

* вибране позначити знаком V.

Для чого необхідне реформування? Перш за все ми повинні значно підвищити оплату праці молодих та активно працюючих співробітників, використовуючи різні можливі доплати до посадового окладу – надбавки, премії тощо. По-друге, настала пора залучити до управління науковими підрозділами ГАО молодих науковців.

Коли стало відомо про такі мої можливі кроки, до мене почали доходити різні чутки (не дуже хочеться говорити про них, але, зважаючи на неформальність нашої зустрічі, я дозволю собі це зробити).

Ось деякі приклади цих чуток:

а) «Хтось працює, робить науку, а Яцків реформує».

Така доля директора – водночас займатися реформуванням та продовжувати власну наукову роботу.

б) «Ера Яцківа-директора закінчилася, настала ера Х».

Це правда, або частково правда, і я готовий передати директорство будь-коли, за умови, що «Х» матиме підтримку більшості наукової спільноти ГАО.

в) «Добре Яцківу з його прибутками, а нам...».

Це також правда, я отримую значно більше від середнього заробітку науковця ГАО. Водночас зазначу, що всю свою зарплату, отриману в ГАО, я передаю на потреби ГАО та УАА.

Отже, підсумовуючи, стверджую, що я «вимушено» роблю те, що, вважаю, повинен робити директор. І так було завжди. Старше покоління ГАО пам'ятає, якою була ГАО у 60-ті роки минулого століття, і що нам вдалося зробити у 70—80-ті роки, використовуючи деколи і можливості співпраці з колишньою радянською владою.

Так було і тоді, коли ми два рази змінювали «керівну команду» ГАО. Я добре усвідомлюю, що будь-які зміни – це завжди конфлікт інтересів і завжди є супротив певної частини наукової спільноти. Дуже спокусливим було і є залишити все таким, яким є зараз, без змін та омолодження керівного складу. Але це шлях у нікуди – поступова деградація. Іноді звучать переконливі поради, що сьогодні, коли Україна переживає скрутні часи, краще перечекати з реформами (ці слова я додав вже під час підготовки виступу до друку; зауважу, що ми і не збиралися щось терміново змінювати, не дочекавшись бюджету ГАО, можливих рішень Президії НАН України, особистих заяв керівників підрозділів тощо).

7. Тепер про зміни, які, на мій погляд, доцільні в ГАО, а саме проект структури та можливий конкурсний відбір керівників структурних підрозділів ГАО.

Проект

Структурні підрозділи ГАО на 2015—2017 рр.

1. Відділ фізики зір та галактик з лабораторіями, які будуть сформовані за пропозиціями зацікавлених сторін.

2. Відділ фізики Сонця та навколосонячного космічного простору з лабораторіями, які будуть сформовані за пропозиціями зацікавлених сторін.

3. Відділ фізики тіл Сонячної системи та інших планетних систем з лабораторіями, які будуть сформовані за пропозиціями зацікавлених сторін.

4. Відділ астрометрії та космічної геодинаміки з лабораторіями, які будуть сформовані за пропозиціями зацікавлених сторін.

5. Центр прикладної астрономії та астроприладобудування з лабораторіями, які будуть сформовані за пропозиціями зацікавлених сторін.

6. АКІОЦ з лабораторіями та цільовими групами.

P.S.1. Координаторами перших чотирьох відділів пропоную призначити Ю. І. Ізотова, Н. Г. Щукіну та Я. С. Яцківа (за згодою).

P.S.2. Розподіл функціональних обов'язків між центрами 5 та 6 необхідно узгодити у робочому порядку між С. Г. Кравчуком та П. П. Берциком.

Проект реформування структури ГАО НАН України на 2015—2017 рр. відображає мою точку зору. Я не претендую на його виняткову об'єктивність та всебічність. Тому я чекатиму пропозицій та зауважень.

Мета реформування на цьому етапі діяльності ГАО НАН України – об'єднати зусилля колективів невеликих наукових підрозділів на вирішення актуальних проблем певних напрямів астрономічної науки, оновити (чи,

вірніше, омолодити) керівний склад наукових підрозділів і підвищити рівень прикладних та дослідно-конструкторських астрокосмічних досліджень та розробок.

Можливі кандидатури на завідування науковими відділами та центрами (не називаючи тих, хто зараз очолює підрозділи ГАО і має право взяти участь у конкурсі):

1. Л.С. Пілюгін, П.П. Берцик.
2. С.М. Осінов, А.Д. Войцеховська.
3. О.В. Іванова, О.С. Овсак.
4. В.Я. Чолій, М.М. Медведський.
5. С.Г. Кравчук, І.І. Синявський.
6. О.А. Велесь.

8. І на завершення декілька слів загального характеру.

1). Ще раз наголошую, що сьогоднішня зустріч – це наша неформальна зустріч, і я поділився з вами тільки моїми особистими думками, а не якимись остаточними директорськими рішеннями.

Прошу вас протягом місяця обговорити питання подальшого функціонування ГАО та подати (в разі бажання) свої пропозиції з цього питання.

2). Питання діяльності загальнообсерваторських служб (в т.ч. служби головного інженера) плануємо розглянути окремо.

Дякую за увагу та можливість поспілкуватися з вами.

Я. С. Яцків»

Очікуваної жвавої дискусії не було, хіба що якийсь недолугий виступ Б. Жилиєва.

Всіх хвилює майбутнє ГАО у зв'язку з економічною ситуацією в Україні. Нову зустріч заплановано провести наприкінці листопада та визначитися з реформуванням структури ГАО.

Листопад 6 листопада

1. Узгодив у Президії НАН України питання щодо можливості відряджень до Криму (зокрема для астрономів – відрядження для проведення спостережень у Кримській астрофізичній обсерваторії).

2. Взяв участь та виступив з нагоди презентації «Норвезько-українського словника», виданого вперше в Україні. Презентація відбулася за участі Посла Норвегії в Україні (до речі – свою промову Посол виголосив українською мовою!).

3. В Президії НАН України відбулося засідання Координаційної ради з питань співпраці ДКБ «Південне» та установ НАН України, а також спільне засідання НАН України та Міжнародної академії астронавтики.

Розмов було багато за участі багатьох працівників ДКБ «Південне» та членів НАН України. Відбувся корисний обмін думками, але – чи будуть результати, побачимо пізніше.

7 листопада

Взяв участь та виступив на Круглому столі «Українська мова сьогодні: наукові виміри і суспільні виклики», присвяченому Дню української писемності та мови.

Присутні академіки НАН України:

гуманітарного профілю – В. М. Геєць, М. Г. Жулинський, П. П. Толочко, О. С. Онищенко;

фізико-математичного профілю – А. Г. Наумовець, В. Г. Локтев та інші.

У своєму виступі я продовжив дискусію про взаємовідносини розвитку мови та суспільства, а також представив коротку інформацію про роботу Науково-видавничої ради НАН України.

Як реакцію на сучасні українські події, в т.ч. на виступ П. Мовчана, я навів російськомовний вірш Й. Губермана:

«Где лгут и себе, и друг другу,
И память не служит уму –
История ходит по кругу...
Из крови, по грязи – во тьму...».

8 листопада

О 16 год. відвідав Інду Глаголеву з нагоди її дня народження. Гостями були: Стойки – Отто та Алла, Люда (без Віссаріона, який нещодавно відійшов у Вічність), доньки Інди Катя та Женя.

Говорили про все – життя, політику, війну.

Інда, незважаючи на достойний вік, у чудовій формі. Побажав їй ще довгих років такого «рухливого життя».

10 листопада

Понеділок — це завжди важкий день: день початку робочого тижня. А сьогоднішній понеділок виявився дуже насиченим різними подіями:

— спільне засідання РКД НАН України та Наукової ради Цільової комплексної програми НАН України з космічних досліджень з досить напруженим порядком денним: про виконання Програми у 2014 році (доповідачі – Я. С. Яцків та керівники секцій Програми); про 20-ліття журналу «Космічна наука і технологія» (доповідач – І. Б. Вавилова, в.о. відповідального секретаря журналу);

— в обідню перерву привітав головного технолога ВД «Академперіодика» І. С. Семеренко з її 60-літтям;

— після обіду – засідання Комітету з державних премій України в галузі науки і техніки; вів засідання Б. Є. Патон.

Всього членів Комітету – 92. Були присутні – 74. Астрономічна робота (доповідав А. Г. Наумовець, Секція фізики, потім мій виступ) отримала рекордну кількість голосів «за» – 67, «проти» – 2, утрималися – 5. Це заслужена перемога.

12 листопада

1. Взяв участь у XXVI Київському міжнародному симпозиумі з наукознавства та історії науки. На відкритті симпозиуму виступили А. Г. Наумовець (вітання від Б. Є. Патона), Л. М. Гриневич (вітання від ВР України), М. В. Стріха (від МОН України) та ін.

2. Під час симпозиуму газета «День» попросила мене сказати декілька слів про посадку модуля «Філи» на комету Чурюмова-Герасименко (опубліковано у № 214—215).

3. Взяв участь у засіданні Президії НАН України та виступив в обговоренні звіту Інституту соціології НАН України, звернувши увагу на мале число публікацій за кордоном.

Після засідання Президії НАН України мав розмову з Б. Є. Патonom – подякував за підтримку астрономічної роботи, висунутої на здобуття держпремії України та обговорив питання виборів до НАН України.

4. Ввечері був на чудовому дійстві з нагоди 75-річчя Івана Гамкала. Отримав масу вражень – від постановок та спілкування з гостями, в т.ч. з М. Саакшвілі.

14 листопада

Відбувалося красиве свято – відкриття Астрономічної обсерваторії Київської малої академії наук з виступами молодих мистецьких колективів.

В Україні росте чудова молодь, і я побажав їй щасливого дитинства та самореалізації у вибраній царині знань, нагадавши, що астрономія – це не тільки професійна наука, але й постійна закоханість у зоряне небо, та повідомивши про відкриття в Андрушівській астрономічній обсерваторії астероїдів, одному з яких присвоєна назва «Петренко» на честь Михайла Петренка – автора віршу «Дивлюсь я на небо, та й думку гадаю...».

18 листопада

Зустріч у Президії НАН України з редактором журналу «Science» Річардом Стоуном. Мова йшла про проблемні території Донеччини та Луганщини, а також про Крим, зокрема щодо працевлаштування науковців, які покинули ці території.

19 листопада

1. Зустріч у Президії НАН України з професором Ягелонського університету М. Островські та Б. І. Гнатиком. Обговорювали участь України у виконанні амбітного проекту створення Черенковських телескопів.

2. З В.Л. Богдановим узгодив питання про нагородження відзнаками НАН України працівників НУ «Львівська політехніка» з нагоди 170-річчя від дня його заснування.

20 листопада

На Вченій раді ГАО коротко прокоментував відгуки співробітників Обсерваторії на мій виступ 30.10.2014 р. Є багато цікавих зауважень, але є і непорозуміння.

21 листопада

День гідності та свободи разом з Р. Р. Кондратюком та ін. провів в Андрушівській обсерваторії на запрошення Ю. М. Іваценка. Оглянули спостережні комплекси та побували на чудовому дійстві – врученні свідоцтва про назву астероїда «Михайло Петренко» (автор слів пісень «Дивлюсь я на небо...» та «Взяв би я бандуру...») його правнуку О. Петренку. Був гарний концерт та дружня розмова у Будинку культури м. Андрушівка.

25 листопада

На засіданні Бюро Відділення фізики і астрономії заслухали цікаві доповіді:

— К. І. Чурюмова – про дослідження комети Чурюмова—Герасименко КА «Розетта»;

— М. І. Калиниченка – про створення відділу декаметрової радіоастрономічної техніки в РІ НАН України.

Я коротко інформував про ініціативу ГАО щодо державно-приватного партнерства.

Після засідання відбулася приємна подія за святковим столом – вітання астрономічної спільноти з присудженням їй представникам Державної премії України.

26 листопада

Поточні справи в Президії НАН України та виступ на засіданні Президії НАН України, на якому була представлена доповідь Л. П. Яценка «Про розвиток досліджень з лазерної фізики та лазерних технологій»:

«Виступ Я. С. Яценка на засіданні Президії НАН України

26 листопада 2014 року:

Шановні колеги!

Перш за все, на мою думку, Л. П. Яценко адекватно висвітлив стан та перспективи розвитку наукової складової цієї важливої проблеми. Ця складова може бути предметом академічної програми. Водночас, доповідач намагався охопити невідоме для науковця завдання – накреслити шляхи розвитку лазерних технологій в Україні.

Для цього мають бути відповідні ініціативи на урядовому рівні.

Тепер декілька слів про роботи ГАО НАН України у цьому напрямку. Майже 40 років тому завдяки співпраці з Інститутом фізики АН УРСР та Фізичним інститутом ім. П. Н. Лебедєва АН СРСР ГАО започаткувала та досі веде лазерні спостереження штучних супутників Землі (ШСЗ). За цей час точність таких спостережень зросла більше ніж у 100 разів і сьогодні сягає декількох сантиметрів у визначенні віддалі до ШСЗ.

Це дає змогу не тільки здійснювати моніторинг положень ШСЗ, але й виконувати дослідження динаміки Землі та фізики навколоземного космічного простору. ГАО має дві такі станції – в Голосіївському лісі (Київ) та в селищі Кацівелі (Крим).

Мені приємно відзначити, що станція «Голосіїв» входить до десятка найкращих станцій Міжнародної мережі лазерних спостережень (ISLR). Але у нас є проблема наздогнати ISLR-станції, які мають мм-точність. Для цього потрібно мати інші (КГц) передавачі. Тут ми сподіваємося на допомогу ІФ НАН України та на співпрацю з білоруськими вченими, які мають певні успіхи. Я пропоную ІФ та ГАО разом з білоруськими партнерами подати спеціальний проект на конкурс, який оголосить НАН України та Білоруський науковий фонд.

Останніми роками в ГАО було запропоновано ще один напрям досліджень – його можна назвати лазерна локація у зворотному напрямку від геостаціонарного ШСЗ до земної станції, побудованої на базі телескопа АЗТ-2 ГАО. Робота велася у тісній співпраці з європейськими установами ЄКА і мала на меті дослідження поширення лазерного променя від ШСЗ до Землі з метою вивчення можливості передачі великих масивів інформації. Це надзвичайно актуальна проблема для майбутніх космічних експериментів.

Робота наша успішно завершена. Але її подальший розвиток в ГАО практично неможливий через брак спеціалістів та фінансування.

Тому ми могли б передати наш досвід іншим установам академії, зацікавленим у таких розробках. Завершуючи, я хочу відзначити високий науковий рівень та професіоналізм науковців ІФ НАН України в галузі лазерної фізики і окремих розробок лазерних технологій. Дякую за увагу!».

27 листопада

День народження Б. Є. Патона – унікальної людини, видатного вченого. Йому 96 років, а він активно працює, як і раніше.

В ГАО проходив черговий семінар з космічних досліджень (доповідач Б. І. Гнатик) про непрямі пошуки темної матерії, на якому пройшла цікава дискусія.

Я запропонував ці дослідження продовжити, познайомившись зі статтею Б. Ю. Жилиєва про квантові чорні діри, опублікованою у «Віснику НАН України».

На дирекції розглянули стан фінансування за 11 місяців та продовжили «безплідні» дебати щодо боргу відділу фізики зір та галактик, розподілу фінансування в ГАО тощо.

Про все це я пишу в коментарі до мого виступу 30.10.2014 р.:

«Короткі коментарі до відгуків на тези мого виступу 30.10.2014 р.

1. Перш за все відгуки, зауваження, критика та пропозиції у будь-якому форматі будуть мною сприйняті з цікавістю та вдячністю.

2. По-друге, у мене склалося враження, що автори відгуків або не читали, або читали не уважно тези виступу. Тому приписують мені деякі твердження та думки, які я не висловлював.

3. Я ніколи не говорив (та і не думав), що недооцінюю наукову діяльність працівників ГАО старшого пенсійного покоління. На мою думку, представники цього покоління щиро вболівають за долю ГАО, з якою пов'язали все своє життя. Вони писали і писатимуть наукові статті. Все, що я дозволив собі сказати, це запропонував їм поділитися частиною своїх зарплат з молодим поколінням.

4. Мені приписують якісь рекомендації щодо виходу на наукову пенсію, поради щодо розподілу бюджетного фінансування тощо.

Ще раз нагадую, що в ГАО всі такі справи давно вирішуються прозоро та колегіально на рівні дирекції та Вченої ради. Так буде і в наступному, 2015, році.

5. Мене запитують, чи зможу я підвищити оплату праці молодих науковців. Здійснити це нелегко, зважаючи на стан бюджету Академії та сказане у попередньому пункті щодо розподілу грошей.

Але у мене, як керівника цільової теми ГАО, є така невелика можливість, яку я вже використовував частково у 2014 році.

І тепер оголошую конкурс робіт молодих учених на 2015 рік в рамках цієї теми. У поданні на конкурс необхідно вказати: прізвище автора, назву роботи, коротку інформацію про наукові досягнення автора за попередні роки та очікувані результати у 2015 році.

Планується запровадити 6 премій-грантів:

перша — надбавка 50% до окладу;

дві других — надбавка по 30% до окладу;

три третіх — надбавка по 20% до окладу.

Пропозиції прохання подавати до 31 грудня 2014 р.

Обговорення та прийняття рішення – I квартал 2015 р.

Строк дії гранту – з 1 квітня до 31 грудня 2015 р.

Я. С. Яцків»

**«Продовження коментарів до відгуків на тези мого виступу
30.10.2014 р.**

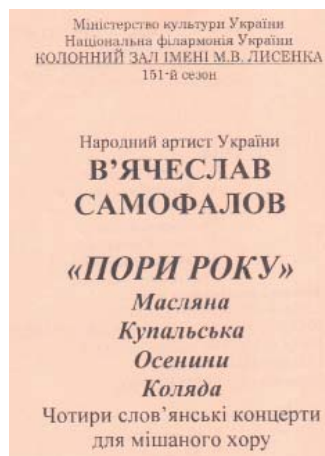
Щодо пропозицій відділу фізики зір та галактик від 17.11.2014 р., то залишаються і в цьому випадку мої попередні коментарі № 1 та № 2. А якщо конкретніше, то:

1. По-перше, я не вносив пропозицій як директор ГАО (див. моє запрошення на зустріч) і не пропонував голосувати «всією громадою», а тільки науковою спільнотою. На мою думку, така спільнота має право оцінювати діяльність будь-яких підрозділів ГАО (а відповідні наукометричні показники не раз оприлюднювалися, в т.ч. С. Г. Кравчуком за дорученням дирекції).

2. По-друге, я не знаю, про який «суб'єктивний підхід» йдеться при оформленні закордонних відряджень. Усе вирішують керівники відділів, враховуючи можливості фонду заробітної плати. В окремих випадках приходиться рішення приймати і директору ГАО. В такому разі відповідна інформація доводилася до відома керівників підрозділів планово-економічною службою (у стовпчику «Примітки»).

Я. С. Яцків

27.11.2014 р.»

28 листопада

Працював у ГАО у першій половині дня. Несподівано від Б. Є. Патона надійшла пропозиція взяти участь у зустрічі з президентом АН Австрії.

На жаль, через особисті проблеми я не зміг скористатися з цього запрошення.

А ввечері скористався іншим запрошенням від філармонії – побувати на красивому концерті хорового співу.

Грудень 5 грудня

У ГАО на засіданні спеціалізованої вченої ради слухалася докторська дисертація Б. Ю. Жилиєва «Швидкісна фотометрія зір». Я відкрив засідання, дисертант досить ґрунтовно розповів про отримані результати.

На жаль, я не мав змоги послухати виступи опонентів та дискусію... довелося їхати до Президії НАН України.

В Президії НАН України відбулася зустріч з Президентом Польської академії наук проф. Клайбером за участі Б. Є. Патона, А. Г. Загороднього та ін. (з української сторони) та представників ПАН, зокрема академіка Є. Красовського (з яким я раніше ближче познайомився, оскільки він редагував переклад на польську мову «Кобзаря» і якому я подарував «Світогляд» № 4, присвячений 200-літтю Тараса Шевченка).

На зустрічі було підписано Протокол співпраці на 2015—2016 рр. (затверджено близько 60 спільних проектів).

Крім того, було оголошено, що першими лауреатами українсько-польської премії за створення приладів для вивчення високоенергетичних частинок у навколосемному космосі стали науковці РІ НАН України (О. Дудник) та Вроцлавського філіалу СВК ПАН.

Після обіду відбулося відкриття Відділення ПАН у Києві (на вулиці Б. Хмельницького, 49). За дружнім столом обговорили перспективи українсько-польської співпраці.

Ввечері в Посольстві Польщі в Україні за участі Посла Г. Літвіна (говорить чистою українською мовою, колишній співробітник Інституту історії

ПАН) та інших поважних гостей відбулося вручення дипломів лауреатам польсько-української академічної премії та урочистий прийом (з чарками та розкішним столом!).

P.S. Цього ж дня у мене була цікава розмова з Б. Є. Патonom про журнал «Наука та інновації» з нагоди 10-ліття від часу його заснування. Вступне слово Б. Є. Патона як головного редактора я узгодив, а звільнитися від обов'язків заступника головного редактора мені не вдалося.

Президенту НАН України
Головному редактору журналу
«Наука та інновації»
Академіку НАН України
ПАТОНУ Б.Є.

Вельмишановний Борисе Євгеновичу!

На початку 2015 року виповнюється десять років від часу заснування науково-практичного журналу Національної академії наук України «Наука та інновації».

Видання було створено згідно з Постановою Президії НАН України № 7 від 12 січня 2005 р. «Про започаткування науково-практичного журналу «Наука та інновації».

Передумовою для його заснування стала нагальна потреба всебічно і на професійному рівні інформувати суспільство про роль науки в забезпеченні інноваційного розвитку нашої країни.

За цей час журнал набув широкого визнання, висвітлюючи проблеми інноваційної політики в Україні, оприлюднюючи результати науково-технічних розробок установ Національної академії наук України та ін.

У зв'язку з підготовкою ювілейного випуску журналу прошу узгодити проект Вступного слова головного редактора журналу (додається).

Питання стану та продовження випуску журналу «Наука та інновації» планується розглянути на засіданні Президії НАН України, на якому затвердити заступників головного редактора журналу від НАН України та МОН України. Член редколегії журналу проф. Стріха М.В. дав згоду бути заступником головного редактора журналу та координувати підготовку статей від освітянської спільноти України.

Тепер щодо заступника головного редактора журналу від НАН України. Я прошу звільнити мене від подальшого виконання цих обов'язків у зв'язку з великою моєю завантаженістю з випуском ще декількох журналів та збірників наукових праць. Оскільки у журналу «Наука та інновації» вже склався висококваліфікований колектив, то таке моє прохання не призведе до зниження його активності.

Більш того, найбільш доцільно було б призначити заступником головного редактора журналу того з членів Президії НАН України, хто координує питання інновацій, трансферу технологій та інтелектуальної власності установ НАН України.

З повагою,

Академік НАН України

 Я.С.Яцків

*ак. Я.С. Яцків неграмотно
першим заступник головного
редактора і повинен ним
замінятися*

А. Яцків
5/12/2014

11 грудня

Звичайний «трудоий» день в ГАО:

- у відділі космічної геодинаміки звіти та дискусії;
- на Вченій раді ГАО – звіти з завершених тем та окремі «спірні» питання, в т.ч. щодо реакції співробітників відділу фізики зір і галактик на наказ директора. Щоб не було потім перекручень моїх слів (як це часто бувало), я зачитав свою думку з цього приводу:

«Витяг з протоколу від 11.12.2014 р. № 14

Я. С. Яцків:

Перш за все у зв'язку емоційними спалахами, які виникли у відділі фізики зір та галактик, зумовленими підписанням наказу директора ГАО, про переведення співробітників цього відділу на роботу з неповним робочим днем у грудні 2014 року, я хочу ще раз нагадати умови розподілу фінансування в Обсерваторії. Щорічно ми подаємо запит на фінансування і Президія НАН України доводить нам його обсяги.

За рішенням дирекції проводиться розподіл цього фінансування між підрозділами ГАО (у % від загального фонду зарплати). У 2014 р. були прийняті умови такого розподілу, запропоновані А. П. Відьмаченком з врахуванням моїх пропозицій про 50% фінансування працівників, що досягли пенсійного віку. Вважалося, що другу половину такі науковці мають отримати з грантів, договорів та ін. Рішення було прийняте, але проти був відділ фізики зір та галактик. Згодом цей відділ категорично відмовився (як це робили інші відділи) брати відпустку за свій рахунок чи переходити на неповний робочий тиждень з метою вкластися у виділений відділу фонд оплати праці. В результаті накопичилася заборгованість, яку щоквартально доводили до відома відділу. Я письмово звертався до зав. відділу листом, що в разі його незгоди з умовами фінансування відділу він може поставити це питання на Вчену раду. Цього не сталося.

Згодом два рази на засідання дирекції це питання розглядалося з відповідними рішеннями, які були проігноровані завідувачем відділу. Я був, таким чином, змушений підписати наказ, про який ідеться.

Працівники відділу були ознайомлені з цим наказом і висловили незгоду, оскільки цей наказ порушує галузеву угоду між НАН України та профспілкою, та погрожують скаргами до інстанцій. Якщо виключити всі ваші емоції, то я згоден з цією незгодою. А що далі, як вийти зі становища? Я вже віддав більше 7 тис. грн. відділу космічної геодинаміки на покриття цього дефіциту зарплати відділу фізики зір та галактик. Скарги до інстанцій, крім нервових стресів, не приведуть до якогось виходу. Якщо вже є у когось така негативна потреба чи бажання показати свою правоту, то я пропоную звернутися з заявою до директора ГАО. Я внесу свої гроші до благодійного фонду і йому випишуть зарплату». Ю. І. Ізотов намагався якось обґрунтувати свою позицію, але, на мою думку, не переконав присутніх. Якою буде подальша реакція його відділу – поживемо, побачимо...

12 грудня

Із головних подій цього дня відзначаю заходи з нагоди 250-річчя створення «Арсеналу», які відбулися в Будинку вчителя.

На урочистому засіданні виступали ветерани «Арсеналу», директор СПБ «Арсенал» М. І. Лихоліт та ін. Був концерт артистів з Чернігова та дружня вечеря, на якій мені надали слово.

Я привітав ювілярів, відзначивши, що «Арсенал» завжди був для мене таємницею, більшою за таємниці Всесвіту, і я високо оцінюю самовіддану працю арсенальців.

Я також згадав нашу співпрацю з оптиком-арсенальцем д.т.н. І. Монченком.

16 грудня

Взяв участь у зібранні клубу «Коло» на запрошення народного депутата В. Кривенка. Зібралося багато молодих людей – членів клубу, та гостей старшого покоління (я сидів поруч з Ю. Єхануровим та В. Гейцем).

Мова йшла про стан та майбутню долю України. Розумні слова були сказані, але... хто буде здійснювати реформи та як їх здійснювати – у мене є сумніви.

17 грудня

Поточні справи у Президії НАН України, зокрема підготував проект звіту про роботу РКД.

Пізніше мав товариську зустріч з д.т.н. Б. Романюком за чаркою коньяку (рекорд у моєму житті: 100 гр. Хеннесі у ресторані «Да Вінчі» коштує 480 грн., а чашка Капучіно – 45 грн!).

18 грудня

В ГАО звичайний, але водночас напружений четвер. На зборах відділу космічної геодинаміки оголосив, що з 01.01.2015 р. не керуватиму відділом (можливо, буде новий відділ – астрометрії та космічної геодинаміки. Рекомендував призначити в.о. завідувача відділу М. М. Медведського).

На засіданні Вченої ради, крім звітів із завершених наукових тем, обговорили питання атестації та оцінки ефективності роботи відділів. Створили дві комісії з цих питань.

20—21 грудня

Прилетів з Відня професор І. І. Гук, і ми з ним мали зустрічі та обговорювали поточні проблеми. Я йому передав випуски «Світогляду» №№ 2—5 — домовилися про подальшу співпрацю.

24 грудня

Цей день наповнений засіданнями та розмовами.

Спочатку засідання НВР НАН України щодо стану підготовки та випуску періодичних видань в НАН України, підготовки плану випуску продукції за державним замовленням у 2015 році. Завершили зустріч за чашкою кави-чаю та розмовами про фінансування видавництва.

На засіданні Президії НАН України розглядалося питання виробництва ліків в Україні (доповідач А. М. Сердюк). Це надзвичайно важлива (і прибуткова!) галузь. Під час обговорення я звернув увагу на недоліки у державно-приватному партнерстві у сфері науки і технологій.

Крім того, на засіданні обговорили проект бюджету академії на 2015 рік.

25 грудня

Весь день в ГАО – «планерка», нарада у відділі та Вчена рада, на якій обговорили та затвердили 5 звітів з завершених тем. Особливі дебати розгорнулися на виборному питанні – н.с., с.н.с. та г.н.с. у різних відділах. Голова конкурсної комісії академік НАН України Ю.І. Ізотов дуже критично (а деколи не дуже ввічливо) охарактеризував досягнення кандидатів. Більше того, конкурсна комісія не рекомендувала на посаду г.н.с. В. К. Розенбуш.

В результаті таємного голосування всі кандидатури були підтримані більшістю голосів (але з 21 членів Вченої ради проти О. В. Захожай проголосувало 7, а проти В. К. Розенбуш – 9).

Це зумовило сплеск емоцій... але сподіваюся, що з часом все забудеться.

26—27 грудня

Це особливі дні у моєму житті. Разом з Тетяною Яцків, Ганнусею та Оленкою 27 грудня відвідали могилу Дмитра та Анни Яцків...

29 грудня

1. В МОН України (Відділення науки та ДФФД) вручив старовинну ікону М. В. Стрісі – заступнику міністра. Це вже традиція – мені її вручав С. О. Довгий у 2000 р., потім я її вручав А. М. Гуржію у 2001 р., а А. М. Гуржій – М. В. Стрісі, М. В. Стріха – Б. В. Гриньову (зараз – голова ДФФД), а тепер знову Я. С. Яцків та Б. В. Гриньов – М. В. Стрісі.

2. У Національному педагогічному університету імені М. Драгоманова відбулася презентація наукового щорічника «Україна дипломатична».

30 грудня

У ГАО в першій половині дня – засідання Вченої ради – звіти з завершених тем та обговорення умов фінансування підрозділів ГАО у 2015 році.

У другій половині дня – традиційна зустріч директора ГАО з працівниками Обсерваторії, в якій, крім мене, взяли участь Н. Ф. Парусімова та Р. Р. Кондратюк.

Йшлося про підсумки 2014 року та прогнози на 2015 рік. А буде цей рік досить складним для ГАО, НАН України та України в цілому...

31 грудня

Завершується 2014 рік – важкий для мене особисто і трагічний для України з її людськими жертвами та втратами територій.

Водночас цей рік вселяє надію на позитивні зміни у нашій державі.

«Слава Україні!» — «Героям слава!» — звучить все частіше у різних куточках України.

2015 рік

Січень 1 січня

Настав 2015 рік. З його позитивними очікуваннями у суспільстві та моїми сумними спогадами й турботами. Зустрів я його разом з Танею та Оленкою, а потім був на Софійській площі біля святкової ялинки.

Як ніколи, наприкінці 2014 року та на початку 2015 року отримав дуже багато привітань з Новим Роком та Різдвом Христовим., в т.ч. і від Президента України.

ВЕЛЬМИШАНОВНИЙ(А) ЯРОСЛАВЕ СТЕПАНОВИЧУ!

Щиро вітаю Вас з великим християнським святом –
Різдвом Христовим та Новим Роком!

Нехай Господь благословляє і зберігає Вас у доброму здоров'ї від усякого зла. Нехай мир, любов і радість будуть з усіма нами.

Запрошую Вас на **Різдвяний прийом**, який відбудеться **8 січня 2015 року з 19-ї години** за адресою:

м. Київ, вул. Госпітальна, 4

Ресторан "Київська Русь", Банкетний зал "Еліта"

Закликаю на Вас Боже благословення.

Філарет

**ПАТРИАРХ КИЇВСЬКИЙ
і ВСІЄЇ РУСИ-УКРАЇНИ**

2 січня

Збіглися дні народження – Діми (йому було 65!) та Олександра Коломійця (йому 59!). Зустрілися родиною у Євдокії Іванівни (Коломієць), пообідали, позгадували...

3 січня

Разом з Олею Даніловою (мати Олексія) та Індією Глаголевою відвідали могили Дмитра та Анни Яцків. Пом'янули, поговорили...

5 січня

На роботі в ГАО та разом з друзями відзначив день народження А. Стукіна у Кончі Заспі.

6 січня

Робочий день в ГАО... підсумки 2014 року, звіти та ін.

Зустріч Святого вечора розпочав традиційно у Поперек (Оксана та Михайло), а потім був разом з Танею та Оленкою, Олексієм та Ганнусею вдома в Олі Данілової.

8 січня

Традиційна Різдвяна зустріч у Патріарха Філарета – багато знайомих людей, взаємні вітання (але є одна особливість – всі знайомі постаріли, а молоді мало!).

9 січня

За прикарпатською традицією на третій день свят привітав земляків «Степанів» – Бойка Степана, Мандич Степана та Кучмія Степана.

10 січня

Був у філармонії на Різдвяному концерті «Фольклорного ансамблю «Божичі»».

Українська
Астрономічна
Асоціація

№ ...13 ма "13" січня 2015 р.
на № ... ма " " 20... р.

Президенту Національної академії
природних наук України,
академіку НАН України,
Герою України
ТАЦІЮ В.Я.

Вельмишановний і добрий Василю Яковичу!

На імени української астрономічної спільноти та від себе
особисто щиро Вам щиро вітання та побажання з нагоди Вашого
ювілею.

Я вдячний долі, що надала мені можливість знати, спілкуватися
та співпрацювати з Вами. Дивлюсь з великої бажання, відданості
Вашим ідеалам, доброті та щирості, а також з великою
дякуністю на інші науки та освіти.

Бажаю Вам здорового довголіття та сповнення всіх Ваших мрій та
снів.

Щиро Вам,
Президенту Української
астрономічної асоціації,
академіку НАН України

Ярослав Яцків

11—12 січня

Робота в ГАО: передав керівництво відділу космічної геодинаміки М. М. Медведському, узгодив з ДКА України та виконавцями продовження проекту «Аерозоль-УА», направив листа-запрошення Т. Костюку (США) та Н. Капітен (Франція) увійти до складу редколегії журналу «КФНТ».

Привітав В. Я. Тація з 75-літтям від дня народження.

14 січня

В Президії НАН України працював над справами НВР та підготовкою до проведення засідання «Елітарної світлиці», зокрема підготував листа до Президента України.

Президенту України
Порошенку О.О.

Високоповажний Пане Президенте!

Щиро дякую за вітання з Новим роком та Різдвам Христовим.

Бажаю Вам доброго здоров'я та творчої наснаги у здійсненні Вашої історичної місії — входження України до європейської спільноти.

Я усвідомлюю ціну Вашого часу і всю повноту Вашої зайнятості. І все-таки звертаюся до Вас з проханням — знайти декілька вільних хвилин та взяти участь у засіданні «Елітарної Світлиці» (див. додаток до листа), присвяченому «Дню злуки», яке відбудеться 21 січня 2015 року о 18 год. у Будинку вчителя.

Тема засідання: «Безсмертні та призабуті імена України». Говоритимемо про Михайла Петренка, автора ліричних пісень «Дивлюсь я на небо» та «Взяв би я бандуру», Михайла Вербицького, автора музики Гімну України, генерала Осипа Микитки та ін.

Завдяки ініціативі українських астрономів нещодавно малій планеті Сонячної системи присвячено ім'я «Михайло Петренко», а 90 років тому була відкрита мала планета №1706, яка отримала назву «Україна». Про ці та інші призабуті імена регулярно публікуються статті в журналі «Світогляд» (окремі випуски додаю).

На мою думку, Ваша участь у засіданні «Елітарної Світлиці» була б надзвичайно важливою подією у науковому та культурному житті нашої країни.

У будь-якому разі прошу мене вибачити за це децю наївне прохання.

Зі щирою повагою,

Ярослав Яцків

На засіданні Президії НАН України оголосив про плани влади щодо реформування Академії. Обговорив з колегами можливі акції – протидію цим планам. Підтримав звернення УФТ до вищого керівництва держави з проблем розвитку науки.

О 19 год. взяв участь у прямій ТБ-передачі «ДТРК» за участі членів «Українського клубу» – О. Савенко, В. Скуратівський та ін.

20 січня

У ГАО – в першій половині дня розглядав питання розподілу бюджетного фінансування між підрозділами (в рамках нової структури ГАО на 2015 рік).

У другій половині дня – «Наукові читання», присвячені пам'яті В. С. Кислюка, якому в цей день виповнилося б 75 років.

У програмі: показ фотографій з архіву сім'ї В. С. Кислюка, виступи колег зі спогадами, чай/кава в «Астрокаві» з колегами та друзями В. С. Кислюка.

Крім мене, спогадами поділилися А. О. Корсунь, Р. Р. Кондратюк, І. Б. Вавилова, О. В. Мороженко та ін.

Ю. М. Іващенко вручив Любові Михайлівні Кислюк Свідоцтво про назву малої планети «Кислюк».

Все це для мене відбувалося немов би у віртуальному просторі, бо не віриться, що Віталія Степановича вже немає з нами.

21 січня

У Президії НАН України низка питань організаційного характеру, а саме узгодив заяву на звільнення директора корпорації «Академкнига», затвердив план видань на 2015 рік.

А головне – підготовка до проведення «Елітарної світлиці».

Приїхав І. Гук, і я мав з ним розмову – готуватимемо подання на малу планету «Гук»; зустрівся з І. Драчем та В. Аблицовим (розмова на різні теми).

«Світлиця» пройшла цікаво, у святковому настрої за участі хору «Криниченька» з м. Андрушівки.

Тема «Світлиці» та виступи (І. Гамкала, М. Степаненка, М. Бондаря, О. Ступки, І. Вавилової, А. Руденка та ін.) були сприйняті з великою увагою.

***Тези моїх виступів на відкритті «Елітарної світлиці»
та під час її проведення.***

Сьогодні говоритимемо про «Безсмертні та призабуті імена України», про тих, чий дух, творчість і самопожертва не дали згаснути на небосхилі українським зорям.

Безсмертні – це ті, чий імена занесені до Книги Всесвіту, їхні імена увічнені в назвах об'єктів Сонячної системи – малих планет, кратерів на Місяці та Меркурії тощо.

Хоча і вживаним є гасло – «Ніхто не забутий, ніщо не забуте» – на жаль, життя вчить інакшому, тому говоритимемо про призабуті імена, про які регулярно розповідається на сторінках «Світогляду».

Отже, приступаємо.

1. Михайло Вербицький (4 березня 1815 р. – 17 грудня 1870 р.) – український композитор, хоровий диригент, священник, громадський діяч, автор музики Гімну України «Ще не вмерла України і слава, і воля». 200 років від дня народження, 150 років з часу виконання Гімну.

Я думав розпочати з того, що хор заспіває Гімн. Але виявилось, що право на виконання Гімну має тільки хор імені Г. Вірьовки. Тому давайте заспіваємо разом, а допоможе нам маестро Іван Гамкало.

Я прошу його до слова про Михайла Вербицького.

2. Михайло Петренко (1817 р. – 25 грудня 1817 р.) – поет Харківської школи романтиків, автор віршів «Дивлюсь я на небо, та й думку гадаю...», «Взяв би я бандуру...», «Ходить хвиля по Осколу...», котрі стали народними піснями. Також майже 200 років від дня народження.

Співає хор!

Я прошу до слова про Михайла Петренка д. і. н. Миколу Бондаря.

Я прошу до слова Юрія Іващенко та голову Спілки композиторів України пана Михайла Степаненка.

3. Григорій Абрамович Шайн (19(7) квітня 1892 р. — 1956 р.) – видатний радянський астрофізик, фахівець з спектроскопії, дійсний член АН СРСР (з 1939 р.), родом з Одеси. У 1925—1945 рр. працював у Кримській астрофізичній обсерваторії АН СРСР, у 1945—1952 рр. її директор.

90 років тому відкрив малу планету і дав їй назву «Україна», не зважаючи на протидію Москви.

Я прошу до слова віце-президента Української астрономічної асоціації Ірину Вавилову.

4. Віталій Степанович Кислюк (20 січня 1940 р. — 3 травня 2014 р.) – відомий український учений, дослідник Місяця. 75 років від дня народження.

Я прошу до слова Юрія Іващенко.

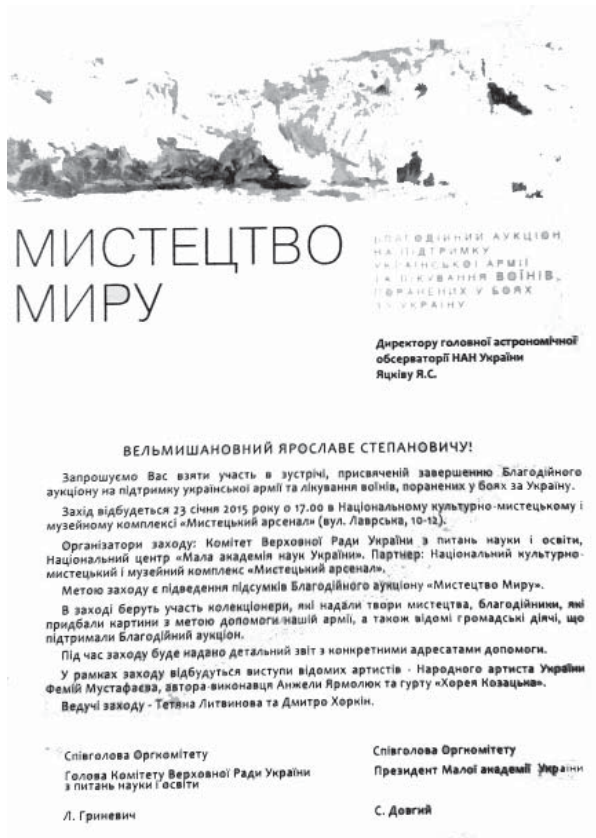
5. Богдан Сильвестрович Ступка, актор, людина з талантом від Господа Бога.

Я прошу до слова сина Богдана Ступки — Остапа Ступку».

23 січня

Поточні наукові та науково-організаційні справи в ГАО, а о 17 годині – участь у акції «Мистецтво Миру» (разом з Індою Глаголевою).

У Мистецькому арсеналі зібралось багато знакових персон – Л. М. Кравчук, Д. В. Павличко, Л. М. Гриневич та ін. Від реалізації подарованих картин отримано понад 800 тис. грн., на які придбано деяке озброєння та матеріали для військовослужбовців на сході України.

25 січня

Чудовий вечір у ресторані «Княжий град» з нагоди 90-річчя від дня народження академіка М. Г. Находкіна.

Ювіляр у доброму здоров'ї та гуморі зустрів гостей (А. Наумовець з дружиною, Б. Романюк з дружиною, В. Локтев, С. Рябченко та ін.).

27 січня

1. Взяв участь у роботі експертної комісії ВФА НАН України з виборів до складу НАН України: вакансії – 1 (академіка-фізика) та 6 (чл.-кор., в т.ч. астрофізика). На астрофізику подано 4 кандидатури – О. Жук, В. Мельник, Л. Пілюгін та Ю. Ситенко. Всі визнані комісією такими, що відповідають спеціальності.

2. Провів засідання Семінару з космічних досліджень у ГАО. Тематика: Програма космічних досліджень НТУУ «КПІ» (доповідач М. Ю. Ільченко), проект «Аерозоль-UA» (доповідач Г. П. Міліневський) та окремі повідомлення ДКБ «Південне» та ГАО.

Семінар пройшов успішно.

3. В Президії НАН України провів засідання Ради з Цільової програми з наукових космічних досліджень НАН України. Тема: Узгодження розподілу фінансування проектів на 2015 рік. Поговорили, посварилися... і розподілили 4100 тис. грн.

Лютий

3 лютого

1. Працював у ГАО – прочитав статтю К. Бізуарда про збудження Чандлерівського руху полюса атмосферними процесами. Цікаве та детальне підтвердження моєї колишньої роботи на цю тему кінця 90-х років ХХ століття.

2. Взяв участь та виступив на зібранні редколегії щорічника «Україна дипломатична».

4 лютого

1. Робота в Президії НАН України – питання РКД, НВР та «Світлиці».

2. Взяв участь у засіданні Вченої ради Інституту енциклопедичних досліджень НАН України, присвяченому виходу у світ «ЕСУ» т. 14, 15. Відбулася цікава дискусія на тему – як писати статті про тих осіб, які залишилися в Криму й на Донбасі та підтримують «окупаційні» режими?

3. У Президента НАН України Б. Є. Патона відбулася зустріч з новим Головою Державного космічного агентства України О. С. Уриським. Відбулася невимушена розмова про стан та перспективи космічної галузі України, в якій взяли участь В. П. Горбулін, А. Г. Наумовець, я та ін.

4. Завершив цей напружений день нарадою з питань видання «Світогляду» та домашніми справами (викликав сантехніка, щоб порадитися про встановлення лічильників води).

22 лютого

День Пам'яті Небесної Сотні. В Києві жалобна хода за участі Президента України П. О. Порошенка та керівників 10 європейських країн. Без промов, без гасел, дуже тихо і скорботно (а в м. Харкові новий теракт на місці зібрання, три людини загинуло).

23 лютого

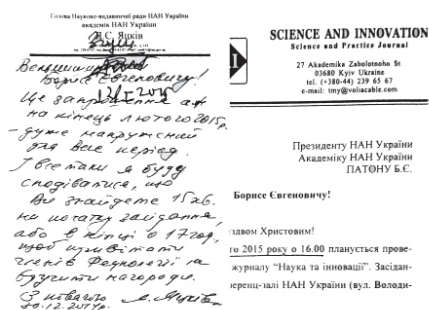
В Президії НАН України у другій половині дня займався справами НВР, зокрема підготовкою до друку книги про КНК, обговорення окремих питань НВР (серед них і «кляуза» на мене, мовляв, розбазарюю бюджетні кошти на підтримку «Укрінформнауки»). Когось дуже непокоїть моя популярність... і він вдається до таких паскудних дій.

24 лютого

1. На телеканалі «ЦК» запис телепередачі «Особистість».

Мене «мордували» майже дві години. Покажуть у березні.

2. Повідомили з приймальні Б. Є. Патона, що він не зможе взяти участі в засіданні редколегії журналу «Наука та інновації». Шкода... Доведеться вести самому.

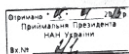

ПОРЯДОК ДЕННИЙ
Засідання редакційної колегії журналу «Наука та інновації»

1. Вступне слово Головного редактора журналу (уточнюється).
2. Звіт про 10-річну роботу редакції журналу (2005-2014 рр.) та обговорення перспектив подальшого випуску журналу «Наука та інновації» (заступник головного редактора академік НАН України Я.С. Яцків).
3. Різне

Будемо вдячні Вам за участь у заході!

Заступник головного редактора
Академік НАН України

Я. С. Яцків

Відбулася цікава розмова про інновації та діяльність журналу, і навіть перейшли до теми про НАН України та її президента.

А. Г. Наумовець від імені Президії НАН України вручив нагороди працівникам редакції, в т.ч. Т. Яцків.

25 лютого

1. День в Президії НАН України – поточні справи НВР та засідання Президії з порядком денним:

— підписання угоди між ДКА України та НАН України (Б. Є. Патон та О. С. Уруський). Я виступив та представив публікації з наукової та науково-популярної космічної тематики (підготовлено за участі І. Б. Вавилової);

— інформація про 10-річчя журналу «Наука та інновації» (презентація звіту, підготовленого Т. М. Яцків);

— інформація про 20-ліття журналу «Космічна наука і технологія» (презентація, підготовлена І. Б. Вавиловою).

Мої виступи були сприйняті без зацікавлення, оскільки перед тим розгорнулися дебати щодо Статуту НАН України та виборів Президента НАН України.

С. В. Комісаренко звернувся до Б. Є. Патона з запитанням: «*Чи плануєте Ви брати участь у виборах на посаду президента?*» Відповіді не отримав.

2. Засідання «Елітарної світлиці» в Будинку вчителя. Зібралось багато зацікавлених осіб, в т.ч. представники національних академій наук – А. Г. Загородній, Ю. І. Кундієв, В. П. Тихий, які представили короткі повідомлення про діяльність академій.

У дискусії виступали: С. М. Рябченко, М. В. Стріха та ін. Думки різні щодо майбутньої долі академій наук, але всі погодилися – так далі не може тривати.

26 лютого

1. Звичайний (але особливий) день у ГАО – засідання Вченої ради, на якому одним з питань було – вибори президента НАН України, які мають відбутися у квітні ц.р. Після обговорення ухвалили рекомендувати ВФА НАН України три кандидатури: Б. Є. Патона, В. М. Локтева та А. Г. Загороднього (я попросив мою кандидатуру не розглядати).

2. На «планерці» вітали С. Г. Кравчука з 60-літтям від дня його народження.

3. Увечері забрав Я. Бялковського з лікарні «Феофанія», і ми поїхали вітати С. Чернова з днем народження в Кончу Заспу, а потім я ще встиг побувати на творчому вечорі І. Драча у книгарні ім. О. Довженка.

27 лютого

1. Традиційна зустріч Б. Є. Патона з членами ВФА напередодні виборів до НАН України.

Досить скудно інформував Б. Є. Патон про умови виборів та без обговорення присутні сприйняли повідомлення академіка-секретаря ВФА В. М. Локтева про роботу комісії з розгляду всіх кандидатур та підтримки окремих кандидатів.

2. Увечері вдома читав спогади Л. Пирого і дивився передачу С. Шустера. Тут вперше прозвучало трагічне повідомлення, що в Москві розстріляли Бориса Немцова – російського опозиціонера, прихильника України.

28 лютого

1. Взяв участь у XII щорічних читаннях Академії наук вищої школи, присвячених пам'яті Віталія Іларіоновича Стріхи (1931—1999), які відбулися в НУ «Києво-Могилянська академія». Тема мого виступу «Аерозоль-UA».

Окремі доповіді були цікавими – пізнавальна І. О. Анісімова та професійна В. В. Коваля.

2. Київ шокований двома подіями – розстріл Б. Немцова та самогубство М. Чечетова.

Березень

1 березня

Чудовий сонячний ранок. «Земля просинається від довгого сну, замріялись далі, чекають весну».

Провів цей день на природі...

Разом з І. Глаголевою був на чудовому концерті, присвяченому 201-ий річниці від дня народження Тараса Шевченка.

Тут зустрів багато знайомих людей – І. Гамкала, І. Драча, Б. Романюка та ін.

Подумав: Народ, який народив такі таланти, житиме вічно!

2 березня

Був на презентації виставки Володимира Семиноженка «Мій світ». Відкрив презентацію А. Чебикін – президент Національної академії мистецтв. Серед присутніх члени Президії НАН України (А. Загородній, В. Походенко, В. Гончарук, В. Кремень) та інші запрошені гості.

Переглянули виставку, обмінялися думками.

Мені сподобалися картини, де зображено «туман», а В. Кремень, навпаки, хотів би менше «туману».

За чудово накритим столом говорили на різні теми, в т.ч. про майбутні вибори президента НАН України.

Національна академія наук України • Національна академія вишньої освіти України • Національна спілка художників України

«У складні часи кожні із нас передібно пережити, переглядає погляди і утичное життя орієнтири, шукаючи для себе ту точку опори, внутрішній стовпчик, який стане для нього головним. Істинним критерієм ставлення до того, що відбувається у кожного інакше стійкості свої. Для мене - це відчуття рідного краю, батьківщини, України. Це - відчуття гармонії, те, що не підлягає оцінці, сумніву. Це - відчуття гармонії, те, що не підлягає оцінці, сумніву. Саме це я і спробував передати у своїх нових картинах, написаних, переважно, у 2014»
Володимир Семеченко

Володимир Семеченко

«МІЙ СВІТ»

Запрошено Вас на новий виставку
Володимира Семеченка «МІЙ СВІТ»
яка проводиться з 18 лютого по 3 березня 2015 р.
у Виставковому залі Національної академії наук України
вул. Володимирська, 20
Експозиція працює з 10.00 до 17.00
Платовий виставки надбавка
2 березня 2015 р. о 17.00

Володимир Семеченко: *Блакитний ліс*, Полотно, олія, 110x80 см, 2014р.

3 березня

Вибори до складу НАН України у ВФА розпочалися у Великій конференц-залі. Всього у ВФА членів Академії (академіків та чл.-кор.) 65, присутніх – 61.

Обирали: одного академіка за спеціальністю «фізика» та шістьох чл.-кор. за різними спеціальностями, в т.ч. «астрофізика».

Спочатку виступили всі кандидати на вакансію академіка (я у своєму виступі підтримав Л. Яценка), а потім – по одному учаснику на підтримку кандидатів на вакансії чл.-кор. (за Л. С. Пілюгіна виступав Ю. І. Ізотов).

Досить напружена атмосфера... всі чекають голосування та його результатів. Довго чекають... довго рахують та перераховують. Зрозуміло, що є проблеми...

На вакансію академіка ніхто не пройшов, буде другий тур, в якому візьмуть участь О. Беляєв, Л. Яценко та Б. Молодкін.

На вакансію «астрофізика» такі результати:

Л. С. Пілюгін – за – 44, проти – 1, утрималися – 16;

О. І. Жук – відповідно 21/32/8;

В. М. Мельник – 22/29/10;

Ю. О. Ситенко – 41/13/7.

Досить очікуваний результат для Л. С. Пілюгіна і сюрприз для Ю. О. Ситенка.

Мої колеги з РІ НАН України були засмучені результатами В. М. Мельника.

Ще з трьох фізичних спеціальностей відбулися вибори, а з двох інших – буде переголосування.

Пізно ввечері я запросив додому моїх колег-астрономів з Харкова та друзів з Івано-Франківська, де за чаркою ми обговорили всі поточні проблеми НАН України.

4 березня

Повторні голосування на вакансії академіка та член-кореспондентів на-решті дали результати – Л. П. Яценка обрано академіком, а Ю. В. Головача та Г. Г. Левченка член-кореспондентами.

Після обіду відбулося позачергове засідання Президії НАН України з розгляду змін до Статуту Академії.

Узгодили зміни, зокрема що президентом НАН України можна бути тільки два строки (по 5 років) поспіль.

5 березня

Взяв участь у засіданні НТР ДКА України, на якому розглядалося питання реалізації проекту «Циклон-4». Є багато проблемних питань, зокрема затримка з поставками комплектуючих з Росії. В цьому році має бути завершено виготовлення першого льотного зразка. Чи буде? Сумніваюся...

6 березня

1. Загальні збори НАН України.

Всі запропоновані Відділеннями кандидатури були підтримані, зокрема по ВФА – академік Л. П. Яценко та чл.-кор. Л. С. Пілюгін, а по Відділенню інформатики – чл.-кор. О. П. Федоров.

Вся інформація є на сайті НАН України.

2. Був на прем'єрі художньо-документального фільму про Тараса Шевченка «І я таки жив!». Враження неоднозначні щодо сюжету, а зйомки є фантастичними.

Після прем'єри обговорили у компанії з Б. М. Романюком та І. Б. Вавиловою всі нюанси побаченого.

8—9 березня

Вихідні дні. 8 березня – вітаємо жінок з їх святом по-різному – телефоном, е-повідомленнями та особисто – разом з Тетяною, Ганнусею та Оленкою, а потім у Інди разом зі Стойками та дочками Інди.

9 березня здійснив мрію Оксани Попереки і побував на дачі. Разом з Анатолієм дещо прибрали і, втомлені, повернулися додому десь о 16 год.

А вже о 19 год. я разом з Індією побував на чудовому концерті у філармонії, присвяченому 201-й річниці Тараса Шевченка. Тут мав змогу зустрітися і поговорити з Блаженнішим Любомиром Гузаром та Президентом В. Ющенком.

10 березня

Взяв участь у конференції «Наукова комунікація в цифрову епоху», що проходила у Києво-Могилянській академії.

11 березня

Багато поточних справ у Президії НАН України – щодо НВР та РКД, а в другій половині дня – засідання Президії НАН України. Виступив на обговоренні звіту 3-ї секції НАН України (доповідач – В. М. Геєць).

17 березня

На ЦК-телебачення в програмі «Світ особистості» протягом години йшла розмова зі мною про все – астрономія, космос, КНК, НВР та ін. (показ відбувся повторно 22 березня). Відгуки різні – від захоплення до занепокоєння типу: «Я. С.! Вам потрібно більше відпочивати».

18 березня

У Планетарії відбулося відкриття виставки, присвяченої дослідженням космосу, зокрема 50-літтю з часу виходу О. Леонова у відкритий космос. Виставка цікава і повчальна.

19 березня

Від імені астрономічної спільноти вітав О. К. Черемних з 60-літтям. Звучало багато гарних слів та привітань ювілярові.

20 березня

Був на урочистому підписанні Угоди про участь України як асоційованого члена програми ЄС «Горизонт-2020» за участі Єврокомісара з питань досліджень, науки та інновацій К. Мандоса та Міністра освіти і науки України С. Квіта.

23 березня

На запрошення Б. Є. Патона мав з ним розмову в Інституті електрозварювання ім. Є. О. Патона на різні теми академічного життя.

Б. Є. цікавила моя думка про вибори в НАН України, зокрема віце-президентів та членів Президії.

Мені він запропонував продовжувати бути членом Президії НАН України, відповідальним за НВР та РКД.

Наші точки зору на деякі питання подальшого життя Академії не збіглися, хоча я і намагався у дечому переконати Б. Є. Домовилися про наступну зустріч через два-три дні. Тоді я зможу відповісти на його запитання.

Вночі у мене було безсоння, і я підготував Б. Є. відповідь:

«Вельмишановний Борисе Євгеновичу!

Обдумавши нашу розмову 23 березня 2015 року, я дійшов таких висновків:

1. Ви хочете залишити НАН України в її сьогодиншньому вигляді. Це є Ваш вибір як Президента Академії, і я його сприймаю як дане. Водночас, на мою думку, зважаючи на сьогодиншній стан України (воєнний, економічний, соціальний, політичний), цей вибір може бути сприйнятим науковою спільнотою неоднозначно.

2. Згідно до Вашого вибору, необхідно сформулювати вимоги та підходи до формування структури та управління Академією. Основні вимоги, на мою думку, такі:

- а) забезпечити виконання Концепції розвитку НАН України;
- б) підвищити рівень наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності Академії;
- в) налагодити тісну співпрацю з МОН України (університетською наукою);
- г) тісно взаємодіяти з центральними органами законодавчої та виконавчої влади;
- д) підвищити рівень міжнародної співпраці, зокрема з ЄС та ін.

Виходячи з цих вимог, можливі такі підходи до виконання управлінських функцій:

— функції а), д) та г) покласти на першого віце-президента НАН України;

— функції б) та в) покласти на віце-президентів – керівників секцій та членів Президії НАН України – керівників регіональних центрів НАН України та МОН України.

Щодо керівників регіональних центрів, то я рекомендував би обирати їх здебільшого з числа ректорів університетів (Західний центр – Є. І. Крижанівський, Північно-східний центр – В. С. Бакіров, Придніпровський центр – М. В. Поляков). Діяльність Донецького та Кримського центрів тимчасово призупинити. Створити Київський центр (керівник – М. З. Згуровський).

— функцію д) та оптимізацію структури Академії покласти на Головного вченого секретаря.

Виходячи з наведеного вище, пропоную встановити такі обмеження на управлінські кадри:

— віце-президентами та членами Президії НАН України можуть бути особи не старші від 70 років (у крайньому випадку – не старше 75 років);

— радниками Президії НАН України мають бути особи, які обіймали раніше керівні посади, і за віком (чи за інших обставин) їх звільнили, і дають згоду виконувати певні функції у новому складі Президії НАН України;

— віце-президентами НАН України можуть бути члени Академії (академіки та член-кореспонденти), які у попередні роки набули досвіду науково-організаційної роботи;

— академіками-секретарями обираються члени Академії з числа кандидатів, висунених Загальними зборами відділень; один з цих кандидатів може бути підтриманим Президією НАН України;

— членами Президії НАН України можуть бути обрані президенти галузевих академій наук, відомі науковці, які координатимуть виконання окремих загально-академічних справ.

Отже, тепер щодо найскладнішого питання – кадрового. Можливі кандидатури такі:

Перший віце-президент НАН України – це ваш вибір.

Віце-президент – керівник першої секції – В. М. Локтєв (А. Г. Наумовець – член Президії, куратор оборонної тематики, керівник відповідної програми).

Академік-секретар Відділення фізики і астрономії – О. М. Івасишин або І. М. Мриглод.

Віце-президент – керівник другої секції – М. С. Веселовський або В. Ф. Чехун.

Віце-президент – керівник третьої секції – Е. М. Лібанова (академік-секретар Відділення економіки – С. І. Пирожков).

Академіки-секретарі відділень:

— Математики та інформатики (ці відділення бажано об'єднати та вивести з їх складу непрофільні установи – Центр ім. Г. М. Доброва, ІКД та ін.):

кандидатури: Ю. С. Самойленко, В. К. Задірака.

— Механіки:

кандидатури: А. Ф. Булат, В. В. Харченко.

— Фізики і астрономії:

кандидатури: О. М. Івасишин, І. М. Мриглод.

— Наук про Землю:

кандидатури: О. М. Пономаренко.

— Проблем матеріалознавства:

кандидатури: Л. М. Лобанов, А. В. Рагуля.

— Проблем енергетики та ядерної фізики і ядерної енергетики (бажано об'єднати щодо енергетики, а фізичні інститути перевести до Відділення фізики і астрономії):

кандидатури: О. В. Кириленко, В. Ф. Клепиков, Л. А. Булавін.

— Хімії:

кандидатури: В. Г. Кошечко, В. П. Кухар.

— Біохімії, фізіології і молекулярної біології:

кандидатури: С. О. Костерін.

— Загальної біології:

кандидатури: І. В. Швартау.

— Економіки:

кандидатури: С. І. Пирожков.

— Історії, філософії та права:

Кандидатури: О. П. Моця.

— Літератури та мови:

Кандидатури: М. М. Сулима, М. Г. Жулинський.

З повагою, академік НАН України

24.03.2015 р.»

Я. С. Яцків

24 березня

Я домовився про зустріч в МОН України з Міністром освіти та науки С. М. Квітом та його заступником М. В. Стріхою. Зустріч відбулася о 18 год. і продовжувалася (без взаєморозуміння) майже дві години. Я ознайомив С. М. Квіта та М. В. Стріху про мою розмову з Б. Є. Патonom (та передав їм копію мого листа Б. Є. Патону, конфіденційно, з метою узгодити наші позиції).

Отже, в підсумку, влада в МОН вважає єдиним виходом із ситуації, що склалася (а саме якщо Б. Є. Патон буде переобраний Президентом НАН України на новий строк), термінове прийняття нового Закону України про наукову та науково-технічну діяльність, в якому передбачити реформування (фактично ліквідацію у сьогоднішньому вигляді) НАН України.

Я з цим категорично не погодився.

25 березня

Поточні справи в Президії НАН України, а засідання Президії з невідомих мені причин було відмінено.

Замість нього подивилися телефільм про науку – досить критичний на адресу прем'єр-міністра та з цікавими інтерв'ю М. З. Згуровського, А. Г. Наумовця та А. Г. Загороднього.

О 18 год. в Будинку вчителя відбулося засідання «Елітарної світлиці» за участі В. Г. Кременя, С. В. Кульчицького, В. Ф. Солдатенка, В. Г. Абліцова та ін. (на жаль, чомусь не прийшли Ю. Щербак та С. Гавриш).

Відбулася цікава розмова, плідні дискусії на тему: а що буде далі з Україною?

АНОНС
25 березня 2015 року о 18 год.
у Київському національному будинку вчителя
(вул. Володимирська, 57, третій поверх, велика вітальня, к. 308)
відбудеться чергове засідання «Елітарної світлиці» на тему:
**«Єдність та мікорегіональні відмінності
різних частин України: історія та сьогодення»**
Чи мають місце підручні казасливі заяви про «освоєння руських земель» на східі та півдні України?
З історії та етнографії давно відомо, що «українська складовка» (побув, зграч, металістич, нова культура) значно переважає мікорегіональну відмінності на Північному Преріоріонері.
Мусимо визнати, що історія у нашого великого північного сусіда вже давно стала не парадом, а інструментом пропаганди.
Де участь та дискусій на запропоновану тему запрошуються відомі науковці, державні та громадські діячі: Валерій Смаль, Юрій Щербак, Степан Гавриш, Віталій Салдатенко, Володимир Маслійчук, Віталій Абліцов та інші.
Віде засідання академік НАН України Ярослав Яцків
Запрошуємо всіх до участі

Шановні колеги та друзі!
В 2013 році Український міжнародний комітет з питань науки і культури при НАН України (КІМК) завершив свій 25-літній час функціонування.
Фінальну звітну доповідь КІМК була організована клубу «Елітарна Світлиця», остання книга була відомо державній діячі (С.М. Кременя, В.А. Юрченко, М.В. Ткаченко та ін.), сім'ї науки і культури (Ірина Косович, Лариса Харченко, Ірина Демба та ін.), представники наукових та громадських організацій м. Києва, зарубіжні гості.
Після певної перерви в роботі клубу, об'єднаної різноманітними людьми, ставиться мета в Україні та різних об'єднаннях людей об'єднати зусилля у цьому році відзначити провільнення літрянки в «Елітарній Світлиці».

Мета літрянки:
1. Обговорити актуальні проблеми сьогодення;
2. Інформувати людей кваліфікованих різноманітних з питань, які пов'язані з сьогоденням;
3. Сприяти розвитку науки і освіти в Україні, популяризації наукових знань.

Формат літрянки:
Формат філософської дискусії, в якій з метою сформулювання певного висновку мають обговорювати та опонувати за участю експертів та аудиторії.

Можливі тематика:
1. Північ-схід України – «за і проти»;
2. ГМО – «за і проти»;
3. Сучасна активність та життя країни – «за і проти»;
4. Валювання – «за і проти».

Принцип має надавати організації щодо максимальної транспарентності та доповідності.

Квітень

8 квітня

Мав зустріч з Б. Є. Патонем відносно мого листа від 24.03.2016 р. – відповіді на його запитання.

Йшлося про майбутню структуру Академії, зокрема про регіональні центри (Б. Є. погодився з пропозицією призначити головами цих центрів ректорів відомих університетів), про кандидатури керівних органів Академії (тут наші думки розійшлися відносно певних кандидатур).

Б. Є. запропонував мені продовжити роботу в Президії НАН України у тому ж статусі.

10 квітня

Дві події:

— вручення дипломів переможцям шкільних олімпіад з астрономії в КНУ ім. Тараса Шевченка та виступ на зібранні учасників олімпіад;

— відзначення Дня космонавтики в Президії НАН України – спільне засідання РКД НАН України та НТР ДКА України.

13 квітня

Другий день свят, відпочинок після Великодня та т.з. поливаний понеділок.

Насолоджувався природою, теплом та людьми на Київських пагорбах. Взагалі, складається враження, що люди забули про війну.

Ввечері був на прийомі у Патріарха Філарета, де зустрів багато знайомих людей (І. Драч, Л. Кравчук, М. Слабошпицький, В. Онищенко та ін.). Патріарх у розмові зі мною згадав І. Гука та свої враження від лікарні у Відні. Його виступ, як завжди, був чітким і зрозумілим – перемаже той, на чиему боці правда і Бог.

14—17 квітня

Академічний тиждень.

14.04.2016 р. Збори Відділення фізики і астрономії (з загального списку членів ВФА 70 осіб зібралося більше 50).

Спочатку виступили представники колективів, що отримали премії імені видатних вчених України, зокрема премії ім. Є. П. Федорова, яку отримали І. Б. Вавилова, Л. К. Пакуляк, Ю. І. Процюк.

Доповідь Ю. І. Процюка була інформативною і з цікавістю вислухана присутніми.

ПРОГРАМА Спільного засідання Ради з космічних досліджень НАН України (РКД) та Науково-технічної ради ДКА України (НТР), присвяченого Міжнародному дню космонавтики

Дата та час проведення засідання: 10 квітня 2015 р. 15 год.
Місце проведення: Зала Президії НАН України,
Київ, вул. Володимирська, 54

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

1. Вступне слово Президента НАН України, Голови Ради з космічних досліджень НАН України, академіка НАН України, доктора техн. наук **Патона Бориса Євгеновича**

2. Вступне слово Голови ДКА України, голови НТР ДКА України, доктора техн. наук **Уруського Олега Семеновича**

3. Наукові повідомлення про космічні дослідження (до 15 хв. кожне)

«Іноват-Мікро»
канд. фіз.-мат. наук **Літвин Георгій Вячеславович**,
Інститут космічних досліджень НАН України (ДКА України)

«Аерозоль-УА»
доктор фіз.-мат. наук **Міліняк Михайло Геннадійович**,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
Головна астрономічна обсерваторія НАН України

4. Про участь України у програмах ЄС з космічної тематики (у т.ч. «Горизонт-2020») (до 10 хв.)
канд. фіз.-мат. наук **Вавилова Ірина Борисівна**,
вчений секретар РКД НАН України

5. Космічна тематика у монографічних та періодичних виданнях: до 25-ліття науково-практичного журналу НАН України та ДКА України «Космічна наука і техніка» (до 10 хв.)
академік НАН України, доктор фіз.-мат. наук
Яцив Ярослав Степанович, заступник голови РКД НАН України,
голова науково-видавничої ради НАН України

6. Різне

Потім з досить розширеним звітом про роботу ВФА виступив В. М. Локтев, значну частину якої він присвятив проблемам розвитку науки в Україні. Чомусь активного обговорення доповіді не було – виступили А. Г. Загородній, А. Г. Наумовець та я (про проблему реформування наукової сфери, посилаючись на Концепцію розвитку наукової сфери 2005—2006 рр.):

«Шановний пане Голово! Шановні колеги!»

Перш за все я пропоную звіт академіка-секретаря ВФА НАН України В. М. Локтева схвалити.

Я мав змогу слухати звіти й повідомлення різних відділень Академії і тому переконався, що наше відділення є найбільш ефективним та демократичним. Особливо хочу відзначити, що В. М. Локтев є небайдужою людиною, яка вболіває за долю науки України.

Так вже склалося в нашій Академії, що ми потребуємо лідера (голову, президента тощо), щоб на нього перекласти відповідальність. А чому не проявляється наша ініціатива?

Якщо захочете мене слухати, то я розкажу про мої ініціативи 10-літньої, 2-літньої давності та сьогодення щодо реформування наукової галузі (далі я коротко розказав про Концепцію розвитку наукової галузі, розроблену в 2005—2006 рр.)».

Завершився цей день у ВФА дружньою зустріччю з новими членами НАН України – фізиками та астрофізиками.

14.04.2015 р. Традиційно у приміщенні Інституту міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка зібралися Загальні збори НАН України.

Спочатку відчувалася якась нервова обстановка – запізнювався «найвищий» представник влади В. А. Кириленко. Потому все пішло своїм ходом – Б. Є. Патон прочитав досить виважену і досить конкретну доповідь, і розпочалося її обговорення.

Першим виступив М. В. Попович на тему «Мораль і влада». Виступ цікавий, але виголошений був дуже тихо, якось незрозуміло для більшості присутніх. Відразу слово-відповідь узяв В. А. Кириленко – говорив вільно, багатослівно і неконкретно.

Після перерви (а в перерві я разом з представниками НВР пив каву і обговорював питання, що буде далі в Президії НАН України, хто відповідатиме за науково-видавничу діяльність) надали слово і мені. Я мав говорити про діяльність НВР, але розпочав з критики негативного ставлення влади до розвитку науки в Україні, звернувши увагу, що вже декілька років перші особи держави не беруть участі в Загальних зборах НАН України.

16.04.2015 р. відбулися вибори президента НАН України. Вів засідання М. В. Попович, з підтримкою кандидатури Б. Є. Патона виступили О. О. Коноваленко, В. І. Сторіжко, Г. В. Книшов, В. І. Старостенко та ін.

Проголосували (за ~ 280, проти – 51, утрималися – 12).

Б. Є. Патон звернувся до присутніх зі словами вдячності – говорив досить чітко і зрозуміло (раніше бувало, що у Б. Є. часом порушувалася мова). Говорив, що нам усім потрібно більше працювати, щоб зберегти Академію.

У другій половині дня я головував на виборах у ВФА. Обрали академіком-секретарем В. М. Локтева (практично одногосно), його заступників: П. М. Мележика, І. М. Мриглода та А. М. Негрійка, членів Бюро ВФА (я попросив мене не включати до складу Бюро, рекомендував Н. Г. Щукіну та О. О. Коноваленка).

Всі були обрані майже одногосно (з 51 учасника було 1-2 голоси проти).

17.04.2015 р.

1. Зустрівся з І. І. Гуком в Президії НАН України та разом з ним були на мітингу біля Великого конференц-залу, організованого (не знаю ким!) проти окремих членів Академії, зокрема В. М. Гейця.

Я виступив на цьому мітингу, представив І. І. Гука (який сказав кілька слів) та повідомив про здобутки Академії, які недооцінює влада та про які мало знає спільнота.

2. Отримав чудове видання з історії астрономії «Українське небо», книга підготовлена та видана працівниками Інституту прикладних проблем механіки і математики ім. Я. С. Підстригача НАН України, м. Львів.

3. Відбулися чергові збори НАН України. Б. Є. Патон коротко охарактеризував нові пропозиції на посади віце-президентів НАН України (були сюрпризи – В. П. Горбулін та В. Г. Кошечко), академіків-секретарів (за винятком С. В. Комісаренка всі інші ті, що були запропоновані Б. Є. Патонем), членів Президії НАН України (і я в т.ч. дав згоду продовжувати роботу у новому складі).

Всі емоції виразилася у результатах голосування:

<u>Віце-президенти</u>	<u>за</u>	<u>проти</u>	<u>утрималися</u>
Горбулін В. П.	307	34	9
Загородній А. Г.	332	12	6
Кошечко В. Г.	335	8	7
Наумовець А. Г.	328	17	5
Пирожков С. І.	319	24	7

<u>Академіки-секретарі</u>	<u>за</u>	<u>проти</u>	<u>утрималися</u>
Локтев В. М.	340	6	4
Лобанов Л. М.	341	5	4
Лібанова Е. М.	328	16	6
Смолій В. А.	332	13	5
Жулинський М. Г.	329	17	4
<u>Члени Президії</u>	<u>за</u>	<u>проти</u>	<u>утрималися</u>
Гець В. М.	218	118	13
Губерський Л. А.	317	25	7
Кремень В. Г.	298	44	7
Яцків Я. С.	327	16	6

20 квітня

1. Привітав академіка НАН України В. М. Гейця з 70-літтям від дня народження.

Це не дуже радісний для В. М. Гейця ювілей — 17 квітня він вимушено покинув посаду віце-президента НАН України та пережив неприємні моменти за результатами голосування як член Президії НАН України.

2. Привітав учасників XXII Міжнародної наукової конференції молодих вчених «Астрономія та фізика космосу» (КНУ імені Тараса Шевченка).

23 квітня

День, наповнений різними заходами:

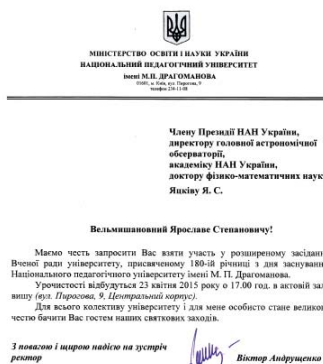
1. Засідання спеціалізованої вченої ради ГАО із захистів двох докторських та двох кандидатських дисертацій. Головував на двох захистах зі спеціальності «Астрометрія та небесна механіка» – О. В. Шульга, д.ф.-м.н. (Миколаївська АО) та В. П. Жаборовський, к.ф.-м.н. (ГАО). Останній – продовжувач робіт школи з космічної геодинаміки ГАО, співавтор нової комп'ютерної програми для обробки лазерних спостережень ШСЗ.

2. Засідання Ради УАА – поточні питання, в т.ч. щодо з'їзду УАА 23.08.2015 р.

3. Інтерв'ю пані Марії (Польща) на тему «Наука і віра».

4. Участь у святкуванні 180-річчя Драгоманівського університету. Був чудовий концерт (А. Авдієвський та хор імені Г. Віршовки), багато відомих гостей, вітань від органів влади.

Свято вдалося...

25 квітня

В Україні День довкілля, а я весь день про- сидів на конференції. Відкрив конференцію її основний організатор – Богдан Гаврилишин.

Привітання від Президента України виголосив працівник Адміністрації О. Павленко, а я прочитав вітання Б. Є. Патона.

Специфіка конференції полягала в тому, що вона повністю англійська, за участі молодих українців-стипендіатів Фонду Б. Гаврилишина. Були цікаві доповіді іноземців – членів Світової академії мистецтв та науки та українських науковців та високопосадовців – Я. Грицака, Д. Шимківа, М. Мариновича та ін.

Підсумок – Україна зробила вирішальний крок у майбутнє, продемонструвавши загальнолюдські цінності у боротьбі за власну державу.

26 квітня

Чудова погода.

Відвідав місцевості Дідорівки – багато молоді, відпочивають, п'ють та гуляють.

А ввечері разом з Індєю Глаголевою був на чудовому концерті Національного ансамблю «Гуцулія». Його об'єднує високий професіоналізм та любов до рідного краю. Зустрів на концерті багато земляків з Івано-Франківщини.

28 квітня

1. Взяв участь та виступив з доповіддю «Космічний проект Аерозоль-УА» на Міжнародній конференції «Авіа-2015».

2. Провів засідання Астрометричного семінару ГАО. Слухали доповідь А. І. Яценка про створення каталогу 15 млн. зір – ФОН-2.0. Це історична подія – підсумок виконання програми ФОН, ініційованої ГАО більше 30 років тому.

29 квітня

1. Поточна робота в Президії НАН України, в т.ч. засідання Президії. Роздали «Світогляд» № 2 – цікавий та добротньо виданий випуск.

2. Відкрив зібрання «Елітарної світлиці» вступним словом:

ОГОЛОШЕННЯ

29 квітня 2015 року о 18 год.
у Київському міському Будинку вчителя
(вул. Володимирська, 57, третій поверх, велика вітальня, к.308)
відбудеться чергове засідання «Елітарної світлиці» на тему:

«Чорнобиль – сучасний стан та невгасимий біль української землі»

29 років тому сталася глобальна катастрофа внаслідок вибуху атомного реактора на Чорнобильській атомній станції, наслідки якої донині переживає Україна, уроки якої засвоює весь світ.

Гості Світлиці: діячі науки і культури, політики та громадські діячі поділяться думками про цю екстраординарну подію.

Веде засідання академік НАН України Ярослав Яцик
Запрошуємо всіх до участі

«Чорнобиль фактично є у кожному з нас. А понад 2 млн. українців відчують особливий вплив Чорнобиля. Найстрашніше, що 0.5 млн. серед них – діти, які навіть не усвідомлюють, що таке Чорнобиль.»

Зрозуміло – і така вже природа людини – про Чорнобильську катастрофу хочеться якнайскоріше забути. На жаль... це неможливо, бо є об'єкт «Укриття», радіоактивні матеріали, наукові та науково-технічні проблеми, а ще гірше – соціальне напруження через борги держави перед вчорашніми героями-ліквідаторами аварії».

Основний виступ – чл.-кор. НАН України Г.В. Лисиченка – досить інформативно розповів про розгортання будов ядерної енергетики в СРСР, а потім про Чорнобильські будні.

Спогадами про участь у ліквідації Чорнобильської аварії поділилися також учасники «Світлиці», в т.ч. Т.А. Пятницький, якого ми привітали з днем народження (26 квітня 1936 р.).

Травень

1—11 травня

Ці травневі дні були наповнені різними «ненауковими» подіями – приїзд Оксани, племінниці з Риги, робота на дачі з Оксаною – двоюрідною сестрою, зустріч з Оксаною – подругою Ігоря Яцківа, обговорення проблем побудови Науково-навчального астрономічного центру (ННАЦ) у Голосієві та ін.

Це були дні першої спроби примирення ветеранів ВВВ та ветеранів УПА (на перший погляд, Президенту України П. О. Порошенку вдалося знайти потрібні слова та здійснити реальні заходи до такого примирення). Поживемо, побачимо...

Північний сусід не дремає, а показує свою військову міць.

12 травня

Перший робочий день після других Травневих свят був наповнений різними подіями:

— В Президії НАН України довідався про смерть академіка НАН України О. О. Мойбенка, видатного патолофізіолога, з яким я не раз зустрічався. Тому побував на траурній церемонії у Великому конференц-залі НАН України.

Тут також повідомили, що відійшов у Вічність академік НАН України, знаний академічний функціонер І. К. Походня.

— В обідню перерву вітав С. М. Сєдих (НОВ Президії НАН України) з днем народження.

— В другій половині дня – засідання Бюро ВФА, на якому розглядалися тематичні плани установ, а після закінчення засідання вітали В. М. Локтева з 70-річчям від дня народження (досить офіційно за добротним столом, але... якось тісно).

— Ввечері виступав по Київському радіо – про науку, космічні дослідження та про все інше.

13 травня

1. Взяв участь у засіданні Президії НАН України, на якому головне питання – доповідь В. М. Гейця «Національна інноваційна стратегія України 2020».

Доповідач добротню попрацював (вірніше, представив результати групи працівників) і об'єктивно висвітлив ситуацію, що склалася в Україні. На жаль, не було представлено реальних кроків до вирішення проблеми.

Учасники дискусії йому запропонували подати коротке (на 4-5 стор.) доповнення до 40 стор. тексту з висновками та пропозиціями дій до 2020 р.

У своєму виступі, який базувався на матеріалах 15-літньої давності, я показав, що за ці роки ситуація погіршилася, і звернув увагу на окремі моменти науково-технічної політики держави.

2. Поспіхом після засідання Президії НАН України поїхав на вокзал, де в компанії з академіком О. Івасишиним відправився до Івано-Франківська на святкування 75-річчя з часу заснування Прикарпатського національного університету (ПНУ) імені Василя Стефаника.

14 травня

Нас, гостей ПНУ, радо зустрічали, добре приймали та шанували. Я прочитав вітання Б. Є. Патона учасникам урочистостей, потім разом з О. Івасишиним та Є. Крижанівським вітали викладачів та студентів ПНУ.

Я подарував ПНУ комплект «Світогляду» та у виступі звернув увагу на його тематику, в т.ч. проблему «Україна – Росія».

Вечір провели в м. Яремче у плідних дискусіях з М. Стріхою, Б. Остафійчуком та ін.

15 травня

1. Разом з О. Івасишиним ознайомився з роботами групи працівників Б. Остафійчука з нанофізики та наноматеріалів. На наш погляд, їм вдалося досягнути важливих результатів з вивчення пористих матеріалів для наноплівки та ін.

Я мав розмову з ректором ПНУ д-ром політології І. Цепендою щодо відновлення Обсерваторії на горі Піп Іван. Домовилися продовжити вивчення цього питання.

2. Десь о 12 год. О. Івасишин, Б. Остафійчук та я виїхали до м. Золочів, щоб ознайомитися з інфраструктурою Станції космічного зв'язку (СКЗ).

Місцевість чарівна, а дороги – кошмарні. І все-таки добралися, як домовлялися, на 14 год., роздивилися господарство (антени 25 м, 32 м, 5 м, 7 м) і поговорили... а що далі, оскільки зараз станція практично не працює, залишилося без відповіді.

Використання цих антен для астрофізичних та радіоінтерферометричних спостережень проблематичне з точки зору управління та приймальної апаратури. Будемо вивчати це питання в РКД.

3. Після огляду СКЗ відвідали старовинний замок у Золочеві та полачували оригінальною стравою – «гарячі льоди – гаряче морозиво», а саме: поверхневий шар тіста гарячий, а морозиво холодне.

4. У такому «змішаному в почуттях» стані приїхали до с. Черче, де нас чекали М. Падучак та його дружина Надія з чудовою вечерею.

16 травня

Відпочивали, насолоджуючись природою околиць с. Черче – на зеленому тлі полів цвіте ріпак – жовто-жовто. Красиво...

17 травня

Разом з О. Івасишиним відвідали моє рідне село Данильче, а по дорозі — Пуківську середню школу. Поклонився могилам батьків та родичів.

У родинному колі гарно пообідали у Степана та Ганни (моєї двоюрідної сестри) Бойко.

Обмінялися подарунками та виїхали до Львова, де знову зустріч – вже з друзями О. Івасишина. Потім швидкий поїзд, і щасливі, але змучені, десь о 23 год. були вдома.

О. Івасишин був вражений гостинністю моїх родичів у с. Черче та с. Данильче, а я задоволений, що і цього року здійснив цю поїздку.

18 травня

Різні термінові справи в Президії НАН України (підготовка до ювілею КНК) та ГАО (атестація наукових співробітників) та збори знову в дорогу до м. Дніпропетровська.

19 травня

Разом з І. Вавиловою та І. Синявським прибули десь о 12 год. до м. Дніпропетровська, поселилися в готелі «Рассвет» — і за роботу.

Це вже 5-та конференція, у якій взяли участь представники 22 країн.

Зробив доповідь на пленарному засіданні на тему «Аерозоль-УА» на основі тез, поданих до МАА. Мав низку розмов з керівництвом ДКБ «Південне», а ввечері – грандіозне прийняття, де мені вручили нагороду ДКБ «За розробку ракетно-космічної техніки».

20 травня

Секційні засідання... і знову в дорогу до Києва.

25 травня

В Оперному театрі (м. Київ) відбулася презентація фільму про Богдана Гаврилишина – відомого українця зі Швейцарії, вченого-економіста та громадського діяча. Фільм-монолог про життя Б. Гаврилишина, починаючи з дитячих років (з цікавими та повчальними історіями про те, як герой фільму все життя вчився).

26 травня

Був на відкритті Міжнародної конференції «Астрономія та фізика космосу в Київському національному університеті», присвяченій 170-й річниці АО КНУ ім. Тараса Шевченка. Вітав від імені УАА, цього ж дня привітав Р. І. Костика з його 75-річчям.

А з 12 год. брав участь у 15-му Міжнародному конкурсі з української мови імені Петра Яцика (підсумки конкурсу). Відкривав зібрання промовою П. О. Порошенко.

Я мав нагоду привітатися та поспілкуватися з Президентом України (подарував йому «Світогляд» № 2, 2015 р.) та з Ю. Тимошенко (з нею ми сиділи в одному ряду).

Конкурс був добре організований, і пройшов на високому рівні.

27 травня

1. Декілька справ у Президії НАН України, зокрема обговорив з О.П. Федоровим звернення ДКА України до НАН України узгодити зміни до Загальнодержавної науково-технічної космічної програми на 2013—2017 рр. (Символічно, що цей документ потрапив на розгляд першому віце-президенту НАН України В. П. Горбуліну, а він переадресував його О. П. Федорову. Це не відповідає розподілу обов'язків між членами Президії НАН України).

2. Провів засідання «Елітарної світлиці». Зібралось багато гостей, серед них Патріарх Філарет, проф. І. Гук та Б. Гаврилишин, академіки А. Загородній та С. Пирожков та ін.

Привітав гостей Патріарх, а потім виступило тріо молодих бандуристів (гарно та емоційно співали українські пісні). Мій виступ «КНК-25» обговорювали Л. Хоролець, І. Гук, Б. Гаврилишин.

Засідання пройшло цікаво, і присутні з жалем сприйняли моє повідомлення, що КНК завершує свою роботу.

28 травня

Напружений день в ГАО – Конференція «Наукова періодика – традиції та інновації» з нагоди 20-річчя з часу створення ВД «Академперіодика». В конференції взяло участь більше 50 представників видавничої сфери України. Її вітали від Президії НАН України А. Г. Наумовець (вручив нагороди працівникам ВД), В. М. Локтев (дякував за співпрацю) та я від НВР.

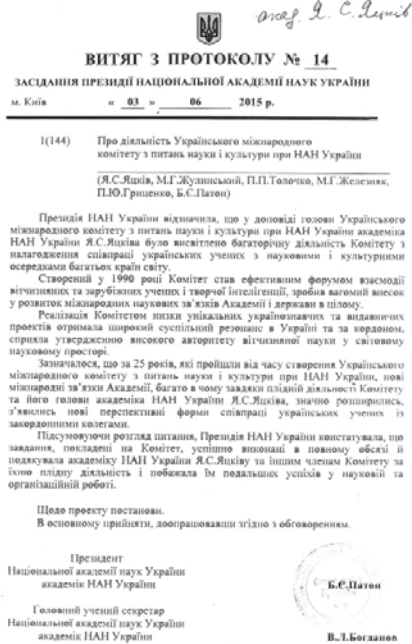

Завершилася конференція традиційно – обговорення резолюції розпочалося у великій конференц-залі ГАО, а потім на голосіївській галявині за добрим столом.

30 травня

Планувалося відкриття пам'ятника Данте в Києві. За повідомленням Посольства Італії в Україні – ще не виконані всі підготовчі роботи, тому подію перенесено на осінь.

Червень 3 червня

На засіданні Президії НАН України розглядалося питання «Про діяльність Українського міжнародного комітету з питань науки і культури при НАН України».

Склалася надзвичайна ситуація – було узгоджено рішення про припинення діяльності КНК при НАН України у 2015 р.

Неочікувано Б. Є. Патон виступив проти такого рішення. Всі, хто виступив, за винятком П. П. Толочка, підтримали думку Б. Є. Патона, що КНК має продовжити свою діяльність.

Це поставило мене перед складним вибором, який маю зробити найближчим часом.

4 червня

На засіданні Вченої ради ГАО розглянули нову пошукову тему про створення Астрономічного порталу України (керівник І. П. Крячко) та заслухали повідомлення про закордонні відрядження.

5 червня

У НОВ НАН України узгодив питання подальшого функціонування КНК, зокрема виконання декількох проектів за умови додаткового фінансування. Отримав усну згоду.

8—11 червня

В ГАО напружена пора – йде атестація наукових співробітників (голова комісії С. Г. Кравчук).

Комісія напрацювала, а я узгодив з певними зауваженнями кваліфікаційні вимоги до завідувачів відділів і лабораторій, головних наукових співробітників та ін. Вимоги досить жорсткі, але справедливі, вони дозволять підняти рівень наукової роботи Обсерваторії.

За невеликими винятками атестація пройшла успішно (не атестовано трьох працівників). Підсумки підведемо 18 червня на засіданні Вченої ради.

18 червня

Вирішив декілька термінових справ у «ПриватБанку» щодо УАА, в ГАО (щодо проведення Вченої ради) і поїхав на зустріч з Президентом України П. О. Порошенком.

Зібралася «велика компанія» зі знаних академіків та відомих людей (більше 20), в т.ч. Б. Є. Патон, С. М. Квіт, В. П. Горбулін. Довго чекали появи Президента (він запізнився десь на 30 хвилин), я цей час використав для цікавої розмови з О. О. Кришталем та Г. В. Книшовим.

Президент України звернув увагу на декілька важливих моментів щодо відставання України з впровадження інновацій, пообіцяв велику підтримку наукової сфери, звернув увагу на роботу Комітету з Державних премій України.

В дискусії взяли участь:

Б. Є. Патон (виступ у дусі старих часів – дякуємо за все і виконаємо);

С. М. Квіт (наука і освіта мають бути разом, і новий Закон про наукову та науково-технічну діяльність дуже прогресивний);

В. П. Горбулін (на «общепонятном языке» – які у науки є великі можливості для оборонного комплексу України).

П. О. Порошенко явно поспішав, підписав Указ про новий склад Комітету з Державних премій України, і на цьому зустріч завершилася.

Майже у всіх, з ким я говорив, склалося враження, що це був процедурний та піарівський захід.

І все ж я написав листа Президенту України.

Високоповажний Петре Олексійовичу!

На зустрічі з науковцями України 18 червня 2015 року Ви звернули увагу на низку нагальних науково-технічних проблем нашої держави.

Маючи певний досвід роботи у науковій та державній сферах діяльності, я мав намір звернути Вашу увагу ще на декілька важливих та невідкладних, на мою думку, проблем. Оскільки такої можливості не було, то я звертаюся до Вас у письмовій формі. Мова йде про топографо-геодезичне та картографічне забезпечення потреб держави і суспільства.

Світова практика засвідчує особливу актуальність вирішення цієї проблеми в умовах воєнних дій, реформування економіки, зокрема аграрної галузі тощо.

В Україні досі не створена сучасна національна система відліку. За участі НАН України була створена тільки Державна референційна система планових координат (УСК-2000). Не завершені роботи зі створення національної системи висот, не функціонує на належному рівні Державна геодезична мережа, не створено точних топографічних карт тощо.

Події на сході України, наскільки мені відомо, підтвердили критичний стан щодо топографічної вивченості території та повноти інформації топографічних карт.

Цей перелік нагальних проблем тісно корелює з потребою армії України у часовому та навігаційному забезпеченні.

Дозволю собі заявити, що відповідна Служба часу та частот Міністерства оборони України не функціонує на належному сучасному рівні. Тут свого часу не впроваджені відповідні пропозиції установ НАН України та колишнього Держстандарту України щодо удосконалення роботи цієї служби.

Про це я, як Голова Державної комісії єдиного часу та еталонних частот (до 2010 року), неодноразово звертав увагу зацікавлених сторін.

І знову, на мою думку, вказані тут проблеми було б бажано розглянути на високому державному рівні, зокрема, можливо, на засіданні Ради національної безпеки та оборони України.

З повагою, президент

*Української астрономічної асоціації,
академік НАН України*

Я. С. Яцків

23—27 червня

Пишу цю «хроніку» в аеропорту «Амстердам», очікуючи літак до Києва. Завершується моє перебування в Тенеріфе на Канарських островах. Тут я побував уперше – вражень багато і від побаченого в м. Санта Круз та Ла Лагуна, і від почутого на EWASS-2015.

Вилетів я з Києва 22.06 і через три години був у Амстердамі, а далі через п'ять годин — в аеропорту Тенеріфе.

Перші враження (спостереження) – тепер у польоті безплатно не дають харчів, хочеш їсти – купи (5 євро кава і т.п.); аеропорт Амстердама – це ціле місто з багатьма залами та магазинами; з аеропорту Тенеріфе взяв таксі до м. Санта Круз (десь 60 км — 73 євро!) – дорого, а дороги прекрасні на цьому гірському вулканічному масиві, де мало що росте. Наступне враження від людей – дуже привітні, не чути сварки чи підвищеного тону. Це туристичний край, що наклало відбиток на всьому.

Про відкриття EWASS 2015 мені розказав П. П. Берцик... основне враження – рекордна кількість учасників – близько 1100, а в Женеві було близько 700.

Далі опишу коротко враження від засідань 23—26.06.2015 р. (а їх було багато, крім пленарних засідань – 11 симпозіумів (S), 23 спеціальних сесій (Sp), 7 спеціальних засідань (SM).

23.06.2015 р. Дуже зручне трамвайне сполучення з м. Санта Круз до Університету La Laguna (ULL) – це типу наземного метро з чітким графіком руху, інформаційним табло, зручними сидіннями (приблизно 1 Євро за поїздку).

В першій половині дня після реєстрації взяв участь у Симпозіумі 9 (S9) – GREAT – перші наукові результати космічного проекту Gaia. Незважаючи на деякі технічні неполадки з КА (запотіває оптика), очікувані результати – це буде визначний внесок у розвиток астрометрії та зоряної астрономії.

В другій половині дня (після обіду, який подавали в їдальні ULL – безкоштовно, бо входив у вартість реєстраційного внеску), відвідав засідання SM4 – вибір місця обсерваторій та дослідження оптики атмосфери.

Ввечері – прийом EAS, на якому за келихом вина Рада EAS разом з національними представниками обговорили поточні питання (з Т. Корвуаз'є обговорив майбутнє EAS та вибори президента через 2 роки).

24.06.2015 р. Спочатку на Sp23 послухав доповідь О. Хоменко про фотосферо-хромосферну динаміку, а потім цікаві доповіді про систему попереджень щодо можливих спостережень гравітаційних хвиль і реакція на це астрономів (т. з. Multimessenger Astronomy).

Після цього майже весь день відбувалося засідання SM7 – ASTRONET – 10 років роботи і питання продовження цього проекту. Основні результати – підготовлені Science Vision and Round Map.

Так мені здалося, що продовження не буде – змінилися обставини. Виграв конкурс ЕС інший проект – ASTERICS.

Під час обіду (в окремій аудиторії) відбулася зустріч представників національних астрономічних товариств EAS. Головне питання – організація EWASS 2016 (Афіни) та EWASS 2017 (Прага).

Ввечері був прийом, на який я через втому не пішов.

25.06.2015 р. Генеральна асамблея EAS – звіт, в т.ч. фінансовий. Річний бюджет EAS ~ 80000 євро, з них 24 тис. євро – оплата роботи штаб-квартири в Женеві, 17 тис. – зібрання, в т.ч. EWASS.

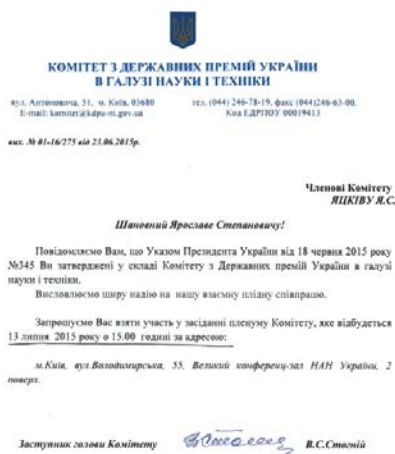
В урочистій обстановці було передано лозунг EAS від Іспанії до Греції. Крім того, заслухав доповідь А. Гіменеса (директора одного з відділень EAS) про програму EAS, зокрема з дослідження екзопланет.

26.06.2015 р. Нарешті зранку відвідав пляж Атлантики (приблизно 7 км від м. Санта Круз, оскільки в місті все займає порт). Вода ~ 20°, солоня, чиста. Погода хмарна (а всі дні було сонячно, але не душно, оскільки тут дмуть прохолодні вітри).

В другій половині дня S7 (Stellar Population in Galaxy Simulation), тому що хотів послухати П. Берцика (Galactic Star Clusters Mass Evolution)... і в дорогу автобусом до аеропорту Тенеріфе.

Зараз завершую ці рядки в Амстердамі, очікуючи рейс на Київ.

Сподіваюся, що ця подорож буде без пригод (і зовнішніх, і особистих!).

27—30 червня

Досить напружені дні після прильоту з Тенеріфе – з одного боку відчувається втома від перельоту, а з іншого – багато домашніх та виробничих справ.

Отримав офіційне повідомлення про внесення мене до складу Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки.

Липень

1 липня

Робота в Президії НАН України:

- підготовлена відповідь щодо використання інфраструктури ЦКЗ м. Золочів;
- підготовлено проект концепції ЗНТК-програми на 2018—2022 рр.;
- проведено нараду з питань НОЦ з астрономічних та космічних досліджень (КНУ ім. Тараса Шевченка та ГАО НАН України) щодо підтримки трьох тем АО КНУ та одної теми фізичного факультету.

3 липня

В ГАО – поточні справи.

У першій половині дня відповів на окремі е-листи, підписав до друку в КФНТ дві статті, взяв участь у семінарі відділу астрометрії та космічної геодинаміки з його «активними» дебатами щодо статей В. Кузькова та В. Андрука. В другій половині дня – звіт про відрядження на EWASS 2015 на Вченій раді та засідання дирекції – підсумки I півріччя та фінансовий стан ГАО. Вирішили – у серпні Обсерваторія не працює.

4 липня

Дуже напружений день – терміново підготував відгук на роботу, представлену КНУ імені Тараса Шевченка на здобуття Державної премії України в галузі науки і техніки. Спочатку хотів цю справу доручити М. М. Кисельову, не вийшло – Комітет з Державних премій вимагає моєї рецензії.

Засідання секції фізики Комітету відбулося в обідню перерву. Розглянули 4 роботи – 3 з фізики та 1 – астрономічна.

Пройшла робота, представлена Інститутом металофізики ім. Г. В. Курдюмова НАН України, а три інші набрали такі показники (дивно, що однакові!): за — 5, проти – 9, утрималося – 1.

Взагалі-то, це погано, що пройшла тільки одна робота до другого туру.

9 липня

Поточні справи в ГАО, в т.ч. пов'язані з будівництвом ННАЦ та ремонтом дахів. На «планерці» зробив низку зауважень щодо санітарного стану Корпусу точної механіки та оптики, розрахунків за використання електроенергії у житловому секторі та ін.

10 липня

На засіданні Президії НАН України представив Цільову програму «Створення та розвиток науково-видавничого комплексу НАН України».

Затвердили... без зауважень на 2016—2020 рр. з загальною сумою фінансування понад 230 млн. грн.

Думаю, що всі члени Президії НАН України вважають цю суму нереальною, тому підтримують.

12 липня

Привітав І. О. Яцківа з днем народження в ГАО. Зібралися близькі до Ігоря люди, в т.ч. його «симпатія» Оксана з Луганська, яка переселилася до м. Житомира і дружить вже певний час з Ігорем.

13 липня

Побував на сумній події – похорони М. Молчанова, батька Олега Молчанова, з яким ми підтримуємо контакти в ТОВ «Астрогеодин».

У другій половині дня – засідання у новому складі Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки під головуванням Б. Є. Патона та за участі його заступників С. М. Квіта та В. П. Горбуліна.

Виступив під час обговорення нового Положення про Державні премії, звернувши увагу на назви окремих секцій та запропонувавши внесення додаткової секції освіти.

16 липня – 14 серпня

Формально я у відпустці, але проходжу обстеження в КЛ «Феофанія» та буваю у другій половині дня в ГАО.

20 липня

Отримав сумне повідомлення про смерть С. К. Татевян з Інституту астрономії Російської АН, з якою наші шляхи не раз перетиналися. Від імені ГАО направив лист-співчуття.

22 липня

В Президії НАН України підготував листи до можливих членів КНК, авторів статей «Світогляду» та ін.

Мав коротку зустріч з В. П. Шелестом – розмова про Крим та українсько-російські відносини.

Серпень 1 серпня

Великою командою (дві автомашини; за кермом першої Р. Р. Кондратюк, а з ним дочка Оксана та внук Іван, другої – А. І. Лупійчук, а з ним І. Глаголева, І. Вавилова з внуком Сашком та я) відвідали Музей космонавтики імені С. П. Корольова в м. Житомирі з нагоди 45-ліття Музею.

Тут зібралось багато гостей з Києва, Харкова й Дніпропетровська та місцева житомирська еліта, в т.ч. голова обласної ради, голови районних рад м. Житомира та ректори вузів.

Всіх радо вітала директорка музею І. Д. Дячук, були організовані екскурсії до Будинку С. П. Корольова та залами Музею.

Все пройшло на високому рівні, за винятком – «перебільшенням» виступів з 12 год. до 15 год.

Я вітав працівників Музею разом з Р. Кондратюком (який вручив сувеніри від ГАО), І. Вавиловою (прочитала вітальну адресу Б. Є. Патона), Ю. Іващенко (слова про Андрушівську обсерваторію).

На цей раз не було прийомів, тому ми насолоджувалися житомирськими стравами в одному з кафе на трасі до Києва. Втоmlені, але задоволені повернулися до Києва.

2 серпня

Вітав Л. М. Кислюк з 70-річчям від дня народження. В Будинку спостерігачів ГАО зібралися родичі та друзі ювілярки, говорили багато добрих слів про Л. Кислюк, а внуки подарували їй чудові музичні номери на електронному фортепіано.

4 серпня

Поточні справи в Президії НАН України, в т.ч. щодо журналу «Наука та інновації», а в другій половині дня – в Музеї гетьманства день пам'яті незабутньої О. П. Скоропадської. Отець Володимир прочитав молитву, а потім присутні, в т.ч. і я, поділилися спогадами про покійну.

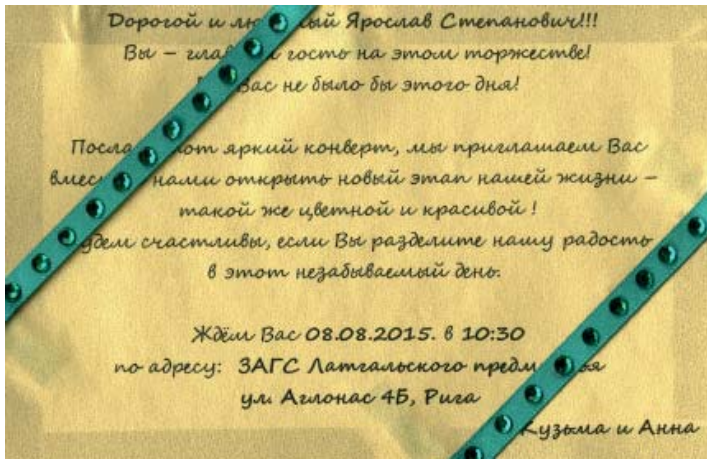
Разом з М. Железняком ми передали Музею книгу «Наука і культура. Долаючи кордони», в якій є розділ про відвідування України панею Оленою та паном Людвигом.

6 серпня

У ГАО вирішував поточні питання, зокрема обговорив з Р. Кондратюком можливі зміни в управлінні житловим сектором Обсерваторії, підготував декілька привітань для ювілярів з днем народження.

7–10 серпня

Перебував в м. Рига, де 8 серпня відбулося весілля моєї внучатої племінниці Ані, дочки Оксани Мацане (Яцків). Її обранець – Кузьма Золотов – мешканець Риги та її давній знайомий.

Весілля було організоване чудово з цікавими моментами – викрадення та викуп нареченої, відвідання чудового парку й ресторану в Замку поблизу Риги і т.п.

Я отримав задоволення від цього візиту, але... чомусь мені Рига часів СРСР більше подобалася.

Додому повернувся в понеділок – втомлений, але радий поверненню в Україну, хоч і на відміну від Латвії тут 35°.

12 серпня

В АО КНУ імені Тараса Шевченка І. Вавилова, І. Лук'яник та я обговорили питання з'їзду УАА (22.08.2015 р.), змін до Статуту УАА, порядок денний та ін.

13 серпня

Поточні (і сумні) справи в ГаО. Підготував співчуття працівникам ІНАСАН та сім'ї покійного О. О. Боярчука, який помер на 85-му році життя.

Мав телефонні розмови з Почесним консулом Австрії в Україні Я. Наконечним щодо АТО-реабілітації, Л. Янків-Вітковською щодо НУ «Львівська політехніка» та ін.

Отримав запрошення від А.А. Мазаракі увійти до складу Наглядової ради КНТЕУ. Це вже традиція – тому дав згоду.

16–26 серпня

Виїзд до Одеси (Чорноморка) поїздом «Інтерсіті» для участі в двох конференціях: 5-та Гамовська конференція та 15-та Українська конференція з космічних досліджень.

Поїхала зі мною Олена Яцків з метою «побувати на морі та відпочити» – за її словами. Жили ми з нею разом у Пансіонаті «Савіньйон» – сучасному центрі

відпочинку (досить дорогому, 850 грн. за добу, але зручному у розташуванні до місця проведення конференції та комфортабельному), а потім перебралися до радянського стилю пансіонату «Борей» НАН України, бо не змогли продовжити термін перебування з 24 по 26 серпня у «Савіньйоні» – багато людей.

Взагалі Одеса та її околиці переповнені відпочивальниками. І навіть є одеський анекдот: «Одеса проти повернення Криму до складу України, оскільки це зашкодить прибуткам одеситів».

На відкритті першої конференції виступив з привітанням, розказавши про астрономію в Україні, оскільки було багато закордонних гостей (Італія, Франція, Швейцарія, США та ін.).

Конференція, а особливо її космологічна секція, пройшла на високому рівні, а культурна програма (прогулянка по морю, дегустація коньяків та вин тощо) сподобалися учасникам конференції.

22 серпня проходив X-й з'їзд Української астрономічної асоціації (УАА) за стандартною процедурою – вибори керівних органів з'їзду, звіт президента УАА, обговорення, вибори нового керівництва УАА (мене знову «змусили» не покидати посаду президента УАА) і... прийом «нового-старого» президента УАА. Все пройшло у дружньому, конструктивному руслі.

24 серпня – День Незалежності України – провів в Одесі на конференції з космічних досліджень, на відкритті якої (а я там був у вишиванці) зробив доповідь про українські видання з космічної тематики.

P.S.1. Привітав багатьох колег та приятелів з Днем Незалежності, а М. Г. Жулинського із 75-річчям.

На пленарному засіданні конференції були заслухані цікаві доповіді, в т.ч. і про «Аерозоль-UA» (Г. П. Міліневський).

P.S.2. Знову встановилася гарна тепла погода (бо 19–21 серпня було холодно), і вдалося насолодитися купанням у морі.

25 серпня взяв участь у секційному засіданні на тему про СКАКО (Система контролю та аналізу космічної обстановки) та виступив з окремими пропозиціями.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що поїздка була наповнена багатьма цікавими заходами, в яких я брав участь, зокрема дві прес-конференції, два круглих столи та ін.

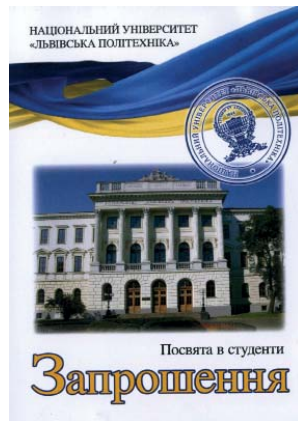
26 серпня – останні хвилини насолоди на морі та 7-годинна подорож до Києва.

27—30 серпня

Якось у мене негативна статистика з відвідувань Одеси. Думав, що цього року омине – не вийшло. Правда, я не впевнений, що причина хвороби, яка навалилася на мене, захована в Одеському морі. Бо після моря було і купання на Оболоні в затоці, і «гуляння» на п'ятій річниці весілля Ані та Олексія Данілових, а потім робота на дачі у Рожнах і купання в затоці.

В результаті два дні висока (~ 39°) температура, тиск та ін. – без явних ознак застуди. Тільки приїхавши до Києва, вияснив, що це інфекція – на правій нозі Бешиха (Рожа!). Починаю лікування – температура не спадає, нога болить...

Таким чином відпала моя поїздка до Львова на дві важливі події. Вибачився та послав вітання факсом.

Вересень 7 вересня

Дещо поліпшився стан мого здоров'я, і я вирушив на урочисте засідання Вченої ради КНУ ім. Тараса Шевченка, на якому мені вручили диплом Почесного доктора КНУ. Тут, в Університеті, вже відпрацьована процедура подібних урочистостей. Мене зустріли при вході до Університету декан фізичного факультету професор М. В. Макарець, завідувач кафедри астрономії та фізики космосу В. М. Івченко та директор АО КНУ В. М. Єфіменко.

Ми разом зайшли до ректора і мали коротку розмову на вільні теми, в т.ч. згадали про КраО та її долю.

Потім перейшли до зали Вченої ради. Спочатку вручили диплом Почесного доктора та мантию проф. А. Крахмалю, а потім мені. Ректор прочитав коротку довідку про Почесного доктора, і мені надали слово.

*«Високоповажний пане Ректоре!
Вельмишановні члени Вченої ради!
Дорогі колеги та друзі!*

Для мене надзвичайно висока честь стати Почесним доктором славного Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Я щиро дякую всім Вам за довіру та за це обрання.

Мені здавалося, що я вже багато бачив на цьому світі, і сприймаю його досить критично. А сьогодні хвилююся, бо не маю однозначної відповіді – чи заслужив я таку шану. Можу тільки в одному запевнити Вас, що, починаючи з 60-х років минулого століття, я тісно співпрацював з науковцями Університету та прагнув до об'єднання наших зусиль у пізнанні таємниць Всесвіту. Не так багато нам вдалося реалізувати, але ми, астрономи, можемо бути позитивним прикладом такої співпраці. Дозвольте мені

навести декілька прикладів» — я зупинився на окремих подіях астрономічної науки в Україні та Києві.

Присутні на засіданні колеги-астрономи казали, що мене уважно слухали, коли я хвалив Л. В. Губерського за відбудову АО КНУ.

Після цієї урочистої церемонії ми разом з І. Б. Вавиловою, І. В. Лук'яником та Г. П. Міліневським поласували кавою у ресторані «Панас» поблизу Університету.

Що ж – подія для мене унікальна, приємна і навіть історична. Але чомусь я не відчув особливої радості (можливо, наслідки хвороби, можливо, інші особисті причини).

У будь-якому випадку, це зобов'язує мене до подальшої співпраці з КНУ імені Тараса Шевченка.

9 вересня

На засіданні Президії НАН України у «Різному» зробив два короткі повідомлення про цікаві результати ГАО НАН України:

— визначення часу затримання української льотчиці Надії Савченко за даними фотозйомки та довжини тіней тих, хто її затримав; виявилось, що це приблизно 10 год., а російських журналістів було розстріляно десь о 12 год.;

— лідарні спостереження атмосферних забруднень у м. Києві, зумовлених пожежами 2-3 вересня.

Крім того, звернув увагу академіків-секретарів відділень НАН України на стан періодичних видань. Зокрема зазначив:

«Наукознавці давно помітили, що деградація науки в тій чи іншій країні розпочинається з деградації її наукових журналів.

Це, на жаль, має стосунок і до нас в Україні. І, особливо, це стосується більшості журналів вищої школи. Ми не маємо права заплющувати очі на цю проблему в Академії наук. Тому Науково-видавнича рада НАН України звертається з проханням до відділень Академії переглянути перелік періодичних видань, склади їх редколегій, умови рецензування статей тощо, щоб не знищити рівень академічних періодичних видань».

10 вересня

Вчена рада ГАО – інформація П. П. Берцика про Генеральну асамблею Міжнародного астрономічного союзу (МАС) 2015 року та О. О. Святогорова про випробування оптичного «бінокля», розробленого аматорами й волонтерами, за участі ГАО, в зоні АТО.

17 вересня

По-перше, це мій неофіційний день народження. І я ще раз задумався над тим, що пора підсумувати все те, що і як склалося у моєму житті.

А основною подією цього дня була зустріч з нагоди 70-річчя від дня народження В. М. Шмарова – людини, яка змогла пройти багато випробувань виробничого, військового та державного життя.

Зібралось багато знайомих і відомих в Україні людей, серед яких п'ять Героїв України, декілька колишніх міністрів та віце-прем'єрів... Я сидів за столом разом з представниками космічної галузі – Ю. С. Алексеєвим, О. В. Дегтяревим, Е. І. Кузнецовим та ін.

Виступаючи, я відзначив, що маю честь бути серед унікального сузір'я видатних імен України, і побажав ювілярові ще довгі роки залишатися такою ж активною людиною.

18 вересня

Мав зустріч з Б. К. Остафійчуком у зв'язку з хворобою його ноги. Пройшли обстеження у Поліклініці № 1, висновок невтішний – необхідна операція судин.

Продовжив день відзначенням днів народження – І. Р. Алексеєнка у «Науковій думці» у тісній видавничій компанії та Л. А. Булавіна в КНУ імені Тараса Шевченка.

Тут в університеті зібралось багато гостей з різних фізичних центрів України, були щирі вітання та побажання, в т.ч. і від ГАО.

Я звернув увагу на те, що ювіляр був багато років деканом фізичного факультету КНУ імені Тараса Шевченка та благословив випуск десятків астрономів.

22 вересня

На засіданні Бюро ВФА НАН України відбулося обговорення моєї пропозиції щодо розподілу фінансування в НАН України.

Незважаючи на підтримку В. М. Локтева, пропозиція не отримала одностайного схвалення (є зацікавлені у збереженні наявної системи розподілу фінансів). Домовилися доопрацювати цю пропозицію та подати до Президії НАН України від ВФА.

23 вересня

На засіданні Президії НАН України була заслухана доповідь Ю. В. Штанова «Темна матерія у Всесвіті: сучасний стан проблеми». Доповідач дуже чітко та популярно охарактеризував проблему. В обговоренні виступили В. М. Шульга, Ю. І. Жданов та ін.

24 вересня

Ювілеї, в яких я взяв участь: В. Г. Бар'яхтару – 85, О. О. Кришталю – 70.

Обидва видатні, знані та популярні вчені, окраса української науки. Вітали їх поважні гості від НАН України, державних інституцій та зарубіжні колеги.

Цікаво, що обидва ювіляри дуже гарно відгукувалися про своїх вчителів. В. Г. Бар'яхтар дотримується думки, що вчитель – це той, кого визнає учень, а не навпаки. Для нього це – О. І. Ахієзер та М. М. Боголюбов.

Национальнa академія наук України
ГОЛОВНА АС ТРОИМОВА
ОБСЕРВАТОРІЯ

27 Академікa Зайкoвa 56,
01488 Київ, Українa
Тел: 044-420-1119
Факс: 044-420-1147
Ел. пошта: info@naau.kiev.ua
WWW: http://www.nau.kiev.ua

№ _____
На № _____ від _____

Директору Інституту
космічних досліджень
Російської академії наук,
Академіку Зайкову Л.М.

Губернаторський Лев Матвеевич!

Вважаю Вас за прикладний прийняти участь в проведенні 50-літньої
Інституту космічних досліджень РАН.

Ця моя особиста – унікальна подія в історії космічних досліджень в
СРСР та Росії.

ІОАН РАН, на протязі років, набув репутації світового центру в
астрономічних дослідженнях. Я вважаю головним астрономічним
обсерваторією ІОАН України та я лично вважаю себе за можливість
співпрацювати з ІОАН та приймаю участь в комплексних
проектах, в частині «ВЕГА».

Жаю Вам в кожному кроку ІОАН доброго здоров'я, благополуччя
та нових досягнень в космічній науці та техніці.

Х, сподіваючись, в свою чергу, причому, не менше, лично поважаю Вас.
Надіюсь на наш подальше співробітництво в майбутньому в Києві.

Михайло Васи

Ярослав Яцків

29 вересня

1. Привітав академіка НАН України Л. М. Лобанова (зараз академіка-секретаря Відділення фізико-технічних проблем матеріалознавства) з 75-літтям від дня народження.

Л. М. Лобанов – активний член РКД НАН України, розробник космічних технологій.

2. Направив вітання Інституту космічних досліджень Російської АН з 50-літтям з часу створення.

30 вересня

1. В Президії НАН України займався справами НВР та узгодив до друку статтю у «Віснику НАН України» – інформація про задимленість атмосфери у Києві (разом з Г. П. Міліневським).

2. Зустріч зі співробітниками ДНУ «Енциклопедичне видавництво» щодо підготовки статей з астрономії для Великої української енциклопедії (ВУЕ). Узгодили, що будемо співпрацювати, хоч я і маю сумнів щодо перспектив цього проекту.

3. Ввечері відбулося засідання «Елітарної світлиці». Спочатку було скучнувато, а потім розгорілася дискусія.

АНОНС
30 вересня 2015 року о 18 год.
у Київському міському Будинку вчителя
(вул. Володимирська, 57, перший поверх, к.103)
вілбудеться чергове засідання «Елітарної світлиці»
на тему:

«Реформа Конституції України – політичний акт чи потреба суспільства»

До участі та дискусій на запропоновану тему запрошуються:

- **Віктор Мусіяка** - науковець, відомий політичний і державний діяч, заслужений юрист України, професор Національного університету «Києво-Могилянська академія», один з авторів Конституції України;
- **Юрій Шемшученко** - академік НАН України, директор Інституту держави і права ім. В.М. Корсецького НАН України

Ведє засідання академік НАН України **Ярослав Яцків**
Запрошуємо всіх до участі

У підсумку позиція учасників «Світлиці»:

- не піддаватися зовнішньому тиску щодо запровадження змін до Конституції;
- всі сили направити на збереження стабільності у державі на цьому перехідному стані нашого розвитку;
- вважати, що зміни до Конституції не так важливі, як дотримання самої Конституції у її чинному варіанті;
- підтримати ініціативи робочих груп, які працюють над альтернативними варіантами нової Конституції.

Жовтень

1 жовтня

Шановний Ярославе Степановичу!

Дозвольте ширю подякувати Вам за участь в міжнародній науково-практичній Конференції «GRANT-2015».

Ваша участь у дискусіях з українськими та іноземними науковцями, організація роботи круглого столу внесли неоціненний вклад для подальшого розвитку сучасної української науки.

Маємо надію на продовження співробітництва в науковій та науково-організаційній сферах.

З повагою

Директор

Грибов Б.В.

Взяв участь у міжнародній конференції «GRANT 2015» – «Granting of Research and New Technologies», організованій ДФФД за підтримки багатьох організацій, в т.ч. НАН України.

На відкритті конференції виступили академік НАН України В. Кухар, голова Комітету ВР України Л. Гриневич, віце-президент НАН України С. Пирожков. На пленарних засіданнях були представлені доповіді за тематикою конференції від Литви, Польщі, ФРН та ін.

В другій половині дня я вів круглий стіл на тему «Інноваційна спрямованість наукових проєктів», на якому були представлені доповіді від НТУУ «КПІ», КНУ імені Тараса Шевченка, НАН України та ін. Була також презентована англійська версія журналу «Наука та інновації». Отримав подяку від організаторів.

5 жовтня

З нагоди Дня Німецької єдності в Посольстві ФРН відбувся прийом. На прийомі були присутні послы різних країн, відомі політики та громадські діячі. Серед представників НАН України – А. Г. Наумовець, А. Г. Загородній, Б. В. Гриньов та ін.

За келихом доброго німецького пива та традиційною німецькою їжею (різного типу м'ясо та сосиски з приправами) обговорили актуальні теми, зокрема реформу наукової сфери. Ю. Бошицький представив мене послам Грузії, Болгарії та Білорусі.

На прийомі були розповсюджені інформаційні матеріали про ФРН.

8 жовтня

На засіданні дирекції ГАО заслухали короткі звіти завідувачів відділів про підсумки роботи у I—III кварталах 2015 року. Є окремі цікаві результати світового рівня – Ю. І. Ізотов на телескопі Габбла провів унікальні спостереження карликових галактик; П. П. Берцик на найпотужніших комп'ютерах світу виконав чисельне моделювання злиття галактик тощо.

Я повідомив про фактичне завершення робіт на МАК, і цей оригінальний телескоп стає тепер музейним експонатом.

У другій половині засідання розглянули фінансовий стан та умови підвищення зарплат у IV кварталі 2015 року (за рішенням КМ України підвищено мінімальну зарплату і, відповідно, підвищуються посадові оклади).

9—13 ЖОВТНЯ

Пишу ці рядки 14 жовтня – День захисників Вітчизни (День Покрови Пресвятої Богородиці), повернувшись додому з відвідування Ізраїлю.

Вилетів 9 жовтня рейсом з Києва о 10 год. разом з І. Вавиловою та представниками ДКБ «Південне» — О. Е. Кашановим, О. Л. Макаровим та В. Д. Ткаченком – для участі у зібранні Міжнародної академії астронавтики (а представники ДКБ ще і участі у Міжнародному астронавтичному конгресі).

Нам, ГАО-вцям, пощастило від такої компанії, бо ДКБ, солідна установа, замовила транспортне обслуговування з аеропорту м. Тель-Авіва імені Бен Гуріона, куди ми прибули о 13 год., до Єрусалима, де проходили засідання МАА та МАК.

Цікавий факт. Віз до Ізраїлю не потрібно, на паспортному контролі уважно випитують мету поїздки і т.п. Не ставлять штамп у паспорті (говорили, що це спеціально робиться, щоб не перешкоджати відвідувати арабські країни), а видають спеціальні посвідчення на в'їзд до Ізраїлю.

Поселившись у готелях (у різних, залежно, хто які мав можливості – О. Кашанов в «Кровн Плаза», готелі вартістю близько 200 \$, а інші члени делегації в готелях вартістю від 150 \$ до 60 \$ за добу. Ізраїль дуже дорога країна у всьому – житло, харчування, транспорт тощо. Валюта – шекель: за 1 \$ дають близько 4 шк. Проїзд у трамваї – десь 1.5 \$, а таксі з Тель-Авіва до Єрусалима – 300 \$), вже о 16 год. ми вирушили на екскурсію до старого Єрусалима – арабської частини міста, щоб подивитися та поїсти (бо у єврейській частині Шабат – все затихло, транспорт не працює, магазини зачинені з 15 год. п'ятниці до вечора суботи).

Це була надзвичайна колоритна прогулянка вулицями (а фактично вузькими провулками, заповненими торговими рядами), де можна було часто почути російську мову, де пропонували товари за одну ціну, а поторгувавшись, можна було купити за половину ціни.

Це була надзвичайна колоритна прогулянка вулицями (а фактично вузькими провулками, заповненими торговими рядами), де можна було часто почути російську мову, де пропонували товари за одну ціну, а поторгувавшись, можна було купити за половину ціни.

Трапилася цікава подія з В. Ткаченком. Він захотів купити собі шкіряну сумку. Питає про ціну. Відповідь — 500 шк. Я кажу: не давай, торгуйся... Збавили ціну до 300 шк. Чомусь В. Ткаченко засумнівався, купувати чи ні, і ми вирішили не затримуватися в цій лавці, пішли. Десь за 50 м нас наздоганяє продавець, пропонує сумку за 200 шк. – купили!).

Хоч ціни і «кусаються», все ж ми купили деякі сувеніри (а я на замовлення купив дерев'яні хрестики, які можна було посвятити наступного дня в Храмі Гроба Господнього) і повернулися до готелів – втомлені, але задоволені.

Думав виспатися, але як завжди, перша ніч для мене безсонна... пройшла в очікуванні дня завтрашнього.

10 жовтня. У євреїв – Шабат, у нас надзвичайний день у подорожах.

Спочатку на річку Йордан, де хрестився Ісус і де зараз є можливість

пройти це дійство з паломниками з усього світу. Купили спеціальні сорочки для купання, переодяглися і три рази занурилися у цю святу воду (правда, досить каламутну). Цю «святу» сорочку не рекомендують після купання прати, а тільки висушити та зберігати до смерті (її одягають померлому).

Все це дійство вражає, особливо коли бачиш темношкірих людей, з яким вони почуттям здійснюють цей ритуал.

Після Йордану поїхали на Мертве море. Це надзвичайно солоня вода, кажуть – дуже цілюща (і небезпечна для очей). У морі не можна занурюватися, і це майже неможливо фізично – бо тіло не тоне. Мені сподобалося перебування у воді...

У другій половині дня ми розійшлися на засідання комісії МАА залежно від членства.

Я був на C01 (Космічна фізична наука) і відвітував про роботу Study Group C1.19 – дослідження атмосферного аерозолю.

Десь о 16 год. знову всі зібралися і замовленим ДКБ зручним автомобілем добралися до Старого Єрусалима, тепер щоб відвідати святині.

Але нас чекав «сюрприз» (як виявилось, досить звичайна подія для цих місць) – ловлять терористів і до старого міста відвідувачів не пускає поліція. Через годину повідомили – терористів піймали (чи вбили), і вхід вільний.

Відвідали Храм Гроба Господнього. Це неможливо описати, бо враження та відчуття надзвичайні. Я поклонився плиті Гробу Господнього і попросив пробачення за всі мої земні гріхи...

Потім ми були свідками хресної ходи служителів вірменської церкви, відвідали Голгофу та інші місця Храму.

Після відвідування Храму довго добиралися до Стіни плачу (іудейської святині). Посиділи – вхід окремий для чоловіків (обов'язково треба одягти іудейську шапочку) і жінок.

Дехто поклав записки до Стіни.

Втомлені, але задоволені добралися до готелів.

11 жовтня. Academy Day (IAA). Виступи відомих керівників космічної галузі (Генеральний директор ESA, голова CNES та ін.). Висвітлили їх бачення розвитку космонавтики, а потім був спільний ланч та обід (на обід я не пішов – дорого!).

Після ланчу – офіційне відкриття зібрання МАА, виступ президента М. Наїра (Індія), інформація секретаря М. Контанта про вибори нового президента П. Янковича (Австрія) та керівників секцій. На пленарному засіданні МАА були повідомлення керівників окремих робочих груп.

Хоч мене не було у списку попереднього порядку денного, я виступив та представив проект «Аерозоль-UA». Виступ зацікавив представників ЕКА та Нідерландського космічного агентства.

На цьому офіційна частина мого перебування в Ізраїлі завершилася, і я, дочекавшись, як було узгоджено завчасно, приїзду Емануеля Діаманта (Аміка) з його дочкою Іриною (Амік її називає Чіта) за кермом автомобіля, і ми поїхали до них додому у передмістя Тель-Авіва (але фактично мале

місто) Кірят Оно, де мешкає Амік, його дві дочки (молодша з чоловіком та двома дочками) в окремих квартирах.

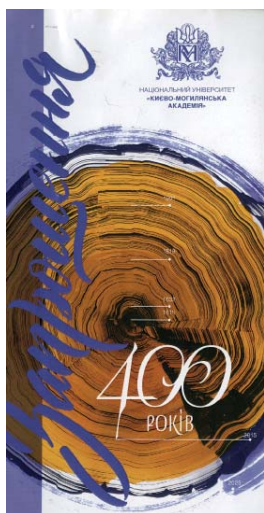
12 жовтня. Це була майже дводенна зустріч давніх, і можна навіть сказати – добрих знайомих. Все згадали, обговорили, відвідали Тель-Авів, його старе передмістя – Яффу. Пообідали у арабській їдальні з їх традиційною кухнею. А я навіть скупався у Середземному морі...

Враження від цієї зустрічі різноманітні. Амік з вдячністю згадує свою роботу в ГАО, а я йому нагадав, що знаю про його сіоністську діяльність щодо вшанування 25-річчя трагедії у Бабиному Яру (1966 рік) та ін.

Амік – талановитий інженер-винахідник, був залучений до співпраці з Міністерством оборони (найпотужніше відомство Ізраїлю), тому до 2000 року, до виходу на пенсію, мав обмеження на виїзди та спілкування. Зараз продовжує займатися науковими проблемами та хотів би опублікувати спогади про його життя в СРСР і за кордоном. Чекає можливості ознайомитися з архівом КДБ в Києві.

Я його запросив відвідати ГАО та бути моїм гостем.

Попрощалися в аеропорту, і вже ввечері вдома мене зустрів самотньо мій кіт Рижик...

«Щастливий народ,
що йому Господь – Бог його!»
(Псалом 143, 156)

«Один одного і все життя наше
Христу Богові віддаймо»
(з Літургії)

На згадку про зустріч

+ Любомир

Блаженніший Любомир

15 жовтня

В ГАО – напружений день. Накопичилося багато справ, зокрема підготовка виступу на Міжнародному симпозіумі в Центрі (тепер – Інституті) ім. Г. М. Доброва на тему «Міжнародні космічні організації та наукові проекти».

А о 19 год. взяв участь у грандіозному дійстві – урочистостях з нагоди відзначення 400-річчя Києво-Могилянської академії за участі Президента України П. О. Порошенка, Почесного ректора Академії В. С. Брюховецького, багатьох почесних гостей – Л. Лук'яненка, М. Жулинського та ін.

17 жовтня

Осінній день на дачі – разом з Попереками та І. Глаголевою збирали виноград та груші.

Дорогою на с. Княжичі, де у мене була призначена зустріч з Блаженнішим Любомиром (Гузаром), заїхали на цвинтар поклонитися пам'яті Дмитра та Анни.

Довго шукали і все ж, з телефонною допомогою отця Миколая, знайшли садибу Блаженнішого Любомира.

Мої дачні попутчики гуляли у навколишньому лісі, а я разом з В. Шендеровським,

П. Кононенко, В. Німчуком та ін. мав розмову з Бл. Любомиром на тему про освіту та науку.

Розмова, на мою думку, не справила відповідного враження на господаря, бо багато говорили, а мало пропонували. Блаженніший Любомир спокійно і мудро сказав: «Мені прикро про все від вас почути. Але необхідно пропонувати якісь конкретні кроки до зміцнення освіти і науки України».

19 ЖОВТНЯ

Взяв участь у на Міжнародному симпозиумі «Взаємодія урядів та національних наукових товариств з міжнародними організаціями», організованому Інститутом Доброва (скорочена назва) за підтримки ЮНЕСКО, МААН та ін. Тема мого виступу: «Міжнародні космічні організації та наукові проекти». Крім того, був співголовою круглого столу № 4 про міжнародні наукові організації. Під час симпозиуму мав зустріч та цікаву дискусію щодо перспектив космічної галузі Росії з директором Інституту космічних досліджень (ІКД) РАН академіком Л. М. Зеленим.

20 ЖОВТНЯ

В Президії НАН України відбулося засідання МААН, а після його завершення разом з Л. М. Зеленим ми прибули в ГАО на семінар з космічних досліджень та для обговорення можливої співпраці з ІКД РАН.

21 ЖОВТНЯ

Поточні справи НБР та засідання Президії НАН України: підсумки участі в FP7 та HORIZON 2020 (доповідав А. Г. Загородній). Я підтримав пропозицію О. П. Федорова про співфінансування з боку України окремих програм, наприклад GEO.

22 ЖОВТНЯ

1. Взяв участь та виступив на Joint Workshop Information Needs in Crop Monitoring (GEOGLAM-program).

2. Привітав С. М. Рябченка з 75-літтям від дня народження.

25—30 ЖОВТНЯ

Це був напружений тиждень мого паспортного 75-річчя. Отримав понад сотню привітань: телефонних та письмових, в т.ч. від Патріарха Київського та всієї Руси-України Філарета.

В неділю, 25 жовтня, вдома зібралася близька родина – Таня з онучками, Олексій – внучатий зять, Ніна – братова та племінник Ігор. Були привітання, спогади та дискусії на теми сьогодення.

26 жовтня – день народження Анни Яцків. Ніна, Ігор, Таня, Аня, Інда та я відвідали могили Анни й Дмитра Яцківих та Михайла Коломійця. Поклонилися їх пам'яті.

А після того вдома пом'янув Анну разом з Індюю, Бялковськими та Стойками.

27 жовтня. На засіданні ВФА НАН України презентував книгу «Моє земне тяжіння» та разом з Д. Тарашенком влаштували прийом для членів Відділення.

Відбулася звичайна процедура вітань з ювілеєм та цікава розмова про стан науки в Україні.

28 жовтня. В Президії НАН України продовжувалися зустрічі з тими, хто хотів мене привітати. Серед них В.М. Шмаров, Л. Ю. Сабадош (ДКА України) та ін.

Потім взяв участь в урочистому відкритті пам'ятної дошки Митрополиту Андрею Шептицькому на стіні Будинку вчителя та у засіданні «Елітарної світлиці».

Відкриваючи засідання, я оголосив тему: «Україна в точці біфуркації» та попросив гостей «Світлиці» експромтом висловити свої думки на цю тему.

Спочатку І. О. Луковський (математик) дав означення «точки біфуркації», а потім по черзі С. М. Рябченко (фізик), О. О. Кришталь (фізіолог), М. Г. Жулинський (літературознавець) висловили свої думки на запропоновану тему.

29 жовтня. День ГАО. Спочатку на вокзалі зустрів журналіста-режисера Е. П. Власову з оператором Михайлом Зіміним, з якими поїхав у ГАО, де я дав інтерв'ю для фільму «Квазар-КВО».

Потім все відбувалося за сценарієм розширеного засідання Вченої ради ГАО з нагоди мого 75-ліття.

Крім того, в кабінеті директора я приймав гостей, а на завершення у Будинку спостерігачів був влаштований ювілейний прийом. Забагато хвалили, пили, їли та співали...

А ще потім, бо це четвер, у компанії «БББ» продовжилися вітання банних колег.

30 жовтня. Ще пост-ювілейні прийоми та візити до ВД «Академперіодика» з подякою за друк книги, участь у цікавій конференції «Українська наукова термінологія: творення термінів та їх походження» та Загальних зборах НАН України.

Листопад

1 листопада

Це сумний для нашої родини день – день народження брата Ореста, який так рано відійшов у Вічність (01.11.1936—17.07.1983 рр.).

Я провів цей день на дачі, прибираючи опале листя і думаючи про сенс життя.

Відлунали мої ювілейні фанфари. Ювілеї, хоча і психологічно дуже важкі для тих, кого вітають, все ж дають можливість «зупинитися–оглянутися», зрозуміти, що вдалося зробити за час, який пройшов з 2010 року, а що не вдалося і переноситься... І буде здійснюватися вже в інші часи та іншими людьми.

2 листопада

Поточні роботи в Президії НАН України та ГАО – в т.ч. відповіді на вітання з нагоди мого 75-річчя.

У другій половині дня – на засіданні секції фізики Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки. Була одна робота, висунута Інститутом металофізики НАН України, яка пройшла одностайно.

Після завершення засідання члени секції підняли чарки за мій ювілей. Почув сумну новину – помер видатний кардіохірург Г. В. Книшов.

4 листопада

У Великому конференц-залі НАН України відбулося прощання з Г. В. Книшовим та громадянська панахида, яку вів академік НАН України С. В. Комісаренко. Про покійного – видатного вченого, хірурга (зробив першу в Україні операцію аортокоронального шунтування, а взагалі – більше 5000 операцій, чим врятував життя тисяч людей), колегу та друга згадували А. М. Сердюк, А. В. Чебикин та ін.

Коли я лежав у реанімаційному відділенні в Інституті серцево-судинної хірургії ім. М. Амосова, його директор Г. В. Книшов заходив до мене, щоб привітатися та підбадьорити. Порядна, самовіддана у праці та добрі Людина. Вічна йому пам'ять.

5 листопада

Привітав Ніну Бялковську з її 75-літтям.

А потім взяв участь у засіданні Координаційної ради з організації спільних робіт ДП «КБ «Південне» і наукових установ НАН України. Під час засідання були підведені підсумки співпраці ДП «КБ «Південне» і НАН України у 2015 році та затверджено план спільної діяльності на 2016 рік.

У своєму виступі я звернув увагу на проблему створення в установах НАН України випробувальних комплексів для наукових космічних апаратів.

Засідання пройшло успішно. Сторони обмінялися інформацією про спільні дослідження та розробки. Як завжди, обговорення продовжилося дружнім фуршетом та обміном компліментами.

8 листопада

День пам'яті Євгена Павловича Федорова (помер 8.11.1986 р.). Разом з І. Плаголевою відвідав могилу Є. П. Федорова на Байковому цвинтарі.

Дорогою до могили Є. П. Федорова вклонився могилам інших моїх знайомих – П. Шпаку, В. Недригайлу та О. Ситенку.

9 листопада

У ГАО дав інтерв'ю арабському телебаченню про астрономію в Україні та ГАО.

А потім займався лікувальними проблемами Н. А. Яцків (консультації в центрі на вул. Верхній).

10 листопада

Взяв участь у нараді щодо подальшої діяльності УНТЦ, яка відбулася в МОН України за участі представників інших міністерств та відомств.

У своєму виступі я відзначив, що будучи представником України в УНТЦ у 2001—2008 рр., оцінюю його роботу позитивно.

Прийнято рішення продовжити роботу відповідної комісії МОН щодо вивчення цього питання. Я пообіцяв передати їм свій УНТЦ-архів (поки що він міститься в архіві ГАО).

11 листопада

Засідання Головної редакційної колегії «Великої української енциклопедії».

Накопичилося багато проблем з підготовки та видання ВУЕ.

Я виступив в обговоренні, відзначивши принципове питання з випуску ВУЕ, а саме – це видання не набрало статусу державної ваги. Без відповідного рішення Уряду справу не вирішити.

У другій половині дня в Інституті енциклопедичних досліджень НАН України презентували дві книги:

- «Наука і культура: долаючи кордони»;
- «Моє земне тяжіння».

Все відбулося досить пристойно та доброзичливо, а опісля на засіданні Вченої ради УЕнД НАН України обговорили всі поточні питання за участі М. Железняка, І. Матяш, С. Кульчицького та ін.

12 листопада

День ГАО: зустріч з президентом НААН України Я. М. Гадзало, перегляд фільму про Терскол (Р. Кондратюк та С. Кравчук) та засідання Вченої ради ГАО, на якому вітали Б. Шахова з 70-річчям від дня народження, І. Крячка з 55-річчям від дня народження, а потім заслухали звіти співвиконавців цільової теми № 299 Ц.

На цей раз, крім усних звітів, відбулося рейтингове голосування членів Вченої ради. Кожній доповіді виставлялася рейтингова оцінка від 1 до 10.

Результати: є 18 експертів-членів Вченої ради; тому максимальний бал міг бути 180. Сумарні бали коливалися від 122 до 164. Тепер це враховуватиме при додатковому фінансуванні окремих проектів цільової теми № 299 Ц.

15 листопада

Вибори мера Києва, другий тур: В. Кличко проти Б. Берези.

Проголосував за В. Кличка, який у підсумку став мером, набравши більше 60% голосів.

16 листопада

Основна подія дня – засідання Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки.

Присутніх членів Комітету – 68. Число поданих робіт – 32. Число можливих премій – 17, з них дві за підручники.

Як завжди, майже одноголосно пройшла робота по секції фізики (67/0/1).

Інтрига була на секції інформатики – були з однаковим результатом висунуті дві роботи, і жодна не пройшла.

Я виступив з підтримкою роботи з виноградного розсадника (мотивуючи тим, що астрономія та виноградарство мають спільне – гарна погода, і той факт, що давно знаю роботи Інституту ім. В. Є. Таїрова в м. Одесі).

Пройшов тільки один підручник, а інший не добрав 3 бали. Вирішили звернутися з пропозицією присудити як виняток премію за цей підручник.

17 листопада

В ГАО нарада з фінансових питань – що робити з боргами за газ, електроенергію тощо. Виходу немає – у грудні пропонуватиму всім перейти на 0.5 окладу.

У другій половині дня – засідання ВФА НАН України. Доповідь П. П. Корсуна у зв'язку зі створенням лабораторії фізики комет. П. П. Корсун цікаво охарактеризував спостережні кампанії лабораторії, а дещо невпевнено відповідав на запитання про склад та перспективи роботи лабораторії. Узгоджено його призначення на посаду завідувача лабораторії.

Цікавим було питання про Центри колективного користування, які функціонують при установах ВФА НАН України. Проблема – немає фінансування на їх утримання та модернізацію.

На завершення О. Б. Шпенік (м. Ужгород) влаштував невеликий «круглий стіл». За чаркою коньяку (а я приніс закарпатське вино, яке мені подавав Ю. Бошицький) обговорили поточні питання.

18 листопада

Працюю в Президії НАН України над різними справами: НВР (конкурс на найкращу книгу), РКД (нові програми, GEO-UA-пропозиція О. П. Федорова та ін.), КНК («Елітарна світлиця» та «Світогляд»).

У другій половині дня – засідання Президії НАН України, на якому виступив проф. Ларсон (Швеція) і розказав про стан науки у цій країні (на відміну від України тут наука в повазі, і на неї виділяють понад 3% ВВП, а в нас близько 0.13%).

Досить скудно пройшов розгляд питання про підготовку Великої енциклопедії України (я не виступав цього разу, оскільки питання дещо неодноточне).

Члену Президії НАН України
Директору Головної астрономічної
обсерваторії НАН України
Лискуву Я.С.

Щодо візиту НАСА до України

Шановний Ярославе Степановичу!

Інформую Вас, що в період з 19 по 20 листопада і.р. делегація НАСА планує візит до України з метою обговорення питань щодо можливих напрямів співпраці у сфері космічної діяльності.

Відповідно до попередньої програми візиту 19 листопада відбудеться зустріч з НАСА в приміщенні ДКА. 20 листопада відбудеться візит делегації НАСА до м. Дніпропетровська на підприємства ДП «КБ «Південне» ім. М.К. Янгеля та ДП «ВО ПМЗ ім. О.М. Макарова».

У зв'язку із висновками проаналізувати можливість Вашої участі у переговорах з НАСА 19 листопада в приміщенні ДКА (попередньо об 11:00) та представлення презентації стосовно перспективних українсько-американських проєктів (англійською мовою, до 10 хвилин виступу).

З повагою,

Голова

Л.Ю. Сабодос

Опубліковано В.Ю.
т. 281-6286
vash@ukravia.gov.ua

НАЦІОНАЛЬНА СПІЛКА КІНЕМАТОГРАФІСТІВ УКРАЇНИ

30 листопада 2015 року
Синій зал Будинку кіно
(вул. Саксаганського, 6)

**Вечір пам'яті з нагоди 125-річчя
корифея українського кіно
АРНОЛЬДА КОРДІОМА**

У програмі: фрагменти з фільмів «Джасальма», «Останній порт», «Мишле змикається з нами», спогади, виступи відомих діячів культури.

Початок о 18 годині 30 хвилин
На 2 особи

19 листопада

Взяв участь у зустрічі з представниками НАСА в ДКА України.

30 листопада

У Будинку кіно відбулася пам'ятна подія, в якій взяла участь родина Кордюмів, та колеги, які працювали з Арнольдом Кордюмом та його дружиною Л. Островською (М. Ткачук, Г. Димитренко та ін.).

Переглянули надзвичайно ефектний (німий) фільм про будівництво Дніпрогесу (головну роль грав Садовський).

На імпровізованому прийнятті мав цікаві розмови з С. Тримбачем та М. Ткачуком.

Грудень 2 грудня

У науковому середовищі велике хвилювання, викликане оприлюдненням проєкту бюджету 2016 року, де п. 30 передбачено об'єднання НАН України та всіх інших галузевих академій наук, визначення МОН України основним розпорядником коштів на науку та ін.

Більше того, передбачено суттєве скорочення витрат на науку (~ на 40% від обсягів 2015 року). В разі прийняття це буде катастрофою для української науки.

На цю тему мав розмову з О. О. Кришталем та іншими вченими. Домовилися реагувати – я підготував проєкт звернення до Президента України, о 12 год. ми узгодили остаточно текст і передали його до Адміністрації Президента (погодився це зробити В. П. Горбулін) та здійснили інші кроки, щоб наш лист потрапив до адресата.

Президентові України
Порошенку П.О.
Високодостойний пане Президенте!

Нас, членів Національної академії наук України (НАН України), звернутися до Вас змусили події, які нещодавно розгорнулися навколо питань подальшого функціонування і розвитку наукової і науково-технічної сфери України, зокрема її головної складової — НАН України.

Ми одностайно підтримуємо Ваші ініціативи та зусилля для втілення споконвічних прагнень народу України увійти до Європейського співтовариства. Водночас ми переконані, що майбутнє нашої держави та її успішне входження до Європейського Союзу значною мірою залежатиме від наших здобутків у сфері освіти, науки і технологій.

Тому ми схвалюємо прийнятий Верховною Радою України новий закон про наукову та науково-технічну діяльність. Будучи до деякої міри компромісним, цей закон виконати свою позитивну місію, а саме сприяти розвитку наукової сфери України, її поповненню молодими кадрами та підготувати підґрунтя до більш суттєвого реформування наукової та науково-технічної галузі. Зважаючи на це, ми просимо Вас, пане Президенте, в ході реалізації положень нового закону та підготовки бюджету на 2016 рік не допустити можливого руйнування НАН України, про що ми дізналися з повідомлень засобів масової інформації.

На цей перехідний період за НАН України, на наше переконання, необхідно зберегти самоврядний статус та виділити окремо у бюджеті фінансування для підтримки в першу чергу її наукової інфраструктури. Ця просьба обумовлена тим, що ми добре знаємо, які негативні наслідки має фактична ліквідація Російської академії наук. Ми вважатимемо, що в умовах сьогодення, наукова спільнота України не може погоджуватися з запропонованими органами державної влади кроками до форматного реформування академічної науки.

Ми сподіваємось на Ваше розуміння нашої стурбованості та прагнення до утвердження України як соціально стабільної та високотехнологічної держави.

З повагою

Іван Дзюба
Ганна Єльська
Валерій Кухар
Елла Лібанова
Ігор Мриглюд
Мирослав Попович
Ярослав Яцків

В другій половині дня це питання обговорювалося на засіданні Президії НАН України. Буде направлено відповідний лист Президентові України, Голові Верховної Ради України та Прем'єр-Міністрові України від президентів усіх академій.

4 грудня

Поточні справи в ГАО, в т.ч. обговорення фінансового стану та вимушеного переходу всіх працівників на 0.5 окладу у грудні. Крім того, обговорив можливі зміни у структурі ГАО, зокрема щодо створення нового відділу астрофізики високих енергій.

Раптово, десь об 11 год. з'явилось повідомлення МНС Росії про зникнення на Терсколі працівника МЦ АМЕД М. О. Парахіна. Зашуміли (затефонували) ЗМІ України. Зв'язався з В. К. Тарадієм (він на Терсколі) та взяв, що М. Парахін 1 грудня ввечері (перед спостереженнями на 60-см телескопі) намагався спуститися з піку Терскол у бік Терсколака.

2 грудня МНС-ники знайшли його сліди і наслідки лавини. Тіла ще не знайшли...

7 грудня

Поточні справи в ГАО зокрема щодо:

— передмови до книги В. Запорожана «Ноетика»; не дуже хотілося мені, астроному, її узгоджувати, були і інші мотиви; і все ж з невеликими правками я її угодив;

— працював над питанням енциклопедій (ЕСУ та ВУЕ), узгодженням термінів на букву А та визначенням авторів статей на букву М; для прикладу, сам написав статтю «Магнітосфера планети»;

— отримав відповідь на мого листа Президентіві України щодо стану розвитку геодезії та картографії.

9 грудня

Під стінами Кабінету Міністрів України зібралися науковці НАН України та галузевих академій наук з протестами проти проекту Держбюджету України 2016 року, яким передбачалося об'єднання академій наук та суттєве скорочення їх фінансування. Зібралось досить багато людей, серед них я зустрів більше 10 директорів установ, декотрих членів Президії НАН України.

Були гучні промови та заяви, але не було реакції урядовців.

Ввечері у Філармонії насолоджувався разом з І. Плаголевою джазовим концертом.

10 грудня

О 13 год. взяв участь у відкритті пам'ятника А. Данте за участі Посла Італії в Україні та В. Кличка, багатьох представників громадськості м. Києва. Я вручив Послу від імені УАА та автора відкриття астероїда Ю. Іващенко диплом нової малої планети «Товариство Данте».

У другій половині дня відбулося засідання Вченої ради ГАО – звіти з завершених тем, зокрема конкурсних з космічної тематики, та науково-організаційні питання співпраці з КНУ ім. Тараса Шевченка у зв'язку зі закінченням 5-річної угоди про співпрацю.

Попросив подавати пропозиції щодо створення об'єднаних структур ГАО + КНУ.

11 грудня

У Президії НАН України – видавничі справи, серед яких засідання редколегії журналу «Наука та інновації» та ін.

Вітав Київський університет права НАН України з 20-річчям з часу заснування.

14 грудня

Взяв участь у урочистій церемонії вітання академіка Ю. С. Шемшученка з його 80-літтям в Інституті держави і права НАН України.

На церемонію зібралось багато відомих учених, юристів та державних діячів. Прозвучали вітання від Голови ВР України, Голови Конституційного суду, Президента НАН України та ін.

Я привітав від НВР, РКД та від себе особисто.

Зустріч пройшла дуже чемно і урочисто. На адресу ювіляра пролунало багато добрих слів.

А потім дійство продовжилося в ресторані. Я сидів поруч з В. Кременем та С. Пирожковим і мав змогу обмінятися думками і про ювіляра, його роботу та захоплення, і про сучасний стан науки України.

15 грудня

1. В АО КНУ імені Тараса Шевченка взяв участь у двох нарадах:

— засідання Ради Угоди про співпрацю КНУ та ГАО з астрономічних та космічних досліджень; продовжили дію договору ще на 5 років з підготовкою пропозицій щодо створення нових об'єднаних структур;

— засідання Координаційної ради з розгляду завершених тем КНУ з астрономії та фізики космосу; розглянули 5 тем та рекомендували затвердити звіти.

2. В Президії НАН України зустрівся з д-ром Г. Шером (США) на його прохання та дав інтерв'ю щодо стану та перспектив розвитку науки в Україні.

Д-р Г. Шер очолював програму CRDF у перші роки незалежності України, працював в Росії, володіє російською мовою, і у нас є багато спільних знайомих, зокрема Р. Сагдєєв.

3. Взяв участь в урочистостях з нагоди 25-річчя Національного олімпійського комітету (НОК) України.

16 грудня

1. На Президії НАН України – цікава доповідь В. М. Гейця «Економіка та енергетика України».

Це взаємопов'язані речі, і вихід для України (у зв'язку з необхідністю підвищення виробництва) – перехід на відновлювальну енергетику.

2. Дав інтерв'ю Укрінформу на різні теми: наука, суспільство, релігія тощо.

17 грудня

В ГАО НАН України – поточні справи, в т.ч. зустріч з колективом відділу фізики космічної плазми щодо оплати праці в грудні.

Я погодився з думкою працівників відділу про скрутне фінансове становище окремих працівників, але слід шукати вихід зі ситуації, що склалася.

18 грудня

1. Дав інтерв'ю на ТБ: IDEALIST.MEDIA про обчислення часу.

2. Вітав працівника ГАО М. А. Оніпченка з 70-річчям від дня народження.

3. Взяв участь у презентації 16-го випуску щорічника «Україна дипломатична» (Дипломатична академія МЗС України) та витупив з вітанням від НАН України.

22 грудня

День зимового сонцестояння – День Св. Анни.

У мене день різноманітних подій:

— 11 год. – засідання Ради з космічних досліджень НАН України. Крім членів РКД, у засіданні взяли участь Голова ДКА України Л. Ю. Сабадош та директор департаменту космічних проектів ДКА України В. П. Зубко. Засідання пройшло конструктивно, прийняті відповідні рішення, зокрема щодо пропозицій спільних з NASA проектів на борт МКС.

— 13 год. – «невеличкі посиденьки» з нагоди відбуття О. Галелюки в декретну відпустку. Оксана – незамінний працівник – діждалася давноочікуваної відпустки...

— 14 год. 30 хв. – засідання ВФА НАН України. У порядку денному – доповідь І. Б. Вавилової – зав. лабораторії великомасштабної структури Всесвіту – та інші питання, зокрема результати атестації в установах ВФА.

28 грудня

Разом з Ігорем, Ганнусею та Тетяною Яцків побували на Північному кладовищі, де поклонилися пам'яті Дмитра (відійшов у Вічність 28.12.2004 р.).

Після обіду – в ГАО термінові поточні справи, тому я не поїхав на спільне засідання Колегії МОН та Президії НАН України.

29 грудня

Виступив на засіданні Українського клубу на КДТРК (запис, а показ буде 30.12.2015 р.), та взяв участь у презентації вибраних творів М. Драй-Хмари в Музеї літератури України.

У ВФА НАН України відбулася традиційна передноворічна зустріч, ініціатором якої є О. Івасишин. Смакували м'ясо прикарпатського кабана та обговорювали поточні справи.

А. Наумовець поділився враженнями від зустрічі з Президентом України 25.12.2015 р.

30 грудня

День, наповнений різними подіями.

Спочатку термінові справи в Президії НАН України у зв'язку з припиненням видання окремих журналів, зокрема тих, що видавалися кримськими установами.

11 год. – ГАО. Традиційна зустріч з колективом Обсерваторії. Перш за все вшанували пам'ять тих, хто відійшов у Вічність у 2015 році. Потім я у короткому слові охарактеризував непростий стан економіки та науки в Україні, проінформував про зустріч Президента України з науковцями, скорочення бюджетного фінансування для НАН України і т.п.

Обговорювали можливі зміни у структурі ГАО та умови розподілу фінансування у 2016 році. Це була неформальна зустріч, тому розійшлися мирно і пішли на новорічний фуршет, організований Профкомом ГАО (а я подарував пляшку гарного коньяку).

14 год. Засідання Президії НАН України – питання енергетики та поточні, а саме бюджет НАН України (десь для мінімального забезпечення Академії не вистачає ~ 20% від загальної суми),

Домовилися провести спеціальне засідання на тему «Як жити у 2016 році?» 20 січня 2016 року.

Приїхав І. І. Гук, і я його представив Б. Є. Патону під час «чайної церемонії».

18 год. «Елітарна світлиця».

Спочатку я вручив І. І. Гуку від імені Президії НАН України подяку за багатолітню співпрацю, а Ю. М. Іващенко – диплом про присвоєння малій планеті імені «Нук».

Потім був цікавий виступ І.І. Гука, обговорення, в якому взяли участь В. Огризко, М. Жулинський, С. Пирожков, Ю. Фурманов та ін. Завершили за святковим столом, організованим приятелем І. І. Гука – Б. П. Гдичинським.

Задоволений цим передостаннім днем 2015 року, я попрощався з І. І. Гуком (він відлітав до Відня 31.12.2015 р.) та задумався про рік новий...

31 грудня

Я в ГАО – спокійно та затишно... поговорили традиційно з Р. Р. Кондратюком за чашкою кави про все та всіх.

А потім – Новорічний четвер у Кончі Заспі з банною компанією.

Зустрів Новий рік з Тетяною та Оленою (яка приїхала зі Львова, де зараз працює).

*Ось так минув ще один рік – рік сподівань в Україні,
рік непорозумінь на вершині влади,
рік збіднілого народу...*

*Я вдячний Всевишньому, що прожив 2015 рік
без нових втрат, без великих хвороб...
з окремими приємними подіями та успіхами.*

З Новим Роком!